S... co...

aduētū aī. aly...

ſius. Et q̄o. i te... xp̄...

26-B-N. 091

191 I 238
210

I-238

55 — 3

21.525

UNIVERSITAS ... BIBLIOTHECA ... DE ZARAGOZA

a.i.

Incipit tabula predicacionū de aduētu xp̄i Magistri Roberti or- dinis minoꝝ cū nōnullis aliis p̄dicacionib9 in hoc li. contentis.

Primus fructus	Jhesus ab Adam cognit9. carta	prima
Secundus fructus	Jhesus desiderat9. carta	v.
Terci9 fructus	Jhesus a ꝓphetis est cognit9 car.	viii.
Quartus fructus	Jhesu maria mater dicit̄ car.	xii.
Quartus fructus	Jhesu matris virginitas car.	xiiii.
Quintus fructus	Jhesus annunciatus car.	xviii.
Sextus fructus	Jhesus vtero clauditur car.	xii.
Septimus fructus	Jhesus est filius dei carta	xxiii.
Octau9 fructus	Jhesus xp̄s magnificatus carta	xxvi.
Nonus fructus	Jhesus homo perficitur carta	xxix.
Decimus fructus	Jhesus in mundum mittitur carta	xxxi.
Vndecim9 fructus	Jhesus venisse visus est carta	xxxiii
Duodecimus fruct9	Jhesus vide cognoscitur carta	xxxvii
Tredecim9 fruct9	Jhesus est imittandus carta	xxxix.
Decimus quart9 fru.	Jhesum Johannes predicat carta	xliii.
Quidecim9 fructus	Jhesus satisfactor carta	xlvi.
Sedecim9 fructus	Jhesus defectus su[illegible]mens carta	xlix.
Decimus septi9 fru.	Jhesus rectus moribus carta	li.
Deci9 octau9 fru.	Jhesus caput proponitur carta	liii.
Deci9 non9 fruct9	Jhesus est sciens omnia carta	lvii.
Vicesimus fructus	Jhesus potenter operans carta	lix.
Vicesim9. i. fruct9	Jhesum Johannes clamitat carta	lxi.
Vicesim9. ii. fruct9	Jhesus letanter nascitur carta	lxiii.
Vicesim9. iii. fruct9	Jhesum Stephan9 vidēs lapidat̄ car.	lxvii.
Vicesim9. iiii. fru.	Jhesus Johannem diligit carta	lxix.
Vicesim9. v. fru.	Innocentes p xp̄o occidunt̄ carta	lxxiii
Vicesim9. vi. fru.	Jhesus sacerdotes apꝓbat cū virtute car.	lxxvi
Vicesim9. vii. fru.	Jhesus est circumcisus carta	lxxix.
Vicesim9. viii. fru.	Jhesum adorant Reges carta	lxxxii.
Vigilia nati. dñi.	Sermo de sancto Joseph carta	lxxxv
Sermo de beatitudine carta		lxxxvii.
Sermo primus de diuina caritate carta		lxxxxv.
Sermo secundus de diuina caritate carta		c.
Sermo tercius de diuina caritate carta		c.iii.
Sermo quartus de diuina caritate carta		c.vi.
Sermo quintus de diuina caritate carta		c.xi.
Sermo sextus de diuina caritate carta		c.xii.
Sermo septimus de diuina caritate carta		c.xvi.
Sermo pri9 de imortalitate aīe. i quo tractat̄ d̄ vita i cōi car.		c.xviii
Sermo secund9 de vita hoīs ante suā beatitudīnē carta		c.xxi.
Sermo terci9 iterū de ꝓbacione imortalitatis aīe carta		c.xxv
Tractatus de concepcione virginis Marie carta		c.xxxiii.

del conuent de Jhs de Congoca

Ruberti de licio et ordine minoꝝ in theologia ꝑitiſſimi verbi dei
in hac etate oratoris eloquentiſſimi/p̄dicaciones a prima dñica de
aduentu quottidie incluſiue vſq̧ ad quartã/et de feſtiuitatibꝫ a na
tiuitate dñi vſq̧ ad epiphaniã cum nõnullis aliis ſuis p̄dicacionibꝫ
feliciter incipiunt. Prima dñica de aduentu de lapſu hominis et
de cognicione Ade qua cognouit xp̄m eſſe incarnandũ pro ſalute
generis humani que aliter haberi nõ poterat niſi xp̄us incarnaret.

Primus fructus Jheſus ab Adam cognitus.

Nox preceſſit dies aũt appropinquauit. Verba ſũt
doctoris genciũ ad Ro. xiii. c. et in ea ep̄la hodier-
na. Nichil vnicuiq̧ tam ꝯueniens eſſe poteſt ad ſe
ipſũ incitadnũ ad dilectionẽ ſummi dei. q̃z frequẽs
cogitacio ſuoꝝ beneficioꝝ que ex munere liberta-
tis ſue cõcedere voluit racõnali creature. Inter que
illud vnũ ꝑfecto ſtupendũ ac memoria eſſe dignũ cenſeo. ꝙ ſeipſũ
veſtire forma mortalitatis noſtre voluit. ſtupendum quippe eſt in
carne viſibili apparuiſſe deũ pro redempcione et ſalute hoĩm. Qua-
ꝓpter ſtatuit ſancta mater eccleſia hoc tempe aduentus huiõi mi
ſterii colendiſſima et deuotiſſima celebrare. vt fideles cũcti vigiles
fiant ne quippiã velint deſiderẽt. ament p̄ter dilectũ Jheſũ omniũ
ſaluatorẽ. Ob quod in ſequentibꝫ ſermonibꝫ equũ eſſe arbitrat9 ſũ
aliquid dicere de aduentu dñi noſtri iheſu xp̄i in carnem. Hodierna
vero die mentẽ reuocabo ad incarnacionis natiuitatẽ quã intellige
mus ſub vna tñ ꝓpoſicione que eſt. Jheſus ab Adam cognit9. In
ipſo eñ patre generis humani iniciũ cepit omniũ p̄dicio. Quod nox
p̄ceſſit. et tñ per xp̄m inuenta eſt ſalus et ſibi et omnibꝫ electis/qui
ciues eſſe debẽt in celeſti hieruſalẽ. quod Paulus declarat. cum dic.
Dies autem ſcꝫ lumen gracie et gaudiũ reſurrectionis appropin-
quauit. Ad quod melius intelligendũ in preſenti tres concluſiones
erunt declarande. Prima dicit̃ veritatis.
Secunda dicit̃ qualitatis. Tercia dicitur remiſſibilitatis.

Capitulum primũ qualiter veꝝ eſt ꝙ deus non condidit hominẽ
in his penalibus et miſeriis quas videmus. ſed ꝓpter peccatum in
illas cecidit ſic exigente diuina iuſticia.

Prima concluſio dicit̃ veritatis. in qua philoſophanciũ quo
rundã impugnand9 eſt error. inter quos et ſi pleriq̧ varia
dixerũt/vel de mundi eternitate. vt Aꝝ. vel de infinitate
vt Ana et Democritus. qui prout valeri9 commemorat de cupi-
ditate glorie infinitos mũdos fore dixerunt. vel de mũdi nouitate.
vt quod alii. et fuere tñ nonnulli qui ꝓfeſſi ſũt ex tpe a deo mundũ

factũ fuiſſe hoies ꝑo inique ꝑ peccatũ cecidiſſe·ſed eos a principio generacõis fuiſſe eiuſdẽ ɔdicõis cui9 ſũt et hoc tpe calamitatis et luctus quod ſi verũ eſſet facillime ſequeret̃ ob nullã culpã neceſſariũ erat ex pte hoĩs incarnari filiũ dei·Dicunt ergo oẽs doctores catholici humanã naturam lapſã ab illo ſtatu in quo fuit ab opifice ſũmo cõdita·quod ꝓbatur quadruplici racione·

Primo racione clemencie· ¶ Secũdo racione ſapiencie·
Tercio racione diuine iuſticie· ¶ Quarto rõne diuine cõdecencie·

¶ Prima racio dicit̃ diuine clemẽcie nã nichil ꝓcedere debet a ſumma clemẽcia et bonitate·quod nõ ſit magis inclinabile ad iuſticiã et veritatẽ q̃ȝ ad maliciã/et magis ꝓpinquũ ad bonũ q̃ȝ ad malum ſed ſenſus et cogitaciones hoĩm proni ſunt ad malũ ab adoleſcẽcia ꝑut ſcribit̃ geñ·viii·c·et notat̃·xii q·i in·c·Omnis etas·ergo i illa corrupcione in qua nõ fuit hũana natura a ſũma bonitate ꝓducta inſuꝑ nichil ꝓcedit a ſũma bonitate dignũ maledictione·ſed multe ſũt in nobis paſſiones maledictiõe digne·ſicut patȝ in Job·iii·c·et in lege maledicebant̃ ſteriles mulieres Nõ apparet itaqȝ humanã naturã in hoc ſtatu fuiſſe ɔditã ſed in alio a quo cecidit ꝑ peccatũ·

¶ Secunda rõ dicit̃ ſapiencie·vbicũqȝ em̃ eſt ſũma ſapiencia ibi eſt ſũma pulchritudo·ſic Agu·exponit in li·de tri·ſed a ſũma pulchritudine nichil ꝓcedit fedũ aut turpe·nichil ꝙ racionalẽ offendit intellectũ·Sed in hoĩe racione vtente ſũt defectus naturales·de quibȝ naturalit̃ erubeſcit et multa deteſtabilia ſecundũ rõnem·ergo talia non fuerunt cõdita in humana natura·relinquit̃ quod eſt lapſa·

¶ Tercia racio dicit̃ diuine iuſticie·nã nullus affligit̃ pena niſi precedat culpa/ſed paſſio inuolũtaria in rõnali creatura eſt pena·ergo nullo modo talis paſſio fuiſſet in homine anteq̃ȝ ꝓceſſiſſet culpa·

¶ Quarta racio dicit̃ diuine ɔdecencie dicit em̃ Anſelmus in·i·li·Cur deus et homo·c·ix·Deo aũt nequaq̃ȝ extimat̃ ɔuenire vt creaturaȝ quã fecit iuſtã ad beatitudinẽ ſine peccato miſerã eſſe cogat hoiem aũt inuitũ mori miſeꝝ eſt·ſi ergo deus exigit mortẽ ab hoĩe ſub ſtatu quo eſt·ergo eſt ſub culpa·¶ Sed ɔtra has rõnes arguũt philoſophi primo ſic·Omne cõpoſitũ ex ɔtrariis eſt diſſolubile·dicit̃ em̃ Auic·Contraria ſemꝑ appetũt ire in regiões diuerſas ſed corpus Ade in ſtatu prime ɔdicionis fuit cõpoſitũ ex ɔtrariis ergo ꝑ naturã fuit diſſolubile et corruptibile·ſȝ tale eſt mõ corp9 humanũ ergo ꝑ corruptibilitatẽ non ꝓbat̃ ſtat9 nature lapſe·Itẽ omne ɔtrarium ẽ diuiſibile·corp9 a de in prima ɔdiciõe erat ɔtrariũ·ergo erat diuiſibile· Secũdo arguũt ꝙ corp9 illud erat ſẽſificatũ·ergo erat ſenſitiuũ doloris·ꝙ ſicut dic̃ Aug·dolor ẽ ſenſus diuiſiõis impaciẽs

nō ergo ſenſus doloris et pene ꝓbat ſtatū nature lapſe. Tercio ar
guunt ꝙ dicit Aug9. ſup geñ. ad literā adam non manducauit de
pomo eo ꝙ crederet eē deū. ſed ne ſuas delicias ꝯtriſtaret ſcȝ vxorē
ſic Salomon adorauit ydola. iii. Re. ii. ne ꝯtriſtaret vxores ſuas. Ex
his ptȝ ꝙ Eua erat triſtabil' in ſtatu prime ꝯdicionis. ſed triſticia
ē paſſio affligens animā: relinquit ergo ꝙ ſtat9 prime ꝯdicionis ē
ſtatus paſſibilitatis anime et corpis. ¶ Quarto arguunt quia ſic
dicit Jo. dama. concedit deus iuſtos incidere in calamitates ꝓpter
multas cauſas: vna ē vt ea que in ipſo iuſto latet: virtutē aliis ma-
nifeſtā faciat. vt Job. i. li. Alia eſt vt nō ex recta conſcia excitat
p ſuperbiā. vt in Paulo. ii. ad cor. xii. c. Alia ꝓpter erudicionē ali-
orum vt alii crucianẽ vt in Lazaro. Luc. xvi. Alia ꝓpter gloriam
dei nō ꝓpter ꝓpriū aut parentū peccatū. vt in ceco a natiuitate Jo.
ix. Alia ꝓpter zelū alteri9. vt in martiribȝ ad he bre ix. Ergo non
eſſet incōueniens eciā ſi homo nō peccaſſet habere penalitates que
eū ordinarent ad maiorē gloriā ad maius meritū et ad maiorē co-
ronam. Verū hec omnia friuola ſūt ſi ꝯſiderem9 illud quod hugo.
de ſancto. vic. dicit in li. de ſacramētis. vbi diſtinguit tres ſtatus
humane nature. Primus ē nature a deo cōdite. Secund9 eſt nature
lapſe. Tercius ē nature beate. In primo ſtatu habuit homo pote-
ſtatē peccare et poſſe nō peccare: et in eodē ſtatu habuit poſſe mori
et poſſe nō mori. ſicut poſſe peccare et nō poſſe peccare qm̄ in hoc
ſtatu ē peccandi et moriendi nccitas. et hec fuit prima humani cor
poris imortalitas. In ſecundo ſtatu habuit poſſe mori et nō poſſe
mori. ſic poſſe peccare et nō poſſe peccare. qm̄ in hoc ſtatu eſt peccā
di et moriendi nccitas. In tercio vero ſtatu habebit poſſe nō mori
et poſſe mori. ſic et poſſe nō peccare et nō poſſe peccare. qm̄ ad hūc
ſtatū ptinet moriendi et peccādi īpoſſibilitas. Ad primū ergo ob
iectū dicendū eſt ſcdm̄ hugo. p̄fatū. ꝙ homo ante peccatū natura
mortalis et paſſibilis fuit que tñ ex beneficio creacionis p̄cedente
et ꝓprio ſtudio ſubſequēte facere potuiſſet et nō moreretẽ adeo ꝙ
in adā erat poſſibilitas ad diſſolucionē et corrupcionē tamē cū po
tencia euitandi omnē defectū. In ſtatu vero moderno ē poſſibilitas
cum nccitate ineuitabili. Hec idē. Dicit Aug9. in li. de q̄ſtionibus
noui et veteris teſtam̄ti. Deus inquit hominē fecit qui quādiu nō
peccaret īmortalitate vigeret. vt ipe ſibi auctor eēt aut ad vitā aut
ad mortē. Et idez de baptiſmo puulorꝝ ait. Fiebat ordo iuſtīe vt ſic
aīma dño ſuo ita corp9 ei obediret. Et iteꝝ. xiii. li. de ci. dei c. iii. di
cit. Fatendū eſt quidē primos hoīes ita fuiſſe īſtitutos vt ſi nō pec-
caſſent nullū genus mortis expirentẽ. Sed eoſdem primos peccato

res a deo fuiſſe mulctatos/vt eciã quicquid ex ipſoꝝ ſtirpe exortũ
eẽet eadem pena teneret̃ obnoxiũ. Non enĩ aliud ex eis quã quod ipſi
fuerant naſceret̃ Per magnitudinẽ quippe culpe ipſiꝰ naturã dam
nacio mutauit in penis. vt quod penaliter p̃ceſſit in peccantibꝫ ho-
minibus primis naturaliter ſequeret̃ in naſcentibꝫ ceteris. Et idem
in ypponoſticon Vide mortẽ non a deo auctore. ſed errore vite veniſſe
ſe hominibꝫ in paradiſo deliciarũ poſitis. Idipſũ ꝯfirmat auctoritas
ſacre ſcripture. Vnde ſap̃. ii. dicit̃. Deus mortẽ non fecit ſed impii
manibꝫ et verbis accerſerũt illã. Et in. ii. c. gen̄. Clara eſt ſentencia
cõmĩnãtis dei. Quacũqꝫ die cõmederis ex eo morte morieris ideſt
morti obligatꝰ eris/vel ad mortẽ incurres ſecundũ Aug. ſup gen̄.
ad litterã Et idẽ. xiiii. li. de ci. dei c. xxvi. Viuebat itaqꝫ homo in
paradiſo ſic̃ volebat/quãdiu hoc volebat quod deus iuſſerat/bonꝰ vi
uebat fruens deo/ex quo bono bonꝰ erat/viuebat ſine vlla egeſtate
ita ſemp viuere in poteſtate habens Cibus aderat ne eſuriret/potꝰ
ne ſitiret/lignũ vite ne illũ ſenectus diſſolueret/nichil corrupcõnis
in corpe/nichil ex corpe/vllas moleſtias vllis ei ſenſibꝫ ingerebat.
nullus intrinſecꝰ morbus/nullus ictus metuebat̃ extrinſecꝰ/ſum
ma in carne ſanitas erat/in animo trãquillitas. Hec ille. Neqꝫ hãc
impaſſibilitatẽ glorioſe ꝙ ſecũdũ Scotũ illa ĩpaſſibilitas glorioſe
priuat actũ et potenciã paciendi/hec vero tm̃ actum et non poten
ciam. Hec magiſter di. ii Neqꝫ inſup credere debemꝰ in eo ſtatu im
paſſibilẽ hominẽ omnino fuiſſe. ꝙ vt ſanctꝰ Tho. declarat prima
pte. q. xxxvii. duplex eſt paſſio. vna cõiter dicta ſecundũ quamcũqꝫ
immutacionẽ eciã ſi ptineat ad pfectionẽ nature condite paſſibilis
erat homo et ſecundũ animã et ſecundũ corpꝰ. Secunda eſt paſſio
ꝓprie dicta/et ſic pati dicit̃ quod a ſua naturali diſpoſiciõe remoue
tur. Paſſio enĩ eſt effectus actionis/in rebus aũt naturaliter ꝯtra-
ria agunt/et paciunt̃ ad inuicẽ/quoꝝ vnũ remouet alterũ a ſua na-
turali diſpoſicione. et de hac paſſione dicit Damaſcenꝰ ꝙ paſſio eſt
motus p̃ter naturã hoc modo in ſtatu innocencie impaſſibilis fuit
quod videtur impoſſibile. tm̃ oſtendere poſſumꝰ ex multis ſanctoꝝ
exẽplis qui diſpẽſatiue et eciã ſpẽali priuilegio hoc ĩpaſſibilitatis
donũ diuinitꝰ acceperunt. Quid nã fuit illud ſtupendũ ꝓdigiũ de tri-
bus pueris in ardentẽ fornacẽ miſſis quos tm̃ flãma ne dũ cõbuſſit
ſꝫ mens eſt accẽſa nimis/nec in minimo leſi plaudebãt deũ in medio
flãmaꝝ poſiti. Danie iii. c. Quid de iona dicemꝰ qui in ventre ceti
diebus tribus et noctibꝫ habitauit/tandẽ poſt triduũ illeſus exiuit
Jone. ii. c. Quid de moyſe qui. xl. diebꝫ et. xl. noc. habitauit in mõte
ſine cibo vt legẽ dñi mereret̃ accipe. vt Exo. xiiii. c. Quid de Jo. euã

geliſta/qui in dolio feruentis olei miſſus nocumentū vllum nec ſen
ſit/et venenū fortiſſimū bibens quo duo ante ipſum bibentes inter
empti fuerāt ſine detrimento eſt inuentus· His et aliis tam vete-
ris q̄ꝫ noui teſtamenti ducimur vt credamus nō eſſe impoſſibile vt
de natura inſtituta in ſcripturis narratur· Fuit ergo primꝰ homo
creatus in ſtatu impaſſibilitatis ſicut viſū eſt prius·qui ꝑ peccatū
ſe et omnes mortales fecit et morti ſubiugauit· His viſis et decla
ratis exeat in campū primus humani generis pater ipſeqꝫ lamēta
biliter dicat· O fili generis humani O mortales cuncti paſſibiles
miſeri ignorantes pleni luctu/calamitatibꝫ/laboribus/anguſtiis/
amaritudinibus/infirmitatibus/moleſtiis/curis/ꝑturbacionibus/
variis feditatibus/et erubeſcēcia· Quis vos mecū ad tot mala dā
nauit· Quid nam experimini in hac vita erumnoſa ꝑ̄ter gemitus ⁊
ſuſpiria·vnde tot incōmoda venerunt nobis· O deꝰ benigne· O cre
ator admirabilis /talia non ꝓtractaſſes nobiſcū niſi me peccatorẽ
cum omni poſterioritate mea iuſticia tua punire voluiſſes· Heu me
Ego ſum iſte peccator magnus·Ego ſū ille diuine maieſtatis contē
ptor·ego qui tantā ruinam ſuꝑ omnes induxi generaciones mundi
Eram a deo mire conditus/ſapiēcia naturali illuſtratus/collocatꝰ
in paradiſo deliciaꝝ/ dominus animalium piſciū et volatiliū/liber
abſqꝫ omni ſeruitute/ ad deū contemplandū habilis et ydoneus ad
ꝓcreandum filios benedictos·Et ego ꝙ deum meū exerui de para-
diſo electus ſum in hanc vallem lachrimaruꝫ vt cum ſudore veſcar
pane meo ⁊c̄·Ego et omnes qui a me deſcenſuri ſunt·Quibus omni
bus ſicut et michi clauſa eſt porta celi/et nō poſſumus aliquo me
rito noſtro videre facieꝫ filii dei· Cecidit ergo dignitas noſtra/et
natura bene inſtituta corrupta eſt non tm̄ penaliter ſed culpaliter
quod omnes indubitanter credere tenenẗ de neceſſitate ſalutis·

Capitulū ſecundū de qualitate peccati primoꝝ parentū et prin
cipale peccatū hominis eſt quod lapſus fuit in omnibus licet alia
peccata concurrerint·

SEcunda concluſio dicitẗ qualitatis· Nam ſolet quorundam
animus nō ſine racione mirari quale fuit illud primoꝝ pa-
rentum peccatū·ob ꝙ tam ſeue crudeliterqꝫ deus humanū
genus puniuit/de quo quatuor opiniones inueniunẗ a doctoribus
ſacre theologie aſſignate et denotate·

Prima eſt ꝙ fuit ſuperbia· Secunda eſt ꝙ fuit auaricia·
Tercia eſt ꝙ fuit gula· Quarta eſt ꝙ fuit inobediencia·

Prima opinio que eſt ꝙ fuit ſuꝑbia confirmaẗ eccleſiaſtici·x·c·
Inicium omnis peccati eſt ſuꝑbia·Et iteꝝ ecc̄·xvii·A muliere ini

tium

cium peccati ergo mulier ꝑpetrauit peccatum ſuꝑbie· Jtem augꝰ·
in li· de virginitate· Dyabolus inquit in celo voluit eſſe ſicut deus
cadens aūt pſuaſit homini ſimilitudinē ſue voluntatis· Jtem augꝰ
ad oroſium· Elatus adam ſuaſioni ſerpentis obediens p̄ceptum con
tempſit· Et idem ſup geñ· Jnfuit menti ade amor quidā ꝓprie pote-
ſtatis et quedam de ſe ſuꝑba preſumpcio·

¶ Secūda opinio ꝓbatur primo per tex· geñ· iii· Eritis ſicut dii ⁊c̄·
hoc primo cecidit in mentē mulieris ſcʒ appetere multitudinē ſci-
encie pluſquā oportet quod eſt peccatū auaricie ſecundū greg· ergo
illud fuit peccatum auaricie·

¶ Tercia opinio confirmat̄· quia vt dicit tex· in geñ iii· c· Vidit
mulier lignum quod eſſet ad veſcendū ſuaue· et· xxxvii· di· in· c· ſcri-
bitur· Deus gula regnante a paradiſo expulit· Et hiero· contra io-
uinianum· Sollicite prouidēdum eſt· vt quos ſaturitas a paradiſo
expulit eſuries reducat·

¶ Quarta opinio habet̄ ex eo quod dicit Paulꝰ ad Ro· v· ꝙ vnius
hominis inobediencia peccatores ꝯſtituti ſunt multi· Et augꝰ· in
li· de vera religione· Adam ꝓpter tranſgreſſionē obediencie de para
diſo eiectus eſt· Et ſup geñ· ad literam iterū dicit· Non potuit meli
us et diligencius cōmendari quātum malum ſit inobediencie· Cum
ideo reus iniquitatis factus eſt homo quia eam rem tetigit cōtra
ꝓhibicionem quā ſi non prohibitus tetigiſſet non vtiqꝫ peccaſſet·
Has opiniones veras concordat dominꝰ Boñ· in· xxii di vbi oſten
dit ꝙ principale peccatū hominis ꝑ quod lapſus eſt· fuit inobediē
cia ade· Dyabolus conatus eſt ſeducere hominē· Sed quoniā nemo
operat̄ ad malum aſpiciēs nec appetit malum· niſi ſub ſpecie boni·
ideo clare depꝛehendens dyabolꝰ ꝙ non poſſet mulierem precipitare
niſi apponeret aliquod appetibile illā temptando ꝓpoſuit ea ad que
omnis homo naturaliter inclinat̄· Naturaliter enī omnis homo in
clinat̄ ad beatitudinē que eſt bonum glorioſū delicioſuꝫ et copioſū
vnde homo naturaliter appetit excellenciā ſufficienciam et leticiā
et in ordinato appetitu taliū ꝯſiſtit iuſticia· in inordinato vero cul-
pa Gula enī eſt inordinatꝰ appetitꝰ cibi ſuauitatis reficiētis· Aua
ricia eſt inordinatus appetitus ſufficiencie· Suꝑbia eſt inordinatꝰ
amor excellencie· Dyabolus ergo primo ꝓmiſit mulieri dignitatis
excellenciā· cum dixit eritis ſic̄ dii· Secundo ſubiūxit cogniciõis
habundanciā ſcientes bonū et malū· Poſtremo ꝓtendit ſuauitatis
experienciā cum oſtēdit lignū pulchꝝ viſu et ad veſcendū ſuaue· ꝙ
ergo mulier dyabolo cōſenſit in appetendo primo eſſe ſic̄ deus· fuit
ſuꝑba· Deinde appetendo ſcire bonū et malū fuit auara· Poſtremo

experiēdo ſuauitatē lignj fetidi fuit guloſa/et ī hoc fuit trāſgreſſio
nis rea/et inobediencie culpe inuoluta/nec eſt incōueniens plura ge
nera peccatoꝝ ſecundū ꝓgreſſum concurrere ad vnū flagicium per
petrandum. Hec bonauentura. Comedit itaqꝫ adam de ligno vetito
contra imperiū diuine maieſtatis/paruipēdit preceptū altiſſimi dei
qui ei mandauerat vt ei obediret/et cognoſceret ipſū regem celoꝝ
et omniū creaturaꝝ quod equidē non minimū nō paruum non de-
niqꝫ leue crimen putandū eſt Vnde aug9. xiiii. de ci. dei c. xii. ait.
Non debet exiſtimare quiſquā leue ac paruū illud fuiſſe cōmiſſum/
quia in eſca facta eſt non quidē mala nec noxia/ſed quia ꝓhibita.
neqꝫ eñ quicquā mali deus in illa tante felicitatis ꝑadiſo crearet
atqꝫ plantaret. obediencia commēdata eſt in ꝑcepto/que virtus in
creatura racōnabili mater eſt omniū cuſtoſqꝫ virtutū. hec itaqꝫ de
vno cibi genere non edendo vbi alioꝝ tanta copia ſubiacebat tam
leue ꝑceptum ad obſeruandū tam breue ad memorie retinendū/vbi
ꝑſertim nondū voluntati cupiditas reſiſtebat quod de pena tranſ-
greſſionis poſtea ſubſecutū eſt. tanto maiori iniuſticia violatū eſt/
quanto faciliori poſſet obſeruancia cuſtodiri. Hec ille. Cur itaqꝫ
miramur ſi indignatus eſt deus/qui magnus imenſus glorioſus ſa-
pientiſſimus omnipotens colendus adorand9 et timendus tot bene
ficia induxerat prothoplaſto ſi ab ipſo cōtemptus eſt O reproba
humana ſuperbia quid fuit contēnere deum. O temeraria ꝑſumpcio
humane mentis quid eſt calcare ꝑceptū atqꝫ mandatū regis eterni
Nonne lex ipſa nature clamat ꝙ diuinoꝝ mandatorum ꝑuaricato
res digni ſūt morte. Preuaricatus eſt adam et ꝓpter inobedienciā
ad mortem eſt condemnatus.

¶ Capitulū tercium qualiter deus remittere voluit peccata hoīs
et nō angeli/et qualiter miſteriū incarnacionis fuit ade reuelatū.

Tercia concluſio dicit remiſſibilitatis. licet eñ tam enorme
fuerit illud delictum vt per illud diuina iuſticia damnauit
totum genus humanū. veruntamen voluit clementiſſim9
deus in ira continere miſericordias ſuas quoniā decreuit ac delibe-
rauit homini ꝑdito et penitenti per filii ſui incarnacionē ſuccurrere
ſup quo dubius ſolet eſſe animus/cur magis humanū genus ſaluū
factum eſt/et remiſſionē accepit q̄m angelica natura ꝑuaricatrix/
quod racionabile eſſe demonſtrāt doctores dicentes peccatū homi
nis fuiſſe remiſſibile/angeli vero omnino irremiſſibile. Quod ꝓba-
tur quatuor conueniencijs.

¶ Prima eſt ꝓprietas liberi arbitrii. Secunda condicio nature.
Tercia ordo diuine iuſticie. ¶ Quarta congruitas mie.

¶ Prima congruencia dicitur libertas arbitrii. in libero arbitrio
ſecundū magiſtrum. xxiiii. di. ſecundi eſt facultas voluntatis et ra
cionis tam in homine q̄z in angelo tamen differenter. Nam quantū
ad voluntatē differt homo et angelus. quia liberū arbitrium homi
nis ante electionē voluntatis et poſt electionem ſe habet mutabi-
liter angelus vero et ſi ante electionem ſe habet mutabiliter/poſt
electionem autē ſe habet immutabiliter/et hac racione in ſummo
gradu eſt liberi arbitrii in deo infimo autem gradu eſt in homine.
Si ergo eſt liberū arbitriū in angelo neceſſe eſt vt ſit medio modo
ſe habens/et ita cum dicitur li. ar. in deo mutabiliter ſe habere ad
bonū et ante electionem et immutabiliter poſt. poteſt eniz eligere
et non eligere/ſed quicquid illud ſit ſiue bonū ſiue malū non poteſt
illud deteſtari poſt q̄z elegerit. Ex quo patet ꝙ non poteſt penitere
ſiue per penitenciā culpam delere/que eſt delectacio mali/et ita re-
linquitur ꝙ culpa eius non poteſt deleri ſicut culpa hominis. Item
quantum ad ꝓprietatem racionis patz quia in libero arbitrio eſt iu
dicium de bono ſed differunt in homine et angelo / quia ſicut dicit
Dyo. intellectus angeli deiformis eſt/et hoc eſt quia ſupra tempus
et ita accipit totum ſimul/et nō poſt hoc illud vel illud ex illo. Et
ideo dicit̄ angelus intellectualis ſubſtācia. Sed intellectus homis
eſt in tempore/et ideo conferendo accipit. Vnde non accipit totum
ſimul ſed vnū poſt aliud/et vnum ex alio ſicut ex premiſſis accidit
concluſio. et ideo homo dicit̄ racionalis ſubſtancia/q racio eſt vir-
tus collatiua vnius ab alio qualis ergo compacio eſt ſimplicis ad
compoſitū/et puncti ad lineam in eſſendo. ſed comparacio eſt intel
lectus angelici ad intellectū hominis intelligendo iudicādo. Cum
ergo iudiciū fiat ab intellectu patz ꝙ angelus ſecundū ſtatum ſue
condicionis iudicat de re non in tempe et de re tota ſimul/et in iudi
cando de ipſa videt eam totā ſimul/ergo rectiſſime iudicat. et in iu
dicando peccat ex certiſſima malicia/ex quo nullomodo poteſt ex-
cuſari. Non autē ſic eſt de homine qui cum totā rem ſimul non vi-
deat/poteſt decipi in ſuo iudicio et ideo cum peccatū eius aliquo
modo poſſet excuſari/non eſt irremediabile. Vnde geñ. vi. Non re-
manebit ſpiritus meus in homine quia caro eſt.
¶ Secunda conueniēcia eſt condicio nature/quā tangit Anſelm9.
in. ii. li. cur deus et homo. Homo per alium hominem qui nō eſſet
ſui generis non debuit reparari. et cū non ſint omnes angeli eiuſdē
generis patz ꝙ non fuit poſſibilis hec repacio in angelo ſicut in ho
mine. Inſup ex condicione peccati tam hominis q̄z angeli variatur
peccatū et quantū ad genus et quantum ad circumſtanciā et quan

tum ad occaſiones. Quantū ad genus fuit in appetitu ſciencie dei.
Superbia dei in appetitu omnipotencie. Omnipotenciam aūt ſuam
nunq̄ȝ voluit deus cōmunicare alicui creature. ideo angelꝰ appetit
illud ad quod nullomō erat ordinatus. Scienciam aūt ſuam voluit
deus cōmunicare creature ad illam cui eſt homo ordinatus in glo-
ria. ideo peccatū hominis eſt remiſſibile. peccatum vero angeli nō.
Quantū vero ad circumſtanciā peccati eſt differencia. quia in adā
fuit aliqua ignorancia. quia peccatum quod erat mortale credidit
eſſe veniale ſecundū Augu. et habuit ꝓpoſitū penitendi. et petendi
veniā de illo peccato. angeli vero non. Quantū ad occaſionē peccati
eſt differencia q angelus p ſe peccauit. adam vero alio ſuggerēte.
¶ Tercia conueniencia dicitur congruitas diuine iuſticie. Nam in
homine vno erat tota ſpecies humana multiplicāda. ſed in angelo
peccante non erat tota natura angelica. et ꝓpter hoc diuine iuſti-
cie congruū fuit hominem expectare et non angelum.
¶ Quarta conueniencia ex parte diuine miſericordie. cui non erat
condecens vt nichil beatificaret̄ in humana natura ad beatitudinē
ordinatum. Datum ergo eſt tempus ex dei liberaliſſima miſericor-
dia homini lapſo petendi veniam de peccato agendi penitenciam.
Puto enī q poſt expulſionem de paradiſo Adam pater noſter con-
uertit ſe ad lamenta penitencie. et xpriſtum ventuꝝ ſumma deuo-
cione excoluit. quem incarnandū cognoſcebat. Nam eccleſia ſanc-
ta ponit eum in numero ſanctoꝝ. quod eſſe non poſſit ſine fide me-
diatoris. quod Augꝰ in li. de correpcione et gracia teſtat̄ dicens.
Illa fides ſana eſt qua credimꝰ nullum hominem ſiue maioris ſiue
parue etatis liberari a cogitacione mortis et obligaciōe peccati niſi
per vnum mediatorem dei et dominū noſtrum Jheſum xp̄m. Secun-
dum autē doctrinam ſancti Tho. ſecūda ſecūde. q. ii. via hominibȝ
veniendi ad beatitudinē eſt miſterium xp̄i incarnaciōis. quod ante
ſtatum peccati homo cognouit. ſed non explicite. quia non ſecundū
q ordinabatur ad liberacionē a peccato per paſſionē et reſurrectio-
nem. quia homo non fuit preſcius peccati futuri. Videtur autē in-
carnacionis xpriſti preſcius fuiſſe ex eo q dixit. ꝓpter hoc relinquit
homo patrem ſuū et matrem ſuam et adherebit vxori ſue gen̄. ii.
Et hoc ab Apoſtolo paulo ad hebre. vii. dicit̄. Sacramentū mag-
num eſſe in xp̄o et eccleſia. quod qui dē ſacramentum non eſt credi-
bile primū hominem ignoraſſe. Poſt peccatum vero explicite illud
miſteriū cognouiſſe nulli dubium eſſe debet ſecūdum q ordinabat̄
ad ſalutē hominis per paſſionē et reſurrectionem. Vnde et habuit
adam cognicionē ſalutis ſue in iheſuȝ naſciturū de carne ſua. Quis

ciam explicet quanta deuocione omni tempe vite ſue adam cum lacbrimis et ſuſpiriis deū incarnari expoſtulauerit. O adam communis pater quid feciſti. Cur peccaſti! cur offendiſti legem dei. Heu me inquiet peccaui. Erraui! ſed dei filiꝰ bonitate ſua benedicta reſtituet vobis incarnaciōe ſua benedicta quicquid ego perdidi in p̄ſūpcione mea. O peccatores non paueatis habemus reparacionē! non conqueramꝰ amplius de adam ỹmo cantemus cum Greg. O felix culpa que talem ac tantū meruit habere redemptorem! fuimus in tenebris per peccatū et iam ſumus in luce gracie per verbum incarnatum. Cuiꝰ beneficio conſequi valeamus ſplendorē glorie in qua xp̄c viuit et regnat in ſecula ſeculoꝝ. Amē

¶ Feria ſecunda ſermo de ardenti deſiderio ſanctoꝝ patrum veteris teſtamenti auide cupiencium xp̄m incarnari.

Secundus fructus Jheſus deſideratus.

Ox preceſſit. Jterum ibi ſupra. Cogimur ad cor noſtrū inflammandū in amorē benedicti Jheſu xpriſti in celo ſedentis ad dexteram patris ex vehemēti deſiderio illo quo ſancti patres veteris teſtamenti p multa curricula annoꝝ ſuccenſi ardentiſſimis ſuſpiriis deprecabant̄ ipſum incarnādum. Quod deuotus Bern̄. conſiderans ſermone ſecūdo ſup cantica ait. Ardorē deſiderii patrum ſuſpiranciū xpriſti in carne preſenciā frequentiſſime cogitans compūgor et confundor in memetipſo! et vix contineo lachrimas! ita pudet temporis corporiſq; miſerabiliū temporum hoꝝ. Cui nanq; noſtrum tantū ingerat gaudium gracie huius exhibicio! quantū ſanctis veteribus accenderit deſideriū promiſſorum. Hec ille. Jdcirco noſtra incitacione proſequi volentes incarnacionis beneficiū in preſenti ſermone de ipſa dicturi ſumus ſub vno fructu qui eſt Jheſus deſideratus. Pro cuius declaracione tres concluſiones occurrunt ꝓponende.

Prima occaſionis.
Secūda retardaciōis.
Tercia meritacōnis.

¶ Capitulum primū qualiter xpriſtꝰ voluit incarnari! et ſi non peccaſſet homo an fuiſſet incarnatus.

¶ Prima concluſio dicit̄ occaſionis in qua videndū eſt ſi peccatum ſolū fuit incarnacionis occaſio! et p̄cipua racio vel ſi adhuc homo non peccaſſet aliqua alia cauſa dei filius incarnaſſet. Et circa hoc adhuc tres ſunt opiniones. ¶ Prima dicit̄ ſuſtentabilis. ¶ Secunda probabilis. ¶ Tercia cōmendabilis.

¶ Prima opinio dicitur ſuſtentabilis que eſt quorundā magiſtrorum dicenciū q̄ de incarnacione eſt loqui dupliciter. Eſt em̄ incarnacio carnis aſſumpcio. Poteſt ergo eſſe ſermo de carne aſſumpta

aut quantū ad ſubſtanciam/aut quantū ad defectum paſſibilitatis
et moꝛtalitatis· Dicunt ꝙ ſi homo non peccaſſet xpꝛiſtꝰ carnem
moꝛtalē non aſſumpſiſſet· Sed ſi loquamur de incarnacione ſecun
dum ꝙ dicit aſſumpcioneꝫ humane nature ſimpliciter et ſi homo
non peccaſſet xpꝛiſtus incarnatus eſſet. Nam incarnacio facit ad
perfectionē tocius vniuerſi in hoc ꝙ complecionē dat humano ge
neri quantū ad tria· Pꝛimo quantum ad illud ꝙ reſpicit naturam·
Secundo quantū ad illud ꝙ reſpicit graciam· Tercio quātum ad
illud ꝙ reſpicit gloꝛiam· Quantum ad pꝛimum in incarnacione eſt
conſūmacio modoꝝ educendi hominem in eſſe quadꝛuplex· Nanqꝫ
eſt modꝰ educendi hominē in eſſe nec de viro nec muliere/vt adam
De viro ſine muliere vt eua· De viro et muliere vt ceteri homines
De muliere ſine viro vt xp̄c· ergo ſi homo ſtetiſſet fuiſſet incarna-
cio· et tunc vnus modꝰ ꝓductionis deficeret et ſic vniuerſus eſſet
imꝑfectus vt dicit Augꝰ· Qꝫ vniuerſus habet tātam perfectionē
ꝙ nemo poteſt racionabiliter aliquā imperfectionē inuenire in li·
de libero arbitrio. Secundo incarnacio facit ad perfectionē hominis
quantū ad illud quod reſpicit graciam· Nam xp̄c eſt caput eccleſie
non ſolum ſecundū diuinam naturā· ſed eciam ſecundū humanam·
vt oſtendit Augꝰ· ſuꝑ io· Sed ſi homo non peccaſſet adhuc xp̄us
eſſet caput eccleſie ergo aut filius dei ſe incarnaſſet aut caput ec
cleſie remanſiſſet ad cephalū· Inſuꝑ ſi homo lapſus non eſſet nich-
ilominus fuiſſet ſacramentū matrimonii· Si igiē ſacramentū ma-
trimonii in cōiunctione ſexuū ſignificat coniunctionē xpꝛiſti et ec-
cleſie quantū ad naturarum vnionē ꝓpter inſeparabilitatē· vt dicit
ad ephe· v· ergo ſi homo ſtetiſſet aut ſacramentū matrimonii eſſet
falſum ſignū/vel filius dei fuiſſet incarnatꝰ· Tercio incarnacio fa
cit ad complementū hominis quantū ad illud quod reſpicit gloꝛiā
Nam ſecundū Aug· de ſpiritu et anima· totum hominē aſſumpſit
xpꝛiſtus vt totū beatificaret· Sed ſi homo non eſſet lapſus erat to
tus beatificabilis· ergo xp̄s fuiſſet incarnatus His racionibꝫ ad-
herentes dicunt quidā indubitanter ꝙ ſtante adhuc natura in ter-
minis ſue condicionis et ſi nunq̄m fuiſſet lapſa ꝙ dei filius fuiſſet
incarnatus non vt redemptoꝛ ſed vt gloꝛificatoꝛ·

¶ Secunda cōcluſio dicit ꝓbabilis/que pꝛimā omnino negat· dicit
eīm ꝙ ſi homo non peccaſſet nunq̄ꝫ xpꝛiſtus carnē ſumpſiſſet· quia
hec magis concoꝛdat pietati fidei· Nam pꝛecedens opinio que dicit
ꝙ deum cōueniebat incarnari ꝓpter perfectionē vniuerſi/deū inter
perfectionem vniuerſi concludit/quod inconuenientiſſimū eſt/ quia
incarnacionis miſteriū eſt ſuper omnem vniuerſum ſiue quantū ad

naturam ſiue quantum ad gloriam Dicit nanqȝ philoſophꝰ in xi.
prime philoſophie. Deus ſup omnem vniuerſi ordinē ponendus eſt
Et ad illud quod adducitᷣ de modo educendi hominem dicere poſſu
mus ꝙ quartus ille modus quo eductus eſt xpriſtꝰ non eſt de pfec
cione vniuerſi. nec ex hoc ſequitᷣ ꝙ ſi talis modus nō fuiſſet ꝙ vni
uerſum ſua pfectione careret. Sicut em̄ nō poteſt argui impfectio
vniuerſi quātum ad ſuſcitacionem mortui quā deus non feciſſet ſi
homo non fuiſſet. Poſſet eciā dici ꝙ de illo modo pductionis non
arguitᷣ veritas incarnacionis ꝗ deus potuiſſet pducere hominem
de muliere abſqȝ viro. qui tamen nō eſſet deus. Ad illud ꝙ dicebatᷣ
ꝙ incarnacio facit ad perfectionem hominis quantū ad illud quod
reſpicit graciā/quia xpriſtus eſt caput eccleſie/dicere poſſumꝰ ꝙ
duplex eſt capitis ꝓprietas. Vna que tenditᷣ ſecundū conformita
tem ad membra. alia que tenditᷣ ſecundū donoꝝ gratuitoꝝ influ
enciam. Racione prime ꝓprietatis xp̄c eſt caput eccleſie in quātum
deus. et racione huiꝰ principaliter tenet racionem capitis. Et ideo
dato ꝙ incarnatus non eēt eccleſia hominū capite non careret. ha
buiſſet tunc caput deum ſicut nūc eccleſia angeloꝝ. De alio vero
quod adducebatᷣ de matrimonio reſpondere poſſū ꝙ matrimonium
duplicem habet ſignificacionē. ſignificat enim coniunctionē dei ad
eccleſiam ſecundū caritatem. et ſignificat coniunctionē ſecundum
vnionē in perſone vnitatē. Vtranqȝ harum ſignificacionū habet ſe
cundum ſtatū lapſum. alterā vero habuiſſet ſi homo ſtetiſſet. et iō
non eſſet falſū ſignum/ſicut enim matrimoniū nunc eſt in officiū et
in remediū/tunc autem ſolū in officium ſic habet duplex ſignifica
tum nunc. tunc aūt vnum. De eo vero ꝙ vltimo dicebat ſcȝ de glo
ria/quia totū aſſumpſit Dicunt iſti qui tenent hanc opinionē ſecū
dam ꝙ illa non eſt racio precipua/ſed annexa principali pro eo ꝙ ſi
nunq̄ȝ deus incarnatus eſſet. homo glorificacionē corpis ſui ex vi
ſione dei pfecte et totaliter habuiſſet. Viſio em̄ xpriſti corporalis
ſpectat non ad eſſencialē complecionē beatitudinis ſed ad quoddaȝ
accidētale gaudiū. Et hoc ptȝ quia aliquādo ſenſus beatificantᷣ vt
viſus et tn̄ obiecta ſibi correſpōdencia non habebūt ſic tactus gu
ſtus ꝛc̄. Gloria nanqȝ ſenſuū exterioꝝ per redundanciā dilectionis
venientis ex parte ſuperiori a viſione dei/cuius viſio adeo reficit/vt
nihil vltra neceſſariū ſit anime ad eius beatitudinē. Vnde multū
derogare videtᷣ ſummo bono qui dicit ipſū non ſufficere abſqȝ bono
creato ſibi adiuncto ad hominē pfecte beatificandū. Hec bonauen
tura prima di tercii libri.

Tercia opinio dicitᷣ cōmendabilis/que dicit xp̄m natū fuiſſe vt

hominē ꝑditum redimeret/nec curat inueſtigare ea que potuiſſent
euenire homine ſtante· Sed gracias dat deo qui tā benigne voluit
ꝓuidere homini ꝑdito· Dicit nanqꝫ Augꝰ· in li· de verbis domini
Venit filius hoīs querere et ſaluū facere quod ꝑierat· Si homo
non peccaſſet filiꝰ hominis nō veniſſet· Et idē ſuꝑ Jo· nulla cauſa
fuit veniendi xp̄o domino niſi peccatores ſaluos facere/tolle mor-
bos/tolle vulnera et nulla eſt cauſa medicine· Et Augꝰ· ſuper illo
verbo Mat· i Ipſe eñ ſaluum faciet populū ⁊c̄· Si ergo homo nō
peccaſſet/virgo non peperiſſet· et Augꝰ· ſuꝑ i· Jo· xi· Domine ecce
quē amas· Si peccatores dominꝰ non amaret ad terrā de celo nō de
ſcendiſſet· Et Augꝰ· ſuꝑ pſalmos ſuper illo verbo infirmꝰ ſum· vt
maneret homo in eo ꝙ deus fecit· Si eñ manet in eo ꝙ deus fecit
non in limo infixus eſſet/quē deus genuerit· Et leo papa in ſermõe
Si homo ad ymaginē et ſimilitudinē dei factus in ſuo honore man
ſiſſet/creator mundi creatura nō fieret/ neqꝫ ſempiternus temꝑali
tatem ſubiret· aut equalis deo patri dei filius foret formā ſerui aſ
ſumeret Et Paulus i ad Thi· i· xp̄us iheſus venit in mundū ſal-
uos facere peccatores· Iſta nobis cordi eē debent· quia damnato hu
mano genere ꝓpter peccatū voluit dei filius incarnari vt ipſū redi
meret O immenſa amplitudo diuine caritatis· O ꝓfunda bonitas
ſummi dei/peccauimꝰ nos omnes cecidimuſqꝫ in captiuitatē infer
ni· et ipſe vt nos redimeret miſit non angelū non archangelum/nō
deniqꝫ aliam creaturā· ſed vnigenitū filium ſuū· Audiat terra/intel
ligat celū/p̄mo audiant· Jo· iii Nouum iocundū/nouū feliciſſimū/
nouum amoroſiſſimū· Sic deus dilexit mundū vt filium ſuū vnige
nitum mitteret vt omnis qui credit in illum nō pereat/ ſed habeat
vitam eternam· Et ad Ro· iiii Propter nimiā ſuam caritatē inquit
Apoſtolus qua dilexit nos deus miſit filiū ſuum in mundū vt mū
dus ſaluetᷣ per ipſum· Quod Greg· conſiderās admirando cantabat
O inextimabilis dilectio caritatis vt ſeruū redimeres filiū tradidi
ſti· Quid ſuauius/quid dulcius poteſt audiri· O peccatores ingrati
diligite xp̄m/quos iam redemit/quē patres antiqui illum redemp
turum expectantes toto corde dilexerunt·

¶ Capitulum ſecundū qualiter xp̄us conuenienti tempe incarna-
tus eſt/et ꝙ racionabiliter tantū diſtulit incarnari·

SEcunda concluſio dicitᷣ retardacionis· Incarnari equidē vo
lens dei filius nō id fecit illico poſt peccatū/nec paulopoſt
ſed poſt ſextū millenariū in ſexta etate mūdi· Mirū certe
quare hoc largum donū non accelerauerit/veruntamē non ſine rõne
credendum eſt factū eſſe· ꝙ vt ſcribitᷣ eccleſiaſtes· iii· omnia tempꝰ

habent. Poſſunt autē huius tarditatis raciones tres aſſignari.
¶Prima racio fuit ꝓpter peccati punicionē. Secunda ꝓpter morbi
Tercia ꝓpter xp̄i incarnandi cōmendacionē. ¶curacionem.

¶Prima racio ꝛc. Nam in hoc manifeſtat̄ diuine vlcionis ſeueri-
tas contra peccatū ꝙ clamores et luctꝰ hominū tanto tempe ſuſti
nuit anteq̄m vellet deſcendere/fecit hoc quia diuina iuſticia nichil
inultum reliquit.

¶Secunda racio fuit ꝓpter morbi curacionē. Nam ꝓpter pecca-
tum quod homo cōmiſerat ex ſuperbia ꝓuenerat. ideo per humili-
tatem liberandus erat/quod fieri debuit vt homo ſe infirmū agno
ſceret et liberatore indigere. vnde glo. ſup ep̄lam ad Gal. dicit mag
no conſilio factū eſt vt poſt hominis caſū non illico dei filius mit-
teretur. Reliquit enī deus hominē prius in libertate arbitrii in lege
naturali. vt ſic vires ſuas cognoſceret. Vbi cum deficeret legē acce
pit qua data inualuit morbus nō legis ſed nature vicio. vt ita cog
nita īfirmitate ſua clamaret ad medicū/et gracie quereret auxiliū.

¶Tercia fuit ꝓpter xp̄i incarnandi cōmendacionē. debebat nanq̧
illud beneficiū cōmendari quā neceſſariū erat debebat commēdari
per multos ꝓnunciatores. ob quod debebant p̄cedere figure ꝓphe-
cie et alia que in veteri teſtamento relatu digna ſunt/ de quibus in
ſequentibꝫ diffuſius dicemꝰ. quibus impletiſſimis miſit deus filiū
ſuum ſecūdum illud Apoſtoli ad gal. iiii. ſic. Vbi venit plenitudo
tempis miſit deus filium ſuū et non īmerito tempus incarnacōnis
dicit̄ tempus plenitudinis quoniā in incarnacione eſt facta plena
pticipacio diuinitatis. Vnde ad colo. ii. In ipſo habitat omnis ple
nitudo diuinitatis. In incarnacione repata eſt angeloꝝ ruina. in in
carnacione homo plene a culpa liberat̄. ad col. i. In ipſo placuit om
nem pl̄nitudinē inhabitare. et per eum reconciliari. In incarnaciōe
facta eſt plena pticipacio boni neceſſarii quantū ad bonū veritatis
ad intelligendū/et gracie quātum ad effectū. Jo. i. De plenitudine
eius accepimus omnes O q̄ꝫ felix et beata dici poteſt hec etas no-
ſtra O vere auꝝ ſeculū in quo experimur dulcedinē incarnati verbi
filii tui quā per multa annoꝝ millia expectantes pcierunt. Adam
pater noſtre gentis. Noe vir iuſtus. Abraham per obedienciā pla-
cens deo. Iſaac manſuetus Jacob contēplator. Moyſes rectus et
dilectus deo. Dauid ſecundū cor domini electus. Iſaias ſerra ſeca-
tus Daniel in lacu leonum miſſus. Vbiq̧ amici dei patriarche et
ꝓphete. Reges in populo dei diuinitus pfecti. aliiq̧ quāplurimi illo
rum tempore Hinc eſt ꝙ ſaluator dicebat loquens diſcipulis ſuis
veſtri beati oculi quia vident et aures veſtre que audiunt. Amen

quippe dico vobis quia multi ꝓphete et iuſti cupierunt videre que
vos videtis et audire que vos auditis et non audierunt· Sed eo in
quā eſt ſomnolenta mens humana ad talia contemplādum· Panci
equidē repperiuntur·qui cogitare velint copioſū fructum quē ſuſce-
perunt ſuſcipiūt et ſuſcipere poſſent ex beneficio incarnati Jheſu·O
mens dura O creatura rōnalis·O negligens anima·O anima ſom
nolenta·O anima dormiens·O anima pigra expgiſcere queſo et cō
templare q̄ Adam vixit annis nongētis trigintavt ſcribit geñ·
vii·et ſemp in ſacrificiis·in orōibus in diuino cultu clamabat veni
Jheſu et non potuit ipſū videre quinimo moriēs ad loca tenebraꝝ
deſcendit· Jdipſū fecit ſeth filius eius viuens annis nongētis·xii·
in eadē fide et deſiderio mediacionis hoc omnes alii iuſti ab adam
vſqꝫ Noe clamauerunt et non potuerunt obtinere· Jnterficitur
Abel innocēs et clamauit eius ſanguis ad viuentē deum·et tamē
celū conſcendere non valuit·et detruſus eſt in limbo· Jndignat⁹ eſt
deus contra iniquitatē mundi tempe Noe ob quā omnes diluuio
pᵉiit ·et tamen Noe cum ſuis ob iuſticiā mundiciam et puritatē
in archa ſaluatus eſt Et cum omnibus diebus vite ſue xp̄m deſide
raſſet· videre nō potuit· et nonageſimo quinquageſimo anno etatis
ſue moriens geñ iiii luce diuina priuat⁹ eſt· Abrahā vt deo prom
pt⁹ obediat filiū ꝓprium immolare ſatagit xp̄m incarnandū ſemp
deſiderans et quod voluit nō obtinuit· et centeſimo ſeptuageſimo
quinto anno moriēs in ſenectute bona geñ ·xxvii· deſcendit ad infe
ros· ibi Jſaac ibi Jacob·ibiqꝫ omnes illoꝝ tempe vſqꝫ ad mortem
xpriſti O felix peccator vis cognoſcere ſerenitatē tranquilitatē et
graciam tempis noſtri vide finem eoꝝ qui xp̄o volunt adherere·
Lapidatur Stephanus et clamat video celos aptos· Comburitur
Laurencius et igne morit̄·et ſtatim volat ad celū· longum ꝑfecto
ſatis eſſet apoſtoloꝝ omniū martirum confeſſoꝝ atqꝫ virginum
ſimilia narrare· Sed illud vnū pretereundū non eſt·quod omnes ad
imitacionem deuocionēqꝫ graciosiſſimi Jheſu xp̄i inducere poteſt·
Crucifigitur latro qui multa flagicia ꝑpetrauerat·et ipſe ſe com
mendans eadem die in paradiſo recipit̄·Currite peccatores ad fon
tē gracie Jheſū xp̄m· qui clamabat in templo Jo vii·Si quis ſitit
veniat ad me et bibat· non obeſt nobis precedens tarditas racio
nalis incarnacionis Jheſu Criſti·

¶Capitulum terciū de immenſitate beneficii incarnacōnis·et qua
liter ſe habent ad illud merita ſanctoꝝ patrum·

TErcia concluſio dicit̄ meritacionis·in qua pie videre poſſu
mus an xp̄i incarnacio fuit ex mera gracia an illā impetra

uerint ſanctoꝝ patrum et eccleſia merita · Nam paulus dicit ad
Titū primo · Apparuit benignitas et humanitas ſaluatoris noſtri
non ex opibus iuſticie que fecimus nos · Veruntamē dicere poſſu-
mus ſecundū doctrinam bonauenture in · iii · di · iiii de beneficio incar-
nacionis tripliciter reſpondendo ·

¶ Primo quantū ad circumſtanciā · Secūdo quantū ad efficaciā ·
Tercio quantū ad ſubſtanciam vel eſſenciam ·

¶ Primo ſi loquamur quantū ad circumſtanciā tempis poteſt cō-
cedi abſq; calumnia ſub merito ꝑcedētis eccleſie Sancti eñ patres
fragrantiſſimis deſideriis meruerunt incarnacionis acceleracōnem ·

¶ Secundo ſi loquamur de beneficio incarnacōnis quantū ad effica-
ciam que erat a ſeruitute dyaboli et arcatu carencie viſionis dei ca-
dat ſub merito ·

¶ Tercio ſi loquamur de illo beneficio quantū ad ſubſtanciā vel eſ-
ſenciam eſt dicendū ꝙ cadat ſupra ſanctoꝝ patrum merita ꝓpter
quod nō eſt iuſte retribucionis ſed dignacionis eminentiſſime Nā
ſi congregēt in vnum humilitas omniū ſanctoꝝ · nunquā potuit in
minimo ꝯpari illi humilitati qua dei filius apparere voluit in for-
ma ſerui et habitu inuentus vt homo · Si colligant omnia ſuſpiria
omnes lachrime · omnes pene · omnes cruciatus · omnes penitencie ·
omnia genera mortis eciā quecunq; paſſi ſunt ſancti ꝓpter xp̄m ·
et collocent ex vna parte ex altero vero latere ponat vna lachrima
xp̄i vel naſcentis vel fugientis ꝑ egypti nemora vel orantis vel pa-
cientis vel morientis plus illa lachrima vna valet ex fornaceo illo
corde puemens q̄m omnia illa bona que diximꝰ · et cogitare poſſu-
mus in quibuſdā ſanctis et electis et amicis dei · Hinc hiero ad da-
maſum papā de filio ꝓdigo ait · Que maior poteſt eſſe clemencia
q̄ȝ vt dei filius filiꝰ hominis putaret · nouem menſiū faſtidia ſuſti-
neret ptus · expectaret aduentus ꝑ ſingulas adoleſcencie etates / et
poſt contumelias alapas et flagella crucis ꝓ nobis fieret maledic-
tus vt nos a maledictione legis abſolueret · Hec ille · Juſteq; et rō-
nabiliter anima noſtra ſitire debet ad ihēſū in gloria coronatum /
quē ſancti patres in nocte legis deſiderauerūt incarnandum · quia
dies gracie nobis appropinquauit qua mediāte facilis eſt nobis ac-
ceſſus ad beatam eternā vitam · in qua xp̄iſtus ſaluator ſeculi vi-
uit et regnat ineternū ·

¶ Feria tercia prime dominice aduentus ſermo de reuelacionibus
factis mētibus ꝓphetarum de incarnacionis miſteriis et qualiter
ꝓphete predixerunt multipliciter xp̄iſtū fore venturum ·

¶ Tercius fructus Jheſus a ꝓphetis eſt cognitus ·

NOx preceſſit ⁊c̄ Placuit quondā altiſſimo deo celi incar
nacionis miſteria ꝓphetarum mētibus reuelare · vt per
ipſoꝝ voces inſtrueret̄ humanū genus de veritate incar
nati verbi · Nullus equidē excuſari ſe poteſt ſi Jhesū nō
credat · ſi eum nō colat · ſi illum toto corde non amplexatur · Huius
aduentū preceſſerunt tot ꝓphetarum oracula et teſtimonia · Firma
tur eñ vniuſcuiuſq; mens in fundamēto veritatis cum ſenſerit de
xpriſto venturo ꝓphetas clamare ac ꝑdicare quapropter in ꝑſenti
ſermone de incarnaciōe verbi loqui volentes ꝯſideramus illas ſupe-
nas reuelaciones quas habuerūt ꝓphete / colligemuſq; ea que dic-
turi ſumus ſub vno fructu · qui eſt Jhesus cognitus eſt ꝓphetis ·
¶ Ad cui9 declaracionē tres concluſiones occurrunt declarande quaꝝ
Prima vocat̄ diffinicio · ¶ Secūnda vocat̄ multiplicacio ·
Tercia vocatur teſtificacio ·
¶ Capitulum primū de ꝓphecia quid eſt et qualiter nō poteſt eſſe
naturaliter / contra opinionē illoꝝ qui dixerunt ꝙ homo poſſet na-
turaliter ꝓphetare · quod ſi verū eſſet ꝓpheticum teſtimonium nō
eſſet conueniens ·
¶ Prima concluſio vocat̄ diffinicio · in qua ꝯueniens eſt ſcire quid
eſt ꝓphecia quia niſi hoc clare intelligeret̄ non ſatis eſſet incar-
nacionem xp̄i magnifacere ex quo fuit a ꝓphetis ꝓnunciata · Se-
cundum ergo caſſiodoꝝ · ꝓphecia eſt diuina inſpiracio · rerūq; euen
tus immobili veritate demonſtrans · Ex qua diffinicione habemus
ꝙ illa cognicio quā habuerunt ꝓphete eſt ſupnaturalitatis et diui
nitus inſpirata · Vnde · i · Pe · i · Non eñ voluntate humana ablata
eſt aliquādo ꝓphecia ſed ſpiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti
dei homines et in hoc interimit̄ error ipſoꝝ qui dixerunt ꝓpheciaꝫ
eſſe a natura · Nam vt Aug9 · dicit · xii · geñ · ſup literam quidam
voluerunt dicere ꝙ humana natura haberet quandā vim diuinacio
nis in ſeipſa · Et hoc videt̄ eſſe ſecundū opinionem Platonis · qui
poſuit ꝙ anime habent omniū rerum cognicionē per pticipacioneꝫ
ydeaꝝ · Sed iſta cognicio obumbrat̄ in eis per coniunctionē corporis
in quibuſdā plus / in quibuſdā vero minus ſecundū corporis purita
tem diuerſam · et ſecundū hoc dicunt ꝙ corpa habencia animas nō
multū obtenebratas ex corpoꝝ vnione poſſūt futura ꝑcognoſcere
ſecundū primam ſcienciā · Sed contra hoc obicit Aug · ꝙ nō ſemp
poteſt vim diuinacionis habere anima cum ſemp velit · Et tamē ve
rius videt̄ ꝙ anima ex ſenſibus cognicionē acquirat · Omnis enim
cognicio ortū habet a ſenſu ſecundū aꝝ · ideo melius eſt dicendum
ꝙ precognicionē futuroꝝ homines nō habent ſed acquirere poſſūt

per viam experimentalē in qua iuuant̄ per naturales diſpoſiciōem ſecundum quā in homine inuenit̄ perfectio virtutis ymaginatiue. et claritas intellectiue. et tamē huius ꝑcognicio futuroꝝ differt a prima que habet̄ ex reuelacione diuina. Primo quidem quia prima poteſt eſſe circa quoſdā effectus / ad quos ſe poteſt extendere hu‑mana expiencia. Secundo ꝙ prima ꝓphecia eſt circa immobilē veri‑tatem non aūt ſecunda ſed poteſt ſubeſſe falſū. Hinc eſt quod dicit Nicolaus de lira ſupra pſalmos in principio. ꝙ ꝓphecia ſermonis interꝑtacionem dicit̄ quaſi procul fans. quia denunciat ea que ſūt ꝓcul ſeu remote a naturali cognicione humana. Yſidoꝝ. li. x. ethi‑mologiarum dicit ꝙ ꝓphete in veteri teſtamēto vocabant̄ viden‑tes. quia videbant ea que abſcondita erant. et gentilitas appellabat eos vates a iumentis. ſecundū vero Nico. de lira triplex eſt gradꝰ eoꝝ qui excedunt cognicionē noſtram.

Primus ꝓpter rei cognoſcende cognicionē.
Secundus ꝓpter cognoſcentis condicionē.
Tercius ꝓpter modum cognoſcendi.

¶Primus gradꝰ eoꝝ que ſunt remota a naturali condicione cog‑nicionis cognoſcende qui eciā in triplici gradu ſubdiſtinguit̄.

¶Primus gradus eſt ꝓpter rei cognoſcende ſupeminenciā cuiuſ‑modi ſūt diuina maxime circa perſonaꝝ ꝓpria. Ideo de talibꝫ facte ſunt reuelaciones ꝓphecie. Yſa. per ſeraphin ſanctus clamancia. et clarius in nouo teſtamento prima Jo. v. tres ſunt qui. ꝛc.

¶Secundus gradus eſt ꝓpter rei cognoſcende latencia. cuiuſmodi ſūt cordiū ſecreta ſoli deo cognita. Vnde et cognicionē Symonis magi per reuelacionē fuit cognita Petro act. viii. Ideo dixit ei Pe‑trus. in felle amaritudinis video te eſſe. Cogitabat nanqꝫ graciā ſpiritus ſancti vendere.

¶Tercius gradus eſt ꝓpter rei cognoſcende diſtanciā. que diſtan‑cia vno modo accipit̄ ex pte loci. et ſic heliſeus per ſpūm ꝓpheticū diſtans p magnū ſpacium gieci miſit ad ſunamitē mulierem poſtu‑lans an cuncta circa ſe et virū eius et filiū eius agerent̄. iiii. Re. iiii.

¶Alio modo accipit̄ diſtancia ex pte preteriti tempis vel futuri. preſens eñi non diſtat a nobis. De diſtantibus aūt ſecundū preteri‑tum facta fuit reuelacio moyſi de creacione mūdi. vt dicit Grego. ſup Ezechielem. De diſtantibꝫ ſecundum futurū fuerunte ali reue‑laciones prophetice.

¶Secundus gradus eoꝝ que ſunt a naturali noſtra cognicione re‑mota eſt ꝓpter condicionē cognoſcētis et ꝓpter hoc aliquādo cog‑noſcentis defectus ſuppletur per ſpiritū ꝓphetičum. et hoc modo abias ſolonites cognouit vxorē Jorobiam domū ſuam ingredientē

quāuis eſſet cecus·iii·Re·xiiii·c·¶Tercius gradus eoꝝ que ſunt remota a ꝯdicione humana ē ꝓpter cognoſcēdi modū/ſic Salomon habuit cogniciōē animaliū et piſciū vt habet·iii·Re·iiii·non ꝑ exemplū ſtudii ſed ꝑ inſpiracionē ſpūs ſancti·Fuerūt ergo ꝓphetaꝝ reuelaciones nō ex naturali ingenio ſed diuinitus inſpirate/ quod facile ē inueſtigare/q͛ vt inquit Scotꝰ in ꝓlogo primi li·ſenteñ·ꝙ et in nō euidentibꝫ ex termis nec principia ſic euidēcia ex termis habentibus nō cōſonant firmiter et infallibilit͛ diuerſimode diſpoſiti niſi a cauſa ſuꝑiori ipſo intellectu vident͛ ad aſſenſum· Sed ꝓphete vario modo diſpoſiti exiſtētes in diuerſis tꝑibus in talibus nō euidentibꝫ omnino ꝯſonabāt·hanc eciā materiā ꝑtractat Aug·xix· de ciui·dei·c·xxii vbi ait·Seruitores noſtri pauci eſſe debuerūt ne multitudine vileſcerēt/nec ita fuīt pauci·vt eoꝝ nō ſit miranda cōſenſio· Neqꝫ enim in multitudine philoſophoꝝ quis inueniē inter quos cuncta q̄ ſenſerūt ꝯueniant· Nā reſurrectionē carnis nullus ꝓbare poſſet ex exterioꝝ euidēcia/et tñ ꝓphete in diuerſis locis ⁊ in diuerſis tꝑibus eā ꝓfeſſi fuīt vno ꝯſenſu ſic et de aliis fidei noſtre miſteriis dicere poſſumꝰ quod nunq̄ꝫ eſſet niſi vnus ſpūs fuiſſet in omnibꝫ·Quod Lactanciꝰ firmianꝰ in primo li·diuinaꝝ īſtitucionū aduerſus gētes ait·Omiſſis terrenis huiōi ꝓphecie auctoribꝫ nihil certi aſſerētibꝫ aggrediamur viā rectā/quos equidē ſi putarē ſatis ydoneos ad bene viuendū duces eſſe et ipſe ſequerer et alios vt ſequerent͛ hortarer·Sed cū magis inter ſe cū certacōne diffideant ſecumqꝫ ipſi plerūqꝫ diſcordēt apparet eoꝝ iter nequāq̄ꝫ eſſe directū ſiquidē ſibi vt eſt libitū ꝓprias vias impſſerint ꝯfuſionēqꝫ maximā inquirentibꝫ veritatē reliquerūt·Nobis aūt qui ſacramētū religionis accipimꝰ cū ſit veritas reuelata diuinitꝰ omēs ſine vllo diſcrimine ad celeſte pabulū ꝯuocant͛·Hec ille·Mira ergo demencia eſt ꝓphetaꝝ teſtimonia vilipendere/qui nichil locuti ſunt de xp̄o niſi quod celitꝰ acceperūt O ꝑfida iudeoꝝ nequicia qui xp̄o credere noluerunt·O ſtulta gentilium ſciencia qui xp̄um impugnāt·O reprobanda xpriſtianoꝝ malicia qui xp̄um non imitantur de quo vt patebit nichil legimꝰ neqꝫ audiuimus/ nihilqꝫ confitemur niſi quod prouiderunt ꝓphete·

¶Capitulū ſecundū ꝙ futura poſſunt multipliciter ꝓnunciari/et quomō ſit vera ꝓphecia accipienda·et de ꝓphecie veritate·

Secunda concluſio dicit͛ multiplicacio·poteſt nanqꝫ multiplex ꝓphecia intelligi et accipi·

Prima dicitur apparens·¶Secunda dicitur impropria·Tercia dicitur vera·

¶ Prima dicit̃ apparens q̃ eſt in ꝓcogniciõe futuroꝝ / q̃ poſſunt ex
ſuis cauſis precognoſci ſicut medicus ꝓgnoſcit ſanitatẽ aut mortẽ
futurã / qꝛ ordo eſt ad tales effectꝰ in cognoſcẽdo in aliquibꝫ cauſis
¶ Secunda eſt ꝓphecia impropꝛie dicta qñ alicui cõmunicat̃ ali-
quid ad ꝓpheciã ꝑtinẽs abſqꝫ tñ tali intelligẽcia / qꝛ ſecundũ ꝙ ha
betur Daniel. vi. c. intelligẽcia opus eſt in viſione. hocipſum tenet
Hiero. ſuꝑ Iſa in principio. Contingit aũt illud fieri tripliciter. Vno
modo in viſione ſic Pharao vidit ſpicas geñ. xli. ⁊ Baldaſar manũ
ſcribentẽ in pariete Dañ vii. iſte dormiẽs iſte vigilãs / neuter tamẽ
eoꝝ fuit ꝓpheta. Sed daniel et ioſeph qui viſiões intellexerũt Se
cundo ꝯtingit in locucióe ſic Cayphas Io. xi. dixit quid ꝓpheticũ
intẽdens ſolũ dare ꝯſiliũ de morte xp̄i quod eſſet expediens quãuis
eſſet innocẽs ne occaſione ipſiꝰ venirẽt romani et tollerent locũ et
gentẽ. ſed a ſpũ ſancto factũ eſt ꝙ hoc cõſilium ſic ꝓtulit. qꝛ mors
xp̄i futura ꝑ ſalute foret ſpũali tocius mundi ipſo Caypha hoc ig-
norãte. Et ꝓpter hoc nõ fuit ꝓpheta ꝓpꝛie loqñdo / ſic nec aſina Ba
laan fuit rõnale animal quãuis ꝑ linguaꝫ eius fuerit ꝓlatũ verbũ
rõnale angelo linguã eiꝰ mouẽte. abſqꝫ tñ cognicione aſine. Tercio
ꝯtingit hoc in opacione / qñ. ſ. ſpũs. ſ. īpellit aliquẽ ad aliquid agen
dum. quod habeat ꝓſperũ euentũ / quãuis homo motꝰ hoc ignorat̃
ſic iudicũ. xi. dicit̃ de iepte ꝙ irruit ſpũs dñi ſuꝑ ipſũ. ſ. ad pugnãdũ
ꝯtra filios amon / tñ nõ fuit ſibi reuelata victoꝛia futura / et tal' mo
tus vocat̃ ſpũs ſancti inſtictꝰ qui ẽ caſus ꝓphecie ſcḋm doctores
īdeſt aliquid deficiẽs a rõne ꝓphecie / et talis motꝰ ſimilis ẽ motui
bñfortunati qui mouet̃ ad aliquid bene mouendũ / ſine tamẽ rõne et
cognicione ꝓuia vt habet̃ in li de bona foꝛtuna. Differt tamẽ qꝛ
motꝰ bñfoꝛtunati a cauſa naturali ſcꝫ ab influẽcia oꝛbis vel intelli
gencia motoꝛis vt dicũt aliqui / vel ab vtraqꝫ ſimul vt dicũt alii.
Motus aũt iepte et ꝯſiliũ eſt a cã ſuꝑnaturali ſcꝫ ex mocione ſpũs
diuini. Iſte tñ inſtinctꝰ magis appꝛopīnqt ad racionẽ ꝓphecie quã
alii duo modi ꝑdicti. ¶ Tercia eſt ꝓphecia vera et ꝓpꝛie dicta in
qua ꝓphetizãs ītelligit quod ꝓphetizat / q̃ eciã in multiplici gradu
reꝑit̃ / quoꝝ ille altero ẽ excellẽcioꝛ. vñ ceteris ꝑibꝫ eſt intelligẽcia
clarioꝛ. ¶ Primꝰ iſtiꝰ ꝓphecie gradꝰ qñ cum viſiõe alicui cõicata
dat̃ viſionis intelligẽcia / ſic Iere. vidit ollã ſuccenſã et facies eiꝰ a
facie aquilõis Iere. i. et intellexit ꝑ hoc ſignificari exercitũ regis
babilonis venturũ ad comburendũ ciuitatem Ieruſalẽ
¶ Secundus gradꝰ eſt qñ non fit talis viſio ſeu apparicio. ſed audit̃
vox inſtruens de aliquo ſuꝑnaturali. pꝛimo Re. iii. Samuel audi-
uit vocem domini loquentis. nec tamẽ vidit aliquam effigiem ſibi

apparentē/quod ptʒ ex hoc ꝙ credibilē eſſe vocē Helie ipſū vocan-
tis/vt habeť ibidē et iſte gradus ꝓphecie eſt excellencioꝛ p̄dicto
quia voces ſunt ſigna magis expꝛeſſiua veritatis quā figure.
Tercius gradus eſt qn̄ audiť ſolū vox inſtruēs. ſed eciā cum hoc ap-
paret ꝑſona aliq̄ loq̄ns/ꝓpter quod iſte gradus ē excellēcioꝛ duobꝫ
pꝛimis variať tn̄ tripliciter/qꝛ ꝑſona ſic inſtruēs vel apparēs in effi-
gie aliq̄/aliqn̄ eſt homo ſanctus ſic̄. ii. macha. xvii. c. habeť ꝙ Onias
iam defunctus apparuit Iude machabeo dicēs de Jeremia ꝓpheta ſibi
apparēte. hic eſt qui multū oꝛat ꝑ populo et vniuerſa ſācta ciuita-
te hieruſalē Aliqn̄ ꝑſona apparēs eſt angelus. et ſic cōiter leguntˀ
facte reuelacioes noui et veteris teſtam̄ti. Aliqn̄ eſt effigies rep̄-
ſentans ipſū deum ſic̄ Iſa. vi. diciť Vidi dominū ſedentē ſup ſolium
excelſum ⁊c̄. et iſte tercius gradus eſt excellencioꝛ ſecūdo. et ſecun-
dus pꝛimo ſic̄ deus eſt excellencioꝛ angelo. et angelus homine. No-
tandum aūt ꝙ omnes iſti gradus variantˀ dupliciter. qꝛ tales appari-
ciones aliquādo fiunt ꝑ ſomnū/et eciā vocantˀ reuelaciones ꝑ ſom-
nia. Aliquādo in vigilia/et tunc ꝓpꝛie vocantˀ viſiones/et iſte ſecū-
dus modus/qui vocať viſio eſt excellēcioꝛ altero/ qꝛ maioꝛ illuſtra-
cio mentis requiriť ad hoc ꝙ ipſa diſtracta ꝑ operacionē ſenſuū ex-
terioꝝ in vigilia capiat intelligibilē veritatē de ſupnaturalibꝫ quā
in ſomno in quo ſenſibꝫ exterioꝛibus quietatis anima magis diſpo-
nitur ad capiendū huiōi veritatē. Econtrario eſt in cognicione ac-
cepta via naturali/ q̄ accipiť per viā ſenſus memoꝛie et expimentī
vt diciť. i. metha. et ideo talis cognicio non pōt accipi in ſomno.
¶Quartus gradus ꝓphecie eſt qn̄ ſine apparicione alicuius figure
vel ſigni ſenſus veritas intelligibilis de occultis ꝑ diuinam reuela-
cionem manifeſtaťˀ/ et hoc modo facte ſūt reuelaciones ipſi Dauid.
vt habeť in pꝛin. glo. ſup pſal. et iſte gradus ē excellencioꝛ p̄dictis.
ſicut eñ ille diceretˀ melioꝛis ingenii et clarioꝛis qui caperet verita-
tem concluſionū geometricaliū ſine deſcripcione figuraꝝ ſenſibiliū.
q̄ꝫ ille qui cape non poſſet ſine tali deſcripcione/ſic eciā in cognicio-
ne ꝓphetica illa mens dicitur excellencius diuinitus illuſtrata/que
veritatē intelligibilē capit abſqꝫ ſenſibilibꝫ ſignis/que ſunt figure
et voces ſupꝛadicte/q̄ꝫ illa que capit ſub talibꝫ ſignis. Hec Nico.
de lira in ꝓlogo ſup pſal. Hos aūt gradus voluimus hic interſerere
vt intelligamus q̄ꝫ grande ſit ꝓphecie donū. quod deus ſapientiſſimus
tam multipliciter cōmunicat racionali creature vt ſic mens huma-
na edocta nullomodo de ꝓphetarum dictis dubitare queat.
¶Tercium capitulū de his que per xp̄m incarnatum geſta ſunt et
qualiter ꝓphete illa pꝛedixerunt.

Tercia ꝯcluſio dicit̃ teſtificacio/nihil eñ legimus de verbo incarnato in nouo teſtam̃to quod teſtimoniis ꝓphetarum non fuerit ꝓnunciatum· Tria eñ ſunt iſta que comprehendunt totam vitam benedicti Jheſu·

Primum eſt incarnacio· Secundum eſt ꝯuerſacio·
Tercium eſt conſummacio·

Primũ eſt ei9 incarnacio/in qua multa concurrũt que diſtinguẽdo videamus· Legimus eñ Mat·i· xp̃um ex genere abrahe et ex ſemine Dauid In ſemine tuo benedicent̃ omnes gentes· Et Dauid in pſal· Jurauit dñs Dauid in veritate de fructu ventris tui ponã ſup ſedem tuã Legim9 xpriſtum de virgine natũ·Luce·ii·c·quod ꝓdixit Jſai·vii·c· Ecce virgo ꝯcipiet et pariet filiũ·Et Jere·xxxi c· Creauit dñs nouum ideſt incarnacionis miſteriũ ſecundũ Nico·de lira·et loquit̃ de futuro p modũ preteriti ꝓpter certitudinẽ ꝓphecie femina circũdabat virũ· quia beata virgo xp̃m virum perfectũ ſanctis virtutibꝫ ab inſtanti incarnacionis in vtero ſuo circũdedit Legimus de xp̃o ꝙ ſit in betleem nat9·Luce·ii·c·hoc prenunciatũ a Michea·vii·c· Tu betleẽ effrata puus es ideſt loc9 effrata ideſt alio nomie ſic nominatus·geñ·xxxvii·in milibꝫ iuda ideſt reſpectu populi tui in dignitate et multitudine ꝗꝛ inde fuit tribus Juda qñ eñ fuit nat9 Dauid·Re·i·xvi· Et ꝗꝛ nobilitas ciuitatis magis conſiſtit in populo q̃ꝫ in ſpacio·Mat ii·c·Allegat iſtã auctoritatẽ ſic Et tu betleem terra iuda nequaq̃ꝫ minima es in principibus iuda· Legimus de xp̃o ꝙ beata virgo reclinauit puerꝫ Jheſum in p̃ſepio Luce ii·c·quod predixit Jſaias·i·c· Cognouit bos poſſeſſorẽ ſuum et azinus preſepe dñi·Legimus de xpriſto ꝙ fuit adorat9 a magis Mat·ii·c et hoc prenunciatũ eſt p ꝓphetã pſal·lxxi· Adorabunt eum oẽs reges terre omnes gentes ſeruient ei· Et pſal·lxxxvii·Oẽs gentes quaſcunqꝫ feciſti veniẽt et adorabunt corã te dñe· Legim9 de xpriſto ꝙ fugerit pſecucionẽ herodis in egyptũ·quod ꝓphetatũ erat Jſa·xix· Aſcendet dñs nubẽ leuẽ ſcꝫ aſſumendo ſibi carnẽ humanam ſecundũ Nico·de lira que dicit̃ nubes ꝗꝛ formata fuit ſpũs ſancti virtute ſic̃ nubes ſurſũ generat̃ in aere·Et leuis quia nõ fuit aggrauata põderis peccati originalis Subdit̃ et ingrediet̃ egyptũ et mouebunt̃ ſimulachra egypti a facie eius· quia ipſo ingrediente egyptũ ſimulachra corruerũt·vt ſcribit̃ in hyſtoria ſcolaſtica· Legimus de xpriſto ꝗꝛ·xii·anno etatis ſedit in medio doctorꝝ in templo·hoc preoſtẽdit ꝓpheta pſal·lxxxi Deus ſtetit in ſinagoga deorum·in medio autem deos diiudicat·

Secundum quod continetur in vita xpriſti eſt eius conuerſacio·de qua multa

dicunt̃ ab euãgeliſtis/ de qua tamẽ ꝓphete predixerũt Quod autẽ
dicit̃ Mat.iiii.c. A zacharia tercio c vidi Jheſũ ſacerdotẽ magnũ
et ſequit̃.ſathanas ſtabat aduerſ9 eũ vt aduerſaret̃ ei. Quod dicit̃
de xp̃o diſcipulos paupes ꝯgregat hoc habet̃ ab Jſa.lxi.c Sp̃us
dñi miſit me euuangelizare paupibus ideſt apl̃is. Quod ſcribit̃ de
xp̃o multa mirãda fecit habet̃ ab Jſa.xxxvii. Deus ipſe veniet et
ſaluabit nos cum aperient̃ oculi cecoꝝ et aures ſurdoꝝ patebunt.
Quod inuenit̃ de xp̃o de eius pſecucionib; ꝑ̃dixerunt ꝓphete vnde
Dauid in pſa ii. Aſtiterunt reges terre et principes ꝯuenerunt ⁊c.
De pdicione eius ꝑ̃dixit ꝓpheta pſal.xl Qui edebat panes meos
magnificauit ſup me ſupplãtacionẽ. ¶ Terciũ quod inuenit̃ in vita
xp̃i eſt eius ꝯſũmacio.ipſius nanq; mortẽ vitupoſam predixit Jſa.
lxxiii.c.et Dani.ix.c. Jpſi9 deſcenſũ ad limbũ ꝑ̃dixit. Zacha.x.c.
Tu aũt in ſanguine teſtam̃ti tui eduxiſti victos de lacu. Et vt bre
uiter ꝯcludã ipſius reſurrectionis aſcenſionẽ in celũ et miſſionẽ.ſ.ſ.
aliaq; geſta p ꝓphetas veteris teſtamenti predicta fuere.Ex quo
neſcio cur ita ebetat quorundã anim9. vt in xp̃m incarnatũ credere
nolint. Quidnã verius eſſe pot̃ quã quod a deo reuelatũ eſt ipis ꝓ
phetis et a ꝓphetis predicatũ eſt nobis Non fuerũt certe vane vo
ces eoꝝ. Jncarnat9 dei Filius/ vt omẽs ſaluet omnes inuitat ad pa
diſi delicias.ſed nõ omnes ad ipſũ aſpicere volũt.quinimo qui hu
mano generi tam larga ꝯtulit beneficia contempnit̃ vilipendit̃ blaſ
phemat̃ O munde neq̃; .O munde pu̾erſe. O munde peſſime quis ex
plicare poſſet quã grandis ẽ numer9 inimicoꝝ xpriſti. Jnimici eius
ſunt omẽs ydolatre et heretici pagani ĩfideles iudei Eciã tot falſi
xpriſtiani/ tñ velint nolint mund9 ipſe qui incarnat9 eſt inimicos
ſuos crudeliter puniet. Amicos vero qui in eũ crediderũt corde et
ope illi ſeruiẽdo merito ſue incarnaciõis adducet in vitã eternã et
lucẽ future glorie in qua viuit et regnat p infinita ſecl̃a.ſ. ¶ Amẽ
¶ Feria quarta prime dñice de aduentu/ Sermo de electione virgis
beate in matrem xpriſti. ex qua ſola naſci voluit que magis grata
deo fuit quã quecunq; alie ſancte mulieres.

¶ Quartus fructus Maria Jheſu mater dicit̃

NOx preceſſit ⁊c.vbi ſupra. Excelſus ꝯditor orbis qui mũ
dum ineffabili ſapiẽcia ſua diſpoſuit et ordinauit voluit
incarnacionẽ ſui filii dilecti in omnibus ordinatã eſſe vt
in tam mirabili ope nichil reprehenſibile.nichil irraciõa
bile.nichilq; ꝯfuſibile inueniret̃. Si enĩ quiſpiã aures animi ſtrinxe
rit et intelligere voluerit tãti miſterii ꝓfunditatẽ inueniet pfecto
vñ merito admirari poſſet. Jdcirco in p̃nti ſermone incarnacionem

xp̄i volētes magnificare q̄ in omnibꝫ ordinatiſſima fuit dicemꝰ de ipſiꝰ ordine quātū ad matrē ꝯcipientē: q̄ eſt glorioſa virgo Maria firmabimꝰ aūt oīa q̄ dicturi ſumꝰ in vno fructu qui ē maria Jheſu mater dicit̄. Ad quod meliꝰ intelligendū tres ꝯcluſiones ponemꝰ.

¶ Prima ꝯcluſio dicit̄ ꝯformitatis.
Secunda dicit̄ congruitatis.
Tercia dicit̄ ſingularitatis.

¶ Capitulum primū qualiter xp̄us aſſūpſit carnē de maſſa noſtre ꝑdicionis ⁊ de genere Adam. et qualiter noluit illā aliunde formatā ſuſcipere.

Prima ꝯcluſio dicit̄ ꝯformitatis. in qua ſecundū doctores catholicos cōfitemur xp̄m aſſumpſiſſe humanā naturā de maſſa nobis ꝯformi: ſiue de genere Adā et non alterius generis vel qualitatis ſecundū illud ap̄li ad hebre. ii. Qui em̄ ſanctificat et ſanctificat̄ ex vno oēs. Sumit̄ aūt ꝯueniēcia huiꝰ aſſumpcionis ex triplici rōne ſecundū Bonauen. di. xii. tercii libri ſnīarum.

Prima racio dicit̄ iuſtificacionis.
¶ Secunda dicit̄ oſtenſionis.
Tercia dicitur ordinacionis.

¶ Prima rō dicit̄ iuſtificacionis. nā quāuis dei filius potuiſſet carnem aliunde q̄ȝ de maſſa ade aſſumere: voluit tam̄ illā aſſumere de Adā ad ſeruandam rectitudinē iuſticie. vt vicꝫ eiuſdē generis eſſet ſatiſfactor et p̄uaricator. nā ſi alteriꝰ generis eſſet ſcdm̄ anſelmū. nō attribueret̄ eidē generi ſatiſfactio ac per hoc nō recte ſeruaret̄ iuſticie rectitudo q̄ ab illo genere requirit emendā in quo recepit offenſam p̄cedentē. Inſup deus ꝯdidit humanā naturā in tāta altitudine vt nulli alie creature eſſet obnoxia redēptori decēs eſt vt redēptor aut ſolus eſſet deus aut ſi haberet in ſe generis vere creature: hoc eſſet de genere illius maſſe q̄ ortū habet de lumbis Ade. Si aūt diceret ꝙ improperiū parentū redūdat in ꝓlem et xpriſtꝰ debuit eſſe mundus ab omni improꝑio. ergo nō debuit eſſe de genere ſeruili. Reſpōdere poſſumꝰ ꝙ eſt verꝝ qn̄ filius ē imitator paterni ſceleris cum aūt eſt ꝯtrarius quo ad mores nō debet in eū patris improperiū iuſte redūdare niſi ipſe filiꝰ mera ſua benignitate portare velit et ſuſtinere. vt ponit̄. lxxvi. di. c. vndecūq̧. c. nunq̄ȝ. c. naſci. c. ſponſus. Vn̄ xpriſtꝰ nō ex nc̄citate ſuſtinuit improꝑiū Ade. ſȝ ex mera ſua benigitate vt dū ipſe ſuſtineret ꝑ alio quod eſſe nō meruit aliꝰ ex ſe nō meruit aliꝰ liberaret̄ improꝑio. quod ipſe ꝓmeruit hoc eſt quod Hiero. in omelia ſup mat. Notādū in genealogia ſaluatoris naturā ſanctarū mulierꝝ aſſumi. ſed eas q̄s ſacra ſcriptura reprehēdit qui ꝓpter peccōres venerat de peccatricibꝫ naſcēs oīm peccata deleret. ¶ Secūda racio q̄re fuit ꝯueniēs xpriſtū aſſumere carnē dicitur oſtenſionis vt oſtenderetur nobis dulcedo miſericordie dei. vt

vicꝫ. ipſe deus qui ab hōie ɔtemptus fuerat tanq̄ꝫ ab aduerſario
et inimico ipſe idē generi humano vniret̄ in xp̄o in vnitate pſone.
in quo manifeſtat̄ mira diuine pietatis ɔdecenſio in hoc ꝙ ipſū ge-
nus humanū ſibi inimicū ſibi ɔiungere voluit per diſſolubile vincu
lum. Si autē obiciat̄ ꝙ alterius nature et qualitatis eſt morbus et
medicina. ergo ſi xp̄us racione aſſumpte nature fuit humani gene
neris medicina videt̄ ꝙ ei9 caro nō debuit formari de maſſa corrup
ta. Dicere poſſum9 ꝙ verū eſt quādo medicina ſentit corrupcionē
morbi. quod nullomō fuit in xp̄o. quia non erat infect9 corrupciōe
cōcupiſcencie. ſed erat replet9 plenitudine gracie. vnde et Paulus
primo ad cor. vii. c. ait. Factus eſt prim9 homo Adā in animā vi-
uentem. nouiſſim9 aūt adam in ſpiritu viuificantē. et infra. Prim9
homo de terra terren9. ſecundus de celo celeſtis quod intelligitur
non quantū ad diuerſitatem nature ſed ꝓpter differenciā quantum
ad qualitatē virtutis vicii culpe et gracie.

¶ Tercia aūt racio vocat̄ ordinacionis. Ordinauit em̄ deus vt ge-
nus humanū totū multiplicaret̄ ex vno ꝓpter repſentacionē illius
vniuerſal' principii quod de9 eſt. nec ꝓpter peccatū infringi debuit
et ideo xp̄c mediator dei et hominū homo verus nō aliunde ſed de
maſſa humani generis debuit formari. Ita tamē debem9 ſentire de
carne xp̄i ꝙ fuerit de maſſa noſtri generis. vt ſemp ſenciam9 carnē
illam benedictā ab omni corrupcione et feditate ɔcupiſcēcie alienā
p virtutē ſpūs ſancti vt pleni9 in ſequentibꝫ declarabit̄. Hec bon.

¶ Secundū capitulum qualiter xpriſt9 voluit aſſumere adam in
vnione pſone quia non cōueniebat ſibi. nec adam erat ad hoc digni9
nec humano generi erat expediens.

Secunda ɔcluſio dicit̄ congruitatis. Appetit em̄ mens intel
ligere cur ipſe adam nō eſt aſſumpt9 a verbo. quod decla-
rant doctores Alex. in tercio. et Bonauētura prefata. xii.
di. non fuiſſe congruū triplici racione.

Prima reſpicit deū. ¶ Secunda Adā. ¶ Tercia humanū genus.

¶ Prima reſpicit deū. non em̄ competebat creatori omniū vt pſona
dei hominē peccatorē aſſumeret. cū ipſe in forma aſſumpta debuit
pccores certos iudicare. et de peccato nullomō deberet argui ſiue
ſcdm̄ naturā aſſumentē ſiue ſcdm̄ naturā aſſumptā ſecundū quaꝝ
vtrunqꝫ ſibi ɔpetebat poteſtas iudicaria ſic̄ ptꝫ Job. vii. c. et Mat.
xxv. iō phariſeis loq̄ndo Jo. viii. dicebat. quis ex vobis arguet me
de peccato q. d. nullus. ¶ Secunda racio reſpicit ipſū adam. Non
em̄ ɔueniebat vt ille qui tantū ſe deiecerat per culpam tm̄ exalta
ret̄ vt eſſet deus ſufficiebat em̄ ſibi vt tantum a deo reconciliaret̄.

¶ Tercia racio reſpicit humanum genus. Non enim conueniebat
humano generi adam aſſumi quia cū eſſet ille homo pene debitor
vtpote qui reus erat omniū animarum noſtrarum non eſſet ei9 paſſio
adeo grata ſicut ſi omnino eſſet innocēs. et vix eciā ſufficeret ad ſa
tiſfaciendū p ſe: nedum ꝙ nō poſſet ſuā ſatiſfactionē aliis cōicare
¶ Terciū capitulū: ꝙ xpriſtus voluit vir de muliere naſci vt oſten
deret muliebrem ſexū fore ſaluandū et ſe verum hominē ac redde-
ret vniuerſum perfectū.

Tercia concluſio dicit̄ ſingularitatis Cum eñ xpriſt9 carnē
aſſumere deberet voluit illā non inconuenienter de muliere
tantū accipere. Cur nam xp̄m credimus ſic facere voluiſſe:
certe non ſine racōnabili cauſa. Nam vt dicit ſanctus Tho. in ter
cia pte. q. xxxi. ar. iiii. in corpe queſtionis et in ſolucione tercii argu
menti. xp̄us benedictus voluit tm̄ de femina naſci tribus raciobz.
Prima pꝛter muliebrem ſexum cōmendandum.
¶ Secunda pꝛter veritatem aſtruendam.
Tercia pꝛter vniuerſalitatē generacionis implendam.
¶ Prima racio eſt pꝛter muliebrē ſexum cōmendandum: quā tan-
git Aug9. lxxxiii. q. d. ꝙ hominis liberacio in vtroqꝫ ſexu debuit
apparere. Nam qꝛ ſexus maſculinus eſt nobilior q̄ꝫ femininus. ideo
humanam naturā in ſexu maſculino aſſūpſit. quia vero ſexus femi
ninus liberand9 erat hic apparet ꝙ vir ille de femina natus eſt. Et
Aug9. id. li. de agone xpriſtiano. Nolite inquit vos ipſos ꝯtemnere
viri. filius dei virū ſuſcepit. Nolite vos ipſas cōtemnere femine. qm̄
ex vobis filius dei nat9 eſt. ne indignent̄ mulieres ſi ſenciant ſe nō
eſſe tante dignitatis quāte eſt vir. quia vt dicit Bonauentura viri-
lis ſexus excedit muliebrem in tribus.
¶ Primo quantū ad dignitatem principiando.
Secundo quantum ad virtutem in agendo.
Tercio quantū ad auctoritatem in preſidendo.
¶ Primo ergo quantū ad dignitatem principiando: quia omnes tam
viri q̄ꝫ mulieres ex vno viro fuerūt in quo exp̄ſſa repreſentacio vt
ſupra. egreſſus rerū ab vno et vnico principio et ſummo.
¶ Secundo excedit quantū ad virtutem in agendo. qꝛ viri eſt agere
et mulieris eſt pati. vnde plus habet de virtute actiua ſexus virilis
pꝛter quod philoſophus in li. de animalibus dicit ꝙ femina eſt vir
occaſionatus ideſt impfectus. Tercio p̄cedit ſexus virilis quantū
ad auctoritatē in preſidendo. Nam ſecundū ordinē non mulier viro
ſed vir mulieri preficit̄ ſicut caput corpi. Vnde apo. ad cor. ii. c. ca
put aūt mulieris eſt vir. Cum hec ita ſint ſimpliciter nobilioris cō

diciõis eſt vir q̄ꝫ mulier tamen ꝓpter hoc non auferē ab ipſis mu lieribus in eſſe ſuo nobilitatis ꝓprie cõdicio eſt em̄ muliebris ſex us valde honorabilis cum femina natus eſt xpriſtus·

¶ Secunda racio quare xp̄us voluit de femina naſci eſt ꝓpter veri tatem aſtruendā vt videlicꝫ veritas incarnacionis oſtenderet̄ quā tangit Aug9· in epiſtola ad voluſianū·d· Si omnipotens deus ho minem vtcunqꝫ formatū ex materno vtero crearet·ſed repentinum inferret a ſpeciebꝫ nonne opinionē confirmaret erroris·vt hominez verum nullomodo ſuſcepiſſe crederet̄·et dum omnia mirabiliter fa cit auferret quod miſericordit̄ fecit·Nunc autē inter deū et hoīem mediator apparuit vt in vnitate pſone copulans vtranqꝫ naturā·et ſolita ſublimaret inſolitis et inſolita ſolitis temparet Hec ille·

¶ Tercia racio quare xp̄s voluit de femina naſci dicit̄ ꝓpter vniuer ſitatem generacionis adimplendā· vt impleat̄ quartus modus edu cendi hominē in eſſe·de quo dictū eſt in ſermone·ii·ꝯſideracione·ii· et prima opinione· Quid igit̄ dicere ſufficiemus de illi9 laudibus· que electa eſt vt de ea filius dei naſceret̄·deficit ſenſus/ꝓſternitur animus et intellectus obnubilat̄·quis nam colliget vllis verbis et enarrabit quāta fuit illius virginis ſingularis excellencia que pla cuit deo magis q̄ꝫ omnis alia creatura· Multe em̄ fuerunt in mūdo mulieres digne ſancte virtutibus adornate ·et ſempiternis ſeculis glorioſe·Omitto eas quas pagani laudant·et de eis dico q̄s ſcrip tura ſacra commendat· nōne magna fuit fides mulieris ſareptane credentis verbis Helie prophete tercii· Re·xvii·c·qui perſuaſit ei multiplicacionē farine in idria et olei in lechito tempe quo clauſū eſt celum et penuria terrā inuaſit· Quid dicem9 de prudencia ſarre que intellexit ludū inter Iſaac et Iſmaelem non eſſe bonū neqꝫ ſe cundum domini voluntatē dixitqꝫ abrahe·Epce ancillā et filium eius·non em̄ erit heres filius ancille cū filio meo Iſaac·geñ·xxi c· Quid de rebecca ſollicita ad ꝓcurandū quomodo Jacob benedictō nem a patre q̄ debebat̄ primogenito obtineret geñ·xxix c·Quid de auctoritate delbere que dei populū iudicauit docuitqꝫ filiū barath qualiter populū dei de manu ſiſare liberaret· Judith·iiii·c·Quid de berſabe matris ſalomonis ꝓuidencia q̄ ad regem dauid ſeneſcentē nimis tam pulchra orōne expetiuit·vt filius eius Salomon regna ret poſt ipſū·iii Re i·c·Quid de ſarra filia rachelis deuocione·que tam dominū deuote orauit vt eam liberaret de improperio quod au dierat ab ancilla dicēs· Ad te domine faciē meam conuerto·ad te oculos meos erigo/peto domine vt de vinculo improperii hui9 ab ſoluas me·aut certe deſup terram eripias me ·Thobie·iii·c·Quid

de iudith que populum confortauit. et holofernem tyrannū inter‑
fecit. Quid de Hester regine cautela q̄ regem placuit eo tempore
quo illū ſenſerit fore letum in conuiuio. Quid de abigaal ingenio
ſiue induſtria: q̄ cum vidiſſet virū ſuum nabal dure reſpondiſſe nū‑
ciis Dauid feſtinauit. et tulit diuerſa enſenia. et Dauid iratum pla
cuit primo Re. xxv. c. Multe nēpe fuerī mulieres pſtantes fide. pru
dencia. ſolicitudine. auctoritate. prudencia. deuocione. conſtancia.
cautela. ingenio. pietate. benignitate. liberalitate. humanitate. pu‑
dicicia. ſobrietate. contināecia. manſuetudine. hoſpitalitate. caritate
religione. quas ſcriptura cōmemorat tam veteris q̄z noui teſtamē
ti. et tamen nulla eligit̄ vt xp̄um concipiat niſi ſola Maria. O igit̄
virgo ineternū benedicta. O glorioſa benedicta excelſa ſup ſidera:
tibi conuenit illud pu̇erbiorū vlt̄. Multe filie congregauerūt diui
cias: tu ſupergreſſa es vniuerſas. quia in te incarnatus eſt ſaluator
mundi. qui ſit benedictus p infinita ſecula ſeculorū. Amen.

¶ Feria quinta prime dn̄ice de aduentu ſermo de ꝑpetua virginitate
ſancte Marie virginis q̄ fuit vera mater dn̄i noſtri Jheſu xp̄i:

Fructus quartus Jheſu matris virginitas.

Nox preceſſit dies autē appropinquauit. Jtem vbi ſupra.
Admirabile incarnacionis miſteriū ex omni parte con
uertit animū in ſtuporem et potiſſimū cum nobis occur
rit xp̄m dei filiū eſſe de virgine natū. quis audiuit vnq̄z
tale: aut quis vidit vnquā. quod natura talem effectū pducere potuit
nec poteſt. deus ipſe illud fecit potēcia ſua inextimabili. et quoniā
matris priuilegia in filii honorē deueniunt. idcirco in preſenti ſer‑
mone de incarnacione loqui volentes ſtilū dirigemus ad ea q̄ dicta
ſunt vt ex ipſa filius dei naſceret̄. dicemuſq̄ de ipſius virginitate
ꝑpetua ſub vno fructu qui eſt. Jheſu matris virginitas. pro cuius
declaracione tres concluſiones ꝑponimus declarandas.

Prima dicit̄ pbacionis.
Secunda dicit̄ racionis.
Tercia dicit̄ decoracionis.

¶ Qz ex teſtimonio ꝓphetico ange‑
lico et eccleſiaſtico apparet matrē
xp̄i fuiſſe virginem et qualiter con
fundunt̄ iudei et heretici contrariū ſencientes. Capitulū primum.

Prima concluſio dicitur pbacionis in qua fundamētaliter
pbandum eſt Jheſu xp̄iſti matrē fuiſſe virginē. quod qui
dem triplex auctoritas manifeſtat.

Prima auctoritas eſt ꝓphecia.
¶ Secunda eſt angelica.
Tercia eſt catholica.

¶ Prima auctoritas virginitatē Marie manifeſtans dicit̄ ꝓphe‑
tica. dicit nanq̄z Jſa. vii. c. Ecce virgo concipiet et pariet filiū. Sed

hanc auctoritatẽ iudei dicunt non poſſe intelligi de xp̄o· dicunt eñ
primo q ibi dicit ·dabit dominꝰ vobis ſignũ ·ſcꝫ liberalitatis acaz
et populi ſui a duobus regibꝫ regnum eius deſtruere volentibus·
Jheſus aũt nazarenus natus eſt poſt tempꝰ Acaz per quingẽtos
annos et ampliꝰ· ergo concepcio vel natiuitas Jheſu nazareni nul
lomodo fuit ſignũ dicte liberacionis· Secũdo arguunt q in hebreo
dicit· Ecce alma/ quod nomẽ non ſignificat virginẽ ſed adoleſcentu
lam· et indifferenter ſumit de virgine et corrupta· Tercio arguũt
quia in dicta ꝓphecia ponit· Et vocabit nomen eiꝰ emanuel et in
hebreo habet et vocabit ipſa ſcꝫ alma nomẽ eius emanuel· Jheſus
autẽ non fuit vocatus a matre ſua emanuel ſed Jheſus vt patet in
euangelio· ergo hoc ſecundũ literam non poteſt intelligi de xpriſto
Quarto arguũt ex hoc quod ſubdit in hoc· c· Anteq̃ꝫ ſciat puer vo
care patrem et matrẽ· ex quo ptꝫ q de puero de quo hic eſt ſermo
fuit ignorancia/ quod xp̄iani negant de Jheſu nazareno/ in quo fuit
plenitudo ſciencie ab inſtanti ſue concepcionis/ ideo dicunt iudei q
hec ſcriptura exponit de Ezechia filio regis acaz· qui poſt dictum
ꝓphete natus eſt· Sed hoc dictũ impugnat rabi Salomon p hoc q
Ezechias erat ·xxv· annoꝝ quando incepit regnare poſt Acaz pa
trem ſuũ immediate· vt habet· iiii· Re· xviii· Acaz regnauit tantũ
xvi· annis· vt habet· iiii· Re· xvi· c· ergo in principio regni Acaz an
tequam diceret ꝓphecia Ezechias erat natus et erat ·ix· annoꝝ· Et
ꝓpter hoc dicit rabi Salomon q hec ꝓphecia intelligenda de filio
Jſaie· accepat eñ Jſaias in vxorem quandã iuuenculã· et iam con-
ceperat de eo· et quia de puero exiſtẽte in matris vtero neſcit ſi ſit
maſculus vel femina ideo q certitudinaliter predicit ſignũ eſt cre
dibile/ q illud quod ꝑmittit ad tale ſignũ ſit futuꝝ· eſt ergo ſenſus
pariet filiũ quando in natiuitate eius videbitis verbũ meum veri
ficatum/ ſcias te a duobus regibus te inuadere diſponentibus cito
liberandũ· et ita fuit poſt appeticionem Acaz rex aſſirioꝝ venit in
Damaſcũ contra raſim regẽ ſirie· et eum interfecit· et populũ eius
tranſtulit in cinerẽ· vt habet iiii· Re· xvi c· et eodẽ anno dicit Oſee
filius hela cõiurauit contra facere filiũ romelie regem iſrahel et
eum interfecit· Sed iſta expoſicio nõ poteſt ſtare quia in· c· ſeq̄nti
dicit· ac puero nato· Et erit extẽſio alarũ eius in plures latitudinẽ
terre tue o emanuel· Et loquit ibi de terra regni iudee/ cuius nunq̃ꝫ
dominus fuit Jſaias nec filius· eciã emanuel de quo fit ſermo non
fuit filiꝰ Jſaie· Inſup in· c· viii· dicit· Anteq̃ꝫ ſciat puer vocare pa-
trem et matrẽ auferet fortitudo damaſci et ſpolia ſamarie coram
rege aſſirioꝝ· Nam ante nonũ annũ regis oſee fuit capta ſamaria

a ſalmaſar rege aſſirioꝝ· vt habetur iiii·re·xviii·c licet Oſee ante
fuerit tributariꝰ regis aſſirioꝝ et ſic a natiuitate pueri de quo hic
eſt ſermo/ſi fuit filius Jſaie vſqꝫ ad capcionē ſamarie fluxerūt anni
xvii·ſcꝫ octo de regno Acaz· et nouē de Oſee/quia puer fuit natꝰ
quarto anno acaz·ante vero·xvii·annos puer ſcit vocare patreꝫ et
matrē et ꝓpterea nos ꝯfitemur ꝙ hec ſcriptura loquit̄ de domino
noſtro Jheſu xpriſto·vt patꝫ Mat·i·et exponit̄ a doctoribꝫ catho
licis·Ecce virgo ꝯcipiet et pariet filiū·ideſt beata virgo·et vocabi
tur nomen eius emanuel quod eſt interpretatū nobiſcū deus·¶Ad
primū autem quod iudei opponebant dicendū eſt ſecundū Nicolaū
de lira·ꝙ in ſacra ſcriptura ponit̄ duplex ſignificatū reſpectu alicu
ius euentus·vnū prenoſticū quod eſt indicatiuū effectus futuri/vt
iudicum·c·vi·Datum fuit ſignū gedeoni in vellere indicatiuū acto
ris ſalutis fuit·Aliud eſt ſignū rememoratiuū effectus preteriti
ſicut exo iii·dixit dn̄s Moyſi habebis ſignū ꝙ miſerim te cum tu
eduxeris populū meū de egypto/imolabis ſup montem iſtū/ iſtud
ſignum eſt rememoratiuū non reſpicit preteritū in magna diſtancia
ſicut in ꝓua/vt eciam ſignū prenoſticacio reſpectu futuri·Dicendo
ꝙ liberacio regni iudee a pſecucionibus fuit ſignum ſaluacionis
mundi fiende p xpriſtū·et quia Acaz erat incredulus verbo ꝓphe-
cie/ꝯueniens fuit vt ſibi daret̄ ſignū rememoratiuū futuri in lōgin-
quum/vt ipſe in ꝓpria pſona non auderet ſicut in mente nō credebat
illi tamē qui deſcenderunt ab eo viderūt vt maria et ioſeph·et ideo
ſignificanter ꝓphecia nō direxit verbū acaz dicens·audi acaz· ſed
ad domū Dauid dicēs·Audite ergo domꝰ dauid/de qua domo fuit
ioſeph et maria·non tamē ad eos refert̄ quod ibi dicit̄·Nunquid pa
rum eſt ꝛc̄·ſed quod ſubdit̄ dabit dominꝰ ipſe vobis ſignū·Ad ſe-
cundū dicendū ꝙ alma in hebreo ſignificat abſconſionē et inde di-
citur alma abſconditatē que ſignat iuuenculā aſpectibus hominū
abſconditā·ita ꝙ de eius pudicicia et integritate nō dubitat̄/max
ime quando ponit̄ litera h et tunc ſonat ſicut helona·et ſic nō inue
niunt̄ in tota ſcriptura ſcripte niſi tm̄ tres ſcꝫ rebeccha·Gen̄·xxiiii
vbi dicit̄ de ea puella decora nimis virgoqꝫ pulcherrima ꝛc̄·et ſe-
quitur·puella que egredietur in hebreo habet̄ alma q̄ egrediet̄· Secū
da fuit Maria ſoror Moyſi·de qua exo·ii· dicit̄· Juit puella·in he-
breo dicit̄ iuit alma ·et iſte due fuerunt due virgines puriſſime q̄n
fuerunt ſic nominate Tercia fuit beata virgo Maria in hac ꝓphe
cia·Jſaie·Ad terciū dicendū ꝙ duplex eſt nomē alicuius ſcꝫ impo
ſicionis et nature·ſicut petrus eſt nomen alicuiꝰ ſcꝫ impoſicionis·
homo aūt vel hic homo eſt nomē nature·Jheſus fuit nomē impo-

ſitum ipſi xpꝛiſto · vt patꝫ Luce . ii · Emanuel autē eſt nomen nature
ſeu ꝓꝓꝛietatis · ſignat eñi nobiſcū deus · vt dictū eſt ſupꝛa et hoc ē
ꝓꝓꝛium xpꝛiſti . in quo diuina natura et humana ſunt ↄiuncte in eo
dem ſuppoſito · et hoc modo vocatū eſt pluribꝫ aliis nominibꝫ ꝓꝓꝛie
tates eñi ſignificantibus ſicut vocatus ē lapis · Daniel · ii · Ad quar
tum dicendū ꝙ licet in xpꝛiſto nō fuit aliqua ignoꝛancia fuit tamē
homo in tempe et ſicut habuit ſcienciā infuſam in tempe / et anteqꝫ
illā haberet / liberacio populi liberata ꝑ Jſa · completa fuit · Secun
da ſcꝫ auctoꝛitas manifeſtans virginitatem · Marie dicit̄ angelica
Nam Luce · ii · cum beata virgo dixiſſet · quomō fiet iſtud ⁊c̄ · ange
lus reſpondit · Spūs ſanctus ſupueniet in te / et virtus altiſſimi obū
bꝛabit tibi · ideoqꝫ et quod naſcet̄ ex te ſanctum vocabit̄ filius dei
Sed contra iſtā veritatē inſurgunt heretici dicētes beatam virgi
nem nō fuiſſe virginē · et arguunt pꝛimo quia deutro · vii · c Non erit
apud te ſterilis vtriuſqꝫ ſexus tam in hominibꝫ quā iumentis · ſed
beata virgo nichil debuit facere quod eſſet ↄtrariū legi / ergo beata
virgo virginitatē non debuit acceptare · Tercio arguunt ꝙ Mat
pꝛimo dicit̄ de Joſeph · nō cognoſcebat eam donec pepit filium ſuū
pꝛimogenitū · ergo poſt cognouit eam · Tercio argunt ꝙ Jo · ii · di
citur de xpꝛiſto ꝙ deſcendit in capharnaū ipſe ⁊ mater eius et fra
tres eius et diſcipuli ei9 · ergo habuit fratres carnales · ꝙ aliter nō
poneret̄ copula inter fratres et diſcipulos · Quarto arguunt quia
Luce · ii · dicit̄ dixit mater eius ad illū · Ecce pater tu9 et ego dolen
tes querebamus · ergo Joſeph fuit pater xpꝛiſti · Jſta dogmatizauit
Eluidius heretic9 peſſimus · quē validiſſime deiicit hiero · in quodā
libello quē edidit contra eum · veruntamē ne nos ꝑ multa vagem9
reſpondemus ad pꝛima obiecta ſecundū doctrinā magiſtri ſenten
ciarū · di · xiii · quarti li · ꝙ beata virgo maria ex inſtinctu ſpūs ſan
cti ꝓpoſuit ſe ſeruaturā virginitatē ſi deo placeret · cum aūt volū
tatem dei cognouit votū expꝛeſſit · hoc confirmatur · xxvii · q · ii · c ·
Sufficiat et beata virgo · § · vt in quibuſdā libꝛis · Ad ſecundum
dicendum ſecundum Ric · in · xl · di · xxx · ꝙ in illa auctoꝛitate Mat ·
donec accipit̄ ſicut in pſal · ſede a dextris meis donec ⁊c̄ · ꝙ nō intel
ligitur ꝙ poſtea ſedeat / quod vſqꝫ et tunc et poſtea · Nam ſic dicit
Nico · de lira ſup Math · donec ſignificat aliquando tempus deter
minatum quo tranſacto fit aliquid / aliquādo ꝑ ſemꝑ et ſic accipit̄
hic · et in auctoꝛitate pſalmiſte p̄allegata · pꝛimogenitus eciam in
ſcriptura nō ſolum dicit̄ poſt quē alii ſed eciā ante quē nullus / eciā
ſi null9 alius ſequat̄ · Ad terciū dicendū ꝙ fratres non ſolū dicunt̄
qui eiſdē parentibus naſcunt̄ · ſed eciā conſanguinei germani · vnde

Paulus ad gal. primo dicit aliū apoſtoloꝝ vidi nemīē niſi Jacobū
fratrem dn̄i. Erat em̄ Jacobus conſanguineus Jheſu xpriſti filius
ſororis beate marie/ſicut et alii. vt Johēs et ſymon cananeꝰ/de qui
bus loco ſuo dicemus. Ad quartū dicendū eſt ꝙ Joſeph ibi intel
ligitur pater xpriſti putatiue. Vnde hiero. ſup Mat. in illo verbo
genuit Joſeph virū Marie. Cum virū inquit audieris/ſuſpicio tibi
non ſubeat nupciarū. ſed recordacio ꝯſuetudinis ſcripturarū. quia
ſponſi viri et ſponſe vocant̄ vxores. Voluit nanq̄ꝫ xpriſtus ſuā ma
trem virginem fuiſſe deſponſatā. tum vt eiꝰ genealogia conſueto
modo tegeret̄ per virū. vt Ambro dicit ſup Lucam. tum vt puer
natus a ioſeph nutriret̄. tum vt virgo liberaret̄ ab infamia/ ſic ne
tanq̄ꝫ adultera lapidaret̄. tum eciā vt dicit Ambro ſup Lucā vt
ab ipſo Joſeph teſtimoniū haberemus de ſua ſponſa vxore virgine
pregnante. vt em̄ dicit Mat. Poſtq̄ꝫ vidit Joſeph virginē filiū dei
in vtero tenentē volebat dimittere eam nō ꝙ aliquid mali de ea ſu
ſpicaretur ſecundū Criſo. ſed ꝙ ignorabat miſteriū/et eo ſic cogi
tante angelus dn̄i apparuit ſibi in ſomnis. d. Joſeph fili David noli
timere accipe Mariam coniugē tuam. ſcꝫ ad habitacionem tecū/
ꝙ ibi in ea natū eſt/a ſpiritu ſancto eſt ꝛc̄. patꝫ ergo ex teſtimonio
angeli tam virgini q̄ꝫ Joſeph apparentis ipſā virginem glorioſam
intactā omnino ꝑmanſiſſe. Tercia auctoritas dicit̄ catholica fi
des equidē et immaculata dicit xp̄m in ſimbolo ꝯceptum de ſpiritu
ſancto natum ex Maria virgine. et eccleſia cantat. Sancta virgo
virginum ora pro nobis.

¶ Qꝫ conueniens fuit xpriſti matrē virginem per conſeruacionem
patne dignitatis et puritatis filii ac ꝓpter finē incarnaciōis. c. ii.

Secunda concluſio dicit̄ racionis/in qua videre debemꝰ qua
re xp̄us debuit virginē matrem habere. ad quod adducimꝰ
tres rōnes quas allegat ſanctꝰ Tho. in. iii. pte. q. xxvii.
Prima ē ꝓpter dignitatē patris. Secūda eſt ꝓpter puritatē filii
Tercia eſt ꝓpter incarnacionis finem.

¶ Prima racio eſt ꝓpter dignitatē patris. ſcꝫ conſeruandam. Cum
em̄ xpriſtus ſit verus deus nō debuit habere aliū patrem q̄ꝫ deum
nam filius alicuiꝰ nobiliſſimi patris nō debuit attribui alteri patri
ignobili et indigno. Cū ergo xp̄s eſſet eterni patris dei verꝰ natu
ralis et ꝯſubſtancialis filius non fuit cōueniens aliū patrē habere.

¶ Secunda racio eſt ꝓpter puritatē filii. Nam videmus ꝙ flos a
radice orit̄ ſine radicis corrupcione/ et ſplendor a luce vel ſole ſine
lucis vel ſolis leſiōe/et verbū a corde vel mēte abſq̄ꝫ mētis conta
gione. Cum ergo xp̄s ſit flos a radice patris deſcendēs. et candor

lucis eterne/et dei patris verbum cõſequens fuit ꝙ ſine corrupcio̅e
matris conciperetur/nam ſi concepcio verbi noſtri/quod eſt impfecꝰ
tum corrupcionẽ non patit̃ multomagis concepcio verbi pfecti/ꝙ
igit̃ caro ſic fuit a verbo dei aſſumpta/vt eſſet caro verbi dei cõue
niens fuit ꝙ ipſa caro ſine corrupcione matris conciperet̃.

¶ Tercia racio ꝓpter incarnacionis finẽ. Nam ab hoc fuit incarna
cio vt homines renaſcerent̃ in filios dei vt Jo primo Dedit eis po
teſtatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. qui non ex
ſanguinibus neqꝫ ex volũtate carnis/neqꝫ ex voluntate viri/ſed ex
deo nati ſunt. per carnem ſecundũ Nico. de lira intelligẽda eſt hec
mulier geñ ii c. hoc nunc os ex oſſibus meis et caro de carne mea
aſſumpta eſt. filii ergo dei nõ debebant naſci voluntate carnis et
viri id eſt cõiunctione maris et femine/ob quã cauſam xp̃s debebat
naſci de virgine. Vnde Augꝰ li de virgini. ait. Oportebat caput
noſtꝝ inſigni miraculoꝝ ſecundum corpus naſci de virgine vt ſig
nificaret ſua membra ſecundũ ſpiritum de virgine eciam naſcitura
Sed cur vitamus iſta predicare de virginitate Marie quam Ezech
iel. xliiii. c. ꝓuidit in porta clauſa/de qua dicit porta hec clauſa erit
et non aperiet̃/et vir nõ tranſiet per eam/quia dominus deus Jſra
hel ingreſſus eſt ꝑ eam. Quod exponens Augꝰ in quodã ſermone
dicit. Quid porta in domo dñi clauſa. niſi ꝙ Maria erit ſemper in
tacta. et quid eſt ꝙ vir non tranſibit per eã/ niſi ꝙ ſpiritus ſanctꝰ
īpregnauit eam dominus angeloꝝ naſcet̃ per eam. et quid ẽ clau
ſa erit ineternũ/niſi ꝙ Maria virgo eſt ante partũ. virgo in partu
et virgo poſt partum.

¶ Qꝛ ſola virgo Maria fuit mater et virgo et q̃liter fuit vera et
ꝓpria mater vt ptꝫ ex dictis ſacre ſcripture et rombꝫ doctoꝝ. c. iii.

Ercia concluſio dicit̃ decoracionis fuit tarꝗ beata virgo
in ſua virginitate decorata priuilegio quodd ã ſingulari vt
eſſet virgo ſimul et mater. quod aũt ipſa vera fuerit mater
Jhẽſu xp̃iſti atqꝫ realis declarat̃ tripliciter.

¶ Primo auctoritate. ¶ Secundo racione. ¶ Tercio inuocacione.

¶ Primo declarat̃ ꝙ beata virgo fuerit vera mater Jhẽſu xp̃iſti
auctoritate Nam Luce i. dixit ei angelus paries filiũ. et iterũ ibi
dem beata virgo audiuit beatã Elizabeth dicentẽ Vnde hoc michi
vt veniat mater domini mei ad me Et Luce. ii Peperit filiũ ſuũ
primogenitũ et eodem. c dixit mater eius ad illũ et Mat. ii. et in
trantes domũ inuenerunt pueꝝ cum Maria matre eius. et eodem
c. Angelus apparens Joſeph dixit ei. Surge et accipe pueꝝ et ma
trem eius. Et Jo. ii c. Nupcie facte ſunt in cana galilee. et erat ma

ter Jheſu ibi et Jo·xix·c· Stabat autē iuxta crucem mater eius et ſoror matris eius·

¶ Secundo ꝓbatᷣ ꝙ beata virgo fuerat vera mater Jheſu xp̄i·nam vt colligitᷣ ex dictis ſancti Tho in tercia pte·q xxxii·et pte prima q·xxvii·ꝙ ad hoc ꝙ aliquis ſit pater/vel aliqua ſit mater/vel aliquis ſit filius quatuor requiruntᷣ ſcȝ vite generacio·ſubſtancie collacio· materie ꝑparate adminiſtracio· et nature ſpecifice aſſimilacio·Primo em̄ requiritᷣ vite generacio·nam nō ex quacunqȝ generacione ſequitᷣ paternitas vel maternitas vel filiacio·ſed ex generacione viuenciū·et ideo ſi aliqua inanimata ex aliqua materia fiāt nō ꝓpter hoc ſequitᷣ in eis racio paternitatis vel maternitatis vel filiacionis·ſicᷣ ſi ex ligno fiat ſcamnū non ꝓpter hoc hoc lignū dicitᷣ pater ſcamni· Similiter nō dicitᷣ ꝙ ignis generatꝰ ex igne ſit filiꝰ ignis generātis·¶ Secundo requiritᷣ collacio ſubſtancie·nam ſi aliquis facit aliquid nō conferendo de ſua ſubſtācia non dicitᷣ pater vel mater·ſicᷣ artifex qui facit ſcamnū non dicitᷣ pater ſcamni nec ſcamnum filius· ¶ Tercio requiritᷣ materie ꝑparate adminiſtracio nō em̄ ſimpliciter ꝑbere materiam ad generacionē alicuiꝰ facit patrē vel matrē ſed prebere materiā ſic preparatā/ſicut terra non dicitur ꝓprie mater hominis/nec homo pater vermis·vnde formatur·

Quarto requiritᷣ materie ſpecifice aſſimilacio·nam ſi genitum non aſſimiletᷣ generanti in natura ſpecifica/generans non dicitᷣ pater/nec genitum dicitᷣ filiꝰ ſicut capillꝰ qui ab homine generatᷣ· Cum ergo hec quatuor ꝯdiciones fuerunt in beata virgine patȝ ꝙ fuerit vera mater xp̄i Primo nanqȝ genuit xp̄um viuū/vnde damaſcenus li·iii· Filius dei cōtraxit ex caſtiſſimis et puriſſimis ſanguinibȝ virginis Marie carnē animatā anima racionali·Secundo beata virgo xpriſto de ſua ſubſtācia prebuit·nā vt dicit ſanctꝰ Tho·in iii di·iiii·dicit ꝙ beata virgo in generacione xpriſti cōtulit quicquid alia mater ꝯferre debet ad generacionē filii·Si ergo alie mulieres vere dicuntᷣ matres·et beata virgo vere poterit dici mater·Tercio beata virgo non ſolū materiam ꝑbuit ad concepcionē xpriſti·ſed materiam ſic preparatā·Quarto ꝓduxit ſibi ſimile in ſpecie ſuū ſpecioſiſſimum filiū ·¶ Tercio ꝓbatur ꝙ beata virgo fuerit vera mater xpriſti inuocacione· nam eccleſia ſancta dicit ipſā reginam miſericordie inuocat·vt ibi Aue maris ſtella dei mater alma·Et alma redemptoris mater·Et ꝑfecto eſt valde gratiſſimū hec verbū mater virgini glorioſe cū ſibi dicitᷣ·quia in hoc exprimitᷣ omnis ſua ꝑfeccio laus et gloria·Hinc eſt quod eccleſiaſtici·xxiiii·de ſe ipſa dicit Ego mater ſcȝ ſingulari modo/mater virgo/mater intacta/mater

inuiolata/mater pulchre dilectionis timoris magnitudinis et ſancte ſpei/in me omnis gracia vite et virtutis/in me omnis ſpes vite et veritatis· tranſite ad me omēs qui concupiſcitis me et a generacionibus meis implemini· ſpiritus meus ſup mel dulcis/et hereditas mea ſup mel et fauū· O quā dulce vocabulū ad dicendū mater xpriſti· O quā fructuoſū pro omnib9 ad allegandū· Ideo in aduerſitatibus et anguſtiis/in piculis/ in omni tribulacione ad virginem tam decorā recurramus/q̄ habere meruit in vtero ſuo regem celoꝝ et dominū/a quo vt a filio impetrat nobis graciā quā nobis concedat ipſe ihesus xpriſtus piiſſimus qui eſt benedictus et laudabilis per infinita ſecula ſeculoꝝ· Amen·

¶Feria ſexta poſt primā dominicā de aduentu· Sermo de annūciacione domini noſtri Jhesu xpriſti facta per angelū glorioſe virgini Marie· De ſtupendis miſteriis huius annunciacionis et preconiis digniſſimis virginis benedicte·

¶Quintus fructus· Jhesus annunciatus·

NOx preceſſit dies autē appropinquauit· Iterū vbi ſupra· Sacramentū ineffabile incarnacionis filii dei ita ſolenniter celebratū eſt vt omnes angelici chori conuertent̄ ad leticiā et exultacionem/eo ſcʒ tempe quo per ſanctā trinitatem facto cōſilio angelicus nuncius eſt deputatus vt mitteretur ad virginē ad annunciandū ſibi deſponſacionē eterni regis/ex qua ſequi debebat pax humani generis ·et ſalus tocius mundi/et quoniā tale miſteriū ſatis efficaciſſimū corda dura mollire ac liqfacere in amorē dilecti ihesu· Idcirco in preſenti ſermone de ipſius annūciacione dicemus ſub vno fructu/qui eſt Jhesus annūciatus· p cuius declaracione tres concluſiones erunt notande·

¶Prima ɔcluſio dicit̄ congruitatis·
Secunda ɔcluſio dicit̄ qualitatis·
Tercia ɔcluſio dicit̄ virtuoſitatis·

¶Qꝛ angelus debuit annūciare virgini concepcionē filii dei/vt ex hoc ſeruaret̄ ordo ex parte dei et ɔformitas repacionis cum lapſu/ et virgo puriſſima ardencius ſe diſponeret ad xpm ſuo vtero recipiendū· Capitulū·i·

PRima concluſio dicit̄ congruitatis/in qua videbimus qualiter angelus congruenter ad virginē miſſus eſt ad annūciandum dei filiū conceptum triplici racione·

Prima racio ex parte dei·
¶Secunda racio ex pte angeli·
Tercia racio ex parte virginis·

Prima racio ſumitur ex parte dei/vt ſeruaret̄ ordo quem ipſe ſtatuit ꝙ mediantibꝫ angelis diuina hominibus nunciantur/ et hec eſt regula dyoniſii libro de āgelica ierarchia/vbi ait· Per domini noſtri miſteriū angeli primo edocti

ſunt̃ poſtea ꝑ ipſos ad nos edicientis gr̃a tranſiuit Si aũt obiceret̃
ꝙ beata virgo ſupioꝛ fuerat angelis ergo nõ debebat ſibi tale miſte
rium ab angelo reuelari· vt dic̃ dyo9· ſupmis angelis fit reuelacio
Imediate a deo· Ad hoc r̃ndere poſſum9 ſcdm̃ Tho· in t̃cia p̃te· q·
xxx· ꝙ beata virgo ſupioꝛ erat angel' quãtũ ad dignitatẽ/ ad quã di
uinit9 eligebat̃· ꝫ quãtũ ad ſtatũ p̃ntis vite erat iferioꝛ/ ꝙ et ipſe
xp̃s rõne vite paſſibilis modico ab angelis ẽ minoꝛat9· vt dicit̃ ad
heb· ii· c· et notat̃ in pꝛio ſen̄ di· xvi· veruntñ ꝙ xp̃s fuit ſimul via
toꝛ et ꝯp̃henſoꝛ quãtũ ad cognicionẽ diuinoꝝ nõ indigebat ab ãge
lis iſtrui· ꝫ mater dei nõ erat i ſtatu ꝯp̃henſoꝝ· iõ de diuino ꝯceptu
ꝑ angelos inſtruẽda erat· Et ſi adhuc obiciat̃ ꝙ beata virgo ex luĩe
fidei cognoſcebat dei filiũ icarnandũ/ ꝙ tãta copia gr̃e ihabitabat
in aĩa eius· ergo videt̃ ꝙ nõ debebat iſtrui de eo ꝙ iaꝫ ſciebat· Ego
dico ꝙ licꝫ fidẽ de mediatoꝛe hũerit ante annũciacionẽ/ veruntñ ex
humilitate coꝛdis ſui nunq̃ꝫ cognouit ſeipſã foꝛe in matrẽ eligẽdã
tãti filii· ⁊ ex hoc angel9 debuit ſibi annũciare ꝙ fili9 dei erat i ſuo
vtero ventur9 et ſuſcepturus carnẽ ex puriſſimis ſanguinibꝫ ſuis ꝑ
oꝑacionẽ ſp̃us ſancti/ ꝙ et fecit ſic ptꝫ Luce· i· ¶ Secũda rõ ſumit̃
ex p̃te angeli· vt ſeruaret̃ oꝛdo i reꝑaciõe qui ſeruat9 fuerit i lapſu
Cecidit nãqꝫ homo angelo malo Euã tẽptãte/ reuelari debat ange
lo bono Marie nũcianti Et hoc inquit beda i omel'· Apertũ huma
ne reſtauraciõis pꝛincipiũ vt angel9 ab eo mitteret̃ ad virginẽ p̃tu
ꝯſecrando diuino/ ꝙ pꝛima ꝑdicionis cauſa fuit ſerpens a dyabolo
mittebat̃ ad mulierẽ ſupbie accipiendã· ¶ Tercia racõ ſumit̃ ex p̃te
virgĩs/ et pꝛimo vt ex tali nũcio mens ei9 eleuaret̃ in deũ vt ſic ar
denti caritate flãmeſceret pꝛiuſqꝫ xp̃m ꝯcipet amoꝛe quã in mente
Nam vt Aug· li· de virgi ait· materna ꝓpinquitas nichil Marie
ꝓfuiſſet niſi felici9 xp̃m coꝛde q̃ꝫ carne geſtaſſet· Secundo vt eius
paritas oſtenderet̃· Hinc hiero· ad pa· et Euſto· Bene angel9 ad vir
ginem mittit̃· ꝙ eſt ſemꝑ angelis cognata virginitas Tercio vt
eſſet certioꝛ teſtis huius ſacramñti quando ſup hoc diuinitus eſſet
inſtructa· ſic itaqꝫ oꝛdinatũ fuit vt angelus ad virginẽ mitteret̃·
quis excogitare poſſet quãta tunc fuerit leticia in celeſti ierarchia
quãtum gaudiũ/ quanta exultacio cum oꝛdinabat̃ legacio tam ſolẽ
nis et grata fienda per angelũ fluxerunt tot annoꝝ millia quibus
non ſolũ homines ſed ipſi angeli expectauerant videre diem illum·
O benigitas· O pietas et magna dulcedo ſũmi dei/ ecce apta ẽ vena
mĩe tue· angel9 vocat̃ a tota trinitate· ãbaſiata ſibi imponit̃· vade
inquit pr̃ vade ad virginẽ illã Mariã/ et dic ei ꝙ illã in meã ſponſã
vnicã eligo· ipſã diligo ſup oẽs creaturas/ ipſi9 amoꝛe vulneratũ ẽ

coꝛ meū· Vade ait filiꝰ et dic ei ꝙ ego ipſā in mrem eligo· et paſſi
bilē carnē de ipſa ſuſcipiā / eroqꝫ ei amoroſꝰ filiꝰ ipſaqꝫ dulciſſima
mea mr· Spūs· ſ· ſubiūxit· vade et dic ei / ꝙ ego ſecū ero et ꝯpacione
mea virgo ꝯcipiet· virgo ꝑturiet· et virgo ieternū manebit· O q̄nta
fuere tūc cantica· O quot laudes· quot ve tripudia in regno celoꝝ·
Multa pōt hūana mēs de ipſis pie ꝯtēplari q̄ nos breuitatis cā di-
mittimꝰ / diximꝰ tñ iſta vt intelligeremꝰ ꝙ ꝯgruū fuerit ꝙ angelꝰ
xpiſtū virgini annūciaret·

Quiꝝ angelꝰ annūcians virgini ꝯceptū filii fuit de ordīe archange
loꝝ gabriel vocatꝰ qui virgini appuit viſione corꝑali· Ca· ii·

Secunda ꝯcluſio dicit qualitatis· in qua videre debemus q̄li
tatem angeli nunciātis et ſi non in omnibus ſaltē quantū
ad tria videlicet· Primo quantū ad ordinem·
Secundo quantū ad nomen· Tercio quantū ad appariciōe·
Primo inquā ꝯſideremus cuiꝰ ꝯdicionis fuerit angelꝰ qui nūcia
uit incarnacionē xpi / et vt colligit ex dictis ſācti Tho· iii· di· tercii
li· et tercia pte ſū· q· xxx· ille angelꝰ fuit de medio ordīe in fine ie-
rarchie qui ē ordo archangeloꝝ· Quod ꝯueniēs videt eſſe veꝝ vt
ſaluaret ꝓprietas ordinū / ꝙ ad angelos ptinet dirigere actꝰ alicuꝰ
hōis qui ad ipſū tm̄ ptinēt· vñ dicunt miſteria nūciare· Ad archā
gelos vero nō ptīet dirigere actꝰ hōis qui ī totā multitudinē redū
dant / vñ et medii· ſcꝫ archāgeli dicunt q̄ſi principes angeli· ꝙ ergo
ꝯſenſus beate virgīs qui ꝑ angelū requirebat erat actus ſinglaris
ꝑſone redūdātis in vtilitatē multitudīs īmo tociꝰ hūani generis
Jō angelꝰ ille debuit eē de ordīe archangeloꝝ / et credibile ꝙ fuerit
ſūmus ī illo ordīe· Aliqui vō alii dicūt illū fuiſſe de ſūmo ordīe ſu-
p̄me ierarchie ꝙ ꝓprietas illoꝝ ē ī dei amore ardere· et ꝙ in īcarna
ciōe ſuccedēte erat amoris flāma in tota eccl'ia et ſingularit in aīa
virgīs· iō angelꝰ ille debebat eē de ordīe ſeraphin / nec ꝓpt hoc puer
tit ordo· ꝙ ſic ſingulare erat opꝰ incarnacōis ꝯplēdū in virgīe nul-
lomō poſſibile ſcdm̄ ordinē create nature· ita ſinglaris debat eē nun
ciꝰ ille qui mittebat ad talia nūciandū· Quicquid ſit ſatis ē nobis
ꝙ de ſūmis angeloꝝ angelꝰ miſſus ē ſiue fuerit de ſcdō ſiue de ſup
mo ordīe celeſtis ierarhie· Secūdo ꝯſideremꝰ cuiꝰ ꝯdicionis fuerit
angelꝰ q̄ntū ad nom̄ qui vocat gabriel· ꝙ ſuo officio ꝯgruit· nā ſe-
cundū gre· gabriel fortitudo dei interp̄tat ad oſtendū ꝙ īcarnacō
nis miſteriū eēt ꝑ dei fortitudīeꝫ nūciādū· et ſil'r ad oſtēdū ꝙ dñs
virtutū veīebat ad debellādū aereas ptātes ita ꝙ gabriel annūcia
uit virgini ꝙ fortis deus veniebat ad fortē mulierē de q̄ ꝓuer· vlt
Mulierē fortē quis inueniet· Tercio ꝯſideremꝰ in angelo nūciāte
cꝰ ꝯdicionis fuerit quātū ad viſionē et appicionē ⁊ ad hoc dic Cri-

ſup ꝑ Mat ꝙ angelꝰ appuit virgini viſione corpali quod ꝯueniens
fuit triplici rōne. ¶ Primo racione ſimilitudinis.
Secundo racione celſitudinis. Tercio racione certitudinis.
¶ Prima rō fuit ſimilitudis: qꝛ illud quod annūciabat erat incarna
cio inuiſibil' dei: vñ ꝯueniens fuit vt ad huiōi rei declaracionē inui
ſibilis creatura formā aſſumeret in q̄ viſibilit̄ appareret. ¶ Secūda
rō dicit̄ celſitudis ꝯueniebat em̄ matri dei ꝙ non ſolū in mente ſed
eciā in corporeo ventre erat filiū dei receptura vt angelū corpalit̄
videret. Sꝫ ſi aliquis obiceret ꝙ magis faceret ad dignitatē virgi
nis ſi angelꝰ apparuiſſet ei viſiōe intellectuali qꝛ vt Aug. dic̄. xii.
ſup geñ ad literā. dignior ē intellectual' viſio q̄ꝫ corpalis qꝛ viſione
intellectuali videt̄ in ſui ſbā: viſione vero corpali videt̄ in aſſūp
ta figura. ergo dignꝰ fuiſſet appere viſiōe intellectuali Reſpōdere
poſſumꝰ ꝙ intellectual' viſio ē pocior q̄ꝫ ſit ymaginaria vel corpa
lis ſi ſit ſola: ſed ipſe augꝰ. dic̄ ꝙ eſt excellēcior ꝓpheciā q̄ habet in
tellectualē et ymaginariā viſionē q̄ꝫ illa q̄ habꝫ alterā tm̄. idō beata
virgo nō ſolū ꝑcepit viſionē corpalē in angeli appicione: ſed eciā in
tellectualē illuminacionē vñ appicio nobilior fuit fuiſſet tñ nobi
lior ſi ipſū angelū intellectuali viſiōe in ꝓpria ſpecie vidiſſet ſiue in
ſui ſbā. ſꝫ hoc nō patit̄ ſtatus viatoris vt angelū ꝑ eſſenciā videat
Tercia rō q̄re angelꝰ appuit corpali viſiōe dicit̄ certitudis. ea em̄
q̄ ſūt oculis ſubiecta cerciꝰ ꝯphendimus q̄ꝫ ea q̄ ymaginam̄ ꝓpter
hec oīa Aug. in quodā ſermone virginē introducentē loquentē ait.
Venit ad me quidā panimphꝰ xp̄i non p̄triarcha primꝰ aut ꝓpheta
egregiꝰ ſꝫ Gabriel archangelus facie rutilās: veſte coruſcās greſſu
mirabil': et aſpectu terribil': qui viſitauit et ꝑturbauit me. Hec ille
Felix illa appicio et iocūda nimis in q̄ mittebat̄ ab angelo nouū le
tiſſimū: nouū gratiſſimū: nouū ꝓpinquiſſimū de ſalute hūani gene
ris. Quid audiſti. O puella formoſa. O mulier ſācta. O virgo v̄tuo
ſa quid audiſti. quid angelꝰ tibi retulit. certe nulla vnq̄ꝫ creatura
fuit q̄ habuerit talē reuelacōeꝫ: q̄lem tu habuiſti. Tibi dicit̄ ſine te
tibi plena gr̄a. tibi bn̄dictio dat̄ in mulieribꝫ. tibi p̄nunciat angelꝰ
ex tuo vtero in mundū dei filiū egreſſurū. O beata femia longū eēt
narrare cūcta q̄ angelꝰ dixit: q̄ virgo rn̄dit de quibꝫ plene ſuo loco
dicemus: nūc aūt veniamꝰ ad terciū ꝙ erat videndū in tercia ꝯclu
ſione ꝓpoſita. ¶ O glorioſa virgo et ſi nō merito cōdigni tamē
merito ꝯgrui et digni meruit eſſe mater filii dei. Capitulū. iii.

Tercia ꝯcluſio dr̄ v̄tuoſitas: in q̄ ꝯtēplari libet ſi ex virtutibꝫ
meruit virgo ꝯcipe xp̄m: et ne ꝑ multa vagem̄ dicimus ad
hoc ſcdm̄ doc. dn̄i Bonā. in tercio. di. iiii. ꝙ triplex ē meritū
Primū dicit̄ condigni. ¶ Secundū dicit̄ ꝯgrui. ¶ Terciū dr̄ digni.

Primū eſt meritū ɔdigni/quo quis ex tāta caritate meret̄ tantā
gloriā·et hoc merito virgo nō potuit mereri ɔcipere filiū dei ꝑ eo
ꝙ ex hoc excedit om̄e meritū ſiue em̄ dicam9 deū fieri hominē/ſiue
dicam9 mulierem fieri matrē dei vtrunqꝫ eſt ſupra ſtatū qui debet̄
creature·et tam hoc q̄ꝫ illud fuit benigitatis et gracie· Secundū
ē meritū ɔgruū quo peccator dicit̄ gracia ſibi mereri cū ad graciā
ſe diſpoīt·et ſic beata virgo meruit ante incarnacionē concipe filiū
dei quoniā pre nimia ſua puritate benigitate et humilitate idonea
erat vt efficeret̄ mater dei· ¶Terciū ē meritū digni/quo ſcꝫ vir iu
ſtus oratꝑ alio vt meret̄ exaudiri·⁊ hoc merito meruit beata virgo
ɔcipere xp̄m poſt annunciacionē·qꝛ ſp̄ūs ſanctus in eā copioſiſſime
deſcēdit nō indiſpoſitā ſi bene ɔſideramus quid ɔtinet̄ in verbis illꝭ
q̄ virgo ſanctiſſima ɔcludēdo angelo dixit nō indiſpoſita·Ecce an=
cilla dn̄i/certe eā dignā iudicabim9 ɔcepcōne filii dei· Nā cū dixit
Ecce/ꝑmptitudinē obediencie oñdit/q̄ tanta fuit·ꝙ nunq̄ꝫ deo gra
cior accepciorqꝫ in aliq̄ alia creatura ſiue hoīe ſiue angelo inueniri
poterit·Cū ſubiūxit ancilla dn̄i/ꝓfundū humilitatis ſue oñdit ſiue
manifeſtauit·Non em̄ potuit ea q̄ eligebat̄ vt eſſet mater dei effi i
cacius ſibipſi vileſcere/deumqꝫ magnificare/q̄ꝫ ſe ancillā dn̄i nuncu
pando·Cum dixit·Fiat michi/ fidē ſuā declarauit/cui9 lumine adeo
fuit illuſtrata vt michil de xp̄o incarnādo ſentiret diminutū· Cum
tandē dixit/ſecundū verbū tuū/ caritatē ſuā apuit/qua ad deū dili
gendū ita cum illo ardent̄ ɔiuncta fuit vt creatura nō ſufficiat illud
cogitare·Nunq̄ꝫ in hac vita inuent9 ē nec inueniet̄ qui tanto fer=
uore amoris cor ſuū dederit deo quantū tribuit tūc ipſa virgo bea
ta null9 etem̄ eoꝝ qui dilexerūt deū fuit in eo exceſſu dilectionis/
in quo ipſa feruebat adeo ꝙ illis verbis ꝓlatis merito digna meru
it eſſe mater dei·O armariū diuine gracie O armariū diuine miſe=
ricordie·O fons pietatis·O fons caſtitatis·O pute9 humilitatis
O plenitudo prudēcie·O plenitudo gracie/q̄ tm̄ meruiſti ꝓpter que
altiſſimi īpetra nobis graciā filii tui vt valeam9 illi9 amore ɔcolere
quod ipſe ꝑ nobis dignat9 ē facere/qui eſt bn̄dic·et laudabil·amē
¶Sabbato poſt primā dominicā de aduentu/ſermo de mirabili cō
cepcione filii dei Jheſu xp̄i/ et qualiter virgo glorioſa ipſū cōcepit
in vtero ſuo verū deū et verū hoīem et de his q̄ occurrent̄ circa hāc
ɔcepcionē ɔſideranda. ¶Sextus fruct9 Jheſus vtero claudit̄·

Nox preceſſit dies autē appropinquauit·Jterū vbi ſupra
Letat̄ anima ſupra modū in cognicione veritatis eius
potiſſimū q̄ ingenii ꝓprii vires ac facultatē excedit/nec
haberi pōt niſi aliquo lumine diuine gracie interueniēte

ſiue illud ſit lumē apparicionis ſiue viſionis ſiue fidei. Et q̄ hec nos-
bis veritas p̄dicat monſtratq̄ fidei radio. ſcʒ q̄ xp̄us filius dei cō-
ceptus fuerit de ſpū ſancto in ventre virginali/idcirco in p̄nti ſer-
mone p tante veritatis claritate intelligēda ac deuocione dicem9
de ɔcepcione mirifica ac ſtupenda. d. n. J. xp̄i /et more ſolito p̄po-
nimuʒ fructū ſuauiſſimū ⁊ dulciſſimū hui9 ſermonis qui ē Jheſus
vcero claudit. in quo tres ɔcluſiones principales de cherubim9 viʒ.
Prima ɔcluſio dicit ſpūs ſācti ſupuencio
Secunda cōcluſio dicit xp̄i concepcio.
Tercia ɔcluſio dicit corporis condicio.
Q: virgo ſacratiſſima cōcepit xp̄m ſupueni-
ente in ea ſpū ſancto.
et q̄ talis ɔcepcio attribuit ſpūi ſācto. cui9 fili9 nullomō dict9 ē
xp̄c/atq̄ quō exponit illud angelicū dictū ſpūs ſ. ſupueniet i te c. i.

Prima ɔcluſio dicit ſpūs ſancti ſupuencio/q̄ ſecundū ange-
licum pmiſſū in xp̄iſti ɔcepcione ſpūs ſanctus ſupuenit in
virginē/ex quo videt attribui ſpūi ſancto ſpecialit corpis
xp̄i ɔcepcio. quod conueniens oſtēdit ſanct9 Tho di. iiii. tercii li.
et tercia pte ſu. q. xxxii. triplici rōne. Primo rōne caritatis.
Secundo rōne liberalitatis. Tercio rōne ſanctitatis.

Primo ɔuenient attribuit ſpūi ſācto tal' ɔcepcio rōne caritatis
ſpūs em̄ ſanct9 eſt caritas vel amor dei patris et filii/ex maximo
aūt amore dei pueit vt fili9 dei ſibi carnē aſſumeret in vtero virgiali
vt dicit a Jo. iii. c. Secūdo ɔuenienter dicit xp̄s cōceptus de ſpū
ſancto rone liberalitatis vt em̄ dictū eſt ſupra fructu ſecūdo et cō-
cluſiōe tcia. nō aliquibʒ meritiʒ ſʒ ſola liberalitate et gracia dei fili9
carnē aſſūpſit. Jdeo ſpūi ſancto qui ē ipſa gracia ɔcepcio xp̄i attri-
buit vt dic Aug. in encheridion. Tercio cōcepcio xp̄iſti attri-
buit ſpūi ſancto rōne ſāctitatis q̄ ſpūs ſanct9 eſt ſpūs ſanctifica-
cōis vt dicit Ro. iii. et idō ſic alii p ſpūm ſanctū ſanctificant ſpūali-
ter vt ſint filii dei adoptiui/ita xp̄s p ſpūm ſanctū eſt in ſanctitate
ɔceptus. vt eēt fili9 dei natural'. Et pp ter hoc angel9 dixit beate
virgini. Jdeoq̄ et quod naſcet ex te ſanctū vocabit filius dei Neq̄
xp̄s q̄ de ſpū ſancto ɔcept9 dicit filius ē ſpūſſancti putand9. q̄ vt
inq̄ Aug. nat9 ē de ſpū ſancto xp̄iſt9/nō ſic fili9 et de maria vir-
gine ſic fili9/hoc in encheridion. Doctor aūt ſeraphic9 dn̄s bona.
in tercio di. iiii. dic q̄ hec locucio xp̄iſt9 eſt fili9 ſpūſſancti nullo
mō eſt admittēda/tū pp ter vitandū errorē circa generacionē tpalē
tū circa generacionē eternā Circa generacionē tpalē debet vitari er-
ror. q̄ cū ſcdm illā ſi diceret xp̄s ɔcept9 de virgine ſpū ſancto/ac ſi
ſpūſſanct9 ei9 eēt pater ⁊ virgo ei9 mater. iā videret ex hoc q̄ xp̄c
nat9 eſſet de maria et ſpū ſancto ſic naſcit ples de viro et muliere

quod falſū eſt· q̄ꝛ proles partē accipit a patre et ꝑtem accipit a ma-
tre/in qua aſſimilat̃ patri et matri in eadē in forma et natura quod
nullomodo eſt repire in xp̄o qui ſoli matri aſſimilat̃ in materia aſſūp
ta· Circa generacionē eternā vitandus ē error/ne fiat ↄfuſio eter-
narum relacionū et ꝓprietatū · vnde cum ꝓprium ſit ꝑſone patris
generare reſpectu pſone filii nullatenus admittit̃ xpriſtū eſſe filiū
ſpūs ſancti· In quo nō eſt alia pſona vel ypoſtaſis q̃z illa quā pater
ab eterno genuit· Hinc Aug· vt dicit magiſter in tercio di·iii· ait
Quis dicere audebit xp̄m eſſe filiū ſpūs ſancti/cū hoc ita ſit aſſe-
rendum vt nulle fideliū aures valeant ſuſtinere/ideo catholice inſe-
renda eſt auctoritas illa angeli/vīcz Spūs ſanctus ſuperueniet in te
non em̄ ſuperuenit in virginē ſanctus ſpūs vt eſſet mater xp̄i· ſed vt
dicit Tho· in tercio ſeñ· di·iii· Hec ſuperuencio pōt multiplicit̃ intel
ligi· Primo ſpūs ſanctus ſuperueniet in te· id eſt ſuper poſſibilitatē et
curſū nature veniet in te dādo fecunditatē et ↄſeruādo virginitatē
Secundo ſpūs ſanctus ſuperueniet in te i· ſupra illud quod habes de
plenitudine ei9 in te q̄ꝛ ſicut olim impleuit mentē/nunc pñcia filii
ſui implebit ventrē opar do filii dei concepcionē· Tercio exponit/
ſpūs ſanctus ſuperueniet in te· i· de ſup celis veniet in te/ quia omne
datū optimū deſurſū eſt Jaco· primo· Quarto exponit̃· Spūs ſanc-
tus ſuperueniet in te· i· ſupra merita tua et ſupra merita omnīū crea-
turaꝝ· Quinto exponit· Spiritus ſanct9 ſuperueniet in te ideſt ſup
omēs qui ante te fuerunt et erūt/ vt ſis eius tabernaculū templū
et ſacrariū· Ex his cum audim9 ſpūm ſanctum ſuperueniſſe ſtatim
opis magnitudinē admiremur/ veneremurq̄z in virgine fecūda am-
pliſſimū munus plenitudinis gracie ſibi cōceſſe/ que tanta fuit/ vt
ſola eſſet illi9 mater in terris qui ſolū habet patrem in celis·

¶ Q̄ꝛ xpriſti cōcepcio fuit admirabilis valde tum ꝓpter tempus/
quia facta eſt in inſtanti/ tum ꝓpter virginē in qua eſt facta/ tum
ꝓpter graciam anime xpriſti· ¶ Capitulum· ii·

S Ecunda concluſio dicit̃ concepcionis Fuit equidem xpriſti
concepcio admirabilis valde triplici racione·

Prima racio dicit̃ tempis· ¶ Secunda racio dicit̃ virginis·
Tercia racio dicitur gracie·

¶ Prima fuit admirabilis cōcepcio xpriſti racione tempis· q̄ꝛ fuit
ſubitanea/et in inſtanti· noſtra aūt eſt ſucceſſiua et in tempe· vt di-
cit Jo· Dama· Q̄ꝛ ſic fuerit talis ↄcepcio declarat ſanctus Tho· in
tercio ſeñ· di· iii· q· xxiii· et tercia ꝑte ſumme· q· xxxiii· Tali rōne
ↄcepcio xpriſti facta fuit virtute diuina· virtus autē diuina cum ſit
infinita effectum ſuū ſubito et in inſtanti ꝓducere poteſt· Ideo in

conceptione xpriſti quatuor eodē inſtanti fuerunt·primo ſcꝫ cōuer-
ſio ſanguinis puriſſimi beate virginis in carnē et alias ptes corpis
xp̄i·Secundo formacio membrorum organicorum · Tercio animacio
corpis organici· Quarto aſſumpcio corpis animati in vnitatē di-
uine pſone· In nobis aūt per virtutē finitam et defectū agentis/et
ppter diſpoſicionē pacientis hec ſucceſſiue cōtingunt/ita q̄ maris
concepcio nō perficit̄/niſi vſqꝫ ad certū diem vt philoſophus dicit
nono de animalibꝫ·Et ſimiliter femine/in xpriſti autē concepcione
materia quaꝫ virgo miniſtrauit ſtatim formā et figuram humani
corpis accepit ¶ Secundo xp̄i concepcio fuit mirabilis raciōe vir-
ginis · magnū nanqꝫ miraculū contingit eſſe duobꝫ modis · vnomō
quando agens nec eſt naturale/nec materia eſt naturaliter pporcio-
nata ad talem formā vt formacio hōmis de limo terre/q̄ eſt mira-
culoſa tam ex pte agentis q̄ꝫ ex pte materie pacientis· Aliomodo
ōtingit miraculū quando materia eſt naturale agens/aut eſt ſup-
naturale/ſic quando aliquis a febre ſanat̄·q̄r ergo materia q̄ꝫ virgo
adminiſtrauit ad formacōnem corporis xp̄i fuit naturalis ex qua
corpus hōmis naturaliter formari poteſt·Et ppter hāc materiam
naturalem quam virgo p̄parauit ad concepcionē corporis xpriſti·
xp̄s dicit̄ naturalis filiꝰ virginis·Sed virtꝰ formans fuit diuina
ſcꝫ virtus ſp̄ūs ſancti·et quia vnūquodqꝫ magis iudicat̄ ſecunduꝫ
formam q̄ꝫ ſecundum materiā/magis ſecundū agens q̄ꝫ ſecundum
paciens/inde eſt q̄ ōcepcio corporis xp̄i debet dici ſimpliciter mira-
culoſa et ſupnaturalis ſecundū quid vero ſcꝫ ex pte materie quam
virgo preparauit pōt dici naturalis·Sed forte aliquis arguet q̄ cō-
cepcio xpriſti eciā ex parte virtutis actiue ſit naturalis tali racione
Illuminacione ceci quāuis potencia viſiua miraculoſe detur·tamē
poſt acceptā potenciam cecus naturaliter videt·ſed ſp̄ūs ſanctus
virgini potenciā generatiuā dedit·ergo poſtea naturaliter genera-
uit· Ad hoc reſpondet ſanctus Tho in tercio·di·iii·duobꝫ modis·
Primo q̄ nō eſt ſimile exemplū eo q̄ ceco illuminato dat̄ potencia
viſiua ſine omni diſpoſicione ōtraria viſioni·et ideo opacio ſeu viſio
ſequens eſt naturalis· Sed potēcia generandi data ē virgini manen-
te virginitate/q̄ eſt diſpoſicio contraria ad conceptū· Aliomodo pōt
dici q̄ exemplū non eſt ſimile eo q̄ ceco illumīato datur potencia
paſſiua· cuius operacio eſt ppter hoc q̄ mouet̄ ab agente naturali
ſcꝫ colore· et ideo illa viſio eſt naturalis·ſed virgini datur potencia
generandi p hoc q̄ mota eſt eius potencia paſſiua ad generandū ab
agente ſupnaturali·ideo concepcio corpis xp̄i eſt miraculoſa·Hic
Anſel·ait li·de cōceptu virginali· Spiritus ſancti virtus altiſſimi

viriliſ de muliere virgine mirabiliter ꝓpagauit. Tercio xpiſti
ↄcepcio fuit mirabilis rōne gracie quia vt dicit Alex in tercio xpc
ab inſtanti ſue ↄcepcionis fuit ita plenus gracia ꝙ eiꝰ gracia au-
geri non pōt. nam augmentū non competit rei ſecūdum ꝙ res eſt
interior. et tota potencialitas capacitatis alicuius eſt impleta ex
fine implente. et ideo nō habet interius quo creſcat. et quia anima
xpiſti ab inicio ↄcepcioīs fini vltimo eſt vnita non ſolū per frui-
cionem vt eſſet ꝑfectus cōprehenſor ſed eciam per verbi vnionem
ideo gracia eius augeri non potuit.

¶Qr corpus dn̄i noſtri Jheſu xpiſti fuit in inſtanti formatum et
aſſumptū et quare illud nō fuit ꝓductū in ꝑfecta quātitate. c. iii.

Tercia concluſio dicit̃ corpis condicio fuit em̄ corpꝰ domi
ni noſtri Jheſu xpiſti vtero virginis clauſū in concepciōe
triplici condicione ſociatū. videlicet.

¶Prima dicitur formacio. Secunda dicitur animacio.
Tercia dicitur aſſumpcio.

¶Prima ↄdicio dicit̃ formacio. quia corpus xpiſti in inſtanti con
cepcionis fuit ꝑfecte formatū quantū ad ꝑfectam organizacionē
et diſpoſicionē membroꝝ. quod ꝓbatur per Aug. li. de fide ad pe-
trum dicens. Firmiſſime tene et nullatenꝰ dubites non carnem xpi
ſine diuinitate in vtero virginis fuiſſe ↄceptā priuſquā ſuſciperenē
ambo. et hoc dicimꝰ ſecundū magiſtꝝ in tercio. ꝙ verbū non ſuſce-
pit niſi carnē formatam. Dominus aūt bonauētura ſuꝑ prefata di-
dicit hoc fuiſſe ↄueniens triplici racione.

¶Primo ex ꝑte verbi aſſumētis. Secūdo ex ꝑte virtutis oꝑantis
Tercio ex parte virginis concipientis.

¶Prima racio ſumit̃ ex ꝑte verbi aſſumentis quia nō debebat ver
bum aſſumere ꝑtem humane nature vt eſſet homo ſecūdum quid.
ſed ſecundū totam humanā naturam et ita carnem et animā maxi
me cum anima det carni ↄueniencia. vt vniat̃ cum diuina natura
et quoniā anima non eſt nata vniri niſi carni forte et organizate.
ideo in primo inſtanti ↄcepcionis neceſſe fuit corpꝰ xpiſti ad per-
fectam organizacionē adduci. Unde Aug. li. de trini. nō ex vtero
virginis priꝰ caro ↄcepta eſt vt poſtea diuinitas in carnē. ſed mox
dei verbum in vteꝝ venit factum eſt caro ſeruato ꝓprietate nature
et ꝑfectus homo in vnitate carnis humane. Secunda racio ſumit̃
ex ꝑte virtutis operantis. ꝙ virtus diuina operat̃ mirabiliter. hoc
autē eſt miraculū miraculoꝝ ꝙ femina cōcipiat deum. ideo ab ſue
mirabilis potēcie oſtenſionē ſubito formauit illud corpꝰ quod forte
natura non pōt niſi ſucceſſiue. ¶Tercia rō ſumit̃ ex ꝑte virginis

ↄcipientis/ q̄ ſtatim vt conſenſit/ repleta fuit ſpiritu ſancto et ma-
ter dei effecta· et quoniā mater dei non erat niſi deus vnitus eſſet
carni quā concepat/ et caro nec deo nec anime deberet vniri niſi ha-
beret membroꝝ diſtinctionem conuenientē· Hinc eſt ꝙ ab inſtanti
concepcionis in membroꝝ diſtinctione corpus xpriſti debuit eſſe
ꝑfectum· Sed cur hic remanet mens dubia/ cur corpus illud ꝑfec-
tum quantū ad organizacionē non fuit ꝓductum ſiue formatū in ꝑ-
fectione quantū ad quantitatē· Non enī fuit corpus ade nobilioris
ↄdicionis q̄z corpus xpriſti/ et tamē illud in inſtanti creacionis fuit
ꝑfecte a deo formatū quantū ad quantitatē molis· et hoc dicit do-
minus bonauētura· vbi ſupra· Reſpondetē ꝙ ꝑfectio quantitatis illi9
corporis fuit opacione nature/ cui9 eſt operari ſecundū temporis
ſucceſſionē· et licet deus aliter de illo corpore facere potuiſſet/ no-
luit tamen ſic eſſe triplici racione·

¶ Primo ꝓpter legis vniuerſitatis conſeruacionem·
Secundo ꝓpter fidei confirmacionē·
¶ Tercio ꝓpter humilitatis xpriſti cōmendacionem·

¶ Prima ergo racō fuit ꝓpter legis vniuerſitatis conſeruacionē·
Nam deus vnicuiq̄z nature conceſſit ꝓpriam opacionem/ nec vtitᷣ
miraculoſe· vbi natura ꝑ ſe poteſt ſufficienter opari· et quia natura
in xpriſto ſatis ſufficienter poterat corpus xpriſti ad ꝑfectā quan-
titatem deducere· ideo quod in illo derogabatᷣ eius dignitati noluit
deus temp9 anticipare tanquā iuſtus vniuerſitatis adminiſtrator
vt vnūquodq̄z iuxta virtutē ſibi conuenientē operari ſineret· et hoc
quidē conueniebat ꝙ naturā nolebat ꝑimere/ ſed reparare· Secun-
da racio fuit ꝓpter fidei confirmacionē· In hoc enī veritas fidei cō-
firmatur ad firmiter credendū ꝙ xp̄s non fantaſticā ſed verā car-
nem aſſumpſit· ¶ Tercia racio fuit ꝓpter humilitatis xpriſti cō-
mendacionem· Commendatᷣ nanq̄z ſua humilitas quando non ſolū
dei filius fact9 eſt homo ſed natus eſt puulus materno lacte nutri-
tus/ in cuna vagiens/ in matris brachia geſtatus/ et officia queq̄z
ſuſcipiens/ quibus infantuli indigere ſolent·

¶ Secunda ↄdicio corpis xpriſti dicitᷣ animacio· Fuit nempe illud
corpus p̄ter morem alioꝝ· vt dictū eſt inſtanti animatū anima rō-
nali/ de qua animacione diffuſius dicturi ſumus in ſequentibꝫ·

¶ Tercia ↄdicio illius corporis fuit aſſūpcio/ quia in eodē eciam
inſtanti fuit a verbo aſſumptū· Vnde Greg· xviii· li· mora· Angelo
annunciāte et ſpiritu ſancto adueniēte mox verbū in vtero/ et mox
intra vterū verbum caro· quibus diligenter ↄſideratis/ ſi xp̄m inſpi-
cere voluerimus/ in vtero virginis recluſū deducemur ad ingentes

gracias ei p̄ſoluendas quia p̄ nobis peccatoribus/pro nobis miſeris et viliſſimis vermiſculis/p̄ nobis inimicis eterni patris nouē menſibus habitare voluit in thalamo virginali· Sed quid dicemus de virgine illa graciosiſſima q̄ talē filiū tenebat in ventre· O res digna miratu· O ſtupendū prodigiū· O ineffabile ſacramentū· Stat in ſua cellula virgo deuota/et in ventre ſuo baiulat quem celi et terra capere nō poſſunt· Sciebat ſe virginē eſſe/experiebat̄ ſe iam conceſpiſſe· Certiſſima erat ex angelica inſtructiōe et nouitate tanti miraculi/quia ↄceperat filiū dei humani generis redemptorē· Multa erat in ei9 corde ſuauitatis replecio· multa in mente dulcedo/et copia iocunditatis· Leue pondus lectū q̄ȝ ſuſtinebat· O quot lacrime fluebant ex oculis illius virginis humilis in tali geſtacione tanti filii iubilātis· O quid dicebat· quid loquebat̄· quid cogitabat· Certe humana mens ſecreta huiꝰ plene excogitare nō valet· Poſſumus tamē pie credere puellā illam deo dilectā die noctuq̄ȝ in ſemetipſa dixiſſe/filiū dei in ventre habeo/ipſū teneo quē ꝓphete predixerūt/quē patriarche prenunciauerūt/quē ſancti patres deſideraverunt/qui mundū ſaluare debet/qui infernū expoliabit/ qui paradiſū aperuit/qui angelos letificauit· ipſe eſt dei filius ipſe eſt meus filius O fili mi dulciſſime· O fili mi amātiſſime· O fili piiſſime· quē corde credo/corpore teneo· quādo te oculis ꝓpriis aſpiciā/quādo te infantulum natū lacte depaſcā· Vnde hoc michi vt tu me in tuā matrē elegeris· Gracias tibi ago deus me9 qui ſis ineternum benedict9· Hec et ſimilia poterat virgo mēte reuoluere· Nos aūt debiles et infirmi eam precemꝰ humilibȝ precibȝ vt p̄ nobis intercedere velit apud ſuū dilectum filiū regnantem in celis/quē ipſa tenuit in vtero incarnatum in terris qui eſt benedictus ꝛc· Amen·

¶ Dominica ſecūda de aduentu Sermo de diuinitate Jheſu xp̄iſti qui ſicut fuit verus et p̄fectus homo·ita fuit verus et p̄fectus de9 quod ſi quis nō crederet abſq̄ȝ dubio piret quia ita debem9 credere xp̄iſtū deum vt eciā non negemus hominē·et ita ipſū hominem tenemur confiteri/vt eciam deum non dubitemus

¶ Septimus fructus Jheſus eſt filius dei·

Beatus eſt qui nō fuerit ſcandalizatus in me· Verba ſunt redemptoris noſtri originaliter Mat·ii c·et in euangelio preſentis dominice· Conat̄ antiqu9 hoſtis quantum poteſt mētem euertere a luce veritatis/ vt errore diſſeminato in animā ſibi credentē eam facile decipiat/atq̄ȝ deducat per ſemitam viciorꝝ/et inter cetera conat̄ ſuggerere his qui vel curioſi vel inertes fuerint opiniōnes varias falſas ꝛ impias circa incarna

cionis ſacratiſſime miſteria/ de quibꝫ qui male ſentit de xpꝛiſto re-
demptoꝛe vere ſcandalizat᷑/ et a ſua ſalute ꝓcul efficit᷑ alienus. Ꝓ-
circo redēptoꝛ noſter diſcipulos Johānis inſtruxit dicēs eos foꝛe
beatos qui non ſcandalizant᷑ in ipſo id eſt qui bene ſapiunt de ſua di-
uinitate et humanitate. Et quoniā xpꝛiſtum incarnatū ita ꝯfiteri
debemus hominē/ vt non negemus deū. Jdeo in preſēti ſermone de
ihesu xpꝛiſti diuinitate dicturi ſumus/ de qua nullus in xpꝛiſto ſcan
dalizari debet. quia omnes ipſū credere tenemur verū hominem et
verum deū. Ad quod plenius intelligendū/ veritatem hanc curabi
mus declarare ſub vno fructu ſcꝫ. Jheſus eſt filius dei/ pꝛo quo no-
tabimus tres concluſiones pꝛincipales.

¶ Pꝛima ꝯcluſio dicit᷑ teſtificacionis.
Secunda ꝯcluſio dicit᷑ attribucionis.
Tercia ꝯcluſio dicit᷑ operacionis.

¶ Qꝫ xpꝛiſtus deus ſit. qꝛ hoc habet᷑ ex teſtimonio huma no angelico ꝛ diuino/ ita qꝛ tam ſcripture iudeoꝝ qꝫ gentilium ſiue eciam xpꝛiſtianoꝝ clamāt xpꝛiſtum eſſe verū deum.

Capitulum pꝛimū.

Pꝛima ꝯcluſio dicit᷑ teſtificacionis. Colligimus nanqꝫ xpꝛi-
ſtum eſſe filiū dei ex multiplici teſtimonio ſcripturarum q̄
de ipſo loquunt᷑ de quibꝫ aliquas adducamꝰ. pꝛo quaꝝ oꝛ
dinacione annotabimꝰ triplex teſtimoniū in ſcriptura inuentū ſiue
repertum de domino Jheſu xpꝛiſto.

Pꝛimum dicitur humanum. Secundum dicit᷑ angelicum.
Tercium dicitur diuinū.

¶ Pꝛimum teſtimoniū dicit᷑ humanum. quod ꝓferunt iudei et te
ſtificant᷑ gentiles et inimici xpꝛiſti manifeſtāt. Pꝛimo nanqꝫ iudei
teſtificant᷑ diuinitatē xpꝛiſti. Ecce iam Jſa. incipit loqui. dicit enī
ix. c. Paruulus filius natꝰ eſt nobis. Ecce humanitas. Et ſequit᷑.
Et vocabit᷑ nomen eiꝰ admirabilis ꝯſiliarius deus foꝛtis pater fu-
turi ſeculi pꝛinceps pacis. Ecce diuinitas. qꝛ dicit Nico. de lira ſup
hoc paſſu. Tranſlacio. lxx. interpꝛetū habet. et vocabit᷑ nomen eiꝰ
magni ꝯſilii angelus. Jn tranſlacione vero caldaica habet᷑. vocabit᷑
nomē eius ꝑmanens in ſecula ſeculoꝝ meſſias. Itē Jere. xxiii. Ecce
dies veniūt dicit dn̄s et ſuſcitabo Dauid germen meū iuſtū. Tran
ſlacio caldaica habet ſtatuā meſſiam iuſtū. et ſubdit᷑ et vocabunt eū
dominꝰ iuſtus noſter. in hebꝛeo ponit᷑ nomē dei thethagramathon
vt dicit Nico. de lira. quod eſt nō ſolam eſſenciā dei ſignificans per
rabi Salomonē. Jtem Baruch iii. c. Hic eſt deus noſter. et nō exti
mabitur alius ad illū. ecce diuinitas. poſt hec in terris viſus eſt. et
cum hoībus conuerſatꝰ eſt. ecce humanitas. Jtem Jo. baptiſta qui
xpꝛiſtū baptizauit dicit Jo. pꝛimo. Vidi ſpiritū deſcendentē quaſi

columbaꝫ de celo et manentem ſup eum: et ego neſciebam eum: ſed
qui me miſit baptizare ille michi dixit ſup quem videris ſpiritum
deſcendentē et manentē ſup eum hic eſt qui baptizat in ſpū ſancto
et ego vidi et teſtimoniū ꝓhibui quia hic eſt filius dei. Item Na-
thanael dixit xpriſto Jo. i. Tu es filius dei. Et petrꝰ apoſtoloꝝ
princeps Mat xvi. a xpriſto interrogatus reſpōdit. Tu es xp̄us
filius dei viui. Et ſancta Martha. Jo. ii. c dixit xp̄o. ego credidi ꝙ
tu es xpriſtus filius dei viui qui in hūc mundū veniſti. Et centurio
Mat. xxvi. c. dicit de xpriſto vere filius dei erat iſte Et ioſephus
iudeus de xpriſto loquēs in. xviii. li. antiquitatū ait fuit predictis
tempibus ſapiens vir: ſi virū nominare fas eſt. Erat eñ mirabiliū
operū effector et doctor omniū eoꝝ qui libenter ea q̄ vera ſunt au-
diunt et multos quidē iudeoꝝ: multos quoqꝫ ex gentibus ſibi adiū-
xit. xpriſtus hic erat hunc accuſacione primoꝝ noſtre gentis viro-
rum cum pilatus eū in cruce agendū decreuiſſet non deſeruerūt hi
qui ab inicio dilexerūt deum. appuit eñ eis tercia die iteꝝ viuens
ſecundū ꝙ diuinitꝰ inſpirati ꝓphete vel hec vel alia de eo innume-
ra miracula predixerūt. ſed et in hodiernū diem xpriſtianoꝝ qui ab
ipſo nominati ſūt et nomē pſeuerat et gens Hec Joſephus. Item
rabi moyſes in li de iudicibꝫ de xpriſto loquēs dicit Jheſus nazare-
nus viſus ē eſſe meſſias Et Paulus apo. ad hebre. i. c inquit. Mul-
tiphariam multiſqꝫ modis olim deus loquēs patribus in ꝓphetis
nouiſſime diebꝫ iſtis locutus eſt nobis in filio quē ꝯſtituit heredeꝫ
vniuerſoꝝ per quē fecit et ſecula. et ad Ro. i. quod aūt ꝓmiſerat in
ſcripturis ſanctis de filio ſuo. Et ad Titū. ii. c. Appuit gracia dei
ſaluatoris noſtri. Inſup teſtimoniū afferunt de xpriſti diuinitate
gentiles et pagani Nam Calcidiꝰ ſup. ii. thimei platonis ponit de
ſtella creata in xp̄i natiuitate dixit ꝙ ſtella illa nō fuit morbos et
mortē denunciās ſed aduentū dei venerabilis ad humane ꝯſumma-
cionis rerum mortaliū graciā. Quam ſtellā cum nocturno tempe
ſuſpexiſſent caldeoꝝ ꝓfecto viri ſapiētes. et in ꝯſideracione reꝝ ce-
leſtium ſatis exercitati queſiſſe dicunt recentē ortum dei. Item in
li. quodā reperto apud tholetū in quodā ſaxo tempe ferrandi regis
caſtelle: qui ſcriptus erat litera hebraica. greca. et latina loquēs de
triplici mūdo primū tercii ponens in xp̄o. Dicebať in tercio mūdo
filius dei naſceť ex virgine Maria et pro ſalute omniū pacieť. Et
erat ibi ſcriptū ꝙ liber ille tempe dicti regis deberet inueniri. Itē
Sibylla herithea vt Aug dicit xviii. li. de. ci. dei. verſus quoſdam
compoſuit de fine mundi. quoꝝ prime litere iuncte ſonant. Jheſus
xpriſtus theuyos ſother. quod eſt latine Jheſus xpriſtus filius dei
ſaluator. De aliis aūt ſibyllis q̄ de xpriſto ꝓphetarūt dicētes ipſū

eſſe filium dei/ad preſens taceo· quoniã ipſaꝝ dicta non potui au-
tentice inuenire·licet de ipſis inueniat̃ Yſido·viii ethimo li/loq̃nte
quas decẽ fuiſſe cõmemorat·Prima perſica/que fuit de pſis·Secun
da libica·Tercia delphica in tẽplo delphici apollinis genita/q̃ ante
troiana bella vaticinata eſt·cuiꝰ plurimos verſus opi ſuo Ouidius
inſeruit·Quarta chimeria ĩ italia. Quinta herithea a noĩe herophila
in babilone orta/q̃ a grecis ilion petentibus vaticinata piturã eſſe
troiam/et homerũ mendacia ſcripturũ/dicta aũt erithea/quia in ea
dem inſula eius inuenta ſunt carmina· Sexta ſamia a ſamo inſula
vnde fuit cognomĩata Septima cumana nomine amalchea·q̃ nouẽ
libros attulit tarquino priſco/in quibus erãt decreta romana con-
ſcripta·ipſa enĩ cumea de qua virgilius vltimo· Cymei venit iam
carminis etas·Dicta aũt fuit cumana a cuma ciuitate/q̃ eſt in cã-
pania/cuius ſepulchꝝ in Sicilia adhuc manet· Octaua eliſpothia
in agro troiano nata/q̃ ſcribit̃ ſolõis et Cyrri temporibus· Nona
phrigia·Decima tiburtina·De his fert̃ ꝙ in ſuis carminibꝫ de deo
xpriſto et homine multa predixerũt·Item in hiſtoriis romanoꝝ in
uenit̃ ꝙ tempe Conſtantini impatoris et Elene matris eius inuen
tum fuit quoddã ſepulchꝝ Conſtantinopoli/in quo iacebat homo
auream laminã habens/in qua ſcriptũ erat·xp̃us naſcet̃ de virgine
credo in eũ·O ſol et luna ſub helene et conſtãtini tempibus iterum
me videbitis·Poſtremo xpriſti diuinitatẽ teſtãtur inimici ſui. Si
loquamur de iudeis/ecce quot diſperſi ſũt per vniuerſũ mundũ dati
in opprobriũ cunctis gentibus·ſi dicamus de romanis impatoribꝫ
xpriſtũ pſequentibus in martiribus ſuis nõie omnes pierunt cru-
deli morte Patet de nerone qui ab impio depoſitꝰ extra vrbem mi-
ſerabiliter mortuꝰ eſt·Domicianus a ſenatu romano interfectꝰ eſt
Decius a dyabolo eiectus deceſſit·Dioclecianus primo ab imperio
depoſitꝰ deinde ſtrangulatus eſt·Maximianus occiſus ẽ·ſic et alii
vt Maſencius/Gallus/Valerius/Seruiꝰ/Voluſianus/Conſtans
Julianus/Theodoriens/et ceteri qui xp̃m male impugnãtes/male
finierunt·Si hereticos attẽdamus/inuenimus de ipſis ꝙ manu dei
fuerunt pcuſſi·et ceteris dimiſſis ne plixitas tediũ generet/ cõtrã
Arrium illũ maledictũ dirigamus ſermonẽ/ qui ob impietatẽ ſuã
damnatus ẽ in generali cõſilio niceno ·vt notat̃·xv di·c· Canones·
Iſte fuit ille maledictus neq̃ꝫ qui multa falſa de xpriſti diuinitate
peſſime dogmatizauit·vt enĩ dicit Caſſiodorꝰ·li·i·hiſtorie triptite
ꝛ Euſebius in·x·li·hiſtorie eccleſiaſtice Arrius fuit pſbiter Alex
andrinus in ſacris literis eruditiſſimꝰ/cupidus glorie et ippocrita
magnus/qui vidẽs Alexandrũ ordinatũ in epiſcopũ alexandrinũ
quod ipſe cupiebat eidẽ inuidit/et cum Alexander filium equalem

patri eſſe/vt ipſum impugnaret cepit ꝯtrarium aſſerere· dicebatqꝫ
filium creaturam a ſubſtancia patris ſeparatū· Hoc tempe Silue
ſter rome ⁊ Conſtātinus magnꝰ impator in conſtantinopolitana
vrbe qui conſiliū ordinari fecit in nicea /in quo conſilio vt dictū eſt
reprobatus eſt Arrius et ſequaces eius· Mortuo vero coſtantino
conſtantini filius impium orientis tenuit/qui Arrium in graciam
recepit deceptus ab eo/ quoniā fatebat̄ ſe credere ſimbolū apoſto-
lorū/et malicioſe hoc iureiurādo ꝯfirmauit /reuerſuſqꝫ eſt hoc mō
conſtātinopolim cum cōplicibus ſuis/et volebant conſiliū celebra
re/quod ſenciēs Alexander conatus eſt īpedire/ ſed nequiens apte
dixit Arrium nō eſſe catholicū/nec licere infringi ſenteciā epiſco
poꝝ· Tūc Euſebius quidā fauens Arrio dixit alexandrino iureiu
rando ꝙ niſi publica cōīone arriū cū vniuerſis apud ſe ſuſcipet/ter-
cia die ipſe ad exiliū mitteret· Diſcedens ergo meſtus Alexander
orabat ne Euſebii verba ſortirent̄ effectū· Igit̄ vna die ſub altare
pronus iacuit tota nocte rogans deū vt impediret maliciā inimico
rum ſuoꝝ· Poſt hec ad palaciū impator vocauit Arrium petens
an conſilii decreta ſeruaret· Cui rn̄dit ita credens ergo verbis arrii
ſuſcipi eum ab alexandro in cōīone p̄cepit· Erat em̄ tunc ſabbatum
ante paſca reſurrectionis Itaqꝫ dum arrius egreſſus eſſet impato
ris aulam et honoraret obſequiis ſatellitū Euſebii ac populi/ſicqꝫ
magnificus incederet p vrbem/tandē ad locum venit/cui non ē eſt
forum ꝯſtantini ibi totus tremefactꝰ eſt/ et ventris ſui ſolucio fac
ta eum coegit ſeceſſū querere/ et nō tantū feces/ſed fluxū ſangui
nis cū inteſtinis emiſit/ ſplen eciā fluxit et iecur· et in tam fetido
actu mors ſubſecuta eſt Audiuimus ergo ex huiōi exemplis q̄nta
ſit potencia huiꝰ crucifixi/qui niſi deus fuiſſet/nō feciſſet talia·
¶ Secundū teſtimoniū manifeſtans xp̄i diuinitatē dicit̄ angelicū
Ab ipſis nanqꝫ angelis habemus ꝙ xp̄s fuerit filius dei ſcꝫ ab an
gelo Gabriele dicēte virgini Marie Concipies·⁊c̄· Quod em̄ ex te
natū eſt ſanctū vocabit̄ filius dei et ab angelo pmonente Joſeph
Mat primo·et ab angelis qui poſt ieiuniū xl·dierum acceſſerunt
et miniſtrabant ei· Mat·iiii capitulo·
¶ Terciū teſtimoniū ad cōprobandū xpriſti diuinitatē dicit̄ diui-
num· Nam Mat xvii· audita eſt vox de celo a Petro Jacobo et Jo
hanne· Hic eſt filius meus dilectus in quo michi bene cōplacui ·et
iteꝝ inſtante tempe paſſionis· Jo·xii c·ipſo iheſu dicente patri·Pa
ter clarifica filium tuum·et vox patris audita eſt·Et clarificaui et
iteꝝ clarificabo· Sufficiant igit̄ tot teſtimonia licet poſſumus di
cere ꝙ quecunqꝫ martirū geſta· doctoꝝ et ſanctoꝝ exempla xp̄m

deū eſſe declarant/ de quibꝫ alias diffuſius dicturi erimus donante deo omnipotente in tractatu de doctrina xpriſtiana·

¶Qꝫ xp̄us deus ſit/ qꝛ ſibi attribuunt̄ in ſcriptura diuina q̄ ſoli deo ꝯueniūt ſ·ſanctificacio aīaꝝ remiſſio peccatoꝝ ꝓductio mūdi·c·ii

S Ecunda concluſio dicit̄ attribucionis· attribuunt̄ nanqꝫ in ſacra ſcriptura dn̄o ihesu xpriſto quedā q̄ ſoli deo ꝯueniūt·

Primum dicitur animarum ſanctificacio·

Secundum dicitur peccatoꝝ remiſſio·

Tercium dicitur mundi ꝓductio·

¶Primū quod deo ꝯuenit dicit̄ animaꝝ ſanctificacio ·vt pꝫ leuitici·xix c·vbi dicit̄· Ego dominus qui ſanctifico vos·et hoc dicit̄ ad hebre·ii· Qui ſanctificat et qui ſanctificant̄ ex vno omnes ⁊c̄· et ad heb·vlt̄·ihesus vt ſanctificaret populū per ſanguinem extra portam paſſus eſt·

¶Secundū quod deo conuenit dicit̄ peccatoꝝ remiſſio·vnde Jſaie· xliii·Ego ſum qui deleo iniquitates veſtras· vnde Mat·ii·angelus dixit ioſeph· Jpſe ſaluū faciet populū ſuum a peccatis eoꝝ·et Mat·ix·cum quidā ex ſcribis intra ſe murmurauerūt·quia xpriſtꝰ dixit paralitico· confide fili remittunt̄ tibi peccata tua xpriſtꝰ dixit· vt quid cogitatis mala in cordibus veſtris ·quid eſt facilius dicere remittunt̄ tibi peccata tua/an ſurge et ambula/vt ſciatis aūt eſt · quia filius hominis habet poteſtatē dimittendi peccata/tunc ait paralitico·Surge et tolle lectū tuū et vade in domum tuam·

¶Tercium quod deo cōuenit eſt mundi ꝓductio·iuxta illud Jſa· xlviii· Ego ipſe ego primus et ego nouiſſimus · manus quoqꝫ mea fundauit terrā·et dextera mea menſa ē celos·et hoc attribuit̄ xp̄o Jo·i·cum dicit̄·Jn principio erat verbū ⁊c̄· omnia per ipſum facta ſunt·et infra·mūdus p ipſū factus eſt· quod de filio dei dn̄o Jhesu xpriſto dicit̄·ſicut poſtea dicitur in ꝯcluſione·Et verbum caro factum eſt et habitauit in nobis ⁊c̄ ·

¶Qꝫ xpriſtus ſit deus/quia fecit mirabilia q̄ fuerunt ſufficiens teſtimonium diuinitatis ſue ꝓpter ſpeciem opeꝝ/ ꝓpter modum et ꝓpter documentum·Capitulū tercium·

T Ercia concluſio dicit̄ opacionis Monſtrant xp̄m eſſe deū opera miraculoſa per ipſū facta·de quibus dicebat Jo·vi c Opera q̄ ego facio in nomie patris mei·ipſa teſtimoniū perhibent de me·Miracula quoqꝫ xpriſti ſecundum tho·tercia pte·q· xliii·fuerunt teſtimoniū diuinitatis ſue maxime ꝓpter tria·

Primo ꝓpter ſpeciem opeꝝ· ¶Secundo ꝓpter modum·

¶Tercio ꝓpter documentum·

¶ Primo ꝑpter ſpeciem opeꝝ/quia tranſcendebant omnē poteſta
tem creature vere ꝑpterea fieri non poterant niſi diuina virtute·vñ
cū cecus dicebat·a ſeculo nō eſt auditū ꝙ aperuit quis oculos ceci
nati niſi eſſet hic homo a deo non poſſet facere quicq̄ꝫ. ¶ Secundo
ꝑpter modū·qꝛ xp̄us faciebat miracula ꝓpria virtute et auctoꝛi
tate vñ Luce·vi·ſcriptū eſt·virtus de illo exibat ⁊ ſanabat omēs
et Mat·viii·c· Jmperauit ventis et mari et facta eſt trāquillitas
magna et Luce·ii·c·reſuſcitās adoleſcentulū dixit·Adoleſcēs tibi
dico ſurge·et Jo·ii·c·in reſurrectione Lazari dixit·Lazare veni fo
ras/et ſic de aliis miracul' ei9. Alii vero qui miracula fecerūt ipſa
nō virtute ꝓpria ſed virtute diuina/vel virtute ipſi9 xp̄i incarnati·
vñ Petr9 vt ſcribit̄ in actibꝫ apoſt·dixit ei·qui·xl·annis ꝑ ipſu nō
poterat ambulare/et ſedebat ad poꝛtā templi· Jn noīe Jheſu ſurge
et ambula·et ſi dicat̄ ꝙ in reſurrectione Lazari xp̄s egerit gracias
deo patri Reſpondet̄·aliud ē gracias referre/et aliud eſt grās īpe=
trare·pꝛimū non p̄ſuppōit ſecundū/ſed bñ econuerſo· Jnſuꝑ quare
xp̄s gracias egerit habet̄ ibi Jo ii·Ego ei ſciebā ꝙ ſemꝑ me audis
ſed ꝑpter populū circunſtantē dixi vt credat ꝙ tu me miſiſti·Et ſi
dicat̄ ꝙ deus oꝛauit/dic̄ Beda ꝙ nō oꝛauit ad petendū ſuffragiū ſed
ad dandū exemplū. ¶ Tercio miracula ei9 fuerūt teſtimoniū ſuffi
ciens diuitatis ſue ꝑpter documentū/qꝛ ſe filiū dei p̄dicabat/quod
niſi veꝝ fuiſſet/nequaq̄ꝫ ei aſtitiſſet diuina virt9 ī miraculoꝝ opa
cione·Nā īpoſſibile ē tam ſceleſto mēdacio quantū ē illud ſi nō eſſet
verū ipſū deū ferre teſtimoniū ꝑ opa infinite virtutis q̄ ſunt mira
cula vera·et ꝑpter hoc ↄueniens fuit xp̄i rñſio/quā fecit his qui a
Johāne īcarcerato fuerūt miſſi quos iohānes miſit ad xp̄m vt inter
rogarēt eū· Tu es qui venturus es/an aliū expectam9·quod ſcdm̄
greg·Johānes·fecit nō dubitās ipſū eſſe mūdi ſaluatoꝛē ſed igno
rans an ad infernū eſſet in ꝓpria ꝑſona deſcēſur9·Sciebat eñ ꝙ vir
tus paſſiōis extēdēba erat vſqꝫ ad eos qui ī limbo erāt ſcdm̄ Amb·
ſuꝑ Lucā·q̄ nō fuit ex ignoꝛācia ſed ex quadā pietate vel ſic dicit
Criſo·voluit vt ſatiſfaceret in hac q̄ōne diſcipul' ſuis/quibꝫ durū vi
debat̄ meli9 de xp̄o credere quā de iohāne/ideo xp̄s ſe deū ↄteſtās
euntes renunciāte iohāni q̄ audiſtis et vidiſtis· Ceci vident/claudi
ambulant/lepꝛoſi mundant̄/ſurdi audiūt/ moꝛtui reſurgūt/pauꝑes
euangelizant̄/in quibus omnibus ſe deum declarabat·Non indiget
ergo gētilis nec ydolatra nec infidelis quiſqꝫ xpꝛiſto ſubdere/quia
videt eum vel vagientem in cuna vel lacrimantem in bꝛachiis ma
tris vel faſcia pꝛecinctum/vel fameſcentem/vel ſudantem/vel con
tumelias pacientē vel in cruce pendentē/vel moꝛientē in medio la=

tronum · q̄ hec omnia in ipſo fuerunt ſecundū aſſumptā naturam/
ſeruata tamen in eodē ſuppoſito ꝓprietate nature diuine · O mūdi ſu
perbia deteſtanda · O temeraria mentis humane curioſitas / certe
ille qui cum hominibus viſus eſt videbit̄ in gloria maieſtatis ſue/q̄m
congregabunt̄ ante eum omnes gentes/et qui ei deriſerūt et qui ei
non crediderūt/et qui eum non adorauerūt condemnabunt̄ in ignē
eternū/qui autē amici eius eſſe voluerint accipient benedictionem
ſeu beatitudinē eciā ꝓmiſſam/ad quam nos pducat qui eſt benedic
tus in ſecula ſeculoꝝ Amen ·

¶ Feria ſecunda poſt dominicā ſecundā de aduentu · Sermo de glo
ria et ſublimitate verbi incarnati cōtra hereticos qui xp̄iſtū dei
filiū ita confeſſi ſūt · vt tamen inferiorē patre ac minorē dixerunt ·

Fructus Octauus xp̄iſtus magnificatus ·

Beatus eſt qui ⁊c̄ · Inſurrexerunt quidā ſpiritu maligno
inflati qui verbi incarnati gloriā et honorem paruifface
re ſtuduerunt · Nam cū audierunt xp̄iſtū dei filiū nomi
nari p varias erroꝝ opiniones hanc in xp̄iſto filiacionē
contempſerunt · Ob quod cum xp̄o ſcandalizati ſunt/vt cum talibus
erroribus nullo pacto potuerūt incarnacionis beneficiū pticipare /
contra quos dirigemus ſtilū et dicemus de magnitudine incarna-
cionis Iheſu xp̄iſti/que tanta eſt/vt nichil ſibi maius accomodari
poſſit · idem em̄ filiū dei eſſe deum verū · et dominū omnium crea-
turarum · Idcirco fructū noſtrum cōponemus/qui eſt xp̄us magni
ficatus · p cuius declaracione tres ↄcluſiones occurrūt declarande ·

¶ Prima concluſio dicit̄ ſingularitatis ·
Secunda concluſio dicit̄ eternitatis ·
¶ Tercia concluſio dicit̄ equalitatis ·

¶ Quod xp̄iſtus filius dei fuit verus et naturalis/cōtra opinionē Cheritii/Fotini
¶ Ebionis/Pauli Samoſatheni/qui dixerunt xp̄m eſſe filium dei per
adopcionem Capitulū i ·

Prima concluſio dicit̄ ſingularitatis/ in qua magnificam
dominū Iheſum xp̄m quia ipſū confitemur veꝝ et natura
lem dei filium/cōtra quā opinionē veniunt heretici videlic;
Chericius/Ebion/Paulus ſamoſathenus/Fotinus · et alii ſecundū
Tho · in iiii · ſū · contra gentiles qui dixerūt non eſſe veꝝ filiū dei
quod pbat̄ tripliciter ·
¶ Primo racione adopcionis ·
Secundo rōne inhabitacionis ·
Tercio racione depcacionis ·

¶ Prima racio dicit̄ adopcionis · nam qui per adopcionem filii ſūt
dicunt̄ filii non vere ſed nuncupatiue · ſi ergo de xp̄iſto inuenit̄ q̄
vocet̄ filius dei · hoc debet intelligi p adopcionē per nuncupacionē/
ſicut in ſcriptura de hominibus ſanctis habet̄ · Nā Io · primo ſcribit̄ ·

Dedit eis poteſtatē filios dei fieri:bis qui credūt in nomine eiꝰ·et
prima Jo·iii Vide qualē caritatē dedit nobis deus/vt filii dei no-
minemur et ſimus et idē eodem loco·Omnis qui natꝰ eſt ex deo nō
habet peccatū·et Jo·x·Jllos deus dilexit/ad quos ſermo factꝰ eſt
Et ad Ro·viii·c. Jpſe enī ſpūs teſtimoniū reddit ſpiritui noſtro ꝙ
filii dei ſumꝰ. Et Jacobi primo·c·Voluntarie enī genuit verbo ve-
ritatis·Ecce ꝙ in his auctoritatibꝫ nos filii dei nuncupamur:non
quidē ꝑ naturā ſed ꝑ adopcionē ſic eciā de xp̄o infert̄:ita ꝙ non ſit
naturalis dei filiꝰ·ſed hoc falſiſſimū et hereticū eſſe cōſtat·Jnquit
enī Augꝰ·li·de eccleſiaſticis dogmatibꝫ·Natus eſt ſecundū veri-
tatem nature ex deo filius/ſecundū veritatē nature ex homine hominis
filius/et nō adopcione nō appellacione ſed natura in vtraqꝫ natiui-
tate naſcendo vt filii nomē haberet· Ex quo dicit dn̄s Bon·ꝙ hec
locucio ſcʒ xp̄m eſſe filiū dei per adopcionē non admittit̄ ſiue ꝓfe-
ratur ſiue cū determinacione·vtpote ſi addat̄ inquantū homo/quia
filiacio reſpicit ꝑſonam:adopcio autē ꝓ ſupponit quandā extranei-
tatem Hec Bon̄ x di·tercii·ſanctus autē Tho·impugnat funda-
mentū ꝑ hereticos introductū quia aliter loquit̄ ſcriptura de filio
dei xp̄o·et aliter de nobis·De ipſo enī dicit̄·ꝙ deſcēdit de celo·Jo·
iii·et Jo vi·ergo erat antequā de celo deſcendiſſet·Dixit eciā eum
miſſum vt ꝑ eum adopcionē filioꝝ reciperemus ad Galla·iiii·Dicit
enī eum vnigenitū Jo·v dicit eum equalē patri ad philip·ii c· Jn-
ſup eum diuina ſcriptura xp̄m dei filiū/et angelos dei filios nomi-
nat:tamen alia et alia racione·vnde apoſtolꝰ·ad hebre·i·Cui aliqn̄
angeloꝝ dixit·Filius meꝰ es tu/ego hodie genui te· Jtem inter ce-
teros qui dei graciā habuerunt Moyſes habuit eā copioſe/de quo
xxxii·c·dicit̄ ꝙ loquebat̄ ei dominꝰ facie ad faciē/ſicut loqui ſolet
homo ad amicū ſuū·ſi ergo xp̄us Jheſus non diceret̄ dei filius niſi ꝑ
graciā adopcionis ſic̄ et alii ſancti eadē racione Moyſes filius et
xp̄s diceret̄/licʒ eciā abundanciori modo gracia xp̄s fuerit dotatꝰ
nam et inter alios ſanctos vnꝰ alio maiori gracia replet̄· et tamē
eadē racione omēs filii dicunt̄· Moyſes aūt non eadē racione dicit̄
filius qua xpriſtꝰ·qr diſtinguit apoſt·xpriſtū a moyſe ſic filiū a ſer-
uo· vn̄ dicit̄ ad hebr·iii·c·Moyſes quidē fidelis erat in tota domo
eius tanquā famulꝰ in teſtimoniū eoꝝ q̄ dicenda erant· Xp̄us vero
tanq̄ʒ filiꝰ in domo ſua·vnde dictū hereticoꝝ ex ſcripturis ꝯuincit̄
nullā habere firmitatē qr vt dicit apoſt·ad coll·i·Jn ipſo cōplacuit
inhabitare omnē plenitudinē diuinitatis et ex hoc cōſecuta eſt vlte-
rius quedā vnio inter hominē et deū/dū et homo ille bona ſua volū-
tate deo inheſit et deꝰ ſuā volūtatē acceptauit ſcḋm illud Jo·viii·

Quī miſit me mecū eſt/ et nō relinquit me ſolum. Et ego q̄ placita ſunt illi facio ſemp/ vt ſic intelligat talis vnio eſſe hōīs illius ad deū/ qualis eſt vnio de qua apoſtolꝰ prime cor. vi. Qui adheret deo vnus ſpūs eſt cū deo. Sed ſi quis diligenter ꝯſideret p̄dicta poſicio veritatē excludit. Nam vt dicī ſanctus Tho. in quarto ſūme ꝯtra gentiles ſecundū predictā no fuit verbū dei homini illi vnitū/ niſi ſecundū habitacionē per graciā Ex qua conſentiē vnio voluntatū. inhabitacio autē verbi dicit in ſanctis ſuis a ꝯſtitucione mundi/ q̄ tamē inhabitacio incarnacio dici non pōt. alioquin ab inicio mundi deus incarnatꝰ fuiſſet ꝓpter inhabitacionē verbi diuini in ſanctis hominibus cōſueuit ſacra ſcriptura his modis ſignificare. Locutus eſt dominus ad moyſen. Dixit dominus ad moyſen. Factum eſt verbum domini ad Jeremiā vel ad alios ꝓphetas. Nunq̄ꝫ tamen legiē ꝙ verbū domini factū ſit Moyſes vel Jeremias vel aliquis aliꝰ/ et tamē de xpriſto diciē. Verbū caro factū eſt. Inſup ꝓnomina demōſtratiua ad ꝑſonā referunē vel ypoſtaſim vel ſuppoſitū. Nemo em̄ diceret ego curro alio currēte/ niſi figuratiue/ vtpote ꝙ aliꝰ loco eius curreret ſed ille homo qui diciē Jheſus dicit de ſe. Antequā Abraam fieret ego ſū. Jo. viii. et Jo. x. Ego et pater vnū ſumus/ et plura alia q̄ maxime ad diuinitatē ꝑtinēt. ergo manifeſtū eſt ꝙ ꝑſona illius hōīs loquentis eſt ꝑſona filii dei. Tercio arguunt heretici racione dep̄cacionis/ quia xp̄us orans ad patrē Jo. xvi dicebat. Ego claritatē quā dediſti michi dedi eis vt ſint vnū ſicut et nos ſumus. Sicut ergo pater et filius vnū ſunt/ ita diſcipulos vnū eſſe volebat ſed ſi volebat eſſe vnū cum patre ergo qualis eſt vnio diſcipuloꝝ et alioꝝ ſanctoꝝ ad ipſum patrē/ talis fuit vnio ipſius filii. ergo xp̄us dictus eſt filius ꝑ quandā vnionē et amiciciā cum deo. Ad hoc reſpondet ſanctꝰ Tho vbi ſupra ad gentiles ꝙ argumentum nō concludit/ quia eſſe vnū poteſt intelligi dupliciter. aut in eſſencia/ aut in amore. Cum xp̄us dicebat vt ſint vnum ſicut et nos ſumus/ loquebaē de vnione amoris. ꝙ vt patꝫ in textu p̄cedenti ſancti euāgelii multiplicatis vicibꝫ cōmendauerat xp̄s diſcipulis ſuis amorē et caritatē Remanet igiē catholicū documentū ꝙ xp̄s ſingulariē eſt dei filiꝰ verus vt ptꝫ ꝑfectus eiuſdē nature cū patre

Quod xp̄s eſt dei filiꝰ non ex tp̄e. ſed ab eterno a patre genitꝰ. c. ii.

Secunda ꝯcluſio dicit eternitatis Apparet quidē q̄ꝫ magnꝰ ſit filius dei nō ex tempe ſed ab eterno a patre genitꝰ eſt. Vnde augꝰ. li. de trini. et poniē a magiſtro. ix. di. primi li. Si prius erat deꝰ et poſtea pater fuit vtiqꝫ generacionis acceſſiōe mutatus eſt. auertat deus hanc demenciā. Et Jlarius. Inter ſigne=

re et gigni nullũ eſt mediũ ſcʒ duracionis vnde ſi patri eſt ꝓꝓriũ in
ſemper genuiſſe · filio ꝓꝓriũ eſt ſemper fuiſſe genitum · Sed Eunos
mius hereticus aliter male ſentit · ſcʒ ꝙ filius ante incarnacionis
miſteriũ extiterit / et eciã ante mũdi conſtitucionẽ · Ponebat namqꝫ
ſecundũ dicta platonicoꝝ ſummũ deum patrẽ creatorẽ omniũ reꝝ
A quo primitus effluxiſſe dicebant quãdam mentẽ / in qua eſſent
omniũ reꝝ forme ſupiorẽ omnibꝫ aliis rebꝫ / quã primũ intellectũ
noĩabant · et poſt hec dicebãt eſſe animã mũdi no localiter ſed ĩtel
ligibiliter extenſam a centro terre vſqꝫ ad ſũma celi · vt teſtat̃ Gre·
Niſenus li · de natura hoĩs · Et de hac eciã dicebat macro · ſup
ſomnũ ſcipionis · Anima mũdi nichil poſt auctorẽ deũ poteſt eſſe
ꝑfectius / deinde ponebãt alias creaturas · Qnod aũt in ſcripturis ſa
cris de filio dei dicit̃ / hoc et mẽte ꝑdicta eunomii volebat itelligi ·
Cui opinioni ꝯſonat poſicio auic̃ qui ſupra primũ celi ponit intelli
genciã primã mouentẽ primũ celũ / ſupra quã vlterius deũ in ſũmo
ponebat / quos oẽs catholica fides ꝓſternit · ꝙ nõ intellexerũt illius
generacionis ĩeffabilis ſacramentũ quod Jo · ꝑdicauit in euãgelio
ſuo · Jn principio erat verbũ · hoc erat in pricipio apud deũ · vbi coet
nitas patris et filii declarat̃ Nã vt dic̃ Nico · de lira ſup hoc paſſu
tripliciter ꝯtingit vt ꝓcedẽs ſit poſterius duraciõe eo a quo ꝓcedit

Primo rõne liberacionis potencie ·
Secundo rõne modi ꝓducendi · Tercio racione libertatis ·

Primo rõne liberacionis potẽcie · qñ ꝓducens nõ habet a princi
pio ſue duracionis potenciã ꝓductiuã ꝑfectã ſicut homo a princi
pio puericie nõ habet potenciã generãdi ꝑfectã / et eius filius neceſſa
rio poſterior eſt duracione · Secundo ꝯtingit p modũ ꝓducẽdi · ꝙ
quãdo aliquid ꝓducit̃ per motũ / qui motus ẽ in tempe oportet ꝙ
ꝓductũ ſit poſterius ꝓducente duracione ꝙ ꝓductũ habet primo
eſſe in illo inſtanti / in quo terminat̃ motus · Tercio ꝯtingit rone
libertatis / quãdo aliquis ꝓducit̃ libere et nõ de neceſſitate nature /
ꝙ tale agẽs poteſt expectare ad ꝓducẽdum ſuũ effectũ ſic cauſare
a deo cuius potencia eſt ꝑfectiſſima / et ſine tranſmutacõe et motu /
tamen creatura nõ eſt ſibi coeterna / ꝙ ſi ab eterno potuit ꝓducere
creaturã / tamẽ noluit · Nullo autẽ iſtoꝝ modoꝝ poteſt poni in di
uinis ꝙ filius ſiue verbũ ſit poſterior patre / ꝙ in diuinis nulla põt
eſſe potencia ꝓductiua imꝑfecta vt de ſe pꝫ / nec verbũ in diuinis
ꝓcedit p mutacionẽ et motũ / ꝙ in diuinis nõ habet locũ ſecundũ il
lud Jaco · i · c · Apud quẽ nõ eſt trãſmutacio / et filius ꝓcedit a patre
de necitate nature ꝙ deus neceſſario ĩtelligit ſe · ſic ergo relinquit̃ ꝙ
filius ſit equalis patri in duraciõe · Et hoc exꝑſſit Jo hoc ſcʒ verbũ

Dau

erat apud deū a principio eternitatis. Concor. his ſcotus et Bona-
uentura et Tho. di. ix. pzimi libri ſentenciaꝝ.

¶ Qꝫ filius eſt equalis patri: contra hereticos qui dicunt xpiſtū
patre eſſe minorem. Capitulū iii.

TErcia ꝯcluſio dicit eq̄litatis. Ex dictis etenī in pzima et in
ſecūda ꝯcluſione deducimꝰ filiū dei magnificare: qꝛ eſt equa-
lis patri. hoc tn̄ quidā heretici negāt dicentes xp̄m patre
eſſe minorē. Adducūt aūt ī fulcimētū erroris ſui primo illud dictū
Jo. xiiii. pater maioz me eſt. et illud pzime ad coz. xv. Cū oīa ſub-
iecta illi fuerīt: tūc et ipe filiꝰ ſbiectꝰ illi erit. ſ. pr̄i. Secūdo dicūt
ꝙ natura pr̄is nō patit̄ indigēciā neqꝫ defectū. neqꝫ ignozanciā ſed
in filio hec repiunt̄. qꝛ a patre recepit iux̄ illud Mat. ii. Omia michi
tradita ſūt a pr̄e meo nota feci vobis. et nō pōt ea q̄ pōt pater. iux̄
illud Mat. xx. Sedere ad dexterā meā vel ad ſiniſtrā nō eſt meum
dare vobis ⁊c̄. vn̄ nō eſt eiuſdē nature cū pr̄e: vn̄ nec equalis patri.
Tercio arguūt qꝛ p̄ceptū recipe obedire: ozare: et mitti inferioris
eſſe videt̄. De obediēcia xp̄i dicit̄ Jo. xiiii. Sic̄ mandatū dedit michi
pater ſic facio. Et ad philip. ii. Factus obediēs ⁊c̄. De ozōne habet̄
Jo. xiiii. c. Ego rogabo patrē de miſſi e ad Gallatas. iiii. Igit̄ filiꝰ
minoz ē patre: et ei ſubiectꝰ. Et ad hoc rn̄det Athanaſius dicens.
Equalis patri ſecundū diuinitatē: minoz patre ſecūdū humanitatē
ſic enim xpiſtus quantū ad humanitatē paſſus eſt moztuus. oza-
uit et alia fecit: fuit obediens et ſimilia de ſeipſo loquēs dominus
Jheſus xpiſtꝰ Jo. dicebat. Oues mee vocē meam audiūt et vitam
eternā do eis: vbi oſtendit ſe equalē auctozitatē habere cum ipſo
patre. Hoc idē expreſſit p̄ hoc. Philippe qui videt me videt et pa-
trē meū. Creditis in deū et in me credite. Jo. xii. c. vn̄ ſecundū ozto-
doxe fidei documēta eccleſia ſācta catholica ꝯfitet̄ xp̄m veꝝ et na-
turalē dei filiū eternū eq̄lem pr̄i et verū deū eiuſdē eſſencie et natu-
re cū patre nō factū nec creatū ſed genitū. Mirū eſt certe quāta
ſit quozundā mentibus ptinacia: quāta duricies quāta malicia: qui
pociꝰ volūt cū ꝓprio ſenſu pire quā ſe ſapienciozibꝫ credētes p̄ lu-
minoſā veritatis viā ambulare. Optimū ſalubreqꝫ ē vnicuiqꝫ reme-
diū: vt ſemp̄ q̄ magna: q̄ alta ſūt ita ſapiant. ſic̄ ſapientes tradūt.
hoc ē ꝙ ſcribit̄ extra de ꝯſtitucionibꝫ. c. Non innitaris. et. c. Cano-
num. et. viii. q. pzima. c. Sciendū. et tercia. q. ix. c. Pura. Ne innita-
ris prudencie tue. prudencie ſue innitit̄ qui ea que ſibi agenda vel
dicenda videntur patꝝ decretis prepōit. inquit et Salomon pzo-
uerbioꝝ. xxviii. Qui ꝯfidit in cozde ſuo ſtultꝰ ē. Nō debemus ergo
ꝯfidere in nobis. ſed vocibꝫ credere ꝓphetaꝝ. p̄dicaciones audire

apoſtoloꝝ/ſaluberrimã q̃ doctrinã intelligere multoꝝ ſanctoꝝ/ qui oẽs vna voce pclamant xp̃m dei filiũ/magnũ/excelſũ/glorioſũ qui licꝫ ſecũdũ diuinã naturã eſſet ĩpaſſibilis et ĩmortalis infinit9 voluit tñ in aſſũpta natura infirm9 mortalis et ſubditus apperere/ vt nos redimeret/ quos deiecerat et captiuauerat primoꝝ parentũ ſupbia. Idcirco null9 ſcandalizeť in xp̃o qui eſt bñdictus ineternũ.

¶ Feria tercia poſt ſecundã dominicã de aduentu Sermo de humanitate xpriſti otra hereticos qui dicũt xpriſtũ non fuiſſe hominẽ. Fructus nonus. Jheſus homo pficitur.

Beatus eſt qui ꝛc̃. vbi ſupra. Exaltata eſt magno opere dignitas hũani generis in ĩcarnacione filii dei. quando ille qui imperat ventis et mari/germinare facit terrã/ ſolis ac lune greſſũ diſponit/ſiderũq̃ curſũ miro ordine ordinat/dignat9 eſt hominẽ aſſumere in vnionẽ pſone verbi. Sed hoc ampliſſimũ mun9 maledicti quidã aſſerentes de xpriſti humanitate quedã non ſana/nõ vera/nõ deniq̃ ad credendũ vtilia/contra quos in pñti ſermone dicturi ſum9 de xpriſti hũanitate/explicabimuſq̃ rem iſtã in vno fructu/qui eſt. Jheſus homo pficiť. p cuius declaracione tres oclusiones erunt notande.

Prima oclusio diciť corporis veri aſſumpcio.
Secunda oclusio diciť animacio.
Tercia oclusio diciť pprietatis vere cõſeruacio.

¶ Q xpriſtus aſſumpſit veram carnem/et fuit verus homo. contra manicheos et valentinianos. Capitulũ. i.

Prima cõcluſio diciť corporis veri aſſũpcio. in qua notandũ eſt ſecundũ catholicam veritatem quod dñs noſter Jheſus xpriſtus aſſumpſit hominẽ cum vero corpore/et cum vera carne. veruntamẽ circa hoc contingit tripliciter ſentire.

Primo ſecundũ manicheos. ¶ Secundo ſecundũ valentinianos. Tercio ſecundum catholicos.

¶ Primo nanq̃ fuere manichei qui dixerũt xpriſtũ aſſumpſiſſe corpus fantaſticũ et apparẽs/et ea q̃ ſecundũ hominẽ geſſit. ſcꝫ q̄ nat9 eſt/q̄ comedit/q̄ mortu9 eſt in veritate nõ fuerũt ſed in quadã apparencia. et hec opinio beſtial' et irrõnalis totũ incarnacionis miſteriũ ad quandã fictionẽ deducit. iõ ſacre ſcripture euacuanť auctoritates. Nam Jo. i. diciť. verbũ caro factũ eſt/et non diĉ ſecundũ apparenciã ſed ſecũdũ exiſtenciã. Et iteꝝ Luce. vlť. c. dixit xpriſt9 apparẽs diſcipul'. Palpate et videte q̄ ſpũs carnẽ et oſſa nõ habet ſic videtis me habere. nõ enĩ carnis ſimilitudo caro ẽ. neq̃ ambulacionis ſimilitudo ambulacio ẽ. ergo ſi xp̃s non ambulauit/nõ comedit/non paſſus eſt/nõ vere redemit nos. contra illud apoĉ. primo.

Dilexit nos: et lauit nos a peccatis noſtris in ſāguine ſ. c. Et apoc.
ii. Redemiſti nos dñe in ſanguine tuo. Et prima Pe. i. c. Nō corrup
tibilibus auro vel argēto redempti eſtis: ſed ꝑcioſo ſanguine agni
īmaculati et incōtaminati dñi noſtri ihū ſu xpi. Et ad Ro. iii. Juſti
ficati in ſanguine ipſi9. Sequeret̄ ꝙ xpriſtus nō vere reſurrexerit:
et ꝙ omēs apoſtoli et euangeliſte fuerūt mendaces teſtes qui vir
tute magna reddebāt teſtimoniū reſurrectionis ihēſu xpi. vt ſcribi
tur act. iiii. c. Sequeret̄ et ꝙ xp̄us fuerit deceptor et ſeductor eoꝝ
qui ei regraciant̄ de tot laboribus quos dignat9 eſt ſuſtinere: et ſic
nichil eſſet noſtra redempcio. Sed heretici ſeipſos roborant ꝑ illud
quod Paulus ait ad Ro. viii. c. Miſit deus filiū ſuum in ſimilitu
dinem carnis peccati et iterum ad phil. ii. Jn ſimilitudinē hominū
factus. ergo videt̄ ꝙ xp̄s non fuit homo ſed in ſimilitudinē ſecundū
apparenciā. Ad hoc reſpondet ſanct9. Tho. in. iiii. ſumme contra
gentiles. xxii. c. ꝙ quantū ſpectat ad ꝓpoſitū quedā eſt ſimilitudo
apparencie. vt quādo apparet eſſe aliquid quod nō eſt. quedam eſt
ſimilitudo ſpecifica ſic̄ omnes hoīes ſimiles ſpecie dicūtur. et hoc
modo ſumit̄ hec ſimilitudo in auctoritatibꝫ allegatis. Nā vt dicit
Jlari9. et ponit̄ de verboꝝ ſig. c. intelligēcia. Jntelligencia verboꝝ
ex cauſis eſt aſſumenda. Paulus loquebat̄ de xp̄o homine ſecūdum
veritatē. ꝙ patꝫ: quia ſubiūxit ꝙ fuit factus obediēs vſqꝫ ad mortē
crucis. ¶ Secunda opinio fuit valentinianoꝝ. qui dixerūt et male
ꝙ xp̄s habuit corpus verū: non tamen terrenū: ꝗꝛ portauit illud de
celo. et nichil de matre virgine accepit et ꝑ eam quaſi aqueductū
tranſiuit. Occaſionē ſui erroris accipiebant ex quibuſdā verbis ſa
cre ſcripture male intellectis. Nam ſcribit̄ Jo. iii. Nemo aſcēdit in
celum niſi qui de celo deſcendit filius hominis qui eſt in celo. et Jo.
vi. Deſcendit de celo. et prima ad cor. xv. c. Primus homo de terra
terrenus. ſecund9 de celo celeſtis. hec omnia ſic volebāt intelligi:
vt xp̄s de celo ſecundū corpus deſcendiſſe eciā crederet̄. Sed talis
veritatē carnis excludit a xp̄o quia caro vera non format̄ ex cele
ſti materia ſed ex elemētis. Jnſuꝑ apoſtolus dic̄ ad Ro. i. c. Fact9 ex
ſemine Dauid ſecūdum carnē. et Mat. i. ſcribit̄ eius genealogia. et
beata virgo dicit̄ eius mater: ꝗꝛ ex ipſa natus eſt: vt in ſuꝑioribus
dixim9. Auctoritates ergo intelligende ſūt quia xp̄m de celo deſcē
diſſe non intelligit̄ ſecundū carnem aut animā ſed ſecundū ꝙ de9.
Et hoc ex his verbis intelligi poteſt: ꝗꝛ dixit filius hominis qui eſt
de celo oſtendens ita ſe deſcendiſſe de celo. ꝙ tamē in celo eſſe non
deſierit. Quod ꝓprium diuinitatis eſt vt ita in terris ſit ꝙ celū re
pleat. Jere. xxiii. Celum et terram ego impleo: nec eciam filio dei

inquantū deus eſt deſcendere de celo non competit ſecundū motū in
localem Nā quid localiter mouet̄ ſic ad vnū locū accedit ꝙ altero
recedit·ideo filius dei dicit̄ deſcendiſſe ſecundū hoc ꝙ terrenā ſub-
ſtanciā ſibi copulauit/ſic̄ et Apoꝰ· eum exinanitū dicit inquantū
formā ſerui accepit/ita tamē ꝙ diuinitatis naturā non ꝑdidit·

¶Tercio catholici dicūt ꝙ xp̄s naturā carnis habuit conſimilem
noſtre nature. non enī decebat in ipſa veritate inuenire decepcionē
et oculoꝝ ludificacionē/ quia veritas nō nouit fallere·nec decebat
in ꝑfectiſſimo dei filio inuenire imꝑfectionē· quia ꝑfectiſſimus nō
nouit deficere ·et ideo ſic̄ apparebat ſic verū corpus et ꝑfectum de
noſtro genere·et de vtero beate virginis aſſumpſit veriſſime·

¶Q xpriſtus fuit verus homo ſecundū animam contra Arrium
et Apolinarem· Capitulū ii·

SEcunda concluſio dicit̄ animacio· voluit nanqꝫ xp̄s animā
rōnalem aſſumere vt eſſet verꝰ homo ſecundū illud Mat·
xxvi·Triſtis eſt anima mea vſqꝫ ad mortē Circa quā con-
cluſionem occurrit triplex modus dicendi·

Primus ſecundū Arrium· Secundus ſecundū Apolinarem·
Tercius ſecundum doctrinam eccleſie·

¶Primus modꝰ dicendi fuit ſecundū Arrium/ qui dixit ꝙ in xp̄o
non fuit anima·ſed loco anime fuiſſe eius diuinitas Sed hec poſi-
cio firmitatē non habet·quoniā deus forma corporis eſſe non poteſt
Manifeſtum eſt autē animā principaliter de racione hominis eſſe
cum ſit eius forma· Si ergo xp̄us animā non habuit verus homo
non fuit cum tamen apoꝰ· hominē eſſe aſſerat· prima ad Thy·ii·
vnus eſt mediator dei et hominū homo xpriſtus Jheſus· Adhuc
amplius triſticia ira et huiuſmodi paſſiones ſunt anime ſenſitiue vt patꝫ
ꝑ philo·ii phyſicoꝝ·hec aūt in xpriſto fuiſſe euangeliis approbat̄
oportet ergo in xpriſto fuiſſe animā ſenſitiuam de qua planū eſt ꝙ
differt a natura diuina filii dei· hec Tho·xxiiii·c·iii·ſcīi·verum ꝗ
qui hanc opinionē hereticā ſuſtinere volunt·arguūt contra veritatē
eo ꝙ ſcribit Jo·i Verbum caro factū eſt·vbi Johannes in ſumma
exprimit miſteriū incarnacionis et tamē nichil dicit de anima· Itē
vnio diuine nature ad humanam dicit̄ incarnacio·ſed denominacio
ſemꝑ debet fieri a nobiliori·et cum anima ſit dignior q̄ꝫ caro et in-
carnacio non dicat̄ animacio videt̄ ꝙ anima non ſit aſſūpta a verbo
Item natura nō facit ꝑ plura quando poteſt facere ꝑ pauciora· ſed
in xpriſto ꝑſona diuina potens erat in actu intelligēdi et amandi et
viuificandi· cū ipſe filius dei non careat voluntate nec intelligēcia
nec vita·ergo videt̄ ꝙ racionalem animā xpriſtus non habuit· Ad

primū reſpondet̃ ſecundum bonauenturā ·di·ii·tercii·li· ꝙ dictū
Johānis eſt ꝑ ſinodochen·et accipit̃ ibi caro ꝓ tota natura·vſus ē
autē in tali locucione ꝙ natura aſſumpta nocior eſt nobis ex parte
ſubſtancie corꝑalis ꝗ̄ ſpūalis·et cognicio noſtra incipit ab his q̄
ſunt nobis magis nota·et in aſſūpcione carnis includit̃ aſſumpcio
anime rōnalis·ꝙ ſi aſſumpſiſſet carnē multomagis et animā· Ad
ſecundū reſpondet̃ ꝙ denominacio debet fieri a digniori niſi alia in
teruemat noticia·et ꝙ racionabiliter dat̃ nobis noticia ꝑ ea q̄ ſunt
nobis magis nota·ideo pocius dicimꝰ incarnacionē ꝗ̄ animacionē
Ad terciū reſpondet̃ ꝙ ꝑſona verbi viuificat per modū efficientis
non tamē conuenit ſibi viuificare ꝑ modū ꝑficientis forme·et hoc
racione ſumme ꝑfectionis·que eſt ꝓpter quā non poteſt eſſe alicu-
ius pars conſtitutiua·

¶ Secundus modꝰ dicendi fuit Apolinaris·qui dixit ꝙ xpriſtus
habuit animā ſenſitiuā/tamen ſine mente et intellectu/ita ꝙ verbū
dei fuit illi anime loco intellectꝰ et mentis·ſed hoc nō ſufficit nec
verū eſt/quia homo ſpeciē ſortitur humanā ex hoc ꝙ mentē huma
nam et racionē habet Si ergo xpriſtus hoc nō habuit/verus homo
non fuit/nec eiuſdē ſpeciei nobiſcū/ꝙ anima racōne carens ad aliā
ſpeciem ꝑtinet ꝗ̄ anima racionē habens·ſecundū eniȝ philoſophū
viii·methaphi· in diffinicionibus et ſpeciebus quelibet differēcia
eſſencialis addita vel ſubtracta variat ſpeciē in numeris vnitas·
Racionale aūt eſt differēcia ſpecifica·Si ergo in xpriſto fuit anima
ſenſitiua ſine racione/nō fuit eiuſdē ſpeciei cum anima noſtra que
eſt racionem habens·Hec Thomas·

¶ Tercius modꝰ dicendi eſt ſecundū doctrinam eccleſie ꝙ xpriſtꝰ
aſſūpſit animā racionalē de nouo creatā·Vnde Athanaſiꝰ·ꝑfectus
deus ꝑfectus homo ex anima rōnali et humana carne ſubſiſtēs·

Tercia concluſio dicit̃ conſeruacionis·Nam ita xpriſtū deū
et hominē ↄfitemur/ vnā tamen ꝑſonam vt nullomodo cō
fundatur ꝓprietas vtriuſq; nature·quod Leo papa teſtifi
catur in ſermone de natiuitate·inquit eniȝ·Verbū dei deus·qui in
principio erat apud deū/per quē omnia facta ſūt/et ſine quo factū
eſt nichil/ꝓpter liberandū ab eterna morte hominē factꝰ eſt homo
ita ſe ad ſuſcepcionē humilitatis noſtre ſine mutacione ſue maieſta
tis inclinās et manens quod erat/veram formā ſerui forme in qua
deo patri equalis eſt vniret·et tanto federe naturā vtranq; cōſe-
reret/vt nec inferiorē conſumeret glorificacio/nec ſuperiorem minue
ret aſſūpcio ſalua igit̃ ꝓprietate vtriuſq; ſubſtancie et in vna coe-
unte ꝑſonam ſuſcipe a maieſtate humilitas/a virtute infirmitas/

ab eternitate mortalitas· et ad deponendũ noſtre odicionis debitũ
Nam inuiolabilis natura eſt infuſa paſſibili· Hec ille· Sed Apoli
narius male cõtra hanc veritatẽ locutus eſt dicens· Ipſũ verbum
in carnẽ conuerſũ ſicut cum dicitũ Jo· ii Vt guſtauit architriclinꝰ
aquam vinũ factum/ quod ea racione dicitũ quia eſt ↄuerſa in vinũ
ſed hic error impoſſibilitatẽ habet ſecundũ doctrinã ſancti Tho in
quarto ſũme contra gentiles c· xxvii· triplici racione·
Primo rõne immutabilitatis· Secundo rõne ſimplicitatis·
Tercio racione incõmunicabilitatis·
Primo racione ĩmutabilitatis· nã deus eſt immutabilis· Omne
autẽ quod in aliud conuertitũ mutatũ· Cum ergo verbũ dei ſit verus
deus/ ĩpoſſibile ꝙ verbũ dei fuerit in carne mutatũ· Secundo rõne
ſimplicitatis· Cum enĩ verbũ dei ſit deus ſimplex ẽ et nulla in ipſo
cõpoſicio eſſe pot· Si ergo aliquid verbi ſit conuerſũ in carnẽ opor
tet totũ verbum eſſe conuerſũ/ quod aũt in aliud conuertitũ deſinit
eſſe illud quod priꝰ fuit/ ſicut aqua ↄuerſa in vinũ iam nõ eſt aqua
ſed vinũ· ergo poſt incarnacionẽ ſecundũ racionẽ predictã verbum
dei penitus nõ erit/ tum ex hoc ꝙ verbũ dei eternũ ſit/ tum quia
poſt incarnacionẽ xpriſtus verbũ dei dicitũ ſecundũ illud apoc· xix· c
Veſtitus erat veſte aſperſa ſanguine/ et nomẽ eius verbũ dei Ter
cio racione incõmunicabilitatis eorꝫ que non conueniãt in materia
et in genere vno ĩpoſſibile eſt fieri conuerſionẽ et vniri in uicẽ vt ex
linea nõ fit albedo ꝗ ſunt diuerſorꝫ generum/ neqꝫ corpus elemen=
tale poteſt ↄuerti in aliquod corpus celeſte/ vel in aliquã incorpo=
ream ſubſtanciã· vel ecõuerſo· quia non conueniũt in materia nec in
genere cum quocũqꝫ alio· Eo ꝙ deus nec in genere eſt nec materiã
habet· impoſſibile eſt ergo verbũ in carnem fuiſſe conuerſum/ vel in
aliquodcũqꝫ aliud· Diximus quid de xpo ſentimus ſecundũ tradi=
ciones patrũ/ et expugnauimꝰ racionibus manifeſtis hereticorum
omniũ obiecta nephanda/ ſatis eſt clara xpi noticia· Ideo nullꝰ per
ignoranciã voluntariã et affectatã ſi enĩ nõ credit excuſare poteſt
ſe· Tamen quibꝫ licet doctrina ſuſcipienda eſt/ vt de verbo incarna
to fide credatũ/ quod verbũ explicare nõ poteſt· hoc dicit elegantiſſi
me Leo papa in ſermone de natiuitate· Excedit quidẽ dilectiſſimi
multũqꝫ ſupereminet humani colloquii facultatẽ diuini opis mag=
nitudo/ et inde oritũ difficultas fandi· vnde adeſt racio non tacendi/
quia in Jheſu xpriſto filio dei non ſolũ ad diuinam eſſenciã/ ſed eciã
ad humanã ſpectat naturã/ quod dictũ eſt per ꝓphetam· Generacõ
nem eius quis enarrabit· vt vtrãqꝫ enĩ ſubſtanciã in vnã cõueniſſe
pſonam· vbi fides tardat ſermo nõ explicat· Et ideo nunqꝫ materia

deficit laudis/ quia nunq̄ȝ copia fuit laudacionis. Gaudeamus igiẗ
ꝙ ad tante miſericordie ſacramentū impares ſumus. et cū ſalutis
noſtre altitudinē attingere non valeamus/ ſenciamus bonū eſſe ꝙ
vincimi. Nemo ad cognicionē veritatis magiſter magis appropin-
quat quā qui intelligit in rebus diuinis eciā ſi multūꝑficiat ſemꝑ
ſibi ſupeſſe quod querat. Nam qui ſe ad quod tendit ꝑueniſſe preſu
mit/ nō queſita reꝑit/ ſed in quiſicione deficit/ ne aūt infirmitatis no
ſtre ꝑturbemur anguſtiis/ euāgelice nos et ꝓphetice adiuuāt voces
Hec ille. Inherētes igiẗ nos dictis ſanctoꝝ xp̄m deum et hominē
adoremus. qui viuit et regnat in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria quarta poſt ſecundā dominicā de aduentu. Sermo ꝙ ſolꝰ
filius dei carnē aſſumpſit. et non alie ꝑſone trinitatis.

¶ Fructus decimus Jheſus in mundū mittitur.

Beatus qui non ⁊c̄. Cupientes quidā miſterium incarna-
cionis inconſiderate inueſtigare confundunẗ in mente/
quoniā credunt totā trinitatem fore incarnatā neſcien-
tes diſtinguere diuinaꝝ ꝑſonarum pluralitatē. et ꝙ hoc
tenere falſū eſt et impium/ Idcirco in p̄nti ſermone videbimus qua
liter ſola ꝑſona verbi carnē aſſumpſit. Colligemuſq̄ȝ ea que dicturi
ſumus ſub vno fructu ſcȝ. Jheſus in mundū mittitur. pro cuius de-
claracione tres concluſiones erūt notande.

¶ Prima concluſio diciẗ expreſſionis.
Secunda concluſio diciẗ terminacionis.
Tercia concluſio dicitur extenſionis.

¶ Qꝛ perſona incarnata nominatur verbum. C. i.

Prima concluſio diciẗ exp̄ſſionis. Nam ꝑſona incarrata ex
primiẗ et nominaẗ nomine verbi Jo. i. c. ideo vt aliqualiter
huiꝰ verbi habeamus noticiā tria ſunt notanda.
Primum qualiter verbum inueniẗ in nobis.
Secundum qualiter verbum in deo poniẗ.
Tercium qualiter ꝓprietas filiacionis in verbo diuino reꝑitur.

¶ Primum qualiter verbū reꝑitur in nobis. Circa hoc dic̄ Nico.
de lira ſuꝑ Jo. ꝙ vox ſignificatiua diciẗ verbū ſed hoc tantūmodo
large et denominatiue inquantū ſignificat interiorē mentis cōcep-
tum/ ſicͭ vrina diciẗ ſana inquantū eſt ſanitatis indicatiua. Et ideo
ſicut illud ꝓprie diciẗ verbū quod per vocē ſignificaẗ. ſcȝ interior
mentis ↄceptus ſecundū ꝙ dicit philoſophꝰ primo ꝑiermeniaꝝ.
Voces ſunt note ideſt ſigna earū que ſunt in anima paſſionū note.
Et ideo ↄceptus mentis interior et anteqūȝ per vocē deſigneẗ ꝓprie
verbum diciẗ Et hoc eſt ꝙ dicit Agu. xvii. de trinitate. Quiſquis

poteſt intelligere verbū non ſolū anteq̄ȝ ſonet/verum eciā antequā
ſonoꝝ eius ymagines cogitacione inuoluat/poteſt videre aliquam
illius verbi ſimilitudinē/de quo dictū eſt. in principio erat verbum
Veruntamē duplex eſt in nobis interior mentis conceptus. Vnus
imꝑfectus et informis. Alius formatꝰ et ꝑfectus Cuiꝰ racio eſt
quia cognicio noſtra ꝓcedit de imꝑfecto ad perfectū. et ideo de re
primo habemus ↄceptū ↄfuſum et imꝑfectum vt dicit̄ primo phy
ſicoꝝ. Et talis cōceptus non dicit̄ ꝓprie verbū/ſed cogitacio. ꝓces
dendo aūt ꝑuenimus ad habendū conceptū rei et determinatū/qui
a phylosophis vocat̄ diffinicio. et a ſanctis vocatur verbū.

¶Secundū videndū eſt qualiter verbū ponit̄ in deo. Circa quod eſt
conſiderandū ꝙ deus eſt intellectualis nature vt ab omnibus tam
ſanctis q̄ȝ ꝓphetis ſupponitur manifeſtū. Jdeo in ipſo nō nomen ad
ſimilitudinem verbi large dicti quod eſt ipſa vox ſignificatiua vel
conceptus rei nō eſt imꝑfectus. quia in deo nichil eſt imꝑfectū. Et
ꝓpter hoc vox ſignificatiua q̄ eſt ſenſibilis et ipſa cogitacio q̄ licȝ
ſit intellectualis tamē importat imꝑfectionē/non habet ibi locū/
ſed ibi ponit̄ verbum inquantū importat cōceptus rei ꝑfectum/ꝙ
deus de vnico actu intelligendi ſeipſū et omnia cōcipit ꝑfecte. ex
quo ptȝ differencia verbi noſtri ad verbū diuinū. quia verbū noſtrū
in mente multiplicat̄. quot enī ſunt ibi ↄceptus ꝑfecti vel formati
tot ſūt ibi verba. Jn deo aūt vnicum eſt verbū ꝙ non poteſt ibi eſſe
niſi vnicus ↄceptus ꝑfectiſſimꝰ. Jtem verbū in nobis eſt accidēs et
quid tranſiens. ꝙ non ſemꝑ actu intelligimꝰ. Sed in deo eſt quidē
ſb̄a diuina/q̄ non patit̄ admixtionē alicuiꝰ accidētis ſeu cuiuſcūq̄
eſſencie creature et eſt verbū quod ſemꝑ actu ꝑmanet et eternū.

¶Terciū videndū eſt qualiter ꝓprietas filiacionis in verbo diuino
reꝑitur. Ad quod ſciendum eſt ꝙ de racione filiacionis eſt ꝙ ibi ſit
ꝓceſſus viuentis a viuente ſecundū racionē ſimilitudinis in idemp
titate nature ſaltē ſpecifice/vel ꝓpinquo genere/vt declaratū eſt
fructu quarto p̄ſentis opis. et quia verbū in diuinis ꝓcedit ſicut
viuens a viuente et idemptitate nature non ſolū ſpecifica/ ſed eciā
numerali et ꝓcedit eciam ſecundū racionē ſimilitudinis. quia de ra
cione verbi eſt ꝙ ſit ꝑfecta ſimilitudo illiꝰ cuius eſt verbum. ideo
verbū in diuinis et filius idē ſunt ꝑ omnem modū. Jdeo Augꝰ. in
vi. li. de trinitate ait. Verbū ſolus filius accipit̄. et in eo loco dicit̄
verbū quo filius. De quo verbo idē dicit Augꝰ. xii. li. de trinitate
ꝙ ipſa ꝓprietas filii ꝑſonalis diuerſis nominibus ſignificat̄. Ad ex
primendam diuerſimode perfectionē eius. vt enī oſtendatur patri
naturalis dicit̄ filius/vt oſtendat̄ patri per omnia ſimilis/dicitur

ſplendor/vt oſtendatur immaterialiter genit9 dicit̃ verbum· Nam verbum eſt ſecunda pſona in ſanctiſſima trinitate·

¶ Q̄ incarnacio determinat̃ ad ſolam pſonam verbi·C·ii·

SEcunda concluſio dicit̃ terminacio· Incarnacio nanq̄ terminatur ad ſolā pſonam verbi ex triplici conueniencia· Primo inquantū filius eſt ymago· Secundo inquantū filius eſt verbū ¶ Tercio inquantū eſt filius· ¶ Primo cōueniens fuit vt ſola pſona verbi incarnaret/inquantū eſt ymago/q2 homo aſſumptibilis erat racōne dignitatis ymaginis·et quia filius eſt ymago patris magis cōueniens erat pſonam filii aſſumere creaturā· ¶ Secundo fuit magis ɔueniens inquantū eſt verbum· q2 filius dei eſt verbū patris ſic pcedit ab ipſo vt pater ſe manifeſtat p ipſum/et ideo ſicut ad intēcionis manifeſtacionem verbū intelligibile copulat̃ voci ſenſibili/ſic ad diuinitatis reuelacōnem/verbū patris congruū fuit vniri carni· ¶ Tercio fuit conueniens·quia filius·Nam filius ſol9 eſt genitus ab eterno·et ſic congruebat deum carnem aſſuumere/vt eſſet de genere hominū/et ita filius homīs· Et hoc eſt quod dicit Aug9·li·de trinitate/quē allegat magiſter ſentencia 2·di prima li·tercii· Dei filius nō queſiuit niſi matrē in terris/q2 iam habebat patrē in celis· Inſup ſi loquamur de incarnacione p comparacionē ad humani generis redempcionē magis ɔueniens fuit filiū incarnari q̄3 patrē et ſpiritū ſanctū· Et hoc apparet ſi ɔſideremus hominis lapſū/reparandi modū/et reparacionis fructū Primo ɔſideremus hominis lapſū videmus q lapſ9 fuit appetendo dei ſimilitudinē et equalitatē/que ꝓprie filio attribuitur· Ideo quaſi directe cōtra filiū peccauit· Hoc eſt quod dicit Anſelm9·li·cur deus et homo·Homo ꝓ quo erat orat9/et dyabolus quē erat expugnaturus/ambo falſā dei ſimilitudinē ſumpſerunt/vnde ſpiritua i9 aduerſus filiū peccauerunt· Secundo ɔſideremus modū reparacionis/filio incarnari conueniens fuit·Reparati em̄ ſumus per mediatoris obedienciā et ſupplicacionē/quod magis filio quā alii competit·vnde Anſelmus·li·cur deus et homo·Conueniencius ſonat filiū ſuppl.care patri quā aliam pſonam·Tercio ſi cōſideremus reparacionis fructū incarnacio ad hoc vt ſimus dei filii·Si ergo poſterius p illud habet reduci/quod eſt prius in eode3 genere/ɔgruum fuit vt filii efficeremur p illū qui eſt filius naturalis·vnde Aug9 iii·li·de trinitate ait·Vt homo ex deo naſceret̃ primo ex ipſo natus eſt deus·Oportuit em̄ vt per eū efficeremur filii adoptiui/qui eſt filius naturalis·Hec Bon̄·di prima tercii libri· Alex in tercio·et Tho·in tercia pte ſume·q·iii·

Q nulla pſona incarnari potuit niſi perſona filii. Capitulū iii.

TErcia concluſio dicit̄ extenſionis/in qua nō immerito queſierunt doctores ſi alia pſona a filio ſcȝ patris vel ſpūs ſancti potuit ſe extendere ad poſſibilitatem incarnacionis. Et ad hoc ſecundū doctrinā Bon̄. di. prima. tercii li. dixerūt quidā ꝙ nulla pſona incarnari potuit niſi pſona verbi/quod ꝓbant triplici raciōe.

¶ Prima racio ꝓpter perſonarum ordinacionem.
Secunda racio ꝓpter perſonarum condicionem.
Tercia racio ꝓpter oppoſitoꝝ diſtinctionem.

¶ Prima racio ꝓpter perſonarū ordinaciōe. Ita eñi ordinate ſunt pſone diuine vt nulla in eis ſit admixta cōfuſio ſed ſi alia pſona incarnaret̄ naſceretur quedā confuſio trinitatis quia plures filii in trinitate dicerent̄. ¶ Secunda racio eſt ꝓpter perſonaꝝ diuinarum condicionē/que talis vt vna pſona ſit alterius ſimilis et equalis. Si ergo incarnaret̄ vel pater vel ſpūſſanctus naſceret̄ ſcȝ quedā equalitatis diminucio/dum duo filii eſſent in diuinitate/quoꝝ vnus haberet excellenciorē nobilitatē altero. ¶ Tercia racio ꝓpter oppoſitorum diſtinctionē. debent nanqȝ oppoſita eſſe diffinita. Si alia pſōna a filio incarnaret̄ naſceret̄ quedā oppoſitoꝝ indiſtinctio/ꝙ tunc idem et vnus filius genitus diceret̄. Et ideo qui volūt hanc poſicōnem tenere dixerūt ꝙ nulla alia pſona niſi filii poterat incarnari nō ꝓpter defectū. ſed ꝓpter dignitatē potencie/que non admittit aliquod indecens. Sed dn̄s Bon̄ dicit ꝙ pater et ſpūſſanctus potuiſſent incarnari abſqȝ aliqua repugnācia. potuiſſent eñi ferre corpꝯ quod ſibi viueret de genere humano nō per viā generacionis ſicut ferre corpꝯ Eue/que non dicit̄ eſſe filia ade/propterea dato ꝙ alia pſona aſſumpſerit verbū adhuc ibi non eſt cōfuſio nec equalitatis diminucio ſecūdum rem/ ꝙ ex hoc nulla fieret tranſmutacio circa pſonas diuinas. Nulla eñi eſt confuſio quādo nos credimus ꝙ vnꝯ et idem eſt tempalis et eternus imortalis et mortuus. Nullū eñi eſt inconueniens cū dicimus filiū eſſe equalem patri et minorē patre ſecundū naturarum dualitatē. Sufficiat itaqȝ nobis ꝙ filius ē incarnatus non impfecte non diminute/quinimo cū omnibus requiſitis ad ſalutē et redempcionē noſtram. Ipſum audiamus/ipſū imitemur/qui ꝓ nobis in mundo venire dignatꝯ eſt/ qui ſemꝑ paratum ſe offert ad nos ſaluandū qui eſt benedictus. Amen.

¶ Feria quinta poſt ſecundā dominicā de aduentu. Sermo contra iudeos/qui dicunt xpriſtum eſſe venturꝝ.

¶ Fructus vndecimus. Ihefus veniſſe viſus eſt.

B Eatus qui non fuerit ⁊c. Generacio pverſa iudeoꝝ hodi
erna die per totũ orbem terraꝝ diſperſa et diſſeminata
in xpriſto ſcandalizat. q per ipſos de xpriſto dulciſſimo
et Jheſu noſtro negat/ quod p nos predicat. dicuntqꝫ eũ
ventuꝝ quem veniſſe omnino clarũ eſt/ Quibus tanto forcius viri-
liter eſt reſiſtendũ. quanto ipſis fides maior exhiberi poſſit/ quia ad
eos de xpo facta eſt reuelacio. Habent em̃ xpriſti ꝓphetaꝝ docu-
menta et ſanctoꝝ patrum exempla in ſcripturis veteris teſtamẽti
quaꝝ ſenſum pvertentes facile ignorantibꝫ pſuadent quod volũt.
Idcirco in pñti ſermone cõtra iudeos dicturi ſumus de xpi aduen
tu in mundũ ſiue in carnẽ cujus tempus preteritũ eſt et nõ futurũ
Dicemuſqꝫ pro hac veritate ſub vno fructu ſcꝫ. Jheſus veniſſe vi-
ſus eſt Ad cuius declaracionẽ tres ↄcluſiones erũt ptractande.
Prima concluſio dicit̃ iudeoꝝ diſperſio ſiue captiuitas.
Secunda concluſio dicit̃ eccleſie ſtabilitas.
Tercia concluſio dicit̃ miraculis claritas.

P Rima concluſio dicit̃ iudeoꝝ diſperſio ſeu captiuitas. Naꝫ
mille et quadringẽtis et .xxiiii. annis iudei diſperſi vagant̃
p omnes naciones mundi. non habent ciuitatẽ/ non templũ/
non regnũ/ nec aliq̃m amplius dignitatẽ. Certe ſi eos interrogare
voluerimus. Cur tanto tempore ſeuit ira dei cõtra eos neſciunt re
ſpondere/ niſi quia xpm in lege pmiſſum ſuſcipe noluerũt/ quinimo
pſecuti ſunt eum vſqꝫ ad condemnacionẽ mortis. Sed vltra ꝓphe-
cia patriarche Jacob geñ. xxiiii. c. ſatis autentice manifeſtat xpm
veniſſe. Conſtat tunc naſcituꝝ cum iudeis/ quando regale ſceptrũ
deficeret. ait em̃ Non auferet̃ ſceptrum de iuda nec dux de femore
eius/ donec veniat qui mittendus eſt/ et ipſe erit expectacio gencium
veruntamẽ aliqui iudei dicunt q hec auctoritas nõ intelligitur de
xpriſto/ ſed de nabuchodonoſor rege babilonis qui miſſus eſt ex or-
dinacione diuina contra Jeruſalẽ ꝓpter peccata populi/ vt habetur
iiii Re. xxv. c. et extũc deficit regnũ iudeoꝝ. quia nabuchodonoſor
cepit Sedechiã regem et filios ſuos corã eo occidit/ et oculos ipſius
effodit vinxitqꝫ eum cathenis et adduxit in babilonem/ nec poſtea
aliquis de eius ſtirpe regnauit. Quibus reſpondet Nico. de lira q
hoc eſt falſũ quia poſt captiuitatẽ babilonicã iudei habuerunt du
ces et principes. ſic patet de zorobabel. Eſdre iii. Et nehemia Eſdre
per totũ et Machabeis. vt habet̃ machabeoꝝ. habuerũt eciã reges
quia Johannes ircanus filius Symonis machabei impoſuit ſibi dia-
dema regni. Et extunc regnauerũt filii vſqꝫ ad herodẽ. Augus. aũt
xviii. li. de ciui. dei. dicit q primus poſt babilonicã captiuitatẽ rex

fuit Ariſtobolus· primus apud iudeos Ariſtobolus aſſumpto di
ademate et rex et pontifex factus eſt · Nam antea non reges ſed
principes ⁊ duces habuerunt huic Ariſtobolo ſucceſſit Alexander
eciam ipſe rex et pontifex· Poſt hunc vxor Alexandra regina iu-
deorum fuit eius tempore mala ſunt eos ſecuta grauiora Nam fi
lii huius Alexandre Ariſtobolus et Ircanus inter ſe de imperio
dimicantes vires aduerſus iſrahelIiticam gentem prouocauerunt ro
manas· Ircanus nanqꝫ a romanis contra fratrem popoſcit auxiliū
venitqꝫ pompeius preclariſſimus princeps/ qui iudeam cum exer-
citu ingreſſus ciuitatem cepit/ templum reſeruauit non deuocione
ſupplicis ſed iure victoris· Et ad ſancta ſanctorum/ quo niſi ſacer-
dotem ſummum intrare licebat/ non vt venerator· ſed vt propha-
nator acceſſit· Confirmatoqꝫ Ircani pontificatu et ſubiugata gen
te poſito cuſtode Antipatro vinctum ſecum Ariſtobolum ducit
Et extunc iudei tributarii Romanorum eſſe ceperunt· Hec idem
dicit Criſoſtomus et Eutropius libro ſexto · Deinde poſt paucos
annos Herodem alienigenam habuerunt· quo regnante natus eſt
xpriſtus· De quo Herode dicit Euſebius primo libro eccleſiaſtice
hyſtorie· et Joſephus ſeptimo antiquitatum libro · ꝙ ex idumeoꝝ
gente primum genus / arabum vero materni ſanguinis originem
duxit· quia romanis iudeorum regnum ſibi cōcedi fecit/ in quo cum
eſſet ſubleuatus mox in ſuperbiam erumpit/ ac iudeis plurima ma
la intulit· Nam et pontifices non iam ſecundum generis ordinem
conſtituebat / ſed ignobilibus quibuſdam permittebat ſacerdocia
ſacrata eciam veſtem ſummi pontificis obcluſam ſignaculo tenu-
it/ non premiſſa alterius poteſtati vſus eius · Cum eciam videret
ꝙ generis iudeorum nobilium iudicia ſi permanerent libri ſibi plu
rimum quererent/ nobilitas ſue omnes libros/ in quibus conſtruc-
tio generis habebatur/ iuſſit incendi extimans ſe nobilē videri poſ-
ſe· Verum fuere tunc falſi diligētes et ſtudioſi viri/ qui vel deſcrip
tos ex parte aliqua huiuſmodi libros habebant domi / vel eſſent
memoriter habiti / ordinem proſapie retinuerunt · ¶ Ecce iam
quot iudei confiteri coguntur ſecundum propheticam promiſſio-
nem xpriſtum iam adueniſſe / qui dum fuerunt interrogati · Vbi

e v

ſunt illi ſanctiſſimi patres iſrahelitici et populi protectores et defen
ſores· vbi Moyſes qui populum captiuū dei virtute ex egypto de
manu Pharaonis eduxit et liberauit· Exo·xii c· vbi Joſue/ſub quo
illa tria magna miracula oſtēdit deus Primū ꝙ Jordanis fluuius a
quis inundatū liberum populum dei non ſorbuit· Joſue·iiii Secun
dum quando prole clangentibus ſacerdotibus gerico corruit·vi c
Tercium quando Joſue contra hoſtes pugnante ſol vnius diei ſpa
cio ſtetit·Joſue iiii·c·Vbi iudices illi fortiſſimi bellatores qui po
pulum dei de inimicis ſuis viriliter defenderūt·vbi octomel qui po
pulum dei liberauit de manu regis ſyrie·Judicū iii·Vbi hath qui
mohabitas circiter decem millia omnes robuſtos et fortes percuſſit
Eglon eorꝝ rege in ſuo cenaculo interfecto·Judicum eodeꝫ c·Vbi
Sagay filius ſanath/qui percuſſit de philiſtiꝫ ſexcentos viros/et iſ
rahel defendit eodem·c Vbi Delbora et Barath/qui Barath credi
tur vir eius fuiſſe·ipſa tamen Delbora iſrahel liberauit de manu ia
bim regis aſor·Judicū iiii·c·Vbi Gedeon/qui iſrahel liberauit de
manu madiam terrore lapidum et tubarum hoſtibus ſubito pertur
batis aliis mutua de cadentibus/qui fugam conuerſis Judicum·vii
c·Vbi Abimelech filius Gedeon de concubina natus/qui·lxx·fra
tres ſuos de patris vxoribꝫ omnes preter vnum Joathaꝫ qui mini
mus abſconditus erat occidit/et dominiū populi violenter arripuit
Judicum·ix·c·Vbi Tholadī ſachar·Vbi Tolam iabir galaithides
Vbi Jepte filius cuiuſdam meretricis/qui ſpurius a fratribꝫ fuit
eiectus/tandem neceſſitate vrgente ad principatum vocatus eſt/⁊
ex voto filiam immolauerit/ſtultus in vouendo/crudelis in ſoluen
do·Judicum·ii·c·Vbi Abeſſam qui ſeptem annis iſrahel iudica-
uit·Vbi Aroton et zabulonites et abel Pharatonites/qui habuit
quadraginta filios/de quibus iudicum xii·c·Vbi Sanſon fortis
qui leonem interfecit/philiſteos occidit et tot et tanta fecit con-
tra eos·Judicum xv c·et·xvi·c·Vbi Heli et Samuel et ceteri vic
torioſi duces populi iudeorum·Vbi reges illi potentiſſimi/quos
prefecit eius deus·Vbi Saul qui primus regnauit in iſrahel ex vo
luntate dei vnctus eſt in regem a Samuele ſacerdote·primo Regū
xv·c·Vbi Dauid/qui ſecundus regnauit/qui permiſſione dei inter-
fecit gigantem goliat/et demū ad paucos dies effectus eſt rex ſup
populum iſrahel·primo Re·xvi·Vbi ſalomon filius eius qui regna-
uit poſt Dauid patrem ſuum·ſecundi Re·ii·c·et dedit ei dominus
ſapienciam et prudēciam multum nimis et latitudinem cordis q̄ſi

arenam que eſt in littore maris. et erat ſapiencior cunctis hominibꝫ
poſſidebatqꝫ omnia regna a flumine terre philiſtī vſqꝫ ad terminū
egypti. ii. Regum. iiii. capitulo. et edificauit domū domini/et glo-
rioſe regnauit in vita ſua. Vbi Jorobaaz. Vbi Abias. Vbi aſſa.
Vbi Joſaphat. vbi ioram. vbi ogozias. vbi ioas. vbi Amoſias. vbi
ozias. vbi ioathan. vbi agaz. vbi ezechias. vbi manaſſes. vbi amō
vbi et reliqui iudeorum reges. qui vt in libris regum diffuſius no-
tatur ſucceſſiue regnauerunt cum virtute multa et victoria inimi-
corum populi dei. Quid feciſtis o iudei. Quod ſcelus commiſiſtis.
Cur dati eſtis in opprobrium gencium/ et abiectione cunctis gen-
tibus. Vbi Jſaias. vbi Jeremias. Ezechiel. Daniel. Oſeas. Joel.
Amos. Abias. Jonas. Micheas. Naum. Abachuch. Sophonias
Ageus Zacharias. Malachias. Certe nullus eſt qui aliquid ꝓphe-
tizet de aduentu meſſie/quia iam venit. Jpſi autem iudei clauſerunt
cor ſuum/et tam manifeſtiſſimis exēplis apertiſſimis et experimen-
tis credere nolunt.

¶ Qꝫ eccleſie ſtabilitate ꝓbatur xpriſtum iam veniſſe. Ca. ii.

SEcunda concluſio dicitur eccleſie ſtabilitas. Nam a tem-
pore xpriſti ſtabilis et firma permanſit/nec vlle vnq̄ꝫ tem-
peſtates non dico ſolummodo hereticoꝝ/ſed eciam poten-
tiſſimorum tyrannorum potuerunt illam ſubmergere. Quod vtiqꝫ
fieri non poſſet niſi celitus defenderetur/nec deus itaqꝫ ſibi aſſiſte-
ret ſi mendaciter predicaret xp̄m veniſſe. Quis nam explicet quot
fuerunt imperatores romani. qui xpriſtianum nomen delere conati
ſunt/et eccleſiā dei duriſſimis cruciatibus et omni crudelitate vexa-
runt. Nonnulli fuere qui dixerunt. x. tantū perſecuciones eccleſiam
paſſam. Vnam vero nouiſſimā et futuram eſſe dicunt ab antixpri-
ſto. quos tamen Aug9 improbat li. xviii. de ciui dei. lii c. vbi ait.
Proinde ne illud quidem temere puto eſſe credendum ſiue dicendū
ꝙ nonnullis viſum eſt vel videtur non amplius eccleſiam paſſuram
perſecuciones vſqꝫ ad temp9 antixpriſti quatenus ꝙ iam paſſa eſt
decimam et vndecimam/eademqꝫ ſit nouiſſima ab antixpriſto. Pri-
ma quippe computatur a Nerone. Secunda a domiciano. Tercia
a Traiano. Quarta ab Anthonio. Quinta a Seuero. Sexta a max-
imiano. Septima a Decio. Octaua a Valeriano. Nona ab Aurelia-
no. Decima a Diocleciano et Maximiano. Plagas enim egypti
que decem fuerunt putant ad hunc intellectum eſſe referendas/vt
nouiſſima antixpriſti perſecucio ſimilis ſit vndecime plage egyp-
ti/dum hoſtiliter perſequerentur hebreos in mari rubro populo
dei per ſiccum tranſeunte perierunt. Sed ego illa re geſta in egypto

iſtas perſecuciones prophetice ſignificatas non eſſe arbitror. Quam
uis ex eis qui hoc putant exquiſite et ingenioſe illa ſingula his ſin
gulis comparata videantur non prophetico ſpiritu / ſed coniectu=
ram mentis habendo / que aliquando ad verum peruenit / et aliquan=
do fallit. Quid enim qui hec ſenciunt dicturi ſunt de perſecucione
qua ipſe dominus crucifixus eſt. In quo eam numero poſituri. Si
autem hac excepta exiſtimant computandum tanquam ille computan
de ſint / que ad corpus ptinent. Quid agent de illa que poſtquam xpc
aſcendit / in celum hieroſolimis facta eſt / vbi Stephanus lapidatus
eſt / vbi Jacobus frater Johannis a gladio trucidatus. vbi apoſtolus
Petrus vt occideretur incluſus / et per angelum liberatus / vbi fugati
et diſperſi de hieroſolimis fratres / vbi Saulus qui poſtea Paulus
vaſtabat eccleſiam vbi ipſe quoque iam fidem quam perſequebatur
euangelizans / qualia faciebat eſt paſſus per iudeam ſiue per alias gen
tes / quando xpriſtum feruentiſſime predicabat. Cur ergo eis a nerone
videatur oriendum / cum ad Neronis tempora inter atrociſſimas per
ſecuciones / de quibus longum eſt cuncta dicere / eccleſia creſcendo
peruenit Hec Auguſtinus. qui in premiſſis verbis docet eccleſiam
dei non niſi inter turbines et conquaſſaciones varias floruiſſe. Et
illud profecto mirabile vnicuique eſſe debet quod imperatores Romani
quibus mundus olim reſiſtere non potuit / et totum terrarum orbem
ſue iuriſdictioni ſubiecerunt. Non valuerunt cultum dei delere de
terra / quem nullus defendit armis / nec pecunia / non denique huma=
nis faucibus / quinimo cum importuna perſecucione doctores eſſe
deberent ipſi ita iuncti ſunt. vt in orbe collocaretur ſedes eccleſie
ſancte dei. O admirabilis virtus Jheſu xpriſti crucifixi. O incogi=
tabilis potencia xpriſti / qui moriens reſurgere voluit tercia die / ſi=
cut promiſerat petro Mathei xvi. c. Super hanc petram / ſcilicet me
Xpriſtum edificabo eccleſiam meam / et porte inferi non preuale=
bunt aduerſus eam. Ipſe eſt de quo Daniel expoſuit viſionem nabucho
donoſor / quod debebat ſubicere regnum romanorum. Nam nabuchodo=
noſor vt dicitur Danielis. ii. dixit. Vidi ſtatuam magnam / cuius
caput ex optimo auro erat / pectus et brachia ex argento / venter et
femur ex ere / tibie autem ferree Et poſt ſequitur quod abſciſus lapis
de monte ſine manibus / et percuſſit ſtatuam in pedibus eius et com
minuit eos. Per ſtatuam deſignantur quatuor regna. Primum eſt
regnum caldeorum / quod deſignatur per caput aureum. ſicut ipſe
Daniel exponit. Secundum eſt regnum perſarum quod deſignatur per
argentum / quod ſubiecit ſibi regnum caldeorum. Deſignatur autem per ar
gentum vt dicit Nico. de lira. quia in illo regno multum vacabant ſapi

encie et eloquencie/que ſignificatur per claritatem argenti et eius
ſonoritatem. Et quia regnum medoꝝ et perſarũ primo fuerunt duo
regna et in vno regno regnabat Darius. et in alio Cirus/ideo ſigna
ta fuerunt per illa duo brachia/ veruntamen quia fuerunt cõiuncti
ſimul tempore Ciri/mortuo dario illa duo brachia erant coiuncta in
pectore vno. Terciũ eſt regnũ grecorum/quod ſubiecit ſibi regnũ
pſarum tempore Alexandri magni. Deſignatᷓ autem per es ꝓpter
ſonoritatem ꝙ es inter alia metalla eſt magis ſonoroſũ. Quartũ eſt
regnũ romanoꝝ/ quod deſignatᷓ per ferrũ/ quia ſubiecit ſibi regnũ
grecoꝝ et omnia regna mũdi/ ſicut ferrũ domat alia metalla. Per
lapidem autem abſciſum ſine manibus deſignatᷓ xpriſtus qui eſt
natus de virgine. Per montem ꝓpter excellenciã vite. Cui xpriſto
ſubiciendum erat regnũ romanorum/quod impletum fuit tempore
Conſtantini/qui a beato Silueſtro baptizatus romanũ imperium
xpriſto ſubiecit. Ex quibus omnibus conuincuntᷓ iudei/vt velint no
lint dicunt xpriſtum veniſſe/ quem tamen impie negant abſqꝫ vlla
racionabili cauſa ⁊c.

Quod xpriſtũ veniſſe probatᷓ claritate miraculorum. Capitulũ iii.

Tercia concluſio dicitᷓ miraculorum claritas. Conſtat nãqꝫ
veniſſe xpriſtũ/ quia ante aduẽtum multa miracula facta
ſunt in veteri lege. Nunc vero illa fieri tantũ videntur in
xpriſtiana religiõe virtute domini noſtri iheſu xpriſti. Quanta enĩ
fuerint illa ſigna olim exhibita patꝫ in ſcripturis veteris teſtamẽti
ibi quidem vt Auguſtinus teſtatᷓ libro.x.de ciui.dei.c.viii. Et re
periemus qualiter Abrae ex ſterili vxore datus eſt filius eciã ipſa
renaſcẽte.geñ.xxvi.c. Ibi vxor loth in ſtatuam ſalis conuertitur/
quia ſupremum preceptum contempſit.geñ.xix.c. Ibi in liberamine
populi de egypto columna ignis per noctẽ et nubis per diem iter
prebebat iſrahelitico populo Exodi.xiii.c. Ibi apertum mare rubꝝ
oſtenditᷓ/et filii iſrahel per ſiccum tranſeũt/egypcii vero in mediis
fluctibꝫ inuoluuntᷓ. Exodi.xiiii.c. Ibi Marath fluuius amariſſimus
immiſſo ligno dulcificatᷓ. Exo.xii.c. Ibi manna paratᷓ patribus in
deſerto. Exodi.xvi. Sed quid omnia mirari temptamꝰ/cum breuis
ſermo illa explicare nequeat. Non negant ipſi iudei que dicimꝰ.ſed
reſpondere volunt an tot ſigna et virtutes defecerũt. negant autẽ ꝙ
in noſtra fide nunc virtutes et multo maiores inueniantᷓ. Nos autẽ
qui xpiani ſumus de domino iheſu xp̃o autentice legimꝰ ꝙ miracu
la multa fecit. Curando infirmos/obſeſſos a demonibꝫ liberando.il
luminãdo cecos/mundãdo leproſos.et quod maius eſt mortuos re
ſuſcitãdo vt dictũ ẽ in fructu.viii.pñtis operis.et non ſolũ in crea

turis racionabilibus videtur · ſed etiam in inſenſibilibꝫ elementis·
Hinc eſt quod Gregorius in omel · epiphanie ait · Omnia elemen-
ta auctorem ſuum veniſſe teſtata ſūt / vt eſt de his quaſi quodam
vſu humano loquar / deum hunc celi eſſe cognouerūt / quia ꝓtinus
ſtellam miſerunt · mare cognouit / quia ſub eius plantis calcabile
prebuit terra cognouit / quia contremuit · ſol cognouit / quia lucem
ſui radii abſcōdit · ſaxa et parietes cognouerūt · quia tempe mortis
eius ſciſſa ſūt · Infern9 cognouit / quia hos quos tenebat mortuos
reddidit / et tamē hunc quē deum omnia elementa inſenſibilia aſſe-
runt adhuc in infideliū iudeoꝝ corda deū minime eſſe cognoſcūt et
duriora ſaxis ad penitenciā ſcindi nolūt / eumqꝫ cōfiteri abnegant
quē elementa / vt diximꝰ aut ſignis / aut ſciſſionibꝫ deū clamant Nec
ille · Nec ipſe xp̄s tantū iſta miracula fecit ſed in eius virtute et
nomīe in eccleſia vſqꝫ in hodiernū diē multipliciter fiūt · Sicut ptꝫ
in apoſtolis / in martiribꝫ / in virginibus / et in cōfeſſoribus / de quibꝫ
omnibꝫ et tāta dici poſſūt / ꝙ vix aliquis illa queat aut legere / aut
audire veruntn̄ illud vnū eſt miraculū miraculoꝝ omniū clariſſimū
ac mirabiliſſimū / ꝙ mundus totꝰ ꝑ apoſtolos in xp̄m crediderit ·
nec fuerūt ruſtici ſimplices vulgares / et ydiote qui in xp̄m credide-
rūt · Sed viri litterati docti / periti / philoſophi / oratores / pricipes / re-
ges / et impatores · vnde Aug xxii · li de ciui · dei dic · c · v · Jam ergo
tria ſūt incredibilia / que tn̄ facta ſunt · Incredibile eſt xp̄m reſurrex-
iſſe in carnē et in celū aſcendiſſe cum carne · Incredibile eſt mundū
tam rem incredibilē credidiſſe · et incredibile eſt hoīes ignobiles in-
fimos pauciſſimos pitos tam incredibilē rem / tā efficaciter mūdo
et in illo etiā doctis pſuadere potuiſſe Hoꝝ triū incredibiliū primo
volunt iſti cū quibus agimꝰ credere · ſecundū cogunt̄ tenere / quod
tamen nō inuenimus vnde ſit factū / ſi non credūt · Tercio certe re-
ſurrectio xp̄i et in celū cum carne cum qua reſurrexit aſcēſio toto
mundo iam predicat̄ et credit̄ Si credibilis non / vnde toto terrarū
orbe iam credita eſt · ſed multi nobiles ſublimes ⁊ doctos ſe vidiſſe
dixerunt / et quod viderūt diffamare curarunt eis mundū credidiſſe
non mirꝫ eſt · Sed iſtos adhuc credere nolle durū eſt · Si aūt eſt verꝫ
eſt paucis obſcuris minimis et indoctis ea ſe vidiſſe dicētibus et
ſcribentibus credidit mundꝰ / cur pauci obſtinatiſſimi qui remanſe-
runt ipſi mundo iam credenti adhucuſqꝫ non credunt · qui ꝓpterea
miro exiguo ignobiliū infimoꝝ imperitorꝫ hominū credidit / quia
tam in ↄtēptibilibus teſtibus multo mirabiliꝰ diuinitas pſuaſit ·
Eloquia nanqꝫ pſuadenciū q̄ dicebāt mira fuerūt · Sed facta nō nul-
la · Qui enī xp̄m in carne reſurrexiſſe et cum illa ad celū aſcendiſſe

non viderāt id ſe vidiſſe narrantibꝫ non loquentibus tm̄ ſed miri-
fica facientibus ſigna credebāt/homines quippe quos vnius vel vt
multū duaꝝ linguarū eſſe nouerant repente linguis omniū genciū
loquētes mirabiliter audiebāt. Claudū ab vteribus matris ad eoꝝ
verbū in xpriſti nomine poſt xl. annos in culmē ↄſtituiſſe. ſudaria
de corpibus eoꝝ ablata ſanādis languentibꝫ ꝓfuiſſe in via qua fue
runt trāſituri poſitos in ordine innumerabiles morbis variis labo-
rantes/vt ambulanciū ſup eos vmbra tranſiret cōtinuo ſolere reci-
pere/et alia multa in xpi nomine p eos facta. Poſtremo eciā mor-
tuus reſuſcitaſſe cernebāt/que ſi vt legunt̄ geſta eſſe ↄcedunt. Ecce
ꝙ incredibilia tribus incredibilibꝫ addimus/et vt credat̄ vnū incre
dibile quod carnis reſurrectionē atqꝫ in celū aſcenſionē dicit̄ mul-
torum incredibiliū tanta triſticia ↄgerimus. et nondū ad credendū
horrenda duricia incredulos flectim9. ſi vero per apoſtolos vt eis
crederet̄ xpriſti reſurrectionē atqꝫ aſcenſionē predicantibꝫ eciā iſta
mirabilia facta eſſe non credunt. Hoc vobis vnū grande miraculū
fuit ꝙ iam terraꝝ orbis ſine miraculis credidit. Hec Aug9. Con-
fundantur ergo iudei duri qui xpriſtianā fidē impugnant/ qui xpm
veniſſe negant/quē vt prediximus tot quotidiana miracula de cla-
rant te manifeſtāt. O iudei olim a deo predilecti/modo dati in op-
probriū genciū reuertimini reuertimini/deponite veſtrā duriciem.
Currite ad xpriſtū deſideratū/qui iam venit manſuetus/qui eſt be-
nedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Feria ſexta poſt ſecundam dominicā de aduentu. Sermo de fide
firma/qua debemus xpriſtū cognoſcere.

Fructus duodecimus. ihe ſus fide cognoſcit̄.

Beatus qui non ꝛc. Magna eſt multitudo et numer9 pene
incredibilis eoꝝ qui eterno bono priuant̄/ qm̄ in xpriſtū
credere nolunt. cum tamē vt apoſt. docet ad hebre. ii. c.
Sine fide impoſſibile eſt placere deo. Ipſa nanqꝫ eſt q̄ in
tellectum illuminat/menti veritatē reſerat/et animā ducit ad noti
ciam eoꝝ que neceſſario ſunt cognoſcenda ꝓ obtinenda ſalute. Et
quoniā qui ſine fide viuit vel in aliquo articulo fidei dubitat. vt no
tatur de hereticis. c. i. infidelis ſimpliciter eſt. Idcirco in preſenti
ſermone dicturi ſumus cōtra eos qui fide integra carent/et in xpo
ſcandalizant̄. ꝓ quibus ponemus fructū/qui eſt Ihe ſus fide cogno
ſcitur. ad quod plene intelligendū tres ↄcluſiones erunt notande.
Prima ↄcluſio dicit̄ paruitas. Secunda ↄcluſio dicit̄ ſublimitas.
Tercia concluſio dicit̄ ſuperioritas.

Ex ꝓprio ingenio xp̄m cognoſcere non poſſumus. Ca. i.

Pꝛoxima concluſio dicitur paruitas· In qua ſcire debemus ꝙ xpiſtū cognoſcere poſſumus/ingenio aūt ꝓprio nequaquā ꝗꝛ intellectus racionalis creature per ſemetipſū ad talem noticiā extendere ſe minime valet/niſi diceremus ſecundū eos qui fatui ſūt/ꝙ intellect9 noſter intelligit omnia/quod eſt falſū/et falſitas iſta haberi poteſt ſi conſideret ꝙ triplex eſt intellectus·
Pꝛimus eſt intellect9 diuinus· Secundus ē intellectus angelic9·
Tercius eſt intellectus humanus·

Pꝛimus intellect9 eſt diuinus/ de quo dicit Scotus·di·ii pꝛimi li·ꝙ eſt infinitus et cognoſcit quodcumqꝫ intelligibile ꝑfectiſſime quantū eſt intelligere in ſe et vnico actu intelligendi/intelligit ſemetipſum et omnia/quod eciā late declarat ſanct9 Tho·li·pꝛimo cōtra gentiles c·xxiiii Et ꝗꝛ eſſe dei eſt infinitū ipſe ſolus ſe infinite intelligit· Secundus intellectus eſt angelicus/de quo dicit Dyo9· ꝙ eſt trifoꝛmis in li·de diuinis nominibus Quod igit̄ dicit̄ ſecundū Bon̄· in ſecundo/di·iii·non quia habet difoꝛmitatē quā habet intellectus glorioſus per aſſimilacionē/ que eſt in ſtatu ꝑfecto/ ſed ꝗꝛ ſine ſuſcepcione ſpecieꝝ ꝑ illud quod habet in ſe actu cognoſcit·ex hoc angel9 naturali cognicione diuinā eſſenciam videre nō potuit in claritate ſua/tum ꝗꝛ hec cognicio eſt pꝛimū premiū/quo habito mēs creata quieſcit tanq̄ꝫ beata et ꝑfecta ſecundū illud Jo· xvii·hec eſt vita eterna/vt cognoſcant te deū verum Ange9 aūt non erat ꝑ naturā beatus·ideo hoc premiū non obtinuiſſet niſi gratuita dei influencia/tum ꝗꝛ diuina lux ꝓpter ſui eminenciā eſt inacceſſibilis viribus omnis create nature/et per quandā benignitatis conſideracionē facit ſe cognoſci/ita ꝙ in illa cognicione cognoſcēs multo plus agatur q̄ꝫ agat· Illa aūt condeſcenſio bonitatis quid gratuitū dicit·ſed ꝯſtat quod nō dicit diuine eſſencie humiliacionē quia nō poteſt minoꝛari· Sed dicit alicui9 radii gratuitam immiſſionem ꝓpter quā anima clare cognoſcit cum eſt immiſſio abundācia ſicut eſt in gloꝛia·Tum eciā non vidit angelus naturali cognicōe diuinā eſſenciam quia ꝓximioꝛ eſt deo anima habens graciā/q̄m ſit angelus habens ſola naturalia·Anima vero exuta cum gracia nō poteſt aſpicere lucem ſūmam/niſi adiuuet̄ per gloꝛiā/ſicut patet de his qui fuerūt in limbo/et de aliis qui ſūt in purgatoꝛio·A foꝛciori ergo nec angelus habet cognicionē de diuina eſſencia ꝑ naturā ſed cognouit deū tunc in puris naturalibus cōſtitutus per ſpeculū clarum et ꝑ veſtigiū·Hec Bon̄·vbi oſtendit̄ limitacio intellect9 angelici/ꝗꝛ non extendit ſe ad intelligendū/eſſenciam diuinā eo modo quo intelligit intellectus diuinus·Inſuꝑ eciā in gloꝛia vnus ange

lus magis intelligit q̄ȝ alius. q̄ȝ vt vult Dyo9. li. de angelica ierarchia diuine reuelaciōes fiūt a deo in mente ipsi ſeraphin/illas vero cōmunicat cherubin ꝛc. ſecundū ordinē ſupiores n̄ ferioribȝ reuelāt

¶ Tercius intellectus dicit humanus/ qui longe inferior eſt intellectu angelico/ q̄ȝ cognoſcit res in tempe/ et cum diſcurſu raciocinando/ qui tamen nō eſt equalis in omnibus racione vtentibus/ q̄ȝ vnus ſcit et alter ignorat. nec vero aliquis ita eſt doct9/ quin poſſit fieri doctior ſecundū illud puer. i Audiens ſapiens ſapiēcior erit vnde refert Hieronim9 de themiſtide philoſopho ſcribens ad Nepocianum/ q̄ȝ expletis. c xxvii. annis morte̅ appropinq̄ret/ amare flebat dicens ſe tunc vitā migrare cum aliquid ſcire incipet. quo exemplo monemur q̄ȝ non ni i fatue exiſtimant quidā omnia ſcire/ et illa putāt eſſe que ipſi intelligunt/ et que nō intelligunt omnino nō eſſe. Iſti ſunt qui ſpiritu ſupbie et p̄ſumpcionis decepti a veritate fiunt alieni. q̄ȝ vt dicit bern̄ ſup cantica Superbo oculo veritas nō videt̄ Et aug9 vii. cōfeſſionū ſemetipſū de tali errore redarguit dicendo. Timore meo ſupabar a te/ et nimis inflata facies claudebat oculos meos. Cum itaqȝ omniū intellectus non ſint equales/ oportet vt omnes fide iuuent̄.

¶ Q̄ȝ ea que de xp̄o cognoſcunt̄ ſunt ita ſublimia q̄ȝ excedunt capacitatem humanā ideo neceſſe eſt ipſū fide cognoſcere. Ca. ii.

SEcunda concluſio dicit ſublimitas. Neceſſe em̄ eſt Jheſum fide cognoſcere. q̄ȝ ea q̄ de ipſo dicunt̄ adeo ſūt ſublimia/ vt hominis naturalē capacitatē excedant. quod ꝯueniens eſſe oſtendit ſanct9 Tho. in primo contra gentiles triplici racione. Primo racione ordinacionis. Secundo racione vere cognicionis. Tercio racione delectacionis.

¶ Primo equidē decens fuit hominibus ꝓponi fide tenēda ea que ſup naturales animi vires ſunt racōne ordinacionis Ordinamur em̄ ad alterius bonū quantū experiri in p̄ſenti vita poſſumus. Ideo oportuit mente euocari in aliquid alcius q̄ȝ racio noſtra pertingere in preſenti poſſit/ vt ſic diſcam9 in illud ſtudiū tendere/ quod totū ſtatū preſentis vite excedit Et hoc p̄cipue xp̄iſtiani religionī cōpetit/ quia ſingulariter bona ꝓmittit. ¶ Secundo hoc cōueniens fuit racione vere cognicionis ad dei ſcȝ veriorē cognicionem habendā. Tūc em̄ ſolum deū in preſenti vere cognoſcim9 quando ipſū eſſe credimus ſupra omne illud/ quod de deo cogitari poteſt ab homine/ eo q̄ȝ naturalē hominis cognicionē diuina ſubſtācia excedit. ¶ Tercio illud fuit ꝯueniens racione delectacionis. Noticia nanqȝ diuinorū eſt valde delectabilis. vnde ar. x. ethicorū contra Simonidē phylo

ſophum dicit ꝙ homo ad diuina et imoꝛtalia trahere debet quantũ poteſt. Hec Symonides dimittenda homini dicebat ſuperioꝝ cog nicionem et humanis rebus ingeniũ applicandũ: inquiens humana ſapere hominẽ et moꝛtalem moꝛtalia. Et ſecundo de animalibꝫ ap dicit. Qꝛ quãuis paꝝ ſit quod de ſubſtanciis ſupioꝛibus percipim9 illud tamen modicũ eſt magis amatum et deſideratũ omni cogni cione: quã habemus de ſubſtanciis inferioꝛibꝫ Et in ſecũdo de celo et mũdo ait. ꝙ cum de coꝛpoꝛibꝫ celeſtibus queſtiones ſolui poſſũt ꝯuenit audiri vt vehemens ſit gaudiũ eius oſtendens ꝙ de rebꝫ no biliſſimis quantumcũqꝫ impfecta cognicio maximã perfectionem et delectacionẽ anime confert: multomagis cognicio diuinoꝝ ſe cretoꝛum fide haberi poteſt.

¶ Qꝛ confirmando ꝑdicta fidei ſacramenta ſupant altitudinem hu mani intellectus. Capitulum. iii.

Tercia ꝯcluſio dicitur ſupioꝛitas: Ex dictis in pꝛima et in ſe cunda concluſione conſtare põt ꝙ fidei ſacramenta ſupant altitudinẽ humani intellectus. Jdeo racione demonſtratiua cognoſci nõ poſſunt Opoꝛtet ergo vt ſimplici fide et nõ ſophyſtica interrogacione ſuſcipiatᷣ. Jdeo ſcribitᷣ pꝛime. c. de. ſũma. tri. et fide catholica. vbi gloſa ait. Vbi racio deficit ſupplet fides. Et hoc Jla rius li. de trini. ait. Neqꝫ celeſtiũ per ſe ſcienciã humana imbecilli tas conſequatᷣ. Nam inuiſibiliũ intelligenciã ipſe ſibi coꝛpoꝛalium ſenſus aſſumat. non enim ſubeant ingenia noſtra in celeſti ſciencia: neqꝫ incõpꝛehenſibilẽ virtutẽ ſenſu a quo infirmitas noſtra ꝯcipiet neqꝫ ꝓpter hoc irracionabiliter mouentᷣ qui ſic credũt ea q̃ humana racione ſupant: quia vt inquit hugo de ſancto victoꝛe li. pꝛimo ter cia pte. c. xxiiii. circa credenda Quedã ſunt ex racõne vt neceſſaria quedam ſecundũ racionem vt ꝓbabilia. quedã contra racionẽ vt in credibilia. quedã ſupꝛa racionẽ vt mirabilia et diuina. Si vero dica tur ꝙ in fide pꝛeponitᷣ aliquid quod eſt: et ad hoc rõne inueſtigari poſſit. vt deum eſſe: et tamen credendũ nobis. Tradere ergo ſaltim ad inſtar noticia videtᷣ eſſe ſupflua. Sed ad hoc rñdet ſanct9 Tho. ſecunda ſecunde. q. ii. ꝙ neceſſariũ eſt homini accipere per modum fidei eciã quedã que naturali racione ꝓbari poſſunt triplici rõne. Pꝛimo ꝓpter generalitatem. ¶ Secundo ꝓpter velocitatem. Tercio ꝓpter ſecuritatem.

¶ Pꝛimo per generalitatẽ. quia noticia fidei poteſt eſſe generalioꝛ et cõmunioꝛ. Si eñ veritas ſolũmodo racioni inquirenda relinque retur paucis hominibꝫ ineſſet noticia dei. Secundũ enim Tho pꝛi mo contra gentiles. c. iiii. A fructu ſtudioſe inquiſicionis qui eſt

inueſtigacio veritatis plurimi impediuntur tribus de cauſis Quidam ꝓpter complexiõis diſpoſicionē ex qua ruſtici ſūt naturaliter indiſpoſiti ad ſciendū vnde nullo ſtudio ad hec ꝑtingere poſſent/vt ſummum gradū humane nature attingerent in cognoſcendo tantū conſiſtit. Quidā vero impediunt̄ neceſſitate rei familiaris. oportet enī inter homines eſſe aliquos qui temporalibꝫ inſiſtant/qui tm̄ tempꝰ in ocio contēplatiue inquiſicionis nō poſſent expendere/vt ad ſummum faſtigiū humane inquiſicionis ꝑtingerent ſcꝫ dei cognicionē Quidam impediunt pigricia ad cognicionē autē de deo racio inueſtigari poteſt multa ꝑcognoſcere/et conferre tocius phyloſophie ꝯſideracio ad dei cognicionē/ꝓpter quod metaphiſica que circa diuina verſat̄ inter philoſophye partes vltima remanet ad diſcenda

¶ Secunda racio eſt ꝓpter velocitatē Velocius enī fide q̄ꝫ racioe cognoſcit̄ deus et cicius nā qui ad predicte veritatis cognicionem racione vellent ꝑuenire/vix poſt longū tempꝰ id poſſent attingere tum ꝓpter multa que exigūt vt dictū eſt/tum eciā ꝓpter ꝙ tempe iuuentutis diuerſis paſſionū motibus anima fluctuās non eſt apta ad tam alte veritatis cognicionē/ſed in quieſcēdo fit prudens et ſciens/vt habet̄ ſecundo phyſicoꝝ. ¶ Tercia racio eſt ꝓpter ſecuritatem ꝙ noticia fidei eſt ſecurior inueſtigacione racionis. Plerūqꝫ enī tali inueſtigacione falſitas admiſcet ꝓpter debilitatē intellectus noſtri in iudicando/et fantaſmatū ꝑmixtionem. Et ideo oportuit vt ꝑ viam fidei veritas eluceſcat. Hic apoſtolꝰ ad ephe. iiii. Non amplius ambuletis ſicut et gentes ambulant in vanitate ſenſus ſui tenebris obſcuratā habens intellectum. Igit̄ humiliet vnuſquiſqꝫ mentem ſuā/deponat omnes curioſitates animi ſui/abiciat quilibet preſumpcōnem a ſe/et cum de xpriſto ſenſerit fide videant racionis ꝓpter debilitatē Sed neſcio quid dicā de multis qui nullo argumento flecti poſſunt ad credendū que credere obligantur. Niſi forte dixerim eos excecatos/vel ſuꝑbia/vel auaricia/vel luxuria/a quibus cum abſtinere nolint id credunt quod volunt Hoc nanqꝫ ſolum eſſe videtur malorum refugiū quapropter nos verā fidem habeamꝰ qui eſt benedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sabato poſt ſecundam dominicā de aduentu Sermo de ſequela xpriſti contra falſos xpriſtianos qui dicunt ſe in xpriſtum credere quem tamen in operibus virtutum nolunt imitari. vnde in ipſo merito ſcandalizantur.

¶ Fructus tredecimus. Ihesus eſt imitandus.

Beatus qui nō fuerit ſcandalizatꝰ in me·vbi ſupra·Oſten
dunt quidā ſe in hac vita xpriſtū diligere et in ipſū cre
dere verba ꝓferendo·ſed opibus ipſi contrariant̄·Quo-
niam vicioſius viuūt vitaqꝫ eoꝝ eſt reprehenſibilis valde
atqꝫ in his que dei ſunt difficillime fatigant̄ adeo vt necꝑ minimo
laborare velint ꝓ adipiſcenda gloria ſanctoꝝ·pro quibus in p̄ſenti
ſermone dicturi ſumus de ſequela Jheſu xpi·quia vt iacobus ait·ii
fides ſine opibus mortua eſt·Non em̄ prodeſt nobis xp̄m cōmenda
re/xpriſtū laudare/xpriſtū magnificare/xp̄m nominare/niſi ipſum
fuerimus imitati Erit itaqꝫ huiꝰ ſermonis fructꝰ·Jheſus eſt imi
tandus·Nam qui ipſum ſequit̄ in illo non ſcandalizat̄·ꝓ cuiꝰ decla
racione circa ſequelā tres concluſiones notabimus.

Prima concluſio dicit̄ determinacio·
Secunda concluſio dicit̄ racio·
Tercia concluſio dicit̄ retardacio·

¶ Quod debemus imitari xpriſtū non tamē in omnibꝫ/ſed ex neceſſi
tate in obſeruancia humili diuinoꝝ conciliorum et operibus ꝑfec-
cionum·

¶ Capitulum primū·

Prima concluſio dicitur determinacio/in qua expedit ſcire in
quo debemus xpriſtū ſequi/de quo petrus ait prima Pe·ii·
c·Xpriſtꝰ paſſus eſt ꝓ nobis/nobis relinquens exemplū vt
ſequamur veſtigia eius· Et Jo·prima canonica·ii·c·qui dicit ſe in
xpriſtū credere/debet ſicut ille ambulauit ambulare. Et Lactanciꝰ
vii·li·diuinaꝝ inſtitucionū ait·Pater em̄ noſter ac dominus qui cō
didit firmauitqꝫ celū/qui beata magnitudine ſua terram vallauit
montibꝫ/mare circūdedit omniaqꝫ diſtinxit/ et quicquid eſt in hoc
ope mundi conflauit atqꝫ ꝑfecit qui ꝓſpectis erroribus hominum
ducem miſit/vt nobis iuſticie viā panderet/ hunc ſequamur omēs
hunc audiamus/huic deuotiſſime pareamꝰ/quoniā ſolus vt ait Lu
crecius veridicis hominū purgauit pectora dictis· Et finē ſtatuit
turpitudinis ac timoris·Expoſuitqꝫ ſummū bonum quo tendimus
omnes·Qui formā atqꝫ viam monſtrauit limite paruo·Quo poſſe
mus recto tendere curſu/nec tantū oſtendit/ſed p̄ceſſit/ne quis dif
ficultatis gracia iter veritatis erraret.Et Greg·dicit·Qui xpriſti
veſtigia dedignant̄ ſequi/qua temeritate ſperant ad eius claritatis
gaudia conſequenda ꝑuenire·Et in euangelio ipſe ſaluator ait Jo·
viii·Ego ſum lux mundi·qui ſequit̄ me nō ambulat in tenebris·Et
Jo·xiii·Exemplum em̄ dedi vobis vt quemadmodū ego feci/ita et
vos faciatis·Ex his remanet dubiꝰ animus/in quo debeamꝰ xp̄m
ſequi· cum xp̄us ieiunauerit·xl diebus et·xl·noctibus/et nichil cō
medens vel bibens in deſertū locum ad orandum acceſſit/animam

ſuam ꝑſecutoribus obtulerit/fuerit q̧ multipliciter illuſus/flagel⸗
latus/cōtumeliis affectus in medio duoꝝ latronum crucifixus et
tandē ꝓ nobis cum amaro dolore mortuus. Si ergo debemus xp̄m
ſequi/nunquid et talia pati obligati ſumus. ita vt aliter non poſſu
mus ſaluari. Ad quod eſt notandū ad illud quod dicit dn̄s Bon̄. in
quodam libello ſuo/qui intitulat̄ apologia pauperum. q᷑ in xpriſto
contingit tres actus reperire.

Primi reſpiciunt dignitatem excellencie.
Secundi defenſionem miſericordie.
Tercii informacionem perfecte vite.

Primi actus reſpiciunt ⁊c̄. vt illi in quibus apparet ſua potēcia
ſicut opa miraculoſa /vel ſapiencia/ſicut reuelacio ſecretoꝝ cordis
vel ſeueritas iudicii/ſicut eicere vendētes et ementes de templo et
dura increpacione ferire pontifices/vel auctoritas officii/ſicut ſa⸗
cramentū pficere/et manus imponere et relaxare peccata/que om
nia xp̄o conueniunt/q᷑ ipſe erat deus omnipotens. erat homo et ex
gracia vnionis omnia ſciens/erat iudex et erat ſacerdos.

Secundi actus in xpriſto reſpiciunt defenſionē miſericordie. Nam
xpriſtus nupciis interfuit/comedit cū phariſeo. Luce. vii. in domo
Marte et Magdalene multociens hoſpitabat̄/ibiq̧ comedebat ap
poſita ſibi cibaria. Comedit cum publicanis et peccatoribꝫ. vt patꝫ
Math ix. quoniā comedit in domo mathei phariſei murmurabant
quare cum publicanis et peccatoribus manducat magiſter veſter.
Habebat tunicā inconſutilem non rudam nec iſpidā/ cōuerſabatur
inter homines/et tandem cum peccatoribus loquebat̄ Que omnia
ipſe fecit non tanq̄ȝ imperfectus ſed pfectiſſimus. Et huiōi opera

In ipſo impfecta nequaq̄ȝ fuerunt/q᷑ ſicut bonum dicit̄ tripliciter.
ita et malū tripliciter. Eſt em̄ bonum ex genere vt actus tranſiens
ſup aliquam materiā vt ire ad eccleſiam/dare elemoſinā/ieiunare ⁊
ſimilia. Eſt em̄ bonum ex circūſtancia. ſicut actus circūſtanciis de⸗
bitis informatus/vt occidere hominē quia lex ita iubet Eſt eciam
bonum ſecundū ſe/ quod nullomō poteſt fieri male/vt eſt diligere
deum eſt opus virtutis ex radice caritatis procedens. Similiter
malum aliquod eſt ex genere vt actus trāſiens ſup materiam inde
bitam. ſicut occidere hominē. Et malū ex circumſtancia ſicut dare
elemoſinam diuiti paupibus fame perire pmiſſis et ieiunare ꝓpter
inanem gloriā. Et eſt malū ſecundū ſe. et eſt illud quod nullomodo
poteſt fieri bonū. ſicut odire deum et de facto peccare mortaliter.
Perfectum eciā quoddā eſt ex genere vt eſt actus difficilis et ex⸗
cellens. vt ſicut omnia relinquere et religionē intrare. Quoddā eſt

ꝑfectum ex circunſtancia vt eſt actus debitis circūſtanciis et per
fectionibus informat9 / ſicut fugere mortē non ex infirmitate et ti
more / ſed ꝓ meliori bono / vel quantū ad deum vel quantū ad proxi
mum. Tercium eſt ꝑfectum ſecundū ſe / ſicut eſt actus difficilis a
virtutis ſublimitate ꝓcedens vt eſt motus feruide et tacite dilec-
cionis in deum. Imperfectū eciam dicit̄ tripliciter. Quoddā eſt ex
genere / vt eſt actus facilis ad quē humana infirmitas et fragilitas
cōmuniter inclinat̄. vt poſſidere pecuniā / habere vxorem et ſimilia.
Quoddam eſt ex circūſtancia / vt dimittere veſtem ꝓpter fugā ma
ioris iniurie. Tercium eſt imperfectū ſecundū ſe / quod nullomodo
poteſt ſtare cum euangelica ꝑfectione / vt fugere paupertatē. Ex
his omnibus apparet / ꝙ bonū ſecundū ſe nunq̄ꝫ poteſt eſſe imꝑfec
tum et econuerſo. Sed bene bonū ex genere poteſt eſſe malū ex cir
cunſtancia / ſicut qui iret ad eccleſiā vt placeret hominibus et non
deo / et malū ex genere poteſt eſſe bonū ex circūſtancia / ſic ſi vides
maleficos ſecundū iura aliquē occidere in quo caſu non malefaciūt
ſed benefaciunt. vt patꝫ xxiii. q. v. c. Lex eterna. c. Cum minister. ꝛ
c. qui malos. Ita eciā perfectū ex genere poſſet imperfectū eſſe ex
circūſtancia / ſicut facere aliquod opus ad debitū finem caritatis or
dinatum ꝓcedens ex radice intime caritatis. hoc modo xp̄s bene-
dictus omnia ꝑfectiſſime fecit / quia cum comedit vel bibit / vel cō
uerſatus eſt cum hominibus / vel cum nupciis interfuit et ſimilia /
non hoc fecit vt ſatiſſaceret alicui ſuo irracionali appetitui / qui in
ipſo non erat / ſed vt infirmos confortaret ne crederent ſi xp̄iſt9 talia
opa non feciſſet ſe aliquo modo poſſe ſaluari / ſi ab eis opibus imꝑ
fectionis omnino nō abſtinerent. vnde ſimiliter dicimus ꝙ in xp̄o
maioris ꝑfectionis fuit familiare colloquiū cum peccatoribꝫ / quā
dura increpacio facta per Johannē baptiſtā ipſis phariſeis. Maio-
ris ꝑfectionis fuit in xp̄iſto conuerſacio cum hominibus q̄ꝫ ſolitu
do Johannis in heremo / quoniā hec et ſimilia ꝓcedebant a xp̄o ex
ardentiſſima caritate / nam ſicut humanā aſſumendo naturā in no-
ſtris quidē fact9 eſt humilis / ſed in ꝓpriis remanſit excelſus ſic et
ſūme caritatis dignacio ad actus quoſcūꝫ noſtre imbecillitatis et
imꝑfectionis conformes deprimit̄ / et alia ſūme ꝑfectionis rectitu
dine non curuat̄ et ideo talia opa ꝑfecta in ipſo fuerunt. Neqꝫ vero
ſciendum eſt ꝙ quidā minus bene intelligentes / qui dicunt ꝙ ꝑfec
tio et imꝑfectio differunt ſicut duo contraria / ſicut iuſticia et pec
catum. gloria et ignominia / vita et mors. ſed differūt ſicut magis
bonum et minus bonū. magis meritoriū et minus meritoriū. Item
non valet conſequencia / vnus facit opus ꝑfectionis / ergo bn̄facit

alter facit opus impfectionis/ergo malefacit· Jdeo Ambroſius li·
primo de officiis ait· Officiū omne aut bonū aut perfectū eſt· quod
cum ſcripturarū auctoritate poſſumus ꝓbare· Habemus eñ in e=
uangelio dixiſſe deū Mat·xix·Si vis ad vitā ingredi ſerua manda
ta·Non homicidiū facias·Non adulterabis Hec media ſunt offi=
cia/quibus aliquid deeſt· Jdeo ſequit̄ Math xix·c· Si vis ꝑfectus
eſſe vade vende omnia que habes/et da pauperibus et veni ſequere
me·Hoc eſt ergo ꝑfectū officium/greci catholicū vocant·quo cor
rigimur omnia que aliquos potuerūt lapſos habere· Hec ille Et
idē Ambro·ſuꝑ epiſtolā ad cor ait·Alicitis·tempare vult fideles
vt non ſolū innocentes· ſed glorioſi videamur cōceſſa eñ preterire
virtutis eſt maxime·Et Aug9·in li·de bono ꝯiugali inquit·Bonū
erat quod Marta faciebat occupata circa miniſteriū ſanctoꝝ·ſed
melius quod Maria ſoror eius· Bonū ſuſanne in ꝯiugali caſtitate
laudamus·ſed tamē melius bonū vidue Anne/ac multomagis ma
rie virginis anteponam9 bonū erat quod faciebant/ qui de ſba ſua
xpriſto et eius diſcipulis miniſtrabant/ſed melius quidē faciebant
qui omnē ſubſtanciā ſuā dimiſerant/vt xpriſtū expedici9 ſequerent̄
Et Hiero·ad Demetriadē inquit·Prohibent̄ mala/p̄cipiunt̄ bona
concedunt̄ media/ſuadent̄ ꝑfecta·Jn duobus primis omne peccatū
concludit̄·Reliqua vero poſita ſunt in noſtra poteſtate/vt aut vta=
mur conceſſis ac licitis/aut ob maius premiū ea que nobis ꝑmiſſa
ſunt reſpuamus· Quibus oībus apparet ꝙ perfectū non differt ab
impfecto/ſicut virtuoſū a vicioſo/ſed ſicut magis bonū a minori
bono· ¶ Tercii actus in xpriſto reſpiciunt informacionē perfec=
te vite/ſicut offerre ſe morti/virginitatē et paupertatē obſeruare ⁊
huiōi·Cum ergo querit̄ in quo debemus ſequi xpriſtū Reſponſio ꝙ
in obſeruancia diuinoꝝ mandatoꝝ/ vt apparet ex p̄miſſis·Jn operi
bus autē ꝑfectionis non tenemur ipſū ſequi/niſi inquantū volum9
ſicut ſi nos aſtringeremur ad obſeruandū diuina cōcilia/vel in caſu
ꝙ extrema neceſſitas expoſtularet/ ſicut ſi aliter vnus non poſſet
ſe defendere/vt ſi nō negaret moreret̄·Jdcirco multi iudices ſūt qui
ex opibus perfectionis/vel in xpriſto ꝯſideratis/vel in ſanctis ſuis
eos lacerant/in quibus talia opera non relucēt·quis ignorat ꝙ eciā
in opibus ꝑfectionis et gradus et varietas inueniat̄ Opus nanqꝫ
ꝑfectionis eſt ꝓ xpriſto comburi/lapidari/crucifigi/capite trūcari
ſagitari/vel decoriari·Opus ꝑfectionis eſt mundo dimiſſo in ſoli=
tudine deo ſeruire·Opus ꝑfectionis eſt habitū religionis aſſumere
et inter homines ſtando/verba vite predicare/que fatuitas eſt ergo
dicere Paulus prim9 heremita ſtetit in heremo et bñfecit·Stepha

mis fuit lapidatus et nõ ſtetit in heremo ergo malefecit. Sanctus Franciſcus non fuit ſacerdos et noluit eſſe ꝓpter humilitatẽ et benefecit ergo ſanctus Anthonius qui fuit ſacerdos malefecit. O rudis intellectus eſt iſta cogitare. O rudia ingenia O mentes inſipide atqꝫ beſtiales. Certe abſqꝫ vlla racione volunt pleriqꝫ de quibus loquimur: omnes ad opa perfectionis fore obligatos: dampnant coniugia: dampnant reges duces barones milites mercatores artifices et quoſcunqꝫ in ſeculo ↄſtitutus Quibus ego dico qꝫ hi qui in ſeculo ſunt in quolibet gradu: et ſeruent mandata dei: et ſalus eterna eis non denegat̃. Aſſerunt eciã hii eos qui pfectionis viam ingreſſi ſunt ad omnia et ſingula pfectionis opera teneri: quod falſũ eſt. quod oſtendimus exemplis preallegatis. Sequamur ergo xp̄m bono animo: quia ad nichil impoſſibile nos cogit.

¶ Qꝫ tribus racionibus inducimur ſequi xpiſtum: quem multi fugiunt. Capitulum. ii.

SEcunda concluſio dicit̃ racio vel inductio. Inducimur nãqꝫ xpiſtũ ſequi: quẽ multi fugiunt triplici racione.
Primo racione nominacionis.
Secundo rõne honoracionis. ¶ Tercio rõne remuneracionis.

¶ Primo inducimur ſequi xpiſtũ racione nominacionis. Nominamur eñ xpiſtiani: quod nomen primo ab apoſtolis et diſcipulis fuit introductum Nam vt ſcribit̃ in ſecundo li. eccleſiaſtice hyſtorie: cum paſſim p gentiliũ populos diuina eẽ vnderet̃ dignacio: primũ Cornelius apud ceſaream paleſtine vrbem maximã cum omni domo ſua ad fidẽ xpiſti Petro miniſtrante perducit. Jam in dies quãpluiimi et alii ex gentibus apud anthiochiam ad fidem venerunt. Ob quod ibidẽ florentiſſima congregat̃ eccleſia: in qua omnibꝫ pariter et in gracia dei et vnanimiter degentibus: ibi primũ diſcipuli perenni fonte ſumpto vocabulo appellati ſunt xpiſtiani: qꝫ vero a xpiſto dicit̃ oportet vt qui illud habent xpiſtũ ſequant̃: qꝛ nomen debet eſſe conſonans rei. pbatur. xxi. di. c. Cleros. et de prebendis et dignitatibus. c. cum ſecundũ. et inſtituta de donatis. § eſt. Hinc ẽ quod ſcribit̃ extra de ſacra vnctone. c. Conueniſſe. a xpiſto xpiani dicuntur. vt quaſi vncti deriuant̃ ab vncto: vt omnes currant in odorem vnguentoꝝ illius cuius nomen oleũ eſt effuſum. et Augus. in libro de doctrina xpiſtiana de hoc ſic loquit̃ Ex ſacramẽto vnctionis xpiſtianoꝝ omniũ vocabulum deſcendit. quod nomẽ illud fruſtra ſortit̃. qui xp̄um minime imitat̃.

¶ Secũdo inducimur ad ſequendũ xpiſtũ racione honoracionis: quia honorat xpiſtus ſe ſequentes tanto honore vt maior excogitari

non poſſit· Ideo dixit diſcipulis ſuis xp̄s Jo·xv· Jam non dicā vos
ſeruos ſ; amicos Et in p̄s.cxxxviii· Nimis honorati ſūt ⁊c̄.quod
verꝝ ē· Nos cōſpicimꝰ cū videmꝰ tā celebri veneraciōe celi memo
riā ſanctoꝝ et magis apte videbit̄ cū in fine ſeculi imitatores xp̄i
magis honorabunt̄ q̄ʒ ꝑcurati reges/q̄ʒ inſaciati diuites/q̄ʒ delica
ti iuuenes/q̄ʒ hi qui voluptatibʒ et blādiciis ſecl'i vacauerūt· Tūc
vt ſcribit̄ ſap̄·v· Stabunt iuſti in magna ꝯſtancia ⁊c̄·vſqʒ illoꝝ eſt
Erit tūc maior gloria et honor piſcatoris amici dei/q̄ʒ fuerit gloria
exhibita quibuſcūqʒ impatoribʒ romanoꝝ/nulla erit tūc illoꝝ ro
manoꝝ gloria/qui poſt multos labores et ſudores et anguſtias et
effuſionē ſanguinis et diravulnera ſupatis hoſtibʒ in vrbe maxima
triūphabant· Erat nanqʒ triūphus ille honor maximꝰ/qui dari po
terat a romanis·et dicit̄ a tris quod eſt tres/et phanꝰ quod ē ſonꝰ
q̄ſi triplex ſonus ꝑ benemerito ciue· ffiebat aūt triplex ꝯſultacio ꝑ
triūpho/nam primo ꝯſulebat̄ exercitꝰ· ſecundo ſenatꝰ· tercio popu
lus/quibʒ ꝯcordantibʒ triūphabat victorioſus dux vel dicit̄ ꝙ tri
plex fuit leticia triūphantis· Prima ꝙ cū ad vrbē triūphalis ciuis
rediret ei cum effuſa leticia occurrebat populꝰ vniuerſus· Secūda
erat leticia q̄n triūphantis currū p̄cedebant captiui omēs manibʒ
poſt tergū ligatis· Tercia leticia/ꝙ triūphans ſeruū poſt ſe habe-
bat geſtantē anulū ſimilē ſuo et a tergo triūphantis coronā aureaʒ
deferentē· Ipſe vero triūphans indutꝰ veſte aurea aſcēdebat ſuper
currū aureū tractū a quatuor equis albis· vt ſcribit Luciꝰ florus
li·i· et ſic pompaticꝰ dux eunte ſenatu ī capitolio albos mactabat
tauros et ſacrificabat Joui/et ob tempamentū huius effuſe leticie
licebat impune oībus iocoſe aduerſū triūphantē dicere quecūqʒ cō
uicia/et moti romani ob tantā gloriaʒ ſine rubore poſtulabant ſibi
decerni triūphales titulos ob quecūqʒ leuia· quibʒ vt occurreret̄ te
ſte Valerio · ſub rubrica de iure triūphandi/ lege cautū eſt ne quis
triūpharet/niſi· v· millia hoſtiū in vna acie occidiſſet/et ne lex cupi
ditatis gloria fraudaret̄ adiutorio alterꝰ legis ſuffulta eſt /quaʒ
Luciꝰ mariꝰ et· M· Cato tribuni plebis tulerūt· Minabat̄ eñ pe-
nam impatoribʒ qui falſū numeꝝ occiſoꝝ hoſtiū aut amicoꝝ ciuiū
ſenatui ſuis litteris nūciaſſent· Jubebant eciā quāprimo vrbeʒ in-
traſſent apud queſtores vrbanos iurarēt de vtroqʒ numero/ab his
ſenatui ſcriptū eſſe· Erat eciam ſantitū vt pro habito imperio nō
pro recuperatis· effuiſſent romani populi triumphus decerneret̄ ·
Ob quam legē vt ſcripſit Valerius ſupior affricanus ob recupera
tas hyſpanias nullū triumphū habuit· Nec· M· Marcellus ob re
cuperatas Siracauſas ffiebant aūt in his triūphis ſolacioſi ludi et
feſtiui ioci in honore triūphantis· vnde maxime mouebant̄ ipſi ro-

mani ad viriliter agendū et aggrediēdū quecūqꝫ ardua et difficilia
ſibi cōmiſſa· ſic triumphauit Lucius Poſtinꝰ megetellus ſecundū
Titū Liuiū·li·i·ab vrbe ꝯdita/qui ſamites vicit et vriam ſupauit
Triūphauit Lucius emilius Paulus filius Lucii emilii/qui apud
Camios occiſus eſt ſecundū Plimū de viris illuſtribꝫ/ eo ꝙ licures
vicit et pſem regē macedonie ſupauit· Triumphauit papilius/qui
Lucius papilius curſor dictus ē· qui ſāmitū duriciē plebis fregit
et adeo clare cūcta geſſit/ꝙ romani ſecundū eutropiū et Oroſium
hūc Alexandro maximo duci parē eſſe ꝑſtolabant· Triumphauit
Quintꝰ Cecilius Metellus dictꝰ macedonicus ſecundū Eutropiū
li·iiii·ad dumita Macedonia/qui Philippū regē de macedonia de
uictum eduxit Triūphauit metellꝰ filiꝰ eius ſecundū Oroſiū cre-
ticus dictꝰ·ꝙ cretā romano populo ſbiugauit· Triūphauit Pom
peius magnus poſt ſupatos duos reges ſecundū Oroſiū trahentibꝫ
currū elephantis ꝓferens ante ſe filios Mitridatis et Trigams ⁊
Ariſtobolū principē iudeoꝝ· Triūphauit Ceſar quinquies vt ſue-
tonius ſcribit/et florꝰ · ꝓpter ea que geſſerat in gallia et britania
et egypto et aphrica· Triūphauit Probus impator·qui ſecūdum
eutropiū ix li·et rufinū in annalibꝫ romanoꝝ/ vicit alemanos ger
manos/gottos exarmatos/et dietꝫ·v· ſic glorioſe triūphans inter
alia ſpectacula totū currū in ſpeciē ſilue fecit cōſeri arboribꝫ· ac p
diuerſos aditus mille apros/mille ceruos/mille leones/centū cen-
tūqꝫ lupicos imiſit leopardos/et qualcūqꝫ alias feras habere potu
it viuas· Et oīa conceſſit diripienda populo· Multiqꝫ fuerunt alii/
qui in huiōi triūphis non paruū ſibi honorē vendicauerūt· Sed vere
fumꝰ fuit et vanitas tal' honor/laborauerūt ſollicitudine ꝓ re inſta
bili et momentanea· Nō ſic aūt erit de honore amicoꝝ dei/qui hono
rem ꝑpetuū et indeficientē acquirent· Nō dicet̄ impatoribus olim
triūphantibꝫ/tūc vero flentibꝫ/ſed his qui xp̄m ſūt imitati Mat·
xxv·c· Venite bn̄dicti patris mei· O ergo mūdana pigricia· O vitu
pabilis negligēcia· ſi illi ciues terrene ciuitatis tm̄ laborarūt ꝓ illo
modico honore accipiēdo/ cur oēs non inuigilāt ad imitandū xp̄m
pro honore quod ꝓmittit̄ omnibꝫ beatis in regno celoꝝ. ¶ Tercio
inducimū ad imitandū xp̄m rōne remuneracionis· Dat nanqꝫ ſe ſe-
quentibꝫ remuneracionē liberatiſſimā pro ſeruicio temporali/vitā
eternā ꝓ breui labore/bonū quod nunq̄ꝫ deficiet· Hinc ē ꝙ Hiero·
in q̄ōnibꝫ ad eludiā ait O q̄nta beatitudo ꝓ paruis magna recipe/
eterna ꝓ breuibꝫ/ꝓ morituris ſemꝑ viuēcia·et habere deū debitorē
¶ Qꝫ multi ſine racione ꝓpter tria retrahunt̄ a xp̄ ſequela· C·iii·

Ercia concluſio dicitur retardacio · Retardantur equidem
et retrahuntur multi a ſequela xpriſti et irracionabiliter

et maxime ꝓpter tria. Primo ꝓpter fidē dubiā.
Secundo ꝓpter humanam verecundiā. Tercio ꝓpter ſpem falſā.
Prima retardacio dicit̄ eſſe ꝓpter fidem dubiā/quia nolunt fir-
miter credere exiſtimātes nichil aliud eſſe niſi quod in p̄ſenti vita
inuenitur atqꝫ videt̄. quos Greg. in quarto dyalogoꝝ quodam ex-
emplo valde digno conuincit/vbi ait/ ꝙ ſi caſu vna mulier in fouea
aliqua terre obſcura et anguſta pariat filiū/ibiqꝫ eum educat vſqꝫ
ad annos diſcrecōnis/poſtmodum ei dicat/qualiter eſt ſupra ipſos
celū terra ſol luna ſtelle plante. homines edificia fontes maria/ et
huiōi. fatuus eſſet ille filius ſi nō crederet dicens/iſta non poſſunt
eſſe quia ea non vidi. Pariformiter ſtultus eſt homo qui non credit
ſancte matri eccleſie/non credit p̄dicatoribus et confitentibus de
futura vita regni celoꝝ. Secūda retardacio dicit̄ eſſe ꝓpter huma
nam verecundiā. timent eñ maloꝝ hominum latratus et morſus
qui derident ſepenumero eos qui benefacere ſtudent ſecūdum illud
ꝓuer iii. Deteſtant̄ ſtulti eos qui in recta ſūt via. et ꝓuer. xiiii Am
bulans recto itinere et timens deū deſpicit̄ ab eo/qui infami gradi
tur via. et Jo. iii. Omnis qui male agit odit lucē. Contra quos Hie
ronimus dicit ad Panmachiū. Prima virtus eſt monachi contem-
nere omnia iudicia/et recordari apoſtoli dicentis. Si adhuc homi-
nibus placerē xpriſti ſeruus non eſſem/ magiſqꝫ deridendi ſunt qui
imitant̄ dyabolum q̄ꝫ qui ſequunt̄ xpriſtum. Tercia retardacio
dicit̄ eſſe ꝓpter ſpem falſam/quia ſperāt diu viuere/quod vnicuiqꝫ
dubiū eſſe debet/ſed euenire ſolꝫ quod Hiero. ſcribit ad Geruchiā
Nemo inquit eñ eſt tam fractis viribus ac tam decrepite ſenectu
tis/vt non ſe putet vnū adhuc annū ſuperuicturꝫ eſſe. vnde ſubre-
pit obliuio condicionis ſue vt terrenū animal iamqꝫ ſoluendū eriga
tur in ſuperbiā et animo celū teneat Hec ille. Coexcitent̄ itaqꝫ om
nium mentes/aperiant̄ oculi. cognoſcamꝰ ſeculi vanitatē/labilita
tem/falſitatē/inſtabilitatē calamitatē breuitatē et finē. Conemur
itaqꝫ imitari xp̄m Jheſum qui nos inuitat/ac nos clamat. Venite
ad cenā paradiſi/et ad beatitudinē impetrabilē/que parata eſt omni
bus poſt me venire volentibus/quā nobis cōcedat Jeſus xp̄s Amē
Dn̄ica tercia de aduentu. Sermo de p̄dicacione Johānis baptiſte
qua xp̄m dei filiū publice p̄dicauit. Fructus. xiiii. Jeſu Jo. p̄dicat.

Edius autē veſtrum ſtetit quem vos neſcitis. Jo. i. c. et
m in euangelio p̄ſentis dominice. Precurſor domini noſtri
Jheſu xpriſti Johannes baptiſta ex diſpoſicione ſpiritꝰ
ſancti xpriſtū dei filiū publice predicauit/ cuius altitu-
dinem ſingulariter indicare voluit his qui fuerāt ab hieroſolomis

ad eum miſſi/qui tamē cum ceteris phariſeis ac iudeis pſidis nul-
lomodo acquieuerūt Johannis teſtimonio veraciſſimo Voluerūt
que de xp̄o audierant a Johanne humili mente ſuſcipe · Et quia in
euangelio hodierno fit ſpecialis mencio de Johannis p̄dicacione/
qua xpriſtū dei filiū firmiter/fortiter/veraciter/aſſerebat · Jdcirco
p euangelii declaracione fructum ponimus elucidādum/qui eſt ·
Jeſum Johannes predicat · Ad cui9 expoſicionē tres concluſiones
ocurrunt notande ·

Prima concluſio dicit̄ miſſionis ·
Secunda concluſio dicit̄ interrogacionis ·
Tercia concluſio dicit̄ magnificacionis ·

Qui miſſi fuit ad Johan-
nem ſacerdotes et le-
uite interrogantes an
eſſet xpriſtus · Capitulum · i ·

Prima concluſio dicit̄ miſſionis · Que notat̄ in prima parte
euangelii · q miſerunt iudei ab hieroſolimis ſacerdotes et
leuitas ꝛc̄ · Tu quis es Vbi nō immerito querim9 quare
iudei pocius opinabant̄ de iohanne q eſſet xpriſtus/q̄m de domino
noſtro Jheſu xpriſto · Nam ſecūdum Origenem tempus aduentus
xpriſti populū recreabat/quodammodo iam p̄ſens exiſtens legiſpe-
ritis ex ſacris ſcripturis ſperatū colligentibus ꝓpter quod theo-
das · non modicam multitudinē quaſi xpriſtus congregauit · Et poſt
illum iudas galileus in diebus profeſſionis · Cum ergo feruencius
expectaretur xpriſti aduentus/iudei tranſmittūt ad Johannem cō-
muniter ſcire volentes ſi ipſe ſe xpriſtū fateretur ꝓpter tria ·

Primo ꝓpter baptiſmi nouitatem ·
Secundo ꝓpter predicacionis claritatem ·
Tercio ꝓpter vite auſteritatem ·

Primo iudei habuerunt de Johanne talem opinionē ꝓpter bap-
tiſmi nouitatē quia vt dicit̄ in fine huius euangelii Johannes erat
in bethania trans iordanē baptizans · Hec Bethania ſecundū glo ·
alia fuit ab illa/que non longe erat ab hieruſalē/vbi fuerat lazarus
mortu9 ſuſcitatus de qua eciā dicit Origeñ q alio nomīe vocabat̄
bethabora · et quia nullus ꝓphetarū ante iohannem acceptauerat
baptizare · ideo baptiſmus eius quandā nouitatem p̄tendere videba-
tur q̄ non immerito ſupiores iudeoꝝ mouere poterat vt de iohāne
ſuſpicarent̄ q eſſet xp̄s · De quo baptiſmo quatuor veritates ſunt
tenende catholice Prima veritas ſecundū Rich · in quarto · q ſi ex-
tendamus nomen ſacramenti ad omne ſignū rei ſacrantis ſuſcipien-
tem · ſic baptiſmum iohannis erat ſacramentum · quia expreſſe re-
preſentabat xpriſti baptiſmum/qui eſt res ſacrans ſuſcipientem ·
Si autē reſtringamus nomen ſacramenti ad illud quod eſt ſacre rei

ſignum/et cauſā: ſic non erat ſacramentū quia non conferebat gra
ciam ex vi ſacramenti vt declarabimus. vnde reſpectu ſacri baptiſ
mi xpriſti debet dici fuiſſe ſacramentale. quia fuit quedā diſpoſi
cio et preparacio ad illius baptiſmi ſuſcepcionem vt dicit magiſter
ſentenciarū in litera di. ſecunda .iiii. li. Secunda veritas ꝙ baptiſ
mus Johannis vt dicit prefatus doctor fuit inſtitutus auctoritate
diuina/quod probat per illud quod dicit a Johanne baptiſta. Jo. i.
Qui miſit me baptizare ille michi dixit. ſup quē videris ſpiritum
deſcendentem et manentē ſupra eum/ipſe eſt qui baptizat in ſpiritu
ſancto. Hoc ipſū ptz/quia Mat. xxi. xpriſto querenti de baptiſmo
Jo. vtrū eſſet ex celo an ex hominibus Non fuerunt auſi dicere ꝙ
ex hominibꝫ Et dicit ille baptiſmus iohannis eo ꝙ ipſe ſolus fuit
miniſter primarie inſtitucionis et execucōnis illius baptiſmi. Ter
cia veritas quia baptiſmus iohannis ſecundū glo ſup illud Luce.
iii. Predicans baptiſmū penitencie Non dabat ſeu conferebat gra
ciam/quia vt dicit ibi. Johannes darē nō potuit baptiſmū/quo pec
cata ſoluerent. Nam vt dicit Bon. ſecunda di. quarti li. talis bap
tiſmus fuit inſtitutus p quandā preparacionē et aſſuefactionē ad
baptiſmum xpriſti. de conſe. di. iiii. c. non regenerabant. vnde gloſa
Mat. iii. ſup illo verbo. Ego baptizo ait. Tantū corpora lauo/ꝙ
peccata ſoluere nequeo/vt ſicut naſcendo et pdicando pretereo/ſic
baptizādo ad xpriſti baptiſmū dirigam. Quarta veritas eſt ꝙ bap
tizati baptiſmo Johannis ſimiliter/iterū debuerunt rebaptizari/ſicut
patz per Aug. ſup Jo. et ponit de conſe. di. iiii. c. Aliud vbi dicit.
Si quos baptizauit iudas/iterū non ſunt baptizati/et quos baptiza
uit Johannes/ iterū ſunt baptizādi et idem li. ſecundo de baptiſmo
contra donatiſtas ait. Dominus Jheſus xpus tali baptiſmo mun
dat eccleſiā/quo accepto nullū alterum requiratur. Johannes autem
tali baptiſmo precingebat/ quo accepto eſſet eciā baptiſmū dominicum
cum neceſſariū. Et hoc habetur expreſſe actuū xix. c. quando bapti
zatos baptiſmo Johannis Paulus baptizauit baptiſmo xpi. Dicit
tamen dominus Bon. ꝙ quondam opinio fuit ꝙ baptizati baptiſmo
Johannis ſi non habebant fidē trinitatis rebaptizandi erant. ſi aūt
habebant fidē trinitatis/qua interius inſignabant tanquam caractere
habebant ſpūm ſanctū p impoſicionē manuū/et ideo non erant re
baptizādi. Scotus in ſecūda di. ſui quarti inquit ꝙ dupliciter poteſt
intelligi baptiſmus Johānis. Vnomō in forma baptiſmi xpi/quia potu
it didiciſſe a diſcipulis xpi vel ab aliis audientibꝫ eos baptizare et
tunc nō dicitur proprie baptiſmus iohānis ſicut non dicitur baptiſmus petri
vel pauli. et planū eſt ꝙ tales ſic baptizati nō erāt baptizādi. Alio

modo poteſt intelligi baptiſmus iohannis non in forma baptiſmi xpriſti ſed in aliqua alia forma ꝓprie ſcʒ in nomie venturi vt dicit act. xix. vel abſqʒ aliqua forma et ſic de baptizato ſatis videt̃ neceſ-ſariū ꝙ erat baptizandus baptiſmo xpriſti / tum ꝓpter preceptū generale obligans omnes quod non implebant ſic baptizati a Johāne tum quia medicina preparatiua ſuſcepta congruū eſt recipere medicinam curatiuā. Baptiſmus iohannis vt dixi paulo ſupius eſt ſicut diſpoſicio et medicina preparatiua ad baptiſmum xpriſti. ideo non tenet̃ opinio magiſtri a doctoribus in hoc paſſu / quia non videt̃ habere raciones couenientes.

¶ Secundo iudei magis opinabant̃ ꝙ eſſet xpriſtus / q̃m de domino noſtro Jheſu xpriſto / ꝓpter doctrine claritatē adeo nanqʒ doctrina eius erat grata / vt magna populoꝝ frequencia conueniret ad ipſū audiendū. vnde Mat. iii. dicit̃. Exibat ad eū hieroſolima et omnis iudea et omnis regio circa iordanē. Et ſi dicat̃ ꝙ populi ſtulte faciebant / cum non cōſtabat eis de auctoritate Johannis / qui eciam nulla miracula faciebat. vt dicit̃ Jo. x. dicit̃ ꝙ fama miraculoſe cōcepcionis Johannis de ſterili et ſene / et annūciacio eius facta patri in loco et feſto ſolenni et ablacio vſus lingue / et eius recticio nota plebi et p̄clara vita parentū / et eius ab infancia pmanſio in deſertis et ſanctitas et ſtupenda efficacia ſpūs in loquendo dabat apertiſſimum teſtimoniū Johanni ꝙ eſſet vox illa clamantis in deſerto / de qua dicit Jſaias. Jdeo exitus populoꝝ non erat temeritas / ſed pocius mocio ſpūs dei et racionis et voluntatis eoꝝ ſibi conſencientis

¶ Tercio iudei de Johanne opinabant̃ ꝙ eſſet xpriſtus ꝓpter vite auſteritatē / vel ſingularitatē. Nam xpriſtus ferebat veſtes cōmunes. Johannes aūt de pilis cameloꝝ confectas. Xpriſtus panem et vinū comedebat cum peccatoribus. Johannes autē habebat duriſſimum victū / et euitabat cōſorcia peccatoꝝ. Xpriſtus de fabro progenitus eſſe credebat̃ Johannes vero a ſūmo ſacerdote / veruntamē non excuſant̃ iudei / quibus iſte de quo tantā opinionem habebant Xpriſtum eis oſtendit. vt patebit in ſequentibus Et hoc p̄diximus in precedenti fructu. Conuincunt̃ illi qui homines ex exterioribus iudicare volunt.

¶ Q̃ꝝ deſtinatis ad Johannē ipſe ad tria veraciter reſpondit. C. ii.

Secunda cōcluſio dicit̃ interrogacionis. Nam hi qui fuerūt ad Johannem deſtinati ipſū ſagaciter et ſtudioſe interrogauerūt proponentes ſibi ſimpliciter tria / ad que ipſe veraciter voluit reſpondere. ¶ Primum quis es tu.
Secundum helias es tu. Tercium ꝓpheta es tu.

¶De primo dicit text9. Et confeſſus eſt/ et nō negauit. Et cōfeſ-
ſus eſt ꝙ nou ſum ego criſtus. Vbi reſpondet ſecundū Criſo. inten
cioni eoꝝ. quia ad hoc querebant. Tu quis es/ vt reſponderet eis
ſi eſſet Criſtus vel nō. Dicit Criſo. Sic fide dignū exiſtimauerūt
eſſe Johannē/ vt ei de ſeipſo dicenti crederent. Ad ſecundū ſibi
ꝓpoſitum dicit non ſum. Quod contrariari videt̄ ſentencie ſaluato
ris/ qui dixit. Mat. x. de Johanne baptiſta. Ipſe ē helias. Et ad hoc
ſecundū origenē dixerunt quidā/ ꝙ Johannes erat helias tamē ig
norabat ſe eſſe heliam. Et hoc nimiꝝ tenent qui aſſerūt iterate in
corporacionis vnionē tanq̄ anima multa poſſet induere corpora.
Vnde iudei ꝑ leuitas et ſacerdotes querunt an eſſet helias arbitrā
tes helie animā in Johanne eſſe/ qui dixit non ſū/ neſciens primeuā
vitam ꝓpriam. ſed hunc errorē interemit Origenes dicēs. Qualiter
autē videtur racionabile ſi tanq̄m ꝓpheta a ſpiritu illuminatus et
de deo vnigenito tanta narrauit/ ignoraſſe de ſeipſo/ an vnq̄m eius
anima fuerit in helia. Ideo Greg. in omel. hunc paſſum declarat di
cens. Ex his verbis queſtio vobis valde implexa generatur. Alio
quippe loco inquiſitus a diſcipulis dn̄s de helie aduentu reſpondit
Helias venit et non cognouerunt eū. Sed ſi vultis ſcire Johannes
ipſe eſt helias. Requiſitus autem Johannes dixit Non ſum helias
Quid eſt hoc fratres cariſſimi/ quia quod veritas affirmat hic pro
pheta veritatis negat. Valde em̄ inter ſe diuerſa ſunt. Ipſe eſt/ et
ego non ſum. Quomodo ergo ꝓpheta veritatis eſt/ ſi eiuſdē verita
tis ſermonibus concors no eſt. Sed ſi ſubtiliter veritas ipſa requi
ratur/ hoc quod inter ſe contrariū ſonuit/ quomodo contrarium non
ſit inuenit̄. Ad zachariam nanq̄ angelus de Johanne dixit. Ipſe p̄
cedet ante illū in ſpiritu et virtute helie. Quia ſicut helias ſecundū
domini aduentū preueniet/ ita Johānes preuenit primū Nam ille
precurſor venturus eſt veridicis ita iſte p̄curſor factus eſt redem-
ptoris. Johannes ergo in ſpiritu helias erat. in pſona helias non
erat. Quod ergo xpriſtus fatet̄ de ſpiritu/ hoc Johannes denegat
de pſona/ quia et iuſtū erat vt diſcipulis dominus ſpiritualē de Io-
hanne ſentenciā diceret Et iohannes turbis carnalibꝫ non de ſuo ſpi
ritu ſed de corpore reſponderet. Hec ille. ¶Ad terciā interroga-
cionem reſpondit Johannes ſe non eſſe ꝓphetam. Qꝫ ſi alicui du-
bium hec reſponſio faceret/ cum dominus eum ꝓphetam dicat et
pluſquā ꝓphetam. Nos reſpondere poſſumus ꝙ hic ꝓpheta tripli
citer poteſt capi. videlicet

Generaliter primo modo.
¶Specialiter ſecundo modo.
Singulariter tercio modo.

¶ Primo modo accipitur pro quolibet propheta· Et ſic Johannes
non erat ꝓpheta/ſed pluſquã ꝓpheta· Et aug·ait·iohanēs maior
erat quam ꝓpheta/quia ꝓphete longe ꝓnunciauerūt·iohannes pre
ſentem demōſtrabat· ¶ Secundo modo accipitur ꝓpheta ſpecialiť
et ſic ſecūdum Nicolaum de lira famoſa erat opinio tunctemporis
aput antiquos iudeos ꝙ ante Criſtū veniret vn9 magnus ꝓpheta
eo ꝙ ſcriptū eſt deutro·xviii·c·Prophetā ſuſcitabit deus de fratri
bus veſtris· Que quidē auctoritas ſecundū veritatē intelligenda
eſt ad litterā de Criſto/licȝ iudei intelligerent eam de alio ꝓpheta·
Et ideo interrogauerunt eum/ſi eſſet ille ꝓpheta/et reſpondit Non
Non enī negauit ſe eſſe ꝓphetā abſolute · Sed ꝓphetā miſſū ante
Criſtū/quia negaſſet veritatē·ſed negauit ſeipſū ꝓphetam/de quo
loquiť ſcriptura ꝑallegata/que ad litterā intelligenda erat de Cri
ſto/vt dictū eſt · ¶ Terciomodo accipiť ꝓpheta ſingulariter·et ſic
ſecundū gloſam accipiť ꝓ heliſeo/in quo requieuit duplex ſpirit9
ꝓphetaꝝ quarti Reg·ii·c·ideo Johānes dixit Non ſum·ſcȝ heliſe
us· Mira certe humilitas iohannis animā poſſidebat/qui in tāta
exiſtimacione ſui noluit iactanter dicere quod nō erat·Potuiſſet re
ſpondere ſe eſſe xpriſtū vel ꝓphetam/et noluit Recuſauit ſibi vſur
pare honorē alienum veritatē rei petentibus manifeſtauit· Sed ve
mundo a ſcandalis ꝓ tali honore quociens veritas obfuſcať Quot
mendacia ꝓferūtur/quot flagicia perpetranť Certe vix illa expli
care poſſum9·Non ſic faciebat iohānes·qui nobis ſue humilitatis ꝑ
bere voluit exemplū et hec ſufficiant ꝓ ſecunda concluſione ·

¶ Q̲ Johannes ſua predicacione xp̄m magnificauit· Ca·iii·

Tercia concluſio diciť magnificacionis· Magnificauit enī
Johannes xpriſtū illum predicando et declarans his qui in
terrogabant eum ſpecialiter de tribus·

Primo de maieſtate· ¶ Secundo de prioritate·
Tercio de ſublimitate·

¶ Primo de maieſtate magnificauit xpriſtū/quia illis petentibus
Quis es vt reſponſū demus his qui miſerunt nos·Quid dicis de te
ipſo·Ego vox clamantis in deſerto dirigite viam dn̄i· Vbi xpriſtū
dominū predicabat ſecundū ꝙ Jſa·xl·ꝑdixerat iohannes demōſtrat
clamare in deſerto iudee/vt omnes ſe preparent in aduentu Criſti
in mundum·Et bene deſignať Johannes in ꝓprietate vocis ꝙ erat
annūciator verbi domini/hoc eſt xpriſti qui eſt verbū patris·vnde
Greg·in omel·ait·Scitis autē quia vnigenitus filius verbū patris
vocat·Ex ipſa aūt noſtra locucione cognoſcimus·quia prius vox
ſonat vt verbū poſſit audiri·Johānes ergo vocē ſe eſſe aſſerit/quia

verbū̃ precedit· Et ꝑ eius miſterium patris verbum ab hominibꝫ
audit̃· Theopilus autē dicit/ ꝙ Johannes vox eſt/ q̃ veritatē mani
feſte annūciat· Omnes em̄ qui in lege erant obſcure loquebant̃ Sed
poſſet queri quare Johannes appellat ſe vocē· Reſpondet̃ triplici ra
cione· Quia verbū eſt in corde/ ſed manifeſtat̃ per vocē dicentis et
ponit̃ in corde audientis· Et ſic nichilominꝰ verbū adhuc remanꝫ
in corde dicentis et audientis/ et vox tranſit· Sic eciā Criſtus qui
eſt verbū in corde patris/ qui ad nos venit/ et Johannes ipſū mani-
feſtauit· Sic Criſtus et remanet in corde patris ꝑ eternā generacio
nem et in cordibus noſtris per fidē· et Johannes tranſiuit ꝑ mortē
Jo· i· Me oportet minui/ illū autem creſcere· Secunda racio quia ſi
cut verbū prius eſt quā vox/ et non vox preit verbū/ ſic xpiſtꝰ fuit
ante Johannē et ideo ipſe dixit Jo· i· Prior me erat· Et non iohan-
nes p̄ceſſit Criſtū· Luc· i· ipſe p̄cedet ante illū in ſpiritu ꝛc· Tercia
racio eſt quia ſicut vox eſt coniuncta verbo/ nec tamen eſt verbū/ ſic
Johannes multa ſanctitate ꝯiunctus fuit xpiſto · nec tamen fuit
xpiſtus· Nam xpiſtꝰ fuit ſponſus/ Johannes amicus ſponſi·

¶ Secundo magnificauit xpiſtū de prioritate· Nam ſequit̃ euan-
gelium Et qui miſſi fuerant erant ex phariſeis et interrogauerūt
eum et dixerunt ei Quid ergo baptizas ſi tu non es xp̄us neqꝫ he-
lias/ neqꝫ ꝓpheta· Reſpondit eis dicens· ego baptizo in aqua· me-
dius autē veſtꝝ ſtetit quē vos neſcitis Quod ſic itelligit ſecun-
dum Greg· quia per carnē apparens et viſibilis extitit in corpore/ et
inuiſibilis maieſtate · vel ſecundū Criſo· quoniā decēs erat xpiſtū
commixtū eſſe populo vt vnū multoꝝ ſe vbiqꝫ humilē eſſe docen-
tem· Vel ſecundū Theophilū· Medius erat phariſeoꝝ dominus·
ſed ignorabant eū/ quia ipſi ſcripturas ſe ſcire putabant· Et inquā-
tum in illis ꝓnunciabat̃/ dominus medius eoꝝ erat· ſcꝫ in cordibus
eoꝝ· Sed neſciebant eū/ eo ꝙ ſcripturas non intelligebant· ipſe eſt
qui poſt me venit/ qui ante me factus ē· Sed quomodo verꝝ eſt hoc
dictum cum criſtus ſecundū diuinitatē ſit genitus et non factus/
ſecundū humanitatē vero poſt conceptū precurſoris in vtero virgi
nis ſit incarnatus· vt patet Luce· i· Ad quod reſpondet Greg· in
omel' dicens· Sic nanqꝫ dicit̃ ante me factus eſt/ ac ſi dicat̃· antepo
ſitus eſt michi· Poſt me ergo venit· quia poſtmodū natꝰ· ante me
factus eſt· quia michi prelatus·

¶ Tercio magnificauit xpiſtū de ſublimitate/ cum dixit· Cuius nō
ſum dignus vt ſoluam corrigiā calciamentoꝝ eius· Circa quod du
bium occurrit/ ſi xpiſtus calciamenta portauit· et ſecundum hanc
ſentenciā videt̃ ꝙ ſic· tamen ex altera habet̃· Luce· x· c· ꝙ xpiſtus

apoſtolis ſuis calciamenta portare inhibuit· et ipſe fecit quod docue
it actuū ·i· et Hiero· ad euſtochiū inquit· Diſcipuli abſqꝫ calciamē
torum onere/et vinculis pelliū ad predicacionē noui euangelii deſti
nantur· et milites veſtimentis Jheſu ſorte diuiſis caligas non inue
nerunt/quas tollerent· Jdeo ſecundū Nico· de lira dicendū eſt q̄ Jo
hannes metaphorice locutus eſt/ dicens ſe nō eſſe dignū exhibere
xpriſto eciā minimū ſeruiciū/ſicut ſolent homines aliquando loqui
ad oſtendendū ſuam paruitatē vel alicuiꝰ alterius excellenciā /vel
ſecundū Greg· dicere poſſumus/ q̄ per corrigiā calciamenti incar-
nacionis miſteriū intelligit̄ ait enim · Jncarnatus dominus veniens
quaſi calciatꝰ apparuit qui in diuinitate ſua morticinia noſtre cor-
rupcionis aſſumpſit· Corrigia ergo calciamenti et ligatura miſte-
rii · Johannes ergo ſoluere corrigiā calciamenti eius non valet quia
incarnacionis miſteriū nec ipſe inueſtigare ſufficit /ac ſi paten̄ter di
cat· Quid mirū ſi michi ille p̄latus eſt/quem poſt me quidē natum
conſidero/ſed natiuitatis eius miſteriū non cōprehendo· Hec greg·
Quis itaqꝫ iudeos ptinaciſſimos et formidoloſos non iudicet / qui
poſtquā iohannis teſtimoniū audierunt /xpriſtum querere neglexe
runt/immo ipſū inuentū ſuſcipere noluerunt· Sed non minꝰ immo
multo iniqui exiſtimandi ſūt falſi xpriſtiani/qui xpriſtū expellunt
de cordibus ſuis· Audiunt pphetas/patriarchas/apoſtolos/mar-
tires/cōfeſſores/virgines/doctores/et p̄dicatores/clamantes xp̄m
eſſe ſaluatorē mundi · et eum fugiunt/et malis opibus ipſum perſe
quuntur· O quot ſcelera/quot ip̄ietates/quot facinora mala falſi
xpriſtiani comittunt/rurſū crucifigentes filiū dei/vt dicit apoſtolꝰ
Aperiamus ergo corda noſtra/mundemꝰ illa ab omni inquinamē
to/et ſuſcipiamus dominū Jheſum xpriſtū/qui ſe ipſū tam benigne
nobis cōmunicare voluit apparens in medio hominū /vt omnes eū
cognoſcerent/atqꝫ ab ipſo quererent munꝰ eterne ſalutis/quod no
bis concedat ipſe/qui eſt benedictus in ſecula ſeculorū· Amen·

Feria ſecunda poſt terciā dominicam de aduentu· Sermo de ſatiſ
factione per Criſtum facta·

Fructus ·xv· Jheſus ſatiſfactor·

Medius autem veſtrū ⁊c· ꝓpter grauitatem peccatorū hu
mani generis ſuſcepit Criſtus innocens carnē eterno pa
tri cum ſua penitencia ꝓ omnibus aſſumpta plene ſatiſ-
facturus· Non enī pro ſe ipſo criſtus venit in mundū/⁊
paſſus eſt ſudores/labores/opprobria/vulnera/et duram mortē/ſed
vt paterna iuſticia contra hominū peccata ex condecenti placaret
Nam ita contra peccata mortalia indignat̄ deus vt nullus poſſit ꝓ

ſe ſufficere non ſolum ꝓ peccato primoꝝ parentū/ſed ꝓ quocūqꝫ
peccato ꝓprio ipſius furorē mitigare. Cum itaqꝫ fructū tam vber
rimum omnes guſtamus. ſcꝫ ꝙ iram dei vincere poſſumus ex bene-
ficio incarnati Jheſu. Idcirco in p̄ſenti ſermone de ſatiſfactione p
xpriſtū facta dicturi ſumus. in quo contemplamur xpriſtū ſatiſfac
torem/ꝑ cuius declaracione tres concluſiones erunt notande.

¶ Prima dicitur congruitatis.
Secunda dicit̄ poſſibilitatis.
Tercia dicit̄ copioſitatis.

¶ Qꝫ humanum genus reparari
per ſatiſfactionem congruum
fuit. ¶ Capitulum primū.

P Rima concluſio dicit̄ congruitatis. In qua videndum eſt ꝙ
magis congruū fuit humanū genus reparari per ſatiſfac-
tionem q̄ꝫ per alium modū. Et hoc ſecundū dominum Bon̄.
in tercio di. xx. et maxime ꝓpter tres raciones.

Primo racione diuine iuſticie. Secundo rōne diuine ſapiencie
Tercio racione diuine honorificencie.

¶ Primo racione diuine iuſticie/quia illa via magis ꝯueniens fuit
ad reparacionē humani generis/ in qua ſeruat̄ ordo diuine iuſticie.
Magis autē ſeruatur cum malū punitur q̄ꝫ cum malum relinquit̄
impunitū. ſed cum peccator reparat̄ per ſatiſfactionē malum punit̄
cum ſine ſatiſfactiōe malū relinquit̄ impunitū. ergo magis ſeruat̄
ordo diuine iuſticie in reparacione ꝑ ſatiſfactionem q̄ꝫ ſine ſatiſfac
tione. Hanc racionē tangit Anſelmus in li. cur deus et homo. vbi
ait. ſi peccatū impunitum dimittit̄ ſimiliter ſi habet deus peccanti
et non peccanti. Secundo magis congruū fuit reparacionē pre-
dictam eſſe per ſatiſfactionē racione diuine ſapiēcie. Nam illa via
magis congruit reparacioni humani generis/in qua magis ſerua
tur ordo diuine ſapiencie. Sed ſic eſt ſecundū Aug. Ordinacio pec-
cancium in ſuppliciis ſiue peccati in pena manifeſtat decorē diuine
ſapiencie/ que non patit̄ vniuerſū ex aliqua ſui parte deturpari ſed
cum peccator reuelat̄ per ſatiſfactionē/culpa ſequit̄ ad penā. Cum
ergo ſine ſatiſfactione culpa nō ordinat̄ per penam. ergo reparacio
humani generis prius conuenit diuine ſapiencie per ſatiſfactionē

¶ Tercio racione diuine honorificencie magis congruum fuit ꝛc̄.
Nam illa via magis conuenit reparacioni humani generis/in qua
magis ſeruat̄ honorificencia diuine maieſtatis. Sed peccator cum
peccat per preuaricacionē deum inhonorat. ſi ergo peccatū dimittit̄
ſine ſatiſfactione peccatū relinquit̄ abſqꝫ honoris ablati recōpen-
ſacione. Cum autem ſatiſfactio reddit̄/honor recompenſat̄. ergo in
modo reparandi honorē per ſatiſfactionē magis ſeruat̄ honorificē
cia diuine maieſtatis/quā per alium modū. Sed inſtare poſſumus

multipliciter Et primo ſic. Magis decet deū facere quod magis facit ad oſtenſiōem ſue benignitatis et miſericordie. ſed dimittere peccata omnia abſq̧ aliqua ſatiſſactione pene eſt maioris miſericordie quā exigere ab illis penā/ ſed deus eſt miſericordiſſimus et benigniſſimus adeo vt benignior cogitari non poſſit/ ergo videt̄ ꝙ modus ille reparandi qui eſt abſq̧ ſatiſſactione magis ſibi ꝯuenit ¶ Secundo poſſumus inſtare ꝙ ille modus magis ꝯuenit reparacōni humani generis/ qui magis eſt oſtenſiuus diuine ſufficiencie/ ſed ſi ſic deus humanū genus repararet ꝙ nullā ſatiſſactionē acquireret/ magis appareret. Oſtenderet̄ eñ tunc ꝙ emendarum noſtrarū et bonorum noſtroꝝ non indiget. ergo modus repandi abſq̧ ſatiſfactione magis eſſet ꝯueniens ¶ Tercio poſſumus dicere ꝙ ille modus magis conuenit reparacioni humane nature/ qui magis eſt oſtenſiuꝰ diuine potencie ꝑ eo ꝙ reparacio eſt quedā recreacio. ſed ſi deus abſq̧ omni ſatiſſactione reparaſſet genus humanū ſolo verbo/ ſicut fabricauit mundū maior ibi eſt diuine virtutis oſtenſio. ¶ Quarto poſſumus arguere ꝙ ille modus magis ꝯuenit reparacioni humani generis. in quo homo magis aſtringit̄ ad laudandum et amandū deum. Sed ſi deus culpā habentē reliquiſſet abſq̧ omni ſatiſſactione pene/ eſſet magis laudandus et amandus ab homine quia ab ipſo plura ꝑcepiſſet. ¶ Quinto poſſumꝰ arguere/ quia ille modus magis ꝯuenit reparacioni humani generis/ in quo magis erudit̄ homo ad execucionē diuini mādati et ymitatē dei. ſed homo debet remittere et ꝯdonare aliis culpam et penā. ergo ſi deus homini debuit dare exemplū perfectōnis. videt̄ ꝙ magis decuit reparare genus humanū totum relaxando/ q̄z ſatiſſactionē aliquā exigendo Reſpondet̄ ad obiecta ſecundū dominū Bon̄. vbi ſupra. Ad primū ꝙ vniuerſe vie domini miſericordia et veritas. Cum ipſe ſit ſumme iuſtus et miſericors/ ideo in reparacione generis humani/ q̄ eſt excellentiſſima viarū dei/ congruū eſt/ vt ſimul currat miſericordia cū iuſticia. et ideo decens fuit vt deus ab homine ſatiſſactionē exigeret ꝑ iniuria ſibi facta. Et ſi homo nō poſſet tunc miſericordia diuina ſubueniret dando ei mediatorē qui ꝑ eo ſatiſſaceret. Ad ſecundum dicendū ꝙ ſicut deus exigit a nobis mandatoꝝ ſuoꝝ obſeruanciam/ non ꝓpter ſuam indigenciā ſed ꝓpter ordinacionē noſtrā quia debemus ei tanq̄z domino obedire. ſic et ꝑ peccato exigit emēdam non ꝓpt̄ hoc ꝙ indigeat/ ſed vt reducat nos ad ordinacionē debitam. Ad terciū dicimus ꝙ ſi in omni opere dei ordinatur diuina potencia/ in opere tamen repacionis magis manifeſtat̄ benignitas et miſericordia. et ꝑ ꝯſequens ipſa iuſticia cū miſericordia annexa

ſic in deo eſt vt cum poſſit vno verbo genus humanum reparare/ſtma
luit tamē reparare cum difficultate et penalitate/ꝙ magis oppor
tunum erat ibi miſericordiā quā potenciam. Ad quartum dicit ꝙ
plus nos aſtringit ad honorē et laudem dei hoc ꝙ dedit vnigenitū
filium ſuum q̄ʒ ſi non dediſſet. Ad quintū dicimus ꝙ ſi debeamus
xpriſtū imitari in omnibꝫ ad deum ſpectat querere vindictā ſecun-
dum ꝙ dicit ad Ro. xii. Da michi vindictā et ego retribuā/ et ta
men nobis vindicta ꝓhibita eſt/ vnde doctores/ et omnes concludūt
ꝙ nullomodo iuſticia dei potuiſſet efficacius mitigari/ q̄ʒ per viam
ſatiſfactionis. Et ſic patʒ prima concluſio.

¶ Qꝫ nulla creatura ꝓ̄ter xp̄m potuiſſet ꝓ homine ſatiſfacere. c. ii.

Secunda concluſio dicit̄ poſſibilitatis/ in quo cōſiderare licʒ
poſſibilitatē ſatiſfactionis fiende ꝓ peccato tripliciter.
¶ Primo ex parte angeli.
Secundo ex parte hominis. Tercio ex parte xpriſti.

¶ Primo ex parte angeli. Alexander in tercio dicit/ ꝙ nullus an-
gelus nec omnes ſimul potuerunt hanc ſatiſfactionē reddere. Sed
contra hoc poſſumus arguere/ quia homo cecidit per aliū impellen
tem/ ergo debet releuari per illū eundem/ ſed homo per angelū ceci
dit/ ergo per angelū debet fieri ſatiſfactio. ad hoc dicit Alexander
vt ſupra ꝙ ſatiſfactio per angelū non eſt conueniens neqꝫ poſſibilis
multiplici racione. ¶ Primo racione diuine iuſticie.
Secundo racione ſequele peccati. Tercio racione reſtitucionis.
¶ Primo racōne diuine iuſticie/ que requirit vt qui peccauit ſatiſ-
faciat/ ſed peccauit homo. ergo debet ſatiſfacere homo.

¶ Secundo racione ſequele peccati/ nam reatus peccati originalis
obligat totam humanā naturam/ vt omnes illius generis ſeu natu
re ad damnacionē eternā/ ſed nullus angelus poteſt ſe equare toti
humane nature. Et ſicut dicit Anſelmus. Illud ꝑ quod debet fieri
ſatiſfactio debet eſſe magis q̄ʒ commiſſū oportet ꝙ ille qui habet
ſatiſfacere de peccato originali ſit tantus ꝙ poſſit equari toti huma
ne nature/ et ꝙ eciam plus valeat. ¶ Tercio racione reſtitucionis
Nam ſi homo repararet̄ oportet ꝙ reſtituat̄ ad dignitatē illam/ q̄ʒ
habiturus erat ante peccatū Qꝫ ſi repararet̄ per angelū non poſſet
reſtitui ad illā dignitatē. patet. quoniā ſi non peccaſſet eſſet equa-
lis angelis dei in celis. Et idē nobis ꝓmittitur poſt reparacionem
et reſurrectionē Luce xx. et Mat. xxii. Erunt ſicut angeli dei in ce
lo. Si autē repararet̄ per angelū angelus per ↄſequens eſſet homīs
dominus/ quia vt dicit Anſelmus. Quecunqꝫ alia pſona hominē a
morte redimeret eius ſeruus idem homo recte iudicaret̄. Ad argu

ſentum reſpondet ꝙ idem ordo ſeruatꝰ eſt in lapſu et in reparacōe humani generis/quia ſicut ibi fuerit conſenſus mulieris malo angelo eidē ſuggerente/ ita cauſa reparacionis hominis fuit ꝯſenſus mulieris bono angelo eidē annunciante· Secundo licet conſiderare huiꝰ ſatiſfactōnis poſſibilitatē reſpectu hominis· Sicut em̄ angeli non potuerunt ſatiſfacere de peccato/ita et homines ſiue et aliqua alia creatura·Et ſi dicat̄ ꝙ Augꝰ·dicit/ꝙ iuſticia diuina non plus exigit in pena q̄ȝ commiſſū fuit in culpa·ſi ergo cōmiſſum eſt in culpa a pura creatura·ergo pura creatura debuit ſatiſfacere·Reſpōdet ¶Alex·in tercio·ꝙ quātitas peccati ade debet attendi penes tria·vȝ·

Quantum ad peccantem
¶Quantum ad inordinacionē peccati·
Quantum ad illū in quem peccat̄

¶Et ꝙ quantitas talis pecca ti debeat ſic conſiderari ptȝ quoniā ſi quis offenderet regem et militē/plus offenderet offendendo regem q̄m militem· Ita diuina iuſticia attendit quantitatē peccati ade·Cuius peccatū licȝ racione peccantis fuerit ſolius creature/tamen peccauit in bonū infinitum ſcȝ in deū· Inſup deordinauit et ream fecit totā humanam naturā / ergo ſecundū iſtos duos reſpectꝰ eſt ade peccatum infinitum et tranſcendens omnem humanam creaturā · ¶Secundo debet conſiderari in penā quantū commiſſū eſt in culpa patȝ ꝙ debet exigere penā infinitā in peccato ade·aut ſi admittat ſatiſfactionem debet fieri ſatiſfactio a tali pſona/in qua ſit infinitū bonū/et a qua ſit ordinacio tocius humane nature·ſed nulla pura creatura eſt talis/ergo ꝓpter hoc de iuſticia non fuit vt per purā creaturā fieret ſatiſfactio·Tercio licet conſiderare poſſibilitatē huiꝰ ſatiſfactionis ex parte xpriſti·Nam cum ſatiſfactio fieri nō poſſet per aliq̄m creaturā/vt dictum eſt/ conueniens eſt vt ſatiſfaciat xp̄us deus et homo·quia vt ait Anſelmꝰ/ſic ſatiſfacit deus/qui poteſt et homo qui debet/vbi mens humana quibuſlibet curioſis inquiſicōnibus dimiſſis ſatiſfactori xp̄o gracias agat/et infirmitatē ꝓpriam cognoſcens ad ipſū medicum humiliter currat·

¶Qȝ xpriſti ſatiſfactio quantum ad culpas penas et anguſtias fuit copioſa· Capitulū·iii·

Tercia ꝯcluſio dicit̄ copioſitatis· Si em̄ conſideremus ſatiſfactionem per xpriſtū factam/inueniemꝰ eam copioſam et habundantē valde ſecundū illud p̄s·Copioſa apud eum redempcio· Ad quod plene intelligendum intueri licet ꝙ huius ſatiſfactio ſingulariter ſe extendit ad tria·videlicet·

Primo ad culpas· ¶Secundo ad penas· ¶Tercio ad anguſtias·

¶Primo inquā xpriſtꝰ ſatiſfecit ꝓ noſtris culpis ſufficientiſſime

ꝓ quibus inimici dei eramus ꝓpter primoꝝ parentum peccatum:
et quottidie dei inimiciciam incurrimus ꝓpter debita ꝓpria · vnde
Aug9·xii·li·de ciui·dei·iii·c·ait·Dicit in ſcripturis inimici dei ꝙ
non natura/ſed viciis eius aduerſant̄ imperio/michil ei nocere volē
tes ſed ſibi. Cum itaqꝫ nulloꝝ hominū vires ſufficiant ad amiciciā
reconciliandam et abolendā xp̄us benedictus meritū ſuū et paſſio
nis ſue ſanctiſſime eterno patri obtulit/ cuius virtute vniuerſalis
pax dei et hominū eſt conſecuta·Et cum quiſqꝫ poſt facinora et cō
miſſa vere penitens ad deū redire voluerit/non poteſt ipſe magnus
deus et excelſus dicere. Offendiſti me in infinitū bonum culpa tua
infinita non ſufficit penitencia tua/vt meam obtineas amiciciam:
quinimo obligatus eſt benigne et gracioſe redeūtem peccatorē ad
amorē ſuū ducere/et amplecti · peccator poteſt dicere·Et ſi merita
mea ſint inſufficiencia vt te deum meū/quē inique offendi/et turpi
ter dereliqui pacificum videā/non eſt tamē inſufficiens meritū di
lecti filii tui/qui ꝑ me tibi et pro omnibus peccatoribus pleniſſime
ſatiſfecit· Securus ergo a te clamore requiro vt michi indulge
as/vt ignoſcas/vt veniā prebeas/multa ſūt flagicia mea/de quibꝫ
me dolenter accuſo· Et quia dolor meus non ſufficit illoꝝ maculā
delere/ſuſcipe dolorē filii tui/qui ꝑ me paſſus eſt pro me ſanguinē
fudit/pro me mori dignatus eſt O incogitabilis virtus verbi incar
nati·O mira ſuauitas anime penitētis/nulla eſt tam grandis culpa
pro qua Criſtus non ſatiſfecerit·Jō·apoc·i·dicit·Lauit nos a pec
catis noſtris in ſanguine ſuo·Et Aug9·ait· Fuſo ſanguine ſine cul
pa omniū culparum cyrographa deleta ſūt·Dicitur autē cyrogra
phum ſecundū Bon·di·xix·tercii·li·methaphorice a cyros quod ē
manus et graphos quod eſt ſcriptura /quaſi ſcriptura manu facta/
ſicut quando aliquis obligat ſe alteri facit ei cyrographū· Jta ho
mines peccantes obligant ſe vt diuinā iuſticia habeat eos punire/
dyabolica malicia poſſit eos accuſare conſciencia ꝓpria remordere
Omnia cyrographa per xp̄um abdita ſunt· Et ſi dicat̄ hoc non eſſe
verū/quia multa ſunt peccata ꝑ que dyabolus detinet homines hic
et in futuro ad luenda ſupplicia·/ergo videt̄ ꝙ non omnes culpe ſūt
delete·Rn̄dere poſſumus ꝙ meritū xpriſti pōt dupliciter ꝯſiderari·
¶ Primo quantū ad ſufficienciā/ ¶ Secundo quantū ad efficaciā·
¶ Primo ſi conſideremus meritū xpriſti quantū ad ſufficienciā ſic
ſe extendit ad omnes homines et ad omnes culpas/quia omnes ho
mines merito xpriſti poſſunt ſaluari· ¶ Si autē conſideremus quan
tum ad efficaciā·ſic ſe extendit tantū ad eos qui faciunt quod de
bent·et multi in hoc deficiūt · ideo non experiunt̄ effectum meriti
Jheſu xpriſti/qui tanto nequiores ſunt/quāto pro eis xpriſtus ſic

et pro aliis copioſiſſime ſatiſfecit. ¶ Secundo xpriſtus ſatiſfecit
pro noſtrā pena. vnde prima Petri. ii. c. Peccata noſtra ipſe ptulit
in corpore ſuo ſuper lignū. Que verba exponēs magiſter ſentenciaꝝ
ſup di. xix. tercii li. ait. Portare peccata noſtra eſt portare penā no-
ſtrorū peccatoꝝ. Et de hoc Iſa. lxxiii. c. ait Vere langores noſtros
ipſe tulit. et dolores noſtros ipſe portat. Nam vt dicit Bon̄ virtu
te paſſionis dimittit̄ nobis pena eterna et pena ſatiſfactoria. ſic ha
bet fieri in ſacramēto baptiſmi et ī relaxacionibꝫ quas fecit eccleſia
¶ Tercio ſatiſfecit xpriſtus ꝑ noſtris anguſtiis virtute paſſionis
xpriſti et reſurrectōnis. ſicut dicit Bon̄. Quoniā qui amici dei erūt
accipient donū impaſſibilitatis. et erunt immunes ab omni amari
tudine. quā guſtamus in preſenti vita. Non dormiant igit̄ morta-
les miſeri. ſed feſtinanter currant ad xp̄m. Ipſe nanqꝫ eſt qui pecca
tores venit ſaluare. Ipſe pro eis ſanguinis ꝓprii precium exponit.
Ipſe ad eos clamitat Mat ii c. Venite ad me omēs qui laboratis
et onerati eſtis. Venite ſcꝫ vos peccatrices anime aggrauate pon-
dere peccatorum veſtroꝝ. ad me dilectorē veſtrum. ad me amatorē
veſtrum. Et ego ex caritate mea et amore intimo. quo vos diligo
reficiam vos ad graciā reſtituendam exonerādo vos ab omni pena
quam deberetis perſoluere. O reprehenſibilis multoꝝ pigricia qui
ꝓprie ſaluti conſulere negligunt aperta eſt vena clemencie xpriſti
Iheſu. et peccatores non curant. Heu inquā. heu multa millia ani-
marum deſcendunt ad infernū. que ſi vellēt merito xpriſti poſſent
ſaluari michil deeſt ex parte ipſius. ipſaꝝ tamen tarditas eſt mani
feſta. nolunt currere ad fontem aque viue qui vt p̄diximus pleniſſi
me ꝑ omnibus ſatiſfecit offerens redeuntibus a peccato in p̄ſenti
graciam et in futuro gloriā.

¶ Feria tercia poſt terciam dominicā de aduentu Sermo de penali
tatibus et defectibus aſſumptis a xpriſto.

¶ Fructus ſextuſdecimus Iheſus defectus ſuſtinens.

MEdius autem veſtꝝ ſtetit quē vos. Omnes condiciones
aſſumpte nature in domino Iheſu xpriſto predicant ſuā
ardentiſſimā caritatem. Admirandū ꝑfecto eſt eum ſu
ſcepiſſe naturam noſtrā cum penalitatibus et anguſtiis
quibus ꝓpter peccata ſubicit̄ homo debilis vita. Paſſus nanqꝫ eſt
xp̄s famē ſitim labores et erumnas. ſicut et ceteri homines. quod
nos conſiderantes. animi vires debemus reſtringere ad cogitandū
q̄ꝫ vehemens fuit caritas filii dei. Ob quod in preſenti ſermone de
penalitatibus et defectibus aſſumptis a xpriſto dicturi ſumus ſub
vno fructu. qui eſt. Iheſus defectus ſuſtinens. Pro cuiꝰ declaraciōe
tres concluſiones notande erunt.

Prima dicitur qualitatis.
Secunda dicitur equitatis.
Tercia dicitur cauſalitatis.

Quod xpriſtus illos defectus aſſumpſit/quos aſſumere debuit Capitulum .i.

Prima concluſio dicitur qualitatis In qua videre debemus quales defectus ſuſtinuit ſeu aſſūpſit. Ad quod dicit magiſter ſentenciaꝝ di. xvii tercii libri ꝙ illos defectus aſſumpſit/quos illum aſſumere decuit/et nobis expediens fuit/quod declarat dominus Bonauentura. et Alex. in tercio ſumme dicens quod quidā ſunt defectus ex culpa et ad culpam/ ſicut pronitas ad malum et difficultas ad bonum/et tales non decuit xp̄m aſſumere quia fuit miniſter iuſticie omnino ſegregatus a peccato. Quidam vero ſunt defectus ex culpa/ſed non ad culpam/ quorum quidam ſunt parciales/et quidam vero ſunt generales. Generales vocantur illi qui reſpiciunt totam humanam naturam/ ſicut fameſcere ſitire egere/et huiuſmodi. Parciales vero defectus ſunt illi qui reſpiciunt aliquas perſonas ſpecialiter ſicut diuerſe egritudinum ſpecies. Quoniam ergo xpriſtus venerat naturam humanam redimere communiter ſine perſonarum diſtinctione. Ideo defectus vniuerſales penales tantum habuit et non vicioſos/ et non defectus perſonales/ generales defectus voluit aſſumere/ quia in aſſumpcione defectuum apparet humiliacio. Sed ſecundum Bernardū. deſcēdit quantum deſcendere potuit/ſi ergo maior eſt humiliacio aſſumpcōne plurium defectuum q̄ȝ paucorū/videtur ꝙ aſſumere debuit omnes defectus. Reſpondet Bonauentura. ꝙ omnis humiliacio bona et laudabilis ortum habet ex diſcrecione racionis. Non enim debet procedere ex impetu/ſed ex cauſa racionabili. Et quia aliquibus defectibus racionabile non erat/vt xpriſtus ſe per eorum aſſumpcionem humiliaret/ quia pocius ex illa humiliacione ſe inutilem quā vtilem reddidiſſet/ſicut ſi fuiſſet cecus vel gibboſus et huiuſmodi Ideo tales defectus nullo modo voluit aſſumere.

Quod equū fuit defectus penalitatis in xp̄o reperiri. Capi ii.

Secunda cōcluſio dicitur equitatis. Equuȝ etenim et racionabile fuit ſupradictos defectus et penalitates in xpriſto reperiri ꝓpter tria.

Primo propter precium noſtre ſalutis.
Secundo ꝓpter exemplum virtutis.
Tercio ꝓpter fulcimentum noſtre fragilitatis.

Primo ꝓpter preciū noſtre ſalutis quia ꝓpoſuerat nos non corruptibilibus auro et argēto redimere/ ſed precioſo ſanguine ſuo/vt

dicit̃ prima Petri primo c. Et animã ſuam ponere ꝓ animabus no
ſtris. Ad hoc autẽ non fuiſſet ydoneus/ niſi naturam deficientẽ et
paſſibilẽ aſſumpſiſſet Et ſi contra hoc obicit̃/ſicut ſũme iuſticie re
pugnat defect9 culpe/ſic ſũme potencie repugnat defectus fragili
tatis et impotencie. Sed deum ſũme iuſtum nõ decuit habere defec
tum culpe/nec in ſe nec in natura aſſũpta. ergo pari rõne nec defec
tum penalitatis et impotẽcie. Reſpondere poſſum9 ſecũdum Bon̄.
ꝙ hec ſimilitudo tenet ſi comparet̃ infirmitas et culpa ad naturã
diuinã. In natura em̃ diuina ſicut nulla põt eſſe iniuſticia/ſic nulla
poteſt eſſe impotencia. Si autẽ comparet̃ ad naturã aſſumptã/ſic
non habet veritatẽ ꝓ eo ꝙ ipſa infirmitas põt eſſe materia exercẽ-
de virtutis. virtus em̃ infirmitatis exercet̃ potiſſime in ꝑpeſſione
terribiliũ/eoꝝ maxime que mortẽ inducunt. Culpa vero et iniqui
tas om̄io aduerſant̃ iuſticie et vitupabile reddit ſubiectum in quo
eſt. Infirmitas vero reddit magis laudabile/ quãdo eſt coniuncta
interiori virtuti animi ſecundũ meriti ſtatũ. ¶ Secundo fuit rõna-
bile xpriſtum prefactos defect9 aſſumere per exemplũ virtutis.
Specialiter aũt humilitatis et paciencie/ quibus mediãtibus perue
nitur ad celũ/in quibꝫ xp̃s nos ipſum voluit imitari. vt dicit̃. xciii.
di. c. Dñs. Tercio fuit ꝯueniens ꝓpter fulcimentũ noſtre fragili
tatis. vt ſcꝫ fragilitati noſtre ſuccurreret manifeſtando nobis veri
tatem aſſumpte nature. Hãc racionẽ tangit magiſter ſentenciaꝝ
in littera. Sed contra ipſã poſſum9 arguere/ quia in reſurrectione
glorioſa non erunt huiõi defectus. ergo ꝑ hos defectus non ꝓbatur
veritas humane nature. Ad hec reſpondet Alex. in tercio. quia vt
ſcribit̃ ad cor. prima. xii. c. Seminat̃ corpus animale/ſurget autem
ſpũale. Et prius eſt quod animale/deinde quod ſpũale. ideo aliud ẽ
oſtendere veritatẽ corporis vt eſt ſpirituale/aliud vt eſt animale.
Nam vt corp9 eſt animale indiget alimento/vt ſpirituale nõ. Simi
liter aliud eſt oſtẽdere veritatẽ anime/vt eſt vnita corpori anima-
li/aliud vt eſt vnita corpori ſpirituali.

¶ Q ꝫ iſti defect9 ex alia cauſa ſunt in nobis/et ex alia in xp̃o. c. iii.

T Ercia cõcluſio dicit̃ cauſalitatis. Nam vt dicit mgr̃ ſen̄.
ex alia cauſa ſũt iſti defectus in nobis/et in xp̃o. In nobis
em̃ ſunt ex neceſſitate ꝯtracti. ſed in xp̃o ſunt ex volũtate
aſſumpti ait em̃ textus ſic. Ex ſola volũtate miſeracõis traſtulit
verã infirmitatẽ in ſe/ſicut accepit verã carnẽ. Quod declarat dñs
Bon̄. d. ꝙ nos defect9 a parentibus trahim9 ꝓpter legem ꝓpaga
cionis et legẽ ꝯcupiſcencie/que militat in iſtis membris. Nã paſſi-
bilis generat paſſibilẽ/et habẽs legẽ ꝯcupiſcẽcie in mẽbris generat

filium ſubiectum concupiſcencie ex reatu illi9 cõcupiſcencie infūnt
proli omēs penalitates Et ꝓpterea dicunt omēs iſte penalitates in
nobis cõtracte q̄ſi ex concurſu duoꝝ tracte·ſcȝ ꝓpagatoris nature
et corruptoris cocupiſcencie· Jn criſto autē ſecus·Jpſe eñ neutro
modo fuit ꝓpagatus/nec ſecundū ꝓpagacionē legis naturalis/nec
ſecundū corrupcionē libidinis/ſed ſpūſſanctus adueniēs in ipſa vir
gine et ipſā fecūdans carnē eius ab omni feditate corrupcionis pu
rificauit/paſſibilē aūt reliquit· Ex illa aūt carne ipſe fili9 dei edifi
cauit ſibi corpus īmaculatū/ et illud corp9 vniuit et ſibi et anime
rōnali que quidē immunitatē habent a culpa/et in ſe et in carne cõ
iuncta/et ſic immunitatē habuit a reatu culpe/ſic ſecundū ordinem
diuine iuſticie īmunitatē habere debuiſſe a paſſibilitate miſerie.Q
ergo in carne illa remanſit penalitas/hoc fuit ex diſpēſaciōe ipſius
aſſumētis ɔcurrente ſimul accepciōe illi9 anime rōnalis/que in pri
mo inſtanti ſue creacionis ·habuit vſum cognicionis et placuit ſibi
tali corpi vniri ꝓpter ſalutē generis hūani·Et ſic ptȝ ꝙ tales defec
tus in xp̄o fuerunt nō neceſſitate generacionis/ ſed volūtate diſpen
ſacionis/ volūtate diuina ꝑueniente/ſed volūtate creata cõitante.
Dicim9 autē fuiſſe a volūtate diuina nō tanq̄ȝ infligente de nouo/
ſed tanq̄ȝ a relinquente in acceptacōne anime xp̄i/cum in eius arbi-
trio eſſet et volūtate defect9 illos excludere xp̄m· Hec Bon· Con
ſideremus ergo nos qui ſaluari cupim9/ q̄liter anima ei9 benedicta
ab inſtanti ſue creacionis ꝓuidit omēs labores/quos ipſe paſſurus
erat in xxxiii·annis in hui9 vite ꝑegrinacione/ꝓuidit ꝙ in preſepio
frigore et pauꝑtate cruciari debebat,ꝙ in deſertis egypti cū matre
pauꝑcula eſſet ꝑegrin9·ꝙ in terra aliena penuriā ſuſtineret·ꝙ in ie
iuniis orōnib9 et vigiliis et ſui corpis vulneribȝ a iudeis illatis eēt
fatigand9/et tamē ꝓmpte benigne et liberaliter dixit magis ɔten
tor naturā humanā aſſumere cū penalitatibȝ/vt ſaluet mundus/q̄ȝ
ſine penalitatibȝ/vt dammet mund9·O pelagus amoris Jheſu criſti
O fornax ſuccēſa nimis illi9 anime bn̄dicte· Qomō poterim9 nos
vermiculi ɔdignas et debitas gracias ꝑſoluere tanto redemptori/
qui non niſi ex amore tam ſtupenda facere dignat9 eſt in aſſumpta
carne·Amor fecit eū lacrimari·Amor fecit eū ꝑegrinari· Amor
fecit eum vulnerari·Amor fecit eum verberari Amor fecit eū in
cruce mori·O aīma inſignita ymagine dei dilige criſtum/dilige in-
quā illum qui eſt tuus legitimus ſponſus/quē vides in amore tuo
nunc vagientē in preſepio/ nūc fatigantē in itinere/ nunc orantē in
ſolitudine/nunc flentē/in cruce vt te ducat ad regnū eterne beatitu-
dinis/in quo ipſe xpriſtus regnat·Amen·

Feria quarta poſt terciā dominicā de aduentu. Sermo de moribꝫ
Jheſu et qualiter animā ſuam benedictā cum paſſionibꝫ regulauit.
Fructus decimuſſeptimus. Jheſus rectus moribus.

M Edius autē. Quoniā in p̄cedenti fructu de defectibus a
xp̄o aſſumptis aliqua diximꝰ in generali / conueniens eſt
vt in p̄nti ſermone aliquid dicamus in ſpeciali de ipſis
defectibus ſecundū ꝙ reſpiciunt animā racionalē. quia
ipſe dei filius verbū caro ē tam ex p̄te corporis / q̄m ex parte anime
ordinatiſſimꝰ adeo / vt nihil ſuperfluū aut diminutū in aſſumpcōne
noſtre nature valeat in ipſo repiri Et quoniā in anima eſt potēcia
iraſcibilis. Jdcirco videbimꝰ quemadmodū xp̄s quantū ad iſta tria
animā ſuā benedictā cum paſſionibus regulauit. Erit autē fructꝰ
huiꝰ ſermonis. Jheſus rectus moribꝰ. Pro cuiꝰ declaracione tres
concluſiones ſunt notande.

Prima dicitur excluſionis.
Secunda dicitur contriſtacionis.
Tercia dicitur conturbacionis.

Q xpriſtus non habuit defectus ignorancie. Capitulū .i.

P Rima cōcluſio dicit excluſionis. Na dn̄s noſter iheſus xp̄s
quantū ad potēciā racionalē voluit a ſe excludere defectū
ignorancie / vt docet magiſter ſen̄. di. xvii. tercii li. et racio
eſt ſecundū Bon̄ di p̄dicta / quia nec criſtū decebat / nec nobis expe-
diebat. criſtū non decebat / qꝛ anima eius debuit eſſe deiformis. Ac
p̄ hoc repleta luce ſapiencie et rectitudine iuſticie. ignorancia aūt
priuacio eſt ſciencie / et pōt eſſe via in errorē et obliquacionē a recti
tudine iuſticie / ac p̄ hoc criſto oppetebat. nobis eciā non expediebat
quos venerat dirigere et docere / quod facere nō potuiſſet ſi habuiſ-
ſet defectū ignorancie. Jnde ē ꝙ Anſelmus ait in li. cur deꝰ homo
Jlla aſſumpcio in vnitatē pſonē filii dei nō niſi ſapienter a ſūma ſa
piencia fiet / et ideo nō aſſumet in hōie quod nullomodo eſt vtile. et
iterꝝ idem. Quomō tot et tanta faceret opa ſine imenſa ſapiencia.
Et iterꝝ. Quomō illū crederent hōies ſi illū ſcirent neſcientē Si autē
neſciret ad quid erit vtilis ei ignorancia. Sed circa hoc cōtingit du
bitare quia Jo. damā. loquens de verbo incarnato ait Oportꝫ ſcire
ꝙ ſeruilē et ignorantē naturā carnē aſſumpſit. Secundo Leo papa
in ſermone de ephy ait. Adorauerunt infantē in nulla ab aliorꝫ ge-
neralitate diſcretū. ſed generaliter alii infantes ſūt ignorantes. ergo
et criſtus in ſua infancia habuit ignorancia. Tercio arguitur quia
ſciencia inflat. ſed xp̄s ſūme ſe humiliauit et defectꝰ iſtos aſſump
ſit qui faciunt ad humilitatē. ergo debuit habere defectū ſciencie.
Ad hoc reſpondet et primo quandū ad primum ſecundū dominum

Dōn· ꝙ Damaſcenus nō attribuit ignoranciā et ſeruilitatē nature
aſſumpte rōne iſtius ſingularis nature/que fuit verbū copulatū in
vnitatē ꝑſone/ſed quantū ad alias naturas ꝯſimiles in ſpecie/quaſi
diceret aſſūpſit naturā noſtrā/q̄ eſt ignorans nō in xp̄o ſed in nobis
Aliud dictū leonis pape eſt/ad quod reſpondet/ ꝙ loquit᷑ de criſto
de his q̄ exterius apparebāt· Ad terciū dicit᷑ ꝙ dupliciter eſt loqui
de ſciencia/aut ꝓut eſt abſqꝫ caritate/aut ꝓut eſt caritati ꝯiuncta
Si loquamur de ipſa ꝓut eſt a caritate diuiſa ſic dicit apoſtolꝰ/ꝙ
inflat· Si autē accipit᷑ ꝓut eſt caritati coniuncta/ſic non eſt via ad
inflacionem/ſed pocius ad rectitudinē et edificacionē et hoc modo
fuit in xp̄o/de cuiꝰ ſciencia in ſequentibꝫ plenius loco ſuo dicemꝰ·
Nunc autē quantū ſpectat ad p̄ſens ꝓpoſitum nobis ſufficiat intel
ligere ꝙ xpriſtꝰ ignoranciā nullo modo ſecū habere voluit· Ex quo
colligimꝰ quā grauiter errat qui ignoranciā ſtudet magnificare/
quaſi in ea aliquid ꝑfectionis inueniāt/quos quid aliud dixerim q̄ꝫ
beſtiales et brutales· Nam vt ſcribit᷑ xxxviii· decreto · Ignoran-
cia eſt mater cunctoꝝ erroꝝ· Et de qua Augꝰ· in li· de verbis apo-
ſtoli dic᷑· Peſſime matris ignorancie/peſſime inde filie due ſūt falſi
tas ꝛ dubietas/illa miſerior/iſta miſerabilior/illa ꝑnicior/iſta mole
ſtior· Quare et xp̄c in exemplū debet eſſe oībꝫ vt ignoranciā fugiāt

Q xpriſtus habuit potenciā concupiſcibilem Capitulū· ii·

Secunda concluſio dicit᷑ cōtriſtacionis· Voluit nanqꝫ deus
ad potenciā concupiſcibilem ꝯtriſtari ſecundū illud Mat·
xxvi· Triſtis eſt anima mea vſqꝫ ad mortē· et iteꝝ ibidē·
Et cepit ꝯtriſtari et meſtus eſſe· Hoc idē patet quia fleuit ſup hie
ruſalē· vt ſcribit Luce· xix· et racio eſt ſecundū Rich di· xvii· tercii
li· ꝙ ſicut ex cōiunctione rei amate cum app̄henſione eiuſdē cauſat᷑
in appetitu paſſio delectacionis/ ſic ex ꝯiunctione rei odite cum ap
prehenſione eiuſdē cauſat᷑ in appetitu paſſio triſticie Et quia res de
ꝓximo et certitudinaliter futura conſiderat᷑ quaſi iam p̄ſens ꝓpter
inſtantē ꝓpinquitatē et infallibilitatē/ideo nō ſolū reſpectu rei odi
te cum eſt preſens/ſed eciam reſpectu rei odite infallibiliter et de
ꝓximo future eſt paſſio triſticie· vnde ſecundū philoſophū in ſecun
do rethorice· illi qui iam decapitant᷑ nō timent videntes ſibi neceſſi-
tatem iminere/ ſed triſtant᷑· et ideo quia ſenſualitas anime xpriſti
mortē recuſabat cum apprehendit ipſam/vt de ꝓximo et infallibi-
liter venturā fuit in eius aſpectu ſenſitiuo paſſio triſticie· Sed con
tra hoc arguere poſſumꝰ/quia vt dicit philoſophus tercio ethico-
rum· Eadem magis eligenda ſunt ſine triſticia q̄m cum triſticia· ſed
xpriſtus optime ſciuit eligere· ergo magis voluit redimere genus

humanū ſine triſticia q̄z cum triſticia vt p̄z ꝺ utro xxi· de xp̄o dicit̄
Non eſt triſtis neqꝫ turbulent9 Et puer· xii· Non ꝯtriſtabit̄ iuſt9
quicquid ei acciderit· Et Seneca ꝓbat multiplici rōne ꝙ triſticia nō
cadit in ſapientē· ꝛ fundamentū ſue rōnis ꝙ virtutē nihil ledere pōt
ſicut nichil potuit eā auferre ergo ſi xp̄s vere ſapiens fuit· et vir-
tutē inconcuſſā habuit· paſſionē triſticie nō ſenſit· Amplius nullus
triſtat̄ niſi de eo· quod fit ꝯtra voluntatē ſuā· ſed contra voluntatē
xp̄i nichil fieri potuit· ergo nō videt̄ ꝙ in ſe triſticiā habuerit· Re-
ſpondet̄ ad hoc ſecundū dominū Bon̄· di· xvii· tercii li· et Rich· ibidē
ꝙ pōt eſſe triplex triſticia· Prima eſt ꝓpter rōnis imperiū·
Secunda eſt ꝯtra rōnis iudiciū· Tercia eſt ſubiecta rōnis imperio·
Prima triſticia eſt que ꝯſurgit ex quadā neceſſitate et ſurrepcio
ne· ſic motus primi· et hec quidē cōis eſt ſapientibꝫ bonis et malis·
Secunda triſticia ē in qua racio ſubicit̄ ſenſualitati· nec tm̄ turbat̄·
ſed eciā ꝑturbat̄· Tercia triſticia eſt qn̄ quis triſtat̄ rōne dictante
et ſuadente ipſū tm̄ et taliter ſup aliquo deberi triſtari· et iſto ter-
cio modo fuit vere in xp̄o· duobus aūt primis modis nō fuit in eo
triſticia· Et ſecundū hoc ſoluunt̄ auctoritates Ad illud vero quod
vltimo adducebat̄ ꝙ nichil contra voluntatē xp̄i euenit· dicendū ꝙ
hoc eſt verū de volūtate rōnis abſoluta· non aūt eſt verū de volūta
te ꝯdicionata· Contriſtat9 eſt ergo xp̄s cū videret ſuos labores ꝛ
hominū ingratitudinē ac multoꝝ peccata et dampnacionē· et quia
omnia tam p̄terita q̄z p̄ſencia q̄z futura clare videbat ab inſtāti ſue
ꝯcepcionis· Idcirco ſepius ꝯtriſtabat̄ et afficiebat̄ merore adeo vt
de ipſo legat̄ in quadā epiſtola ꝙ viſus ē flere· ridere aūt nunq̄z· O
q̄z pia mens hūana moueri debet· cū xp̄m dei filiū· xxxiii· annis ſp̄
in amaritudine ꝯtemplat̄· vide quō ꝯtemplat̄· vide queſo· O anima
mea et inſpice diligent̄ q̄liter bn̄dictus Iheſus ſemp triſtat̄ ſiue ſit
puerul9 in cuna vagiens· ſiue ſit in maternis brachiis ſemp geſtat9
ſiue ſit in medio doctoꝝ· ſiue ſit in ꝯuiuiis ſiue ꝯuerſet̄ cum diſcipu
lis ſiue doceat in templo· ſiue miranda opet̄· Interroga ipſū et dic
ei O leticia angeloꝝ· O gaudiū animaꝝ ſanctaꝝ· Cur non letaris
inter homies Et ſtatim dicet tibi· O anima mea ego ꝯtriſtor prop
ter te· Ego ꝯtriſtor ꝓpter peccata tua· ꝓpter que ego nō niſi dolere
debeo· Ego cōtriſtor q̄ video quot anguſtiis· quot cruciatibꝫ· quot
laboribus animā meā exquiro· Et tn̄ ob ingratitudinē et ignoran-
ciam de me nō curant· me fugient· me ſpernūt· et dyabolū ſequen-
tes me abhominabunt̄· Contriſtabat̄ ergo xp̄iſt9 ob multas huiōi
cauſas· et quanto plura videbat· et cognoſcebat volūtati ſue ꝯtra
riari· tanto vehemēcior in eo erat triſticia·

Q Criſtus potenciā iraſcibilem habuit. Capitulū. iii.

TErcia oclusio dicit̃ conturbacionis. Secundū eniȝ catholi-
cam veritatē in xp̄o fuit oturbacio et ira quantū ad poten-
ciam iraſcibilē: ſicut ptȝ Jo. ii. quando eiecit emētes et ven-
dentes de templo Sed otra hoc obicit̃ primo ſecūdū Aug. de ciui.
dei. Perturbacio paſſionū a ſapientibꝫ et bonis ita regit̃ . vt malint
eam non habere q̃ȝ vincere. Sed dicit Greg. li. vii. moraliū ꝙ ira ꝑ
ȝelū ſapientes turbat. ergo cum xp̄s fuerit ſapientiſſimꝰ et optimꝰ
maluit eā non habere q̃ȝ vincere. Itē ſup illud Job. vii. Virū ſtultū
interficit iracūdia. Greg. ira ꝑ vicium oculū mentis excecat: ita ꝑ
ȝelū turbat. ſed oculus mentis in xp̄o nec excecari potuit: nec tur-
bari. cum ipſe eſſet in otinuo vſu contēplacionis. ergo non videt̃ ꝙ
aliqua affectio ire in eo affuerit. Reſpondet̃ ad hoc ſecūdū Rich. in
tercio di. xii. ꝙ ira tripliciter pōt accipi vno modo ꝑ ſupabundan-
cia que ſecundū philoſophū. iiii. ethicoꝝ. xii. c. dicit iracūdia: et ſic
ira nō fuit in xp̄o. Alio modo accipit̃ ira ꝑ voluntate iudicādi ali-
quod malefactū: et ſic ira eſt in appetitu intellectiuo. et hoc modo
nō fuit in xp̄o. Tercio modo accipit̃ ira ꝑ quadā paſſione appetitꝰ
ſenſitiui inſurgēte ex apphenſione illate iniurie: vt poſſibilis vindi-
cari: quāuis cum difficultate. Si eñ apprehendat̃ iniuria vt nō poſ-
ſibilis vindicari: nō inſurgit niſi paſſio triſticie. Si apprehendat̃ vt
poſſibilis vindicari abſq̃ȝ omni difficultate: non inſurgit paſſio ire:
q̃ȝ tunc talis vindicta nō apprehendit̃ ſub racione ardui. Hoc ter-
cio modo fuit paſſio ire in appetitu ſēſitiuo anime xp̄i ex hoc ꝙ ap-
prehēdebat inferri deo iniuria a peccatoribꝫ quantū in eis erat: que
iniuria poſſibilis erat vindicari cū difficultate tamē non ex ꝑte dei
ſed ex ꝑte peccatoꝝ rebelliū et difficiliū ad penitencie ſuſcepcionē
hec tamē paſſio in xp̄o non fuit contra imperiū racionis: nec preter
imperiū: nec de neceſſitate: ſed ad imperium voluntatis: et ſecundū
rectū ordinem racōis. Ad primū ergo dicit Rich. ꝙ quāuis ira per
ȝelū turbet homines ſapientes alios a xpriſto: tamen criſtū nunq̃ȝ
turbauit: q̃ȝ ſicut diſpenſaciōe factū fuit ꝙ gloria anime xpriſti in
corpus et ſenſualitatē non redūdaret: ita diſpēſatiue factū fuit vt
paſſio partis ſenſitiue in nullo racionē turbaret. Ad ſecundū dictū
ꝙ ira per ȝelū in aliis hominibꝫ turbat in aliquo racionē ad tempꝰ
ꝓpter debilitatē intellectus eoꝝ. In xpriſto aūt fuit ſemꝑ intellec-
tus fortiſſimus et clariſſimꝰ: ideo nullomodo turbari potuit quare
ſi recte ſapere voluerimus atq̃ȝ ſentire: dicemus ꝙ criſtus paſſionē
ire in ſe ſuſcepit otra duriciē peccatoꝝ impenitenciū: non ſolū eoꝝ
qui tunc erant. ſed omniū quorumcūq̃ȝ tam preſenciū q̃ȝ futuroꝝ.

Ex quo mens eius iuſticie zelo ſuccenſa commouebatᷓ contra pec
catores obſtinatos et duros. Non enĩ ſine cauſa alloquutꝰ eſt blã
de peccatricem penitentẽ deprehenſam in adulterio/ Latronẽ pen=
dentem in cruce. Et reliquos de quibus legitᷓ in euãgeliis. Phariſe
os vero dura increpacõne aſperrimis verbis ⁊ facie tremebũda re
prehendit et increpauit/ qm̃ ſicut ex racione mitis eſſe debebat/ et
pius peccatoribus penitentibꝫ ita econuerſo ſeuerꝫ et durum debe=
bat oſtendere in penitentibꝫ et obſtinatis ſicut eciã in die iudicii ma
nifeſtabitur quando commouebuntᷓ ante ipſũ omnes gentes/ tunc
videbunt q̃ꝫ duri ſunt qui conuerti nolunt qui penitenciã negligunt
q̃ꝫ grauis erit ira filii dei/ quando ſine vlla compaſſione ꝓferet furi
bundam et tremebundã ſentenciã. Ite maledicti in ignẽ eternũ ⁊c̃
O q̃ꝫ iracunda erit tũc reprobis facies ſua. O q̃ꝫ terribilis erit tũc
eius aſpectus nõ eſt preſentis diſcrecionis in talibus dilatari. Sed
hec pauca diximus ꝙ racionabiliter ira fuit in xpriſto. qui eſt bene
dictus in ſecula Amen.

Feria quinta poſt terciã dominicã. Sermo de gracia capitis no=
ſtri/ qualiter Jheſus gracia eſt caput omniũ noſtrum.

Fructus decimuſoctauus. Jheſus caput ꝓponitur.

MEdius autẽ. Iterum vbi ſupra. Congregauit in vnũ elec
tos ſuos dñs Jheſus xpriſtus quibus eandẽ dedit regu
lam caritatis/ qua fit vt ſecundũ ſentenciã apoſtoli mul
ta membra vnũ corpus conſtituãt vnamqꝫ faciant ec=
cleſiam in ſpiritu ſancto adunatã. Ex qua ordinatᷓ et colligitᷓ exer=
citus celeſtiũ ciuium in ſuperna hieruſalẽ. Et quoniã non expedit
ſine capite eſſe corpus ꝓ conſolacione omniũ dilectorꝫ Jheſus cri=
ſtus de filius ipſorꝫ caput meruit eſſe. Cui omẽs quantũ poſſumꝰ
inherere debemus. Idcirco ꝓ noſtra inſtructõne in p̃ſenti ſermone
dicemus de gracia capitis noſtri/ et de his qui ſunt mẽbra eius ſub
vno fructu/ qui eſt. Jheſus caput ꝓponitur. Pro cuiꝰ declaracione
tres concluſiones erunt notande.

Prima dicitur conuenientie.
Secunda dicitur dependencie.
Tercia dicitur influencie.

R̃ xpriſto conuenit eſſe caput
Capitulum primũ.

PRima concluſio dicitᷓ conueniencie. In qua ſcire debemꝰ ꝙ
Criſto cõuenit eſſe caput ecclesie/ ꝓut teſtatur apoſtolꝰ ad
ephe. i. c. d. Ipſum dedit caput ſupra omnẽ eccleſiam/ q̃ eſt
corpus ipſiꝰ. Et ad coll. i. Ipſe eſt caput corporis eccleſie. Quod ſic
eſſe intelligendũ declarat Alex in tercio. vt metaphorice intelliga

tur eſſe caput: quod de xp̄o dicitur quadruplici racione.
¶ Primo racione ſuperioritatis. Secundo racione dignitatis.
Tercio racione ꝓuidencie. ¶ Quarto racione gracie.

¶ Primo dicit̄ racione ſuperioritatis. qꝛ ſicut rex dicit̄ eſſe caput regni: eo ꝙ per ſuū imperium mouet regnū ita xpriſtus quia ſecū-dum ꝙ homo eſt rex regū et habet regnū ſuper omnem creaturā: ſecundū ꝙ habetur. apoc. xix. Et erat ſcriptū in femore ſuo. Rex regum dominꝰ dominanciū. ¶ Secundo dicit̄ eſſe caput racione digni-tatis. quia meliꝰ et dignius in quolibet genere: caput dicit̄ eſſe in illo genere: ſicut leo dicit̄ eſſe caput animaliū quia eſt digniſſimū et nobiliſſimum omniū animalium. ita xp̄us digniſſimus et nobi-liſſimus eſt caput omniū creaturaꝝ racionabiliū. ¶ Tercio dicit̄ eſſe caput racione prouidēcie. Nam paterfamilias dicit̄ eſſe caput ſue familie: qꝛ omnibus prouidet. Cum ergo xp̄us ſe habeat ꝑ hunc modū ad eccleſiam quia paſtor eſt et ep̄us animaꝝ et prouidet et re-git eccleſiā. vnde prima Petri ſecūdo. Eratis em̄ ſicut oues errātes ſed conuerſi eſtis nunc ad paſtorē et epiſcopum animaꝝ veſtrarū.

¶ Quarto dicit̄ eſſe caput racione gracie: nam in capite ſūt omnes ſenſus: et ipſū caput ab anima perficit̄ per ſenſum: ita xp̄s a ſpiritu ſancto accipit omnes modos gracie: ſic caput ab anima. Nos aūt ſicut membra: qꝛ nos omnes ſenſus gracie ab ipſo recipimꝰ. Et hoc eſt quod dicit Augꝰ. ad dardanū. In capite quod eſt xp̄s ſunt om-nes ſenſus gracie: in aliis vero eſt ſolus tactus: quibus datus eſt ſpirituſſanctus. Dicit̄ ergo xp̄s caput ſecundū has ꝓprietates: qꝛ eſt velut rex: et qꝛ eſt digniſſimus racionabiliū creaturaꝝ. et quia eſt in racione prouidencie: et quia habet plenitudinē gracie quantū ad omnem ſenſum. Et licet ſic dicit̄ eſſe caput metaphorice: tamen ꝓprie dicit̄ caput ex influencia ſenſus et motus ſecundū diuerſas partes eius qꝛ ab interiori ꝑte capitis fluunt nerui ꝑ quos fluunt ſenſus ad membra. a poſteriori vero ꝑte fluunt nerui ꝑ quos fluit motus ab anima ad ſingula membra. Similiter xp̄us in eccleſia in-fluit ſenſū et motum ſp̄ualiter: ſenſum influit ꝑ fidē. motum vero per amorē. veruntamē eſt aduertendū ꝙ caput eccleſie dicit̄ dupli-citer. ſcꝫ cōmuniter et ꝓprie. Communiter tota trinitas eſt caput eccleſie. tota em̄ mouet et regit eccleſiā et infundit ei graciam: qua ſentit per fidem et moueat̄ per caritatē. Unde in racione regentis et influentis ſe habet ad ipſā. Proprie vero dicit̄ caput xp̄s homo ſiue deus homo ſecundū humanitatē: quia hoc modo ſe habet ad ec-cleſiam ſecundū racionē conformitatis ad ipſā ꝑ graciā et naturā.

¶ Qꝛ multi habent dependenciā a Criſto capite. Capitulū. ii.

Secunda concluſio dicit̃ dependencie. Jn qua videre debem⁹
qui ſunt illi qui tanq̃m membra a xpiſto capite habent de-
pendenciam ſiue illi inhereant et vniant̃ et ſpecialiter quan
tum ad quatuor.
Primo quantum ad angelos. ¶ Secundo quantum ad electos.
Tercio quantum ad reprobos. Quarto quantũ ad vtrũqꝫ oppoſitũ
Primo conſideremus quantũ ad angelos: ſi ipſoꝝ eſt caput xp̃s
ad quod dicendũ videt̃ ꝙ non: quia vnius nature ſũt caput et cor
pus. ſed xpiſtus inquantũ homo: et angeli non ſunt eiuſdẽ nature.
ergo xpiſtus ſecundũ ꝙ homo non eſt caput angeloꝝ. Sed con-
trarium dicit̃ ab apoſtolo ad coll'. ii. vbi loquit̃ de xpiſto ait. Qui
eſt caput omnis principatus et poteſtatis Jnſup omnia ſubiecit
[illegible]s ſub pedibus eius. vt dicit̃ ad ephe. primo. auctoritate pſal'. vbi
loquit̃ glo. ſicut pes eſt infima pars corporis. ſic in xpiſto infima
pars eſt humanitas: quã angeli adorant. Ex quo relinquit̃ ꝙ ange
li ſunt ſubiecti ipſi humanitati xpiſti. Vnde ſi xpiſtus dicit̃ caput
eccleſie: vt dicebat̃ pauloante: eo ꝙ regit eccleſiã ſibi ſubiectã: ſimi-
liter debet dici caput angeloꝝ: eo ꝙ imperat ipſis ſibi ſubiectis. Ex
quo reſpondere poſſum⁹ ad illud quod adducebat̃ in contrariũ. ꝙ ſi
dicat̃ per metaphoram: qua rex dicit̃ caput regni mouens et impe-
rans ipſi: ſic ipſe xpiſtus inquantũ homo eſt caput angeloꝝ: quia
eſt rex conſtitutus ſup eos. Si autem dicat̃ caput ſecundũ confor
mitatem nature: ſic criſtus inquantũ homo non eſt caput angeloꝝ
ſimpliciter ſed ſecundũ quid: qꝛ non eſt conformis angelis ſimplici
ter ſed ſecundũ quid. Dicit̃ ꝙ anima racionalis quãtum ad partẽ
ſuperiorem intellectualẽ habet conformitatẽ cum angelis. eſt ergo
caput ipſis inquantũ conformat̃ ipſis in natura per partẽ racionis.
intellectualem hominũ. Aut eſt caput ſimpliciter quia habet plenã
conformitatẽ cum illis. ¶ Secundo ꝯſideremus quantũ ad electos
ſi omniũ electoꝝ vel aliquoꝝ criſtus eſt caput. Et ꝙ non ſit omniũ
caput ꝓbatur. Nam criſtus ꝓprie eſt caput ſecundũ ꝙ homo ſed nõ
fuit homo ante incarnacionẽ. ergo non fuit caput ſanctoꝝ patrũ.
Ad hoc reſpondet glo. ſuper primũ capitulũ ad coll'. querens cum
eccleſia ab abel ceperit quomõ xpiſtus caput eoꝝ eſt qui tunc fue
runt. Et dicit̃ ꝙ xpiſtus dicit̃ caput ſecundũ diuinitatẽ et ſecun-
dum humanitatẽ: ſecundũ ~~humanitatẽ~~ diuinitatem fuit principiũ et fundamẽ-
tum eccleſie: quia omẽs iuſtos qui ab Abel vſqꝫ ad vltimũ iuſtum
generaliter virtute diuinitatis illuminauit. Secũdum humanitatẽ
poteſt dici caput vel principiũ eccleſie: qꝛ ſuper fidem humanitatis
ſui data eſt. Et ex eo dicit̃ caput: quo eſt fides de ſua humanitate.

Nam ſi diceret̃ caput ſolum/quia habet humanitatẽ/cum ſecundū humanitatẽ equaliter conueniat cum hominibus fidelibus et infide libus/quod maximū eſt inconueniens. Jdeo caput dicit̃ non quia eſt homo in re ſed ꝙ eſt homo in fide/et creditus eſt eſſe homo ab om̄ nibus electis/licet tempe variato quia patres antiqui fidẽ habue runt de ipſo iam venturo/et nos fidem habem9 ꝙ iam venit. vnde omniū electoꝝ eſt caput. Et de hoc Aug9 ponit exemplū in li de catethizandis rudibꝫ. quia habet̃ gen̄. xxxviii. c de filiis Jude et tha mar vidue in quoꝝ natiuitatẽ zaraz prior eduxit manū/in qua obſte trix ligauit coccinū dicens. iſte egrediet̃ prior. illo vero retrahẽte manū egreſſus eſt alter. hec dicit Aug9. Qꝛ ſi zaram dum naſceret̃ prior emiſit manū/poſtmodo caput ſecutū eſt/deinde cetera mẽbra Sed tamẽ caput dignitate et poteſtate precellit licet tempe ſeque retur. ita xpriſt9 mediator dei et hominū qui patriarchis et ꝓphe tis premiſit manū anteq̄ꝫ appareret in carne vinculis legis ſuperbū populū aſtringentẽ ſiue comprimentẽ tempore naſcendi ſecutū eſt caput corpori eſcleſie/cui adheſerunt omnes fideles credendo.

¶ Tercio ↄſideremus quantū ad reprobos/qui ſunt in fide et cari tate/non tamẽ pſeuerantes/vtrū xpriſtus ſit caput ipſoꝝ. et vide tur ꝙ non. ꝙ corpus xpriſti verū quod traxit de virgine eſt figura et ſacramentū corporis miſtici/quod eſt eccleſia/quia ſicut corpus xpriſti eſt compactū ex puriſſimis ſanguinibꝫ virginis et ptinenti bus ad gloriā reſurrectionis. ita a ſimili corpus miſticū quod in ec cleſia compaginatū ex puriſſimis et fideliſſimis animalibꝫ ptinen tibus ad gloriā reſurrectōnis. ergo nō ſunt membra eccleſie niſi pti nentes ad gloriā reſurrectionis. Sed reprobi in fide exiſtentes ex caritate/qui tam̄ẽ non pſeuerabunt et infideles non ptinent ad glo riam reſurrectionis/licet ptineant ad reſurrectionẽ ergo nullus re probus eſt membrū eccleſie/et ſic xpriſt9 non eſt caput reproboꝝ et exiſtenciū in caritate. Ad hoc r̄ndet Alex. ꝙ eſſe membra criſti vel eccleſie nō ponit niſi ſenſū gracie per fidem et motū per amorẽ et caritatẽ vel conformitatẽ cum xpriſto in natura. Et ꝙ iſta ſunt in reprobis exiſtentibꝫ in fide et in caritate/licet nō cum pſeueran cia ideo quādiu ſunt iſta in illis concedendū eſt ꝙ ſunt membꝛ cri ſti et eccleſie/et comparant̃ ad xpriſtū quantū ad caput quantū ad preſentẽ ſtatū in quo ſunt in fide et in caritate. Quando aūt poſtea diſcedunt ab iſtis/tunc erūt membra abſciſa a corpore eccleſie Ad racionẽ in contrariū eſt dicendū ꝙ corpus criſti veꝝ figura eſt et ſacramentū corporis miſtici quantū ad preſentẽ ſtatū/ſed non quā tum ad futuꝝ. Racio aūt ꝓcedit ac ſi reſpiceret ſtatū futurum cū

obicit ꝑtinentibus ad gloriam reſurrectionis. Et quia de reprobis diximus qui tamē ſunt in fide et caritate/ de malis intelligere debemus/ licet ad vnionē corporis miſtici ſiue eccleſie nunq̄ꝫ ꝓprie pertineant exiſtentes in peccato mortali. Veruntamē differt dicere vnitatem eccleſie et corpis eccleſie. In vnitate nanqꝫ eccleſie ſūt boni et mali/ dūmodo habeant fidem rectam. Et hec eſt ꝙ habetᷓ Mat. xiii. Qꝛ ipſi tritico adiuncta eſt zizania. vbi dicit Aug9. ꝙ eccleſia eſt ager in quo radicantᷓ triticū ideſt boni/ et zizania hoc eſt mali. et tamen in fine ſeparabuntᷓ. vnitas vero corporis eccleſie nō eſt niſi per fidē formatam et caritatē. ſicut dicit hugo. li. de ſacramentis. Ideo mali non ſunt de corpore eccleſie/ quamuis ſint de eccleſia.

Quarto conſideremus quantū ad vtrunqꝫ compoſitū. ſcꝫ corpus et animā/ ſi criſtus eſt caput animaꝝ tantū/ aut corpoꝝ et animarum ſimul. Ad quod reſpondetᷓ ſecundū glo. prima ad cor. vii. Ne ſcitis quia corpora noſtra membra ſūt xpriſti quod caput eſt non ſolum animaꝝ ſed eciam corpoꝝ q̄ in glorioſa reſurrectione ſuam ꝑfectionem habebunt/ tunc nāqꝫ electi omnes erunt cum principe xpriſto/ quē dilexerunt/ in cui9 aſpectu placido ilari et iocundo letabuntur et reficientᷓ interius et exterius/ ſed qui nunc nolunt eſſe membra illius non poterunt tunc regnare cum illo. O infelix mundanorum edicio volunt homines membra pocius fieri dyaboli q̄m xpriſti. Illū ſequunt. a xpriſto fugiunt. veritates ſpernunt amplectuntur vicia/ et de futuro nichil premeditantᷓ. Nunc nunc tempus eſt in eccleſia militanti xpriſtū patronum accipe. vt in eccleſia triumphanti valeamus cum xpriſto gloriari. O q̄ꝫ beata gens. O q̄ꝫ beatus populus cui9 pius Iheſus criſtus dn̄s et caput eſt. O quaꝫ miſerabilis et lacrimoſa ſocietas/ cui9 dyabolus p̄eſt/ non in ordine ſed in errore/ nō in gaudio ſed in merore/ nō in bono ſed in omni malo. Studeamus itaqꝫ quantū poſſumus vt xpriſti membra et non dyaboli inueniamur.

Qꝛ influenciā gracie a xpriſto capite accipimus. Capitulū iii.

Tercia concluſio dicitᷓ influencie. In qua ꝑſcrutari debemus de influēcia gracie a xpriſto capite ex eo ꝙ Jo primo dicitᷓ De plenitudine eius omnes accepimus graciā. Pro cuius declaracione occurrunt quatuor dubia aperienda.

Primū vtꝝ poſſit eſſe influencia a criſto homie in corp9 eccleſie.
Secundum vtꝝ poſſit eſſe influencia in angelis.
Tercium vtꝝ maior fuerit influencia hominis poſt incarnacionē quā ante/ vel equalis.

Quartū vtꝝ vnio capitis ad corpus ſit vnio ſimpliciter.

¶ Circa primū eſt ſciendū ꝙ xpriſtus homo influit graciā corpori
eccleſie et mēbris eius trib; modis. Primo per modū meriti.
Secundo ꝑ modum exemplaris. ¶ Tercio per modū capitis.
¶ Primo modo in nobis eſt gracia a criſto homine per modū me-
riti/ quia ipſe eſt qui nobis meruit graciā per quam remittunť pec
cata noſtra/et graciā per quam cognoſceremus et diligerem9 ipſū
et omnibus credentib; in ipſū et diligentibus hoc meruit. vnde ad
Ro. ii dicit̃ Sicut ꝑ vni9 hominis inobedienciā conſtituti ſūt multi
peccatores/ita ꝑ vnius hominis obedienciā iuſti conſtituent multi
¶ Secundo modo influit nobis graciā per modū exemplaris. ſicut
enī videm9 ꝙ ſe habet exemplar ad exemplū et quodāmodo exem
plum educit ab exemplari. ita in ipſo xp̄o homīe eſt exemplar ꝓpo
ſitum gracie. Cui debem9 coaptare et cōformare. Nam ipſe eſt li
ber vite iux̃ quem ſcribi debent libri noſtri id eſt cōſciencie que ſunt
libri vt habet apoc. xx. c. Hinc et apl'us prima ad cor. vii c. ait.
Primus homo de terra terrenus. Secundus homo de celo celeſtis.
qualis terrenus tales et terreni. q̄lis celeſtis tales et celeſtes. ergo
ſicut portamus ymaginem terreni/portemus et ymaginē celeſtis.
¶ Tercio modo influit xp̄us nobis graciā per modu; capitis. Eſt
eni; quidā amor capitis ad membra/vt ipſū caput quodā naturali
amore diligit mēbra. vnde ſp̄us naturales qui ſunt in capite ex hoc
amore decurrunt a capite in membris Vnde ſi aliquod membrum
ledit̃ concurrunt ſp̄us a capite ad partē illam dolentē/ et ibi colli-
guntur. Influencia ergo capitis ad membra vt ſenſificent̃ et moue
antur eſt ꝑ naturalem amorē. Et hunc appetitū implet ſp̄us anima
lis influens a capite ad membra. Secundū hoc ergo dicendū ꝙ ſpi
ritus increatus per quē eſt nobis ꝯmunio tocius trinitatis ſc; ſpi
ritus ſanctus abundat in noſtro capite. ſc; in criſto. et ipſius xp̄i et
ſue beate anime eſt deſideriū vt ꝑcipiemus ſuū ſp̄um. Ipſe vero ſp̄us
explet deſideriū quod habet criſt9 ad nos ex ſuo ardētiſſimo amore
¶ Circa ſecundū dubium eſt notandū ꝙ a capite xpriſto homine
recipiūt angeli ſingularit̃ tria. ¶ Primo cognicionem veritatis
Secundo honorem. ¶ Tercio dulcedinem ſiue iocunditatē.
¶ Primo cognicionē veritatis/qua erudiunť ab ipſo primo ꝑ eccle-
ſiam q̄ eſt corpus eius innotuit eis miſteriū incarnacionis. Nec eru
beſcunt erudiri per ipſū. vnde Apo9. ad ephe. iii. c Michi aūt om
nium ſanctoꝝ minimo data eſt hec gracia in gentib; euangelizare
inueſtigabiles diuicias criſti/et illuminare omnes q̄ ſit diſpenſacō
ſacramenti abſconditi a ſeculis in deo/qui creauit omnia/vt inno
teſcat principibus et poteſtatib; in celeſtibus per eccleſiā. Multi-

formis ſapiēcia dei ſecundū prefinicionem ſeculoꝝ/quam fecit in
Criſto iheſu dn̄o noſtro· ſuper q̄ verba dicit Nico· de lira· ꝙ redēp
cio criſti diſpenſabilis tam gentibus q̄ȝ eciam iudeis non fuit ante
reuelata niſi paucis et obſcure· Et miſteriū criſti de vocacione gen-
tilium non ſolū hominibus fuit abſconditū/ſed eciam angelis/qui
eciā predicantibus apoſtolis hanc noticiā intuitiuā habuerunt per
eccleſiā ideſt per apoſtoloꝝ predicaciones/ videntes actu cōuerſio
nem gentiliū ad fidem/quod factū fuit ſecundū prefinicionē ſecu-
lorum ideſt eternam diſpoſicionē tempore plenitudinis adimpletā
quā fecit in criſto Iheſu adimpleuit· Cui dicto ꝯcordat Dionyſi9·
dicēs Angelicas dignitates miſteriū criſti ad plenū nō intellexiſſe
donec cōpleta eſt paſſio criſti/ et apoſtoloꝝ predicacio per gentes
dilatata Aug9·vii·ſup gen̄·ad litteram· Sic fuit miſteriū incarna
cionis criſti a ſeculis abſconditū in deo/vt tamē innoteſceret prin-
cipibus et poteſtatibꝫ in celeſtibus Vbi dic̄ ſanctus Tho· in prima
pte· q·lxxvii· ꝙ de miſterio incarnacionis criſti ꝯtingit loqui dupli
citer· Vno modo in generali/et ſic omnibus reuelatū eſt a principio
ſue beatitudinis cui9 racio eſt/quia hoc eſt quoddā generale prin-
cipium/ad quod omnia eoꝝ officia ordinant̄ Omnes em̄ ſunt admi
ſtratorii ſpūs hebre ii· In miſteriū ꝓpter eos qui hereditatē capi
unt ſalutis/quod quidē fit per incarnacionis miſteriū·vnde oportu
it de hoc miſterio omnes a principio cōmuniter edoceri· Alio mō
poſſumus loqui quantū ad ſpeciales ꝯdiciones· et ſic nō omnes an
geli a principio de omnibꝫ ſunt edocti/immo quidam eciā ſuperiores
angeli poſtmodū didicerunt ſic dicit Dyo9·vii·c· celeſtis ierarchie·
¶Secundo accipiūt honorem qui attendit quantū ad reparacionē
ſiue reſtauracionē ruine angelice· Non em̄ parum erat eis detractū
honorē ex ruina apoſtataꝝ angeloꝝ· Sed ꝑ incarnacionē et paſſio-
nem fit reſtauracio ruine angelice per homines implentes numeꝝ
ipſoꝝ angeloꝝ·vnde in pſ̄·cix· dicit̄· Iudicabit in nacionibus imple
bit ruinas· Et glo·ad ephe·i·dicit ꝓpoſuit reſtaurare ideſt ad pri-
mum ſtatū reducere omnia ꝑ peccatū deſtructa· angelos et hoīes
quia ꝑ hominis reſtauracionē ruina angelorum reparat̄· ¶Tercio
recipiunt dulcedinē et iocunditatē ab ipſa humanitate criſti·nam
magnā recipiunt dulcedinē et contemplacionem diuinitatis· Sed
cum viderent diuinitatē in humanitate eſt eis alius modus dulce
dinis· ꝓpter quod Petrus ait· In quē deſiderabant angeli ꝯſpicere
Et Iohelis·iii·dicit̄· Colles fluent lac et mel· Colles em̄ angeli ſūt
qui ante incarnacionē fluebant mel in dulcedine ꝯtemplacionis di-
uinitatis in ſe· Sed ex eius incarnacione fluūt dulcedines contem-

placionis diuinitatis et humanitatis/ q̄ humanitas ſignificat̄ per
ſac Et ſi dicat̄ ꝙ angeli erant beati ante incarnacionē xp̄i/ ſed bea-
titudo eſt ſtatus omniū bonoꝝ aggregacione perfectus· ergo ipſi
erant in ſtatu omniū bonoꝝ congregacione ꝑfecta· ergo nichil defi
ciebat eis de aliquo bono. Reſpondet Alex· in tercio ꝙ quāuis in
bono eſſenciali eſſent ꝑfecti/ ex viſione tamē dei potuit eis accreſce
re bonū et gaudium accidentale· Circa terciū dubium eſt dicendū
ꝙ eccleſia poſt incarnacionē et paſſionē criſti maiorē recepit graciā
q̄3 ante· quod ptȝ quia ante incarnacionē per fidem criſti erat remiſ
ſio peccatoꝝ quantū ad culpam/ et non quantū ad omnem penā/ ꝙ
remanebat pena carencie viſionis dei/ poſt incarnacionē vero eſt re-
miſſio peccatoꝝ quantum ad culpā et omnem penā· vnde licȝ fides
eccleſie ante incarnacionē et poſt ſit eq̄lis/ virtuoſior tamen eſt poſt
quā ante/ quia habet meritū paſſionis criſti ſibi coniunctū· ¶ Circa
quartū dubium dicendū ſecundū hugo· de ſancto vic· ꝙ vnū dicit̄
multipliciter· Primo modo eſt vnū in natura· et hoc modo pater fi
lius et ſpūſſanctus ſunt vnū· Secundo modo eſt vnū in ꝑſona· et ſic
humanitas et diuinitas ſūt vnum in ꝑſona filii· Tercio mō eſt vnū
per iuſticiā preſentē et futuram gloriā Et illud eſt vnū quod at-
tenditur in ꝯformitate voluntatis Et ſic dicimꝰ ꝙ vnio membro-
rum cum capite cū corpore eccleſie eſt vera vnio/ in qua beati ſunt
qui inueniunt̄/ et miſeri qui ab ea ſeparant̄/ quoniam omne bonū fe
licitans animā in xp̄iſto eſt in ipſo ſunt theſauri incorporales/ et
inextimabiles diuicie dei· ergo ipſum queramus vt ab ipſo recipia
mus graciam· quam ⁊c·

¶ Feria ſexta poſt terciam dominicā de aduentu· Sermo de ſcien-
cia Iheſu Criſti·

¶ Fructus decimuſnonus· Iheſus eſt ſciens omnia·

MEdius autē Iterum vbi ſupra· Doctores iudeoꝝ audie
runt xp̄iſtū ſepenumero ſcripturas ꝓphetaꝝ predican
tem et mirabant̄ quomodo literas ſciret/ cum eas nō di-
diciſſet· nec ſolo eo pietatis tempore/ quo maturū inge-
nium litteraꝝ pinguedinē ſolet eſſe delibutū hoc viderunt/ verum
eciam fantili etate/ anno vicȝ· xii· in medio eoꝝ ſedentē/ ſapientiſſi
me audientē et interrogantem illos conſpexerunt· quo ſpectaculo
potuiſſent ſi voluiſſent cognoſcere ipſū eſſe filiū dei/ in quo reluce
bat ſplendor tante ſciencie et ſapiēcie· Sed voluntate ſua ꝑuerſa in
eum credere noluerūt/ ſpreuerunt ſcienciā eius/ et ipſū perſecuti ſūt
vſq3 ad mortē Et quoniā ſingulare eſt hoc priuilegiū in dn̄o iheſu
criſto· ſcȝ ſecundū aſſumptam naturā omni ſciencia erat decoratꝰ

Ideirco in preſenti ſermone de ſciēcia anime criſti dicturi ſumꝰ / de qua fructū vnum ꝓponemus contemplandū / qui eſt Jheſus eſt ſciens omnia. Pro cuiꝰ declaracione tres ꝯcluſiones erūt notande.

¶Prima dicitur multiplicacionis.
Secunda dicitur acquiſicionis.
Tercia dicitur condicionis.

¶Quꝫ multiplex fuit ſciencia in xpꝛiſto. Ca. i.

Prima cōcluſio dicit̄ multiplicacionis. In qua ſcire debemꝰ ſecundū multipicacionem naturaꝝ in criſto multiplicat̄ eius ſciencia / ꝑut declarat magiſter ſentenciaꝝ in tercio. Et catholici doctores. Cuius racionē aſſignat Alex. in tercio ſū. di. qꝛ vt dicit Jo. dama. Quoꝝ ſūt diuerſe nature / eoꝝ ſunt diuerſe opaciones. Operacionibus aūt ꝓporcionatur habitus / ergo cum in criſto ſunt diuerſe opaciones ꝓpter diuerſas naturas / erunt in ipſo diuerſi habitus / et cum ſciēcia dicat habitū ſecundū diuinā naturā et humanā / in ipſo erunt diuerſe ſciencie. Inſup vt dicit Boeciꝰ in li. de diuerſis naturis / et vna pſona. criſtꝰ accepit aliquid a triplici ſtatu humani generis ſiue Ade. Vnus ſtatus fuit qui videbat̄ eis ſi ſtetiſſet ſtatus ſcꝫ beatitudinis in pꝛemiū. Alius fuit ſtatus / in quo erat. ſcꝫ ſtatus innocēcie Et tercius ſtatꝰ fuit poſt lapſū. vnde xpus triplicem ſecūdum hos ſtatus cognicionē decuit habere. vicꝫ

¶Primo cognicionem glorie.
Secundo cognicionē nature integre.
¶Tercio cognicionē penalis expiencie.

¶Et hoc ꝓpter ꝑfectionē anime criſti. q̄ non tantū debet eſſe ꝑfecta ſecundū ſupiorem porcionē / veꝝ eciā ſecundū inferiorem / eciā ſecundū ptem ſenſualem / nō tantū quantū ad ſtatū patrie / ſed eciā quantū ad ſtatum vie. Addit dominus Boñ. di. xiii. tercii li. qꝫ quia ꝑfecta fuit anima criſti quantū ad cognicionē non ſolū reſpectu cognoſcibiliū ſed eciā reſpectu modoꝝ cognoſcendi / ideo cum res tripliciter ſint cognoſcibiles ſecundū qꝫ tripliciter habent eſſe Habent em̄ eſſe in verbo in intellectu creato / et in ꝓprio genere. Ad hoc qꝫ intellectꝰ anime xpꝛiſti plenā de rebus habeat cognicionē res cognouit iſta triplici ꝯgnicione / et ſic ptꝫ qꝫ anima xpi nō tm̄ habuit cognicionē eoꝝ in verbo / ſed eciā rerum a verbo. Cognicionē inquā non tantū ſimplicis noticie / ſed eciā experiencie. Poſſumus tamen cōtra hoc arguere. Vnius pſone vna eſt ꝑfectio / xpꝛiſtus eſt vna pſona / et ſciencia eſt ꝑfectio. ergo ipſius erit vna ſciencia. Secundo xpꝛiſtꝰ eſt ſciens ſcienciā increatam. ergo eſt certiſſima ꝑfectiſſima et nobiliſſima. ergo ſuperfluū eſt ponere in ipſo aliā ſcienciā / quia fruſtra fit per plura quod poteſt fieri ꝑ pauciora. Tercio ſciencia xpꝛiſti que eſt per graciā vnionis eſt ſecundū maius lumen quam ſint alie tres

ſequentes de quibus dictū eſt. Sed ſicut eſt in lumine corporali / q
maius lumē abſorbet min9 / ergo ſimiliter eſt in lumine ſpūali. ergo
non manent in xp̄o alii modi ſciendi / niſi duo ſcʒ vnus qui eſt ſcien
cie increate. Alius qui eſt p lumē gracie vnionis. Ad primū hoꝝ
argumentoꝝ reſpondet̄ ſecundū voluntatē dn̄i Boñ. di. xiii. tercii li.
⁊ Alex. in tercio. q habitus nō verificat̄ ſecundū pſonā ſed ſcdm̄
naturā. vnde dic̄ Jo. Dama. q in xp̄o ſunt diuerſe volūtates ꝑpter
diuerſas naturas / et ſimilit̄ debent eſſe diuerſe ſciencie. ad ſecundū
dicendū q quāuis xp̄s ſit vna pſona cum filio dei / nō tamē per pſo-
nalem vnionē. Et ſecundū hoc eſt ſciens ſciencia increata / ſic̄ fili9
dei / vnde rōne pſone nō indiget alia ſciencia / tamē rōne pſone in hu-
mana natura indiget alia ſciēcia ſcʒ creata. Non em̄ debet eſſe hūa
na natura in xp̄o pfecta. quod ſequeret̄ ſi careret ſciēcia creata. Sed
pfectior debet eſſe in ipſo natura omnibʒ aliis. ideo omni genere ſci
endi ſciēcia creata oportet q ſit pfecta illa anima. ad terciū dicendū
eſt q in corpalibʒ min9 lumen obfuſcat̄ et abſorbet̄ a maiori. Et rō
hui9 qm̄ omnia lumina corpalia ſūt ad vnū actū. ſcʒ manifeſtacio
nis / qui quidē actus p ſe et pfectiſſime eſt a lumīe maiori / ſed in ſpi
ritualibus nō eſt ſic. Non em̄ omnia lumina ſpūalia ſunt ad vnū ac
tum. Diſtinguendū tn̄ eſt ſcdm̄ ſtatū comphenſoris et viatoris nā
viatoris nō eſt vn9 actus / ſed plures. vn̄ lumina plura virtutū ſeu
donoꝝ in viatore nō ſunt ad vnū actū. Comphenſoris vero nō eſt
niſi vn9 act9 / qui determinat̄ ſcdm̄ claritatē luminis et totalitatē
virtutis ei9 lumine. ſcʒ diuine viſionis in gloria. xp̄s aūt erat in ſta
tu ſimul viatoris comprehenſoris ſecundū ptes anime differentes
ſupiorem et inferiorē. et ideo ſciencia cōprehenſoris nō abſorbebat
alias ſciencias.

¶ Q ſciencia xp̄i non fuit p ſucceſſionē tempis acquiſita. Cap. ii.

Secunda oclusio dicit̄ acquiſicionis. Jn qua notare debem9
q ſciencia criſti non fuit p ſucceſſionē tempis acquiſita ſed
ab inicio ſue ocepcionis ſibi indita. Quod ſentire videt̄ in
tercio. et ad hoc facit illud Greg. ſup illo verbo Luce. ii. pficiebat
etate. pficiebat. non q ipſe ſapiencior fieret ex tempore / ſed pau-
latim demōſtrabat. Sed circa hoc notandū eſt ſecundū Alex. in ter
cio. q in criſto fuit multiplex mod9 ſciendi. Prim9 fuit ſecundū
diuinam naturā. et ibi ſciencia idē eſt quod idipſū / et iſte mod9 fuit
in filio dei ab eterno. Secundus eſt ſecundū graciam vnionis / qui
mod9 dicit̄ ab omni alio ſciēti incōicabilis cuicūqʒ alteri creature.
Tercius eſt ſecundū graciā comphenſoris / in quo cōmunicant an
geli et anime ſancte. Quartus ſecundū naturā integrā anime ſcdm̄

ꝙ habuit Adã ſcienciã in ſtatu innocencie·Quint9 ſecundũ penaſ-
lem naturã aſſumptã·Sextus eſt quedã gracia data xp̄o ad cogno-
ſcendũ res ſecundũ numerꝫ et p̄ progreſſũ tempis·Quantũ ad pri-
mum ſciendi modũ ſimiliter ſe habet xp̄s ante incarnacionē et poſt
Secundus vero modus nõ fuit ab eterno/et ſecundũ iſtum habuit
cognicionē omniũ eorꝫ que ptinebant ad miſteriũ incarnacõnis paſ-
ſionis et redēpcionis. ſecundũ vero terciũ modũ non habuit cogni-
cionem omniũ eorꝫ q̄ ptinebant ad gloriã ſuã et ſuorꝫ. ideſt eorꝫ qui
ordinanē ad illã·ſecũdũ vero quartũ modũ habuit noticiã eorꝫ que
cognouit Adã in ſtatu nature integre·ſecundũ quintũ modũ didi-
cit multas penalitates ſecundũ expienciã in affectiua quantũ cog-
nouit ſecundũ aliũ modũ ſcꝫ ſecundũ graciã cognicõnis q̄ data eſt
ſibi p̄ graciã vnionis·vnde p̄ſciuit illas p̄ iſtã graciã·Sext9 mod9
cognicionis ē ad cognoſcendũ p̄ experienciã non vt prior qui fuit
affectiue/ ſed cognitiue ex ſenſu. Secundũ nomē eſt ꝙ cognicio in
ſenſu p̄ expienciã eſt duplex·vna cũ res eſt in ſenſu ſecũdũ ſimilitu-
dinē·alia cũ res ē in ſenſu ſecundũ formã·Aliter em̄ eſt ſimilitudo
coloris in oculo·aliter color·Jta duplex ē cognicio in xp̄o ſecundũ
experienciã·prima quantũ ad naturã penalē. Secũda quantũ ad ſpe-
cialē graciã cognoſcendi res ſecundũ naturã per pceſſũ temporis.

¶ Qꝫ anima xpriſti eque erat ſapiens et deus. Ca·iii·

TErcia ↄcluſio dicitē condicionis·Fuit nanqꝫ ſciencia xpriſti
magna et admirabilis. Circa quã ↄtingit dubitare/ſi fuit
equalis ſciencie dei ex eo ꝙ hugo·de ſanc·vic·ait·Anima
criſti eque ſapiens eſt vt de9·Ad quod dicit Alex·in tercio ꝙ eſt
ↄſiderare diuinã ſcienciã ſecundũ ꝙ dicitē reſpectu ſui·et ſic ſcien-
cia eſt virtutis infinite·et ſecundũ hunc modũ nichil eſt ei equale.
Secundo eſt conſiderare diuinã ſcienciam reſpectu creatarꝫ et hoc
tripliciter. ¶ Primo reſpectu ad illud quod ſcitē.
¶ Secundo reſpectu ad modũ p̄ quē ſcitē. Tercio ad modũ quo ſcitē
Et ad hoc ꝙ aliquid dicitē equale ſciencie dei/oportꝫ ꝙ equetē ſecũ-
dum hec tria/quod nõ eſt poſſibile creature aliquo modo. Dicendũ
ergo ꝙ compacione habita ſciēcie anime xp̄i ad diuinã ſcienciã ſe-
cundũ illud quo ſcitē eſt dicere animã criſti eque ſcire/ſicē deus/quia
ſcit omnia que de9. Compacione vero habita quantũ ad mediũ/per
ꝙ ſcitē vel quantũ ad modũ quo ſcitē nõ erit dicere equalitatē/qꝛ de9
ſcit oīa p̄ ſeipſũ/ſicē cauſa omniũ·Anima vero xp̄i/nõ p̄ ſeipſũ cãm
immo p̄ cauſã deũ·Ecce inequalitas quantũ ad mediũ luculencior ē cog-
nicio dei qꝫ cognicio anime xp̄ de rebus oībꝫ/qꝛ de9 ipſe oēs res vi-
det vt in ſe/ aīa vero xp̄i nõ vt in ſe/ſed vt in deo·Non eſt ergo ab

ſurdum dicere dn̄m noſtꝝ Jheſum criſtum noticiā habuiſſe ex lu-
mine ſciencie ſue pn̄cium p̄teritoꝝ et futuroꝝ/qua ſciencia et cog-
nicione fiebat vt dolor inextimabilis ſemp cruciaret animā illius.
Et vllo vnq̄m tempe inueniri potuit ſine merore/qui nunq̄ȝ caruit
clariſſima cognicōne. Cogita anima mea quemadmodū ante ocu-
los xp̄i ſemp erant peccata tociꝰ mūdi. videbat ipſe quoſcūqȝ deū
offendentes/qui fuerūt a principio mūdi/et ſunt atqȝ erunt vſqȝ ad
finē ſeculi. Videbat ipſe peccata omnia offendere deū ſummū bonū
et infinitū. Videbat ipſe multitudinē eoꝝ qui ingrati erant ſibi de
beneficio incarnacōnis. Videbat numeꝝ damnandoꝝ. Videbat ſin
gulas penas/quas ſuſtinuerunt quiqȝ ſancti confeſſores et marti-
res/et ceteri quiqȝ ob ſuū amorē Videbat quecūqȝ tormenta paſ-
ſionis ſue tēpore p ipſū ſuſtinenda O quot ſuſpiria ex fornaceo illo
corde ſepiſſime ꝓrūpebant. O quot lacrime mitis Jheſu faciē riga
bant/qn̄ hec omnia ſimul ꝯtemplans in ſemetipſo dicebat Ego car
nem aſſūpſi/vt peccatū deſtruerē/et ecce tot peccata multiplicant
Ego carnē aſſumpſi vt ſpoliarē infernū/et ecce grādis eſt numerꝰ
illoꝝ qui in illū ſunt adiudicandi. Ego carnē aſſūpſi vt ad paradiſū
omnes reducerē cruciatibus meis ꝑaſſurus ſū nanqȝ opprobria in
famiam/flagella/liuores/vulnera/et mortē amarā. Et ecce quot a
regno celoꝝ expellent. O ingratiſſimi hoīes. O infideles de vobis
doleo/q̄ ad paradiſū nō venietis. O iudei ꝓ vobis affligor/quos in
fernus ſuſcipiet O xp̄iani falſi ꝓ vobis ꝯtriſtor/ quos ignis gehen
ne indeſinēter exuret O anima mea in ꝓfundo amaritudinis poſita
O mens mea anguſtiis vndiqȝ vexata. Si inimicos meos cōſidero
ꝓ illis affligor. Si amicos meos inſpicio/et illis ex pietate compa
cior. O Stephane in amore meo eris lapidatꝰ Et tu Laurenti amo
re meo eris cobuſtus Et tu ſebaſtiane eris ſagitatꝰ. Et ſic de aliis
dicere poterat/quos in ſua mēte lucida colligebat. Cōpatere ergo
anima dn̄o noſtro Jheſu criſto/ quē cum audis in aſſūpta natura
omnia ſcientē/ſcias eciā q̄ȝ crebro dolentē merentē lugentē ſuſpirā
tem et lacrimantē Jnfige cordi tuo illiꝰ lacrimas et ſuſpiria. vt ſic
valeas ab ipſo ſuſcipere graciā/ qui eſt benedictꝰ in ſecula Amen.

¶ Sabbato. Sermo de potencia criſti.

Fructus. xx Jheſus potenter operans.

Medius autē. Jteꝝ vbi ſupra. Domini noſtri Jheſu criſti
maieſtatē diuinitatis ſue declarāt nobis opera illa mira
culoſa/que nō niſi ſuꝑnaturali potencia fieri potuerūt/
vt dictū eſt in p̄cedentibus. Et q̄m pn̄t nōnulli eam po-
tenciam xp̄o tribuere in aſſumpta natura/ quod erroneū eſt dicere.

Jdcirco in pn̄ti ſermone de potencia xp̄i dicturi ſum9 vt ita creda
mus de ipſo mirabilia facta/ꝙ ſemp condicōnes et ꝓprietates ſer
uemus vtriuſqꝫ nature. Nam certiſſimū ꝙ ſicut ſciēcia in xp̄o fuit
admirabilis/ita et potencia. verū ſciencia fuit in ea ſecundū huma
nitatē et diuinitatē vt diximus in anteriori ſermone. potencia vero
in ipſo eſt ſecundū humanitatē. Ad quod penit9 intelligendū ꝓpo
nemus in medio fructū qui eſt. Jheſus potenter operans. Pro cui9
intelligencia tres concluſiones erunt notande.

Prima dicit̄ determinacionis.
Secunda dicit̄ negacionis.
Tercia dicitur impreſſionis.

Que anima xpriſti non eſt om
nipotens. Capitulū i.

PRima concluſio dicit̄ determinacōnis. Jn qua ſcire debem9
de potentia xp̄i ſecundū doctores catholicos/ꝙ anima xp̄i
non eſt omnipotens ſicut notat̄ in tercio ſen̄ di. xiii. et racio
hui9 eſt ſecundū Rich. ibidē/ quia omnipotēcia includit actiuā po
tenciam infinitā intenſiue/ꝙ cum vnūquodqꝫ agat ſecundū ꝙ eſt in
actu/et paciat̄ quantū eſt in potencia/ quantū res habet de actiua
potencia/ tm̄ habet de actualitate ergo potēcia actiua infinita in
cludit actualitatē infinitā in habēte illā potenciā. Actualitas aūt
infinita in nulla creatura eſſe pōt/quia omnis actualitas creature
cum poſſibilitate ꝑmixta eſt/tamē omnis potencia actiua que aīe
xp̄i dari potuit ſibi data eſt. Dominus autē Bon̄. di. xiiii. ait ꝙ om
nipotencia cōicari nō potuit alicui creature/ꝙ omnis creatura eo
ipſo quod ex nichilo eſt deficit a ſūma ſtabilitate. vnde ꝙ non exi
ſtit ꝑ ſeipſā deficit a ſūma ſimplicitate vnde nō agit ꝑ ſe totā/de
ficit a ſūma in maieſtate vnde diſtare pōt ipſa virtus a ſbā. Et qm̄
ꝑ ſe nō ſubſiſtit/nec in ſe/niſi ſubſtentet̄ a diuina potencia/quia non
pōt ſeipſā ſuſtinere ideo impoſſibile eſt ipſā eſſe omīpotentē. Rur
ſus qm̄ ex ſe ipſa tota nō agit/non pōt in totā rei ſbam et ideo nō
pōt eſſe omnipotēs cum nō poſſit totū ꝓducere. Poſtremo ꝙ virt9
eius diſtat a ſbā/ tantū poteſt elongari ꝙ deficiet oīo vnde nō pōt
in omnia. Sicut igit̄ ſoli deo ꝯuenit ſūma ſtabilitas/ſūma ſimplici
tas/ſūma inmenſitas/ ſic eciā oīpotencia que neceſſario requirit iſta
tria. Vn̄ nec anime xp̄i nec alicui creature pōt omnipotēcia cōica
ri/ niſi dixerim9 de anima xp̄i ꝙ ei oīpotencia cōmunicat̄ eo modo
quo cōmunicatur ei nomē et excellencia diuinitatis/hec eſt ꝑ com
municacionem idiomatum/que ortum habet ex perſonali vnione.
Sicut eciā poſſumus dicere ꝙ homo eſt omnipotens. Sed contra
hoc obicit/quia dicit̄ Mat vlt. c. Data eſt michi omnis poteſtas in
celo et in terra. vbi glo. inquit. Non de coeterna patris diuinitate/

ſed de aſſūpta humanitate dic̄ et iteꝝ glo· ſup illud Luce·i· Hic
erit magnus·dicit·Non ꝙ ante virginis partū magnus non fuerit
ſed quia potenciā quā dei filius naturaliter habet/homo ex tempe
erat accepturus· Ad hoc dicit Rich· ꝙ iſte gloſe·intelligunt̄ ſcdm̄
illū modū loquendi/quo idiomata cōicant̄·vnde poſt verba gloſe ſe
cundo allegate ſtatim ſubiungit̄·vt vna ſit pſona homo et deus·

Qꝫ in xpriſto non eſt potencia peccandi· Ca·ii·

Secunda cōcluſio dicit̄ negacionis Nam negam9 in xpo po
tenciā peccandi/ſic vult Anſel li·cur deus homo·et omēs
doctores in tercio di·xii·Quod declarans Rich·ait ꝙ xp̄s
peccare non potuit/nec inquantū deus /vt p ſe patet/nec inquantū
homo/quia erat comprehenſor· Et ſicut angeli boni peccare neque
unt·ita eciam nec ipſe·Non potuit eciam peccare inquantū homo
viator/quia quando materia eſt ſub aliqua forma cuius actualitas
equat et implet totam capacitatē et poſſibilitatem tocius materie
non eſt poſſibilis ad contrariā priuacionem que eſt per peccatum·
Sed notandum ſecundū dominum Bon̄· et Alex· in tercio·ꝙ poten
cia peccandi dicit̄ dupliciter·Vnomō potencia qua peccat̄/et ſic no
minat ipſū liberꝝ arbitriū creatū quod quidē poteſt in bonū adiutū
gracia·Et ꝙ per ſui naturā eſt defectū/hinc eſt ꝙ illa potencia ſiue
facultas dici pōt potencia bene faciendi et potēcia peccandi· Nul
lus em̄ peccat niſi p illā· Alio modo potencia peccandi dicit̄ poten
cia ordinata ad peccandū·primo mō potencia peccandi fuit in criſto
quia vt dicit Dama· omnia q̄ in noſtra natura plantauit de9 aſſūp
ſit dei verbū· Si vero potencia peccandi dicit̄ potencia ordinata ad
peccatū ppetrandū· ſic non eſt cōcedendū ꝙ xp̄s habuerit potenciā
peccandi p eo ꝙ peccare nō potuit· Talis em̄ ordinacio imo deor
dinacio diminuit de plenitudie libertatis/quod vt clari9 vno verbo
intelligamus/dicim9 ꝙ xp̄s habuit̄ potenciā peccandi ex eo ꝙ ha
buit liberꝝ arbitriū eius ꝓpter plenitudinē gracie nō poterat a bo
no deficere/et ita nec peccare· Et ſi dicat̄ ꝙ ſi xp̄us non pōt peccare
ex neceſſitate cōſeruat iuſticiā/ergo non eſt laudandus de iuſticia/ꝗ
vt inquit Lactanci9 vi· libro diuinaꝝ inſtitucionū aduerſus gētes
Nulla laus eſt non facere quod facere non poſſis· Ad hoc reſpon
det Alexander·ꝙ eſt quedam neceſſitas coactionis et ꝓhibicionis
Et cum aliquod bonum fit ex neceſſitate non debet̄ laus / quia iſta
tollit voluntatem nec laudem/ ſed ponit immutabilitatē volunta
tis in bono· Et hoc modo dicitur deus ex neceſſitate eſſe bonus/et
bona queqꝫ facere ſicut ſcribit Hiero· ad paulinū dicens·Bon9 eſt
deus/et omnia quecūqꝫ facit bona ſint neceſſe eſt· Tali ergo neceſ

ſtate ſecundo mō dicta xp̄us ſeruauit iuſticiā: de qua dicit Anſel. Cꝫ improprie dicit̄ neceſſitas eo ꝙ ibi nō eſt coactio nec ꝓhibicio Et ſic patꝫ ꝙ ſicut deus maxime laudandus eſt de bonis que habet et ſeruat. ita et dn̄s Jheſus criſtꝰ quia peccare non potuit.

¶ Cꝫ anima criſti diuina virtute poterat in iſtis inferioribus vl-tra opera nature. Capitulū. iii.

Tercia cōcluſio dicit̄ impꝛeſſionis. Jn qua pleriqꝫ querere ſolent ſi anima xp̄i poſſet facere nō mediante ope nature impꝛeſſiones que p naturā fiunt in iſtis inferioribꝫ. ꝓpterea quia ex quibuſdā ſanctoꝝ dictis et rōnibus videt̄ ꝙ ſic. Nam dicit Jo. Dama. li. iii. loquēs de criſto ſup hominē. que hominū ſunt agebat Et ponit exemplū de ambulacione ſup aquas. ergo videt̄ ꝙ hoc fecerit p naturā humanā ſupnaturaliter ſublimatā. ergo pari racōe anima xp̄i poſſet facere nō mediante natura impꝛeſſiones q̄s fecit natura. Ad hanc queſtionē dixerūt aliqui ꝙ quāuis anima hūana per ſuā naturalē virtutē non poſſet facere tales impꝛeſſiones: tamen anima beata et maxime anima xp̄i ꝓpter excellenciā ſue beatitudinis et ꝓpter excellenciā ſue actualis exn̄cie poſſet facere tales impꝛeſſiones nō mediante ope nature. vnde iſti plane cōcedunt ꝙ ipſe poſſet hanc materiā trāſmutare ad formā ſubſtancialē et accidentalem modo ſublimiori q̄ꝫ tranſmutet̄ ope nature. Sed cōtra videt̄ poſſe argui p euangeliū et p ſanctos: ꝙ miracula que faciebat xp̄s oſtendit ſe deū eſſe. que ꝓbacio non fuit efficax: ſi illa fieri potuiſſent creata virtute. Quāuis autē p beatitudinē anime criſti et ſuā exiſtenciā in verbo ſit in ea ſupnaturalis virtus: tam̄ non trāſcendit terminos virtutis create. Jdeo dicendū ꝙ quāuis xp̄s: quia eſt deꝰ et homo poſſit rōne diuine potēcie p̄dictas impꝛeſſiones facere: tn̄ eius anima hoc non pōt. Vnde Rich. li. i. de tri. ait. Jlla ſigna et ꝓdigia que facta fuerūt ad cōfirmacionē fidei noſtre nō niſi diuina virtute fieri potuerunt. Vnde intelligendū eſt verbū damaſceni: quia in illo vult dicere ꝙ xp̄s quāuis eſſet homo faciebat per diuinā virtutē opa exn̄cia p virtutē humanā. Et ꝙ iſte fuerit intellectꝰ eius patꝫ: quia poſt illa verba paucis interpoſitis ſic dic̄. Non em̄ homo erat ſed deus homo. Jſta ergo que ſup̄ dicta ſunt de potencia criſti catholice tenere debemꝰ: quē cum deū veꝝ et hominē ꝓfiteamur non irrōnabiliter dicimꝰ ꝙ poteſtatē habet ſaluandi et damnandi mortificare et viuificare: deducere ad inferos ⁊ reducere. Cui om̄es debemus gloriā et honorē p infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Dominica quarta de aduentu. Sermo de clamore Johannis: qualiter congruo tempoꝛe xp̄iſtū clamitat.

Fructus·xxi· Jheſum Johannes clamitat·

[F]Actum eſt verbũ domini ſup Johannẽ zacharie filiũ in deſerto. Scribunt hec verba Luce·iii·c·et in euangelio preſentis dñice·Exiuit pcurſor domini dilectus Johannes baptiſta in ſolitudĩe deſerti a teneris annis/ibiq3 cõuerſatus eſt vſq3 ad etatẽ maturã· quare factũ eſt vt criſtũ quẽ in vtero matris exiſtẽs exultando ſalutauerat toto illo tempe nunq3 viderit/ſicut patere põt ex illo verbo Jo·primo· Et ego neſciebam eum·ſed ſpũ ſancto in eum veniente xpm publice diuulgare cepit· ipſũ predicabat et demõſtrabat ſaluatorẽ ſeculi/prout teſtat̃ lectio euangelica hodierna/q̃ non ĩmerito a nobis diligenter eſt ponderanda et examinanda· Pro cuius declaracione occurrit nobis conſuetus fructus qui eſt· Jheſum Johannes clamitat pro quo tres concluſiones ponemus·

Prima dicit̃ temporis oportunitas·
Secunda dicit̃ perſone dignitas·
Tercia dicitur clamoris qualitas·

Q3 tempus in quo Johannes criſtũ clamitat fuit oportunum· Ca·i·

[P]Rima cõcluſio dicit̃ temporis oportunitas·Notatur enĩ in prima pte euangelii oportunitas temporis/quo criſtus in mundũ veniens a Johãne baptiſta eſt pdicatus· Dicit nãq3 euangeliũ·Anno·xv·imperii Tiberii Ceſaris pcurante poncio pilato iudeam/tetrarcha autẽ galilee herode / Jn quibus verbis tria tempora deſignant̃· Primum vnionis romani imperii. Secundũ parcionis regni iudaici· Terciũ diuiſionis ſacerdocii· Primũ tempus quod hic deſignat̃ dicit̃ vnionis romani imperii Nam vt colligit̃ ex dictis Liuii Oroſii Eutropii et aliorũ/qui romana reipublice geſta oſcripſere· Romani orbis dominiũ appetẽtes vſq3 ad Octauiani tempa bellis prouincias varias edomando regnũ in vrbe pro reipub·ſtatu ſepenumero mutauerunt·Nam primo regnauerunt ibi reges videlicet·Romulus/deinde numma pompilius / qui leges romanis inſtituit/ poſt hunc Tullius hoſtilius/qui albanos vicit/vecientes et fidenatos/cui ſucceſſit Aneus marcius/qui dimicauit contra latinos / et montem ianiculum ciuitati abiecit · Poſt ipſum Tarquinus Criſpus qui ludos romanis inſtituit / vicit ſaunos/plmuſq3 triumphans romam intrauit ·Poſt cuius obitum ſecutus eſt ſeruius Tullus · Tandem fuit lucius Tarquinus ſupbus/qui primus excogitauit vincula carceres et fuſces·et ppter ſtuprũ Lucrecie vxoris collatini·xxxv·anno regni ſui cum vxore liberis expulſus eſt·Et per hos reges regnatum fuit annis ccxliii· Cũ adhuc Roma vbi plurimũ vix vſq3 ad·xvii·miliariũ poſſideret

Poſt reges conſules regnare ceperunt. Duo hac de cauſa creati: vt
ſi vnus malus eſſe voluiſſet: alter habens poteſtatē potuiſſet eum
ꝓhibere Et placuit ne imperiū longius q̄m annum haberent ne per
diuturnitatē poteſtatē inſolenciores redderent. Sed anniles ſemp
eſſent: qui ſe poſt annū ſcirent eſſe priuatos. Habuerūt ergo roma
ni primo anno Lucium Juniū Brutum: et Tarquinū collatinū con
ſules. Et cum ammoueret Tarquinus collatinus: eo dem anno fac-
tus eſt conſul Lucius Valerius publicula. Et vſq; ad annū trecen-
teſimum et vltra ab vrbe condita durauit imperiū conſulare. Poſt
quod pro duobus ꝯſulibus facti ſunt decē qui ſentenciā et poteſta-
tem haberent. a quibus ſecūdo anno hec poteſtas ſublata eſt ex eo
ꝙ Apius Claudius vnus ex decem filiam cuiuſdā virginem voluit
corrumpe. Reſtitutū eſt igitur imperiū conſulare: et vſq; ad ambo
bella inter Ceſarē et Pompeiū geſta nullus vnq̄z fuit: qui nec vrbi
nec orbi ꝑ ſe imparet. Sed iulio Ceſare interfecto Octauianus impe
rium ſumpſit: q̄ vt dicit Seneca in primo li. de queſtionibz natura
libus. Et Plutarchus de vita et obitu Ciceronis. nepos erat Julii ce
ſaris: eiuſq; filius adoptiuus: quē ceſar heredem in teſtamēto reli-
quit: hic Octauianus vt dicit Suetonius regnauit annis. lvi Duode
cim cum marco Antonio et. xliiii. per ſe: qui ſedatis omnibz bellis
orbem totū ſuo ſubiecit impio cunctis inimicis et turbacionibus
romanoꝝ deuictis. Huic ſucceſſit impio Tiberius: cuius tempore
romanoꝝ imperiū ſolidum erat et vnitum. cuius anno. xv. imperii
Johannes xpriſtū incepit predicare. Quod quidē tempus merito
hic aſſignat: vt notaret ꝙ gentiles erant ad fidem xpriſti reuocādi
Vnde Greg. in omel. ait. Redemptoris p̄curſor quo tempe verbum
p̄dicacionis acceperit memorato romano reipublice pricipe et iudee
regibz deſignat: cum dicit. anno. xv. &c. Etenī illū p̄dicare veniebat
qui ex iudea quoſdā et multos ex gentibus redēpturus erat ꝑ regē
et principem iudeoꝝ predicacionis eius ipſa deſignant Quia autē
gentilitas colligenda erat in romana repu. vnus p̄fuiſſet deſcribit
cum dicit. Imperii Tiberii Ceſaris. Ad hec eciā inquit Origenes.
in ꝓphetico quodā ſermone ſolis iudeis p̄dicato ſolum iudeoꝝ reg
gum deſcribit. viſio inquit Iſaie in diebus Ozie ioathā et Acaz re-
num iuda. Et in euangelio quod erat predicandū in vniuerſo mundo
dominiū deſcribit Tiberii ceſaris: qui tocius orbis dominus videba
tur. Hec origenes ¶ Secundu tempus quod hic deſignat dicitur
parcionis regni iudeoꝝ. cum ſequitur in euangelio. Procurante pon
cio Pilato iudeā &c. vbi beda ait. Pilatus quidē. xii anno Tiberii
ceſaris iudeā miſſus ꝓcuracionem gentis ſuſcepit: atq; ibi ꝑ decē

annos ɔtinuo vſqꝫ ad ipſum pene finem tiberii ꝑdurauit. Herodes
autem et Philippus et Liſanias filii fūt herodis illius/ſub quo do-
minus natus eſt/inter quos et ipſū herodem archalaus frater eoꝝ
decē annis regnauit/qui a iudeis apud auguſtū criminat9 eſt apud
Vienam exilio periit. Regnum autē iudee quominus validū fieret/
idē auguſtus ꝑ tetrarchas diuidere curauit Hec Beda. Veruntamē
de Liſania dicunt aliqui ipſū non fuiſſe filium herodis/ ſed magis
ptholomei/qui ſub libano habitabat. et Alex. fili9 aſtroboli qui de
mathā deſcenderat. tetrarcha autē idē eſt ꝙ princeps quarte ꝑtis
Nam regnū ipſorum iudeoꝝ in quatuor ꝑtes erat diuiſū ſcꝫ iudee
galilee ituree et abiline. Quibus ꝓfuerūt quatuor ſcꝫ pilat9 tenēs
locū imperatoris ſup iudeam. et herodes qui erat tetrarcha .i. prin-
ceps galilee. Et philippus qui erat tetrarcha Jturee et traconiti-
dis regionis. Et liſanias qui erat tetrarcha abiline. abilina eciā eſt
nomen regionis Non autē ſine cauſa factū eſt ꝙ tot principes īpe-
rarent iudeis eo tempore/quo criſtus venit in mundo. Ait nanqꝫ
Greg. in omel. Quia eniꝫ iudea erat ꝑ culpa ꝑfidie diſpergenda in
iudee regno ꝑ partem et partē plurimi principabanť ſecundū illud
Omne regnū in ſeipſum diuiſū deſolabitur ꝛc. Terciū tempus
quod hic deſignať diciť diuiſionis ſacerdocii/cum ſubdiť. Sub prin-
cipibus ſacerdotū Anna et cayphas/ſub quo verbo ait Beda. Ambo
incipiente ꝓdicacione Johānis ideſt anna et cayphas pricipes fue-
runt ſacerdotum/ſed anna illū annum. Cayphas vero eum quo do-
minus aſcendit crucē adminiſtrabat tribus aliis in medio pontifi-
catu ꝑfunctis. Veꝝ hi maxime qui ad domini paſſionē ꝑtinent ab
euangeliſta cōmemorantur. Legalibus nanqꝫ tunc preceptis vi et
ambicione ceſſantibꝫ/nulli pontificatus honor vite vel generis me-
rito reddebať. Sed romana poteſtate ſūma ſacerdocii preſtabatur
Hec Beda. Quare autē tale tempus in euangelio notať/racionem
aſſignat Greg. in omel. dicens. Et quia Johannes illū ꝓdicauit qui
ſimul rex et ſacerdos extiterit/Lucas euangeliſta ꝓdicacionis eius
tempora non ſolū per regnū ſed eciā per ſacerdociū deſignauit.

Q persona Johannis erat dignissima. Capitulū ii.

SEcunda concluſio diciť perſone dignitas. Que notať in ver-
bis euangelii/cum dicit. Factum eſt verbū domini ſup Jo-
hannem zacharie filiū in deſerto in quibꝫ tria notari pnt.
Primū eſt diuina inſpiracio. Secundū eſt Johannis cōmendacio.
Tercium eſt loci deputacio.

Primū eſt diuina inſpiracio. quia factū eſt verbum domini. Nā
Johānes baptiſta nō cepit predicacionis officiū preſumptuoſe/ ſed

a ſpiritu ſancto celitus inſpiratus. Vnde Criſo. ſup hoc paſſu ait.
Verbum dei hoc mandatū dicitur. q̄ non a ſe venit zacharie filius/
ſed deo ipſū monente. ¶ Secundū quod hic notat̄ dicitur Johānis
cōmendacio/ quia dicit̄ ſuper Johannē zacharie filiū/ vbi notabili-
tas deſignat̄ quia erat ex genere ſacerdotali ⁊c̄. ¶ Terciū quod hic
notat̄ eſt loci deputacio/ quia ſubiungit̄ in deſerto. vbi theophilus
ait. Per totū tempus preteritū occultus fuit Johannes in deſerto
vt nulla ſuſpicio naſcat̄ in hominibꝫ q̄ gracia affinitatis ad xp̄m
vel cōuerſacionis a teneris annis diuina de ipſo teſtaret̄. Ex quibꝫ
verbis nos moraliter inſtruimur q̄ ſi verbū domini ideſt inſpiracio
nem diuinā ſuper nos fieri volumus/ tria debemus habere. Primo
humilitatē cum qua habitat gracia. ſup illud Jacobi. iiii. c. Supbis
deus reſiſtit. humilibus aūt dat graciā. Nam Johannes interpreta
tur vas gracie ideſt ille in quo eſt gracia. Secundo debemus habere
memorie viuacitatē. Zacharias nanqꝫ memorans dn̄m interpretat̄
Tercio debemus habere penitencie rigiditatē/ vt ſcꝫ ſimus in deſer
to penitencie. Nam Mat. iii. dicit̄. Penitenciā agite. appropinquat
in vos regnū dei. Non equidē erat Johannes in voluptatibꝫ ſeculi/
non in deliciis mundi/ non in gaudiis huius tempis/ ſed in ſolitudine
deſerti. Nam quāto quiſqꝫ magis ſe elongat a delectacione ſenſuū
exteriorꝝ/ tanto plus attingit ad intelligenciā et lumen ſecretorꝝ
dei. Non miremur inquā. non miremur/ ſi falſi criſtiani de deo bene
ſenciāt/ quia inebriauit eos fallax gracia temporaliū bonorꝝ/ quibꝫ
non ſapiunt ea que dei ſunt.

¶ Quod Johannes venit p̄dicare in omnē regionē iordanis. Cap. iii.

Tercia concluſio dicit̄ clamoris qualitas/ in qua notare de-
bemus ſecundū euangelii ſeriem/ q̄ Johannes venit in om
nem regionē iordanis/ vt dic̄ Nico. de lira. Exiuit de deſer
to vbi pauci habitabāt/ et venit ad loca magis habitata/ vt plures
poſſent ad eius p̄dicacionē venire et ab eo baptizari/ ibiqꝫ claman-
do tria ſingulariter predicabat. ¶ Primo baptiſmi efficaciam.
Secundo vie mundiciam. ¶ Tercio ſalutis noticiam.
¶ Primo p̄dicabat baptiſmi efficacā. Dicitur eñ in textu euange-
lii. predicans baptiſmū penitencie in remiſſionē peccatorꝝ. Que ver
ba ſecundū Nico. de lira ſup. c. primū videt̄ dicere/ q̄ poſſunt dupli
citer intelligi. Vnomodo p̄ baptiſmo Johannis quo licet nō dimit
terentur peccata/ tamē ſuſcepcio illius baptiſmi erat quedā ꝓteſta
cio agendi verā penitenciam/ per quā ipſa peccata dimittunt̄. Alio
modo poteſt intelligi de baptiſmo xpriſti/ cuius virtute peccata di-
mittunt̄. et q̄ talē baptiſmū Johannes dare non poterat ideo pre-

dicabat dandū per criſtum in ꝓximo venturum.
¶Secundo p̄dicabat vie mundiciam dicens. Scriptum eſt in libro
ſermonū Jſaie ꝓphete. Vox clamantis in deſerto parate viā dn̄i/
rectas facite ſemitas eius oīs vallis īplebit̄/ ⁊ omnis mōs ⁊ col-
lis humiliabit̄/ ⁊ erūt praua in directa/ ⁊ aſpa in vias planas. Hec
autem habent̄ Jſaie quadrageſimo. c. q̄ ad litteram xp̄o predicanti
ꝯueniunt. Nam Ambroſius dicit. Bn̄ vox dicit̄ Johānes verbi nun
cius ex eo ꝙ ipſe manifeſtauit verbū incarnatum. cui dicebat viā
eſſe parandā. nam ſi bene cōſideremus ipſe erat orbis conditor toci
uſqꝫ vniuerſi gubernator et rector/ quē ſuſcipe omnes debent cum
diligenti ꝑparacione. Hinc ꝙ Ambro. in ſermōe tercie dominice de
aduentu dicit. Oportet nos eſſe omni ſanctitate puros/ mūdos pu
dicicia. nitidos honeſtate. Et Origenes ſup his verbis ait. Jn corde
noſtro via paranda eſt domino. magnū em̄ eſt cor hominis et ſpa-
cioſum/ ſi tamen fuerit mundū/ nec in corporis quātitate/ ſed in vir
tute ſenſuū magnitudinēqꝫ eius intellige/ que tantā ſcienciā capi-
at veritatis. Prepara ergo in corde tuo viā domino p conuerſionē
bonā et egregiis vel pfectis operibus dirige ſemitā/ vt in te ſermo
dei abſqꝫ offenſa preambulet. Hec ille. Et certe quod Johānes pre
dicabat populis circa iordanē eccleſiā hoc tempe ſacratiſſimo fide
libus ſuis cōmemorat. vnde omnes ſe ꝑparent ꝓ futura ſolennitate
domini noſtri Jheſu xp̄i/ cui grati ſūt illi qui ſibi naſcenti ſeipſos
p̄ntant penitencia candidatos/ decoratos virtutibus/ et deuocione
feruentes. O temeraria xpriſtianoꝝ corruptela. O reprehenſibilis
cōſuetudo. O deteſtabiles mores/ tunc nanqꝫ magis offendit̄ criſtꝰ
cum magis eſt honorandꝰ. Jn ſequenti em̄ feſtiuitate multiplican
tur vanitates/ pompe ſolacia/ inepte leticie/ ioculaciones/ lenocinia
comeſtiones/ ebrietates/ vaniloquia/ vſure/ piuria/ mendacia/ prohi
biti ludi/ et quod horrendū eſt impudēter inuerecūde publice impia
blaſphemia dei audient̄ in nocte natiuitatis domini. Nam paſtores
erunt laudantes et glorificātes deum/ ſed tot et tāti viri mulieres
iuuenes et ſenes deū celi erunt maledicentes. O celi quomodo nō
abſconditis faciē veſtram a nobis. O ſol quomō non abſcondis lu
men tuū O planete quō non retrahitis lumen veſtrū. O terra quo
modo nō contremiſcis. O homines iuſti et pii quomō non fletis in
tam execranda iniuria creatoris. Naſcit̄ xpriſtus puulus humilis
paup lugens in preſepio ꝓ ſalute hominū/ et ecce blaſphemat̄. non
eſt hec via vt eius gracia nos dignos reddamꝰ. Jnquit em̄ apoſto.
ad Ro. xiii. c. Abiciamus opa tenebraꝝ et induamur arma lucis/ ſic
in die honeſte ambulemꝰ non in cōmeſſacionibus et ebrietatibus.

non in cubilibus et pudiciciis/non in contempcionibꝫ et emulacio-
nibus/ſed induite vos dominū Jheſū criſtū. Videmus namqꝫ in cri-
ſto factū eſſe quod in ꝓphecia per Johannē allegata continebatur
Humiles enī qui ꝑvalles intelligunt̄ impleti ſunt donis ſpūalibus
Montes qui ſūt ſuꝑbi tyranni. ſicut fuit herodes. Nero/Domicia-
nus/Dioclecianus/ꝛ alii xpriſtū pſequentes humiliati ſūt. Corda
pura directa ſunt ſicut fuit in Maria magdalena peccatrice in Ma-
theo publicano/et ceteris ad criſtū conuerſis. Corda aſpera et con-
tra criſtū indurata mollificata ſūt/et deducta in vias planas. ſicut
patꝫ in Paulo. Si ergo xpriſtus eſt qui graciā donat/rebelles repri-
mit/peccata dimittit/et duros ſua pietate mollificat/ ipſū amare/
ipſū timere tenemur/et dignū ſibi habitaculū in noſtra mente pre-
parare. ¶Tercio p̄dicabat Johānes ſalutis noticiā quando dixit/
Videbit omnis caro ſalutare dei. vbi Criſo. ait. Oſtendit hic quo-
niam ad fines mūdi diffundet̄ euangelii virtꝰ atqꝫ cognicio. Greg.
in omel. ait. Omnis caro id eſt omnis homo ſalutare dei id eſt xp̄m
in hac vita videre nō potuit. ꝓpheta ergo oculū ad extremū iudicii
diem tendit/quādo hunc omnes et electi et reprobi pariter videbūt
Hec Greg. Nos itaqꝫ qui criſtū per fidem videmus. conemur illi
ita ſeruire. vt mereamur ipſū aſpicere glorioſū cum plenitudie om-
nium noſtroꝝ deſiderioꝝ in felici regno/in quo ipſe viuit ꝑ infinita
ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶In natiuitate domini noſtri Jheſu criſti. Sermo de poſſibilitate
qualitate et iocunditate incarnacionis verbi dei.

Fructus. xxii. Jheſus letanter naſcitur.

EVangelizo vobis gaudiū magnum/quod erit omni po-
pulo/quia natus eſt hodie ſaluator mundi/qui eſt xpri-
ſtus dn̄s in ciuitate dauid. Scribunt̄ hec verba Luce. ii
c. et in euangelio huius ſacratiſſime ſolennitatis. Dies
hic celeberrimus dilectiſſimi in xpriſto Jheſu ſūma cum deuocione
eſt excolendus/in quo ſancta mater eccleſia recolit miſteria iocun-
diſſima natiuitatis ſaluatoris noſtri Jheſu criſti/quid namqꝫ dulciꝰ
poteſt audiri/quid ſuauius/quidue mirabilius q̄ꝫ Jheſus criſtus fi-
lius dei in bethelem naſcit̄. Currite gentes et venite omnes cū pa-
ſtoribus ad videndū dei filium ꝓ nobis peccatoribus in preſepe na-
tum. Hoc ſit nobis hodierna die ſtudiū et magnificencia vt natiui-
tatem Jheſu criſti pie ardenter atqꝫ affectuoſe ɔtemplari velimus
Inuigilent ſenſus noſtri et puerulū criſtum Jheſū ſuſcipiamꝰ reue-
renter/de quo in preſenti ſermone dicere volentes fructū ꝓponimꝰ
qui eſt. Jheſus letanter naſcit̄. quod angelus teſtificatus eſt in ver.

bis ꝓpoſitis in themate: in quibus naſcentis xpriſti gaudiū exprimitur: vbi et nos tria miſteria contemplabimus.

¶ Primum dicit̄ incarnacōis poſſibilitas. Secundum dicit̄ natiuitatis qualitas. Tercium dicitur natiuitatis iocunditas.

¶ Qz incarnacio xpriſti eſt poſſibilis. Ca. i.

Primum miſteriū dicit̄ incarnacionis poſſibilitas: in quo explicem9 contra nōnullos impie ſencientes: q̄ deū incarnari fuit impoſſibile. q̄ hoc ſit falſum patz. quia ſuū oppoſitum eſt verū et hoc tangit̄ a doctoribz. vicz ſancto Tho. et beato Bon. in tercio ſentenciaꝝ di. prima. et ꝓbatur ipſū poſſibile eſſe incarnari tribus racionibus. ¶ Primo racione omnipotencie. Secundo racione excellencie. Tercio racione conuenie*n*cie.

¶ Primo ꝓbant racione omnipotencie. Nam de9 cum ſit omnipotens poteſt omne illud quod nec contradictoriū includit: nec aliquē defectū in deo ponit ſecundū illud Luce. i. Non erit impoſſibile omne verbū apud deū ſed deū humanā naturā aſſumere nec includit contradictionē: nec in deo aliquē defectū ponit. Nam diuinā naturam vniri humane vnitate pſone non eſt aliud q̄z diuinam pſonam: que ab eterno fuit ipoſtaſis reſpectu diuīe nature eſſe ipoſtaſim reſpectu humane nature in tempore. hoc aūt non dicit aliquā impfectionē: ſed pocius dignitatē et nobilitatē. ſicut em̄ cum deus ſit ens ab eterno: in nullo fit derogacio bonitati ſue: dū eſt cauſa bonitatis creature cauſat̄ in tempore: q̄zuis bonitas creata longe ſit inferior bonitate increata. Sicut em̄ pſona filii dei ſit ipoſtaſis intellectualis et ſpūalis et increata ab eterno: in nullo derogat ſi ſit ipoſtaſis rōnalis nature create in tempore: et quemadmodū deus de nō creante ſit creans in actu abſq̄z alia ſui mutacione vel innouacōne: ſed ſolum facta mutacione ex pte nature create: ſic pſona Filii dei: que nō erat ipoſtaſis humane nature in actu habet eſſe ei9 ipoſtaſis abſq̄z aliqua ſui mutabilitate ſolū facta mutacōne ex pte nature aſſūpte. et quemadmodū deus em̄ eſt in creatura p eſſenciam et per pñciam in nullo depēdet ab illa: ſed poci9 dependet creatura ab ipſo tanq̄z a cauſa ꝯſeruante et ſubſtētante. ſic et deus cum eſt in creatura rōnali per vnionē non dependet ab ipſa: ſed pocius econuerſo. q̄ habet ſubſtentari in illo. ¶ Secunda racio dicit̄ excellencie. Nam vt ait Jlarius. Plus poteſt deus facere q̄z homo dicere vel intelligere. ſed homo pōt dicere vel intelligere rōnabiliter deum humanā naturaz aſſūmere. ergo multomagis deus pōt hoc facere. Intelligit nanq̄z homo congruū ſui ſe deū incarnari tum ꝓpter ſue potencie ſapiencie et bonitatis eminentem manifeſtacionē: que quidem facta eſt in

hūmani generis ſuſcepcione/tum ꝓpter operum diuinoꝝ excellen-
tem conſūmacionem/que eſt facta cum vltimū coniūctum eſt pri-
mo/tum ꝓpter humilē peccati ſolucionē ad liberacionem hominis
captiui/quia ſola pſona diuina erat/que ꝑponderat toti humano ge-
neri. ¶Tercia racio dicit̄ conueniencie. Nam eoꝝ eſt facilis vnio
q̄ adinuicem ſimilitudinē habent/ſed homo eſt creatus ad ſimili-
tudinē et ymaginē dei. vt dicit̄ gen̄ primo ergo hūana natura diui-
ne aliquo modo eſt vnibilis in pſona. Et ſi dicit ꝙ nulla poteſt eſſe
vnio inter illa/inter que nulla eſt ꝓporcio. ſed dei qui eſt infinitus
ad creaturam que eſt finita nulla eſt ꝓporcio. ergo nulla poteſt eſſe
vnio. Ad hoc dicendum ꝙ duplex eſt ꝓporcio vna que attendit̄ in
conueniencia ordinis. Alia que attendit̄ in commenſuracione quā-
titatis. Cum ergo dicit̄ ꝙ eſſe vnibile et ꝓporcionabile non habet
veritatem in ſecundo modo dicta. pro eo ꝙ ſi aqua maris infinita
eſſet/adhuc poſſet ſpongia immergi/ ſicut nunc immergeretur et
ideo ſufficit ad vnionem ꝓporcio que conſurgit ex conueniencia or-
dinis. et talis eſt conueniencia q̄ eſt inter creaturam racionalem et
deum p eo ꝙ creatura racionalis eo ipſo ꝙ eſt ymago dei/ nata eſt
deo vniri in ipſo Diximus qualiter doctores theologici poſſibilita-
tem incarnacionis oſtendunt/ quod a nobis non eſt curioſe inueſti-
gandum. ſed mente pocius affectuoſe recolendū.

¶Quo tempore et loco et qua paupertate criſtus natus ſit. c ii.

Secundū miſterium dicit̄ natiuitatis qualitas. In quo cōſi-
derare debemus qualiter criſtus natꝰ deſcribit̄ ab euange-
liſta. ex cuius cōſideracione tres condiciones criſti naſcen-
tis colligimus. ¶Prima dicitur temporalitas.
Secunda dicitur localitas. ¶Tercia dicitur paupertas.

¶Prima condicio dicit̄ temporalitas Deſignat̄ nanq in euangelio
ꝙ criſtus natꝰ eſt Octauiani imꝑatoris tpe/qui vt ſcribit Sueto-
nius et eutropiꝰ natꝰ eſt in valetrano oppido. viii. kal. ſeptembris
ex patre Octauiano ſenatore et mr̄e acia nepote Julii Ceſaris geni-
ta ex Julia ſorore/ q̄ nupſerat. L. Balbo de quo refert pliniꝰ in. ii.
hyſtorie naturalis. Cum vrbē intraret apparuerūt ſtelle circa ſolē
in modū corone poſite. Hic ſedatis omnibꝫ bellis orbem totū ſuo
ſubiecit imꝑio cunctis inimicis et turbacionibꝫ romanoꝝ deuictis
Regnauit nanqꝫ annis. lvi. xii. cum. M Antonio et Marco lepido
et xliiii. p ſe. Et vt dicit Solinꝰ de mirabilibus mundi Tempꝰ au-
guſti ſolū repertum/ quo plurimū arma ceſſauerunt et ingenia flo-
ruerunt fuerūt tunc horaciꝰ Flaccus/Virgilius/Ouidius/Macer
Catullus veronēſis/Terencius/Varro. M. T. Cicero. Appollido

rius·Valerius·Maxella/Valerius maximus/⁊ quāplures alii/vt dicit Oroſius· Octauianus victor rediens ab oriente cum triplici triumpho vrbem ingreſſus/tunc primꝰ quia rempu· auxerat auguſtus eſt ſalutatus·et cum pacificū poſſideret impium edictum fecit vt deſcriberetᷣ vniuerſus orbis/vt ſciret quot ꝓuincie/quot homines eſſent in toto orbe/et dicebatᷣ deſcripcio/quia numerus eoꝝ qui cenſū ferebant redigebatᷣ in ſcriptis/vt refert magiſter in hiſtoria ſcolaſtica·Dicebatᷣ eciā ꝓfeſſio/ quia quilibet offerens denariū ſuū preſidi ponebat illud ſuper caput ſuū/et ꝓprio ore profitebatᷣ ſe eſſe ſubditū romano impio·Regnante hoc imperatore piiſſimo xp̄s dei filius naſci voluit· Vnde Beda ait· Naſciturꝰ in carne dei filiꝰ ſicut de virgine natus virginitatis ſibi decus oſtendit eſſe gratiſſimum·ſic pacatiſſimo ſeculi tempe procreatur/ꝙ pacem querere docuit/et pacis ſectatoris inuiſere indignatᷣ· nullum aūt maius potuit eſſe pacis indiciū/ quā totum orbē vna deſcripcione concludi/ cuiꝰ Octauianus Auguſtus tāta·xii· annis circa tempꝰ dominice natiuitatis pace regnauit·Theophilꝰ vero ait· Cōueniēs erat vt ꝑ criſtum cultus multoꝝ deorum deficeret et vnus deus coleretᷣ· vnde vnꝰ rex orbi impaſſe deſcribitᷣ nec exiſtimare debemus regem regū Iheſum criſtū ſub deſcripcōne mundi natū abſqꝫ miſtica et racionali cauſa·Dicit Origenes·Diligenciꝰ autē intuenti ſacramentū quoddam videtᷣ ſignificari/quia in tocius orbis ꝓfeſſione deſcribi oportuit xpriſtū vt cum omnibꝫ ſcriptus ſanctificaret oēs·Greg· in omel· inquit· Miſtice aūt naſcituro domino mundus deſcribitᷣ/ ꝙ ille apparebat in carne/qui electos ſuos aſcriberet in eternitate·

¶Secunda dicitᷣ criſti naſcentis localitas·Naſci voluit in Bethlem iude·in quo erat Ioſeph cum Maria/eo ꝙ eſſet de domo et familia Dauid·et dicitᷣ Bethlē ciuitas dauid ſecundū Nico·de lira quia inde oriundꝰ fuit·vt habetᷣ primo Re·xvi·c·et Ioſeph erat de genere dauid ſicut dicitᷣ Mat·i·et non eſt alienū in ꝓpoſito/ꝙ Iheſus criſtus natus eſt in tam humili loco et non in hieruſalē/nec in maxima roma/ꝙ in omnibus ſuis actibus ſe humilē exhibere voluit·Vnde Bethlehem elegit ſue natiuitati/et hieruſalē ſue paſſioni vt ꝑ hoc gloriā hominū cōfutaret·qui in ciuitate ignobili naſcens in ciuitate nobili eſt paſſus opprobriū·Et vt dicitur in quodam ſermone ephesini concilii ſi maximā romam elegiſſet·ciuitatē ꝓpter potenciā ciuium mutacionē orbis terraꝝ putarent·ſi filius fuiſſet impatoris poteſtatis vtilitatē aſcriberent·Sed vt humilitas criſti oſtenderetᷣ et diuinitas cognoſceretᷣ orbem terraꝝ transformaſſe/ pauperculā elegit matrem paupiorem et ignobiliorē patriam/tum

inſignium pfecte victorie/tum vt ſuam poteſtatē oſtenderet in ipſa Roma que caput erat orbis ſtatuit caput eccleſie ſue ſecundū illud Iſa·xxvi· Ciuitatem ſublimē humiliauit/et conculcabit eam pes pau peris id eſt criſti·greſſus egenorum id eſt petri et pauli apoſtolorum ei9·

¶ Tercia condicio dicitur criſti naſcētis pauptas·De qua ait Luc·ii·c· Impleti ſunt dies vt pareret/et pepit filium ſuū primogenitum/et pannis eum inuoluit/et reclinauit eū in preſepio/quia nō erat ei lo cus in diuerſorio·Diuerſoriū nanqȝ ſecundum magiſtrum in hyſtoria ſcolaſtica dicitur opimentū quod eſt inter duas domos ſub quo ci ues ad colloquendū vel propter aeris intemperiē diuertebant/vbi Io ſeph boui et aſino preſepe fecerat· Miratur modo anima mea qȝ ex trema fuit pauptas regis celorum et omnium creaturarum naſcentis Audi hieronimū ad Marcellā de vrbe ſecedenda dicentē/quo ſer mone qua voce ſpeluncā tibi ſaluatoris exponā/et illud preſepe in quo infantulus vagiit ſilencio magis qȝ infirmo ſermone honorandū eſt·Vbi ſūt late porticus vbi aureata laquearia·vbi dom9 miſero rum penis et damnatorum labore veſtite·vbi ad inſtar pallacii priua torum extructe baſilice/vt vile corpuſculū hominis precioſi9 inam bulet/et quaſi mundo quicqȝm poſſit eſſe ornacius tecta ſua magis velit accipe qȝ celum·Bethlelem·ecce in hoc paruo terre foramine celorum conditor natus eſt hic inuolutus pannis·hic viſus a paſto ribus·hic demonſtratus a ſtella·hic adoratus a Magis·Hec ille· Et idem ad Euſtochiū· Ille cui9 pugillo mūdus concludit preſepi continet anguſto O quid erat videre filiū dei inuolutū pannis/va gientem/lacrimātem/pre frigore tabeſcentē Eamus omnes queſō cum paſtoribus et dicam9 ſibi·O angelorum rex digniſſime/qui pro no bis ad hanc neceſſitatē veniſti vt ex paupcula matre in tuguriello viliſſimo nō habens vbi caput reclines quid vis a nobis·quid tibi pſoluere poſſumus·Vis aurū·vis argentum·placent tibi vel gem me vel iocalia vel precioſa queqȝ diuertibilia·Et ſi forte iſta ſpre ueris qȝ faciūt tantū ornatum·Nam pro tua neceſſitate domū acci peres ad habitandū/ligna et pannos ad calefaciendū·Et mox infan tulus iſte clamabit ardenter·O racionales creature nolo mundi di uicias·nolo delicias nolo magnificencias·Ecce veſtrā carnem aſ ſumpſi/puerulus ſum/et pro vobis trigintatribus annis laborabo indeſinenter in fame et ſiti in vigiliis et pegrinacionibȝ/in anguſti is et pſecucionibus/in plagis et vulneribus in ſanguinis effuſione vſqȝ ad mortē·Si michi placere cupitis qui vos ita diligo/peccata veſtra mihi donate· Illa ſup humeros meos ponite/dolētes ī corde veſtro de quibuſcumqȝ commiſſis/et ego pro vobis ſatiſfaciam·

Ego omnium penitenciam portabo· O humani cordis duritas cur nō mollitur· Cur non flectit/cur non mouetur ad vocem omnium ſaluatoris/ſunt nempe humane mentes gellate/et ferro duriores· quoniam xpriſtum paruulū clamantem et dicentem· peccata depo=nite/peccata deponite/quia ꝓpter peccata incipio pegrinari ad mor=tem· Sed quid tu faciebas o virgo piiſſima/ quando tu videbas in aſſumpta carne factorem omniū tam in fimo loco natum· Flebant oculi tui/que tantomagis eras pietate deuicta/quāto cercior eras de altitudine ſecreti· Nempe humanus intellectus excogitare non poſſet qualiter virgo ſanctiſſima puella et plena gracia ſui filii ar=dentiſſimam paupertatē defleuit·

¶ Qꝫ omnes creature in xpriſti natiuitate ſignum iocunditatis oſtenderunt· Ca·iii·

Secium miſterium dicitur natiuitatis iocūditas· Nam natiuitas preſens letiſſima debet eſſe animis quibuſcunqꝫ bene diſpoſitis/de qua et nos triplicē iocūditatē inferenꝰ Prima dicitur ſupernaturalis· Secunda dicitur virginalis· Tercia dicitur generalis·

¶ Prima dicit̄ ſupernaturalis/que facta fuit in angelicis choris· et quidē angelus vnus letus ad paſtores deſcēdit/qui vigilias noc=tis cuſtodiebant ſup gregem ſuū annuncians eis ꝙ natꝰ eſſet Jhe=ſus cum quo facta eſt multitudo magna celeſtis exercitus cantan=ciū· Gloria in altiſſimis deo ⁊c̄· Et vt inquit Beda in omel· Nunqꝫ in tota veteris teſtamenti ſerie repiemus angelos/qui tam ſeculo apparuerūt patribꝫ cum luce apparuiſſet· Sed hoc priuilegiū recte huic tempi eſt reſeruatum/quando exortū eſt in tenebris lumen et rectis corde leticia· Hec ille·

¶ Secunda iocunditas dicitur virginalis· ſuſcepit equidem virgo glorioſa inextimabile gaudium/cum vidit ſe peperiſſe ſine corrup=cione/et ſine dolore/nec vt quidam fatue arbitrantur iacens peperit filium ſuum/nec obſtetricum habuit adiutoriū· Vnde Hieronimꝰ aduerſus Eluidium· Nulla ibi obſtetrix fuit/nulla muliercularum ſedulitas introceſſit/ ipſa pannis inuoluit infantem / ipſa et mater et virgo puto enī ꝙ appropinquante hora partus ſenſit virgo pu=riſſima tantā intellectus leticiam / quantam non ſenſerat vnquam omnibus diebꝫ vite ſue· et omēs ſenſus eius ſpūales et corporales quadam inenarrabili ſuauitate replebant̄· Et eleuata ſup humanas vires in abiſſum diuine cōtemplacionis ita cum immenſo dulcore peperit filium ſuum· quem vt vidit natum/ mox adorauit vt verū deum/ et deinde illū ad ſe ſuſcipiens ſuo pectori ſtrinxit/ et pannis

Tercio letati ſūt paſtores inueniētes ſicut dixerat eis angelus· vñ
et nos omēs letari debemus/ et ſpūaliter iocundari/ q̄ vt ait Leo
papa in ſermone· Saluator noſter hodie dilectiſſimi natus ē gaude
amus· Neq̄ꝫ enī locū fas eſt eſſe triſticie/ vbi natalis eſt vite/ que
conſūpcio mortalitatis timore ingerit nobis de ꝓmiſſa eternitate
leticias· Nemo ab huius alacritatis ꝑticipaciōe ſecernit̄· vna cūctis
leticie omnis eſt rō/ q̄ dñs noſter mortis peccatiq̄ꝫ deſtructor/ ſic
nullū a reatu liberū repit/ ita liberandis oībus venit/ exultat ſanctus
q̄ appropinquat ad palmā/ gaudeat peccator/ q̄ inuitat̄ ad veniam
animet̄ gentilis/ quia vocat̄ ad vitā· Hec ille· Igit̄ leti facti ſūt celi
et ciues celorum ꝛc̄· Sic et nos gaudētes referamus gracias deo/ qui
ſeipſū dedit puulū· vt nos magnos faceret in regno celorum/ in quo
viuit et regnat per infinita ſecula ſeculorum· Amen·

In feſto ſancti Stephani ꝓthomartiris· Sermo de eodem·
Fructus ·xxiii· Stephanus Iheſum videns lapidat̄·

V Ideo celos apertos/ et Iheſū ſtantē a dextris virtutis dei
actuū· vii· In tribulaciōe poſitis ac laborantibꝫ dilectiſ
ſimi in criſto Iheſu ꝓ diuino amore non deeſt auxiliū ſue
gr̄e/ qua fit vt quecūq̄ꝫ ardua et difficillima non ſolū nō
moleſte ſed iocūde et equo animo ferant· Nichil enī morte terribi
lius/ hanc tñ amici dei cū opus fuit paſſi ſunt ꝓ xp̄o gaudentes· Et
ne multorum exēpla referamus ꝓponit de ꝓthomartire/ qui ī etate flo
ridiſſima lapidacionis martiriū paciētiſſime tolerauit· Cui cum ex
debito cogamī honorē deuotū exhibere/ vt poſſimus ſuffragio ipſius
ſue ſanctiſſime vite eſſe imitatores/ de quo in pñti ſermone dicturi
ſumus ſub vno fructu/ qui eſt· Stephanus Iheſū vidēs lapidat̄/ ſic
dicit̄ in themate· video celos apertos ꝛc̄· in quibꝫ ſanctiſſimis verbis
tria principalia priuilegia beati ſtephani notabimus·

Primum dicit̄ gracie· Secundū victorie· Tercium glorie·
Q in ſtephano fuit gracia· Ca·i·

P Rimū priuilegiū dicit̄ gracie/ de qua dicit̄ act̄ vii· Stepha
nus aūt plenus gracia et fortitudine faciebat ſigna et ꝓdi
gia magna in populo· Nam cū tria ſīt peccata prima ad q̄
cetera reducunt̄· vicꝫ· ſupbia auaricia luxuria ꝓ quibus dicit̄ Io· ii·
prima ca ſua· Omne quod eſt in mūdo aut eſt cōcupiſcencia carnis/
aut cōcupiſcencia oculorum/ aut ſupbia vite neceſſariū eſt vnicuiq̄ꝫ
laborare vt ab his nō ſuperet̄/ quinimo vincendo contrarias ſequat̄
virtutes/ quod eſſe nullo modo pōt ſine diuina gracia· ſicut docet
Auguſtinus in libro de correpcione et gracia· et in libro de prede
ſtinacione ſanctorum· et in enchiridion· deus autem benedictus

Tercio letati fūt paſtores inuenientes ſicut dixerat eis angelus. vn̄
et nos om̄es letari debemus/ et ſpūaliter iocundari/ ꝙ vt ait Leo
papa in ſermone. Saluator noſter hodie dilectiſſimi natus ē gaude
amus. Neqꝫ em̄ locū fas eſt eſſe triſticie/ vbi natalis eſt vite/ que
conſūpcio mortalitatis timore ingerit nobis de ꝓmiſſa eternitate
leticias Nemo ab hui9 alacritatis ꝑticipaciōe ſecernit̄. vna cūctis
letici e omnis eſt rō/ ꝙ dn̄s noſter mortis peccatiqꝫ deſtructor/ ſic
nullū a reatu liberū repit/ ita liberandis cibus venit/ exultat ſanct9
ꝙ appropinquat ad palmā/ gaudeat peccator/ ꝙ inuitat̄ ad veniam
animet̄ gentilis/ quia vocat̄ ad vitā Hec ille. Igit̄ leti facti fūt celi
et ciues celoꝝ ꝛc̄. Sic et nos gaudētes referam9 gracias deo/ qui
ſeipſū dedit puulū. vt nos magnos faceret in regno celoꝝ/ in quo
viuit et regnat per infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ In feſto ſancti Stephani ꝓthomartiris. Sermo de eodem.
Fructus xxiii. Stephanus Jheſum videns lapidat̄.

Video celos apertos/ et Jheſū ſtantē a dextris virtutis dei
actuū. vii. In tribulaciōe poſitis ac laborantibꝫ dilectiſ
ſimi in criſto Jheſu ꝓ diuino amore non deeſt auxiliū ſupe
rn̄/ quo fit vt quecūqꝫ ardua et difficillima non ſolū nō
moleſte ſed iocūde et equo animo ferant. Nichil em̄ morte terribi
lius/ hanc tn̄ amici dei cū opus fuit paſſi ſunt ꝓ xp̄o gaudentes. Et
ne multoꝝ exēpla referam9 ꝓponit̄ de ꝓthomartire/ qui ī etate flo
ridiſſima lapidacionis martiriū paciētiſſime tolerauit. Cui cum ex
debito cogam̄ honorē deuotū exhibere/ vt poſſim9 ſuffragio ipſius
ſue ſanctiſſime vite eſſe imitatores/ de quo in p̄ñti ſermone dicturi
ſumus ſub vno fructu/ qui eſt. Stephanus Jheſū vidēs lapidat̄/ ſic
dicit̄ in themate. video celos apertos ꝛc̄. in quibꝫ ſanctiſſimis verbis
tria principalia priuilegia beati ſtephani notabimus.

¶ Primum dicit̄ gracie. Secundū victorie. Tercium glorie.
Q in ſtephano fuit gracia. Ca. i.

Primū priuilegiū dicit̄ gracie/ de qua dicit̄ act̄ vii. Stepha
nus aūt plenus gracia et fortitudine faciebat ſigna et ꝓdi
gia magna in populo Nam cū tria ſīt peccata prima ad q̄
cetera reducunt̄ vicꝫ ſupbia auaricia luxuria ꝓ quibus dicit̄ Jo. ii.
prima ca ſua. Omne quod eſt in mūdo aut eſt cōcupiſcencia carnis/
aut cōcupiſcencia oculoꝝ/ aut ſupbia vite neceſſariū eſt vnicuiqꝫ
laborare vt ab his nō ſuperet̄/ quinimo vincendo contrarias ſequat̄
virtutes/ quod eſſe nullo modo pōt ſine diuina gracia. ſicut docet
Auguſtinus in libro de correpcione et gracia. et in libro de prede
ſtinacione ſanctorum. et in enchiridion. deus autem benedictus

vnicuiqʒ laborare volenti et facere ꝙ in ſe ē hāc grām libere largit̄
adeo vt nullꝰ de ppria negligencia queri poſſit· vn̄ ciprianus in epi
ſtola ad donū ait·pfluēs largit̄ ſpūs/nullis finibʒ premit̄/nullis
metarum ſpaciis frenat· manna iugiter exuberat aſſluenter/noſtꝝ
pectus tm̄ faciat et petit quantū illud fidei capax offerimus/tm̄
mundatis gracie haurimꝰ. Hec ille· quod clare pcipimus in beato
ſtephano xpi pthomartire dilectiſſimi qui gracia diuina ſupuenit
pfata peccata et dotauit in ſe tres ſolennes virtutes.

Prima eſt virtus humilitatis.
Secunda virtus eſt pauptatis.
Tercia eſt virtus caſtitatis.

Prima virtutē quā obtinuit beatus ſtephanus dicit̄ humilitatis·in ho nore ſibi ab eccleſia exhibito· vt em̄ docet ſcriptura actuū·vi·c· Ipſe eī fuit vltimꝰ īmo primus ex ſeptem diaconibʒ ab aplis ordinatis in miſterio/cū eſſet maxia multitudo credenciū/q in dies creſcebat·xii·apl̄i decreuerūt eligere ſeptē qui poſſent pēſſe miniſtracioni tempali/vt ipſi poſſent liberiꝰ vacare verbo diuino/et elegerūt ſtephanū plenū fide et ſpū ſancto·et philippū pchoriū Nicolaū/thimonē·et pmenā/ nicolaū aduenā/et anthiocenū/ in quo honore nulla electiōe ſtephanus intumuit/ſed in cūctis ſe humilē exhibuit· Secunda virtꝰ dicit̄ pauptatis·nā de eo dicit̄ actuū·vi· ꝙ fuit plenꝰ fide·vn̄ Aug· ait qui de deo verā fidē hn̄t nō cupiūt in his miſeriis diuites fieri et ſic ptʒ quantū ad ſecundā virtutē· Tercia dicit̄ caſtitatis·nā de eo dicit̄ ꝙ fuit boni teſtimonii et mundiſſime fame/et ꝙ pleriqʒ ſua volūtate in porris cōmorātes excuſacionē ſuſcipiūt dicētes nō poſſe virtuoſe viuere/ꝗ ipſe dn̄s ſuā graciā denegat/nos aūt intelligere debemꝰ ꝙ ex fonte illo mūdantiſſimo diuine bonitatis vnuſquiſqʒ guſtare pōt/ſi vult·et ꝗ qui mali ſūt nolunt ꝙ in ſe eſt facere ideo graciā diuinā pticipare nō pn̄t·Inquit em̄ Euchidiꝰ in li·de cauſis·ꝙ prima cā ineſt omnibʒ rebus diſp oſicionē vnā non tn̄ oēs accipiūt/tam ſecundū diſpoſicionē vnā/ que fit vt aliqui recipiant de gracia quantū eis ſufficiat ad ſalutē/vt ſūt illi qui in caritate obſeruāt diuina mādata·alii vero ad feruēciores pfectionis opā aggredientes ample et copioſe graciā diuinā impetrāt·Nō em̄ potuiſſent pſeuerare in deſerto Antoniꝰ magnꝰ·Ilarion·Paulꝰ primꝰ heremita/et alii de quibʒ dicit̄ in vitis patꝝ· Nam martires tā inhumane forme cruciatꝰ duros et penas/ſi gracia dei ill̄ nō ſuccurriſſet nō potuiſſent in etate ſua tā florētiſſima ſupportare et calcare mūdi ſupbiā/ſpernere mūdi diuiciaſ/pipēdere vanas delicias/et hūilit̄ ac caſte ſequi xpm in pauptate. ſi nō fuiſſent adiuti gra dei Et ſi dicit̄ ꝙ gracia non pōt eſſe maior in vno ꝗ in alio· poteſt ad

hoc rñderi p Aug· dictū ad Dardanū· Jn quibus habitat deus nō equaliter habitat· Et idez ad bonifaciū· Tripliciter gracia meret̄ augeri· q̄ verba exponēs Alex· in tercio dicit· ꝙ maius et minus in formis ſpūalibus non dicit̄ ſicut in formis corpalibus/ ꝙ ſecundū Aug· de q̄ntitate anime· in formis materialibꝫ dicit̄ maius et minꝰ ſecundū quantitatē diuiſiuā/ in formis autē ſpiritualibus ſecundū quantitatē virtualē· Redeuntes ad noſtꝝ ꝓpoſitū dicimꝰ ꝙ non eſt incōueniens bonitati diuine quibuſdā copioſū donū gracie ɔcedere cum et ſe deus nulli deneget vt dictū eſt· quod eſt ad ſalutē neceſ- ſariū· Si omnes iudei heretici infideles et mali xp̄iani in hoc ſeculo exñtes vellent graciā dei facile poſſent eam obtinere habuit eā ſte phanꝰ/et extimauit ac magnifice preciū illius apportauit·

¶ Q̄ in ſtephano fuit victoria· Ca· ii·

SEcundū priuilegiū in quo relucz diuinū adiutoriū beati ſte phani dicit̄ victorie· Mos enī maloꝝ eſt bonis pſecucionē inferre/ ꝙ ſecundū philoſophoꝝ ſentenciā ɔtraria inſimul ſtare non pñt /ſed mutuo ſe expellūt· ſecundū ꝙ Aꝝ x metaphy- ſice docet/ ꝙ in p̄dicamentis ſiue fuerit contrarie priuatiue vel poſi tiue/ſicut calidū nō ſtat cum frigido/nec albū cum nigro/nec tene- bra cum lumine· vñ boni malis contrarii ſūt eos cedūt et moleſtāt et importune· vñ· xxiii q iiii· c· Qui ſecundū carnē· ait Hiero· qui ſecundū carnē natꝰ pſequebat̄ eū qui ſecundū ſpūm natus ē· ſpūali ter ſcz imael iſaac· nunq̄z autē ſpūalis carnalē pſequit̄/ quod patet eciā p beatū Hiero· in epitaphio ſancte Paule· Semp virtutes p- ſequit̄ inuidia feriunt ſūmos fulgura mentis etenim ſancti omnes emulos habuerunt· in paradiſo q̄ꝫ ſerpens fuit/ cuiꝰ inuidia mors in trauit p orbē terraꝝ· ⁊ vt de omnibꝫ taceā· dñs noſter Jheſus xp̄s phariſeoꝝ inuidia eſt crucifixꝰ· et ne multoꝝ exempla q̄ſi innume rabilia replicemus· ecce in ꝓpoſito et ſtephanꝰ leuita· ɔtra quē in- ſurrexerunt viri iniqui impii querētes ſibi mortem inferre triplici bello interueniente· ¶ Primum dicit̄ diſputacionis· Secundum dicit̄ accuſacionis· Tercium dicit̄ cominacionis·

¶ Primū preliū fuit diſputacionis· ꝙ ſurrexerunt quidā de ſyna- goga /que appellabat̄ libertinoꝝ a regione ſic nominatoꝝ ſecundū Nico· de lira et cirenenſiū a cirene ciuitate et alexādrinoꝝ ab alex andria metropoli egypti/et eoꝝ qui erant in cilicia et aſia· q̄ ſunt re giones ꝓpinque iudee· Jn quo p̄liꝰ datus eſt ſibi ſpūs ſanctus/qui ſibi facundiā miniſtrauit ſecundū xpriſti ꝓmiſſum Luce· xxi· Ego dabo vobis os et ſapiēciā/cui nō poterūt reſiſtere oēs aduerſarii· io aduerſarii ſtephani nō poterant reſiſtere ſapiēcie et ſpūi qui loq̄bat̄

¶ Secundum prelium accuſacionis/quia videntes ꝙ per primum
modū iudei eum nō ſupaſſent/callide ſubmiſert duos falſos teſtes
qui eum in iudicio accuſarēt/et venerunt et accuſauerūt eum dicē
tes. Stephanū blaſphemaſſe deū/ et Moyſen et templū et legē/in
qua affuit ſibi diuinū auxiliū/quia intuentes in eū omnes qui erant
in ɔcilio faciē eius viderūt tanq̄ȝ faciē angeli /vbi eſt ſ.t ſecuta vic
toria/qꝛ de omnibȝ ſibi obiectis ipſe ſe clariſſime expurgauit/mag=
nificando deū et Moyſen et legem et templū. De deo dicit deū qui
locutus eſt patribȝ et ꝓphetis deū fuiſſe glorioſū. De Moyſe ꝙ
amicus dei fuerat. De lege ꝙ fuerat a deo data De templo ꝙ fue
rat ex precepto dei conſtructū. ¶ Terciū preliū dicit ɔminacionis
Nam cū Stephanus fuiſſet multa ronabiliter locut9 emuli ſui nō
volebant rn̄dere audientes ipſū/et que dicebant diſcectabant cordi
bus ſuis/ et ſtridebant dentibȝ in eum. ecce ſtatim brachiū domini
auxiliū ſuggerēs Stephano/qui in tali ſpectaculo ꝓſpiciebat ſibi
īminere piculum mortis Nam intendens in celū vidit gloriā dei et
ait. Ecce video celos aptos et Jheſū ſtantē a dextris virtutis dei.
De iſta apparicione ſanctoꝝ dicunt doctores ꝙ Stephanus vidit
oculo corpali aut oculo mentali ſi corporali tria mirabilia ſūt con
ſecuta Primū eſt ꝙ vidit celos aptos. quod ſecundū Nico. de lira
eſt intelligendū non ꝙ celi fuerūt aperti et diuiſi/cū ſint incorrupti
biles/ſed qꝛ ſic clare vidit/ ac ſi nullū fuiſſet obſtaculū inter mediū
Secundū mirabile eſt/qꝛ vidit Jheſū in gloria patris/ cum ſecūdū
naturā impoſſibile ſit /vt corp9 glorificatū ab oculo corpali in ſua
gloria poſſit videri. Terciū mirabile eſt/cum corpus xp̄i ſit in celo
empyreo/videndo ipſū vidit vltra celū aereum ſidereū et criſtallinū
impoſſibile ſecundū naturā/vt oculus corporalis in tanta diſtancia
poſſit videre ſi aūt vidit oculo mentali/tunc factū eſt vt mens ei9
eſſet a deo illuminata ad noticiā glorie dei et dn̄i noſtri Jheſu xp̄i
filii ſui/ꝙ nichil aliud poſſet vel velle vel deſiderare/ nec mortē/qȝ
omnes fugiūt velut ſibi nociuā timet quod oſ̄dit/iudei cum audiſ
ſent eum talia dicentē continuerūt aures ſuas ſecundū glo. ne audi
rent blaſphemiā/ſic ex malicia ſua extimātes eum lȝ nō eſſet eduxe
runt eū extra ciuitatē et lapidabant eū/et teſtes depoſuerunt veſti
menta ſua/vt celeri9 interficerent eū/ad pedes adoleſcentis/qui vo
cabatur Saulus/qui poſtea Paulus fuit. Ipſe vero lapidat9 vulne=
ratus/cruore pfuſus nō dicebat. Heu me dolentē. nō heu me iuuenē.
nō dicebat heu me qꝛ morior ſine cauſa. nō dicebat/heu me qꝛ relin
quo mundū. heu me/qꝛ relinquo amicos morte penſſus. Sed quia
dicebat. Domine Jheſu accipe ſpūm meum/et ne ſtatuas illis hoc

pccatū· quo dicto obdormiuit in dn̄o · vt glo · ait pulchre dictū eſt obdormiuit in domino · et nō mortuus eſt / q obtulit ſacrificiū dilec- tionis / et obdormiuit in ſpe reſurrectionis ·

¶ Q in Stephano fuit gloria · Capitulū iii ·

TErciū priuilegiū beati Stephani in quo relucet diuinū ad- iutoriū dicit̄ glorie · Nam vt ait ps · precioſa in conſpectu dn̄i mors ſanctoꝝ eius / quod in Stephano verificatū eſt qui triplicē gloriā adeptus eſt ¶ Prima dicit̄ honoraciōis ſpūalis Secūda dicit̄ miraculoꝝ operacionis · Tercia dicit̄ plene beatitudīs · ¶ Primā gloriam quā conſecutus eſt beat9 ſtephanus · dicim9 ho norificacionis · Et em̄ in eccleſia dei inter martires primus / et eius feſtū poſt natiuitatē dn̄i celebrat̄ · et nota q de beato ſtephano fit duplex officiū vel feſtū · ſ · inuenciōis et paſſionis · Inuēcio ei9 anno dn̄i quadrigenteſimo ſeptimo et anno ſexto honorii principis nar- ratur fuiſſe · Cuidā em̄ pſbitero Luciano in territorio hieroſolimi- tano feria · ſexta in ſtrato ſuo quieſcenti · cum pene vigilaret quidā ſenex ſtatura pcerus vultu decorus / plixa barba / pallio candido a- mictus · cui gemule aride et cruces inerant otexte / calciat9 caligis in ſupficie deauratis apparuit / qui virgā aureā manu tenens teti- git eum dicēs · patefacite diligenter tumulos nr̄os q indecenter re conditi ſumus loco vade et refera hec epiſcopo hieroſolimitano Jo hanni / cui Lucianus dixit · Dn̄e quis es · et ille · Ego ſum gamalies qui Paulū apoſtolū enutriui / eūq docui legē · qui aūt mecū iacent eſt ſanct9 ſtephanus / quē lapidatū in medio tumulo nouo collocaui Alius Nicodem9 nepos meus / et eciā eſt Albion fili9 meus / quo dicto ſanct9 Gamalies diſparuit / dixitq gamalies · Quare neglex- iſti que tibi dixerim et dixit · pater nō neglexi / ſed oraui ſi hec a deo eſſet michi ſecundo appareret · Feria ſexta ſequētis ebdomade · poſt hoc aūt Lucian9 abiit ad epm̄ · narrauitq ei cuncta p ordinē · Per gunt igit̄ cum aliis ep̄is ad locū Luciano oſtenſū / inuenteq ſunt ſanctoꝝ reliquie et in eccleſia ſyon ſūt reuerēter collocate · De hac inuencione loquit̄ Beda in cronica ſua · Corpus vero ſancti ſteph a ni eſt delatū oſtantinopolim quod tandē tpe Theodoſii impatoris Rome eſt delatū · et in ſepulchro in quo iacet ſanct9 Laurenci9 fuit eciā conditū · Inuencio aūt fuit eadem die qua paſſio eius celebrat̄ Feſtiuitas aūt mutata eſt poſt natiuitatē dn̄i / quia ſolēni9 agebat̄ q̄ de inuencione / ideo feſtū de paſſione poſt natiuitatē dn̄i ab eccle ſia celebrat̄ · et pp̄ter reuerenciā natiuitatis dn̄i / et q paſſio ei9 ma ior et dignior eſt q̄ eius inuencio · Secunda gloria quā aſſecut9 eſt beatus ſtephan9 dicit̄ miraculoꝝ operacionis · dicit em̄ Aug9 · xxii ·

de ci·dei· beatum ſtephanū innumeris miracul' corruſcaſſe·et mor=
tuos ſex ſuis meritis ſuſcitaſſe·multoſq3 a variis languoribȝ libe=
raſſe· de quibus diffuſius loquit̄ ibi Augu. ¶ Tercia gloria quam
beatus ſtephanus aſſecutus eſt dicit̄ plene beatitudinis· hanc ha=
bet in regno celoꝝ deū clare videndo tenēdo atq3 fruendo ibi fact9
eſt in pace locus eius· Ibi poſſeſſionē habet opulentā/et plenā qui
buſlibet bonis/ibi poſſidet aureolā /que dat̄ martiribus doctoribus
et virginibȝ· Sic itaq3 audiuimus ſtephanū laborantē/intelleximꝰ
eum xp̄um adiuuantē/ſibi viuentē eumq3 nunc glorioſū colimus in
regno celoꝝ/ in quo xp̄s ipſe benedict9 viuit et regnat cū omnibȝ
ſanctis ſuis ꝑ infinita ſecula ſeculoꝝ· Amen·

¶ In die ſancti Johannis euangeliſte·Sermo de eodem·
Fructus·xxiiii·Jheſus Johannem diligit·

D Ilectus meus michi et ego illi· Canticoꝝ·ii·c·In colle=
gio ſanctoꝝ celi magnā gloriā poſſidet Johānes euan=
geliſta/cui9 laudes vix lingua exprimere ſufficit/qm̄ ex
omni ꝑte virtutū ſuaꝝ preconia ſuꝑabundant· veruntn̄
q2 hodierna die eccleſia ipſius feſtū celebrat/nos deuocione qua po
terimus·de ipſo verba facturi ſum9 dicemuſq3 q̄3 dilectus atq3 ca
rus fuit dn̄o noſtro Jheſu xp̄o ſub vno fructu/qui eſt·Jheſus Johā
nem diligit·quod in ꝓpoſitis verbis exprimit̄·cum de ipſo xp̄s di=
cit·Dilectus meus ⁊c̄·in quibus verbis tria miſteria hui9 ardentiſ
ſime dilectionis erunt nobis contemplanda·

Primū racionis· ¶ Secundū oſtenſionis· Terciū concluſionis·
Q2 rōibus ꝓbat̄ Johannē a xp̄o ſingulariter fuiſſe dilectū· C·i·

P Rimū miſterium racionis dicit̄·in quo contemplari libet/cur
xp̄s fili9 dei Johannē euangeliſtā dilexerit ita· R̄ndetur vt
de ipſo ſingulariter dicit̄/ q2 fuerat dilectus diſcipul9 Jeſu
nam Jo·xiii·habet̄·Erat recūbens vn9 ex diſcipulis ei9 in ſinu Jeſu
quē diligebat·Et Jo·ii·Venit ad ſymonē petꝝ/et ad illū diſcipulū
quē diligebat Jheſus·et xii·c·Conuerſus petrus vidit illū diſcipulū
quē diligebat Jheſus ſequentē· Aug9·ſuꝑ hoc verbo ait·Seipſum
dicit diſcipulū quē diligebat Jheſus/q2 ipſū pre ceteris familiarius
diligebat· de hoc eciā cantat eccleſia/et ſumit̄ ex dictis venerabil'
Bede· Hic eſt Johannes qui priuilegio amoris p̄cipuo pre ceteris
alcius a dn̄o meruit honorari·et dicimus triplici rōne/ quare xp̄s
ita diligebat Johannē· Primo racione fraternitatis·
Secundo racione etatis· ¶ Tercio racione virginitatis·
Primo diligebat rōne fraternitatis/ q2 erat ſibi frater ex eadem
ſtirpe nat9·nā vt colligit̄ ex dictis ſāctoꝝ patꝝ/q2 anna tres filias

habuīt·ſcꝫ Mariā matrē dn̄i/et Mariā Jacobi et Mariā Salome·
De Maria iacobi geniti fūt Jacobus minoꝛ/ſymon cananeꝰ/iudas
Thadeus/qui fuerūt apoſtoli/Joſeph·qui cognoīatus eſt iuſtꝰ·
De Maria ſalome natꝰ eſt iacobus maioꝛ et Johānes euangeliſta
vn̄ ſecundū franciſcū de maÿronis colligit hec veritas ꝙ Johan-
nes euāgeliſta habuit triplicē germanitatē ad criſtū ꝓ eo ꝙ mater
dn̄i habebat tantā germanitatē ſola ad filiū ſuū/quantā habent pa
ter et mater in aliis/eo ꝙ coꝛpalem ſbam totā filio ſuo dedit/in q̄
germanitas radicat̄/eo ꝙ de ſba virginis criſtꝰ fuit totaliter foꝛ-
matus·et iō tantū fuit ei germanꝰ beatus Johānes ex ꝑte ſoliꝰ ma
tris/quantū ſi xp̄s fuiſſet ex vtroqꝫ pente·Et ſi dicat̄ non eſt verꝝ
ꝙ xp̄s magis dilexerit Johannē q̄ꝫ alios apl'os· ꝙ Jo· vlt̄·xp̄us di
cit Petro·Sym on iohānis diligis me·et ipſe·Tu ſcis dn̄e ꝙ amo
te·ſcꝫ ſcis·et criſtꝰ magis diligit eos qui eum diligūt magis·ergo
magis dilexit petrū q̄ꝫ iohannē quod ex textu apparet· ꝙ petro cō-
miſit eccleſiā gubernandā·Ad hoc dicere poſſumꝰ ſecundū Aug·
ſupꝛa Jo· ꝙ eſt dilectio in ſigno exteriori/ et eſt dilectio in effectu
interiori·Si loquam̄ de dilectione pꝛimo mō magis diligebat ihe-
ſus Johannē·ꝙ maioꝛē ei exhibebat familiaritatē·Si aūt quātū ad
effectū interioꝛē/qui eſt effectꝰ gracie/ſic diligebat petꝝ·ꝙ maius
munus gracie ei exhibebat·et hec eſt racio q̄re ꝑ iohannē et petꝝ
duplex vita ſignificat̄·Per petꝝ vita actiua q̄ tranſit·per iohannē
vita ↄtemplatiua q̄ ꝑmanet.Vnde petro dictū eſt·ſequere me De
iohāne vero dicit̄ Sic eū volo manere·Et ꝙ actiua eſt laboꝛioſioꝛ et
fructuoſioꝛ·ↄtemplatiua vero purioꝛ et iocūdioꝛ/ad ſignificandam
huiꝰ vite duplicē differenciā familiariꝰ ſe dn̄s exhibebat iohanni
q̄ꝫ petro·et hoc dicit Aug ꝙ petrus erat melioꝛ/ſed iohānes erat
felicioꝛ·B·aūt aliter rn̄det dicens ꝙ petrus dilexit feruēcius·et iō
diligebat̄ foꝛcius·Johānes vero dilexit dulcius·et iō diligebat̄ fa-
miliarius·Alii aūt dixerūt ꝙ petrus magis dilexit deū in ꝓximo
q̄ꝫ iohannes·iohannes vero magis dilexit deū in ſe q̄ꝫ petrus·vnde
Petrꝰ recepit curā regiminis·et ex hoc habuit maioꝛē gloꝛiam ad
laboꝛē actionis·Jo·aūt habuit efficacioꝛē grām ad quietē cōtem-
placionis Fuit ergo vterqꝫ dilectꝰ a criſto/cū de iohanne mōis pꝛe
dictis dicat̄/ꝙ a criſto ſingulariť diligebat̄·Sed aliquis dicere poſ
ſet videt̄ michi ꝙ petrus apl'us fuerit ampliꝰ amicus·et ꝙ magis
xp̄s ipſū dilexit·et hoc ꝓbo tali rōne·Quando aliquis homo habet
facere aliquod magnū iter/ſi eſt bene ſapiens/ipſe cōmittit rē ſibi
magis caram maioꝛi et melioꝛi amico/quē habeat in mūdo/ſed ille
qui eſt fons ſapiēcie verbū dei in excelſis·ſcꝫ dn̄s iheſus qn̄ iuit in

celum ipſe cōmiſit rem ſibi magis caram: quam in mundo haberet
ſcꝫ ſanctā matrē eccleſiā: pro qua de celis deſcendit: et mori voluit
petro: qn̄ dixit ei. Tu es petrꝰ et ſup hanc petrā edificabo eccleſiā
meā. Mat. xvi. et quodcunqꝫ ligaueris ſup terrā erit ligatū et in
celis: et tibi dabo claues regni celoꝝ. ergo videt̄ ꝙ beatꝰ petrꝰ fue
rit melior amicꝰ quē xp̄s habuerit. ad iſtā racionē ego rn̄deo et dico
ꝙ dn̄s noſter Jheſus xp̄c ōmendauit eccleſiā ſuā meliori mō beato
Johanni q̄ꝫ petro Et rō eſt iſta. Vos ſcitis ꝙ nihil aliud ē eccleſia
q̄ꝫ cōgregacio fideliū omniū criſtianoꝝ: ſed tpe paſſionis xp̄i tota
fides xp̄iana defecit in oībus et remāſit ſolū in virgine glorioſa: vn̄
ipſa ſola fuit tūc ſācta mater eccleſia et iſta cōmendata fuit beato
Johanni ergo maior ⁊c. Jtē videt̄ fuiſſe maior alia rōne. Jn euāge-
lio fit cōpacio inter ſtatū virginitatis et matrimonii. et dicit euā
geliſta: ꝙ eſt tanta dr̄ncia: quantū inter centū et trigīta. Beatꝰ pe
trus habuit vxorē et filiā. Beatus Johannes fuit virgo puriſſimꝰ
et ideo tanta dr̄ncia videt̄ eſſe inter eos: q̄nta eſt inter cētum et tri
ginta. Sed diceret aliquis: ē ne maior Johanne baptiſta: Johānes
baptiſta fuit virgo puriſſimꝰ fuit germanus xp̄i: fuit ſāctificatus
fuit ꝓpheta et pluſquaꝫ ꝓpheta: fuit martir: ipſe eſt de quo ſalua-
tor ait. Jnter natos mulieꝝ nō ſurrexit maior. Jo. bap. quid dicetis
ad iſtas magnas ꝓrogatiuas. Rn̄deo et dico ꝙ Jo euāgeliſta habu
it excellencie omēs iſtas ꝓrogatiuas. Si vis dicere ꝙ Jo. bap. fuit
virgo et mente et corpe ideo dn̄s vocauit eum de nupciis: et ꝓpter
excellentē virginitatē xp̄s in cruce poſitꝰ ipſi matrē cōmendauit: ⁊
in ſignū huiꝰ maxime virginitatis dn̄s nō ꝑmiſit corpus eiꝰ in fer
uentis olei dolio deſtrui: nec corrūpi: nec poſt mortē eius vermibus
et terra putrefieri. Si vis dicere baptiſta fuit germanꝰ xp̄i dico ꝙ
Jo. euange. excellit eū in vno gradu: qꝛ Jo. euan. fuit filius ſororis
beate virginis Marie: ſed beatꝰ Jo. bap. fuit filius Helizabet cog
nate eius. Si vis dicere ꝙ Jo bap. fuerit ſāctificatus in vtero: dico
ꝙ licet Jo. euange. nō fuerit ſanctificatꝰ in vtero: tn̄ ibi Jo. bap. re
cepit ſemel ſpūm ſanctū: ſed beatus Jo. euan. recepit ter cum aliis
ap̄lis. Si vis dicere ꝙ Jo. bap. fuerit ꝓpheta ⁊ pluſq̄ꝫ ꝓpheta. dico
ꝙ Jo. euan. fuit ꝓpheta: ſic apparet in apocalipſi: quādo ꝓphetauit
multa: q̄ ventura erāt ſeptē eccleſiis: que fuīt in aſia: et multa alia
que ſunt ventura. Fuit eciā pluſquaꝫ ꝓpheta: qꝛ habuit nobilꝰ offi-
cium q̄m ſi eſſet ꝓpheta. Si vis dicere ꝙ Jo. bap. fuit martir: dico
eciā ꝙ Jo. euan. fuit martir. Jta dicit beatus Augꝰ. in quodā ſer-
mone beati Jo. euangeliſte qui incipit. Poſtulat aūt mater filioꝝ
zebedei cum errore muliebri. Jntelligens xp̄s preces eius ex filioꝝ

deſcendere voluntate ait· Poteſtis bibere calicē quē ego bibiturus
ſum·per calicem in ſcripturis diuinis paſſionē intelligimus·vt illud
Pater ſi poſſibile eſt trāſeat a me calix iſte·et in ps· Quid retribuā
domino ꝓ omnibus que retribuit michi·calicem ſalutaris accipiā.
ſtatimqꝫ infert·quis eſt iſte calix ꝓcioſa in cōſpectu domini mors
ſanctorum eius Poſſumus reſponderūt illi·Quibus criſtꝰ· Calicem
quidem meum bibetis/ſedere autē ad dexteram ⁊c· Aug·queritur
queſtio· Calicem martirii filii zebedei·vicꝫ·Jacobus et Johannes bi
berunt/ cum ſcriptura tamē narret apoſtolum Jacobum ab herode
capite truncatū Johannem autē ꝓpria morte finiuiſſe· Sed ſi legi-
mus hiſtorias eccleſiaſticas/ in quibus refert ꝙ ipſe ꝓpter marti
rium fuit miſſus in feruentis olei dolio/ et in ſuſcipiendā coronam-
xpriſti athleta ꝓceſſerit ſtatimqꝫ cum delegatum in pathmos inſu
lam ſit/et venenū biberit/videbimus martirii animū non defuiſſe/⁊
bibiſſe Johannē calicem confeſſionis/licet perſecutor nō effuderit
ſanguinem· Hec Augꝰ· demum ille gladius paſſionis xpriſti/qui
pertranſiuit animā Marie/ꝑtranſiuit animā Johannis euangeliſte
vt dicunt aliqui ſancti Sed quid dices ad verbū xpriſti quando ipſe
dixit· Inter natos mulierū ⁊c· Reſpondeo et dico ſecundum ꝙ dicit
quedam glo· ꝙ in hoc non prefert patriarchis et ꝓphetis/ et cunc
tis omnibus/ſed equalis ceteris ſanctis oſtendit/ vel aliter dicendū
eſt/ꝙ criſtus fecit comparacionem ad ſanctos qui preceſſerunt/et
ideo dixit/non ſurrexit·i·nullus maior ꝓceſſit· ſed nō negauit quin
equalis /vel eciam dicitur ꝙ non fecit comparacionem ad ſanctos
qui ſequi debebant/et ideo nō dixit·non ſurget maior/quia Johan-
nes euāgeliſta debebat ſurgere equalis·Quis iſtorum duorum ſit ma
ior vel minor/nō debemus curare ſicut patet per quoddā miraculū
quod in vita beati Johannis baptiſte legit͠/vbi erant duo doctores
theologi/quorum vnus Johannem baptiſtā·alter euangeliſtam pre-
ferebat·tamen ſi p hec diſputacione facta/ quilibet valde ſollicitꝰ
erat auctoritates et efficaces raciones inuenire·quibus ſuū Johan
nem poſſet preferre Aduemente autē diſputacionis die· quilibet
ſanctorum emulatori ſuo apparuit·eiqꝫ dixit·Bene concordes ſumus
in celis de nobis non diſputetis in terris · Tunc illi ſibi admuicem
hoc in populo publicauerunt·et deum benedixerūt·Dicamus ergo
Johannem euangeliſtā ſingulariter inter alios fuiſſe dilectum·
¶ Secundo diligebat Criſtus Johannē racione etatis·quia in etate
tenera mundo ſpreto ſecutus eſt xpriſtū·Erat quippe adoleſcens·⁊
a xpriſto fuit vocatus ad ſui imitanda veſtigia·De cuiꝰ vocacione
dicit Nico·de lira in prologo in Johannem ꝙ tripliciter Johannes

fuit vocatus. Primo ad xpristi aliqualem noticiam. Nam vt habe-
tur a Johanne primo capl'o quando Andree petenti. Rabi vbi ha-
bitas reſpondit Jheſus. Veni et vide. Erat cū ipſo Johannes euan-
geliſta: qui ſequentes xpriſtum venerunt et viderunt vbi maneret
ſicut ho pes et manſerunt apud illum illo die.
¶ Secundo fuit vocatus ad xpriſti familiaritatē. et de hac voca-
cione dicit Hieronimus in plogo ſuo ſup Johannem. Hic eſt Jo-
hannes euangeliſta vnus ex diſcipulis domini: qui virgo a deo eſt
electus. quem de nupciis volentem nubere vocauit dominus.
¶ Tercio fuit vocatus ad apoſtolatum quādo relictis retibus et
patre et fratre ſuo ſecutus eſt Criſtū Mat. iiii. Ambulans Jheſus
iuxta mare &c. ¶ Tercio diligebat Criſtus Johannem racione
ſue virginitatis. Placent enim domino noſtro Jheſu xpriſto qui in
matrimonio regulate viuunt. ſed multomagis placent ei qui con-
tinenciam ſeruant. ſuper omnes tamen grati ſunt illi qui mente et
corpore virginitatem amplectunt. quod videtur noſtram propriā
naturam excellere et ſuperare: quia inquit Hiero. ad ſacras virgi-
nes de continencia virginali. Grande eſt et imortale: et pene vltra
noſtram corpoream naturam ſuperare luxuriam. et concupiſcencie
flammam adoleſcencie faucibus eſtuantē omni virtute reſtringe-
re: noſtri gemitus oblectaciones excluderūt: viuereqz cōtra huma-
ni generis legem: deſpicere coniugii ſolacia: dulcedinē contemnere
liberorum: et q̄ecunqz preſentis vite commoda ſunt pro nichilo
ſpe future beatitudinis contempſiſſe. Hec ille. Cum itaqz Johan-
nes adoleſcens xpriſtum fuerit ſecutus et virgo afficiebat ei xpri-
ſtus: qui puritatem diligit. quo exemplo inducimur. vt et nos quā
cicius poſſumus: xpriſtum velimus ſequi. Quid dormimus. Quid
ſumus inertes: cum audimus Johannem a xpriſto dilectum. Cura-
mus vt diligamur ab illo. quia niſi dilexerit nos. nichil nobis pro-
derit quodcunqz temporale bonum. Jn dilectione quoqz ſua conſū-
matur omnis felicitas. Jlle etenim ſapiens eſt. ille magnus. ille de-
niqz glorioſus qui ita viuit vt a xpriſti amore non excludat.
¶ Qa xpriſt9 oſtendit dilectionē: quā habebat erga Johannē c. ii.
Secundum miſterium contemplandum dicitur oſtenſionis.
Voluit nanqz dominus noſter Jheſus xpriſtus oſtendere di-
lectionem erga Johannem in hac vita maxime quantum
ad tria videlicet.
¶ Primo quantū ad profeſſionē.
Secundo quantum ad conuerſacionem.
Tercio quantum ad commendacionem.

¶ Primo oſtendit criſt9 Jheſus erga Johannem quantum ad pfeſſio-
nem/ quia ſublimauit eum ad gradus multiplices eccleſiaſtice digni-
tatis. Nam vt inquit apoſtol9 ad ephe. iiii. c. Dedit criſtus quoſdam
quidē apoſtolos/ quoſdā autē ꝓphetas/ alios autē euangeliſtas/ alios
autē paſtores et doctores. Sed Johannes fuit apoſtol9. vt ptʒ Mat.
x. c. Fuit ꝓpheta ſicut notatᷣ apocalipſis. primo. c. ſicut ipſe ait. Beat9
qui audit et legit verba ꝓphecie hui9/ et ſeruat ea que in ea ſcripta ſūt
Fuit euāgeliſta ſicͤ apparet in euāgelii deſcripciōe. Fuit eciā doctor pdi-
cando et diſcurrendo p aſiam. et demū ſcribendo epl'as ſuas canonicas
¶ Secundo oſtendit xpriſtus dilectionē erga Johannē in conuerſacio-
ne. Hic nanqʒ fuit/ qui cum petro et Jacobo xpriſtū vidit trāſfigura-
tum. Mat. xvii. Secundo fuit hic in puelle reſuſcitacione. Ita legitur
Mar. v. c. ꝙ princeps acceſſit ad eū et adorabat eum dicens Domine
filia mea modo defuncta eſt/ ſed veni et īpone manū ſup eam et viuet
Reſpondit ei Jheſus dicēs. Noli timere/ et cum veniſſet ad domū prin-
cipis/ ſūpſit Petrum et Jacobū et Johannem. et patrē et matrem puel-
le. et ait illi. Surge et cōfeſtim ſurrexit et ambulauit. Tercio hic fu-
it eciā in ſua acerbiſſima paſſione Mat. xxvi aſſumpto Petro et duo-
bus filiis zebedei cepit cōtriſtari et meſtus eſſe dicēs. Triſtis eſt ani-
ma mea vſqʒ ad mortem. Hic eciā fuit qui tempore cene recubuit in
ſinu Jheſu/ ibiqʒ obdormiuit. in qua dormicione reuelata ſunt ei ſecre-
ta celeſtia / de quibus poſtea ipſe dicebat prima ſua cano. i. c. ꝙ fuit
ab inicio/ quod audiuimus et quod vidimus et manus noſtre contrac-
uerunt de verbo vite. vbi ſecundū quoſdā habemus dicere ꝙ Johan-
nes vidit deum p eſſenciā in hac mortali vita quod confirmatᷣ/ quia ei
fuit reuelatū miſterium reuelacionis eterne/ quam nullus cognoſcere
poteſt ꝛc. ¶ Secundo quia fuit ei reuelatū miſterium incarnacionis.
quod notatᷣ ad verbi ꝓprietatē/ et ita a diuinitate ſub ꝓpria racione/ ꝙ
expreſſit Johānes in canonica dicens. Nos vidimus et teſtificamur/
quādo pater miſit filium ſuū ſaluatorē mundi. Et Jo. primo. Vidim9
gloriā eius/ ſed actus beatific9 non pōt cognoſci niſi cognoſcatᷣ illud
in quo eſt/ ſicut Stephanus non potuit videre xp̄m eſſe ad dexterā dei
niſi videret deum.
¶ Tercio oſ̄dit xp̄s erga Johannē quantū ad ꝯmendacionē/ qn̄ mori-
ens in cruce/ et audiēs ſuā matrē flentē et lacrimantē cōmendauit eā
ſuo dilecto Johāni dicens Ecce mater tua. O q̄ʒ dignū fuit hoc priui-
legiū Johanni conceſſū. Nam ſi bene ꝯſideremus/ videbat xp̄s virginē
matrē ſuā paupculā deſolatā/ et merore ꝯfectā. Nam clamabat q̄rula
voce ad filiū dicens. O fili mi dulciſſime. O fili mi amātiſſime. O fili
mi dilectiſſime video te in cruce deficientē/ et ego orbata tanto filio

quo ibo/ ad quē ꝯfugiā/ quis michi auxiliū dabit et ꝯſiliū in tam ineſ-
timabili pena. O fili mi domū nō habeo/ pecuniās nō poſſideo/ diuicias
nō teneo. Tu michi theſaurus eras. et ecce in cruce morieris. Amici
tui oēs dereliquerūt te. Quis michi mitigabit dolorē meū. Cui me di-
mittis. O fili ſapiētiſſime rn̄de michi. Ego mater tua ego te in vtero
meo ꝑtaui. Ego te paui lacte meo. Ego te tenui brachiis meis/ et nūc
factꝰ es mihi alienꝰ. Latroni locutꝰ es et mihi quid dicis. Loquere
fili. loq̄re afflicte matri tue Marie. Audi o Jo. quid de te loquit̄ xp̄s
mulier inq̄t ecce filiꝰ tuꝰ. et tu Jo. vide matrē tuā. Tibi eā commēdo
Tu illā adiuua/ et ei aſſiſte ī tribulacōibꝫ ſuis. Nō hēbat xp̄s in mūdo
quenq̄ꝫ cariorē ſua mr̄e. et eā vt diximꝰ Johāni benigiſſime ꝯmēdauit.

¶ Qꝫ Johannis amor a xp̄riſto feliciter eſt concluſus. Ca. iii.

Terciū miſteriū principale dicit̄ ꝯcluſiōis. Amor quidē ad Jo.
euange. feliciter ē cōcluſus/ quē xp̄s voluit triplici priuilegio
decorare in hac mortali vita/ dum viueret.

¶ Primū dicit̄ miraculoꝝ coruſcacionis
Secundū dicit̄ admirāde ꝯſūmacionis.
¶ Terciū dicit̄ ſuperne glorificacionis.

¶ Primū priuilegiū dr̄ mira-
culoꝝ coruſcacōis. Ipſe ei
multa miracula opatus ē
A domiciano nanq̄ꝫ crudeliſſimo ad vrbē vocatus/ in q̄ in feruētis olei
dolio miſſus/ inde illeſus exiuit/ a quo fuit ī exiliū relegatꝰ. Hic domi.
vt de ipſo adicimꝰ ſcd̄m Sueto. Eutr. Oro. et Judam li. de tēpibus/ fuit
Veſpeſiani filiꝰ et fr̄ iunior Titi qui mortuo Tito in impiū ſublima-
tus ē/ et in principio ꝯn̄dit moderatū valde diſſimulās diligere ſtudia
poetaꝝ. et reficiēs bibliotecas et ita videbat̄ horrere cedes/ vt ne bo-
ues īmolari mādauerit/ ſꝫ in fine ſeuerꝰ appuit Nā ſenatores nobiliſſi-
mos/ et multos ꝯſulares ſuos occidit. Et ſcd̄m Euſe. li. iii. eccle. hiſto-
rie pſecutꝰ eſt xp̄ianos et iudeos. ⁊ ſcd̄m Oro. ſe deū et dn̄m pmiſit ap-
pellari/ et in cūctis ſuaꝝ primordiis literaꝝ dicebat̄ deꝯ et dn̄s nr̄ Do-
micianꝰ/ qui ꝓpter odiū tandē a cubiculariis ſuis occiſus ē vulneribꝫ
anno etatis ſue. xlv quo mortuo ſanctꝰ Jo. ephēſū remeauit vbi Dru-
ſianam ſuā deuotā ſuſcitauit vbi cratonē philoſophū et duos iuuenes
qui mundū ꝯtempſerūt. ad fidē xp̄i reduxit ꝓpter gēmaꝝ fractarū in-
tegritatē/ vbi iuuenē qui mortuꝰ efferebat̄ ad vitā redire īpetrauit/ et
nō ſolū in epheſo/ verꝫ eciā p terrā aſiā multa miracula ē opatꝰ virtu-
te diuina. ſic diffuſiꝰ ptꝫ in ſua legēda. ¶ Scd̄m priuilegiū dr̄ admirā-
de cōſummacōis. mirabiliter eī curſū ſuū conſūmauit Nam cū eſſet
lxxxviii. ānoꝝ appuit ei dn̄s d. Veni dilecte mi/ q̄d die dn̄ico p̄dicauit
vſq̄ꝫ ad magnā ptē diei demūq̄ꝫ in foueā deſcēdit/ ſup q̄ꝫ tanta lux emi-
cuit/ q̄ nullꝰ ibi reſpicere poterat. recedēte vero lumīe/ fouea impleta
māna īuēta ē. vbi difficltas orit̄ apud plrimos/ ſi Jo fuerit mortuus.

Et dixerunt aliqui ꝙ nõ eſt mortuꝰ/ſed dormiuit in ſepulchro/et hoc
accipiẽtes ſignũ/ꝙ in ſepulchro ſuo videtᷣ quedã ſcaturicies manne ꝑ
modũ ebuliciõis ſurgere/et dicũt ꝙ hoc cauſatᷣ ex vita eius. ſ; Aug.
hoc improbat/ꝙ hoc nõ eſſet Johãnis priuilegiũ ſed magis detrimẽ
tum/ſi tamdiu a diuina fruiciõe retardaretᷣ aliis apl'is in gloria exñti
bus Alii vero dixerunt. ꝙ Johãnes nõ eſt mortuus/ſed cũ Enoch et
helia tranſlatus eſt in paradiſũ. Hoc aũt videtᷣ eſſe falſũ/ꝙ ſcribitᷣ ad
hebre. ix. c. Statutũ eſt homĩ ſemel mori/nec virgini glorioſe nõ eſt
ↄceſſũ non mori. quidã em̃ dicunt ꝙ eſt mortuꝰ/ tñ ſine dolore/ſicᷣ fuit
ſine corrupcõe carnis/ꝙ videtᷣ ſentire Hiero. in ꝓlogo in Jo et in apo
calipſi. vbi ait. Hic ẽ Johannes qui ſciẽs ſupueniſſe receſſũ cõuocatis
diſcipul' in epheſo poſt multa ſignoꝝ expimenta in defoſſũ deſcendẽs
ſepulture ſue locuciõe facta reddidit ſpũm tam extraneꝰ a dolore ſue
mortis/q̃; a corrupciõne carnis fuit alienꝰ. Et ſi dicatᷣ ꝙ criſtꝰ dixit
petro de Johãne. Sic eum volo manere. vñ exit ſermo inter fratres ꝙ
diſcipulꝰ ille nõ moritᷣ. Secundũ Aug. eſt dicendũ ꝙ criſtus reſpõdit
ad verba petri petẽtis habere Johannẽ ſociũ in paſſione et martirio di
cens. Sic eum volo manere donec veniã/non ad iudiciũ in fine/ ſed ad
vocandũ eum in gloriã celeſtẽ ab huius mundi ſtatu.

Terciũ priuilegiũ dicitᷣ ſupne glorificacionis. Jn celeſti nanq; cu
ria copioſã eſſe Johannis gloriã omẽs cognoſcere pñt. qui ſciunt glo
riam eſſe meritis correſpondentẽ. et ne multa dicamꝰ/ Johan. euãge.
nõ in infimo ordine et gradu ẽ ſanctoꝝ collocatꝰ veꝝ eciã ipe eſt qui
de amore inter ſeraphĩ ardẽtes habitare creditᷣ. Si ergo felix et beata
dilectio eſt/que Johannẽ ad gloriã dulcedinẽ vſq; ꝑduxit/ipſiꝰ exẽplo
vt xp̃s nos diligat ſtudeamꝰ/qui eſt benedictꝰ et laudabil' ꝑ infi. &c.

In feſto innocentum. Sermo pro eiſdem.

Fructus. xxv. Jnnocentes pro xpriſto occiduntur.

Accipe pueꝝ et matre; eius et fuge in egyptũ. Angeli ad
Joſeph loquẽtis verba ſũt iſta Mat. ii. Jniquitas preueni
entis herodis impii et crudelis criſtũ Jheſũ in cuna vagi
entem pſequi vt occideret curauit. quod ſe implere credens
ne deciperetᷣ. non ſolũ ſup xp̃m vt ipſe interficeretᷣ/effudit iram ſuam
ſed eciã ſup alios paruulos innocẽtes/quoꝝ ſolennitas celebrata eſt
in eccleſia/vbi mens deuota intueri debet quãta ſit obligacio rõnalis
creature ad filiũ virginis diligendũ/qui in qualibet etate ſua pati pro
nobis dignatus eſt. Quãobrem in pñti ſermone recenſere debemꝰ ea
que de fugacione/et eius pegrinacione in egyptũ et pueroꝝ occiſione
euangelica hiſtoria teſtatᷣ/ſub vno fructu/qui eſt. Jnnocentes ꝑ criſto
occiduntᷣ. De quo tria principaliter occurrunt contemplanda.

Pꝛimū eſt innocentis Jheſu elongacio/et de angelica monicione
Secundum eſt herodis nequicia/et de paruuloꝝ necacione.
Tercium eſt occiſoꝛum merita in remuneracione.
Q᷑ monitus Joſeph ꝑ angelū cū ihe ſu et Maria fugit in egyptū.c.i.
Pꝛimū miſteriū ꝯtemplandū dicit᷑ innocentis Jhe ſu elongacio ex angelica ām̄onicione. De quo in tex. euangelii ſcribit. angelus dn̄i appꝛuit in ſomnis Joſeph ⁊c̄. vbi tria dubia pn̄t occurrere.
Pꝛimū eſt an aliquis angelꝰ deputatꝰ fuerit ad cuſtodiā xp̄i.
Secundum eſt quare xpꝛiſtus illo tempe moꝛi recuſauit.
Tercium eſt cur in ſua fuga egyptum petere voluit.
Ad pꝛimū dubiū videt᷑ a quibuſdaʒ dicendū ꝙ xp̄s ad ſui cuſtodiaʒ angelū habuit. Multa in ſcripturis inueniunt᷑/ex quibꝫ facile hoc colligi pōt. Nam Luc. ii.c.ꝙ angelꝰ nunciauit xp̄i natiuitatē/qui potuit eſſe angelꝰ ad ſui cuſtodiā deputatus et hic.xxii. Ecce apparuit ei angelus dn̄i ꝯfoꝛtans eū. vbi beda ait. In teſtimoniū vtriuſqꝫ nature angelū eū cōfoꝛtaſſe/et angelū ei miniſtraſſe deſcribit᷑ Jheſu xp̄m ſcdm̄ humanā naturā/et paſſibilitatis ſtatū fuit paulominꝰ ab angelis minoꝛat᷑ vt declarat mgr̄ in pꝛimo ſenten̄. di. xvi. Vn̄ quantū ad hoc angelico videbat᷑ indigere ꝑſidio. Angelicā cuſtodiaʒ deꝰ fecit ad aīme dignitatē ſcdm̄ Hiero ſuꝑ Mat. xviii.c. qui dicit. Magna quippe eſt digitas animaꝝ/vt vnaqueqꝫ ab oꝛtu natiuitatis ſue habeat angelū ad ſui cuſtodiā deputatū. Anima aūt xp̄i cum ſit nobiliſſima/nō debet tanta dignitate pꝛiuari/que tn̄ omnia/et ſi videnꝫ ꝯcludere veritatē/tn̄ falſa ſūt/q̄ nō habuit xp̄s angelū ad ſui cuſtodiā deputatū ſcdm̄ doc. in ſecūdo di. xi. vbi ar pꝛimo. q. iii. Beatus Bon̄. rōnem aſſignat/q̄ nec eūʒ poterant oppꝛimere ꝑ violenciā coꝛpis diuinitati vniti/nec poterāt allicere affectū ꝑ blandicias plenitudine gr̄e cōfirmatū/ideo xp̄s nō īdigebat angelo bono/nec quantū ad defēſionē coꝛpoꝛis nec quātū ad erudicionem racionis/nec quantum ad excitacionem affectionis. nō ſolum autē xpꝛiſtus nō indigebat/ſed nec ei eciam competebat. Cuſtodia eīn̄ in cuſtodiente reſpectu cuſtoditi dicit pꝛeſidenciā quandam/et quia angeli xpꝛiſto domino ſubiciebant/ideo nullū officium pꝛeſidēcie ipſiꝰ Jeſu xp̄i eis amitti debebat. Quicquid aūt de ſcripturis allegatū eſt de angelis adminiſtrantibꝫ et cuſtodiētibus et ſeruientibꝫ ipſi xp̄o nō de ꝑſidentibus ē intelligendū. Nunq̄ʒ ita memoꝛat᷑ criſtꝰ ab angel/vt aliquis angelꝰ auderet ei ꝑſidere. Cum ita dn̄s ſit adoꝛandꝰ xpꝛiſtus in cruce/et in ſua infirmitate/ſic apparebit in ſua v̄tute. Cū vero dicebat᷑ ꝙ angelica cuſtodia fuit ad hominis dignitatē/dicendū ꝙ cuſtodiri ab angelis ita dicit dignitatē in anima reſpectu aliarū creaturaꝝ/que nō amittunt᷑ angelice cuſtodie/vt tn̄ dicat impfectionē reſpectu beatoꝝ.

qui aliena cuſtodia nunc̃ȝ egerunt/et aĩa xp̃i ab inſtanti ſue ꝯcepcõis
erat pfecte beata/angelũ cuſtodientẽ no debebat habere·ſed bene mini
ſtrantẽ/quod nõ in vno tm̃ ſed in pluribȝ manifeſtũ eſt/ſic patȝ Mat·
iiii vbi dicit̃/ꝙ miſtrabãt ei angeli·Jn obſequiũ ergo criſti angel9 ap
paruit in ſõnis Joſeph·Sed adhuc verſat̃ in dubiũ anim9·ꝙ apparuit
angel9 zacharie/apparuit virgini glorioſe·apparuit paſtoribus/dum vi
gilarent/cur Joſeph apparuit in ſõnis·Ad hoc rñdet Criſo·in omel.
dicens Non apparuit manifeſte ſic paſtoribȝ/qꝛ valde fideles erat/pa
ſtores indigebant q̃ſi rudes/virgo indiguit q̃ſi a noſtris inſtruẽda·ſimi
liter zacharias indiguit ante ꝯcepcionẽ plis miraculi viſione·Hec ille
De hoc remigi9 aſſignat rõnem moralẽ et dicit·Per hoc ꝙ angelus
apparuit in ſõnis dicit̃/miſtice deſignat̃·ꝙ illi qui a curis terrenis et
ſecularibȝ negociis requieſcũt/pfrui angelica viſione merent̃·Hec ille·
Jn hac apparicione notãda ſũt verba angeli/qui dixit·Surge et accipe
puerũ et matrẽ eius et fuge in egyptum·qꝛ vt dicit Criſo·ſup Mat
Non pꝑter matrẽ puer natus ẽ/ſed pꝑter puerꝝ mater ſeparata ẽ·Et
ſcdm̃ Jlariũ·Cũ euangeliſta deſponſatã eam ſignificabat iuſtoq; vir
gine nũcupauit/ſed poſt partũ mater Jheſu oſtendit/vt quemadmodũ iuſtũ
deputaret̃ Marie in virginitate coniugiũ/ita venerabilis oſtẽderet̃ ei9
in Jheſu matris virginitas·Ad ſecundũ dubiũ reſpondet Aug9 in
q̃õnibus noui et veteris teſtamẽti/vbi ait·Omnia pꝑpriis locis et tẽ
poribus geſſit ſaluator·Cũ ergo criſtus mori diſponeret p hominibȝ
differre voluit vſqȝ ad·xxxiii annũ etatis ſue·tum vt illo tempꝛe inter
medio verbo pariter et exẽplo inſtrueret/tum vt veritatẽ vtriuſqȝ na
turẽ inſtrueret omnibȝ/tũ ⁊ vt dilectionẽ ſuã ardenter oſtẽderet/quia
vitã ſuã p nobis dedit/quãdo erat in pfectiſſimo ſtatu ¶Ad terciũ
dubiũ rñdet euangeliſta cũ dicit ꝙ in egypto criſt9 manſit vt implere
tur quod dictũ eſt per pꝑphetã Ex egypto vocaui filiũ meũ·Aug9·in
quodã ſermone de epiphania dicit·Moyſes aliquãdo in egypto clauſe
rat diẽ illuc criſt9 adueniẽs ſedẽtibus in tenebris reddidit clariſſimã
lucem·quod vtiqȝ verũ eſſe oſtẽdit mgr̃ in hiſtoria ſcolaſtica·Nocte
illa cum xp̃s cum matre intrauit in egyptũ/qua p̃cepto ſuo exiuerant
filii iſrahel/vt ſicut nõn fuit domus in qua primogenitus non iaceret
mortuus angelo p̃ueniente/ſic ipſo ingrediente no fuit templũ/in quo
idolum nõ corruerit·Quod Jſaias predixerat·xix·Ecce domin9 aſcen
dit ſup nubem leuẽ/et ingredietur egyptũ·et mouebunt̃ ſimulacra egypti
a facie eius·Hanc puinciam cõmendat Yſido·xiiii·ethimologiarꝫ di
cens eam eſſe que prius aerea dicebat̃·deinde egypta vocata ab egyp
to Danai fratre ibi regnãte·Hec ab oriẽte ſine fine et rubo mari cõ
iuncta ab occaſu Libiã habet/a ſeptentrione mare magnũ/regio celi

imbribus inſueta et pluuiarũ ignara: nilus ſolus circũfluens eã irri gat et inundacione ſua fecũdat: vnde multarũ terraꝝ ptem frumento alit. Ceteroꝝ quoqꝫ negocioꝝ adeo copioſa: vt impleat mercibꝫ ſuis orbẽ terraꝝ. Hanc criſtus ſibi elegit forte eciã vt ibi eſſet mõſtraret futuꝝ. In egypto eñi pl9 relig:o viguit q̃ʒ alibi. Si quis nũc ad egyp ti veniat ſolitudies paradiſi omnẽ illã videret heremũ digniorẽ et ſic Egyptus anacoritis veluti aſtris celi fuit adornata. Hec ille. Multa declaram9 de criſti fuga in egyptũ Sed pia mens noſtra debet conſi derare q̃ʒ dolenter audiuit mater Joſeph ſibi dicentẽ. O virgo dulciſſi ma fugiaui9 repente: qꝫ herodes filiũ tuũ pdere querit O quantus ti mor virgineã mentẽ inuaſit: quãtuſue dolor cor benigniſſimũ penetra uit. Puto eñi qꝫ ſine mora filiũ in brachiis ſuſcipiẽs lacrimantibꝫ ocu lis cũ Joſeph ſene puella cũ puulo aſertũ iter arripuerũt. Contẽpla re tũc anima mea quot noctes duxerãt inſomnes: quot vicibus ſitis eſtuebant ardore: quociẽs et abſqꝫ cibo nocte muigilauerũt in heremo Compatere tũc anima dura creatori tuo p te pegrinanti. Cõpatere ⁊ Joſeph qui ſollicit9 ad inquirendũ heremũ: vt matris et filii neceſſita tibus occurrat p viribꝫ: et nõ valet. Compatere ergo virgini ſacratiſ ſime. nõ terret. nec pauet. nec filiũ inter vbera ſtringit. nec faciẽ eius lachrimis rigat. nec adorat. nec eciã eius deflet penalitates O impoſ ſibile eſſet excogitare: que ſupra hec et multa alia: que fiebant pfec to vix oculi a lachrimis contineri valerent.

Q maxima et crudelis fuit aſtucia herodis contra criſtũ. Ca. ii.

Secundum miſteriũ contemplandũ dicit herodis aſtuciã. et de pueroꝝ necacione: de quo hodie tria conſideranda ſunt.

Primum dicit differencia. Secundum dicit ſufferencia. Tercium dicitur malicia.

Primũ conſiderandũ dicit differencia. ſecundũ hiſtoriaꝝ doctrinã tres fuerunt herodes Prim9 dictus eſt herodes aſcalonita. ſub eo dñs natus eſt: et a quo pueri occiſi ſũt. Secundus dict9 eſt herodes antipas qui Johannẽ decollauit. Terci9 dict9 eſt herodes agrippa qui iacobũ occidit: et petꝝ incarcerauit. Secundũ cõſiderandũ dicit ſufferẽcia. Non eñi herodes eoipſo quo deluſus ẽ a Magis: pueros oc cidi mandauit: ſed poſt aliquod tempus qꝫ vt dicit Nico. de lira cum vellet omẽs pueros de Bethelẽ interficere: ne puer ſibi incognit9 eua deret: impedit9 ab execuciõe hui9 facti: eo qꝫ a ceſare Auguſto p epi ſtolã eſt acceptat9 filioꝝ accuſacionibꝫ reſponſur9. Eundo aũt romã et remanẽdo in curia: et reuertẽdo ad iudeã appoſuit annũ et plus et. ideo fere duos annos ad regnũ ſuũ reuerſus: et in regno cõfirmatus eſt quando ſentenciã p ſe contra filios habuit: nunc pfecit necẽ pueroꝝ

prius in mente ꝯceptam· ¶Tercium ꝯſiderandū dicitᷣ malicia· Quiſ
nam explicet quanto dolo animus herodis fuerit reptus qui vt criſtū
pderet/non ſolū ipſū/ſed oēs pueros qui erant in bethleē et in omnibꝫ
finibus eius a bimatu et infra ideſt ab infantibꝫ duoꝝ annoꝝ vſqꝫ ad
pueros quinqꝫ annoꝝ mandauit occidi/cui aſſercōni vere fidē facit ꝙ
quedā oſſa innocentū adeo grandia ſūt/ꝙ pueroꝝ duos annos haben
cium eſſe nō poſſunt/niſi dixerimus corpa tūc maioris quantitatis fu
iſſe/quare aūt herodes ita mandauit/cum eſſet duoꝝ annoꝝ et nō vni
us anni tantū· et vnius menſis nec vnius diei· cui9 etatis pueri inter
fecti ſūt ſecundū primam opinionē/ nec triū annoꝝ ſecundū opinionē
ſecundā· Reſpondet· Aug9· in ſermone de innocentibꝫ quia timebat ne
puer cui ſidera famulabanᷣ paulo ſupra etatē vel infra ſpeciē ſibi mu
tata eſſet· et ſic ſi temp9 occultaret/ideo videᷣ pueros ab vmatu vſqꝫ
ad pueros vni9 diei interfeciſſe· Tunc adimpletū eſt quod dictū eſt p
Jere· ꝓphetam· Vox in rama audita eſt plorat9 et vlulatus multus·
Rachel plorans filios ſuos· vbi Hiero· ait· quando dicitᷣ in rama/non
putemus nomē loci eſſe/qui eſt iuxta Gabaa· ſed rama excelſū interpre
tatur· vt ſit ſenſus· vox in rama audita eſt· ideſt longe lateqꝫ diſperſa·
Cui dicto cōcordat dictū Criſo· ſup Mat· ꝙ ploratus fletus puuloꝝ
oſtendit· vlulatus autē matrum ſignificat lamentū· Et quod dicitᷣ in
euangelio Rachel plorans filios ſuos ſecundū ꝙ dicit Nico· de lira in
terpretaᷣ metaphorice quaſi mere ſit Bethleē cōmune ſue ſepulture/qꝛ
ibi in ſepulchro eſt/ vt habeᷣ geñ· xxxv· Et hoc dicit hiero· ſup Mat·
vbi ait· Queritᷣ quomodo rachel filios Jude/qui nō ex ipſa nati/ſed ex
alia ſciꝫ filios Bethleē ploret· reſpondemus breuiter· ꝙ ſepulta fuit
iuxta Bethleē in effrate· et ex terreno corpis hoſpicio nomen matris
accepit ſiue quoniam Juda et beniamin/ qui de rachele natus eſt due
tribus iuncte erant et herodes preceperat non ſolū in Bethleē interfici
pueros ſed in omnibꝫ finibus eius vnde p occiſionē Bethlehem intelligi
mus multos et de beniamin fuiſſe occiſos· Hec Hiero· O quale editū
irracōnale et crudele· O q̄ꝫ lugubris et flebilis excecacio· O q̄ꝫ iniuſta
et iniq̄ua occiſio· Rapiebanᷣ paruuli quidā a pectoribus matrū/quidā
in cunis iacentes/quidaꝫ blande pentibus alludentes/quidā vagantes in
domibus pambulantes· Et ſine vlla pietate vel piciebanᷣ ad muros/
vel gladio/vel ſtrictis in gutture manibus ſuffocabanᷣ· Vidiſſes tūc
in terra iacere cadauera pueroꝝ· Vidiſſes tūc terram coopertā ſangui
ne pueroꝝ paruuloꝝ madefactā innocēciū Vidiſſes matres in qua
libet domo ſparſis crinibus tam horrendū flagiciū ſingultibus lacri
mis et vlulatibus et clamantibꝫ· O quanta cōpaſſio animū audien
cium mouere debet in ſpectaculū adeo funeſtrū et lugubre ꝛc·

Qꝫ innocentes merito paſſionis xpriſti ſunt remunerati. Ca. iii.

Tercium miſteriū contemplandū dicitur occiſoꝝ remuneracio. De premio autē iſtorum ſanctoꝝ apud nonnullos exiſtimant̄ varie ſentencie/quas omnes ad tres ſentencias reducemus. Prima dicit̄ ſentencia falſa. ¶Secunda dicit̄ ſentencia debilis. Tercia dicitur ſentencia vera.

¶Prima ſentencia falſa eſt eoꝝ qui dicunt puulos hos occiſos nihil meruiſſe/eo ꝙ in eis nondū erat expeditus racionis vſus/nec volūtarie pro xpriſto paciebant̄/contra quos eſt auctoritas eccleſie vniuerſalis/que hos colit ꝑ ſanctis/et in ſanctoꝝ numero ↄfitet̄. vnde Aug. in ſermone innocentū. Hodie fratres cariſſimi natale illoꝝ infanciū colimus/quos ab herode crudeliſſimo rege interfectos eſſe euangelicus textus alloquit̄. Ecce ꝓphanus hoſtis nunq̄ȝ beatis paruulis tm̄ ꝓdeſſe potuiſſet obſequio quantū profuit. Nam ſicut p̄ſentis diei feſta manifeſtant quantū contra beatos paruulos iniquitas abundauit tantū in eis gracia diuine benedictionis effulſit. Hec Augꝰ qui hoc eciā ſermone multa proſequit̄ de gloria iſtorum ſanctoꝝ/ ideo iſtoꝝ mala eſt opinio.

¶Secunda ſentencia eſt debilis. Nam vt inquit Tho. xxii. q cxxiiii. ꝙ fuerunt quidā/ qui dixerunt ꝙ in innocentibȝ acceleratus eſt vſus miraculoſe liberi arbitrii. ita ꝙ voluntarie eciā paſſi ſunt/quod dictū nullibi reperitur autenticū. ideo vbilibet tanq̄ȝ debile acceptat̄. quia vt inquit Hiero ad paulinā. quod de ſcripturis auctoritatem nō habet/ eadem facultate contemnit̄/qua probat̄.

¶Tercia ſentencia eſt vera/ de qua loquitur ſanctus Tho. vbi ſup̄ ꝙ martirii gloriā/quā in aliis ꝓpria voluntas meret̄/illi paruuli occiſi dei gracia ſunt aſſecuti. Nam effuſio ſanguinis ꝓpter criſtū vicem gerit baptiſmi. vnde ſicut pueris baptizatis ꝑ graciam baptiſmalē meritum criſti op̄atur ad gloriā/ſic in iſtis operatus eſt ad palmā martirii obtinendā. Et hoc eſt quod dicit Augꝰ. in quodā ſermone de epiphania quaſi alloquēs ad innocētes ſic inquiens. Ille de veſtra corona dubitauit in paſſione ꝑ criſto qui eciā paruulis baptiſmū prodeſſe nō extimat. non habebatis etatē/in qua in paſſurū criſtum credētes/ ſed habebatis carnē/in qua pro criſto paſſuro paſſionē ſuſtineretis. Hec ille. Cum itaq̄ȝ viderimus hos puulos feliciſſimos celicolas eſſe factos/qui ꝓpter xpriſtum paſſi ſunt/eos itaq̄ȝ veneremur. vt eciam pro domino Iheſu criſto ſimul cum eis pati non timeamꝰ/qui ꝑfecte laborantes exaltat in fine/et beatos facit in glorioſo regno celoꝝ. in quo viuit et regnat in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ In ſancto ſilueſtro. Sermo de dignitate ſacerdotali.

¶ Fructus. xxvi. Jheſus xpriſtus ſacerdotes approbat cū virtute.
Ecce ſacerdos magnus qui ī diebus ſuis placuit deo. ſap.
ſecundo Verba hec ſumit eccleſia in cōmendatione bea
ti Silueſtri confeſſoris in hodierna epiſtola recitata. Qui
mundum ineffabili ſapiencia multiplici varietate rerum
creauit/ ipſe eccleſie ſue ſancte ſtatus diuerſos mire diſpoſuit/ in q̄
bus contemplari poſſumus candorem ſapiencie ſue ⁊ proficere ad ſa
lutem/ cuȝ ad illos vocati iuſte ac ſancte operari conamur/ eſt tamē
inter eccleſiaſticos gradus laude dignus et vere commendandus ſa
cerdotalis ordo qui vſqȝ ad pontificum poteſt aſcendere celſitudinē
in qua per normam debitam obſeruare ſtudet/ deo placet et gratus
efficitur. Fecit hoc modo beatus Silueſter. qui a Jheſu xpriſto in ſā
cto contubernio eſt glorioſe deputatus/ ad cuius commendationem
in preſenti ſermone de ipſo loqui volentes fructum noſtrum propo
nimus conſuetum qui eſt Jheſus xpriſtus ſacerdotes approbat cuȝ
virtute. Vbi tria pulchra notari poſſunt de beato ſilueſtro a xpriſto
probato/ que quidem ſunt videlicet.

¶ Primū dicit̄ ſacerdotal' digitas
Secūdū dicit̄ ſacerdotal' ſolimitas
Terciū dicit̄ ſacerdotal' ſāctitas

¶ Quod ſacerdotalis dignitas ex
cellentior eſt quacunqȝ temporali dignitate. c. i.

Primum priuilegium dicitur ſacerdotalis dignitas/ quia de ip
ſo dicitur. Ecce ſacerdos. Eſt enim ſacerdotalis dignitas ex
cellentior quacunqȝ dignitate temporali/ quod ꝓbare poſſu
mus tripliciter.

Primo ratione.
¶ Secundo auctoritate.
¶ Tertio exemplo.

Primo probare poſſumus ratione excellen
ciam ſacerdotalis dignitatis que triplex poteſt eſſe videlicet.

¶ Prima dicitur ſignifitionis
¶ Secunda dicitur inſtitutionis.
Tercia dicitur conditionis.

¶ Prima ratio dicitur ſignificatiōis
nam ſacerdos ſecundum Yſidoruȝ ſeptimo libro ethimologiarū idē
eſt quod ſacer dux vel ſacra dans ratio iſtius duplicis interp̄tatiōis
ſecundū tho. in. iiii. di. xxiiii. eſt q2 per miſteriū ſacerdotale ſacerdos
eſt mediū int̄ deū ⁊ populuȝ. nā ipe dina nūciat et miſtrat populo ⁊
vota populi offert deo. Dicit̄ eciā ſacerdos/ q̄ſi ſacra dans. ſacra au
tem q̄s dare poteſt duob9 modis/ vel auxiliādo vel ſacramēta diſpo
nēdo. prio modo q̄libet iuſt9 ī q̄antū ſacra ſua merita dat vel ↄmu
nicat aliis auxiliādo interpretat̄ ſacerdos. Secūdo modo nomen ſa
cerdotis eſt inſtitutū ad ſignificanduȝ eū qui ſacra dans in ſacramē
torū diſpenſatione/ ⁊ ſic ille qui eſt in gradu ordinis conſtitutus di

citur ſacerdos· Secunda ratio dicitur inſtitutionis· nam ſacerdociū preceſſit legem ſcriptã; quia in teſtamento veteri primus ſacerdos qui iubente domino victimas obtulit fuit Aron ſicut patet gen̄·xiiii· c· demum per ſacerdotium iubente domino regalis poteſtas eſt or dinata· vnde primo Re·c· dixit dominus ad Samuelem ſacerdotem Audi vocem eorum id eſt filiorum iſrahel petencium habere ſuperio rem/ et conſtitues ſuper eos regẽ· inde eſt ꝙ ſpiritualis auctoritas terrenam poteſtatem habet inſtituere vt ſit/ ⁊ iudicare ſi bona non ſit/ quod probatur per apꝯ· pau· dicentem prima cor·vii·c· Neſcitis quoniam angelos iudicabimus quanto magis ſecularia· quod eciam notatur·c·per venerabilem·extra·qui filii ſunt legitimi·ix·q·iii·c· Nemo et in·c·Aliorum· ¶ Tercia ratio dicitur cōditionis· Eſt enim ſacerdotalis dignitas ſpiritualis· et ideo quanto ſpiritus nobilior ē corpore/ tanto ſacerdotalis dignitas eſt nobilior quacunqꝫ dignita te temporali/ ſicut patet de trāſlatione epiſcopi et electi i·c· inter cor poralia et hoc eſt quod notatur·vi·di·c·Duo quidem/ vbi ſic habetur Aurum non tam precioſius plūbo/ q̄ꝫ regia poteſtate ſit ordo ſacer dotalis altior· et eadem di·in·c·Quis dubitet ſic dicitur· Quis dubitet ſacerdotes xpriſti regum ⁊ principum omniumqꝫ fideliū patres et magiſtros cenſeri· Secundo poſſumus probare excellenciam dig nitatis ſacerdotalis auctoritate· Nam Pe·ii· ſue prime epiſtole ſacer dotibus ait· Vos eſtis genus electum/ regale ſacerdotium/ gens ſā cta/ populus acquiſitionis· et eccleſiaſtici·vii·c·dicitur· Honora deū ⁊ honorifica ſacerdotes· ⁊ Iſa·lxi·c·ſcribitur ſic de ſacerdotibꝯ· Vos ſacerdotes domini vocabimini miniſtri dei noſtri dicetur vobis· ⁊ xi· q·iii·in·c·Abſit Antherius papa ait· Abſit vt quicq̄ꝫ ſiniſtrum de his arbitremur qui apoſtolico gradu ſuccedentes xpriſti corpꝯ ſacro ore conficiunt per quos nos xpriſtiani ſumus qui claues regni celo rum habentes ante iudicii diem iudicant· In veteri quidem lege ha betur· Quicunqꝫ ſacerdotibus non obtemperaſſet/ aut extra caſtra poſitus lapidabatur a populo/ aut gladio ceruice ſubiecta contemp tum expiabat cruore· Et hiero·ad ruſticum monachum ſic de ſacer dotibus ſcribit· Non eſt humilitatis mee/ neqꝫ mēſure iudicare de ce teris/ neqꝫ de miniſtris eccleſiarū ſiniſtruꝫ quippiā dicere/ q̄ verba no tantur·vi·q·i·c·Sacerdotes· Teloforus papa ait· Sacerdotes qui pro prio ore corpꝯ dn̄i cōficiūt ab oībus ſūt timēdi/ et obediēdi nō dilace rādi/ aut detrahēdi ⁊·ii·q·iii·c· ſacerdotibꝯ grego·mauritio impato ri ſic ſcribit· Sacerdotibꝯ nō ex terrena poteſtate dominꝯ noſter cicꝯ indignetur ſed excellenti cōſideratione propter eū/ cuiꝯ ſunt ſerui/ ita eis dominetur vt eciam debitam reuerenciam impediat· Nam in di uinis eloquiis ſacerdotes aliquando dii aliquando angeli nuncupā

tur. vnde ꝛ ad Moyſen de eo qui ad iuramentū deducēdꝰ eſt dicit applica iſtum ad deos videlicet ad ſacerdotes. ꝛ rurſuꝫ ſcriptum eſt Diis nō detrahes ſcꝫ ſacerdotibus ꝛ propheta. Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcienciam et iuſticiam et legem requirunt ex ore eius: quia angeli domini exercituum eſt. Quid igitur mirū ſi pietas noſtra dignetur eos honorare: quibus in ſuo eloquio honorē tribuens eos aut angelos aut deos eciam ipſe appellat deꝰ hec ille. Tercio poſſumꝰ probare excellenciam ſacerdotalis dignitatis exemplo. Legimꝰ nāqꝫ multos criſtianiſſimos imperatores nō indignatos ſubiacere ſe ſacerdotibus. In quorū numero fuit ille piiſſimꝰ Theodoſius: de quo ſcribitur in hiſtoria tripartita. Hic autem cum audiſſet apud Theſſalonicam ciuitateꝫ quoſdā iudices fuiſſe lapidatos indignatus oēs pariter iuſſit interimi. vbi. vii. millia ſunt occiſi nullo precedente iuditio. Cum vero Mediolanum veniſſet: et ſolempniter in ſacrum voluiſſet intrare templum occurrit ei Ambroſius epiſcopꝰ foris ad ianuas et ſic ingredientem his ſermonibus a ſacris liminibus prohibuit ingreſſu. Neſcis miſer imperator perpetrate a te necis quanta ſit magnitudo. neqꝫ poſt cauſam tanti furoris mens tua moleꝫ preſūptionis agnoſcit: ſed forte recognitionem peccati prohibet poteſtas imperii. decet tamen vt vincat ratio poteſtatem. Quibus igitur oculis aſpicies cōmunis domini templum: quibus calcatis pedibus ſanctū illius pauimentum: quomodo manꝰ extendes: de quibus adhuc ſanguis ſtillat innoxius. Recede recede: ne ſecundo peccato priorem neqᷓciam augere contemnas. Audiens hos ſermones imperator gemenſ et flens ad regalia remeauit: cumqꝫ octo menſes tranſiſſent: propinquauit natiuitatis domini feſtiuitas. Imperator auteꝫ ſatis anguſtiabatur: quem videns Ruffinus tunc magiſter militum ꝛ imperatoris familiariſſimus: cauſam ſue triſticie queſiuit. qua cognita Ruffinꝰ ad Ambroſium perrexit: quem cum ambroſiꝰ vidiſſet: mox ait. Impudenciam canum imitatus es o Ruffine. Ego dico tibi quoniam imperatorem ingredi limina ſacra prohibeo que mox ruffinus imperatori retulit. at imperator in media iam platea pergo iquit: ꝛ iuſtas in facie ſuſcipiam contumelias. Et veniens ad antiſtitē ſupplicabat vt vincula eius ſolueret dicens. Tuum autem eſt docere: meuꝫ autem eſt ſuſcipere. Cui ambroſius iniunxit vt legeꝫ conderet: ne quis ſentenciam mortis poſſet dare animo irato. ſed tranſacto dieruꝫ numero. xxx. qđ et fecit: ſicqꝫ lachrimoſus et dolēs cū hūilitate ad eccleſiā ē introductꝰ ſeruans in omnibꝰ reuerenciā antiſtiti ambroſio. Quid de Conſtantino imperatore dicemus: qui poſt ſuſceptum baptiſma ſacerdotes honorare ſtuduit. Nam de ipſo ſcribit. lxxxxvi. di. c. In ſcriptis. in ſcriptis narrat ꝯſtantinus iperator dixiſſe vere ſi

propriis oculis vidiſſet ſacerdotem dei / aut aliquem eorum qui mo-naſtico habitu circumcincti ſunt peccantem clamidem meam expli-carem / et cooperirem eum / ne ab aliquo videretur. xi. q. prima in. c. ſacerdotibus ſic habetur / vt eccleſiaſtica teſtatur hiſtoria / quia cum pie memorie Conſtantino principi ſcripto ablate accuſationes cōtra epiſcopos fuiſſent / libellos quidem accuſatiōis accepit / et eos ſcilicet qui accuſati fuerant / epiſcopos conuocans in eorum conſpectu libellos quos acceperat incēdit dicens. Jte et inter vos cauſas veſtras diſpo-nite / quia dignum non eſt / vt nos iudicemus deos. Jn qua ſentēcia ſibi magis ex humilitate / quam illis aliquid preſtitit ex reuerēcia impē-ſa. Ante eum quippe pagani in rep. principes fuerunt / qui verū deū neſcientes deos ligneos et lapideos colebant et tamen eorum ſacer-dotibus magnum honorem tribuebant / et ne multa dicamus / effica-ciſſimū eſt exemplū criſti / de quo Cyprianus carthaginenſis. lxxxx. tercio di. c. Dominus ait ſic. Dominus noſter Jheſus criſtus rex et iudex vſque ad paſſionis horam ſeruauit honorem pontificibus et ſacerdotibus. Nam cum leproſum mundaſſet / dixit ei. vade oſtende te ſacerdotibus. Sacerdotem adhuc appellans quem ſciebat eſſe ſa-crilegum. Jtem cum ſubditus paſſionis alapam accepiſſet nihil cō-tumelioſe locutus eſt in perſonam pōtificis. Ex quibus omnibus cla-re deprehenditur pamplisſimam eſſe ſacerdotalem dignitatem / cui non debent criſtiani eſſe infeſti. quoniam vt dicit. ii. q. prima. c. Nul-li dominum crucifigunt qui eum in ſuis ſacerdotibus perſequuntur / ſic faciebant antiqui tyranni et inimici criſti / quos tamē diuina ma-nus impunes non permiſit abire.

SEcundum priuilegium beati Silueſtri dicitur ſacerdotalis ſub-limitas quia fuit ipſe non tantum ſacerdos / ſed eciam mag-nus. Nam mortuo epiſcopo melchiade epiſcopo vrbis rome Silueſter / ab omni plebe in ſūmum pontificem eſt electus. vbi ſciē-dū eſt quod in nouo teſtamēto xps inſtituit triplicē gradum ſacerdotis. Primus eſt inferiorum. Secundus eſt epiſcoporum. Tercius eſt pontificū maiorum. Primus gradus ſacerdotis conſtitutus a criſto eſt gradus ſacerdotum inferiorum. Nā habuit dominus. lxx. duos diſcipulos quibus ſuccedunt preſpiteri qui ſunt maiores in au-xilium operis / vt notatur. lxxxxv. di. c. Olim.

Secundus gradus eſt epiſcoporum qui ſacerdote maiores reſpectu aliorum inferiorum dici poſſunt. hi locum. xii. apoſtolorum tenent in eccleſia ſic patet. lxviii. di. i. c. Quorū vices et. xii. q. i. in. c. v. detes. Tercius gradus eſt pontificū maiorum. Nā dominus ſuper alios elegit Petrū in ſūmū ſacerdotē / ſicut notatur di. xix. i. c. Jta dominus et. xxi. di. in. c. Jn nouo teſtamēto et habetur in eadem di. c. Cleros vbi eciā di

titur ꝙ talis gradus ſeruatus eſt in veteri lege·vbi Aaron ſummꝰ
ſacerdos fuiſſe traditur/et filii eius ſacerdotes minores fuerunt.
Talis eciam diſcretio a gentilibus maxīe introducta eſt/quia ſuos
ſacerdotes flāmes a filo quod portabant in capite alios ſimpliciter
flāmes/alios archi flāmes ap̄pellabant/quante autem preeminen-
cie ſit maximi pontificatus gradus oſtendit Agatho papa·xix·di·
in·c·Sic omnis·vbi ſic dicit·Omnis apoſtolice ſedis ſanctiones acci
piende ſunt tanq̄ȝ ipſius diuina voce Petri affirmāte. Quiſquis ca
tholice ad papalem celſitudineȝ ſublimatur/ipſe eſt Petri ſucceſſor
ipſe vicarius criſti/ipſe eſt/cui totus mundus deuote eſt ſubiectus
⁊ licet ſit magna poteſtas imperialis longe tameȝ nobilior eſt facul
tas pontificalis. ⁊ ideo ſcribitur de maioritate ⁊ obediencia in·c. ſo
lite·Fecit deus duo magna luminaria in firmamento celi/luminare
maius/vt preeſſet diei/et luminare minꝰ vt preeſſet nocti/ vtrum
qȝ magnū. ſed alterum maius·Ad firmamentum igitur celi/hoc ē
vniuerſalis eccleſia fecit deus duo magna luminaria·i· duas inſtitu
it dignitates/que ſunt pōtificalis dignitas et regalis poteſtas ſed
illa que preeſt diebꝰ·i·ſpūalibꝰ maior eſt. que vero carnalibus minor
vt quanta eſt inter ſolem ⁊ lunā/tanta eſt inter pontifices ⁊ reges
differencia cognoſcatur hec ille. Multa adduci poſſunt ad ꝓbanduȝ
ea que dicimus que cauſa breuitatis omittimus concludētes ſūmuȝ
pontificem excellere dignitate ac auctoritate quoſcūqȝ ſiue tempo-
rali ſiue in ſpirituali ſtatu exaltatos et honoratos.

TErcium priuilegium beati Silueſtri dicitur ſacertalis ſan-
ctitas quia diebus ſuis placuit deo tota vita ſanctorum eſt
dies·vnde prima ad theſalo·apoſtolus ait·Omnes vos filii
lucis eſtis. Tria nāqȝ dū eſſet pōtifex/vt placeret deo exercere vo
luit beatus Silueſter·

¶Primo paſcere populū exēplo. ¶Secūdo paſcere populū verbo.
Tertio paſcere populū tēpali ſubſidio ¶Primo voluit paſcere popu-
lum exemplo·Nam adeo fide et moribus reſplendebat/ vt non ſoluȝ
a criſtianis/ verum eciaȝ a paganis miro diligebatur affectu· ¶Se
cundo voluit paſcere populum verbo/qꝛ ſepius vultu angelico cri
ſtum filium dei p̄dicabat criſtianos confortabat vt in fide ſtabiles ꝑ
manerent/⁊ Conſtantinū de fidei ſacramentis plene docuit ⁊ inſtru
xit·Vt enim dicitur in eius legenda/perſequente ipſo Conſtantino
criſtianos exiuit Silueſter de vrbe/ac in quodam monte cū ſuis cle
ricis manſit·cum Conſtantinus in mirabilem lepram incidiſſet/ad
conſilium pontificum ydolorum adducta erant tria milia puerorum
vt eos occidi faceret/et ſe i eorū ſanguīe recenti ⁊ calido balnearet
egrediente eo ad locum vbi balneuȝ preparari debebat/matres pue

roꝛum obuiabant/ miſerabiliterqꝫ lacrimis vlulabant· Conſtātin9
iuſſit ſtare currū/ et erigens dixit· Audite me omnes qui ſtatis hic
Dignitas imperii Romani de fonte naſcitur pietatis/ que hanc eciā
legem dedit vt capitali ſentencia ſubderetur quicumqꝫ in bello ali-
quem occidiſſet infantem/ quāta ergo erit crudelitas vt hoc noſtris
faciamus filiis/ quod nos pꝛohibuimus alienis· Meli9 eſt ergo mo
ri ſalua vita innocentum/ q̄ꝫ per eoꝛum interitum vitam recuperare
crudelem· Juſſit ergo vt matribus ſuis pueri ⁊ dona plurima pꝛebe
rentur· Sequenti vero nocte Petrus et Paulus apparuerunt ei di-
centes· Quoniaꝫ exhoꝛruiſti ſanguinis ꝯfuſionem/ miſit nos domi
nus Jheſus xpꝛiſtus dare tibi recuperande ſanitatis conſilium· Sil
ueſtrum ergo epiſcopum qui apud montem ſirapti latitat accerſire
Hic tibi piſcinam oſtendet/ in qua imerſus ter ab omni curaberis
lepꝛe moꝛbo· Euigilās ſtatim Conſtantin9 miſit milites ad ſilueſtrū
quos videns ad palmam martirii credidit ſe vocari· Preſentat9 tā
dem Conſtantino audiuit per oꝛdinem ſui ſomnii viſionem percun-
ctanti Conſtantino ꝙ eſſent qui ſibi apparuerūt duo dii· Rn̄dit Sil-
ueſter eſſe xpꝛiſti apoſtolos ⁊ non deos/ quoꝛum ymagines offerri
fecit Silueſter· et imperatoꝛ tales eſſe qui ſibi apparuerūt exclama
uit· Silueſter autem eum cathacuminum fecit/ et vnius ebdomade
ieiunium indixit ſibi ⁊ carceres aperiri monuit· Cumqꝫ in aquaꝫ de
ſcendiſſet baptiſmatis/ ibi admirabilis ſplendoꝛ emicuit/ ſicqꝫ mun
dus exiuit/ et xpꝛiſtum vidiſſe ſe aſſeruit· Ipſa auteꝫ die ſui baptiſ
matis multa ad ampliationem cultus Chriſti ſtatuit ⁊ oꝛdinauit·
¶ Tertio voluit beatus Silueſter paſcere populuꝫ tempoꝛali ſubſidio
Scribitur namqꝫ in ſua legenda ꝙ omnium oꝛphanoꝛum viduaruꝫ
⁊ pauperum nomina in ſcriptis habebat/ ⁊ omnibus neceſſaria pꝛo
uidebat· Fecit eciam multa ſigna viuens qui mundum ſpꝛeuerat cuꝫ
omnibus ſuis concupiſcenciis· vnde et in fine obdoꝛmiuit in domio
cuius exemplo animentur ſacerdotes/ vt ſicut illi confoꝛmes ſunt
in dignitate/ ita eum ſtudeant ſequi in vite ſanctitate/ ⁊ tanto ma
gis omnes obligātur deo ad ratione͞ reddēdaꝫ qui ab ipſo plura do
na ſuſcipiunt/ qui ideo multo plura contulit beneficia/ vt ei ſeruien
tes magis exaltentur in regno celoꝛū ī quo viuit et regnat amen·

¶ In circumciſione domini· Sermo de eadem·

Fructus· xxvii· Jheſus eſt circumciſus·

POſtqꝫ ꝯſūmati ſunt dies octo vt circūcideretur puer· Scri
bunt͞ hec verba Luce ii· in euāgelio hodierno· Ardēs
amoꝛ Jheſu xpi ipſi9 mentē pulſare cepit ī etate tenella
⁊ īfātili vt hūano generi paſſiōis ſue bn̄ficia īciperet diſ
pēſare· Octaua nāqꝫ die ſanguinē ſuū fudit ī circūciſione apparēs

velut peccator circumciſionis legi ſubiectus; cum tamen mundus
fuerit ab omni ſorde; et quia pium eſt contemplare; qualiter pueru
lus ille lacrimis circumcidebatur idcirco in preſenti ſermone de ipꝰ
circumciſione dicturi ſumus ꝓponentes fructum. Iheſus eſt circum
ciſus. Ad cuius explanationem tres concluſiones notabimus.
¶ Prima dicit̄ inſtitucionis. ¶ Secunda dicit̄ obſeruationis.
Tercia dicitur ceſſationis. ¶ Quod ſacramentum circumciſiōis
conuenienter fuit inſtitutum. c. i.

PRima concluſio dicitur inſtitutionis. in qua dicimus circum
ciſionis ſacramentum conuenienter fuiſſe inſtitutum; quia
deus illud inſtituit; ſicut ptꝫ gen̄. xvii. vbi ſic habetur. Circū
cidetur ex vobis omne maſculinum. et circumcidetis carnem prepu
cii veſtri; vt in ſignum ſit federis inter me et vos. Infans. viii. die=
rum circumcidet̄ ex vobis. Huius autem īſtitutionis ↄueniēcia tri
plex aſſignat̄ a Ri. in. iiii. di. i. ¶ Prima eſt ratione morbi.
Secūda eſt ratione temporis. ¶ Tercia eſt ratione perſone.
¶ Prima conueniencia eſt ratione morbi; contra quem circumciſio
fuit inſtituta; qui erat peccatum originale; quod expreſſē repreſen=
tabat circumciſio; et quantum ad cauſam ⁊ quantum ad proceſſuꝫ
⁊ quantum ad effectum. Contrahitur enim peccatum originale per
pagationem libidinoſam; quam cauſam circumciſio repreſētabat ra
tione morbi; in quo fiebat; quod deſeruit virtuti generatiue. proce
ſus autem fuit circularis quia vt dicit Anſhelmus; primo perſona
corrumpit naturam; deinde natura perſonam; quem proceſſum re=
preſentabat circumciſio per circularem pellicule inciſioneꝫ. Effectꝰ
vero eſt ſuperabundancia concupiſcencie quem repreſētabat ſuper=
fluitas pellis ab iſto membro ſeparabatur ideo non tantum cauſaꝫ
et proceſſus et effectus originalis peccati; ſed etiam deletio per cir=
cumciſionem ſignificabatur. ¶ Secunda ↄueniencia fuit ratione tē
poris in quo inſtituta fuit circumciſio. Erat enim quedam diſpoſitō
ad ſuſcipiendum legem; et ad diſtinguenduꝫ populū cui danda erat
lex ab aliis populis; et ideo anteq̄ꝫ lex daretur debet inſtitui. Fuit etī
inſtituta circumciſio ad ſignificandum populum qui eſſet deo pecu=
liaris; et ſui cultus mancipandus. ¶ Tercia conueniencia dicit̄ ra
tione perſone; cui data fuit; qui fuit Abraam de quo dicitur geneſiſ
xvii. Tulit autem Abraam Iſmaelem filium ſuuꝫ ⁊ omnes verna
culos domus ſue; vniuerſoſqꝫ quos emerat cunctos mares ex om
nibus vilis domus ſue; et circumcidit carnem prepucii ſui; et Iſma
el filiꝰ eius. xiii annos impleuerat tempus circumciſionis ſue eadeꝫ
die circumciſus eſt Abraam et Iſmael filiꝰ eiꝰ; et omnes viri domꝰ
illius tam vernaculi; q̄ꝫ enticii et alienigene pariter circumciſi ſūt.

Ipſe equidem Abraam poſt diluuium ſpiritualius ſe diuino cultui
mancipauit. vnde exiuit de terra ſua/ et de cognacione/ vt ſe ab infi
delibus ſepararetur. vt habetur geñ. xii. c. a quo erat deſcenſurus
qui populus legem ſcriptam erat ſuſcepturus/ et de cuiꝰ genere na
ſciturus erat ſanctus ſanctorum. et hoc eſt quod dicit apoſtolus Ro.
iiii. Signū accepit circumciſionis ſignaculum iuſticie fidei/ que eſt i
prepucio. vt ſit pater omnium credencium/ huic dixerat deus geñ.
xii. c. Faciam te in gentem magnam et benedicam tibi/ et magnifi
cabo nomen tuum/ eriſqꝫ benedictus. Benedicam benedicentibus ti
bi/ ⁊ maledicam maledicentibus tibi/ atqꝫ benedicent vniuerſe cog
naciones terre de cuius ꝓmiſſionibus a deo ſibi factis plenius ſuo
loco dicemus. nunc vero hoc tantum concludere ſufficiat ꝙ circum
ciſionis mandatum Abrahe deus dedit quia erat fideliſſimus/ ami
ciſſimus ⁊ obedientiſſimus ſicut patet legentibus ſacraꝝ ſcripturā.
Quod obſeruatus eſt debitꝰ ordo in inſtrumento circūciſiōis. c. ii.
Secunda concluſio dicitur obſeruationis. Obſeruatꝰ etenim
eſt debitus ordo in huius ſacramenti diſpenſatione/ quia fie
bat cum debito inſtrumēto ſcꝫ cū cultello paterno. vnde Jo
ſue. v. c. ait. Fac tibi cultros lapideos et circūcide filios iſrahel. vbi
dicit. Ricardus ꝙ hoc non erat neceſſarium niſi in caſu ſpeciali. Et
ſecundum hugonem li. i. de ſacramentis parte. xii. c. ii. Cultellꝰ de
petra factus ſignificat criſtū. de quo dicit apoſtolus. i. cor. x. Petra
erat criſtus propter quem ab electis omnis erat abſcindenda corrup
tio. Fiebat inſuper circumciſio octaua die/ vt patet ex dictis in pria
concluſione. Et ſi dicatur. hoc non eſt verum/ quia habetur Joſue. v.
Populus qui natus eſt in deſerto/ hic per quadraginta annos in iti
nere latiſſime ſolitudinis incircumciſus fuit/ et poſtea circumciſi fūt
a Joſue in galgala/ et iſta dilatio circumciſionis non ſecundum le
gem eis fuiſſe imputata in peccatum. Reſpondet Ric. ex glo. augu.
ꝙ cum illis fuit diſpenſatum inſpiracione diuina triplici de cauſa/ vt
non tenerentur circumcidi in deſerto ſcꝫ vt habetur numerorum. ix.
quando nubes eleuabantur de tabernaculo debebant proficiſci/ ⁊ ꝗ
non preſciebant facturam eleuacionem nubis/ ⁊ nō potuiſſent ſine
nimio grauamine proficiſci quando de nouo eſſēt circūciſi ideo diſpē
ſatum fuit cum eis/ vt non tenerentur circumcidi in deſerto/ et eciam
quia dū erant in deſerto/ in quo non alii habitabant cū eis erant ſuf
ficienter diſtincti ab aliis populis. Quare autē circūciſio fiebat octa
ua die triplex rō aſſignari poteſt.
Prima ratio eſt ſecundum intellectum tropologicum. Secun
da ratio eſt ſecundum intellectum analogicum. Tercia ratio eſt
ſecundum intellectum hiſtoricum. Prima ratio eſt ſecundum in-

tellectum tropologicum/ et eſt iſta vt octo dies accipiātur pro octo
que requiruntur ad circumciſionem ſpiritualem.
Primum eſt peccati cognitio. Secundum eſt ꝓpoſitum diſcernen
di malum. ⁊ faciendi bonum. ¶ Tercium eſt pudor de peccato.
Quartū eſt timor de futuro iudicio. ¶ Quintum eſt contritio.
¶ Sextum eſt confeſſio. ¶ Septimum eſt ſpes venie.
Octauum eſt ſatiſfactio.
In q̄bus omnibus velut in octo diebus peccator iuſtificatur.
¶ Secūda ratio eſt ſcd̄m intellectū analogicū/ quam tangit hugo
li. i. de ſacramētis. c. ii. dicens. Octenarius i ſacra ſcriptura aliquā
do tempus reſerat oīms ſignificat/ quod poſt preſentem ſeptem die
bus currit vitā ſequitur aliquando tempus gracie i qua quaſi poſt
ſabbatum legis eterna bona deo ſeruientibus promittuntur. merito
ergo circumciſio iuſſa eſt fieri octaua die vt oſtenderetur ꝙ in tem-
pore gracie corda circumcidenda erant per emundationē iniquitatis
⁊ in tempore reſurrectionis corpora per diſpoſitionem corruptionis
Tercia ratio eſt ſecundum intellectum hiſtoricum/ ſeu litteralem.
Nam ſicut dicit rab. Moyſes maximus philoſophus et theologus
iudeus puer in ſeptem diebus tante teneritudinis eſt/ quante eſt ad
huc in vtero matris. In octaua autem die fortificatur ⁊ ſolidatur/
⁊ ideo noluit deus ante octauum diem circumcidi/ ne ob nimiam te
neritudinem nimium lederentur/ et ne parentes/ quorum amor per p-
ceſſum temporis creſcit ad filios ſubtraherent filios a circumciſiōe
noluit ꝙ vltra octauum diem differretur. Sed circa hoc ↄtingit du
bitare q2 vt dicit hugo de ſacramentis vbi ſupra. ꝙ alii qui ante diē
octauum decedebant ſaluabantur in fide parentum qui ante octauā
diem non debebant circumcidi. Et magiſter ſentenciarum contrariū
videtur ſentire di. i. quarti. vbi dicit ꝙ neceſſitate mortis añ octauā
diem circumcidebant. Ad quorum concordiam dicit Ric. ꝙ circum-
ciſio q̄ fiebat ex neceſſitate mortis ante octauā diē ſolum habebat
effectum/ ⁊ tamen ſi non fiebat propter timorem ne acceleret̄ mors
pueri/ puer ſaluabatur in fide parentum. vnde dicit Ric. ꝙ nō eſt cō
ſenciendum magiſtro ꝙ tales peribant ſicut paruuli/ qui modo mo-
riuntur ante baptiſmum. Noluit enim deus puerum obligari ad cir
cumciſionem ante octauam diem. Si autem queratur quare mulie-
res non circumcidebant̄/ aſſignari poſſunt plures rationes. ¶ Pria
ratio eſt. Alex. de hal' in quarto volumine ſūme ſue ⁊ Ric. in tecla
ratione littere ſcʒ quia corrupcio nature per quam peccatuʒ origina-
le contrahit̄ principaliꝯ fuit a viro q̄ʒ a muliere. Nā ſi adam nō pec
caſſet poſtq̄ʒ Eua peccauerit/ peccatum originale ꝑles eius non con
traxiſſet. Secunda ratio eſt eorundem. quia mulieri membrum ge

neratiue deſeruiens non eſt aptum circūciſioni/ ſicut virile membrū
¶ Tercia ratio ſecundum eoſdeʒ eſt ꝙ circūciſio data fuit in ſignū
diſtinctiuuʒ. et quia vir eſt caput mulieris/ vt dicitur prima cor. ix.
ideo ſufficiebat ad populi fidelis diſtinctionem ſignaculum datū vi
ris. Hugo vero de ſacramentis li. i. pte. xii. aliam aſſignat rationē
dicens ꝙ in ſacra ſcriptura per maſculum ſexum animam/ per mu
liebre vero carnem ſignificare ſolet/ vt oſtenderetur ꝙ illa exterior
circumciſio animabus ſanctificationem contulit/ ſed carni nō abſtu
lit corruptionem.

¶ Quod conuenieter multis rationibus ceſſare debuit circumciſio
capitulo tercio.

Tercia concluſio dicitur ceſſationis vbi de ceſſatione circum
ciſionis inquirere debemus et conſiderare ꝑ maxime tria.
Primum rationis euidencia. ¶ Secunduʒ temporis circum
ſtancia. ¶ Terciū digna obſeruācia. ¶ Primum conſideranduʒ di-
citur rationis euidēcia ſcʒ quare ratione circūciſio debuit ceſſare ſe
cunduʒ illud apo. ad galla. v. Si circūcidimini/ xpriſtus vobis nihil
proderit. et ad hoc rn̄det Alex. de hal. in quarto volumine ſumme
⁊ Ric. vt ſupra. quia ſicut apo. pria cor. xiii. Cum venerit ꝙ perfec-
tum eſt euacuabitur quod ex parte eſt. Sed baptiſmuʒ eſt perfectior
medicina q̄ʒ circumciſio ⁊ quantum ad ſignificationem/ et quantuʒ
ad glorie collationem/ et eciam quantum ad ampliorem ſui oſtenſio
nem. Significat enim ſanatorem morbi expreſſius et confert graciā
abundantiꝯ/ et eciam quia ē ſacramentū ꝯmune/ quia ſibi nō appro
priat nec ſexum nec gentem. vnde ad galla. iii. apo. ait. Quicumqꝫ
in xpriſto baptizati eſtis/ xpriſtum induiſtis. nō eſt iudeus nec gre
cus. non eſt ſeruus nec liber. nō eſt maſculꝯ nec femina/ omnes vos
vnum eſtis in xpriſto/ ideo non eſt amplius circumciſio conueniens
nec neceſſaria.

¶ Secundum conſiderandum dicitur temporis circumſtancia. Naʒ
vt dicit Ricar. legalia habuerunt virtutem ſuam/ et ſeruari debue-
runt vſqꝫ ad paſſionem xpriſti/ ſed in paſſione xpriſti vim ſuam ai-
ſerunt. Cui atteſtatur quod dicit ſaluator Jo. xix. Conſūmatum eſt
tamen poſt paſſionem ante tempus diuulgati euagelii licitum fuit
illis qui de iudeis conuertebantur ad fidem ſeruare legalia/ nō ſpeʒ
ponendo in eis/ ſed ad euitandum ſcandalum ⁊ vt lex deduceretur
ad tumuluʒ cum honore/ ne quaſi ac ſi ſemper mala videretur repu
diare. Poſt tempus vero diuulgati euangelii nulli fuit licitum ſer
uate illa legalia. Hinc eſt quod pau. vt habetur actuum. vi. circū
cidit Thimotheum quia nondum erat diuulgatum euangelium/ ⁊
ne iudeum ſcādalizaret/ et quia Thimotheus erat de matre iudea

Titus vero quia ſimpliciter erat gentilis: circumcidere noluit / vt in circumciſione Thimothei oſtenderet ſacramenta legalia non debere damnari: et in hoc quia Titum circumcidere noluit vt oſtenderet ea non eſſe neceſſaria.

Tercium conſiderandum dicitur digna obſeruācia. Voluit enim dominus noſter Jheſus xpriſtus dignam circumciſionis legem obſeruare: quod conuenienter factum oſtendit Alex. in quarto propter ſex cauſas. Prima cauſa eſt. vt oſtenderet ſe eſſe filium Abrae: cui data eſt circumciſio / et cui predictum erat geñ. xxii. Benedicetur in ſemine tuo omnes gentes. Semen autem iſtud eſt xpriſtus. vt dicitur ad galla. iiii. vnde cum tota poſterioritas Abrae circumcideretur / non crederetur criſtus eſſe filius Abrae: nec ille i quo implende erant promiſſiones: niſi fuiſſet circumciſus. Secunda cauſa fuit vt per ſubiectionem ſuam non a ſeruitute legis abſolueret. Tercia cauſa quia noluit ſoluere legem ſed ad implere et terminare. Quarta cauſa fuit vt ſe oſtenderet principiū et cauſam ſatiſfactionis que fiebat per tria remedia contra peccatum ſcilicet per ſacrificia a tempore abel vſque ad abraam. per circumciſionem ab Abraam vſque ad xpriſtū a xpriſto per baptiſmū in nouo teſtamento. vnde decuit xpriſtū eſſe baptizatum et circumciſum et oblatum. Quinta cauſa fuit vt eſſet frater iudeorum vt oſtēderet ſe eſſe illum de quo Moyſes dixit Prophetam ſuſcitabit vobis deus de fratribus veſtris ipſum audite deutero no. xviii. Sexta cauſa fuit vt iudei occaſionem haberēt ipm non recipiendi: niſi eſſet circumciſus. Vide ergo o rationalis creatura quanta fuit hodie humilitas incarnati filii dei. Intuere quāta ſit caritas eius qui non propter ſe ſed propter te voluit circumcidi. Cōtemplare qualiter hodie innocens ſanguinem cepit effūdere. Inſpice quando accipitur ex manibus matris / vt ducatur ad circumciſionem. Audi matrem dicētem Joſeph: qui forte eum portabat. Sit tibi cōmiſſus filius meus paruulus / vt quanto leuius fieri poſſit circumcidatur. O virgo ſanctiſſima et de filio tuo tenera quid facies quando filium tuum videbis a planta pedis vſque ad caput totaliter vulneratum ſanguine irrigatum. Remanet in tuguriolo mater expectans filium circumciſūm. O anima fidelis compatere dilecto tuo quando circumcidebatur / plorabat / flebat lacrimabatur clamabat dicens. a. a. a. quaſi anima mea propter tua peccata hanc penam ſuſtineo / propter tua peccata ſanguinem fundo o anima / ſed multo maiora pro te facere ſum paratus quia amore tuo langueo / amore tuo vulnerari et crucifigi concupiſco. Sed tempus expecto conueniens et idoneum. Reportatur filius matri quem plangentem pre dolore ipſa ſtringit ad pectus / conſolatur eum blanditiis virgo pyiſſima / et lacte paſcit

virgineo ei tamen dicere poterat ⁊ nõ ſine lacrimis. O ſacratiſſime
fili/ in quo nullum reperietur peccatū/ hodie propter peccatores tã-
q̃ȝ peccator es vulneratus/ hodie de tuo corpore cum dolore ſanguis
effluxit. hodie violentam penam ꝑ hominib9 ſubire cepiſti. o fili mi
delicate. et huiuſmodi verbis dilectum Jheſum oſculando alloque-
batur. Nos vero matrem cum filio veneremur/ ipſamq̧ matrē de-
precemur humiliter ut dignetur filium ſuū nobis ꝓpicium facere ꝑ
meritum ſue circumciſionis/ qui eſt benedictus in ſecula Amen.

In feſto epiphanie ſermo de eadem.

Fructus. xxviii. Jheſum adorant reges.

Vidimus ſtellam eius in oriente/ ⁊ venimus adorare eū
Scribuntur hec verba Mat. xx. c. ⁊ in euangelio preſen
tis ſolemnitatis. Ne putarent homines criſtū non eſſe
deum/ huius natiuitas a paſtoribus tanq̃ȝ a ſimplicib9
fuerat reuelata/ aduocati fūt reges ⁊ ſapiētes premoniti miraculo
nouo ſtelle apparentis/ qui criſtū natū i hieruſalē querunt adorare
ipſumq̧ ibi non inuenientes non deſiſterūt accepto ꝓpoſito exeuntes
hieroſolimam ſtelle ducatum ſecuti ſunt/ que illos ad preſepiū du
xit/ vbi criſtum videntes pannorum vilium paupertate concluſū tã
q̃ȝ deum ꝑ hominum ſalute incarnatum ſunt venerati. Hoc nobis ſa
cramentum pie contemplandū ꝓponit hodie ſancta mater eccleſia
vbi ⁊ nos ſtudia noſtra debem9 apponere/ vt ſimul cum his regib9
criſtum inueniamus dicentes cum ipſis. Vidimus ſtellam eius i ori
ente. i. ſpūs ſancti graciam/ qua illuſtrati ſumus per patriarcharū
oracula/ per ꝓphetarum teſtimonia/ ac per ſanctorum omniū docu
menta/ vt cognoſcamus criſtum filium dei affectuoſa mēte a nobis
fore colendum/ ⁊ venimus adorare eū. in quibus verbis fructus oc
currit declarandus/ qui eſt Jheſum adorant reges. Pro cuius intel-
ligencia de his rebus tria miſteria conſiderabimus.

Primum dicitur illuminatio. Secundum dicitur affectio.
Terciū dicitur deuotio. Quod magi illuminati fuerunt
apparitione ſtelle. c. i.

Primum miſterium contemplandum dicitur illuminatio. de
quo fit mentio in euangelio/ ꝙ magi iſti fuerunt illuminati
vt crederent in criſtū apparēte eis ſtella miraculi/ vbi tres
concluſiones ſunt notande.

Prima dicitur nominationis. Secunda dicitur apparitionis.
Tercia dicitur conditionis. Prima concluſio dicitur nomina
tionis. Jſti enī reges nominātur magi. i. malefici. vnde exodi. viii.
malefici Pharaonis dicunt̃ magi. Dicit enī Criſoſtom9 iſtos fuiſſe
maleficos/ ſed poſtea conuerſos/ quibus dominus voluit natiuitatē

ſuam reuelare/ vel dicuntur magi quaſi illuſores/ quia herodem il
luſerunt Rabanus vero dicit magi ſunt qui de ſingulis rebus philo
ſophantur. vnde magus idem eſt quod ſapiens. Nam perſe magus
hebraice ſcriba. grece philoſophus. latine vero ſapiens dicitur. vnde
et magi quaſi ſapiencia magni. De his ſic dicit Remigius. Sciendū
eſt autem ꝙ varia eſt de magis opinio. Quidā eniꝫ dicunt eos fuiſ
ſe caldeos/ ⁊ caldei pro deo ſtellam colebant/ et idcirco dixerunt ꝙ
nuncupatio eorum deorum oſtenderit verum deum natū. Alii dicūt
perſas eos fuiſſe. Nonnulli dicūt illos de vltimis finibꝰ terre fuiſ-
ſe. alii vero aſſerunt eos fuiſſe nepotes Balaam quod magis eſt cre
dendū. Balaā enim inter cetera que ꝓphetauit dicit numeri. xxiiii.
Orietur ſtella ex Jacob et exurget homo de Jſrahel. Jlli vero hanc
ꝓpheciam mox vt viderunt ſtellam nouam intellexerunt regeꝫ natū
⁊ venerunt hec Remigius.

¶Secunda concluſio dicitur apparitionis. ſecundum enim ꝙ dicit Cri
ſoſtimus ſup Mat. quidam ſecretoruꝫ inſpectores de genere Balaā
elegerunt de ſeipſis duodeciꝫ. ⁊ ſi quis moriebatur/ filius eius/ aut
aliquis ꝓpinquorum in eius loco ſubſtituebatur/ vt per ſingulos an
nos certo tempore ſuper montem victorialem aſcendebant/ vbi tri-
bus diebus orabant deum/ vt eis ſtellam illam quam Balaam pre
dixerat oſtenderet. Quadam vice dum ſic ibi manerent tres reges/
ſtella quedam ad eos ſup montem venit/ que habebat formam pul
cherrimi pueri/ ſup cuius caput crux ſplendebat/ que magis allocu
ta eſt dicens. Jte velocius in terram iuda/ et regem quem queritis
natum inuenietis.

¶Tercia concluſio dicitur conditionis. Fuere namqꝫ ſecundum Remi
gium multi qui dixerunt ſtellam illam ſpiritum ſanctū fuiſſe/ quia
ſicut diſcipulis in flāma ignis apparuit/ ita et his regibus in ſpecie
ſtelle. Alii autem dixerunt fuiſſe angelum Sed vera doctorum opi
nio eſt ꝙ fuit ſtella realiter de nouo creata/ vnde glo. ſup illo ver-
bo. Vidimus ſtellam eius dicit ꝓpriam/ quia hanc creauit ad oſten-
ſionem. Dicunt tamen ſancti ꝙ hec ſtella ab aliis differebat in mul
tis. Prima differencia erat/ quia ſecunduꝫ glo. ſup Mat. differebat
in origine/ quia alie facte ſunt in mūdi principio/ hec vero de nouo
creata eſt. Secunda differencia eſt quia differebat ī offitio/ quia alie
ſtelle facte ſunt vt ſint in ſigna tempori/ hec autem vt magis viaꝫ
preberet. Tercia differencia erat/ quia differebat in duratione/ ꝙ
alie ſtelle ſunt perpetue/ hec autem completo officio ſuo rediit in p̄
iacentem materiam. Quarta differencia erat/ quia ſecundum fulgē
cium differebat in ſitu quia non erat localiter ſita in firmamento/ ſꝫ
pendebat in meditullio aeris ꝓxima terre. Quinta differēcia erat/ ꝙ

differebat in fulgore/ quia ceteris erat ſplendidior/ et in meridie ſplē-
gidiſſima apparebat/ nec ſplendorem eius ſplēdor ſolis poterat occu-
tare. Sexta differencia erat/ quia differebat in motu/ quia precede-
bat magos motu viatoris. Non eniȝ mouebatur motu circulari/ ſed
quaſi motu progreſſiuo. Septima differēcia erat/ quia differebat ſe
cundum Criſoſtimum in occultatione et apparitione/ quia aliquādo
apparebat/ aliquando occultabatur. ¶ Cum eniȝ intrauerunt hiero-
ſolimam occultauit ſeipſā. Deinde vbi herodem reliquerunt ſeipſā
monſtrauit. vnde concludit Criſoſtimus. Videtur hec ſtella virtus in
uiſibilis fuiſſe in talem apparenciaȝ formata. Sed dubium in mentē
venit/ propter ea que dicta ſunt quomodo iſti criſtum deum natum in
ſtelle apparitione intellexerunt. Et dicit leo papa in ſermone de epi
phania. Preter illam ſtelle ſpeciem/ que corporeuȝ incitauit obtutū
fulgencior veritatis radius eorum corda perdocuit. Auguſtinus ve
ro in libro de queſtionibus noui et veteris teſtamenti concordare vi
detur cum ſentencia Criſoſtimi ſuperius allegata. Ait enim ſic Iu-
deorum natum regem intellexerunt cum ſtella iudaice temporalis
rex ſoleat deſignari. Hi enim Magi caldei non maliuolenciaȝ aſtro
rum curſum/ ſed rerum curioſitate ſpeculabantur. In ſermone vero
de epiphania ait. Dicturus es a quibus audierunt quod talis ſtella cri
ſtum natum ſignificaret. Profecto ab angelis aliqua admonitione
reuelationis. Queris fortaſſe an ab angelis bonis an malis criſtum
quidem et angeli mali hoc eſt demones filium dei eſſe confeſſe ſunt.
Sed cur et a bonis non audierunt quando in criſto adorando ſalus eo
rum inquirebatur/ non iniquitas damnabatur. Potuerunt ergo illis
angelis dicere/ ſtella quam vidiſti xpriſti eſt. Ite adorate illum vbi
natus eſt ſic hic angelus. Colligimus tamen ex omnibus mentem il
lorum regum ſiue apparente illis angelo ſiue loquēte/ ſiue pueruto
in medio ſtelle fuiſſe illuminatam intrinſecus virtute ſpiritus ſancti
vt omnes ſimul intelligerent natum eſſe filium dei.

¶ Quod grandis erat affectio magorum erga xpm natum. c. ii.

Secundum miſterium contemplandum dicitur affectio. Tan
ta etenim affectione ad xpriſtum natuȝ magi poſtq̄ȝ eū cog-
nouerunt ſunt moti/ vt non tenerentur viarum asperitate/
quin ad criſtum querenduȝ omni ſollicitudine ſe precingerent. Nā
ab oriente venerunt hieroſolimam/ vbi tria occurrunt conſideranda.
¶ Primum eſt velocitas. ¶ Secundum eſt localitas.
Terciuȝ eſt iniquitas. ¶ Primum conſiderandum dicitur eſſe ve
locitas/ quia ut cōmuniter tenent doctores cum tredecim dierum eſ
ſet criſtus magi ad eum ſtella duce venerunt/ quod ſi admirari nos

cogat ꝙ in tam̃ paruo tempore per tanta terraruꝫ ſpacia venire potuerunt ſcꝫ ab oriente in hieruſalem/ que in medio mundi dicitur eſſe ſita· poteſt tamen dici ſecundum Remigium ꝙ puer ad quem ipi ꝓperabant eos perducere potuit/ vel ſecundum hieronimum ꝙ ſup dromedarios venerunt/ qui ſunt animalia velociſſima/ que tantum currunt in vna die/ quantum equus in tribus· Secundum conſiderandum dicitur localitas· vbi doctores querunt/ cur iſti magi ſpecialiter venerunt hieruſalem potius ꝗ̃ ad aliam ciuitatē mundi et reſpōdet Remigius dicens/ ꝙ hieruſalem regia ciuitas erat/ et crediderāt ꝙ talis non niſi in vrbe regia naſci debuiſſet/ ſiue venerunt vt locū natiuitatis cercius diſcere poſſent· Siue vt adipleretur quod dictuꝫ eſt· De ſyon exibit lex et verbum domini de hieruſaleꝫ· quia ibi primo annunciatus ē xpriſtꝰ· ſiue vt ſtudio Magorum damnaretur pigricia iudeorum· Hec Remigius· Quanta vero fuerit tunc iudeoruꝫ negliencia per ſe patet/ qui cum per ſcripturas inuenerunt xpriſti aduentum eſſe ꝓpinquum/ viderunt ꝗ reges a finibꝰ terre veniſſe ad illum adorandum/ quibus et ipſi locum natiuitatis reuelant/ non curarunt ad eundem locum ipſis profecto vicinum ꝓperare· vnde Auguſtinꝰ in ſermone de epiphania ait· Cum multi nati atꝗ defuncti eſſent reges iudeorum/ nūꝗ̃ quemꝗ̃ illorum adorandum magi queſierunt/ quia neꝗ quemꝗ̃ eorum de celo loquentem didicerunt· Nō itaꝗ legi iudeorum quales eſſe illic ſolebant/ hunc tam magnū honorem longinqui alienigene ab eodem regno prorſus extranei a ſe deberi arbitrantur· Sed talem natum didicerunt in quo adorādo ſe ſalutem/ que ſecundum dictum eſt conſecuturos minime dubitarent· Nec enim etas erat ſaltim cui adulatio humana ſeruiret/ non in mēbris purpura/ ſed in capite diadema fulgebat· Non pompa famulancium/ non terror exercitus/ non glorioſa fama preliorū· Hos ad eum viros ex remotis terris cum tāto voto ſupplicationis attraxerat Jacebat in preſepio puer ortu recens exiguus corpore/ contēptibilis paupertate· Sed magnum aliquod latebat in paruulo· quidē illi homines primitiue gencium non terra portante/ ſed celo narrāte didicerat· hec ille· Vbi oſtenditur ꝗ̃ grande argumentū iudei potuerunt habere ex aduentu ⁊ reuelatione magorum· ¶ Tercium conſiderandum dicitur iniquitas que herodis regis mentem inuaſit/ ꝙ audiens aduentum magoruꝫ turbatus eſt/ et omnis hieroſolima cū illo· Timens ſecundum Criſoſtimuꝫ ne a iudeis a regno expelleretur/ et ne eciam a romanis culpari poſſet/ ſi aliquis rex ibi vocaretur quem auguſtus non cōſtituiſſet/ ⁊ notanda ſunt verba iſta· et omnis hieroſolima cum illo ſcꝫ maioribus ciuitatis/ qui fauebāt herodi· Et colloquio habito herodes cuꝫ ſacerdotibus ⁊ ſcribis de loco natiuita

tis criſti clam vocatis magis/ quia non confidebat de iudeis/ ⁊ ſibi voluit ſuum conſilium eos latere diligenter didicit ab eis tempus ſtelle/ que apparuerat eis/ ⁊ mittens illos in betlehem dixit. Jte et interrogate diligenter de puero/ et cum inueneritis renunciate michi. vt et ego veniens adorē eum. O malignitas herodis ſuperbi. O venenoſa et doloſa locutio. O iniqua aſtucia ſerpentia/ pro qua ſicut inquit. Gre. in omel. adorare velle ſimulat/ vt quaſi hūc ſi iuenire poſſet extinguat Hec ille.

Quod multa fuit deuotio Magorum erga xp̄m natum. c. iii.

T Ercium miſterium contemplandum dicitur deuotio. Exeuntes namq̧ reges iſti hieroſolimam viderunt ſtellam antecedentem eos/ vſq̧ dum veniens ſtaret ſupra vbi erat puer. O q̄z fuit tunc in eorum cordibus conſolatio/ quando intrātes domū inuenerunt puerum cum Maria matre eius. aderat autem ſecundū Rabanum diuino nutu Joſeph/ ⁊ magi tria deuotionis et humilitatis ſue ſigna in xp̄iſto paruulo demonſtrant.

Primū ſignū fuit adoratiōis. Secūdū ſignū fuit oblatiōis. Terciū ſignū fuit ꝯgratulatōis. Primum ſignum fuit adorationis quia procedentes adorauerunt eū. m. vbi ſic exclamat deuotus Ber. quid facitis o magi lactantem puerum adoratis in tugurlolo vili/ in vilibus pannis. Nonne deus iſte ergo rex iſte. ⁊ vbi aula regia/ vbi tronus/ vbi curie regalis frequencia Joſeph et maria iſti inſipiētes facti ſūt/ vt fierēt ſapientes. Secundū ſignuꝫ fuit oblatiōis/ quia apertis theſauris ſuis obtulerūt ei munera aurū thus et mirrā. Erat eniꝫ traditio antiquorū ſecundū Remigiū vt null9 ad regē vacu9 introiret. Per ſe aūt et caldei talia munera ꝯſueuerūt offerre ſecūduꝫ auguſtinū in ſermone de epiphania. aurum deſcribitur regi magno Th9 immolatur ut deo. Mirra prebetur tanq̄ꝫ ꝓ ſalute omniū moriturо. Tercium ſignum fuit congratulationis. pie namq̧ credere poſſumus/ ꝙ benedictus ille filius quem iſti reges tāto labore q̄ſierunt quem colebant/ quem tantuꝫ venerabanẗ affectu/ eos abſq̧ leticia abire non permiſerit Jdcirco conſideremꝰ qualiter in brachiis mr̄is exiſtēs aſpiciebat magos ilari facie/ ipſiſq̧ geſtu et nutu dulciter blandiebatur nō exprimebat verba ſed ſignis quibus poterat de illorū viſitatione oſtendebat ſe letū fore. Et virgo illa mater intacta/ que humaniſſima erat et mitis atq̧ manſueta/ poſtq̄ꝫ viderat in his regibus tantam fidem tantamq̧ deuotionem/ multa eis verecūdo ſermone de filio ſuo eſt locuta/ enarrādo qualiter angelus annūciauit/ ipſaq̧ conceperat et parturierat/ angelis cantātibus atq̧ annunciantibus paſtoribus eius natiuitatem ⁊ quomodo ipſe dominus incarnatus fuerat/ vt ſaluuꝫ faceret genus humanū. Cōmendabat

ex hoc magorum prudenciam ſollicitudinem benignitatem / qui ad
ipſum videndũ tam cicius preparauerant / et dicebat eis · p veſtra
remuneracione ſciatis quod quem adoratis deus eſt / cui munera obtuli
ſtis / quod rex eſt ipſũ et in brachiis ſuſcipite / quod homo eſt · Itaque filiũ
ſuũ liberaliſſime vnicuique eorum amplexãdũ porrigebat · O virginis
cõſueta pietas · o fili dei profunda humãitas · o gracia ſuperexceſſiua
orientalium regum / qui a virgine matre filium dei incarnatum in=
ter ſua pectora ſtringendũ ſuſcipiunt · Conemur eciã nos et mentẽ
diſponere / quod nec nobis negabit ſe filius dei · Magi vero admoniti
in ſomniis ne redirent ad herodem / per aliam viã reuerſi ſunt in re
gionẽ ſuã · de quo dicit Criſo · ſup Mat · Cũ reuerſi fuiſſent predicã
tes multos erudierũt · et denique cum Tho · eſſet ĩ puĩncia illa bapti
zati ſũt et facti ſunt adiutores pdicacionis illius quorum corpora poſt
felicẽ mortem primo p helenã cõſtantini matrẽ reperta et ĩ Cõſtan=
tinopoli trãſlata · ſecũdo p ſanctũ Euſtorgiũ mediolanenſẽ archiepi=
ſcopum Mediolanũ pducta · Vltimo p Fridericũ ĩperatorẽ Coloniã
theotonie ſũt delata · Anime vero eorum viuũt ĩ eterna gloria Amẽ ·

In vigilia natiuitatis domĩ noſtri Jheſu xpi · Sermo de ſãcto Jo=
ſeph / qui fuit ſcriptus / dũ magiſter Robertus pdicaret Padue · et nõ
eſt poſitus ante natiuitatẽ domini quia nõ eſt de tractatu aduẽtus ·

Joſeph fili Dauid noli timere accipe Mariã in coniugẽ
tuam · quod in ea natũ eſt de ſpũ ſancto eſt · Mat · i · c · et in
euãgelio hodierno · Dilectiſſimi in xpo Jeſu noſter doctor
Bonauentura · xlv · di · qrti li · ſentẽ · dicit quod eſt nobiliſſima
res nobis miſeris mortalibus hoc in mundo habere ſingularem de=
uocionem nõ ſolum deo eterno / ſed ſuis glorioſis ſanctis / quibus ora
ciones noſtre ſepe debẽt verſari / quia in hoc relucet eorum deuocio /
et mouetur tribus racionibus · Primo propter noſtram inopiam · Secũ=
do propter diuinã reuerenciam · Tercio propter ſanctorum gloriã · Primo
eſt propter inopiam / quod non ſolum meritis / quoniã nõ meremur in di
uino cõſpectu vnũ minimũ ſpirituale meritum / imo ſumus pocius ple
ni demeritis et peccatis / ſed in oracione ſanctorũ adheremus ipſorum
meritis qui ſunt copioſi in regno celorum. Item quia ſumus obũ
brati carne mortali / ac pauperes amore / et quoniã aliqui ſunt / qui
per vnam ſpũalem paſſionem magis amant ſanctos quam deum ſecun=
dum vnam cõſidenciam propter hanc primam racionẽ non dedignatur
deus / vt habeamus ſãctos deuotos cõſiderata nr̃a paupertate · Itẽ
quãdo cõfugimus ad illas orõnes ſanctorum confitemur noſtram par
uitatem / et agnoſcimus ſanctos dei / ac eos amore reueremur · Sũt
multi q̃ bona agũt reſpectu ſanctorũ et iſta doctrina nõ eſt vana / ſed
bona Itẽ debemus eciam valde venerari ſanctos / quoniã conſide=

raſius p̄remii altitudinē. Relinquā ergo hoc mane oīnes doctores et ſanctos alte et cum oculo cordis aſpiciendo ad celum video vnaꝫ ſedem in qua moratur ille virgo ſponſus virginis / ſenex deuotus / pater putatiuus ſanctus Joſeph. hic eſt meus deuotus ⁊ iam venit michi ſemel in mente / vt legereꝫ aliquid de eo / ac querendo ſcripturas ſacras reperi ꝙ ſanctus Joſeph eſt vnus deglorioſioribus ſanctis paradiſi / propterea firmaui in mente mea vnum propoſitum bonum. videlicet de habendo eum pro meo aduocato / ac predicare toti mundo / ꝙ haberent eum in reuerēcia. ideo propoſui predicare de eo quia in euangelio fit de eo hodie mencio. ⁊ cauſa veniendi ad predicacionis noſtre ordinem aſſumſi verba. Mathei. i. c. in themate. in quib9 ſacratiſſimis verbis denoto ſācti Joſeph tres glorioſiſſimas excellencias vltra alios ſanctos.

¶ Prima eſt excellencia virginalis. ¶ Secunda eſt excellencia filial᷑. Tercia eſt excellencia diuialis.

¶ Quod in beato Joſeph fuit excellencia virginalis. c. i

QApe primam excellenciā que eſt virginalis. vbi demonſtrabo veſtris reuerenciis quantum fuit excellens meritum Joſeph / qui ſedet in celis alte / ac veniamus cum tribus dignitatibus. ¶ Prima eſt virginalis vnio. ¶ Secunda eſt virginal᷑ conuerſacio. ¶ Tercia ē virgial᷑ auxiliacō. ¶ Prima vocatur virginalis vnio ſcilicet ꝙ infra Mariam et Joſeph fuit vnus amor ſanctiſſimus. Nam poſt filium ſuum magis Joſeph amauit ꝗꝫ aliū ſāctum. nam pia mēte credi poteſt ꝙ ſpiritus ſanctus vniſſet virginē amore ad Joſeph amanduꝫ. ⁊ niſi ab ipſo ſpiritu ſancto proceſſiſſet matrimonium eoruꝫ contractum non fuiſſet. Tu poſſes dicere nō fuit verum matrimonium vt ait hiero. aduerſus heluidium. Joſeph marie pocius cuſtos fuit ꝗꝫ maritus ⁊ in euangelio. Joſeph volebat dimittere eam ⁊c. ergo non fuit matrimonium Magiſter. xxx. di. iiii. ſentenciarum di. ꝙ inter mariam ⁊ Joſeph fuit veriſſimum matrimonium. et habes. xxvii. di. q. ii. c. Inſtitutum et tenent hoc videlicet Ricar. Bonauentura. xxx. di. iiii. ſentenciaꝝ. et Tho. iii. parte. q. xxix. ſequentes ſentenciam magiſtri declarant duobus modis Primo ꝙ in matrimonio eſt quedam perfectio ī eſſe primo et ī eſſe ſecundo. prima ī eſſe primo ꝓſpicit que ſunt de eſſencia matrimonii. Secunda ꝓſpicit quandam ſubſtanciā particularē que eſt actus matrimonii. Iteꝫ illud qđ ē ī eſſe p̄io in ſācto matrimonio eſt quedam mutua poteſtas / quā dat ſpōſa ſuo ſpōſo / ⁊ ecōuerſo ſimul viuēdo / ac ipſis inuicē ſeruiendo / quo ad obſequia matrimonialia / tamen nō quo ad copulam carnalem / et iſta vnio fuit inter Mariā et Joſeph In ſecunda que eſt in eſſe ſecūdo que proſpicit actum matrimonia

lem̃ non fuit inter Joſeph et Mariam / quia licet apparerent ſe tanq̃
ſponſos / ac inſimul habitarent mutarunt copulaȝ carnalem per ſpi
ritus ſancti operacionem in copulam virginalẽ vt in c. Beata Ma
ria. xxvii. q. ii. Nam quando ſtabant in templo pontifices querebãt
eam nubere ſecundum legem / ⁊ ipſa vouerat virginitatem / ⁊ prop
ter hoc non fecerat contra legis debitum quia illam copulam matri
monii operacione ſpiritus ſancti mutauit in virginitatem / quoniaȝ
ſic erat voluntas dei ⁊ ſimiliter ſic fecit Joſeph. Et verbis hiero. re
ſponde intelligendo maritum largo modo / in quo intelligitur actus
matrimonii. Propterea dixit magis cuſtos q̃ȝ maritus. ¶ Item ꝙ
fuit error hereticorum dicencium malum de virgine. videlicet ꝙ ha
buerat coitum Joſeph. ideo hiero. ipſam excuſando dixit verba pre-
dicta et aduerſus heluidium reddit racionem / vt infra dicam. videli
cet de verbis Joſeph / qui voluit Mariaȝ relinquere / quia aliqui do
ctores dicunt. Quando Joſeph uidit Mariam pregnantem de ſpiri
tu ſancto incepit dubitare de ea / ⁊ volebat eam relinquere / ne ſcan
dalum ſequeretur. Jo. Gregorius aliter dicit. Et ego cum eo ꝙ quã
do Joſeph vidit Mariam pregnantem / non cogitauit maluȝ aliq̃d
de ea / ſed credendo ⁊ bonitati virginis credebat ꝙ aliquid dei eſſet
operatum ſecrete in ea / propterea voluit recedere. et dicit Jo. Criſo.
O inextimabilis vẽter marie virginis. magis eniȝ credebat Joſeph
virginitati eius q̃ȝ vtero eius et magis credebat virginem poſſe cõ-
cipere q̃ȝ Mariam poſſe peccare. Dic mihi. quis enim te mouet ad
hanc opinionem niſi ꝙ Joſeph viderat mariam ꝙ ei miraculoſe da
ta fuerat in eius ſponſaȝ. Nam ipſe erat ſenex et maria. xiiii. anno
rum ⁊ vt ſcitis erat a pontificibus preceptuȝ ꝙ omnes mulieres de-
berent ſe nubere / ⁊ maria vouerat virginitatem / et tamen erat fac
tum dictum preceptum vt habes deuteron. vii. c. propterea maria
nolens legi contradicere dixit. vadam ad pontificem / quoniam vir
ginitatem voui / et narrato negocium / introiuitqȝ ad ſancta ſancto
rum faciens oracionem / et venit vox angelica ac dixit. Cui florebit
virga in manu illam tenẽtis / ⁊ ſuperueniat colũba / date illi in vxo
rem ⁊ ſic factum eſt / ⁊ tunc multi iuuenes virgam habuerũt ac ne
mini floruit. ſecunda die orarunt et data fuit Joſeph virga in manu
⁊ floruit / et columba acceſſit ſuper eum. Tunc pontifex ſpiritu ſan
cto inſpiratus dedit illi mariam in ſponſam et ab hac re potuit Jo.
Criſo. arbitrari ꝙ Joſeph non aliter itelligere potuerat niſi ꝙ a re
diuina hoc proceſſerat in maria. Alia eſt opinio ꝙ Joſeph vidit vir
ginem pregnantem / vidit vnum ſplendorem in ea tam relucentẽ ꝙ
exibat a ſenſibꝰ / ꝙ non poterat eã intueri / ideo volebat eã dimitte-
re ꝓpterea cogita q̃nti meriti ẽ Joſeph / q̃ talẽ habuit ĩ vxorẽ virgĩeȝ

Item conſidera quantus erat amor Marie erga ſponſum ſuum· nam erat ſanctior ceteris aliis, Cupiebatq; prophetarum ſalutem ac aliorum ceterorum. ergo non dubites ꝙ eciã Joſeph ſalutẽ deſiderabat / quem tantum diligebat· et iſta eſt virginalis vnio· Nam tantus fuit cum virgine vnitus / quantum fuit ſponſus virginis·

¶ Tolle ſecundam que fuit virginalis cõuerſacio· Joſeph habuit iſtam excellenciam ſcilicet virginalis conuerſacionem· ⁊ vidit innumerabiles dei gracias· ⁊ aduerte ꝙ iſta eſt regula generalis ꝙ qui malam habent ſocietatem in hoc mundo male agunt / et econuerſo Quot ſunt qui in hac nocte ludunt et blaſphemant deũ ⁊ virginẽ O canes proditores Erit vnus qui bonã habebit voluntatẽ / ⁊ vnꝰ ribaldꝰ deſtruet eã· Ambroſiꝰ dicit ꝙ virgo fuit ſanctior aliis mater dei / ac plena ſpiritu ſancto / et erat virgo non ſolum corpore / ſed eciam mente et corde / nec in ea fuit vnq̃ macula alicuius peccati· Et propterea quid credis ꝙ agebat Joſeph / qui pluries videbat ſponſã ſuam nocte leuantem ad oracionẽ / ac de nocte ſepius plorare / non credis ꝙ ad bene agendum inflammaretur· arbitror ꝙ ſepe orabat cum orante· credo ꝙ quando virgo benedicebat deum / ipſe benedicebat cum benedicente· Et non dubites ꝙ conabatur cor ſuum humiliare / ſicut faciebat virgo· Conſidera quantum erant dulcia eorũ colloquia· Nam quando maria loquebatur de deo· et ille ſtupebat·

Item cõſidera ꝙ ſtetit ⁊ habitauit cum virgine tot annis ipſe ſemper diſponebat intuens geſta ⁊ modos Marie ducere vitam ſuã de bono in melius / ⁊ non fuit ſanctus qui iſtud habuerit donum· Nã non· xii· non· xvi· ſed· xxx· annis ſtetit cũ Maria virgĩe nõ credis ꝙ maria ipm̃ ſũme diligebat ⁊ ſũme ipſũ debebat amare certe ſic· De morte vero Joſeph clare ĩ ſacra ſcriptura nõ reperit̃ / ſed ↄſiderãdũ ꝙ parũ ante baptiſmũ xpriſti mortuus fuit / q2 quando xpriſtus diſputabat in templo viuus erat / tamen tempore paſſionis non fit de eo mencio· ¶ Tercia virginalis auxiliacio / neſcit mundus dicere dilectiſſimi mei quanta eſt larga ⁊ magna Marie dignitas· Bern· oĩbus omnia facta eſt ſapientibus / inſipientibus copioſiſſima caritate cõmunicat· Quis eſt peccatorũ ſpes virgo· Qualis eſt ſpes deſperatorum glorioſa uirgo· O quot infudit gracias continuo peccatoribꝰ· Nõ eſt homo qui eã ĩuocat / qui nõ ĩpetret ab ea grãs / ſi ſũt honeſte· O Joſeph nõ debes recipe tu a ſponſa tua ec ꝑ omibꝰ deuotis tuis graciã· Certe ſic· q̃ndo tu eiꝰ ꝑtui adfuiſti / ⁊ in oĩ ſuo negocio ei auxiliũ tribuiſti / vt patꝫ quãdo virgo ĩ egyptũ aufugit· Quis eã aſſociauit ioſeph ⁊ ille q̂ ſepe adiuuabat virginẽ raſare puerũ q̂etum qui eciã ſtabat ad laborandũ vt virginẽ adiuuaret hiero· dic ꝙ

Ioſeph erat carpentari9 / laborabatq; de arte ſua vt daret edere illi q̄ dat toti mūdo comedere. Et luc. ii. c. Quādo Ioſeph et mater ibāt querendo puerum Iheſum illis tribus diebus plorantes / quia videndo Ioſeph mariam plorantem ipſe eciam plangebat. Quis reperiet̄ qui tantū ſeruierit virgini ſicut Ioſeph. et ſi ergo eſt maria ita gracioſa / ꝙ qui dicit ad eius reuerenciam vnū aue maria. facit ſibi graciam / quanto magis credetis quod fecerit Ioſeph cum tāto tempore ſibi et xpriſto ſeruiuit. Ego diſcrecioni tue relinquo.

Quod Ioſeph habuit dignitates vltra omnes ſanctos. c. ii.

CApe ſecundam excellenciam / que eſt filialis / et in iſta eciā tres alias dignitates annotabimus vltra omnes ſanctos.

Prima eſt electio.
Secūda eſt honoratio
Tercia eſt ꝯſolacio.

Prima eſt electio vt dicit bonauentura criſtus eſt pater omnium electoruz. Elegit nā que xpriſtus omnes qui ſaluari debebant pro filiis / ꝛ ſimiliter elegit prophetas ꝛ patriarchas. Naz dixit apoſtolis filioli mei. Item eciam martires et confeſſores filios appellauit. Io. primo c. Dedit eis poteſtatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Sed Ioſeph pro patre putatiuo electus fuit. Et nota quare fuit electus ad iſtud miſteriuz / quia vt dicit hiero. xpriſt9 habet patrē in celo abſq; matre et dicunt doctores conculcādo oēs hominum impugnaciones ꝙ prima racio fuit ſecundum ſentenciam Ambroſii ad demonſtrandum carnis genealogiaz propter aduentū xpriſti quia erat de tribu Dauid et ipſe Ioſeph. Item et ſecundo fuit reſpectu celandi iſtud miſterium / et ad decipiendum dyabolum Aſſignat aliam racionem hieronimus ꝙ fuit conueniēs ne Maria lapidaretur a iudeis credentibus ipſam commiſiſſe adulteriuz. hoc non eſt ſignum magni amoris recommittere ſibi tantum theſauruz ergo ſanctus Ioſeph eſt magnus nimis.

Secunda excelencia vocatur honoracio inter alios ſanctos / et q̄re quem vis / non reperies poſt virginem cui dominus fecerit tantā graciam ꝛ tantum honorem / quantum Ioſeph fecit. Vide luce. ii. c. et erat ſubditus illi. Et hieronim9 dicit. Noſter Iheſus ſubiect9 eſt parentibus ſuis. Nam colebat ipſe matrem eius erat pater ꝛc. Talis ſubiectio erat ꝙ illa diuinitas aliquando familiarit̄ miniſtrabat Ioſeph / dabatq; ſibi tobaleam ad tergenduz manus. ergo nō dubites ꝙ multa obſequia familiaria fecit deus Ioſeph.

Tercia excellēcia vocat̄ ꝯſolacio. Quis ſāctorū habuit maiorez ꝯſolacionē i mūdo Ioſeph. Cōſolacionē habuit petrus q̄ māducauit ꝛ bibit cū xpo / ipe efficiebat̄ vt fatu9. Itē qn̄ Io. dormiuit ſup̄ pectus domi. O q̄ntā ꝯſolacionē accepit / ꝛ ibi habuit reuelacōēz apoca.

franciſcus dum ſemel oraret cum manibus in cruce/ et xpriſtus eũ
vocauit. Amice franciſce tolle crucem et ſequere me/ effectus fuit
tanq̃ȝ fatuus/ quando in monte aduerne recepit ſtigmata/ qualẽ cõ
ſolacionem habuit cogita/ exibat ex dulcedine ſibi anhelit9. Eciam
fratri ruffino apparuit virgo cum filio in brachio tantaȝ ex illa vi
ſione recepit conſolacioneȝ/ ꝙ quaſi anima exiuit. Sed Joſeph quã
tam conſolacionem recepit hac nocte quando vidit angelum ſibi di
centem Joſeph ne timeas Mariam accipere in coniugem/ vt i euã
gelio hodierno habetur. Item quam conſolacionẽ recepit hac nocte
quando natus fuit xpriſtus credens ipſum eſſe filiũ dei. ¶ Itẽ quã
do audiuit angelos cantantes Gloria in altiſſimis deo/ quãdo audi-
uit Symeonem tenentem criſtum in vlnis/ ac dicenteȝ Nunc dimit
tis ſeruum ꝛc. O Joſeph quanta erat leticia tua. ¶ Iteȝ quantũ gra
tulabaris quando cogitabas habitaſſe tanto tempore cum xpriſto/
quandoqȝ ſtabas cum uirgine et xpriſto ad vnam menſam ꝛ maxie
tot annis. ¶ Item quando erat duodecim annorum tenebat manũ
xpriſti cum ſua/ quantam leticiam capiebat/ ipſe veniebat extra ſẽ
ſum. pie credas ꝙ ſepius in die xpriſtus Joſeph oſculabatur/ vt fa-
ciunt filii patres. Vere Joſeph poteſt cum propheta canere conſo-
laciones tue letate ſunt animam meam. Ergo anima conſidera cum
fide noſtra. Si audiremus xpriſtum loquentẽ/ quid ageremus cre
paremus ex deuocione. ꝛ tu Joſeph tantam habuiſti practicam cuȝ
filio dei/ quomodo faciebas. Credo ꝙ ex nimia dulcedie et deuociõe
exibas a ſenſibus.

¶ Quod Joſeph vltra predictas habuit eciam alias excellẽcias. c. iii.

Terciam excellenciam diurnalem vellem dicere/ ſed non ſuf
ficit tempus Tamen cape vt potes/ et tres habuit digni-
tates in hac tercia excellencia. ¶ Prima fuit ſimulacionis
quia vocatur pater putatiuus. ¶ Secunda gratificacionis/
quia quando deus aliquem eligit ad graciam/ ſemper ſibi magnaſ
dat gracias/ et propterea eligendo Joſeph ad tantuȝ miſteriũ/ quã
tas gracias ſibi dedit cogita. ¶ Tercia gracia viſiois ꝙ
vidit omnia/ que prophete predicauerũt de virgine ꝛ de verbo incar
nato/ qui tetigit eum manib9 ꝛ fide. Multa ſũt priuilegia Joſeph
ꝛ ſpecialiter illa nouem que audiſti. Deprecamur igitur vt interce
dat pro nobis ad virginem et filium/ qui in hoc mundo dent nobis
ſuam graciam/ ꝛ in alio gloriam. Amen.

¶ Sermo de beatitudine magiſtri Roberti de licio ex ordie mioꝝ.

Exultabunt ſancti in gloria letabuntur in cubilib9 ſuis cen
teſimo quadrigeſimo nono pſal. Non poteſt aliquis percipe
re que dei ſunt et ignar9 ſpũali ſcia non poteſt cotemplari/

⁊ propterea mundꝰ iſtum cum viciis imitatur / quia que deus pre
parauit diligentibus ſe non conſiderat ſed pocius pro bono optimo
⁊ immenſo vmbram accipiunt / quamobrem in preſenti ſermone de
futura beatitudine vel gaudio beatorum ſum locuturus vt mens p
contemplacionem eleuata poſſit percipere quodāmodo quāta ſit glo
ria future beatitudinis / ⁊ vt illud poſſim comprehendere quinqꝫ cō
ſideraciones de ipſa gloria faciemus ad honorē . v . plagarum xpi .
Prima conſideracio erit de obiecto nobiliſſimo animam quietante .
Secunda erit de excelſa gloria corpus noſtrum dotante .
Tercia erit de ſocietate iocunda gaudium augmentante .
Quarta erit de amena patria omnes beatos locante .
Quinta erit de liberacione certiſſima ab omni pena triſtante .

Eclarandum namqꝫ eſt in prima conſideracione quantuꝫ ſit
gaudium beatorum in anima quietata propter adepcionem
beatitudinis. Cuius obiectum eſt ipſe deus / que conſiſtit in
tribus dotibus anime / et ad habendam huius noticiam tres ponemꝰ
concluſiones .

Prima cōcluſio eſt ꝙ finis humane vite atqꝫ perfectio ſit ipſa bea
titudo . Secunda concluſio eſt ꝙ omnes appetunt beatitudinem in
generali . Tercia concluſio eſt ꝙ beatitudo haberi in hac vita nō
poteſt . Pro declaratione prime concluſionis eſt ſciendū ꝙ omīa
que fiūt . fiūt ꝓpter aliquem finē . ideo inquit Ariſto . ii . phiſicorum .
Omnia ordinantur propter finem ⁊ ꝙ non ſolum intellectꝰ / ſed eci
am natura agit propter finem . ⁊ ſecundo metaphiſice idem dicit . fi
nis eſt cauſa cauſarum . finis neceſſitat agens / et in cauſis efficienti
bus eſſencialiter ordinatis eſt deuenire ad efficiens primum . ⁊ ibi=
dem . Qui ponunt proceſſum in cauſis finalibus / in infinitum aufe
runt naturam boni . et ſecundo phiſicoruꝫ dicit ꝙ finis habet natu
ram optimi / ⁊ ideo ponentes proceſſum in cauſis finalibus ī infini
tum auferunt finem . finis tamen duplex dicitur ſecundum Bona=
uenturaꝫ in ſecundo di . xv . videlicet finis ſub fine / et finis principa
lis et vltimus . finis ſub fine eſt ipſe homo / vt dicit Ariſto . ii . phiſi
corum . c . iii . Sumus finis quodammodo omnium eorū que ſunt . Nā
cuncta creauit deus propter hominem vt teſtatur pſal . Omnia ſub
ieciſti ſub pedibus eiꝰ ⁊c̄ . finis principalis et vltimꝰ eſt deus / ad cu
ius glorie non augmentacionem in ſe / ſed oſtenſionem cuncta crea=
uit videlicet hominem angelos vt glorificarent ⁊ beatificarent . idō
inquit magiſter ſentenciarū di . i . ſecūdi . Fecit deus creaturā rōnaleꝫ
ut ſūmum bonū intelligeret . Sūmum bonum vero deus eſt vt dicit
pſi . de ſūmo bono primo . c . ideo ipſe deus eſt finis noſtre perfectiōis
Teſtatur hoc Ricar . di . xlviiii quarti et eciam Sco . ibideꝫ . ⁊ ſanctꝰ .

Tho·prima ſecunde·q·i·Ob illud enī ſūmꝰ opifex ad hoc vt hūc
finem conſequatur non deſinit illum iuuare·ideo cūcta beneficia q̄
deus homini tribuit eciam aduerſa/que impoꝛtabilia quibuſdaʒ vi
dentur ideo fecit vt homo cognoſcat creatoꝛem/beatificatoꝛē guber
natoꝛem defenſoꝛem/eciam diligat gloꝛificatoꝛem Augu·de ci·dei
li·viii·c·iii·Finis boni appellatur quo quiſqȝ cū pueṅerit beatus eſt
Ad ſecundam nunc concluſionem deueniendo aduertendū eſt ꝙ ip
ſe deus naturaliter vnicuiqȝ indidit/ꝙ appeteret beatitudinē· Sed
pleriqȝ arguunt contra ſic per illud dictum Augu·x·de trini·c·i·
Firmiſſime nouimus amari niſi nota non poſſe·dicitur nāqȝ in ter=
cio de anima ꝙ bonum appꝛehenſum eſt obiectuʒ appetitus/ſed vt
dicit augu·xiii·de trini·Beatitudinem non omnes nouerunt/quia q̄
dam poſuerunt in voluptate/quidā in virtute animi/quidā in aliis
rebus· Idem eciam dicit ariſ·pꝛimo ethicoꝛum·vi·c·ergo non omneſ
appetunt beatitudinem pꝛobatꝰ·Eſſencia beatitudinis eſt viſio diuie
eſſencie·ſed aliqui opinantur hoc eſſe impoſſibile/ꝙ deus per eſſē
ciam ab homine videatur/vnde hoc non appetūt ergo nō omnes ap
petunt beatitudinem pꝛobatur adhuc·Ari·dicit·x·ethicoꝛuʒ·c·viii·
Felicitas eſt operatio intellectus ſecundum ꝓpꝛiam virtuteʒ/ſed nō
omnes appetunt operari ſecundum virtutem/cum multos videamꝰ
laboꝛare circa vicia ergo·ꝛc·Dicendum ſecundum Ricar·et Sco·in
quarto di·xix·ꝛ beatum Tho·pꝛima ſecunde·q·v·ꝙ beatitudo po=
teſt dupliciter conſiderari·videlicet pꝛimo in generali ſecundum cō
munem rationem beatitudinis/in quantum eſt bonum quoddā ſuffi
cientiſſimum voluntatem ſacians·Alio modo in ſpeciali inquantuʒ
eſt illud in quo conſiſtit ſecundo modo/non omnes cognoſcunt/nec
appetunt beatitudineʒ·Sed pꝛimo modo beatitudo omnibus eſt no
ta et omnes illam appetunt·Unde augu·xiii·de trini·viii·c·Ad ap
petenduʒ beatitudineʒ natura cōpellit·Tibi ſūme bonus creatoꝛ hoc
indidit·Et ibidem dicitur Si vnus dixiſſet/omnes beati eſſe vultis
miſeri eſſe non vultis/dixiſſet aliquis ꝙ nullus in ſua nō cognoſce
ret voluntate·Et boecius li·iii·Omnis moꝛtalium cura quam mul
tiplicium ſtudioꝛum laboꝛ exercet/diuerſo quidem calle ꝓcedit/ſed
ad vnum tandem beatitudinis finem nititur peruenire hec ille· Sed
nonnulli ſuperbientes in quo conſiſtit vera beatitudo nolunt atten
dere/ideo conantur lucrari pecuniam ibi credentes eſſe beatitudinē
Exemplum patet·nam ſi quis vellet emere aurum/ꝛ oſtēderetur ei
auricalcū/quod non cognoſceret/emeret pꝛo auro/et ſi queras quid
vis emere·reſpondet aurum/licet ei oſtendes auricalcum·¶ Sic di=
cens auaro/quid vis/dicet beatitudinem/quid vis paradiſum· para
diſum autem dicet pecuniam/quia ibi credit ꝙ ſit beatitudo ꝛc· ſed

deceꝑti ſunt vt patebit inferius. Nonnulli eciā percipientes in quo
conſiſtat beatitudo / cum talis perceptio ſit ex munere gracie facti
ſunt ſibimetipſis ſapientes / et voluerunt bene operari. Et ſic patȝ ꝓ
dicta reſponſio ad primum argumentum. Sed adhuc eſt notandū cir
ca beatitudinē in generali videlicet. ſi aliquis querat. quomodo cog
noſcitur beatitudo in generali. dico ꝙ inata eſt illa cognitio. Et ſi q̄
ratur quidquid dico ꝙ ſufficiencia cognoſcitur per indigenciam. Si
opponatur ꝙ priuatio non eſt via cognoſcendi habitum / dicendū ꝙ
eſt quedam indigencia oīno priuans / quedam diſponens et inclinās
⁊ hec eſt ratio cognoſcendi. poſſet tamē dici ꝙ cognitio beatitudinis
⁊ multarum rerum naturaliū nobis eſt inata. ⁊ ſi dicatur ꝙ anima
eſt vt tabula raſa / hoc intelligitur ſolum quantū ad ſpecies et ſimi
litudines quas querit ꝑ ſēſus. Hec Bonaventura in quarto di. xl
nona ad argumentum ſecundum eſt dicendum quod cum voluntas
aſſequatur apprehenſionem intellectus ſeu rationis / ſicut contingit
ꝙ aliquid eſt idem ſecundum rem / ꝙ tamen eſt diuerſū ratione cō
ſiderationis. Ita contingit ꝙ aliquid eſt idem ſecundū rem / ⁊ vno
modo appetit᷑ / et alio modo non appetitur. Beatitudo ergo poteſt cō
ſiderari ſub ratione finalis boni perfecti / et ſic naturaliter voluntaſ
eſt in illud / vt dictum eſt. Poteſt eciam conſiderari ſecundum alias
ſpeciales conſiderationes. vel ex pte ipſius operationis vel ex parte
potencie operatiue / vel ex parte obiecti / et ſic nō ex neceſſitate volū
tas tendit ad ipſam. Ad tercium argumentum dicitur ꝙ q̄uis mul
ti in ſpeciali operentur malum / verumtamen in generali omnes ap-
petunt operari bonum. ¶ Tercie concluſionis nūc ſequitur declara
tio. ⁊ quoniam demonſtratum eſt omnes appetere beatitudinem / et
nonnullos errare / ⁊ vt talis error de ipſorum mentibus euaneſcat /
demonſtrabim9 ꝙ beatitudo ī hac vita haberi nō poteſt t̄plici rōne.
¶ Primo ratione miſerabilitatis. ¶ Secundo ratione mortalitatis.
Tertio ratione capacitatis. ¶ Primo inquam ratione miſera-
bilitatis. Beatitudo equidem vt ait Boecius in. iii. de. con. ſtatus eſt
omnium bonorum aggregatione perfectus. Sed talis ſtatus in mū
do ſeu in hac vita haberi nō poteſt. ideo beatitudo eciā haberi nō po
teſt. Quod ī hoc mūdo talis ſtat9 nō reperiat᷑ patet / ſi ꝯſiderem9 ea
in quib9 credūt beatitudinē repire vtputa diuicias / honores / gloriā
potenciā / ſanitatē / voluptatē / mūdanā ſcienciā. filiorū ⁊ parentū ſo-
lacium ⁊ ſimilia / in quibus pleriq̧ confidunt. in quibus omnibus ꝙ
ſint miſerie declaratur Job. xiiii. cū dicit homo nat9 de muliere bre-
ui viuēs tempore repletur multis miſeriis. Ber. li. de improbatione
viciorum. c. vltimo. Omnia que cernis vanarū gloria rerū. Vmbra
velut tenuis velociter cuncta recedunt. Et auguſtinus li. de ſimbolo

tractatu.x.Ecce rumoſus eſt mundus.ecce tâtis calamitatibus re
pleuit deus mundum.Ecce amarus eſt mundus/ et ſi ſic amar9/ qd
faceremus ſi dulcis eſſet. O munde imunde tenebras pariês quid fa
ceres ſi maneres.quem non deciperes dulcis ſi amarus alimêta mê
tiris.Et augu.ix.de ciuitate dei.Omnes inquit homines q̄ʒdiu in or
be mortales ſunt/ miſeri ſunt.Et Boecius in ſecūdo. Quam multis
amaritudinib9 humane felicitatis dulcedo repleta eſt/ que ꝛ ſi fruê
ti iocunda eſſe videatur/ tamen quo minus lōge cum velit abire/ re
tineri non poſſit. Et quia hec materia prolixius tractanda erit/ cuʒ
predicabimus de contemptu mundi.ideo aurelii auguſtini auctorita
tem diſcurramus ex.xxii.c.xxii.li.de ciuitate dei ſumptam.Queratꝰ
ibi Augu.numerata mala omnia bonis et malis/ ideo concluditꝰ
ex hac prima racione ꝙ i vita pñti vera beatitudo haberi nō poteſt.
Secundo in quantū illud oſtenditur racione mortalitatis.iquit au.
xiii.de ciuitate dei.c.vii.Beatitudo ſine imortali eſſe nō poteſt/ ſed
in hac vita quilibet eſt mortalis ergo ꝛc.O fatuitas excecans homi
num mentes.O inquam labilis humana miſeria.O vita vmbratica
quanta ſtulticia eſt in hominibus huius ſeculi/ cum mundum nō cō
temnunt.Vilipendunt celeſtia/ colunt autem terrena/ cum omnia i
morte deficiant.Ideo hoc conſiderans Augu.in prima parte ſuppu
tacionū vbi ſic ait.Vita hec vita miſera/ vita incerta/ vita laborio
ſa.vita imunda.vita domina malorum.regina ſuperborū/ plena mi
ſeria/ et erroribus/ que non eſt dicenda vita/ ſed mors in qua momê
tis ſingulis morimur per varios mutabilitatis defectū/ diuerſis ge
neribus mortuum.Nunq̄ʒ ergo q̄ʒdiu viuimus in hoc mundo poſſu-
mus dicere vitam quam humores tumidant/ dolores extenuant/ ar
dores excicant/ aera morbidant/ eſce inflant/ ieiunia macerant/ ioca
diſſoluunt/ triſticie conſumunt/ ſollicitudo coartat/ ſecuritas ebetat/
diuicie iactant/ paupertas deicit iuuent9 extollit/ ſenect9 incuruat/
infirmitas frangit/ meror deprimit/ ꝛ his omnibus malis mors fu-
ribunda ſuccedit/ ſimiliterqꝫ gaudio iſtius miſere vite fineʒ prepoīt/
ita vt eum eſſe defierit nec fuiſſe putatur.Hec ille.Item augu.li.
ſoliloquiorum dicit.Vita mea vita caduca/ vita que quanto magis
creſcit/ tanto magis decreſcit/ quanto magis procedit/ tanto magis
ad mortê accedit/ vita fallax ꝛ vmbratica plena laqueis multis nūc
gaudeo/ ſepe triſtor/ nunc vigilo iam infirmor/ nūc viuo ſtatim mo
rior/ nunc felix appareo ſemper miſer/ nunc rideo iam fleo.ſicqꝫ oīa
mutabilitati ſubiacent/ vt nil vna hora vno ſtatu permaneat. Hic
timor.hinc tremor/ hinc fames hinc ſitis/ hinc calor hic frigus hic
langor inde dolor exuberat.Subſequitꝰ his omnib9 inopinata mors
que mille modis miſeros homīes quottidie rapit hūc necat febribus

illum opprimit doloribus hunc conſumit fame illum ſiti extinguit · illum vero ſuffocat aquis hunc perimit flāmis/ hunc interimit laq̄o illum dentibus beſtiarum fortium deuorat · hūc trucidat ferro · illū veneno corrumpit · alterum vero tantum repentino terrore miſeraꝫ vitam finire compellit · Et nunc ſuper hec omnia magna eſt miſeria quia nihil ſit certius morte/ ignorat homo finem ſuum/ et cum ſtare putat/ tollitur et perit ſpes eius · neſcit autem homo/ quando vel vbi/ vel quomodo moriatur/ et tamen eſt certum ꝙ eum mori oporteat · Hec ille · Quare vita preſens beata eſſe minime poteſt · Pro his omnibus et declaracione dicas exemplum de tot diebus noſtris inēfectis abſq; culpa/ de expulſione a patria · de perdicione terre ſācte de igne in terra tarentina/ de ruina domus in ciuitate bicteti · de igne prope tranum · de ſuffocatis prope broſtim quatuor galeis ventorum · de illo quem comedit piſcis/ quando natabat ī terra idronti · de illo qui cecidit de equa ſub rota currus prope eccleſiam cathedraleꝫ licii · Et ideo hiero · in ſuo felici tranſitu ait · O vita mundi non vita ꝫ mors/ vita fallax/ vita cōmixta triſticiis imbecillis et vmbratica vita priuans vita cui ineſt vita fragilis/ vita momentanea et caduca/ que quanto magis creſcit/ tanto magis decreſcit · Cum plus procedis/ tanto plus ad morteꝫ ꝓpinquas · O vita plena laqueis quot in mundo homines in laqueos tenes · quot per te iam ſuſtinent tormenta infernalia · q̄ꝫ beatus eſt qui tuas cognoſcit fallacias/ q̄ꝫ beacior qui de tuis non curat blandiciis/ q̄ꝫ beatiſſimus qui te bene priuatus eſt · melior eſt negociacio eius auro et argēto · Hec ille · ⁊ hieronimus ad matrem et filiam in galliis cōmorantes · Stadium quoddam eſt hec vita noſtra mortalis in qua bellum quottidie gerimus quia milicia vita hominis ſuper terram · Quis inter ſerpentes ſcorpiones tutus īgreditur/ vel ſecure dormitat · Quis dulces iuxta viperas ſompnos capit · Nam et ſi ſemper non percuciat/ tamen ſollicitat · Securius ē ergo pire non poſſe q̄ꝫ iuxta periculuꝫ non piſſē hec ille · ¶ Tercio po eſt illud oſtendere racione capacitatis · Fecit profecto deus animam ad ymaginem ſuam et ſimilitudinem · Et vt inq̄t Augu · xiiii · de trinitate · viii · c · Eo anima ymago dei eſt/ quo eius capax eſt et particeps eſſe poteſt · Cum ergo deus ſit infinitum bonum/ nullum bonum creatuꝫ ſufficere poteſt ad omneꝫ humani appetitus perfectionem · ergo non poteſt habere perfectam quietē/ niſi illam habeat ī ſūmo/ qui deus eſt · Et hoc quod dicit Auguſtinus li · i · confeſſionuꝫ · prope principium · Feciſti nos domine ad te/ ⁊ inq̄etum eſt cor noſtrum/ donec quieſcat in te pſal · Saciabor cum apparuerit gloria tua · Ex hoc dicit Ricardus vt ſupra · ꝙ ſine clara dei viſione non poteſt haberi beatitudo · ⁊ racio eſt/ quia vt iquit Augu ·

xiii·de ciuitate dei·c·v·Beatꝰ nō eſt niſi qui habet que vult/ſcilicet
naturaliter et non voluptuoſe·Perfectio autem vniuſcuiuſqꝫ atten
ditur ſecundū rōnez ſui obiecti·obiectū autez intellectus eſt q̄dquid
eſt/ideſt ſecundum eſſenciam rei·vt dicitur·iii·de anima·vnde intā
tum procedit perfectio intellectus/ inquantum cognoſcit eſſenciaz
alterius rei·Si ergo intellectus aliquis eſſenciam alicuius effectꝰ
per quā nō poſſit cognoſci eſſencia cauſe/vt ſi ſciat de cauſa quid ē
non dicitur intellectus attingere ad cauſam ſimiliter q̄zuis per effe
ctum cognoſcere poſſit de cauſa an ſit/⁊ ideo remanet naturalit̄ ho
mini deſiderium cognoſcit effectum/et ſcit eū habere cauſā/vt ſciat
eciam de cauſa quid eſt·et illud deſiderium eſt admiracionis/⁊ cau=
ſat inquiſicionem·vt dicitur in principio metaphiſice·puta vt ſi ali=
quis cognoſcens eclipſim ſolis conſiderat ꝙ ex aliqua cauſa procce
dit/de qua quia neſcit admiratur/⁊ admirando iquirit/nec iſta inq̄=
ſicio quieſcit/quouſqꝫ perueniat ad cognoſcenduz eſſēciam rei·Si er
go intellectus humanus cognoſcens eſſenciaz alicuiꝰ effectus crea
ti/et non cognoſcat de deo nondum perfectio eius attingit·Similit̄
ad primam cauſam/ſed remanet adhuc ei naturale deſideriuz inqui
rendi cauſam/vnde nondum eſt perfecte beatus·Ad perfectam igi
tur beatitudinem requiritur/ꝙ intellectus pertingat ad ipſaz eſſen=
ciam prime cauſe/que eſt nobiliſſimum intelligibile/et ſic perfectio
nem ſuam habebit per vnionem ad deum ſicut ad obiectum i quo ſo
lo beatitudo hominis conſiſtit·vt ſupra dictum eſt·Ex his omnibꝰ
elicitur q̄zuis non ſit perceptibile quantum erit beatorum gaudium
ipſum deum intelligendo/quod intelligere dicitur clara dei viſio et
vna dos anime ex qua alie ſequunt̄·videlicet dos fruicioīs/ et dos
ſecure tencionis·Hee dotes erūt beatis racione obiecti participati
Sed qualiter gaudium erit ex his patet/ſi declarabimus quid ſint
he dotes·Ricar·vtiqꝫ vbi ſupra dicit de prima dote·Dos viſionis ē
quidā habitus luminoſus in itellectu quo eleuat̄ ad clare deū viden
dū·Primo videbimus deum ſicuti eſt·¶Secundo deum incarnatuz
Tercio deum finem noſtrum· Prio vidēs deū anima bea
ta in ſui ſubſtancia videt quod oculꝰ nō vidit/nec auris audiuit ⁊c̄·
¶Quis namqꝫ poterit explicare q̄z pulcher/q̄z bonꝰ q̄zpiꝰ/ q̄z benig
nus ⁊c̄·ſit creator·Deficit certe ſenſus non ſufficit intellectus hoc
in mundo excogitare i creaturis/nihil ſunt reſpectu creatoris·Ideo
Augu·in li·ſoliloquiorum·Ve cecis oculis qui te non vident ſol il
luminans celum ⁊ terram·Ve caligantibus oculis qui te videre nō
poſſunt·Ve aduertentibus oculis vt non videant veritatem·Neque
unt enim oculi aſſueti tenebris ſūme veritatis radios ītueri/ nec ſci
unt de lumine aliquid extimare/quorum eſt in tenebris habitatio/.

tenebras vident · tenebras diligunt · tenebras approbāt / de tenebris
euntes in tenebris neſciunt vbi corruant. Ideo namqꝫ ⁊ ſi mortales
miſeri conſpicerēt quāta ſit creatoris dulcedo / nihil aliud guſtarēt
de mundo / quid eſt deus / qualis eſt aut quantus / cū ſit īfinitus cer-
te comprehendi nequaquā poteſt · verum de ipſo noticia aliqua habe
ri poteſt / ſi conſideremus / que ipſe fecit atqꝫ creauit · Ideo ſapiencie
xiiii · A magnitudine ſpeciei et creature cognoſcibili poterit creator
horum videri · Et yſi · de ſūmo bono li · i · c · iiii · Sepe ad incorporeā cre
atoris ⁊c̄ · Ibi videas obſecro quot in mundo fuerunt homines ſūt et
erunt quot ipſorū gaudia . quot leticie · Quot exultaciones · Quot fe
licitates de diuiciis · de deliciis · de coreis · de odoribus · de coloribus ·
de ſaporibus · de honoribus · de ceteris / ꝓpter que humani noſtri ſen
ſus delectari ſolent ⁊ animam ⁊ omnia ſimul collige / ⁊ cum ſimul
ea collegeris / inuenias nihil eſſe reſpectu gaudii / quod habent bea
ti de viſione diuina · O lumen incomprehenſibile · O ſūma maieſtas
dei / quomodo potero te in hoc mundo aliqualiter ſentire · O anime
vultis aliquid videre de ymagine creatoris / audite quid aſſerit Au
gu · li · ſoliloquiorum · qui deū multis modis queſiuit . ait enim ſic · Cir
cuiui uicos et plateas ⁊ huius mundi ciuitates querens te / ⁊ non ī
ueni · Quare male querebā foris quod erat intus · Miſi nuncios me
os omnes ſenſus exteriores / vt quererent te / ⁊ nō inueni / quia ma
le querebā · Video enim · Lux mea deus quare illuminaſti me / quia
male per illos querebam / quia tu es interius / ⁊ tamen ipſi vnde in
traueris neſcierunt · Nam oculi domine dicunt ſi non fuit coloratuꝫ
per nos non intrauit . Aures dicunt · Si ſonitum nō fecit per nos nō
intrauit · Naſus dicit . Si non oluit per me non venit · Dicit guſtus ·
Si non ſapuit per me non intrauit · Tactus eciam addit · Si corpulē
tus non eſt / nihil de hac re me interroges · Non ita ſunt deus meus
Non enim corporis nec decus temporis / nec candoreꝫ lucis vel colo
rem / vel dulciū melodiarum cantus / ⁊ quecunqꝫ dulce ſonancia / nō
florum et vnguentorum vel aromatum odores / non mella vel man-
na guſtui delectabilia . non cetera que ad tangenduꝫ vel ad amplex
andum amabilia nec omnia alia ſenſibus his ſubiecta quero / cuꝫ de
um meum quero · Abſit vt ita crediderim deum meuꝫ eſſe / que eciā
brutalium ſenſibus comprehenduntur · Et tamen cum deum meum
quero / quero nihilominꝰ quandam lucem ſuper omnem lucem / quā
non capit oculus / quādā vocē ſuper omneꝫ voceꝫ / quam non capit
auris · Quēdam odorem ſuper omnem odorem / quē non capit naris ·
Quandam dulcedinem ſuper omnem dulcorem / quē nō ſapit guſtꝰ
Quendam amplexum ſuper omnem amplexum / quē tactus non tā
git · Et interioris quidem hominis mei torquata lux fulget · vbi lo-

eius non capit iſta vox ſonat· Vbi tẽpus nõ capit· Odor iſte redolet
vbi flatus non ſpargit. Sapor iſte ſapit vbi non eſt edacitas· ample
xus iſte tangitur vbi non diuellitur. Hic eſt odor meus/ et non exti
mabitur alius ad illum. Et ita circuibam enim omnia querens prop
ter te ⁊ ꝓpter omnia derelinquens me interrogaui terrã ſi eſſet de9
meus. Et dixit mihi non· Et omnia que in ea ſunt/ hoc idem confeſ-
ſa ſunt. Interrogaui mare et abiſſos et reptilia que ĩ eis ſunt. Et re
ſponderunt· Non ſum9 deus tu9· quere ſuper nos. Interrogaui ſta
bilem aerem. ⁊ inquit· Fallitur labor tuus· non ſum ego deus· Int̃
rogaui celum lunam et ſtellas· Nec nos ſumus deus tu9 inquiũt. et
dixi omnibus his qui circumſtant foris carnis mee· Dicite mihi qd
vos non eſtis· Dicite mihi aliquid de illo· Et exclamauerunt omnes
voce grandi· ipſe fecit nos· Interrogaui proinde mundi molem dic
inquam mihi ſi deus meus es/ an non. Et reſpondit voce forti· Non
ſum inquit ego/ ſed per ipſum ſum ego quem queris in me/ ipſe fec̃
me/ ſuper me quere qui regit me/ q̃ regit et te hec ille· O magna igi
tur dulcedo mentis/ quando tot Augu· conſiderat· Nempe magn9
ei videt̃ dominus et laudabilis nimis· Ideo Iſa· trigeſimo tercio· Re
gem in decore ſuo videbunt· Eccleſiaſtes· xi· i· Dulce lumen ⁊ dele
ctabile eſt oculis videre ſolem/ et tanta erit leticia in viſione gracio
ſe eſſẽcie diuine/ ꝙ pocius ſancti dei vellent in inferno eſſe ⁊ deũ vi
dere/ q̃ȝ i padiſo/ ⁊ deũ nõ videre et in penis q̃ȝ extra penas deuȝ non
videre· Cri· Ego dico multo grauior ẽ q̃ȝ gehenna cruciat9 remoueri
et abici ab illa gloria/ nec puto ita acerba eſſe gehenne icẽdia vt ſũt
illa q̃bus torquent̃ hii q̃ arcent̃ a ↄſpectu dei· Bern· Re vera illud ẽ
ſũmum ⁊ verum gaudiũ/ quod non de creatura/ ſed de creatore con
cipitur/ quod cuȝ poſſederis/ nemo tollet a te/ cui comparata omnis
aliunde iocunditas maior eſt· omnis ſuauitas dolor eſt/ omne dulce
amarum/ omne pulchrum fetidum· omne poſtremo quod eum aliq̃d
delectari poſſit moleſtum cum dei bonitas in infinituȝ excedat om
nem bonitatem creatam. delectacio que erit ĩ precepcione ĩmediate
illius bonitatis in infinitum melior erit omni precepcione create bo
initatis Io· xviii· Hec vita eterna vt cognoſcant te/ ſcilicet deum et
quem miſiſti Iheſum xpriſtũ· Augu· ſupra ſecundã cor· xii· Ibi bea
ta vita in fõte viuo bibitur· ⁊ vnde aliquid exſpargitur huic huma
ne vite· Ideo ꝓpheta Dauid dicit· Quẽadmodum deſiderat ceru9 ⁊c̃
Omnes delicie que ſunt in toto mundo velut minime gutte ſunt aq̃
que fluxerunt ab illo ſacro fonte trinitatis· Ve ergo inimicis dei q̃
dimittunt infinitam dulcedinem et bonitateȝ p minima ſcintilla que
vertetur in amaritudinem Ieremias Dereliquerunt me fonte aque
viue· ¶ Secũdo videbimus deum incarnatum· vnde bern· Plenum

prorſus omnis ſilauſtatis videre homīnē hoīminis conditorem. Pro
fecto nimia leticia erit videre xpriſtum tanq̄ʒ glorioſuʒ deum ire p
paradiſum. Vnde ſco. in quarto di. xlix. dicit. ꝙ Criſtꝰ poteſt ſe mo
uere regaliter ſicut rex ī celo empireo. ¶ Tercio videbimus ipſum
noſtrum finem. videbimus ipſum factorem creatorem ſicut vnus ex
nobis et humanam naturam exaltanteʒ ſuper angelos. Et hec erit
prima dos anime ¶ De ſecunda dote inquit Ricar. in. iiii. di. vbi ſu
pra. ꝙ dos fruicionis et perfectꝰ caritatis habitus quo anima frui
tur deo. ſʒ notandū ꝙ bonauētura ī ſecundo di. i. īquit ꝙ frui poteſt
tripliciter ꝯſiderari. Primo ꝯmuniter ꝑut dicit motū cū delectaciōe
require ī ſmone ꝑcedēte ī tercio fructu De tercia dote inquit Ricar.
vbi ſupra. dos tencionis eſt habitus perfectus / que volūtas eſt per
fecte ſecura de tencionis predicte perpetuacione Quid plura ſurſuʒ
corda ergo leuemus de tenebris uite huius / ⁊ dulcedinem paradiſi
⁊ contemplacionem deguſtemus / ꝙ nihil arbitror dulcius / q̄ʒ tanta
cogitacione prepediri. Exempluʒ fratris Egidii. Exemplum fratris
Bernhardi de quinta valle.

Secunda conſideracio eſt de excelſa gloria corpus noſtrū do
tante / in qua videbimus quanta erit hominis gloria in ipo
corpore. idcirco notare debemus / ꝙ vt dicunt doctores qua
tuor erunt corporis dotes.

Pria claritatis.
¶ Secunda ſbtilitatis.
Tercia agilitatis.
¶ Quarta īpaſſibilitatis

¶ Prima dos corporis erit claritatis. nam cor
pus glorificatum ꝑpter virtutem temperā
cie illuſtrabit totum paradiſuʒ ſua pulchri
tudine et dignitate. Certe lumē ſtellarum
et ſolis reſpectu corpis Jheſu glorioſi modicū erit. Dicit eniʒ Ricar.
ꝙ non erunt eiuſdem ſpeciei / ſed ſecundum ꝑphetā fulgebunt iuſti
ſicut ſol / et lux ſolis erit ſepcies duplicata poſt iudiciū. Jſa. xxxiii.
Cogita ergo in quanta gloria conſedebunt qui in hac vita lubrica
temperate vixerunt. Vnde Sco. vbi ſupra. ꝙ color claritatis corpo
ris erit clarus ſecundum complexionis ſue gradum / et variatus co
lore / ita ꝙ omnes colores erunt delectabiles ſecundum diuerſitateʒ
ſenſuum et proporcionem / ⁊ ſicut beatus clarius videbit in anima
ſic deus videbitur clarꝰ ab eo. Et ſicut eſt alia claritas ſtelle a ſtel
la / ⁊ lumen ſolis / ſic ⁊ corpora beatorum. Corpus beati erit poroſū
Jtaqʒ per poros erit viſibile oculis / ⁊ ſic per illos poros multiplica
bitur ſpecies vſqʒ ad oculum beati. ¶ Secunda dos erit ſubtilitas /
quam habebunt beati ſeʒ ꝑpter prudenciam ordināđo preſencia et fu
tura ad honorem dei / contra quā nihil poteſt cōtra ſe ponere. Et ha
bebit duas ſubtilitates. Prima ſubtilitas eſt anime. Non eniʒ erit
ſecretum in hoc mundo in inferno in plateis / in ſcienciis naturalibʒ

quod non ſciat/ quia ſecundum Grego·iiii·dialogorum·Quid eſt q̄
neſciat ille qui ſcit ſcientez omnia. Secunda ſubtilitas erit corpo-
ris·Erit enim corpus ſubtile penetrans ſine fractione ſecundū Sco·
ſicut Criſtus tranſiuit ianuis clauſis/ ⁊ corpus glorificatum poteſt
eſſe ſimul cum corpore nõ glorificato/ qr non eſt penetrabile. Vnde
pſal·Jn nomine tuo tranſgrediar murū· Tercia dos erit corporis
agilitas/ que ſibi competit propter iuſticiam·ideo in inſtanti quocū q̄
vellet accedere ibi erit/ qr ſecundū hoc non minus erit expedita ani
ma a corpore q̄z ſine corpore·Et dicit Sco·ꝙ beati ex fortitudine le-
uabunt ita agiliter magnum montem/ ſicut vnam pennam.

Quarta dos erit ĩpaſſibilitatis qr nullum malū paciētur/ et hec erit
gloria beatorum corporum videre ſe in gloria claritatis ſubtilitatis
agilitatis et impaſſibilitatis·Et dicit Scotus ꝙ omnes ſenſus tam
ſpirituales q̄z corporales erunt in ſua perfectione·Videbit nãq̄ ai-
ma deum per claram viſionem·Odorabit deuz per tranſformacionez
audiet deum per ſue voluntatis implecionem·Ex his ſenſibus in aĩ
ma glorificata redundabit gloria in ſenſibus corporis glorioſi/ et q̄n
to magis anima erit glorificata a deo in ſenſibus ſuis/ tanto in cor
poreos ſenſus in maiorem gloriam redundabit· Primo quidem vi-
ſus erit tante perfectionis/ ꝙ ab extrinſeco non poterit corrūpi vl'
impediri·Nam ſine obſtaculo videbit cuncta corpora· vnde duodeciz
nobilitatibus erit decoratus·Primo quidẽ videbit intra ſicut extra
⁊ omnia et corda et corporis armoniam/ atq̄ interiorum membrorū
diſpoſicionem vt dicit ↄmentator ſuper angelicam ierarchiam.

Secundo videbit oculus ſubtus ſicut ſupra·Tercio uidebit de lon
ge ſicut prope·Quarto minima ſicut magna·Nam videbit beatus
in oriente ac ſi ipſe maneret in occidente. Quinto ſuperiora oculos
non leuando. Sexto inferiora oculos nõ inclinãdo·Septimo videbit
diuerſa obiecta ⁊ quaſi infinitos radios tanq̄z vnum ⁊ quaſi vnitos·
Octauo videbit quodlibet obiectū et quodlibet predictorū q̄ſi infini
torum radiorū ab altero ſeparatū. Nono videbit ĩ nocte/ ſic in die·
Decimo oculis clauſis ſic aptis·Vndecio abſq̄ labore aliquo et infa
tigabili oĩa ſup̄ dicta·vñ Jſa·lx·Tūc videbis ⁊ afflues ⁊ mirabit̃
et dilatabit̃ cor tuū·Duodecimo auditus perficietur· nam nulluz au
ditus obſtaculum poterit impedire vel conturbare· in tribus maxie
perfectus erit·Primo nãq̄ audiet omnes inſimul ſonos et voces ⁊
omnes cantus tocius celeſtis curie ſine reuerberacione aeris· Se
cundo diſcernet in his vnum ab altero ita diſtincte/ ꝙ nullus cant9
ſonus aut vox poterit ab altero impediri· Tercio audiet ita de lõ
ge/ ſicut de prope·Quarto autem guſt9 et tactus in preſenti vita ſi
miles quodãmodo dici poſſunt·Nam guſtus particularis eſt tactus

quidem in omnibus ſubiectis ideſt ſenſuum in partibus ſubiectiuis Guſtus autem non erit in patria in aliquo actu / qui deſeruiat nutrire / ſed tamen inquantũ eſt apphenſiuus ſaporũ redundabit quedã dulcedo anime in ſenſu guſtus / et ſecunduꝫ quoſdã cauſabit in lingua ꝛ guſtu beato quandã ſuauiſſimã humiditatẽ atqꝫ illum saporeꝫ qui correſpondeat pfectiori illius cuius erit lingua· Ricar· tamen ſentit ꝙ talis humiditas in palatu ꝛ guſtu aut fiet a deo per creacionẽ aut creabitur in ea ex vi beatitudinis anime· Exemplum de ſanctiſ patribus / qui tantum paruum comedebant· Exempluꝫ de beato frãciſco qui ieiunauit in lacu peruſino· Exemplum de Maria magdalena· Quinto tactus pficietur atqꝫ in expectabili delectacione iocundabitur / q2 nempe iocundiſſima ſuauitate adherebit deo / hinc quideꝫ ẽ ꝙ corpori ſuo iunctam hanc iocundiſſimã adherenciã illi ĩparcietur Sed q2 anima glorioſã erit ĩ toto ſuo corpore glorioſa / hic eſt ꝙ gloriam ſuam toti corpori communicabit per experienciam tanti altiſſimi ꝛ glorioſiſſimi ſẽſus / quod in preſenti vita non poteſt bene intelligi aut credi / niſi ab illis qui priuilegium ſingulare exceſſiue toto corpore aliquam diuinam dulcedinem experimẽtaliter experti ſunt· Talis autem perfectio predictorũ pcedet / quia voluntas ſubiecta deo corpori ꝛ eius ſenſibus ad libitũ imperabit· Corpus vero cũ ſenſibus ſuis anime ſicut anima deo obediet·

Tercia ↄſideracio de amena patria omnes beatos locante· naꝫ vt dicit Pau· ad Ro· xii· Que ſunt a deo ordinatiſſima ſunt· ꝛ Ari· vii· phi· iii· c· Nihil inordinatũ que naťa et ſecundũ naturã ſũt· ꝛ iconomicorũ li· i· ĩ fine· Oportet vnũqꝫqꝫ loco ſuo poi illud· ꝓpterea omnipotẽs deus locũ mirificũ ad habitãdũ nobis ꝑparauit celuꝫ videlicet empireũ· Celũ nãqꝫ iſtud inquit Bonauentura in ſecundo di· ii· eſt locus ſpiritualiũ ſubſtanciarũ ꝛ locus corporuꝫ glorificatorum Verũ philoſophi de hoc celo nihil ſunt locuti / tamẽ via naturali eciam poterimus hoc celum percipere· Scriptura vero ſacra illud exprimit / cum ait· In principio creauit deus celum ꝛ terram· Nicola9 de lyra exponit de empireo / ꝛ hoc probat per litterã ſequentem / quia firmamentum ꝛ celũ anteqꝫ facta ſunt ſecunda die Et Damaſcen9 hoc exponit· In principio creauit deus celum ꝛ terram ideſt ſine ſtellis ſperice forme / ꝙ aũt illud celũ ſit ponenduꝫ vt Bonaũ· vbi ſuꝑ triplex rõ pſuadet· ¶ Prima eſt pfectio vniuerſi· Secũda ẽ ꝓpter motũ firmamenti· Tercia ẽ hitacio hoĩs beati ¶ Propter perfectionem vniuerſi neceſſe eſt ipſum eſſe vniforme / quia cum ſit celum lumînoſum difforme / ſi vero eſſet vniforme / non eſſet completum propter motum firmamenti neceſſe ipſum eſſe mobile vt motus mobilis fiat circa immobile ſcilicet centrũ ꝛ intra cõ

tinens immobile / ⁊ locum ſcilicet empireum· Nam ariſtotiles dicit ſecundo de celo ⁊ mundo ·c·iiii· in quolibet genere mobile ſupponit immobile / quia omne fluxibile a quo fluxus terminatur / ſed corpꝰ celi ſiderei eſt mobile· ergo ſupra illud de neceſſitate eſt ponere vltimum corpus quod ſit immobile / hoc quidem eſt empireum· Item x·metaphiſice·c·ii· ⁊ li·ii·celi ⁊ mundi·v·c·⁊ in ariſmetrica in multis locis· In quolibet genere in quo eſt ponere infimitum ⁊ medium / eſt ponere ſupremum / ſed gradus in corporibus attenditur ſecundum perſpicui et lucis / ſed inuenitur corpus opacū ſimiliter vt terra et ſimiliter ſecundum totum opacum ergo ſi complementum eſt in corporibus debet eſſe corpus ſimiliter ⁊ ſecundum totum luminoſū propter eciā habitacionem hominis beati ponendum eſt ipſum luminoſitatis perfecte· Nam cum aliquis locꝰ tenebroſus debeatur damnatis per oppoſitum lucidus debeatur beatis· procedet autē leticia beatis propter tria.

¶ Primo ꝓpter loci luminoſitatē· Secundo ꝓpter loci puritatem· Tercio ꝓpter loci magnitudinē· ¶ Primo ⁊c· quia dicit Sco· i·quarto di·xlix· Illud celum erit lumen pleniſſimum ⁊ omni iocunditate graciosum· Ideo clamat Thobias·xiii· Beatus ero ſi fuerint reliqui ſeminis mei ad videndū claritatem hieruſalē· Certe ſi eſſet poſſibile vnam animam videre gaudia illius vite certiſſime / deſpiceret infinita gaudia huius mundi· vnde augu·li·iiii·de libero arbitrio inquit· Tanta eſt autem pulchritudo iuſticie / tanta eſt iocunditas lucis eterne / hec eſt incōmutabilis veritatis atq; ſapiencie / vt eciā ſi non liceret amplius manere q̄ȝ vniꝰ diei mora propter hoc ſolum innumerabiles anni huius vite plene deliciis et circumfluēcia temporalium bonorū recte meritoq; contemnerent· Non enim prauo aut falſo affectu dictum eſt / quoniā melior dies vna in atriis tuis ſuper milia. O igitur ceci mundani qui paradiſum facitis de hoc mundo / qui eſt paradiſus aſinorum furfum corda· Hinc eſt quod Augu· in li· ſoliloquiorum· illam patriā conſiderans magna cum dulcedine dicebat· O regnum eternum / regnum omnium ſeculorum / vbi lumē indeficiens ⁊ pax domini / qui exupat omnē ſenſum / in qua ſanctorum anime requieſcunt / ⁊ leticia ſempiterna ſuper capita eorū gaudiū ⁊ exultacionē obtinebūt / ⁊ fugiet dolor ⁊ gemitꝰ· O quā glorioſum ē regnū quo tecū domine regnare omēs ſancti amicti lumine ſicut veſtimēto habētes in capite ſuo coronā de lapide ꝓcioſo· O regnū beatitudinis eterne / vbi tu domine ſpes ſanctorū ⁊ corona glorie facie ad faciē videris a ſanctis letificās eos vndiq; i pace tua / q̄ exupat omē ſenſū / vbi gaudiū īfinitū / leticia ſine triſticia / ſalus ſine dolore / vita ſine labore / lux ſine tenebris vita ſine morte omē bonū ſine oi malo

vbi iuuentus nunq̄ȝ ſeneſcit / ibi vita terminum neſcit / ibi decor nū
q̄ȝ paleſcit ibi ſanitas nūq̄ȝ marceſſit. Ibi gaudiuȝ nūq̄ȝ decreſcit / ibi
dolor nūq̄ȝ ſentitur. Ibi gemitus nunq̄ȝ auditur. Ibi triſte nihil vide
tur. Ibi leticia ſemper habet̄. Ibi malum nullum timetur / quoniam
ſūmum bonum poſſidetur / quod eſt ſemper videre faciē domini vir
tutum. hec ille. Non optet ibi querere oleum pro lucerna vt luceant
in ea. Nam claritas dei illuminabit illam. ⁊ lucerna eius eſt agnus
⁊ ambulabunt in lumine eius. ¶ Secūdo procedat beatis leticia ꝓpt̄
loci puritatem. Non erunt ibi caligines / non lutum / non fetores nō
calores / non frigora / non malicia / nō paupertas / non tormēta ⁊ odia
ſed tota puritas ſanctitas leticia. Apoc. xxi. Non intrabit in ea ali
quid coinquinatum / ⁊ faciēs abhominacionē ⁊ mendaciū. Et Augu.
de vanitate mūdi. Non erunt ibi fames neq̄ȝ ſitis non frigus / nō eſt9
nulla temptacio / aut peccādi volūtas. ¶ Tercio procedet beatis le
ticia ꝓpter loci magnitudinem. Si quis vellet comprehendere mag
nitudinem / ⁊ incipiat ab his inferioribus numerare / q2 ro. ſcribitur
inuiſibilia dei a creatura mundi ⁊c̄. Conſidera ergo primo terrā aq̄ȝ
aerem / ignem ſperam lumen / mercuriū ſolem / venerem / martem io
uem ſaturnum / ſtellarum celum ⁊ criſtallinum ⁊ celum empireum
Iſtorum nāq̄ȝ quodlibet alterum in decuplo ſuperat in magnitudie
⁊ pulchritudine. Jo. iii. c. O iſrahel q̄ȝ magna eſt dom9 dei ⁊ ingēs
locus poſſeſſionis eius. Augu. de vanitate mundi dicit. Nil hoc lo
co magnificencius / nil glorioſius nil purius nil verius / nil iſta bo
nitate ſincerius / nil in abundancia copioſius. Exempluȝ in templo
Salomonis ⁊ regine auſtri. iii. re. x. c. Iſtud autem regnum eſt reg
num omnium ſeculorum dicenduȝ ⁊ abſq̄ȝ fine. O beati qui habitāt
in domo tua domine in ſecula ſeculorum laudant te. ⁊ Augu. li. ſo
liloquiorum inquit. O patria noſtra patria ſecura a longe videmus
ab hec mari te ſalutem ab hac valle ad te ſuſpiram9 ⁊ nitimur cū
lacrimis ſi quando ad te perueniamus.

Q Uarta conſideracio de ſocietate iocunda gaudium augmen
tat / quod patet ex tribus.

¶ Primo ex ſocietatis multitudine. ¶ Secūdo ex ſocietatis nobilitate.
Tercio ex ſocietatis amicabilitate Primuȝ gaudiuȝ erit ⁊c̄. quia tā
ta erit ibi multitudo regum ⁊ reginarum / ſanctorum et ſanctarum
⁊ angelorum non ſine magno tripudio videri poterunt. Apocalipſiſ
vii. Vidi turbam magnam / quam dinumerare nemo poterat ⁊c̄.
Secundū gaudiū erit ex ſocietatis nobilitate. O q̄ȝ mirabile erit vi
dere tot mirificos ſāctos ⁊ ſāctas videre xp̄m ⁊c̄. iō hiero. ad Euſto
chiuȝ. Quociēs te vana ſeculi delectat ambicio / quociēs ibi videris
aliquod glorioſū / ad paradiſum mēte tranſgredere ⁊ eſſe incipe qd

futura es. Egredere pauliſper de carcere coꝛpoꝛis tui / ⁊ preſentis la
boꝛis / mercedem ante oculos depinge / quam oculus nō vidit / nec au
ris audiuit / nec in coꝛ hominis aſcendit. Tercium gaudiuꝫ erit ſocie
tatis amicabilitate. Nunquid in patria illa vnum eſt et equale oīm
meritum Certe non. Johannis. xiiii. dicitur. In domo patris mei mā
ſiones multe ſunt. glo. ideſt diuerſa pꝛemia meritoꝛū. Et pꝛima coꝛ.
xv. Stella differt a ſtella in claritate. Hoc tamen intelligendum ſe
cundum Ricar. in quarto di. xlix. cuꝫ diſcrecione in beatitudine nāqꝫ
eſt conſiderare beatitudinis obiectum ſcꝫ bonum increatuꝫ / quod et
idem exiſtens ab omnibus participatur. ⁊ eciam ipſam diſpoſicionē
beatorum per quā iſtud bonum clare videndo et perfecte intelligēdo
ipſum participant. Ex parte quidem ibidem obiecti participati vnuſ
non eſt beacioꝛ alio / quia pꝛopter merita capacioꝛ eſt. O mirāda ſua
uitas dicit quippe Scotus in quarto di. vltima ꝙ tāta eſt caritas i-
ter ipſos ꝙ vnus participat de bonis omniuꝫ / ⁊ q̃uis naturali au
ctoꝛe quilibet plus ſe diligat q̃ꝫ aliuꝫ / plus deum actu elicito / tamē
erit delectacio ſocietatis ꝙ quilibet non minus vellet pꝛo alio bona
q̃ꝫ ꝓ ſe / ꝙ ſi in hoc mundo multi poſuerunt coꝛpus ī moꝛte ꝓ amico /
certe multo maioꝛ caritas erit ibi. vnde Anſhelmꝰ. Perfecta cari
tate īnumerabiliū angeloꝛū ⁊ hominū ibi nullus minꝰ diliget aliū
q̃ꝫ ſeipm̄ / nec aliter gaudebit quiſqꝫ ꝓ ſingulis q̃ꝫ ꝓ ſeipſo / vnde in
paradiſo ſunt tres qualitates ſanctorum ſcꝫ maioꝛum ⁊ minoꝛum
⁊ equaliū qui ſunt in equali gloꝛia reduplicant eoꝝ gloꝛiā ab omni
pte ꝙ cognoſcunt ſe amari a quolibet eq̄li menſura. Maioꝛes vero
reduplicant eoꝝ gloꝛiā ab omni pte ꝙ cognoſcunt ſe amari tantum
quantū amāt / ſed ꝙ gaudēt de eoꝝ gloꝛia ꝓ quolibet ſicut de ſua ꝓ
pꝛia. Minoꝛes vero reduplicāt eoꝝ gloꝛiā per eoꝝ amoꝛē et magiſ
cognoſcūt illos ſe gloꝛioſioꝛes / ⁊ iſti minoꝛes vident aliquē ex gradi
bus ſe gloꝛioſioꝛē aliquē centū ⁊ huiuſmodi īfiniti ⁊ ꝓ quolibet re-
duplicāt quot vicibus cognoſcūt illos gloꝛioſioꝛes ſe. Ex quo accidē
taliter gloꝛia ī ſanctis mltiplicab̄r. ¶ Quinta ꝯſideracio de libera
cione certiſſima ab omni pena triſtante. Erūt eniꝫ liberi a triplici pe
riculo. Primo a peccato. Secundo a mūdo. Tercio ab inferno. Prio
a peccato erūt ita liberi ꝙ ampliꝰ peccare nō poterūt. O quātus eſt
ſeruis dei timoꝛ in hac vita vt dic Augu. in li. de ci. dei. xxii. c. xx.
ii. ne in peccatum ruant. Ibi autem timere non expedit. Secundo a
mūdo ⁊ ſuis malis. nō eniꝫ erit caro aduerſus ſpūm nō diabolꝰ ten
tans nō picula aliq̄ iō apoc. vii. Nō eſuriēt neqꝫ āplius ⁊c̄. Jō Ber.
O felix anima que feculente carnis ſuperata miſeria ī huius ſapie
luie reqēſcit. Ideo pau. ad ro. vii. c. Heu me īfelix homo quis me li
berabit de coꝛpoꝛe moꝛtis huiꝰ ⁊ augu. li. ſoliloquioꝝ dicit. Felices q̄.

dem̄ naufragia vita p̄ſenti ad tanta gaudia iã peruenire meruerũt infelices nos ⁊ miſeri/ qui per huiꝰ maris fluctus magis ꝓcelloſas voꝛagines trahimꝰ nauem ignoꝛantes an ad poꝛtũ ſalutis perueni=re valeamus/ infelices inquã quoꝝ eſt via in exilio/ vita i periculo finis in dubio. Neſcientes finem noſtrum/ ꝗꝛ omnia in futurum re=ſeruant̃ incerta/ ⁊ adhuc in pelagi fluctibꝰ verſamur ſuſpirantes ad poꝛtũ. hec ille. Tercio ab inferno videbunt ſe liberatos/ ⁊ a tã=ta miſeria/ vbi ſempiternus eſt erroꝛ/ ⁊ dãnati cruciant̃ ex quibus omnibus colligitur ꝙ cantabunt ⁊ gloꝛificabunt deũ/ ſed quomodo in celo poſſit cãtari multis nõ eſt clarũ/ cũ dicat Damaſcenꝰ de an=gelis. viii. Cõſilia ſermone ſine voce plato. ⁊ Iſayas ↄtradicere vi=detur. vi. Clamabũt alter ad alterũ. ſanctꝰ. ſanctꝰ. ſanctꝰ. ad hoc dicit Bonaũ. in ſecundo di. ii. ꝙ in paradiſo erit laus mẽtalis ⁊ vo=calis/ patz hoc ꝗꝛ multi ſancti ab angelis cũ laudibus vocalibꝰ ſunt delati. ſed tamẽ tucius eſt dicere ꝙ erit in angelis mentalis/ in hoĩ=bus vero vtraqꝫ/ vt totus homo ferat̃ in laudem diuinam ⁊ ſi que=ratur quomodo poteſt hoc eſſe/ dicit ꝙ illa foꝛmacio vocis nõ fiet p inſpiracionẽ ⁊ reſpiracionẽ/ ſed per aerem qui quaſi naturaliter erit beatis cõplantatus. ſicut patz in quibuſdã aĩalibus vt in apibus vel certe ita deſeruiet empireum gloꝛificatis ſicut aer coꝛpibus nõ glo=rificatis/ ſed ↄſideremus fratres cariſſimi que ⁊ q̃nta ſũt que nobis ꝓmittũt̃ in celis/ ad quos nos ꝑducat ille q̃ viuit ⁊ regnat in ſe. ſe.

¶ Incipit tractatus de diuina caritate cõpilatus p Reuerendum ſa=cre Theologie doctoꝛem magiſtrũ Robertũ de Licio oꝛdinis mino=rum in quo oſtendit̃ cũ omni veritate ſacroſancte ſcripture/ qualiter deꝰ benedictꝰ q̃ntum in ſe eſt omnibꝰ peccatoꝛibꝰ offert indulgen=ciam ⁊ remiſſionẽ peccatoꝝ nemini exclidẽs a ſalutis via.

VEnite ad me omẽs qui laboꝛatis ⁊ onerati eſtis/ et ego reficiã vos. Verba ſũt redẽptoꝛis noſtri Ihe ſu xp̄i. Oꝛiginaliter Mat. ii. c. Inextimabilem cari=tatẽ dei q̃ hoĩes diligit ĩpugnãt ſepenumero hi q̃ a peccatis deſiſtere nolunt. Ipſi nãqꝫ ĩpio ac ſacrile=go oꝛe ſuo aſſerũt optimũ deũ foꝛe cauſã dãnacioĩs eoꝛum/ quaſi nec hominis merita in aliquo pꝛoſint/ nec ipſis iniquiſ ſua malicia valeat imputari hoc erroꝛe illuſi pleriqꝫ audaciã ĩ malo perſeuerandi ſuſcipiunt/ penitenciamqꝫ negligunt delictoꝛũ ſuoꝛuꝫ. Nichil inquiunt intereſt qualiſcuiſqꝫ ſit/ ſiue bonus ſiue malus cũ deus quoſdam ſic habeat odio/ vt eciam poſt diuturnaꝫ in virtutibꝰ ꝑmanenciam repꝛobet. Quoſdam autẽ diligat vt frequentata impie=tas ſua antiquataqꝫ malicia ipſos non ꝓhibeat ſaluos fieri. Contra

huiuſmodi genus hominū acriter inſiſtendum eſſe cē ſui. Ad quorū confuſionem decreui in preſenti tractatu de caritate dei ad homines tam bonos q̄z malos copioſius dicere. Oſtendam equidez ꝙ quantū eſt ex parte diuine clemencie nullus quantumcūqȝ ſit ſceleſtiſſimus ac flagicioſus expellitur a ſalute/ imo vt ſic dicaz ꝙ omnes peccatores mundi dulciſſime blande ⁊ amoroſiſſime inuitant̄/ vt ſalui fiant vt patz in verbis ꝓpoſitis in themate noſtro. Que verba et ſi a xp̄o clamante in templo dicta ſint/ tamen extendunt̄ ad quoſlibet peccatores/ qui ſunt vel erunt vſqȝ ad ꝯſūmacionez ſeculi. Clamat itaqȝ dominus ihesus xp̄iſtus ex abundancia caritatis ſue ⁊ dicit. Venite ⁊c̄. vbi ꝑ inſtructione noſtra notare poſſumꝰ. vii. ignitas flāmas de diuina caritate erga miſeros ingratoſqȝ peccatores.

Prima dicitur facilitas.	Cum dicit Venite.
Secunda dicitur ſuauitas.	Cum dicit Ad me.
Tercia dicitur generalitas.	Cum dicit omnes.
Quarta dicit̄ multiplicitas.	Cum dicit qui laboratis.
Quinta dicitur grauitas.	Cum ſubiungit et onerati eſtis.
Sexta dicitur precioſitas.	Cum ſubdit ⁊ ego.
Septima dicitur gracioſitas.	Cum concludit. reficiam vos.

Et cū ſingulas has flāmas difficile ſit in vno ſermone explicare dicemus de ipſis in ſeptē ſermonibus bene diſtinctis. In hoc vero primo primam incipiamus elucidare flāmaz que dicit̄ facilitas. Cuiꝰ ſenſus eſt ꝙ deus oīpotens neminem violentat neqȝ cogit vt ſaluꝰ aut reprobus fiat/ ⁊ cum omnes ſint liberi facilime poſſunt ſaluari que veritas ſub triplici concluſione declaratur.

Prima dicitur voluntatis.	Secunda dicitur gracioſitatis.
Tercia dicitur exēplaritatis.	

Capitulū primuz qualiter in libertate ⁊ libera omniū volūtate eſt vt ſaluent̄ vel damnent̄/ ex quo cō cluditur ꝙ ſi omnes mundi peccatores volunt poſſūt ſe ſaluare/ ⁊ ſi non ſaluantur imputatur ipſis.

PRima concluſio dicitur volūtatis/ qꝛ cum omniū volūtas libera ſit. Quicūqȝ volunt ſaluari ſaluantur/ Qui vero dānari damnant̄. Poſſūt quippe omēs bene ⁊ male facere ſicut volunt. Nulluſqȝ expellit̄ ad vtrūqȝ. ꝓbatur hoc ꝑ augu. li. x. de ci. dei. c. x. vbi ait. Sunt nr̄e voluntates ⁊ ipe faciūt quidquid volēdo facimꝰ/ ſiue bonū ſiue malū quod nō fieret ſi nolemꝰ. Et idē in li. de libero arbitrio ait. Vaſis ire nunq̄z deus redderet interitū ſi non ſpontaneum inueniretur homo habere peccatum. Que verba ponuntur in decretis. xxiii. q. iiii. capitulo. Nabuchodonoſor. Et hoc idem probat Auguſtinꝰ di. Illud quod notatur. xv. q. i. c. Merito. c. Illa. c. Ex voluntate Et. vii. q. i. c. Sciendum ⁊. lvi. di. c. Naſci. peccatū

eſt adeo voluntarium quod ſi non ſit voluntarium nullum eſt pecca
tum. Item dicit Criſo. xxxii. q. v. c. Sicut. Sicut enim peccatum in
quit opus ſine voluntate non facit / et iuſticia ex opere non ſeruatur
niſi voluntas fuerit. De hoc dicit eciam gracianus de pe. di. ii. c. Si
cut niſi. Nec ad vicia nec ad virtutes neceſſitate trahitur ſed volun
tate. Omnia tamen incluſit elegantiſſime Hieron. in queſtionibus ad
hedibiam vbi ſic ait. Homines ſuo arbitrio derelicti ſunt / neque ei
bonum neceſſitate faciunt / ſed voluntate vt credentes coronam acci
piant / increduli ſupplicijs mancipentur. Et iterum hiero. eodem lo
co. Deus equali cunctos ſorte generauit et dedit arbitrii libertatem
vt faciat vnuſquiſque quod vult / ſiue bonum ſiue malum. ¶ Iterum
dedit hominibus poteſtatem vt vox ipſa diſputet contra creatorem
ſuum / et cauſas uoluntatis illius perſcrutetur. hoc eciam confirmat
Sapiens eccl. xv. c. Cum dicit. Deus ab inicio conſtituit hominem
et reliquit eum in manu conſilii ſui. Vnde patere poteſt quod homo ſit
liberi arbitrii. Alioquin ſecundum Tho. prima parte ſumme. q. lxxxiii.
Fruſtra eſſent conſilia exortaciones et precepta prohibiciones premia
et pene / verumtamen eſt ſciendum Quod quedam agunt abſque iudi
cio / ſicut lapis mouetur deorſum / ſimiliter omni cognicione caren
cia. Quedam agunt iudicio ſed non libero ſicut animalia bruta. ¶ Iu
dicat enim ouis videns lupum eum eſſe fugiendum naturali iudicio
et non libero / quia non ex collectione / ſed ex naturali inſtinctu hoc
iudicat. ¶ Et ſimile eſt de quolibet brutorum animalium / ſed homo
agit iudicio / quia per vim cognoſcitiuam iudicat aliquid eſſe fugien
dum vel proſequendum. Et quia iudicium illud non eſt ex naturali
inſtinctu in particulari operabili / ſed ex collectione racionis ideo
agit libero iudicio potens in diuerſa ferri. Racio enim circa contingen
cia habet viam ad oppoſita / vt patet in dyaleticis ſillogiſmis et re
thoricis perſuaſionibus. Particularia autem operabilia ſunt quedam
contingencia / et ideo circa ea iudicium racionis ad diuerſa ſe habet et
non eſt determinata ad vnum. Et pro tanto neceſſe eſt quod homo ſit
liberi arbitrii / ex hoc ipſo quod eſt racionalis. Hec Tho. quibus ver
bis contingit illud dictum Tulii li. i. de officiis vbi dicit. Inter ho
minem et belluam hoc maxime intereſt quod hoc tantum quantum ſen
ſu mouetur ad illud ſolum quod adeſt quodque preſens eſt ſe accom
modat parum ad modum ſenciens preteritum aut futurum. Homo autem
quando racionis eſt particeps per quam conſequenciam ideſt cau
ſas finales et cauſas rerum ideſt principia videt earumque progreſ
ſus quaſi anteceſſiones non ignoret ſimiles comperat rebuſque pre
ſentibus adiungit atque annectit futuras facile tocius vite curſum
videt. ¶ Ad eamque regendam preparat res neceſſarias. Hec ille.

Ex quibus omnibus clariſſimum eſt hominem id poſſe in bono et ĩ
malo quod velit quinimo tãta eſt hec libertas vt nullũ agens crea
tum poſſit ipſum liberum arbitrium cogere iuxta illud Bern. in li.
de libero arbitrio. Volũtas ꝑ ingenita ſui nobilitate nulla cogitur
neceſſitate. Ad hoc tamen aduertendum ſiue intelligendũ ſecundũ
Bonauẽ. i. ii. di. xxv. Quod eſt dupliciter loqui de libero arbitrio/ vel
quantum ad actum exteriorem/ vel quantum ad actum interiorem
ſi autem loquimur quantum ad actum exteriorem et reſpectu talis
actus poteſt interuenire coactio Poteſt enim quis compelli vt ipo
nolente genua coram ydolis flectat. Si loquatur quantum ad actuꝫ
interiorem/ qui ſcꝫ eſt velle eligere vel conſentire/ ſic reſpectu talis
actus poteſt liberum arbitrium alio modo induci poteſt et impediri
ſed nullo modo cogi ſiue compelli. Induci quidem poteſt cum amat
aliud a ſe/ et infra ſe ẽ/ vnde per oblacionẽ alicui9 rei amate poteſt
induci ad conſenciendũ in aliquid multuꝫ efficaci ꝑſuaſione per quẽ
modum ydolatre temptabant ſanctos martires ꝯſentire ydolatrie
modo ꝓmittendo leta modo infligendo triſtia. ¶ Iſta tamen indu-
ctio longe diſtat a coactione/ ſicut probat ipſe exitus/ quia nec blã-
dimentis allici nec tormentis terreri adeo potuerunt vt a veritate iu
ſticie mutarentur/ et ſic liberum arbitrium poteſt induci. Poteſt etiã
impediri ꝓpter inclinacionem et coniunctionẽ ſui ad naturam corpo
ralem qua poſſet aliquis alium ita ledere/ vt vſum liberi arbitrii a
mitteret. Coactio enim ponit liberi arbitrii vſum et actuꝫ/ ſed liga
cio ⁊ impedicio tollit. Et iterum impedicio ꝓuenire poteſt ab inferio
ri. Coactio vero a ſuperiore. Et hinc eſt ꝙ liberũ arbitriũ/ et ſi poſ-
ſit induci ab agente creato racione boni exterioris amati/ et poſſit ĩ
pediri racione corporis ꝯiuncti/ non tamẽ poteſt cogi reſpectu act9
proprii. Sed adhuc dubium venit in mentẽ quod declarare et intelli
gere optimum eſt ac delectabile/ poteſt nãqꝫ peccator quiſqꝫ quere
re/ an liberum arbitriuꝫ/ quod a creatura compellere nõ poteſt cogi
poſſit a creatore. Et videtur ꝙ ſic/ Naꝫ luc. xiiii. c. dicitᷣ. Exi in vias
⁊ ſepes ⁊ compelle intrare vt impleatur dom9 mea. Si ergo domũ
dei non contingit intrare niſi per vſum liberi arbitrii/ ⁊ dominus in
trare compellit/ videtur ꝙ liberum arbitriũ cogat. ¶ Item Io. vi. di
citur. Nemo venit ad me niſi pater meus traxerit illũ. Sed tract9
eſt motus violentus/ vt dicit philoſoph9. ergo liberũ arbitriuꝫ vio
lentatur. ¶ Item puer. xx. ſicut diuiſiones aquaruꝫ ita cor Regis in
manu domini quocũqꝫ voluerit immutabitur illud. Sed talis imuta-
cio eſt quedam coactio/ ergo deus cogit liberum arbitriũ quod ſi ve
rum eſſet conqueri poſſent peccatores de deo/ poſſentqꝫ ad ipſaꝫ cla
mare. O creator oĩpotens cur nos perire ꝑmittis/ Cur nos in errore

noſtro relinquis. Cur tantam multitudineʒ a te ſempiternis crucia
tibus deputandam non compellis non cogis ad bonuʒ/ tua eſt potē
cia/ tuum eſt regnuʒ tua deniqꝫ bonitatis omnis et dulcedinis abū-
dancia. Miſerere noſtri deus et ſuccurre voluptatibus pcunciū vo
luntatem habemus/ ſed malum volumus malū eligimus malū nos
ſequitur. Tu autem ꝓpriam vim inſeras voluntati ꝙ ſi tu deus nō
feceris cauſa certiſſime eris nr̄e ꝑdicionis. Sed profecto fragile de-
bileqꝫ eſt tale peccatorum fundamentuʒ/ quoniā qui veritateʒ cog
nouerunt aſſerunt nullo modo liberum arbitrium a deo ſuo cogi poſ
ſet. Nam Augu. ſup Gen̄. ad lr̄aʒ dicit. Non poteſt deus facere cō
tra naturam quā bonam inſtituit quando nō poteſt facere ꝯtra ſuā
voluntatem. Si ergo deus voluntarie liberuʒ arbitrium homini de
dit impoſſibile eſt eum facere de libero arbitrio contra innatam eiꝰ
libertatem. Sed ſi ipſum cogeret contra libertateʒ faceret. ergo libe
rum arbitrium a deo cogi eſt impoſſibile. Item Augu. xix. de ci.
dei dicit. Illud īquit eſt vnicuiqꝫ rei naturale ꝙ de ipſa facere diſpo
ſuerit omnipotentis voluntas. ergo ſi nullum naturale eſt violentū
nihil ꝙ facit deus eſt violentum. Si ergo omnis coactio eſt per vio
lenciam quidquid deus de libero arbitrio faciat nulla poteſt ſibi in
ferri violencia ac per hoc nulla coactio. Ad clariorem tamen noticiā
huius veritatis/ dicit dominus Bonauē. in ſecūdo di. xxv. Quod cū
queritur ſi liberum arbitriuʒ poteſt a deo cogi/ dupliciter hoc poteſt
intelligi aut ita ꝙ poſſit auferre libertatem/ ⁊ auferendo libertateʒ
inducere coactionem. Et hoc modo nulli dubium eſſe debet quin deꝰ
poſſit hoc facere quantum eſt de imenſitate ſue potencie. Alio mo-
do vt intelligatur ꝙ deus cogit liberuʒ arbitriū ſalua libertatis pro
prietate et eius natura. Et hoc modo non ſolum eſt impoſſibile/ ſed
eciam non intelligibile ꝑ eo ꝙ implicat duo contradictorie oppoſita
ex hoc enim ꝙ liberuʒ eſt ſi aliquid vult libere vult. ex hoc ꝙ volū
tarium eſt ſi aliquid vult voluntarie vult ⁊ ſeipō mouente vult. Ex
hoc autem ꝙ cogitur ſi quid vult ſeruiliter vult. Et ſi quid vult in
uite vult/ ⁊ ſi quid vult ab alio vult/ quia violentum eſt cuius prin
cipium eſt extra nihil conferente vim paſſo. ergo liberū arbitriū a
deo cogi non eſt aliud q̄ʒ actum liberi arbitrii ſimul et ſemel eſſe li-
berum et ſeruile eſſe voluntarium et non eſſe voluntariuʒ/ eſſe a ſe
⁊ non eſſe a ſe. Si ergo eſt impoſſibile ꝙ claudit in ſe vtramqꝫ par
tem contradictionis/ non tantum eſt impoſſibile creature/ veruʒ ec̄
creatrici eſſencie/ quia illud poſſe non eſt poſſe. Ad intelligenciā au
tem obiectorum eſt ſciendum ꝙ differt dicere voluntatem induci et
voluntatem mutari/ ⁊ voluntatem cogi. Tunc enim induci dicitur
quando aliqua ꝑſuaſio ei fit que diſponitur vt ad aliq̄d appetibile in

clinetur quaſi valde intenſa eſt no mē coactionis ſortitur: q̄uis nō ſit vera coactio. Tunc autem voluntas mutatur quando ipſa nolē te vnum potenti virtute affectio ei contrarium imititur ⁊ de nolēte fit volens: ita ꝙ vna affectio expellitur: ⁊ contraria inducit̄: ſicut patꝫ cum deus de amatore temporalium fecerit contēptorem: ⁊ hec dicitur eſſe quedam compulſio ⁊ tractio diuina vt volūtas ab eo ſe peretur cui per amoris glutinum fortiter iungebat̄. Tunc vero voluntas dicitur cogi quando intelligitur ipſā inuitaꝫ aliquid velle et repugnante actu voluntatis deliberatiuo aliena virtute mouente ⁊ repugnancia manente ad aliquid volendum inclinatur voluntas. ergo induci poteſt ab agente creato: mutari vero ab alio non poteſt: niſi ab agente increato: ſed cogi a nullo. Cum igit̄ dicitur i ſcriptura deum volentem hominem vel voluntatem hominis cōpellere vel rehibere vel mutare intelligitur non ꝙ voluntatem cogat: ſed quia voluntatem creatam non ſolum inducit: ſicut agens creatum: verum etiam imutat imittēdo affectiones varias in qua imiſſione nō eſt coactio pro eo ꝙ ita volūtarie volo illud quod deus imittit ſicut illud quod ex me ipſo volo. Et ſi aliquid volo volens voto nō inuitus: et ita in volendo ad nihil compellor. hec Bonau. Cum ergo libertas a coactione in omnibꝰ equaliter ſe habeat quis de deo ſi ipſemet agit conqueri poteſt. Quis eciam ſui ipſius culpam in ſemetipſo non reflectet. Quis ꝓpriam ⁊ voluntariam nequiciaꝫ non agnoſcet: niſi dicere velit adhuc aliquis. Quod deus minime rectuꝫ quid fecit: quia hominem libertate arbitrii voluit conſtituere. Sed ꝑfecto ſi bene ſapiant intelligent non inanem fore ſentenciā illam que dicitur Geñ. c. i. Vidit deus cuncta que fecerat ⁊ erāt valde bona. Ex quibꝰ verbis hiero. ſcribens ad paulinum dicit. Bonus eſt deus ⁊ omnia que fecit bona ſint neceſſe eſt: hec ille. Sapientiſſimus ergo rerum opifex omniū et magiſter cum hominē conderet racionalē ad beatitudinem in tali ſtatu eum voluit eſſe ī quo ad beatitudineꝫ ꝑueniens dei iuſticia ſemꝑ ſalua ⁊ miſeria laude honoris ⁊ glorie corona decoraretur. qnomodo ergo homo potuiſſet laudari qui malum nō feciſſet quod facere non valebat. Inquit enim Lactancius in. vi. li. diuinarum inſtitucionum ad vir. gē. Nulla laus eſt non facere quod facere non poſſis. Hinc hiero. ad demetriadem virginem ait. Jam prouidēdum eſt ne forte illud remordeat te in quo temere impitum vulgus offendit: vt ideo non vere bene factum hominē putes eo ꝙ is malū facere poteſt: nec ipſa natura aſtringatur ad imutabilis boni neceſſitatem. Nam ſi diligenter rem tractes ⁊ ad ſubtilioreꝫ animū tuū cogas hinc tibi melior ⁊ ſuperior hominis ſtatꝰ apparebit vnde putatur inferior. In hoc enim gemini itineris diſcrimine in hac vtuſqꝫ

libertatis parte racionalis anime decus poſitum eſt / hinc ſiq̄ȝ totus
nature nr̄e honor cōſiſtit hic dignitas / hinc premiū / hinc deinde op
timi q̄q̄ȝ laudē merer̄ / nec eſſet hominis vlla virtꝰ in bono ꝑſeuerā
tis / ſi his ad pma tranſire non potuiſſet hec ille. Nonnulli autē ob
iciunt his que dicimꝰ ex diuina preſciēcia que eſt infallibilis ꝙ ipa
neceſſitatem inferat actionibus hominuȝ. Quibus reſpondemꝰ ſibi
preſciēciam eſſe ⁊ homines volūtate nō neceſſitate ad bona vel ma
la iclinari. Vnde auguſ. li. v. de ci. dei. c. x. dicit. Nullo cogimur aut
retenta preſciēcia dicitur tollere voluntatis arbitriū / aut retento vo
luntatis arbitrio deum quod nephas eſt negare preſcium futurorū
ſed vnumquodq̄ȝ cōplectimur vnūq̄ȝ fideliter ⁊ veraciter confitemur
Illud vt bene credamus hoc vt bene viuamus. male autem viuitur
ſi de deo non bene creditur / vnde abſit a nobis negare preſcienciam
eius vt libere velimus quo adiuuante ſumus liberi ⁊ erimꝰ / ꝓinde
non fruſtra ſunt imo ideo non dubitatur ipſū peccare nec peccat / ꝙ
ille cuius preſciencia falli non poteſt non factum non fortunam / nō
aliquid aliud ſed ipſum peccaturū eſſe preſciuit / qui ſi nolit non pec
cat / ſed ſi peccare voluerit eciaȝ hoc ille preſciuit hec ille. Liberi er
go ſunt omnes qui bene agūt liberi ſunt / qui male liberi qui iam ce
lum conſcenderēt Inſup liberi ⁊ qui ſuorū criminū ſupplicia lugēt.

¶ Secunduȝ capitulū ꝙ facile eſt ꝙ peccatores ſaluentur ꝙ gracia
ad ſalutem neceſſaria oībus ꝑparata eſt a deo ⁊ nulli volēti negat̄.

SEcunda concluſio dicitur gracioſitas. Facile quippe eſt vni
cuiq̄ȝ volenti poſſe ſaluari / ꝙ gracia ad ſalutem neceſſaria
omnibus eſt preparata. Ad quod plenꝰ intelligendū quoſ
dam ita tenuiſſe liberi arbitrii facultatem / ⁊ tam illaȝ extimaſſe vt
abſq̄ȝ auxilio diuine gracie p ſolius liberi arbitrii poteſtateȝ ſaluari
omnes poſſe profiterent̄. Fuit autem erroris huiꝰ ꝑniciosiſſimꝰ gar
rulator pellagius ⁊ eius imitatores de quibus egregiꝰ doctor Au
gu. li. i. retractacionum ait. Noui heretici pellagii cum ſic liberuȝ aſ
ſerunt voluntatis arbitrium / vt gracia dei non relinquat locuȝ queȝ
ſecundum merita noſtra dari aſſerunt. Contra quā ſentenciam va
lidiſſime pugnat ideȝ doctor ꝑclariſſimꝰ in q̄ȝ pluribus doctrine ſue
locis oſtendens neminem abſq̄ȝ gracia non ſolum nō poſſe in aliqd
opus meritorium / ſed in quācūq̄ȝ meritoriā cogitacionē voluntatis
vel ad opa meritoria deuenire vnde ad bonifacium papā ait. Nō po
teſt homo aliquid boni velle niſi iuuetur ab illo qui non poteſt non
malum velle. Et iterū in li. de predeſtinacione ſanctorū. Prius eſt
cogitare bonum q̄ȝ credere / ⁊ ipſum cogitare bonum ex deo eſt. Et i
li. de correctione ⁊ gracia. Sine gracia dei nullū prorſus / ſiue volen
do ſiue agendo faciunt homines bonum. Et ad valentinum. Cogita

re vel agere ſecundum deum nulla racione ſine gracia dei poſſumꝰ
Et in encheridion. Gracia preuenit vt velimus bonum. Et in li. de ec
clia. dogmatibus dicitur. Mouet ad querendā ſalutem libertas ar
bitrii mouente prius deo. Sūt ⁊ alii doctores qui Auguſtini dictis
firmiſſimo iudicio alligātur. Jnquit nāqꝫ Jſido. li. differenciarum. Gra
cia eſt diuine miſericordie donum per quod bone voluntatis eſt exi-
tus. hec ille. Et iterum idem. Sciant defēſores liberi arbitrii nihil
boni poſſe niſi diuine gracie iuuamine ſubſtentent̄. Et de hoc eciaꝫ
Magiſter ſentenciarum. xxvi. di. Bona voluntas comitat̄ graciam/
non gracia voluntateꝫ/ ⁊ pau. vas electionis. ii. corint. tercio. c. Nō
ſumus ſufficientes aliquid cogitare a nobis tanq̄ꝫ ex nobis. ſed ſu-
n. ex. d. ē. Ad Ro. ix. Non eſt volentis neqꝫ currentis ſed dei miſe-
rantis. Aduertendū tamen ſecundum Bonau. in ſecundo di. lxxxx.
viii. Quod opus aliquid tripliciter poteſt dici bonuꝫ. Vno modo di
citur bonum eſſe aliquid ſimpliciter/ ⁊ hoc eſt bonuꝫ quod ordinatū
eſt in finem et tale eſt bonum meritorium et huiuſmodi bonū nō po
teſt liberum arbitrium lapſum abſqꝫ auxilio gracie gratum faciētis
Secundo modo dicit̄ aliquod eſſe bonū in hoc ꝙ aliquo modo de cō
gruo diſponit ad bonū/ ⁊ tale eſt bonū quod fit extra caritatē/ nichi
lominus tamen cum recta intencione/ ⁊ in tali non poteſt liberū ar
bitrium abſqꝫ munere gracie gratis date per quod illuminet̄ et diri
gatur et excitetur vt velit facere vt ſit aliquid deo placitum. Ter-
cio modo dicitur aliquid bonum ꝗꝛ in fine eſt ordinabile/ ⁊ habet ali
quam ordinacionem intra ſe/ ſiue ex tranſitu ſup materiā debitaꝫ ſi
cut paſcere eſurientem/ ſiue ex debita circumſtancia ſupaddita. ſ. cū
id faciat quando exigit loci ⁊ tēporis oportunitas. Quod iſtud autē
genus boni cōpellenduꝫ/ ⁊ ſi gracia gratis data ſit neceſſaria ad hoc
ꝙ fiat faciliter circumſcripto tamen omni munere gracie et relicto
libero arbitrio ī puris naturalibus per naturale iudiciū ⁊ diſtinctuꝫ
homo poſſet in tale bonum deo ſibi coopante ſicut coopatur in aliiſ
creaturis. Nam ſine primo agente nullū agens poteſt agere/ ad bo
num autem perfectum/ ſiue merito congrui ſiue merito cōdigni nō
poteſt abſqꝫ auxilio dei. Ex his quidam minus bene itelligentes di
cunt ꝙ nullus abſqꝫ gracia ſaluari poteſt non eſt in hominū poteſta
te ſeu voluntate poſſe ſaluari. Sed his leuiter reſpondere poſſumuſ
ꝗꝛ diuina gracia nec liberum arbitrium coartat/ nec ipam a ſe exclu
dit. Exprimit nāqꝫ Augu. ordinem gracie et liberi arbitrii in li. de
eccleſiaſticis dogmatibus. d. Jnicium ſalutis noſtre deo miſerāte ha
bemus vt acquieſcamus ſalutari īſpiracioni noſtre poteſtatis eſt vt
adipiſcamur quod acquirendum admonicione cognouimꝰ diuini eſt
muneris vt nō labamur iam adepto ſalutis munere noſtre ſollicitu-

dn̄is ⁊ diuini pariter adiutorii. ex hoc dicto clare cognoſcit̄ ꝙ prin cipium ſalutis a gracia dei eſt/ ſed non niſi in homine conſenciente. q̄d eciã Augu. li. de libero arbitrio aptiſſime manifeſtat. Virtute inquit deus nobis ſine nobis operatur. ⁊ iterū. Qui fecit te ſine te non ſaluabit te ſine te. Que auctoritates vnã eandemq; ſentenciã habent nullã q; repugnanciam. Nam prima auctoritas denotat i ho minis ſalute diſpoſicionem ſuſceptiuã virtutis ⁊ poteſtatem effecti uam. Diſpoſicio ſuſceptiua virtutis eſt liberum arbitriū. Poteſtas autē effectiua eſt diuina gracia. Dicit ergo virtute deus operatur in nobis conſenciẽtibus. Ecc. diſpoſicio ſuſceptiua ſine nobis efficiẽ tibus. Ecce affectiua poteſtas que deo tribuitur. Et in ſecunda auc toritate idem dicitur. Qui fecit te ſine te efficiente/ ecce poteſtas ef fectiua non ſaluabit te ſine te conſenciẽte/ ecce diſpoſicio ſuſceptiua Et cum liberum arbitrium vix aut nunq̄ꝫ deſtituat̄ a gracia gratis data ſecundum Bonau. in ſecundo di. xxvii. Quid aliud reſtat niſi vt malos non ſaluari non ex defectu gracie/ ſed ex defectu ꝓprie vo luntatis. Sicut enim ſol radios ſuos non abſcondit/ ſed illos q̄tum in ſe eſt omnibus indifferenter cōmunicat/ ita ⁊ deus graciam ſuã Et ſicut aliquis claudens feneſtram ne lumen ſolis videat eſt incul pandus/ q; lumen recuſat/ ⁊ non ſol ipſe qui quantū in ſe eſt relu cet ei/ ita reprehenſibilis eſt homo qui reſiſtit gracie dei quã ipſe ſẽ per dare eſt paratus. Quid nãq; culpe in fonte vberrimo ⁊ affluẽtiſ ſimo eſſe poteſt ſi tranſiens quiſpiã ſiti defatigatus ꝓpria ſua negli encia illius aquam non bibat. Audite itaq; miſeri peccatores ⁊ in telligite ſi ſaluari cupitis. ſi peccatorum veniam concupiſcitis/ ſi ce leſtem patriam anhelatis. Aperite cor veſtrum ⁊ non contemnatis graciã dei vocantis/ quia apoc. iii. c. dicit. Ego ſto ad oſtium ⁊ pul ſo/ ſi quis aperuerit mihi intrabo/ ⁊ cenabo cum illo/ ⁊ ille mecum. Clamat equidem deus benignus ad animam peccatricē illud ꝙ cã ticorū. ii. c. ſcribitur. Aperi mihi ſoror mea ſponſa mea amica mea colūba mea/ formoſa mea. Api ſcꝫ tu anima ſoror mea/ tu ad ꝑma ginem ⁊ ſimilitudinem meam facta ſponſa mea/ ꝙ ad hunc finẽ vt mecum in celis ineternum regnare valeas. Creata anima mea/ ꝙ beneficiorum multitudinem vt me cognoſcas/ vt me diligas/ a me ꝑdotata columba mea/ vt mihi ſimiliter obedieris preceptis ⁊ mo nitis ſalutaribus/ a me bene iſtructa ⁊ diſciplinata formoſa mea/ ꝙ vt me ſolum formoſū amares/ ſūma pulchritudine a me decorata. Aperi ergo mihi ⁊ me non abiicias neq; repellas.

¶ Capitulum terciū de exemplis quib9 clare conſtare poteſt ꝙ oẽs peccatores ſi volunt poſſunt ſaluari/ ⁊ ſi qui non ſaluantur/ ideo eſt quia nolunt nemine ipſa cogitante.

UNIVERSIDAD Y PROV. BIBLIOTECA DE ZARAGOZA

Tercia concluſio dicitur exemplaritatis. Sunt quidem exem
pla plurima quibus apparere poteſt ꝙ facile ſit ſaluari. Cū
ſit hoc in voluntate vniuſcuiuſq; ſicut ſuperiꝰ diximus. Au
diamus ergo Augu. in li. de libero arbitrio. Et notatur in decretis
xxiii. q. iiii. c. Nabuchodonoſor. vbi egregius doctor adducit exem
pluꝫ de Nabuchodonoſor ⁊ pharaone dicens. Nabuchodonoſor pe
nitenciā meruit fructuoſā. Nōne poſt inumeras ipietates flagella
tus penituit ⁊ regnū qđ pdiderat rurſus accepit. Pharao autē ipſis
flagellis durior ē effectꝰ ⁊ periit. Hic mihi racionē reddat q̄ diuinū
conſiliū nimiū alto ⁊ ſapiēti corde diiudicat. Cur medicamētū vniꝰ
medici ꝯfectum alii valuerit ad ſalutē/ ⁊ alii interitū niſi ꝙ xp̄i bo
nus odor/ aliis eſt odor vite in vitam/ aliis eſt odor mortis in mortē
Quantum autem ad naturam ambo homines erant/ quantū ad dig
nitatem ambo reges/ quantū ad cauſaꝫ ambo dei populum captiuuꝫ
poſſidebant/ quantū ad penam ambo clemencie flagellis admoniti.
Quid ergo fines eorum fecit eſſe diuerſos. Niſi ꝙ vnus manum dei
ſuper ſe ſenciens in recordacione ꝓprie iniquitatis ingemuit. Alter
vero li. contra dei miſericordiſſimaꝫ veritatē pugnauit arbitrio. hec
ille. Pharao nāq; x. plagis a deo percuſſus nō ſe humiliauit ſed po
pulum dei perſequēs in mari rubro ſubmerſus damnatus periit. na
buchodonoſor vero poſt ſeptenam penitenciā ſiue ſui caſtigacionem
vt dicitur daniel. iiii. c. Leuauit oculos ad celū/ ⁊ ſe deo humiliās
ad honorem regni decoremq; venit. Et ſecundum Nico. de lyra ſu
per hoc paſſu Daniel. Saluus mortuus eſt/ ꝙ ſcriptura hiſtoriaꝫ il
lam in eius ſaluteꝫ terminat. Patet ergo ꝙ nec pharaoni nec nabu
chodonoſor aduerſus fines facta eſt violencia. Eſt ⁊ his ſimile exē
plum Petri ⁊ Jude diſcipulorum xp̄i. Petrus xpriſti apoſtolus. Ju
das xpriſti apoſtolus peccauit Petrus negādo xpriſtū/ peccauit Ju
das perdendo criſtum. Quid eſt ergo ꝙ petrus poſt peccatum ſucceſ
ſit in animarum cura ⁊ merito coronatus beatitudinis palmam ac
cepit. Judas vero laqueo ſe pimens ⁊ ſuſpendens dānatus eſt. Nul
li dubium eſſe debet Quod ſi Judas ſaluari voluiſſet vtiq; vere po
tuiſſet. Vnde de penitēcia di. i. c. his poteſtatis dicitur. Arbitror ei
ꝙ eciam Judas potuiſſet tanta miſeracione domini nō excludi a ve
nia ſi penitenciam non ſolum apud iudeos ſed apud xpriſtū egiſſet.
hec ille. Penituit inquiens Judas/ ſed cur veniam non accepturus
Ad qđ facile eſt reſpondere/ ꝙ laqueo ſe ſuſpendit. Et ideo in. c. Ju
das de pe. di. iii. dicitur. Penituit ſed male nam laqueo ſe ſuſpendit
Idem notatur in. c. Nihil. ⁊ in. c. Sceleratos eadem di. ⁊ in. c. Nemo
de pe. di. i. vbi dicitur. Nemo poteſt bene agere penitēciam niſi ſpa
uerit indulgēciam/ videns quippe Judas ꝙ male egerat in ſingulti

bus ⁊ ſuſpiriis dicēs. Peccaui o me dolentē. Peccaui o me infelicez Peccaui miq̃ʒ quia tradidi ſanguinem iuſtum. O impie Juda cur tuū peccatum cognoſcens non curriſti ad pedes Jheſu xpriſti / ſed pocius ad pedes ſacerdotum / eciam ſi illum querere debuiſſes / ſiue ligatuz ad columnam / ſiue crucifixum ſiue inter duos latrones pendentē. Si eo invento dixiſſes ei. Peccaui Jheſu / quia oſculo te tradidi in manu inimicorum dei ⁊ iniquorum / vile precium ab eis ſuſcipiens / ſtatim audiuiſſes vocem dulciſſimam eius dicentem tibi. Remittuntur tibi peccata tua. Non hoc fecit Judas / ſed abiēs laqueo ſe ſuſpendit ⁊ ſic damnatus interiit. Petrus vero poſt trinam negacionem ſi voluiſſet damnatus fuiſſet nullus eum induxit ad ſalutez / ſed ſenciēs cantum galli vt predixerat ei xpriſtus / ⁊ videns ſe a xpriſto reſpici ſicut habetur luc. xxii. Egreſſus foras fleuit amare. Dicebat forte Petrus. O quanta eſt iniquitas mea. O q̃ʒ graue peccatum. Negaui me ſcire xpriſtum / quem vidi queʒ amaui / qui me tantum dilexit Vidi eum ſup aquas ambulare mortuos ſuſcitare / illuminare cecoſ ⁊ mundare lepſos / ⁊tamen dixi eum nō vidiſſe. O benigniſſime pater mi. Negaui noſcere te quem aſpexi ꝓpriis oculis transfiguratuz in mōte / ⁊ captus formoſitate pulchritudine maieſtatis tue / dixi faciamus hic tria tabernacula. O pyiſſime ſaluator mūdi tu me ad apoſtolatum vocaſti. Tu meos pedes lauaſti. Tu mihi tua ſecreta mōſtraſti. ⁊ ego cum iuramēto negaui te. Parce mihi indulge peccatis meis / non me deſpicias penitentem. O Petre eſto ſecurus / q̄ humilitas penitencie tue criſtum inclinat ad veniaz. Pepercit Petro xp̄s quem nūc ſedere facit in gloria regni celoruz. Que itaqʒ difficultas eſt vt peccatores ſaluantur / qui cū volunt poſſunt ſaluari. Audiāt peccatores omnes / quid loquar / quid cum veritate dicam. Si anima peccatrix diaboli ſerua inimica dei ⁊ gracia ſpoliata delecta ex libro viuencium ꝓpter ſua ſcelera multa ⁊ nephandiſſima deo reconciliari voluerit / tanta eſt facilitas vt reconciliacionem huius non ſit expediens neqʒ neceſſariam expectare tempa longa / non annos non mēſes / non diem / non horam / ſed vt ſic dicā in ictu oculi reuoluto corde ad deum cum cōpunctione ⁊ ꝓpoſito bene viuēdi ipſo facto omis culpa ceſſabit. O igitur reprehenſibilis humana duricies. O reprobāda negligencia peccatorum. O impietas humane mentis tam dulcis eſt via ſalutis omnibus populis / ⁊ tamen pauciſſimi illā ingrediuntur. Clama ad deum. O peccatrix anima ⁊ dic ei. Miſerere mei ⁊ ſtatim ſine vlla dilacione dabit tibi graciam ſuam quam offert oibus ad ſe recurrentibus quos vocat ſicut patet ī themate di. Venite ſcʒ ad graciam meam quam vobis liberaliter exibeo hāc ipſe deus det nobis oibus vt puenire tandē poſſumus ad eternā gloriā Amē.

¶ Sermo ſecundus de diuina caritate ī quo oſtenditur ꝙ ſuauis ⁊ benignus ſit deus benedictus ipſis peccatoribus vt ſaluentur/ que ſuauitas ad omnes ſe oſtendit ⁊ nullū excipit.

VEnite ad me omēs qui laboratis ⁊ onerati eſtis ⁊c. Conatur antiquꝰ hoſtis ſuggere eis qui peccata priſtina deponere iam diſponunt ſencientes certitudinem ⁊ facilitatē voluntatis ſue/ ꝙ benignus deus cum multa exprobacione atqꝫ obiurgacione peccatores ad ſe redeuntes ſuſcipiat qḋ falſiſſimum eſſe conſtat ⁊ ab omni veritate alienum cum rex ipſe ⁊ dominus omniū creaturaꝝ penitentibus ſit totus blādus benignus placabilis dulcis ſuauis ⁊ pius/ quare in preſenti ſermone ad confortacionem omnium de ſecunda flāma diuine caritatis que ſuauitas dicta eſt diſcernemus oſtendentes q̄ꝫ imenſa ſit ſuauitas dei ad omēs ſub triplici radio illuſtrante. Eruntqꝫ hii tres radii tres cōcluſiones confirmantes hanc veritatem ſcꝫ. Quod deus ex ſuauitate ſua multa facit vt peccatores ſaluentur que non faceret ſi nō vellet quantū in ipſo eſt ſaluos fieri omnes/ vide ſupra.

¶ Primus radiꝰ dicit̄ beneficioꝝ ꝯmunicacio.
Sc̄dus radiꝰ dicit̄ diuturna ſupportacio.
Terciꝰ radiꝰ dicit̄ abundās miſeracio.

¶ Capitulū primū dicitur de imenſis beneficiis que deꝰ exibet cūctis peccatoribꝰ oſtēdēs ꝙ q̄ntū in ſe ē vult omēs ſaluari.

PRimus radius quo illuſtramur ad cognoſcendū dei ſuauitatem erga omnes dicitur Beneficioꝝ cōmunicacio ī principio cuius q̄re abs te. O miſer homo ſi vnq̄ꝫ cogitaſti anima q̄s ille ſit qui te ardenciꝰ ceteris diligat. Reſpōdebis forte/ ꝙ pater tuꝰ vel mater tua/ vel ſoror tua ⁊ huiuſmodi. Sed certe ignoras verum amatorē tuū deus hic eſt/ de quo dicit Hugo de anime ſponſa. Spōſum habes ⁊ neſcis pulcherrimum omniū ⁊ faciem eius non vidiſti Ipſe enim te videt q̄ꝛ niſi te vidiſſet non te diligeret. Voluit adhuc ſeipſum tibi preſentare ſed munera miſit animā dedit pignus amoris. hec ille. verba iſta ſunt/ poteris dicere de illis qui iuſti qui boni ſanctiqꝫ ſunt hos deus amat hos diligit/ hos amplectitur vinculo caritatis. Peccatores vero quomodo diligit deus cur nequeat eſſe amor vbi eſt inimicicia et odium. Scribit nāqꝫ Augu. xii. li. de ci. dei c. iii. dicens. Dicuntur in ſcripturis inimici dei qui nō natura ſed viciis aduerſantur impio nihil ei nocere volentes ſed ſibi inimici ſunt reſiſtendi voluntate non poteſtate ledendi ſunt plures. Scio deum inimicum omni crimmoſo. Et de hoc inſuper habet̄ Sap. xiiii. c. vbi dicitur. Similiter abhominabilis ēſt deo impiꝰ ⁊ impietas eius. Et eccl̄. xii. c. Altiſſimus odio habet peccatores. Et Judith. iii. c. Deus peccatorum odit iniquitatē/ ⁊ dauid loquens ad deum dicit. Odiſti

omnes obſeruantes vanitatem ⁊c̃. Ab hoc reſpondere poſſum9 ex
dictis Bon̄. in. iii. di. xxxii. Quod de9 nō dicit̃ creaturā diligere ra
cione affectiōis animi ſ3 racione cōicacionis alicui9 boni. Ita ꝙ di
lectio dei dicit̃ poci9 eſſe dilectio effect9 q̃3 affect9. Cōicacio aute3
bonitatis diue ſi attendat̃ q̃3tū ad effectū gracie nō ſe oſtēdit ad pec
catores. Ideo ꝓpter huiuſmōi boni ſb̄tractionē dicit̃ illos odire ⁊ ſic
intelligunt̃ auctoritates ſed cōicacio alioꝝ bn̄ficioꝝ ⁊ bonis ⁊ ma
lis eadē eſt ob quod ⁊ malos de9diligit/ nō ꝙ vt malos ſed ſua illis
bn̄ficia tribuēs vt boni ſiāt. Sunt autem inter cetera tria beneficia
que ⁊ bonis ⁊ malis tribuuntur a deo ſc3.

Primum eſt creacionis. Secundum eſt ſociacionis.
Terciū eſt gubernacionis. Primū eſt beneficiū creacionis. Quis
nam extimet quantū bonū eſt eſſencialitas in numero creaturarum
nō quarūcunq3 ſed rōnabiliū. Nullo quidē p̄cio emi poſſet vnu3 ex
oculis/ aut aliū ex membris noſtris/ multomin9 aliqua aīe potēcia
cuiuſcūq3 theſauro p̄cioſo poterit compari/ ⁊ quis eſt qui oībus de
dit aīam cū potēciis/ ⁊ corpus cū ſenſibus niſi de9. Dedit autē hoc
ex mera libertate ſua. hic eſt ꝙ Lactanci9 in. ii. li. diuinaꝝ iuſti. ad
vir. gē. dicit. De9 veri patris officio funct9 eſt ip̄e corp9 effixit/ ip̄e
animā quā ſpiram9 īfudit illi9 eſt totū quicq̄d ſum9 hec ille. ⁊ ber.
in ſermōe. Paꝝ tibi videt̃ homo cogita q̃lem te fecit nēpe ſecundū
corp9 egregiā creaturā. ſm aīam magis vtpote ẏmagīe creaciōis
īſignē rōnis ꝑticipē beatitudīs eterne capacē porro ābo ſibi cohere
re fecit artificio inꝯp̄henſibili/ ſapia iueſtigabili/ nec hoc an̄ ꝓmeru
it/ q̄ an̄ nō fuit nec ſpes retbucionis fuit qm̄ bonoꝝ nr̄oꝝ nō indig3
Secundū bn̄ficiū dicit̃ ſociaciōis magnū q̄ppe hoc eſt vt vnuſq̄q3 ha
beat ſociū angelū vn̄ dicit hiero. ſup. xviii. c. Mat. ⁊ ponit̃. xi. di. ii.
Simplex. Magna īquit eſt digitas aīarum vt vnaqueq3 ab ortu ſue
natiuitatis ī ſui ꝑfectionē ⁊ cuſtodiā hēat angelū ſpāliter delegatū
in q̄ auctoritate tria notant̃ a doctorib9 theologicis. Primū notandū
ſm Alex. de hal. in ſecūdo ſūme. ⁊ archidiaconū ſup. c. Firmiſſime
de ꝯſe. di. iiii. Qd̄ eſt duplex natiuitas ſc3 in vtero ⁊ ex vtero. Pria
eſt quando aīa creat̃ ſimul ⁊ infundit̃ corpori. Secunda vero eſt qn̄
exiit de ventre mr̄is/ angel9 autē deputat̃ homini a pria natiuitate
ſc3 in vtero nō ante nec debiut eē in iſta differri. Rō eni3 ſecūdū Bo
nau. ī ſecūdo di. xi. ī declaracōne lr̄e. Quod illa cuſtodia pricipali9
reſpicit ſpiritū q̃3 corp9 Et iō nō debet ſpūaliter angelū ad ſuā cuſto
diam hr̄e anteq̃3 ſpūs infundat̃ nō debet eciā3 differre/ ꝙ extūc de
fendere poteſt/ ⁊ adiuuare. Veꝝ autē q̃3diu puul9caret vſu rōnis/
vtꝝ aliquē3 occultū effectū habeat q̃3tū ad hilitatē ⁊ directionē in
bonum aſſignare eſt difficile/ ſed negare non eſt tutū. Hec Bonau.

Secundum notandum ꝙ angelus non deſerit obſtinatum in peccatis
vſqꝫ ad morte͂. Nō eſt ſecundū Bonaū. Quod ꝑ mior eſt bon9 angel9
ad adiuuandū q̄ꝫ mal9 ad ꝑdendū. Sed mal9 angel9 hoiem nō dere
liquit vſqꝫ ad morte͂ eciā quātūcunqꝫ ſanctū. Sic ꝛ bon9 ē꜖ztūcūqꝫ
ſceleratū nō dimittit in fine͂. Terciū notandū eſt ꝙ angel9 beatus
ꝓpter cuſtodiā hoīs nō ē inferior hoīe viatore neqꝫ īdignior cū illud
fiat ex dulcedie ſūmi dei qui homini oſtendere voluit benignitatem
ſuā que tāta eſt ut angelos ſuos mittat q̄ hoīes habēt adiuuare.
De hoc aūt auxilio ꝛ āgeloꝝ cuſtodia ſuo loco alias dicturi ſum9.
Nūc vero tantū tetigiſſe ſufficiat. Quod de9 bn̄dict9 ita deputauit
angelos ad cuſtodiā iniquoꝝ ſic ad cuſtodiā bonoꝝ. Sed hic icidit
dubiū nō immerito diſcuciendū: vtrū de9 magis diligat hoiem q̄ꝫ an
gelū: vel ecōuerſo. Et quod magis diligat angelū oſtendit̄ ſic. Ma
ior dilectio ꝛ mior att͂ndit̄ ſecundū maiorem ꝛ miorem cōione͂ diuie
libertatis. Sed de9 ꝑ vno ſolo motu angelū glorificauit qđ nō facit
hoibus. ergo eſt eis liberalior q̄ꝫ nobis. ergo magis angelos diligit
q̄ꝫ nos hoies. Jte͂ angeli magis diligunt deū q̄ꝫ hoīes ꝑ eo ꝙ nullā
hn̄t retardacione͂ qua īpediant̄ ne totalit̄ poſſint tēdere in deū. ergo
ſi de9 magis diligit diligentes ſe videt̄ ꝙ magis diligat angelos q̄ꝫ
nos. i. hoīes. Cōtra dicit̄ ad hebreos. i. Nuſq̄ꝫ angelos apꝛehēdit:
ſed ſeme͂ habrae. Sed illud fuit potiſſimū ſignū dilectionis ꝛ familia
ritatis diuīe ꝙ aſſumeret nr̄am naturā creatā ī vnitatem ꝑſone ſue.
ergo magis videt̄ ꝙ dilexerit naturā humanā q̄ꝫ angelicā. Item
Jo. xv. Maiore͂ caritate͂ nēo habet ꝛc. Sed de9 poſuit aīam ſuā pro
hoibus ꝛ nō ꝑ angelis. ergo videt̄ ꝙ magis dilexit hoīes q̄ꝫ ange
los. Jte͂ illā naturā magis diligit quā ī alciori gradu honoris ꝯſti
tuit. Sed de9 hūam naturā in vtroqꝫ ſexu angel' ſpiritib9 ſuppoſuit
ſcꝫ xp̄m ꝛ ei9 nobiliſſimā mr̄em. ergo videt̄ ꝙ humanā naturā ma
gis diligat ꝛ magis dilexit q̄ꝫ naturā angelicā. Huic q̄ſtioni Bon.
rn̄det in tercio di. xxxii. dice͂s. Quod cū de9 dicat̄ diligere creaturā
effectu ſm ꝙ duplex eſt effect9 pn̄cipalis dei reſpectu create racio
nalis ſm hoc pōt dilectio dei maior ꝛ mior dupliciter ꝯſiderari. Eſt āt
duplex effect9 ſcꝫ ꝯdicōis ꝛ repacōis. Si loquamr̄ de dilcōe dei q̄ꝫ
tum ad effectū ꝯdicōis ſic magis dilexit angelos: q2 meliora ꝯtulit
eis naturalia ꝛ magis potētes eos fecit. Si vero loquamr̄ q̄ꝫtū ad effe
ctum repacōis ſic magis dilexit hoīes q̄ꝫ āgelos: quomā angelos
deſeruit hoīes vero repauit ſeu releuauit. Si aūt queras que illaꝝ
dilectionū magis excedat reliquaꝫ Tunc reſpondendū eſt ꝙ eſt lo
qui de exceſſu dilectionis ſecundū ſtatū preſente͂. Et ſecundū ſtatū
finale͂. Secundū ſtatum preſente͂ magis dilexit angelos quā hoies
Secundū ſtatū finalis gracie ī quo erit reparacio ꝯſumata videt̄ ra

cionabilit̄ poſſe dici ꝙ magis diligat hoīes. De pluribꝰ eñ habebit homo in ꝑadiſo vñ gratus ⁊ deuotꝰ exiſtat deo q̄ꝫ angelicus ordo. Tum ꝓpter bñficiũ creacionis / tũ ꝓpter bñficiuꝫ īcarnacionis et ſic ptꝫ ad obiecta rñſio. Nã prīe rõnes ↄcludunt ſecundũ effectũ ↄdicõnis / alie ſecundũ effectũ reꝑacioīs habito reſpectu ad finalē ſtatũ. Hec Bonaũ. Dictũ eſt ſatis de dilectioīs hoīs et angeli reꝑaciõe Nos vero a deo ſingularit̄ dilectos hoīes cognouimꝰ quibꝰ angelicos ſpũs dignatꝰ eſt ſociare a quoꝝ ſocietate alieni nõ ſunt infideles / nõ iudei / nõ heretici / non deniq̄ꝫ mali xp̄ani. O fraterna dei pietas cur hoc facis Cur angelos ad cuſtodiã nõ tantũ amicoꝝ ſed eciã inimicoꝝ tuorũ deputas / ꝑfecto non ob aliã cãm / niſi vt tua a cũctis noſcat̄ ſuauitas qua eciã peccatores ad tuã euocas caritatē. Quis nã eſt qui omēs hoīes gubernat omēs alit omēſq̄ꝫ paſcit ille ꝓculdubio de quo dicit̄ ſap. vi. di. viii. c. Quo iure. extra. de deci. in c. Tua nobis. Domini eſt terra ⁊ pleitudo eiꝰ orbis terraruꝫ ⁊ vniuerſi qui habitãt in eo / ipiꝰ nãq̄ꝫ ſunt oīa celũ ⁊ terra mare / et oīa elemēta / luna ſol ſtelle arbores plãte / ⁊ cuncta que ſunt in mundo a quibꝰ bñficium ſuſcipiũt ingrati pctõres. vñ hugo de arra ſpõſe ait. Reſpice vniuerſũ mundũ iſtũ / ⁊ ↄſidera ſi aliquid ī eo ſit qd̓ tibi nõ ſeruiat. Oīs natura ad hũc finē dirigit curſũ ſuum vt obſequiis tuis famulet̄ ⁊ vtilitati deſuiat tuiſq̄ꝫ oblectamētis ꝑiter ⁊ neceſſitatibꝰ ſecundũ affluenciã indeficientē occurrat hoc celũ hoc mare / hoc aer / cũ his que ſunt in eis vniuerſis explere nõ ceſſat. hec ille. Videamꝰ ergo q̄ꝫ mltis q̄ꝫtis ac quibꝰ bonꝰ deꝰ oīa illa largit̄ ꝓpterea. Mat. v. dicit̄. pluit ſuꝑ iuſtos ⁊ iniuſtos / ⁊ ſolē ſuuꝫ oriri facit ſuper bonos ⁊ malos.

¶Secundũ capituluꝫ q̄liter deꝰ ex abũdãti pietate ſua / non ſtatim punit peccatores / ſed eos expectat longo tempore ſolũ vt ↄuertãt̄.

SEcundꝰ radiꝰ quo illuſtramur ad cognoſcēdã dei ſuauitatē dicit̄ diut̄na ſuppoꝛtacio. Nullꝰ q̄de eſt tã ſane mētis q̄ nõ cognoſcat luce clariſſima peccatũ ſũme diſplicere deo ob qd̓ ſtatī mortali peccato ꝑpetrato meret̄ pctõr et̄nas penas ſbire. Certiſſimuꝫ eſt aũt ꝙ deus in tã ſeue punicioīs execucione potenciaꝫ hꝫ ⁊ facultatē / cui nēo reſiſtere põt / ⁊ tñ tolerat pacient̄ / nõ vnuꝫ tantum ſꝫ pl̓es / ⁊ q̄ꝫ inumeros pctõres nephãdiſſimis ſpurciſſimis horridiſq̄ꝫ peccatis fedatos / de q̄bus dicit̄ eccl̓. i. c Stultoꝝ infinitꝰ eſt numerus quot namq̄ꝫ ſũt in hac vita erumnoſa huiuſmõi in ſtulticia laborãtes idolatre heretici ſciſmatici excõicati proditores ſacrilegi ſedicioſi detractores ſuſurrones bilingues falſarii periurii deceptores mēdaces vſerrarii ſortilegi malefici icantatores elati ſuperbi Jnanis glorie cupidi hypocrite Jroſi guloſi blaſphemi luſores fori

tatores adulteri ſodomite tyrāni dñi ⁊ crudeles ꝓprietarii religioſi nō officiātes. Clerici ſigilli pñie fractores ſymōiaci dei tēpla ingre-dientes ⁊ habitātes irreuerent̄. Aduocati ⁊ ꝓcuratores ſine verita te ⁊ ſine iuſticia ſemel in āno ꝯfitentes ⁊ ꝯmunicātes ꝯmunionem in peccato mortali ſuſcipientes ⁊ aliis pluribꝫ viciis obnoxii. Quos expectauit de9 ⁊ tolerat pacient̄ / quoſdā ad vnū annū / quoſdaꝫ ad duos / quoſdā ad vltimū vite ſue Cur nō ꝑiclitant̄ ſubito tot pctōres qui merent̄ viui deſcēdere ad infernū. cur nō apiat̄ terra ⁊ degluti at eos. Cur tāto tēpore vt ꝓdixim9 primo radio diuinis bñficiis ꝑfruū tur. O inſup excelſa latitudo dine caritatis. O pelag9 infinituꝫ diui ni amoris. Exaltant̄ impii ⁊ ſupbi mortales ꝯtra deū ⁊ ipe nō ſtati priuat illos ſalute ꝓpt̄ affluētiſſimā caritatē ſuā. vñ ſap. ii. dicit̄. mi ſereris oīm dñe q2 oīa potes diſſimulas peccata hoīm ꝓpt̄ penitēciaꝫ Et ſecūda Petri. iii. c. De9 pacient̄ agit ꝓpter nos nolēs aliquē ꝑi re / ſed oēs ad pñiam reuerti. Pctōres aūt nō corrigunt̄ ex dina ex pectacione / ſꝫ poci9 malicia ꝓpria obdurātur in mēte. Hic apo9. ad Ro. ii. c. ait. An ignoras q2 benignitas dei ad pñiam te adducit / tu aūt ſecundū duriciā tuā ⁊ īpenitens cor tuū theſaurizas tibi irā ī die ire ⁊ reuelacionis iuſti iudicii dei. Siquidē ſi eēt aliquis potēs qui ī poteſtate ſua haberet filii ſui īterfectorē. Nōne mal9 eēt ſi eū viuere ꝑmitteret igit̄ a ſimili / ſꝫ peccādo noſmetipos q̄ ſum9 filii dei īterfi cimus ſpūaliter ⁊ tñ de9 ꝑmit nos viuere vita tꝑali ⁊ eciā vita ſpūi cuius nos filii dei ſum9 q2 vero peccātes nos īterficimus ꝓbat̄ ſap. xviii. c. homo ꝑ maliciā occidit animā ſuā ī ſe peccādo filiū dei ihe ſum xp̄m / qui in nobis eſt īterficim9. vñ hebre. vi. Rurſus mittit ſi bi ipis crucifigētes filiū dei. ⁊ glo. ſup Mat. Vere oīs homo mal9 quantū ad volūtatē ſuā ⁊ man9 mittit in deuꝫ ⁊ occidit eum.

¶ Capitulum tercium de abundancia diuine miſericordie que tanta eſt vt peccata omnia ⁊ ſuperet ⁊ antecellet.

Terci9 radi9 quo illuſtramur ad cognoſcendū dei ſuauitateꝫ dicit̄ abūdās miſeracio. Multa q̄ppe ex miſericordia dei pec catoribus ad ſe conuertentibus exibita. Sed quomō dices hoc poteſt eſſe verum cum Damaſcen9 dicat li. ii. c. xiii. Miſicor dia eſt triſticia in alienis malis / ſꝫ in deo nulla eſt triſticia ergo nec miſericordia. Ad quod rñdetur ſcḋm Ric. in. iiii. di. xxvi. Quod mi-ſericordia īportat duo. Vnum tāq̄ꝫ eēnciale. Aliud tāq̄ꝫ accidētale. Primū eſt ꝓmtitudo volūtatis ad ſubueniendum miſeris / in qua ē totuꝫ virtutis miſericordie eſſenciale. Secundum vero eſt paſſio tri-ſticie / que oritur in appetitu ſenſitiuo ex cognicione miſerie alteri9. Tercium ad ſecundum non eſt in deo miſericordia. Sed quantū ad primū eſt ſume miſericors / ita q2 miſericordia eſt in eo ſecundū eſſe

ctuum / ꝛ nõ ſecundũ paſſiõis defectũ. Concordat hiis bonauẽ. ꝛ Sco. xxvi. di. iiii. Et alex. in q̃rto ſũme. Et Tho. pria ptꝭ. q. xxii. Hic eſt ꝙ Anſhelm⁹ in monologion loquẽſ ad deũ ait. Miſericors es ꝙ miſe ricors ſaluas / peccatoribus pcis / miſericors nõ es / ꝙ nulla miſerie ↄpaſſione afficeris. Quãta aũt ſit latitudo hui⁹ diuine miſericordie ptꝫ in ſacra ſcriptura decretorũqꝫ ſentẽciis / ꝛ p̄mo ſapiẽs eccł. ii. c. ait. Magna miſericordia dei ꝛ pticipacio illius ↄuertentibus ad ſe. Quid addiciet narrare miſericordiã dei. Eccle. xviii. Letet anima noſtra in miſericordia ei⁹. Ibi. xv. Tu aũt domine ſuauis ꝛ ver⁹es ꝛ in miſericordia diſpões oĩa. Sap̃. li. Exo. xxxix. c. Dñator dñe de⁹ miſericors ꝛ clemẽs paciẽs ꝛ mlte miſericordie ꝛ verax. Et pſa. l. iiii. dicit dñs. In miſericordia ſẽpiterna miſert⁹ tui ſuꝫ / dicit redemptor tu⁹ dñs. Dereliquat ipi⁹ viã ſuã ꝛ vir iniqu⁹ cogitaciões ſuas ꝛ re uertat̃ ad dñm / ꝛ miſerebit̃ eius. pſa. lv. Inuocabis ꝛ dñs exclama bit adſum / ꝙ miſericors ſum dñs de⁹ tu⁹. pſa. lviii. Cõuertimini ad dñm deũ veſtrũ / ꝙ benign⁹ ꝛ miſericors eſt paciẽs ꝛ multe miſeri cordie ꝛ pſtabilis ſup maliciã. Joel. ii. Magnificata eſt vſqꝫ ad celos miſericordia tua. pſal. xxix. Tu aũt dñe ſuauis ꝛ mitis multe miſe ricordie omibus inuocantib⁹ te pſal. lxxxv. Laudate nomẽ ei⁹ quo niam ſuauis eſt de⁹ in eternũ miſericordia ei⁹. pſal. lxxxix. Mag na eſt ſup celos miſericordia tua. pſal. c. vii. De penitẽcia di. pria. c. Vide. Pius eſt dñs ꝛ miſericors qui vindictã tempat ab eo qui eã penitẽdo puenit. ꝛ de pe. di. l. c. ꝙ deitatis natura. hierõ. ait. ꝙ deita tis natura clemẽs eſt ꝛ pia magiſqꝫ ad indulgenciã pna q̃ȝ ad vindi ctam que nõ vult mortẽ peccatoris / ſed vt cõuertatur ꝛ viuat. Si quis poſt lapſũ peccatoꝝ ad verã penitenciã ſe ↄuerterit cito a ve ro miſericordie iudice veniã ĩpetrabit. ꝛ de pe. di. i. c. Nouit de⁹. ꝛ c. Si agam⁹. ꝛ. c. q̃ꝫobreꝫ. ꝛ. xxii. q. iiii. c. vn⁹q̃ſqꝫ. ꝛ. c. Incõicabilis. Nouit de⁹ mutare ſniam / ſi tu noueris mutare ꝓpoſituꝫ. i. emẽdare delictũ. Quid faciũt ergo peccatores. Cur nõ ad deũ reuertant̃ quã do tantã miſericordiã peccatores ĩpos ſuſcipiẽteꝫ inueniũt. Inq̃t. n. gre. in omel. Qui ſtare ↄtempſit ſalti poſt lapſuꝫ ſurgat reuertẽtes nos dñs clement̃ ãplectit̃ / ꝙ peccatoꝝ vita eſſe ĩdigna iã nõ poteſt q̃ fletib⁹ ſatuat̃. hec ille. Et de pe. di. i. c. In actõe. Cor ↄtritum ꝛ humiliatũ de⁹ nõ ſpnit. Et p ezechi. xviii. c. Dñs dicit. Nolo mortẽ peccatoris ſꝫ vt ↄuertat̃ ꝛ viuat Reuertimĩ ꝛ viuite Pau qꝫ ad ephe. ii. c. dicit. Deus diues eſt in miſericordia. Et iteruꝫ prima cor. primo Benedictus de⁹ ꝛ pater domini noſtri iheſu criſti pr̃ miſericordiaꝝ que omnia ↄſiderans deuotus Bern. ſuper cãtica ſermone. xxii. ait. Omnino propter manſuetudineꝫ que de te predicatur curꝛem⁹ poſt te domine Iheſu / audiẽtes ꝙ nõ ſpnis paupem / peccatoreꝫ nõ horre

as/ nō horruiſti oſtētentē latronē/ nō lacrimātē peccatricē/ nō chana
neam ſupplicantē/ nō deprehenſā in adulterio nō ſedentē i ptoloneo
nō ſupplicātē publicanū/ nō negantē diſcipulū/ nō pſecutores diſci
puloꝝ/ nō ipos crucifixores tuos/ hec ille. Nihil ergo i deū auſteꝝ
nihil tribile ē ad ſe venientibus peccatoribꝰ. Jō clamat. Venite ad
me opantes iniquitatē Venite ad me flumē idefficiens oīs caritatis
ad me q̄ vos creaui. Ad me q̄ vobis otuli tanta bñficia. Ad me qui
mltis annis vos expecto. Ad me qui dulciſſime vos iuito. Ad me
qui vos benigne ſuſcipio. Ad me q̄ vobis indulgeo. Ad me veſtrū
creatorē/ q̄ patus ſum dare vobis felicitatē regni celoꝝ quā nobis
ocedere dignet̄ qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum Amen.

¶ Sermo terciꝰ de diuina caritate in quo declarat̄/ q̄re deꝰ benedi
ctus ꝛ glorioſus multa peccata ꝛ omnia cuiuſcumq̧ grauitatis re
mittit vere penitentibus ad ſe redeuntibus.

Venite ad me omēs qui laboratis ꝛ onerati eſtis. Jterum
vbi ſup̄. Et ſi quodcūq̧ peccatū mortale/ qꝛ otra deū cuꝫ
ſit infinitū bonū malū infinitū merito dici poſſit/ verūta
men vnū altero grauiꝰ eſſe videt̄ reſpectu alicuꝰ circum
ſtancie/ nullus ſane mētis ābigit/ imo ꝛ pleriq̧ peccatores/ licet ali
os penitētes videāt/ tamē ſe illis grauiꝰ errare rōne cognoſcunt ra
cioneq̧ iudicāt Ob qd̓ i dubiū venit. Si dina caritas ad oēe pecca
ti genꝰ ad quoſcūq̧ peccatores ſe extēdat. Qd̓ quidem ſaluator nr̄
ſoluit i verbis p̄miſſis cū dicit. Venite ad me oēs. ſ. peccatores Jn q̄
bus verbis tercia flāma dine caritatis exprimit̄. vnde in p̄nti dicen
dum eſt ſub triplici concluſione. vꝫ.

Prima vocatur voliciōnis. ¶ Secunda vocatur remiſſionis.
¶ Tercia vocatur damnacionis. ¶ Capitulū primū qꝫ deꝰ ſuauis eſt
oibus ꝛ q̄liter intelligit̄ illud dictū ap̄li qꝫ vult oēs ſaluos fieri/ cuꝫ
tamen non omnes ſaluentur.

Prima ocluſio dicit̄ voliciōis i q̄ ſcire debemꝰ. Qd̓ deꝰ graciō
ſus quantū i ipo eſt vult omēs ſaluos fieri/ iuxta illud pſal.
Suauis eſt dn̄s vniuerſe miſeracōes eius ſup oīa opa eius
Ap̄ls aūt ad thi. ii. c. loquēs de liberaliſſima volūtate dei dicit. Oēs
hoīes vult ſaluos fieri/ ꝛ ad agnicionē veritatis venire. Sed n̄ ime
rito dubiū orit̄/ qꝛ cū nō oēs ſaluent̄ videt̄ qꝫ volūtas dei non ſit effi
cax vel dictū apoſtoli ē minꝰ verū. Ad qd̓ declarādū dic doctor ſe
raphicus Bonau. in primo di. xlvi. ꝛ Nicolaꝰ de lyra ſup hoc paſſu
Quod dictum apoſtoli tribus modis exponit̄. Vno modo vt ſit ibi
diſtribucio accomodata ſicut ꝛ hic. Omnis homo timet i mari ſecū
dum cōmunem modum loquendi intelligitur qui eſt in mari. Simili
ter Augu. exemplificat vt ſi dicat̄. Magiſter ille docet omnes pue

ros de illa ciuitate quia ſcȝ docet illos qui addiſcunt. Nullus enim docetur niſi per ipſum. Sic in propoſito poteſt eſſe ſenſus: de9 vult ſaluos fieri omnes homines qui ſaluantur quia nullus ſaluatur niſi velit deus. Secundo modo poteſt exponi vt ſit ibi diſtribucio ꝑ generibus ſingulorum ⁊ non pro ſingulis generuȝ Sic cū dicit᷑. Omne animal fuit in archa noe/ quia de omnibus generib9 animaliū fuerunt ibi aliqua indiuidua. ⁊ deus de omni genere vult aliquos ſaluoſ fieri ſcȝ de grecis: de latinis: de prelatis de ſubditis ⁊ de omi genere ⁊ ſic exponit magiſter ſentenciaꝝ in textu. di. xlvi. i. li. Tercio modo poteſt exponi de voluntate dei antecedente ⁊ non conſequente. Voluntas antecedens eſt qua quis vult aliquid abſolute. Volūtaſ autem que eſt conſequens eſt qua quis vult aliquid cōſideratis circumſtanciis. Volūtas antecedens eſt volūtas reſpectu eiuſdē propter quod deus hominem facit: ⁊ eſt irrefragabiliter bonoruȝ. Volūtas conſequens eſt qua vult aliqua ſecundum preſcienciam meritorum. Differencia autem inter hanc ⁊ illam voluntatem non eſt ſecundum diuerſitatem affectionis ſiue modi volendi qui ſit in deo: ſȝ ſecundum racionem cōnotandi ⁊ intelligendi ꝑut enim dicitur deū velle ſalutem: tum ex pte nature date tum ex parte gracie oblate/ dedit enim deus naturam ſecundum q̄ȝ poſſent cognoſcere ⁊ cognitum querere ⁊ queſitum inuenire/ ⁊ inuento inherere ac per hoc ſalutem obtinere graciam ſimili modo obtulit dum filium miſit/ cui9 precium omni ſaluti ſufficit. Leges eciā ⁊ mandata ſalutis tribuit ⁊ oſtendit ipſe inſup pro omnibus inquirentib9 et ꝓpe eſt omnibus inuocantib9 eum. Velle ergo hominē antecedēter ſaluare non ꝯnotat ſalutē. Velle aūt ꝯſequenter ſaluare eſt velle dare ſaluteȝ ei ꝙ facit ad ſalutē prouētū per ſuū auxiliū ⁊ graciā ⁊ ꝯnotat ſalutis euētum ⁊ ſic non eſt dicere/ ꝙ de9 vult omnes homines ſaluos fieri.

¶ Capitulū ſecundū qualiter de9 penitentib9 peccatorib9 remittit omne gen9 peccati ⁊ quomodo intelligitur de peccato in ſpirituȝ ſāctum ꝙ ſit irremiſſibile.

SEcūda ꝯcluſio dicit᷑ remiſſionis. Si eniȝ dn̄s vult omēs hoines ſaluos fieri qui ſaluari volūt. Adhuc remanȝ dubiū de peccato in ſpūȝ ſanctū. Poſito eniȝ ꝙ aliq̄s peccaſſet ī ſpūȝ ſanctū ⁊ reuerti velit. Vtrū de9 talē ad veniā ſuſcipet. Et videt᷑ ꝙ nō: ꝙ peccatū i ſpūm ſanctū eſt irremiſſibile: ptȝ ꝑ Augu. li. de fide ad Petrū vbi ait. Hii qui peccant in ſpūm ſanctū ſcȝ neqȝ hic/ neqȝ in futuro remitti dicim9. His reſpondendum eſt ſecunduȝ magiſtrū ſen. di. xliii. ii. li. Quod peccatū ī ſpūm ſanctū vix aut raro aut difficiliter remittit᷑. ſecundū. n. alex. de hal. in. iii. ſūme vbi tractat ꝺ remiſſione peccati ade. Peccatum tripliciter dicit᷑ irremiſſibile ſcȝ.

Negatiue· ¶ Priuatiue· Contrarie·
¶ Negatiue eſt illud ꝙ nullo modo poteſt remitti· Et illo modo eſt
irremiſſibile peccatum Luciferi ⁊ aliorum dampnatorum· Priua
tiue dicitur irremiſſibile quod non habet aliquid dignum vt remitta
tur/ ⁊ ſic omne peccatum mortale eſt irremiſſibile/ quia nullum pec
catum mortale habet aliquid per quod ſit dignuꝫ remiſſione. Contra
rie vero dicitur irremiſſibile/ quia habet contrariam diſpoſicionē ad
remittenduꝫ ſine qua nullo modo poteſt remitti· Et illo modo eſt ir
remiſſibile peccatum in ſpiritum ſanctuꝫ/ quod directe eſt contra ef
fectum ſpūs ſancti/ qui quidē dicitur gracia penitēcialis. Huius au
tem peccati ſex ſunt ſpecies/ vt pꝫ per Augu· in enchiridion/ et de
fide ad Petrum· Et in li· de ſermone dei in monte· Et in li· de baptiſ
mo paruulorꝫ/ quaruꝫ ſpecierū numerus aſſignatur ſecundū Bona·
in ſecundo di· xliii· ¶ Deſperacio· Preſūpcio· Inuidia fr̄ne caritatis·
Obſtinacio· ffinalis impenitencia· Impugnacio veritatis agnite·
¶ Quod cum peccatum in ſpiritum ſanctuꝫ ſit contra penitencialeꝫ
graciam· Et tunc aut eſt contra ipſam racione ſui/ aut racione ante
cedencium aut racione ſubſequencium· Si racione antecedenciuꝫ cū
ad penitenciam antecedant timor ⁊ ſpes tanq̄ꝫ due mole/ cōtra timo
rem eſt p̄ſumpcio/ contra ſpem eſt deſperacio. Si racione conſequen
cium/ cum ad penitenciā conſequitur emendacio que cōſiſtit in duo
bus ſcꝫ in vera confeſſione ⁊ bona ſatiſfactione ſic ſumūtur due ſpe
cies quarum vna eſt impugnacio veritatis agnite· Alia eſt deteſta
cio boni/ ſeu racione ſui/ ſic eſt obſtinacio que comprehendit eciam
finalem impenitenciā· Dicitur ergo peccatum in ſpūm ſanctum irre
miſſibile magis q̄ꝫ aliorum peccatorum genera ꝓ eo ꝙ non tantū re
pugnat gracie ſed eciam diſpoſicioni ad veniam ⁊ graciam ſuſcipiē
dam· Remiſſibile autem eſt tum racione diuine potencie remittētis
tum ꝙ homo poteſt de illo penitere excepto peccato finalis impenitē
cie· Hec autem finalis impenitencia dicitur duplex/ ſicut ⁊ perſeue
rancia· Nam perſeuerancia vno modo dicitur ꝓpoſitum pſeuerandi
Alio modo dicitur continua pmanencia in bonum vſq; in finem ſic
⁊ impenitencia· Vno modo dicitur ꝓpoſitum nō penitendi· Alio mo
do dicitur continua permanencia in malo· Impenitencia primo mō
put dicitur ꝓpoſitum non penitendi eſt peccatum irremiſſibile quia
vix remittitur eo ꝙ tale ꝓpoſitum claudit viam ad graciam ⁊ impe
dit ingreſſum ſpūs ſancti/ tamen poſſibile eſt ꝙ illud peccatuꝫ inter
dum/ licet non ſemp remittatur/ ſed impenitencia ſecundo modo di
cta nullo modo poteſt remitti/ Hec autem nemini eſt attribuēda vſ
q; ad illud inſtans in quo poſſet dici de aliquo ꝙ finalit̄ ſit ipenitēs·

¶ Capitulum tercium de peccato dampnatorum ꝙ talibus eciã remitte
ret ſi ipſi verã penitenciã facerent ⁊ ꝙ penitẽcia eorum nihil valet.

T Ercia cõcluſio dicitur damnacionis. nam licet ea que dicta
ſunt locum habeant in his que peccant in via / ⁊ emendãtur
dum viuunt in hoc ſeculo / tamen nullo pacto extẽdi poſſũt
ad eos qui in inferno damnati ſunt per penitenciam diffinitiuã / his
nunq̃ꝫ deus veniam dabit / ⁊ tamen penitenciam agent / ſicut patet
ſap. v. c. dicentes intra ſe penitenciam agentes / ergo videtur ꝙ dei
benignitas non ſit omnibus cõmunis / neqꝫ omnes penitenciã agẽ
tes dei ſuauitatem inueniunt. Ad quod dicendum eſt ſecundum Bo
na. in iiii. di. xiiii. Quod agere penitenciam ſine dolore de culpa ſua
cõmiſſa poteſt eſſe dupliciter / aut ꝓpter leſionem nature / aut ꝓpter
offenſionem maieſtatis diuine. Primam penitenciaꝫ habere quis po
teſt ex ſola natura ſine aliquo munere gracie / ſicut eniꝫ homo natu
raliter ſe diligit / ſic eciam odit omne ꝓpter quod malum incurrit / et
talis penitencia eſt in damnatis ⁊ in malis. Fuit hec i anthioco ſce
leſtiſſimo / de quo dicitur. ii. li. Macha. ix. c. Orabat ſceleſtum domi
minum a quo non erat miſericordiaꝫ conſecuturꝰ. Fuit eciã in Eſau
de quo dicitur ad hebre. xii. Non inuenit locum penitẽcie / quãq̃ꝫ cũ
lacrimis poſtulaſſet eam / hanc dominus non acceptat / nec quis ſic
penitens inuenit graciam vel veniam. Alia eſt penitẽcia qua quis
penitet ꝓpter dei offenſam / ⁊ hec non eſt ſine diuina gracia gratuꝫ
faciente vel gratis data que deo placet / et quoniam diabolus hanc
habere non poteſt / ideo nec veniam habere poteſt. Sed ſi per impoſſi
bile poneretur ꝙ diabolus ⁊ damnati poſſent habere hanc penitẽ
ciam / tunc dominus daret eis graciaꝫ. vnde de diabolis loquẽs Ber.
in li. de gradibus humilitatis ait. ſic eniꝫ deus temptauit in vindi
cta ſentenciam vt ſi vellet reſpicere veniam non neget. nulluꝫ ergo
peccatum eſt tam graue / tam ponderoſum ꝙ deus clemẽtiſſimꝰ pec
catoribus non remittat / ſiue ſit mortale ſimplex / ſiue ſit in ſpiritum
ſanctum ſiue in deum. vnde Criſo. de. pe. di. iii. c. Talis. Ait talis
eſt mihi crede / talis erga homines dei pietas nunq̃ꝫ ſpernit penitẽ
ciam ſi ei ſincere ⁊ ſimpliciter offeratur. Et ſi ad ſummuꝫ quis ꝑue
niat malorum / ⁊ inde tamẽ nolit reuerti ad veritatis viam ſuſcipit
libenter ⁊ amplectitur. hec ille. Et hiero. ad occeanũ de hac ſic dicit.
Que peccata fletus ille nõ purgat quas inueteratas maculas hec la
mẽta nõ abluãt petrꝰ trinã negacionẽ trina cõfeſſione deleuit Aarõ
⁊ ſacrilegium ⁊ cõpilatum ex auro intuli caput ſupne coherere mi
ſericordie preces Dauid ſancti ⁊ manſuetiſſimi viri homicidiuꝫ pa
riter et adulterium ſeptem dierum emendauit fames iacebat in terra
voluptabatur in cinere ⁊ oblitus eſt rege maieſtatis lumeꝫ querebat

mi tenebris illumiqꝫ tantuꝫ reſpiciens quē offēderat lacrimabili voce dicebat. Tibi ſoli peccaui ⁊ malum coꝛam te feci / ⁊ redde mihi leticiam ſalutaris tui / ⁊ ſpiritu pꝛincipali confirma me / atqꝫ ita factū eſt / vt qui me docuerat virtutibus ſuis quomodo ſtans non caderē doceret per penitenciam quomodo cadens reſurgerē. hec ille. De ipo quoqꝫ Dauid peccatoꝛe grauiſſimo. Idem hiero. ad ſabianū diaconū lapſum ita ſcribit. Totam penitenciam peccatoꝛis oſtendit quoniaꝫ ingreſſus eſt Dauid ad Berſabe vxoꝛem Vrie Ethei ⁊ natan ꝓphe tante coꝛrectus reſpondit dicēs. Peccaui. Statiqꝫ meruit audire / et dominus abſtulit a te peccatum adulterio iunxerat homicidiū. Et inde conuerſus ad lacrimas ait. Miſerere mei deus ſecunduꝫ magnā miſericoꝛdiam tuam. ⁊ ſecundum multi. mi. tuaꝝ dele iniquitatem meam. Magnum enim peccatuꝫ magna indigebat miſericoꝛdia. vñ iungit ⁊ dicit. Amplius laua me ab iniquitate mea et a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meā ego cognoſco / ⁊ deli. m. co. m. eſt ſemper. Tibi ſoli peccaui. Rex enim alium non timebat ⁊ malum coꝛam te feci vt iuſtificeris in ſermonibus tuis ⁊ vincas me cū iudicaris. Concluſit eniꝫ deus omnia ſub peccato vt omnibus miſereatur tantūqꝫ pꝛofecit vt dudum peccatoꝛ ⁊ penitens tranſierit in verū ⁊ dicat / docebo iniquos vias tuas. Hec hiero. vbi ſupꝛa. Hoc vero quod dictū eſt de Dauid notatur. ii. Re. xii. c. Vbi narratur ꝙ poſt adulterium pariter ⁊ homicidium per Dauid cōmiſſum cum ei cōminaretur nathan ꝓpheta iudiciuꝫ domini dixit ad Nathan. Peccaui domine ¶ Statim audiuit Nathan reſpondentem / ⁊ dominus tranſtulit peccatum tuum / ſed ꝓ omni diximus concluſionem vt ſciant peccatoꝛes omnes ꝙꝫ ampla ſit caritas ⁊ benignitas ſūmi dei Et adhoc occurrit quoddā exemplum nature ſtupendum ⁊ admirabile / ſicut habet̄ in legenda ſancti baſilii. Vir quidā venerabilis eraclius nomine filiam ſuam habens vnicaꝫ quā diſponebat domino cō ſecrare. Diabolus vero callidus ⁊ aſtutus inflāmauit ſupermoduꝫ vnum de ſeruis ſuis in amoꝛe puelle. Hic cum impoſſibile iudicarꝫ poſſe i amplexus tam nobilis puelle / ⁊ domini ſui filie peruenire accerſiuit maleficuꝫ quendam ſubſidium ab eo auxilium malefici poſtulans pmiſſo pꝛecio / cui ille reſpondit. Si vis mittā te ad dominū meum diabolum / cui ſi volueris obtemperare / fauebit tibi / et completum erit deſiderium tuum / ⁊ pſpera queqꝫ ſuccedent. Ad quem iuuenis ibo inquit modum terminumqꝫ eundi inſinua. Ille igitur maleficus ad diabolum per pdictum Iuuenem miſit hec verba. quoniā quidem mi domine ſtudium meum eſt omnes quos poſſū tue adducere voluntati Mitto tibi hunc iuuenem pꝛecoꝛ tibi vt ſuum deſiderium aſſequat̄ / ⁊ dans hanc epiſtolaꝫ iuueni dixit. Vade tali hoꝛa

noctis ad monumentū gentilis ibiqꝫ acclama demones/ ⁊ hanc car
tam in aere exalta ⁊ ſtatim aderit tibi. Qui iuuenis hoc faciens/ ⁊
ſubito apparuit tenebrarum princeps cum ſua cōmitiua. Et epiſto
la plecta dixit ad eum. Crede in me. Qui ait credo domine/ et dia-
bolus/ abnegas deum tuum/ cui reſpondit/ abnego/ dixitqꝫ diabolꝯ
ne a te decipiar/ fac mihi manu tua ſcriptū in quo ꝯfitearis te xp̄o
⁊ baptiſmo ⁊ xpriſtiane renūciare pfeſſioni/ qui fecit ſcriptum qua-
liter xpriſto abrenūciaſſet/ ⁊ diaboli ſeruituti ſe mācipaſſet. At dia
bolus miſſis ſpiritibus fornicacionis ad cor puelle inflāmandum in
amore iuuenis diſparuitqꝫ diaboꝯ/ poſt elapſis diebus adeo puella
in iuuenis amore conuerſa eſt vt patri diceret/ vel mihi iuuenē ta
lem in virum tradas/ vel mortuam me cito videbis ⁊ cum nulla p
ſuaſione poſſet eam pater lugēs et dolens ab hoc pposito nō poſſet
ammouere eam predicto iuueni deſpōſauit/ qui cum diebus aliqui-
bus moraretur cum vxore ſua nouiter ducta notatꝯ eſt a multis q͡
nihil criſtiani erat in eo/ videbāt eum eccleſias fugere crucis ſignū
horrere ⁊ dei verba ſpernere atqꝫ alia facere que bono viro non con
ueniunt Retulerunt hii qui obſeruabant vxori ſue quid viderāt q̄d
de iuuene ſentirent. Jlla vero diligenter inquirēdo a viro didicit ve
ritatem ⁊ ptimeſcēs Juuenem valde flexit vt ambo ad ſanctū Baſi
linm pgerent/ ad queꝫ cum veniſſent/ ⁊ ſibi oīa narrata. Ait ad iu
uenem. Vis reuerti fili. Velleꝫ inquit ſed non poſſum/ obligatus
enim ſum ſcriptura ppria ad diabolo ſeruiendum. cui Baſilius non
ſit tibi cure/ benignus eſt enim dominus et te penitentem ſuſcipiet
Et continuo apprehendēs eum ſignum crucis impreſſit in frontem
eius/ incluſumqꝫ in cellula quadā poſt tres dies eum viſitauit/ queꝫ
iuuenis libenter vidit dixitqꝫ. O pater terribiles ſūt clamores demo
num/ qui tenentes ſcriptum meum in manu dicunt. Tu veniſti ad
nos/ ⁊ non nos a te. Dixitqꝫ ei ſanctus Baſilius. Noli timere fili/
⁊ iterum eo recluſo p ipſo orauit/ poſt aliquot dies iterum viſitauit
eum. Cui iuuenis ait. O pater a lōge nec audio clamores demonū
⁊ minas ⁊ nō video ipſos quo ꝯfortato ſanctꝯ Baſiliꝯ diſceſſit. alia
vero die ad eū rediit. cui iuuenis. Bene inquit habeo pater. vidi nā
qꝫ hodie in viſu te pugnantem ⁊ vincentē diaboluꝫ poſt hoc educēs
eum clerum ⁊ populum fecit congregari ⁊ omēs monuit orare pro
iuuene quem tenens manu ducebat ad eccleſiaꝫ/ ⁊ ecce diabolus cū
ſua cōmitiua ad eum venit ⁊ conabatur rapere iuuenem de manu
eius. Qui clamabat ſancte dei adiuua me. Diabolꝯ vero dicebat O
baſilii preiudicas mihi ipſe venit ad me. Ecce ego eius ſcriptum/ tūc
omēs qui aderant clamauerūt kyrieleſon. Et orante baſilio ecce car
ta p aerem delata ⁊ ab omnibus viſa venit ad manus baſilii/ quaꝫ

ipſe ſuſcipiens dixit iuueni. Cognoſcis has lr̃as frater? Et ille mee
ſunt domine. Et frangit tabulas ſcriptum in ſignuꝫ remiſſionis cul
pe tam grandis: ⁊ regulam ſibi bene viuendi docuit. Recepit ergo iu
uenis tanti ſceleris remiſſionem qui deuꝫ reliquerat qui diabolo ſe
dederat: qui vitam ſeu ſalutem ſuam in obliuionē tradiderat. O am
plitudo miſericordie dei. ¶ O abundancia diuine pietatis! quis de-
ſperabit. O omniū peccatorum portus refugiū ſalus ⁊ vita. Reuerti
mini ergo peccatores ad deum non terreamini peccatorum magnitu-
dine quocūqꝫ peccato longe maior eſt dei miſericordia: quam nobis
ſua gr̃a hic partiri dignet̃ vltio nos pducens ad etnā gloriā. Amē.

¶ Sermo quartus de diuina caritate in quo declaratur quantuꝫ ipſe
deus benignus condeſcendit humane fragilitati remediādo peccata
ſepius iterata a quibus paucis ſe abſtinēt et qualiter remittit eciā
multitudinem peccatorum.

Venite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati eſtis. Iteruꝫ
vbi ſup̃. Nihil ſi recte conſpicimus debilius eſt humana
mente: que velud arūdo a vento agitata facile mouetur
facile flectitur: facileqꝫ bono accepto deficit ⁊ ad maluꝫ
conuertitur. Eſt vtiqꝫ hec in multis infirmitas laborioſa vt poſt pe-
nitenciam poſt ſuſceptam indulgenciam peccatorum relabant̃ in ſce-
lera multo plura illis in quibus pantea fuerant abſoluti. Quibus
volens deus oſtendere ſuam caritatem eos ad ſe vocat eciā ſuccur
rere huic neceſſitati ſua benignitate ſpōpondens ait enim. Venite ad
me omnes qui laboratis ſcꝫ ſepius peccando peccataqꝫ mlta inſimul
aggregando: ꝙ ⁊ vobis ſum indulgere paratus. Ad quod plenius
intelligenduꝫ eſt in preſenti ſermone de quarta flāma diuine carita
tis que multiplicitas vocatur dicendum eſt. p cuius declaracione no
tabimus tres concluſiones. ¶ Prima dicitur rumacionis.
Secunda dicitur replicacionis. Tercia dicit̃ mltiplicaciōis.

¶ Capitulum primum in quo aperitur error eorum qui dicunt ꝙ ſi ho
mo poſt penitēciā cadat vel recidiuꝫ ꝙ illa penitencia nō fuerit vera.

Prima concluſio dicitur Rumacionis vbi veritatem hanc aſ
ſerimus ſcꝫ. Quod homo poſt penitenciam poteſt iterum re
uertere in peccatum: ⁊ indigere miſericordia dei. Sed cōtra
hoc arguunt nōnulli dicentes. Quod ſi homo cadat a penitencia vel
vt clarius dicam. Si homo poſt penitenciam peccat ꝙ illa non fuit
vera penitencia. Curant autem illud pbare auctoritatib9 ſanctoruꝫ
Nam vt de pe. di. iii. Ambroſius in ſermone quadrageſime ait. Pe-
nitencia eſt mala preterita plangere: ⁊ plangenda iterum non cōmit
tere. ergo qui iterum peccat verā penitenciā non facit. ¶ Item gre.
ait. Penitenciā quippe agere eſt ⁊ perpetrata mala plangere: ⁊ plā

genda iterum nō perpetrare. Nā qui ſic alia deplorat vt tamen alia
cōmittat adhuc penitenciā agere / aut ſimulat aut ignorat. Et iterū
yſidorus de ſūmo bono inquit. Irriſor eſt non penitēs qui adhuc agit
quod penitet nec videtur deum poſcere ſubditus ſed ſubſanare ſup
bus. Et augu. in li. ſoliloquiorum. Inanis eſt penitencia inquit quam
ſequens culpa coinquinat. ergo ex his auctoritatibus videtur. Quod
penitēcia quā ſequitur culpa nulla eſt nec vera eſt. ergo ſi homies
experiencia certa conſpexerint ſe poſt penitenciā ad peccata prolapſos
eaqꝫ penitēcia nulla fuerit. Quid aliud remanet niſi vt timentes ru
inam bonum facere nunqꝫ velit. Auertat deus ꝙ ita eſſe credimus
imo ſi quis hanc poſicionē teneret ꝙ ſi homo cadat a penitencia ꝙ
penitencia illa non fuit vera / vel poſt quecunqꝫ conceptum bonum.
ſi ab illo diſtat ꝙ illud bonum verum bonum non fuerit tanqꝫ here-
ticus ab omnibus eſt vitandus. Fuit hic antiquus error impii mani-
chei quē hodierna die pleriqꝫ hypocrite ignorantes ⁊ preſumptuoſi
publice in verbis ⁊ ſcripturis ſuis dogmatizant. Nam ego cum con
uerſarer cum fratribus quibuſdā ordinis me. / qui ſe arroganti vo-
cabulo de obſeruancia vocari ⁊ euocare gloriabātur. Inter ceteras
eorum inepcias audiui ſepiſſime publice dici / non ab vno ſolo ſed a
diuerſis. Quod ſi quis poſt ingreſſum religionis poſt exempla vir
tutum rediſſet ad vomitum eum nūqꝫ in veritate benefeciſſe. Inſu
per ⁊ frater Nicolaus de auſmo dictus eſt ex prouincia marchie homo
ſcandaloſus ⁊ ſcrupuloſus valde in ſuo libello quē quadriga voluit
nominari in quo errores multos ⁊ eciā probabiles ſcripſit in tractatu
de confeſſione dicit. In ſentencia illa verba apparet non eum eſſe ve
re contritum / nec veram egiſſe penitenciā qui breui ſpacio pſeuera
uerit in bono / ⁊ quaſi recidiauerit. Pro quibus omnibus confutan
dis notandum eſt ſecundum doctrinam Alex. de hal. in. iiii. volui
ſūme ſue. Quod veritas penitencie accipitur dupliciter ſicut ⁊ veri
tas cuiuſlibet virtutis. Vno modo enī virtus vera dicitur que ha
bet verum virtutis opus vel nata eſt habere qātum eſt de ſe / ⁊ hoc
eſt eſſe de ſciencia virtutis. Alio modo dicitur virtus vera que pro
ducit in finem ⁊ hec veritas non eſt eſſencialis virtuti ſed tantū di
cit virtutis continuacionem. Si ergo primo modo dicatur. Peniten
cia vera que verum virtutis habet actum ſic de penitencie veritate
eſt deteſtari malum cōmiſſum / ⁊ pro illo tempore nullum cōmittere
⁊ de futuro proponere non cōmittere. In hoc ſtatu ſi quis decederet ſal
uus eſſet / ⁊ tamen ab his omnibus poteſt homo cadere / ⁊ ita a peni
tencia vera veritate primo modo dicta. Si autem dicatur penitēcia
vera que perducit in finem vt finalis et continuata ab hac non eſt
cadere. Nam ſi quis longo tempore in penitencia permanſiſſet in qua ſi

fuiſſet mortuus fuiſſet aggregatus numero electorū poſtea in pec
cato mortali moreretur preterita penitencia ipſum non ſaluaret. nō
remanet tamen quin penitencia illa non fuerit vera: imo eciam ve
riſſima: ⁊ ab illa poteſt homo cadere. Patet hoc in niniuitis hoībꝰ
qui per penitenciam agentes in predicacione Jone ſubterfugere ſb
uerſionis interitum meruerunt. Non enim conſecuti fuiſſet graciā
niſi illa fuiſſet penitencia. Et tamen notatur in. c. Sicut igitur nini
uite de. pe. di. iii. quia poſtea ad vomitum ſunt reuerſi ex ira dei eoꝝ
ciuitas a rege medorum ſubuerſa eſt regnante apud hebreos Joſia.
Et eciaʒ ad hec conueniens eſt exempluʒ Dauid de quo ſecūdi Re.
xii. c. dicitur. Quod de peccato mortis vere penituit: ⁊ dominus pe
nitenciam eius acceptauit. Poſtq̄ʒ peccauit iterum numerando populū
prut plenius legitur ſecundi Re. penultimo. c. Et nihilominus prima
eius penitencia a qua cecidit fuit vera. Intelligende itaqꝫ ſunt au
ctoritates in contrarium adducte. Nam ſecundum gracianū de pe
di. iii. c. Sed verba. Jlla verba auctoritatum nō ad diuerſa tempora
ſed ad idem tempus referūtur: vt ſcʒ eo tēpore quo quis deflet ma
la que cōmiſit ⁊ penitenciam facit nō peccet ⁊ ſcelera non cōmittat
Penitencia equidē habet eſſe in libero arbitrio ſecundum ſtatū vie
qꝫ conuertibile eſt: et poteſt a bono in malum et a malo in bonum
ſepius exire.

¶ Capitulum ſecundum qualiter deus non tantū ſemel ſed pluries peccatoribus penitentibꝰ remittit omnia peccata ⁊ quare penitencia poteſt iterari baptiſmus vero non.

Secunda concluſio dicitur Replicacionis. Nā licet homo poſ
ſit a vera penitencia cadere in peccatum: poteſt tamē ſepiꝰ
per penitenciam ſurgere ⁊ dei miſericordiam inuenire. Con
tra quā ſētenciam plurimiqꝫ conueniunt aſſerentes non niſi ſemel
conceſſum peccatoribus fore per penitenciam a peccato reſilire. Et li
cet homo vt dictum eſt a vera penitencia valeat ruere non tamē po
teſt penitenciam iterum agere fructuoſaʒ. Arguunt aūt qd ambro.
dicit in. c. Reperiuntur de pe. di. iii. Sicut vnū eſt baptiſma: ita vna
eſt penitencia. quibus Reſpondendū eſt ſecunduʒ Bonaū. in quarto
di. xiiii. Qui dictum Ambroſii intelligit de penitencia ſolenni secū
dum morem aliquarum eccleſiarum: non autem de penitēcia cordis
qua peccator mente ad deum conuertitur. Quare autem penitencia
poteſt iterari baptiſmus vero non: pbatur tripliciter. Primo quia ī
baptiſmo īprimiť caracter qui eſt indelebilis. Jn penitencia vero nō
Secundo quia baptiſmus eſt contra morbum nō iterabilem qualis ē
originalis culpa Sed penitencia contra morbuʒ iterabilē qualis eſt
morbus peccati actualis ⁊ medicinam debet aptari morbo. Tercio

quia baptiſmus habet totam efficaciā a paſſione xpiſti. Sed penitē
cia non tantum a paſſione criſti/ ſed eciam ab actu noſtro. Ideo bap
tiſmus non iteratur ſicut ⁊ penitencia. Penitencia vero iteratur ſe
cundum ꝙ voluntas noſtra conuertitur ⁊ reuertitur. dicere ergo ꝙ
penitencia non poſſit iterari eſt error crudeliſſimus claudēs viſcera
diuine miſericordie cogēs omnes peccatores ad deſperandū vt ſciāt
omnes peccatores. Quod deus miſericors ⁊ clementiſſimus paratus
eſt indulgere/ non tantū ſemel/ ſed bis ter milies ⁊c. Vnde ⁊ dicit
dominus ihesus Mat. xviii. c. Interrogāti petro ⁊ dicēti. Si pecca
uerit in me frater meus vſq; ſepcies dimittā ei. Reſpondit ei iheſus
Non ſolum tibi dico vſq; ſepcies/ ſed vſq; ad ſeptuagies ſepcies. i.
tociens quociens ſecundum hiero. Et ponitur numerus finitus pro
numero infinito. Hec Augu. de pe. di. iii. c. Adhuc iſtant ait. Quo
niā quottidiana eſt confeſſio optet vt quottidiana ſit remiſſio. Cur
docuiſſet dominus orātes dicere/ dimitte nobis debita noſtra niſi ipe
nobis pſeueret miſericors qui nos ab hac peticione non vult defice
re. hec ſup Augu. hiero. autem ad Ruſticum ſcribit. Sepcies in die
cadit iuſtus/ ⁊ reſurget. Si cadit quomodo iuſtus. ſi iuſtus quomo
do cadit/ ſed iuſti vocabulum non amittit qui per penitenciā ſem
per ſurgit ⁊ non ſolum ſepcies/ ſed ſeptuagies ſepcies delinquenti
ſi conuertatur ad penitenciā peccata donantur/ plus diligit. hec ille
Ad hoc iterum Lactancius. vi. li. diuinarum inſtitucionū aduerſus
gentes ait. Nemo enim poteſt eſſe tam circumſpectus/ tā prudēs
quin aliquando labatur. Et idcirco deus imbecillitatem noſtram ſciēſ
p ſua pietate aperuit homini portū ſalutis huic neceſſitati cui fra-
gilitas noſtra ſubiecta eſt medicina penitencie ſubuenire. Et leo de p.
d. i. c. Multiplex miſericordia dei inquit. Multiplex miſericordia dei
lapſis humanis ſubuenit/ vt non ſolū per baptiſmi graciā ſed eciā
per penitencie medicinā ſpes vite repetur eterne/ vt qui regeneracio
nis dona violaſſet pprio ſe iudicio damnantes ad remiſſionem crimi
num puenirent. Quid igitur peccatores ſe excuſando reſpondebunt
Quid gracioſius poſſunt audire de deo/ qui tot multiplicatis vici-
bus veniam pollicetur his qui ab eius amore/ non ſemel tantum/ ſʒ
tociens ppria malicia cadunt. Aperi cor tuum o peccator negligens
Et vide ſi erga te blandus ſit deus. Eſto quippe vt nunc ad ipſū re
uertaris. Et dicas ei peccaui ⁊ ſtatī indulget tibi. Et modico inter
uallo temporis occurrente iterum peccata priſtina vel peiora com-
mittere/ ſi reuertaris ad deum/ ⁊ dicas ei. Heu me infelicem pecca
ui doleo. Ignoſce mihi aduc iterū impetres quod optas adhuc poſt
paululum pposito bone volūtatis relicto recidiuas grauiora facino
ra pſequendo poſtq; ſi cōpuncto corde ad deū clamaueris pro remiſ

ſione impetranda exaudiet te.

¶Capitulum tercium qualiter deus remittit peccatori penitenti mul-
ta peccata / nec propter multitudinem negat ei veniam.

T Ercia concluſio dicitur multiplicacionis. Oſtendit enim deus
peccatoribus caritatem ſuam cum ſi i vno ſolo ſi fieri poſſet
omnium malorum / ſiue demonū / ſiue hominum eſſent pecca
ta omnium hereticorum idolatrarum omnium homicidarum / ⁊ huiſmo-
di. Hic tamen ad deum conuerti deſiderans benigne ſuſcipitur / nec
deſpicitur ob tantam congeriem peccatorum iniquitatūque quod vtique
verum conſtat eſſe auctoritate. Iſaiaſque in pſona dei. xliiii. c. ait. De
lebo iniquitates tuas vt nubem / ⁊ quaſi nebulam peccata tua. Dicit
iniquitates in plurali ad notandum quod plura ⁊ multa peccata remit
tit eciam ſi in vno inueniantur. Idipm voluit dominus oſtendere per
ezechi. xviii. c. Vbi ait. Si impius egerit penitenciam ab omnib9 pec
catis ſuis que opatus eſt / ⁊ cuſtodierit vniuerſa precepta mea ⁊ fe
cerit iudicium ⁊ iuſticiam vita viuet ⁊ non morietur omnium iniq
tatum eius quas opatus eſt non recordabor. Dicit ergo deus remiſ
ſurum ſe non aliqua / ſed omnia atque non ſe recordaturum. Aduer-
tendum tamen eſt in eo quod dicit. Non recordabor. quia recordari poteſt
dupliciter intelligi. Primo quantum ad ſimplicem obliuionem ⁊ hoc
modo non conuenit deo / quia omnia ſunt preterita preſencia et futu-
ra. Alio modo non recordari poteſt intelligi quantum ad vindictam
⁊ punicionem ſi quis recordatur de alicuius peccato ad ipſum puni
endum ⁊ iudicandum / ⁊ hoc modo non recordari dicitur de deo. Cum
ergo dicitur. Non recordabor ſenſus eſt iſte. Cum peccatorem peni-
tentem conſpexero / ita eum videbo ac ſi nūquam peccaſſet. Igitur exau
di tu anima vocem clamantis dei qui ad te loquitur / tibique dicit con
ſuga mea. Tu fornicata es cum amatoribus multis / tamen reuerte
re ad me ⁊ ego ſuſcipiam te. Cur tam dura es. O ingrata creatura /
cur non mollitur cor tuum ad vocem tam dulcem celeſtis ſponſi for
te dices. Timeo ipſum ⁊ deſpero propter multitudinem peccatorum me
orum an non audiſti que dixi paulo ante. Sed adhuc vt ſpes tua ſub
leuetur ſpeculare ⁊ conſidera illam peccatricem magdalenam cui domi
nus peccata dimiſit. O quam multa ⁊ varia cōmiſerat contra deum cum
perdicione animarum ſuorum primorum / ⁊ tamen ſcribitur Luc. vii.
c. Dixit ihesus criſt9 phariſeo qui de ipa murmurabat. Remittun
tur peccata multa. Marcus in euangelio ſuo aſſerit ihesum criſtū
ab illa eieciſſe. vii. demonia per que ſecundum Grego. in omel. ſu-
per luc. viciorū vniuerſitas deſignatur. O magna olim peccatrix. nūc
vero ſancta quid remiſit tibi lacrimanti criſtus nunquid vnum pec
catum certe inquiet omnes euangelicam vocē perſcrutātes nō vnū

ſed plura mihi dimiſſa ſunt vtinam omnes peccatores mundi ad pe
des iheſu currerēt ſicut ⁊ ego: q᷑ vnicuiqꝫ diceret. Remittunt̄ tibi
peccata tua: q̄ oībus nobis remittat dn̄s noſter iheſus xp̄s ſaluator
ſeculi ꝯcedens hic nobis gr̄az demū ꝑducēs nos ad eternaꝫ gloriā q̄
ſit benedict9 exaltatus magnificat9 in ſecula ſeculoruꝫ Amen.

¶ Sermo quintus de diuina caritate: i quo oſtenditur q̄ꝫ ardens ſit amor diuinus vt ſaluentur peccatores eciaꝫ in extremo vite ſi vere penitenciam egerint libenter ſuſcipit.

VEnite ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati eſtis. iteruꝫ vbi
ſup̄ ⁊c̄. Rem grandē de caritate diuia aggrediar in p̄nti
ſermone in quo ꝯtemplabimī latitudinē diuini amoris q̄ tā
vehemēs ⁊ ardētiſſim9 eſt erga quoſlibet pc̄tōres vt ſal
uentur vt poſt inueteratā in malis ꝯſuetudinē diut̄nāqꝫ ꝑſeueran
ciam ſi ſe corrigere voluerit benigne adhuc eis veniā ꝑbet hoc vti=
qꝫ in quita flāma amoris ſaluator exꝑſſit cū dixit. Venite ad me oēſ
qui la. ⁊ one. eſtis ⁊c̄. Onus ſiquidē pc̄tōꝝ vetuſtatē ꝯſuetudinēqꝫ
deſignat q̄ aggrauat illos qui penitenciam differunt non ſoluꝫ vſqꝫ
ad decrepitam ſenectutem: verū eciā vſqꝫ ad extremum vite: hos
tamen ita tardos ac ſero penitentibus ſpōdet redēptor mūdi pecca=
torum indulgenciaꝫ. Ob qđ in p̄ſenti ſermone apiam hanc flāmam
more ſolito ſub triplici concluſione.

Pria ꝯcluſio vocat̄ difficltas. ¶ Scđa ꝯcluſio vocat̄ poſſibilitas
Tercia concluſio vocatur remiſſibilitas.

¶ Capitulū primū qualiter hi qui penitenciā differūt vſqꝫ ad extremum vite vix p̄nt vere penitere ꝓpter īpedimenta q̄ p̄nt occurrere.

PRima concluſio dicit̄ difficultas. Differre ſiquidē penitēciā
vſqꝫ ad extremū vite in malo ꝑſeuerādo ꝑiculoſiſſimū eſt:
qnia difficile eſt vt poſſit quis tunc digne penitenciam age
re ꝓpter quinqꝫ impedimenta que poſſunt occurrere.

Primū dicit̄ paſſionū alteracio. ¶ Secūdū dicit̄ caritatis priuacio
Terciū dicit̄ i peccatis habituacō ¶ Quartū dicit̄ diaboli īpugnacō
Quītū dicit̄ ꝓpinquoꝝ īimicacio. ¶ Primū īpedimentū dicit̄ paſſio
nū alteracō. Solꝫ em̄ eueire q᷑ i extremitate vite q̄ndo pc̄tōres īflā
mant̄ i ſēſitiua ꝑte adeſt maxi9 dolor ⁊ tīor maxi9. ⁊ q̄ndoqꝫ vtiqꝫ
ſiml᷑ ⁊ vtraqꝫ paſſo vehemēs nata ē īpedire libeꝝ arbitriū ⁊ vſū libe
re rōnis ⁊ volūtatis. Et licꝫ oēs nr̄e paſſiones rōnē ⁊ mētē hoīs tri
ſtare hēant: tn̄ ſm augu. li. lxxxiii. q̄onuꝫ. q. xxxiii. Paſſiones cāte
a triſtabilibus plus mouēt q̄ꝫ paſſiones cauſate a delectabilibꝫ. act9
autem diſplicencie de peccato ad hoc q᷑ ſit ſufficiens ad penitenciaꝫ
veram neceſſario requirit̄ habere vſū libeꝝ rōnis qui multociens
ꝓpt̄ paſſiones īpedit̄. Efficiūt̄ q̄ppe multi frenetici: ⁊ nec dei nec ſui
valēt recordari: mlt̄i ꝑdunt loquelā cū ſēſu ⁊ loqui quidpiā nō p̄nt

Hinc Augu. in ſermone de innocentibus ait. Hac aduerſione per cutitur peccator vt moriens obliuiſcatur ſui qui dum viueret oblitus eſt dei. Et hoc Augu. de pe. di. vii. c. Nullus ait. Nullus expectat quando peccare non poteſt arbitrii querat libertatē vt dolere poſſit cōmiſſa non neceſſitatem qui plus itaqꝫ a peccatis relinquitur q̄ꝫ il la relinquat: non ea libere ſed quaſi neceſſitate condemnat. ¶ Secū dum impedimentum dicitur caritatis priuacio. Ad hoc enim vt diſ plicencia peccatorum ſit deo grata eſt neceſſe ꝙ ſit debite circumſtā ciata principii ⁊ finis: hoc eſt ꝙ ſit voluntaria ꝓpter deum: vn̄ Au gu. in predicto. c. Nullus. Scriptū eſt inquit. Neminē ſine caritate poſſe ſaluari. Nō itaqꝫ in ſolo timore viuit homo quē ſecundo pe ni tet. oportet non ſolū deū timere iudicē: ſed eciā oportet diligere iuſtū vt non tantum penā timeat ſed anxietē ꝓ gloria. hec ille. Cum ergo in tali extremitate vite magis quis timore q̄ꝫ amore ducatur ad pe nitenciam ꝑiculoſum eſt tale tempus expectare. ¶ Terciū impedi mentum eſt peccatorꝫ habituacio: nam vt philoſophꝰ dicit habitus eſt qualitas de difficili mobilis. Ex frequentatis actibꝰ a ſuo ſubie cto generatē habitꝰ: cū itaqꝫ aliquis diuturno tempe in mūdi amo re ꝑſeuerauerit difficillimū eſſet ipm̄ trahere vt mundū nō diligat ⁊ deꝑdito mundo nō doleat. Dicit nāqꝫ Gre. in mor. Nūq̄ꝫ ſine dolo re ꝑditur: quod cū amore poſſidetē. Vidi ⁊ ego m̄lta exēpla de hoc Nā cū diues quidā laboraret in extremo. ego eū monebā vt animā ſuā deo ꝯmitteret. Ipe vero ſenciēs a ſuis domeſticis ⁊ familiaribꝰ ꝑ domū diſcurrentibꝰ ꝯtractari bona ſua cū ſuſpiriis dicebat. Heu me. heu me tantū laboraui ꝓ his bonis adipiſcēdis ⁊ modo diripiun tur mihi. O diuicie mee. O pecunie mee. O iocalia mea q̄s vos poſ ſidebit. Inter hec ⁊ huiuſmodi parꝫ de ſua ſalute ſolicitꝰ miſerrimꝰ expirauit. Fuit aliud exemplū eciā huic ſimile ī ciuitatte ſpoleti. Ibi enim erat puella quedā formoſa que vanitatibꝰ ſemꝑ intēta erat: ⁊ nihil de futura vita cogitabat hec infirmitate ꝑcuſſa monicōnes ⁊ ornamenta ſalutis abhorrebat. Tandē cū cerneret ſe ſuꝑuiuere non poſſe petiuit cūcta ad ornamētū corporis expectācia: ⁊ cū ſe ornaſſet quaſi nupcias viſitaturā cū ſingultibꝰ ⁊ ſuſpiriis. En moriar dicēs en dilectā mihi vitā ablatā ꝯſpicio. O diabole ſuſcipe aiam meā. inē hec verba expirauit dānata ⁊ deſꝑata. ¶ Quartum īpedimentū di citur impugnacio diaboli. Ingerit namqꝫ diabolus graues tempta ciones cum aliquem appropinquare fini conſpicit. De quo pſal. ait. Inſidiatur in abſcondito quaſi leo in ſpelunca ſua: quia ⁊ ſi a circū ſtantibꝰ nō videatē apparet tn̄ durus ⁊ grauis his qui ad mortē cor poralem laborent. Vnde beda refert in geſtis anglorū ꝙ rex q̄dam Anglie Fernandus nomine habuit militem in armis probū ſed cor

ruptum in moꝛibus qui frequenter admonitus in ſanitate contēne
bat ſe coꝛrigere. Cum autem impꝛouiſa īfirmitate feriretur a rege
viſitatur ⁊ monetur ad penitenciam qui renuit dicens ꝙ vi videret̄
hoc facere ⁊ ex timiditate coꝛdis. Cum vero ad moꝛtis deduceretur
terminos/ iterum rex viſitauit euꝫ monens vt peniteret. Qui dixit
O domine mi rex tarde eſt cum iam ſum iudicatus ⁊ damnatus/ idō
non poſſum penitere/ qꝛ parum anteqꝫ ingreſſus fuiſti domum illā
intrauerunt duo clariſſimi iuuenes/ quoꝛum vnus ſedebat ad pedes
lecti mei/ Alius ad caput/ qui ⁊ dixerūt. Iſte adiudicatus eſt moꝛti.
Videamus ſi aliquid ius habemus in eo. Et vnus extraxit libꝛū ſpe
cioſiſſimum de ſinu meo. Sed valde puulum litteris aureis ⁊ fulgē
tibus ſcriptum in quo legens vidi aliqua parua bona que feceram ī
iuuentute mea anteqꝫ moꝛtaliter peccaſſem. ⁊ cum miro modo exal
tarem in viſione eoꝛuꝫ. Ecce duo teterrimi demones intrauerunt ⁊
poꝛtauerunt vnum magnum libꝛum ſcriptum teterrimis litteris in
quo vidi ſcripta omnia peccata mea/ atqꝫ mea flagicia/ ⁊ dixerūt di
ctis angelis qui hic erant. Quid hic facitis cum in eo nullum bonū
ſiue rectuꝫ habeatis ⁊ liber veſter nihil valet. Sed bene noſter. An
geli autem reſponderunt/ ꝙ verum eſt ⁊ receſſerunt. Et hi duo de-
mones cruciant me. quibus dictis expirauit. Nec tantuꝫ malis dia-
bolus moleſtus eſt in extrema uita/ verum eciaꝫ ⁊ bonis ⁊ ſanctis
Reſcribit Cirillus ad Augu. in tranſitu hieronimi. Quod euſebius
vir ſanctiſſimus olim diſcipulus hiero. cum eſſet e vita migraturꝰ
aduenienti autem die qua ſe ex hieronimi reuelacione migrari ſcie-
bat die tercio ꝑeunte laboꝛe febꝛium concuſſus valide ſe ſuꝑ terraꝫ
migrari non īmemoꝛ nudum deferri fecit a fratribus ⁊ a ſingulis oſ
culum accipiens benigna eos conſolacione confoꝛtauit vt in ſancto
manerent ꝓpoſito. Deinde ſaccum quo operiebatur glorioſus hiero.
deferri/ ⁊ ſupꝛa ſe deponi fecit. Oꝛdinauitqꝫ ſe nudum adinſtar glo
rioſi hiero. magiſtri ſui extra eccleſiam in qua iacebat ſancti hiero.
cadauer ſepeliri Poſt hec coꝛpoꝛe domini noſtri ihesu criſti ſe muni
ens deo ⁊ beato hieronimo deuote ſe cōmendauit/ ⁊ ſic per triduuꝫ
locucione coꝛpali ac pꝛiuatus viſione circūſtantibus alternatim fra
tribus pſalterium paſſionem domini/ ⁊ alia ſacra cōtinue legentibꝫ
iacuit. Durum quippe hoc quod narro ait. Cyrillus ⁊ cunctis racō
ne degentibꝰ foꝛmidabile die quo moꝛiturꝰ erat ante beate aīe exitū
ꝑ duas hoꝛas venerabil' Euſebius cepit ita terribiles actus perage-
re ꝙ circūſtantes monaci pauoꝛe ꝑtriti illud timentes in terra iace
bant. Nā qn̄doqꝫ trāſuerſis oculis manibꝰ ſimul iūctis voceqꝫ dura
facie t̄ribili clamabat. nō faciā nō faciā. mētiris mētiris poſt hoc ad
t̄rā rediēs faciem ſuā in terra firmabat q̄ntuꝫ poterat clamās. Ad

iuuate me fratres ne peream. Quod monachi videntes oculis lacri-
mantibus eum interrogantes quid esset. Ad quos ille. Nonne vidi
ſtis demonū agmina qui me debellare cupiunt. ⁊ illi. Quid te factu
rum volebant cum dicebas. Non faciam mentiris ait ille. Conaban-
tur namqꝫ vt dei nomen blaſphemarem. Tunc enim hoc facere nega
bam ac clamabam. at illi. Quare pater abſcondebas faciem tuam ī
terram. Reſpondit. Ne eorum conſpectum viderem qui tam turpis ⁊
terribilis eſt ꝙ omnes qui ſūt in mūdo reſpectu ei9 nihil ſunt. Tā
dem apparente hieronimo glorioſo feliciter expirauit. Et ſi ergo a
micus dei tam durum prelium cum diabolis eſt congreſſus quidqͦd
faciāt demones his qui dei ſūt inimici / ideo ſeruandū eſt illud ſap̄.
eccľ. v. c. Ne tardes conuerti ad deum / nec differas de die in diem /
ſubito enim veniet ira illius ⁊ in tempore diſperdet te. Quintū i
ꝑdimentum eſt amicorum ſeu ꝓpinquorum inimicacio. vt enim dn̄i
nus Mat. x. c. dixit. Inimici hominis domeſtici eius. Conuenit enī
illud diuitibus ⁊ magnatibus quibus in fine nullus audet nomina-
re confeſſionē vel ſatiſfactionē. Sed q̄ ſunt amici ſolicitāt ſi quid de
ſuis bonis rape poſſint. O quot moriunt̄ ſine penitēcia ꝓpter culpā
ꝓpinquorū. Hinc eſt ꝙ eccleſia medicis preceptū dedit. extra de pe
⁊ remiſ. c. Infirmitas dicens. Cū infirmitas nonnūqꝫ ex peccato ꝓ
ueniat dicēte domino languido quē ſanauerat. Vade ⁊ amplius no-
li peccare ne deterius tibi contingat preſēti decreto ſtatuimus ⁊ di-
ſtricte precipimus medicis corporum / vt cum eos ad infirmos voca-
ri contigerit ipſos ante omnia moneant ⁊ inducāt vt medicos aduo
cent animarū / vt poſtqꝫ infirmo fuerit de ſpūali ſalute ꝓuiſū ad cor
poralis remedium medicine ſalubrius ꝓcedatur / cū ceſſante cauſa
ceſſat ⁊ effect9. hec ille. Cum itaqꝫ ex predictis aliiſqꝫ īpedimentis
ſepe penitenciam differentibus periculum graue imminet non eſt vſ-
qꝫ in finem ſecurū tardare.

Capitulū ſecundū q̄liter nō negat̄ peccatorib9 penitencia eciā in
extremo vite / ⁊ ꝙ de nullo peccatorū eſt deſperandū in hac vita.

Secunda concluſio dicitur poſſibilitatis. Nā ⁊ ſi poſſe diffi
cile vt homo qui diu in malo perſeuerauerit ad bonam viā
redeat / non tamen eſt impoſſibile / imo poteſt eſſe vt quiſpi
am omni tempe vite ſue fuerit malus / ⁊ tamen ī vltimis ad deū re
uertatur / probatur equidem hec quintuplici via.

Prima via dicitur auctoritatis. Secūda via dicit̄ libertatis.
Tercia via dicitur ꝑcepti maieſtatis. Quarta via dicit̄ caritatis
Quinta via dicitur exēplaritatis. Pria via dicitur auctorita-
tis. probatur enim eſſe poſſibile vt homines ad ſalutē veniant poſt
diuturnam in peccatis conſuetudinem auctoritate Augu. ⁊ ponit̄

de pe·di·vii·c·Nemo. Nemo eſt deſperandus du꞉ in hoc corpore con⸗ ſtitut9 eſt. ⁊ idem in li·de vita criſtiana ait·Nō nullos ſcim9 ⁊ legi mus q̄ antea aut ignorācie cecitate aut cauſa pfidie/ aut adoleſcen cie vanitate decepti multiplici/ ⁊ vario peccatoru꞉ genere tenebant obnoxii/ ⁊ per ſuſtinentē dei clementiſſima꞉ penitenciā pocius ab er rore conuerſi maiora adhuc opera feciſſe iuſticie q꞉ ante peccata con miſerant·Secunda via dicitur libertatis·anteq꞉ enī꞉ de corpore exit anima vnuſquiſq꞉ viator liber eſt/ ⁊ de cōmuni legi ad bonum ⁊ ad malum pronus/ vnde ſicut ſe habet vnuſquiſq꞉ peccator ad bonū ſic quilibet iuſtus ad malum. Sed quādiu in libero arbitrio ſum9 vnuſ quiſq꞉ quantumlibet ſanctus ſecurus eſſe non poteſt/ ita et omnis peccator quantūcunq꞉ neq꞉ deſperare nō debet. Propterea hiero. ad Julianum ait. Etenim ſancti corruunt ſi fuerunt negligētes ⁊ pec catores priſtinum recipiunt gradu꞉ ſi ſordes fletibus lauerint hoc q̄ dem dico vt te non terreant deſcendentes/ ſed prouocent aſcendentes nunq̄꞉ a malis exemplum ſumit ⁊ in rebus ſeculi ſemp a parte me liori incitamenta ſalutis ſunt virtutum hec ille. Tercia via dicitur precepti maieſtatis·Nam ſatiſfacere deo vſq꞉ ad extremum eſt oī⸗ bus preceptum/ precepit nāq꞉ deus penitenciam indifferenter pecca toribus. Sed vt ait Augu·in ſermone confeſſorum·Seruum pigru꞉ non damnaret ſi ea que fieri nullo modo poterāt imparet·ergo idif ferenter omnes peccatores poſſunt facere penitenciā. ¶Quarta via dicitur caritatis·Omnes ex caritate tenentur diligere p̄ximos ſuos ſiue ſint boni ſiue ſint mali/ ſed fundamentum huius caritatis eſt/ q꞉ proximi poſſunt participare beatitudinem/ ſed qui ſunt mali ſunt tanq̄꞉ p̄ximi ex caritate diligendi/ ergo poſſunt participare beatitu⸗ dinem·Sed hoc non poſſunt q꞉diu ī peccato ſunt ergo poſſunt a pec cato reſurgere. ¶Quita via dicit̄ exēplaritatis· que p̄batur exēplo Legitur in legenda ſancti andree. Quod ſenex quidam nomine Ni colaus adiit ad ſanctum Andreā dicens·Domine ecce. lxx. anni vi te mee in quibus luxurie deſeruiui/ accepi aliq̄n euangelium orans deum vt mihi āmodo otinencia꞉ largiretur/ ſed in ipſo peccato inue teratus ⁊ mala concupiſcencia inflāmatus ſtatim ad opus ſolitum reuertebar. quadam autē vice oblitus euangelii quod ſup me poſue rā ad lupanar iui/ ſtatiq꞉ meretrix dixit mihi·Egredere ſenex egre dere/ q꞉ angel9 dei es tu/ ne me otingas/ neq꞉ huc accedere p̄ſumaſ Video enim ſuper te mirabilia·Stupefact9 recolui q꞉ mecum euan gelium retuliſſem. Nunc ergo ſancte dei pro ſalute anime mee pia tua oracio intercedat. Audiens hoc beatus andreas flere cepit/ et a tercia vſq꞉ ad horam nonam orauit/ et ſurgens omedere voluit/ ſed dixit·Non comedam niſi ſciam ſi deus miſerebit̄ iſtius ſenis·Cūq꞉

·p·iii·

diebus·ꝟ·ieiunaſſet venit vox ad andream dicens· O paciēs andrea pro ſene·Sed ſicut ieiuniis maceraſti te ſic ⁊ ipē ſe affliget ieiuniiſ vt ſaluetur· Quod ⁊ ipſe menſibus·vi·in pane ⁊ aqua ieiunauit·⁊ poſtmodum plenus bonis operibus ī pace quieuit·Venit ergo vox ad Andream dicens·Per oracionem tuam Nicolaum quez perdide ram acquiſiui·ergo ex his colligimꝰ ꝙ nemo ſit tā prauus qui poſt retenta facinora longo tempore penitere non poſſet· Aliud eniz eſt dicere ꝙ ſit difficile/⁊ aliud ꝙ ſit impoſſibile· Primum verum eſt Secundum non ſolum falſum/ſed hereticum et contra omnem veri tatem ſcripture·

Capitulum terciuz qualiter ſi nūq̄z homo benefeciſſet/ ſed ſemp fuiſſet malꝰ/tn̄ ī vltio uite penitenciam ageret deꝰ ſibi idulgeret·

TErcia concluſio dicitur remiſſibilitatis·Poſito eniz ꝙ aliq̄s toto tempore vite ſue inimicus dei fuerit nihilq̄z boni ope ratus eſt ab infancia/ vel in puericia/ vel in adoleſcencia vł iuuentute/ vel deniq̄z in ſenectute adhuc de illius ſalute non eſt de ſperandum·Talis egrotat grauiter nihil cogitans de emendacione non ſic eſt deſperandum incipit laborare in extremis/ nec agit peni tenciam adhuc non eſt deſperandum/ducitur ad talem terminum ꝙ non poteſt amplius dicere niſi hec verba·Peccaui deꝰ miſerere mei Si ex corde talia loquitur tam ampliſſima eſt dei miſericordia ꝙ in dulget ſibi omnem vitam male actam/⁊ aſcribit eū in numero ele ctorum/⁊ hoc probatur quintuplici teſtimonio·

Primum eſt hieronimi· Secundum eſt Leonis pape·
Tercium eſt Julii pape· Quartum eſt Cipriani·
Quintum eſt Celeſtini·

Primum teſtimonium eſt hieronimi ad paulam de dormicione bleſille que vigeſimo ſue etatis anno diez clauſit extremum dicentis ſic·Cum ſanctum corpuſculuz febriū ar dor ex eo quereret ⁊ ſemianimem in lectulo vallaret circulus ppi quorum hec in extremis verba mandabat·Orate dominum ihesum vt mihi ignoſcat ꝙ implere non potui quod volebaz· ſecura eſto o mi bleſilla· Confidimus pbantes vera que dicimꝰ nūq̄z eſt ſera cō uerſio vox hec primum in latrone dedicata eſt· Amen dico tibi/ ho die mecum eris in paradiſo·Et idē ad Damaſuz papam· Et ponitur de·p·di·iii·c·Importunis·criſtus inquit de cruce ī paradiſuz latro nem tulit/⁊ ne quis aliqn̄ ſeram conuerſionez putaret fecit homici dii penam martirium·Secundum teſtimoniuz eſt leonis pape· Et no tatur ī decretis·xxvi·q·vi·c·his qui·vbi ait·Miſericordie dei neq̄z mēſuras poſſumꝰ ponere/neq̄z tp̄a diffinire apd̄ quē nullas patit̄ ve nie moras ꝯuerſio dicēte ī ſpū dei ꝓpheta·cū ꝯuerſus īgemueris ſal uus eris·Terciū teſtimoniū ē Julii pa·xxvi·q·v·c· Si pſbiter vbi

aſt· Vera confeſſio in vltimo tempoꝛe poteſt eſſe/ quia dominus nō
ſolum tempoꝛis/ ſed eciam coꝛdis inſpectatoꝛ eſt/ ſicut latro vnius
momenti tempoꝛe meruit eſſe in paradiſum in hoꝛa vltime confeſſio
nis· Quartum teſtimonium eſt Cypꝛiani in epiſtola ſecunda ad de
metrianum qui dicit· In iſto adhuc mundo permanenti nulla adhuc
penitencia ſera eſt/ patet ad indulgenciam dei aditus· ⁊ querentibꝰ
atqꝫ intelligentibus veritatem facilis eſt acceſſus· Quintuꝫ teſtimo
nium eſt Celeſtini pape· xxvi· q· vi· c· Cognouimꝰ· perdidiſſet ait la
tro in cruce pꝛemium ad criſti dextram pendens ſi illum hoꝛe vnius
penitencia non iuuiſſet cum eſſet in pena penituit/ ⁊ pꝛo vnius con-
feſſione ſermonis habitaculum paradiſi eo penitente pꝛomeruit ve
ra ad deum conuerſio in vltimis poſitoꝛum mente pocius eſt eſtimā
da q̃ꝫ tempoꝛe pꝛehabita hoc taliter aſſerente cum conuerſus inge-
mueris tunc ſaluus eris· hec ille· Patet ergo ꝙ largiſſima eſt dei ca
ritas/ ⁊ effuſa pietas illius qui non tantuꝫ peccata relaxat/ ſed eciā
ex modica penitencia fetidiſſimos peccatoꝛes ad ſuam graciaꝫ ſuſci
pit quam nobis ipſe largiatur qui eſt benedictus in ſe· ſe· ¶ Amē·

¶ Sermo ſextus de diuina caritate in quo aperitur q̃ꝫ inextimabi-
le ſit pꝛeciuꝫ noſtre redempcionis/ vbi offertur copioſiſſime ſanguis
xpꝛiſti vt peccata aboleantur/ quem ipſe xpꝛiſtus paſſus offert om
nibus gracioſe etcetera·

Venite ad me omnes qui laboꝛatis ⁊ onerati eſtis ⁊c· Cu
pienti ſcire pꝛofundum diuine caritatis neceſſariuꝫ eſt in
ſpicere dei filium in cruce pendentem qui vt paterne iuſti
cie ſatiſfaceret recuperaretqꝫ perditum humanum genus
voluit pꝛecioſum ſanguinem ſuū effundere cuius virtute nobis pec
cata condonant̄ gracia cōceditur ⁊ aperit̄ ianua regni celoꝛū· Erāt
enim tria que homines in celum conſcendere impediebant diabolica
poteſtas/ dei iuſta ſeueritas/ ⁊ pꝛopꝛia hominum malicia pꝛopter q̄
dignatus mundi redēptoꝛ in ſuo coꝛpoꝛe ſacratiſſimo ſuſcipere omē
debitum ſatiſfactionis/ vnde omnes peccatoꝛes ad deum volentes ſe
curum habent ad illum acceſſum cuius non pꝛopꝛia merita/ ſed in
nocentis ihesu meritum offerre valent/ idcirco in pꝛeſenti ſermone
de ſexta flāma diuine caritatis dicendum eſt/ que pꝛecioſitas nuncu
patur/ de qua ſaluatoꝛ dicit· Ego ſcꝫ· Ego ſum ipſe qui peccatoꝛū ve
ſtroꝛum abſolucione pꝛecium ſufficientiſſimuꝫ ſoluo· Ad que pleniꝰ
intelligendum notabimus tres condiciones crucifixi pacientis oppo
ſitas īpedimentis noſtre ſalutis· ¶ Pꝛia ↄdicio dr̄ abiectōis hūilitas
Secūda dicit̄ doloꝛis acerbitas· ¶ Tercia dicit̄ extrema paupꝛtas

¶ Capitulum pꝛimuꝫ de humilitate xpꝛiſti in cruce qua vicit diabo
li ſuperbiam que impediebat homines ne ſaluarentur·

Prima condicio vocatur abiectionis humilitas. voluit ſiqui
dem Iheſus benedictus a poteſtate diaboli liberare nos per
ſuam abiectionem ⁊ humilitatem/ mors quidē eius abiectiſ
ſima ⁊ ignominioſiſſima ⁊ viliſſima fuit eo volentem vt diabolum
humilitate vinceret/ poteſt autem humilitas crucifixi oſtendi ſi cō
ſiderētur tria·vz·locus/ tempus/ ⁊ modus· Primo quidē fuit mors
xpriſti abiectiſſima racione loci/ nam qui elegit Bethleem natiuitati
⁊ Hieruſalē ſue paſſioni elegit vt maior mortis eſſet ꝙ ortus ſui ex
titiſſet gloria·erat enim hieruſalē metropolitana principalis ſedis
magiſtri ⁊ ſacerdocii·Et ideo ibi voluit pati ille qui erat Rex magi
ſter ⁊ ſacerdos/ ⁊ in cultu vnius dei ⁊ in magno populo·Nam dici
tur actuum·ii·⁊ erant habitantes hieruſalem iudei viri religioſi ex
omni nacione que ſub celo eſt/ ⁊ ſubditur Parthi ⁊ Medii relami
te/ ⁊ qui habitabant Meſopotamiā iudeam ⁊ cappadociam pontū
⁊ aſiam frigiam ⁊ panphiliam Egyptū ⁊ partes Lubie que eſt cir
ca cirenem/ ⁊ aduene Romani Iudei quoqꝫ proſeliti cretes ⁊ Arabes
ex quo patet ꝙ eius mors fuerit maxime ignominie propter diffuſio
nem infamie ad omnes mundi partes ·Fuit eciam crucifixus in mō
te Caluarie/ ut Io·xix·ſcribitur vbi impii cruciebātur ⁊ decapita
bantur·Hinc quidem eſt mons in quo Abraam voluit imolare filiū
ſuum yſaac·Gen̄·xxii·Secūdo fuit xpriſti paſſio ignominioſiſſima
racione temporis/ quia paſſus eſt in feſto azimorum/ quando de to
ta iudea populus Iſrahel in hieruſalem conuenire debebat· Naz ſe
cundum Nico·de lyra viri ter in anno tenebantur hieroſolimis et ī
tereſſe feſto/ ⁊ apparere coram domino·Primo in paſcate que in an
no illo fuit feria ſexta·⁊ tali die crucifixus eſt Iheſus· Secundo in
penthecoſte in memoriam date legis in mōte ſynai·Tercio in ſceno
phegia quod idem eſt/ quod fixio tabernaculoruz/ ⁊ fiebat in memo
riam·xl·annorum/ quibus filii Iſrahel fuerunt in deſerto. Tercio
fuit xpriſti paſſio vituperoſiſſima racione modi quia crucifixus eſt in
alto loco/ vt ab omnibus videretur ⁊ poſitus eſt in medio latronuz
tanqꝫ ipſe duobus illis latronibus deterior extitiſſet·Hec autez oīa
iheſus pacienter tulit vt diaboli exſuperaret poteſtatē· vnde ⁊ Io·
apoc·xx·c·ait· Vidi angeluz deſcendentem de celo ideſt xpriſtuz ha
bentem clauē abiſſi/ ⁊ cathenam magnam in manu ſua/ ⁊ apprehē
dit draconem magnum ſerpentem antiquum/ qui eſt diabolus ⁊ li
gauit eum ⁊ clauſit in abyſſum/ ⁊ poſuit ſignaculum ſuper ipſum.
Per iſtum angelum ſecundum omnes expoſitores intelligitur xp̄s
qui virtute ſua diaboli poteſtatē ligauit/ ſed nō imerito aliquis poſ
ſet obicere ꝙ ſcꝫ diaboli poteſtas nō eſt ligata·nam petri·v· dicitur
Sobrii eſtote ⁊ vigilate/ ꝙ aduerſarius veſter diabolus tanqꝫ leo ru

gìens circuit querens quē deuoret. Et ephe. vi. c. Non eſt vobis col
luctacio aduerſus carnem ⁊ ſanguinem/ ſed aduerſus mundi recto
res tenebrarum harũ. Ad quod reſpondet hal. in. iii. volumine ſũ
me ⁊ bonaũ. in tercio di. xix. Quod eciam magiſter ſen. in littera di
cit/ per paſſionem criſti liberati ſumus a poteſtati diaboli/ omnes q̄
dem quantum ad ſufficienciam/ ſed illi ſoli qui ſunt de eius corpore
quod eſt eccleſia quantum ad efficaciaꝫ quod ptꝫ ſic. Nam diabolꝰ
ante criſti paſſionem habebat duplicem manum ſcꝫ attrahentem et
impellenteꝫ. Manus attrahens erat poteſtas trahendi homines ad
lymbum eciam iuſtos ⁊ ſanctos/ manus impellens erat poteſtas p̄
cipitandi in malum ⁊ fallaciam per violenciam/ quia tētabat vt dra
co/ ⁊ tentabat vt leo. Prima manus attractiua erat tante potencie
vt nullꝰ poſſet ei reſiſtere ⁊ hec fuit omnino debilitata criſti paſſio
ne. Jam enim nullum iuſtum poteſt ad lymbum trahere/ qꝛ per paſ
ſionem criſti deletum eſt cyrographum peccati Ade. Manum autē
impellentem habebat ita fortem vt cũ magna difficultate poſſet q̄s
ei reſiſtere. Et ideo in multis regnabat imo fere in omnibus ⁊ omēſ
ſuperabat/ vel ꝑ fraudulenciaꝫ vel per violenciam ⁊ huiuſmodi pote
ſtas debilitata eſt per paſſionem criſti/ per queꝫ lumen veritatis ape
ritur contra diabolicam fraudulenciam/ ⁊ adiutoriũ tribuitur virtu
tis contra diabolicam violenciam lumeꝫ veritatis/ interius per diui
nam inſpiracionem/ exterius per humanam inſtructioneꝫ. Jam itaqꝫ
fere in omnibus eſt veritas ꝓpalata. ⁊ ideo deſtructa eſt idolatria q̄
prius regnabat. Adiutorium in virtute attribuitur per gracie infu
ſionem que reprimit concupiſcenciam/ ⁊ hoc merito paſſionis xpi
ſti quem diabolus abhorret ⁊ timet. Et ſic poteſt ad obiecta reſpon
deri. Quicunqꝫ ergo criſtum interroget/ cur caput nō erigit in cru
ce. Audiet illum protinus reſpondentem. Heu quanta eſt confuſio
mea. Ego ille ſum qui hieruſalem intraueram clamantibus pueris.
Benedictus qui venit in nomine domini. Et omni populo iubilan-
te. Et modo nudus pacior in medio latronum vt hominem liberem
a diabolica ſuperbia ⁊ poteſtate.

Capitulum ſecundum de imenſo dolore criſti in cruce quem ſuſti
nuit vt ipſe ꝓ omnibus peccatoribus penitenciam faceret.

SEcunda condicio criſti pacientis fuit doloris acerbitas vt pe
nas noſtras ip̄e portaret de quibꝰ Jſa. liii. c. ait. Vere lang
uores noſtros ip̄e portauit/ ⁊ nos putauimus eum quaſi lep
ſum ⁊ percuſſum a deo humiliatum. Jpſe auteꝫ vulneratus eſt ꝓpt
iniquitates noſtras ⁊ attritꝰ eſt ꝓpter ſcelera noſtra diſciplina pacis
noſtre ſuper eum/ ⁊ liuore eius ſanati ſumꝰ. Omnes nos quaſi oues
errauimus vnuſquiſqꝫ in viam ſuam declinauit/ ⁊ dominus poſuit i

eo iniquitatem omnium noſtrū. Et prima petri. c. ii. Peccata noſtra
pertulit ſuper lignum vt peccatis mortui iuſtiſſime viuamus cuius
liuore ſanati ſumꝰ. Que verba declarans magiſter in tercio di. xix.
ait peccata portare eſt pro peccatis noſtris penaꝫ pati. Doluit itaqꝫ
Jheſus pro nobis. Ad cuius pleniorem intelligenciam tria de ipſo
conſideremus. ¶ Primo veritatem. ¶ Secūdo grauitateꝫ.
¶ Tercio vtilitatē. Primo conſideremus doloris xpriſti veritateꝫ
Non enim videtur quibuſdā criſtū vere doluiſſe quia arguunt prio
ex quodam dicto Jllarii. Jn. x. li. de trinitate vbi ait. Virtꝰ corpa
lis ſine conſenſu pene vim pene in ſe deſeuientis excepit. ¶ Sed ve
rus dolor non eſt ſine conſenſu pene. ergo i criſto non fuit verus do
lor. Secundo arguunt ex dicto dioniſii qui ad Jc. euangeliſtam ita
ſcribit. Abſit vt ego inſaniam vt credam ſanctos aliquid pati ſecū
dum corporis paſſioneꝫ/ ſed ſecundum ſolum iudicare ipſos ſentire
crede. Si ergo hoc eſt verum ſancti non ſenſerunt paſſiones/ nullꝰ
ſecundum iudicium non ergo ſecundum experienciam. ergo paciendo
non habent dolorem verum ergo multo minus ſanctus ſanctorum
xpriſtus. Tercio arguūt quia Moyſes ieiunauit. xl. diebꝰ ⁊. xl. no
ctibꝰ ſine aliqua corporis leſione ꝓpter continuā cōtēplacionē. Si er
go ꝑfecto contemptacionis aufert paſſionem ⁊ ſenſum famis pari
racione videtur ꝙ aufert ſenſuꝫ doloris in carne paſſibili. Si in xpo
fuit continua contemplacio ⁊ ꝑfectiſſima. ergo videtur ꝙ nulla fue
rit in eo doloris experiencia. Quarto arguunt/ ꝙ natā agens preſtā
cior eſt paciente/ ſed natura aſſumpta preſtancior eſt omni alia/ er-
go nō videtur ꝙ ab aliqua natura poſſit affligi vel ledi. Quinto ar
guunt ꝙ ſi anima petri poneretur in infernum ab ignibus non cru
ciaretur/ quia non habet in ſe cauſam ꝑ quā debeat dolere. Jgit̄ aīa
xpriſti nullam cauſam paſſionis in ſe habebat. videtur ꝙ nullū do
lorem ſenciebat in carne quantūcūqꝫ paſſibili. Si ergo dolor eſt paſ
ſio ipſius anime pocius q̄ꝫ carnis videtur ꝙ in xpriſto non fuerit do
lor verus. tali errore nituntur quidem heretici ⁊ eſt eciam antiquus
error ſarracenorum. qui error euacuat redempcionem noſtram/ ⁊ di
cit xpriſtum non eſſe xpriſtum/ dum enim dicit xpriſtum nō fuiſſe
veraciter paſſum dicit ipſum non ſatisfeciſſe/ ac per hoc nec genuſ
humanum eſſe redemptum. Dum vero dicit ipſum ſimulaſſe ſe pati
dicit ipſum ſe eſſe mendacem/ ⁊ ita nec vere fuiſſe dei filiuꝫ nec dei
nuncium/ ⁊ ita nec mediatorem ſed pocius deceptorem. ideo catholi
ce dicendum eſt ſecunduꝫ Alex. in iiii. ſūme. ⁊ Bonaū. di. xvi. iii. li.
ſentē. Quod abſqꝫ dubio vera doloris paſſio fuit i xpriſto/ ſicut ſcrip
tura teſtatur. Vnde Jſa. liii. c. dicitur. Videmus eum nouiſſimum
virorum virū dolorum ⁊ ſcientem infirmitates. Quod non intelligit

ꝓpheta de ſciencia ſimplicis noticie/ ſed de ſciencia experiencie. Et
in perſona eius dicitur in pſal. Ego ſum pauper ⁊ dolens. Fuit eniꝫ
in xpiſto caro paſſibilis ⁊ perforabilis/ fuit eciam virtus ſenciendi
ſecundum quā eciam anima compatitur corpori leſo. Que duo ver-
ba ſcꝫ leſio ⁊ virtus ſenſus leſionis verum dolorem faciunt ex quo
indubitanter tenendum eſt/ ꝙ in criſto fuit vera doloris paſſio. Ad
primuꝫ ergo quod obicitur de auctoritate Jllari tripliciter eſt reſpō
dendum. Quidam enim dicunt ipſum verba illa retractaſſe. Alii ve
ro aſſerunt quod in verbo p̄dicto ⁊ in aliis ibidem poſitis non exclu
dit ſenſum doloris in xpiſto ſecundum humanam naturam/ ſed ſe
cundum diuinā. vnde verba illa nō ſunt referenda ad criſti perſonā.
Et hoc confirmatur/ qꝛ dicit idem Jllarius. Jntelligencia verborum
ex cauſis eſt aſſumēda/ voluit itaqꝫ ī verbis premiſſis excludere er-
rorem Arii heretici qui dicebat xpiſtum ſecunduꝫ ſe totum paſſuꝫ
fuiſſe. Quidam vero vt magiſter ſenten. in littera reſpondet. Quod
Jllarius non voluit oſtendere xpiſtum non habuiſſe verum dolorē/
ſed non habuiſſe cauſam doloris. Ad ſecundum de auctoritate Dio
niſii dicendum eſt. Quod dioniſiꝰ non ſenſit ꝙ beatus Jo. ⁊ alii ſan
cti non experiuntur dolorem in tormentis/ ſed voluit cōmendare cō
ſtanciam mentis que non magis cōmouebatur experiēcia ſenſus q̄ꝫ
cōmoueretur ex ſola conſideracione ⁊ iudicio racionis. Ad tercium
de Moyſe dicenduꝫ eſt ꝙ eciam ſi dulcedo contemplacionis quodā
modo ip̄m reficeret ⁊ a ſenſibus exterioribꝰ abſtraheret̄ adeo ꝙ na
turales virtutes quodāmodo conſopirent vt non ita conſumerent̄
⁊ cibum requirerent tamen quia tāto tempore ieiunauit ſine aliqua
ſui leſione/ hoc fuit per ſpāle priuilegium ſiue beneficium ⁊ diuinū
miraculum. Et ideo non habet locum in ꝓpoſito/ qꝛ criſtus in paſſio
ne ſua non exercuit miracula potēcie/ ſed pocius vſus eſt armis pa
ciencie. Ad quartum dicendum eſt ꝙ illud nō optet intelligi ꝙ ſit ve
rum ſimpliciter/ ſed ſecūdum aliquā condicionē ſiue ꝓprietatē. quia
eniꝫ lapis ledit pedē. Nō optet ꝙ lapis ſit nobilior pede/ ſed ſufficit
ꝙ excedit in aliq̄ ꝯdicione/ vtputa in duricie ⁊ ſoliditate/ ⁊ ſic eſt in
ꝓpoſito quāuis em̄ clauis nō ſit nobilior carne xp̄i erat tamē durior
⁊ ſolidior/ ⁊ ſi tu mihi obicias de anima ꝙ non poſſit pati/ dicendū
ꝙ anima non paciebatur per ſe ſed per accidens ſcꝫ compaciēdo car
ni. Vel ſecundum Augu. in. vi. muſice. Anima ſumit occaſionem
paciendi ex carne. verumtamen patitur ex ſe occaſione accepta/ ali
ter poteſt eciaꝫ dici ꝙ illud verbum habet intelligi ſecunduꝫ inſtru
ctionem nature non ſecundum diſpenſacionem miſericordie ⁊ puni-
cionem iuſticie/ quorum primum reſpicit animam xpiſti/ reliquum
animam peccatriceꝫ ſicut. xliiii. di. iiii. expreſſe habetur. Ad quintū

quod obicitur ꝙ anima petri non pateretur in inferno· dicendum ꝙ
non eſt ſimile quia anima Petri poſt glorificacionem perfectam nõ
eſt paſſibilis ex cauſa ꝓpria nec ex diſpenſacione diuina ꝓpter ſalutẽ
alienam. Non autem eſt ſic de anima criſti que diſpenſatiue ⁊ volũ
tarie paſſibilitatem habuit cum carne paſſibili/ cui adiuncta fuit·
Secundo conſideremus doloris grauitatem· Fuit enim dolor ei9 gra
uiſſimus/ ita vt excederet omnes penas martirum ⁊ quecũq; gene-
ra tormentorum triplici racione viꝫ·
¶Primo ꝓpt̃ aĩe ſue limpiditatẽ· ¶Secũdo ꝓpter carnis teneritudĩeꝫ
Tercio ꝓpt̃ vtriuſq; neceſſitudĩeꝫ ¶Prima racio ptꝫ quia anima eius
habuit noticiam omniuꝫ veritatũ/ vnde nouit diſtincte que ſibi fue
runt penalia nec ꝓpter vnum aliud minus apprehendit· Ideo ſecun
dum numerum eorum que paciebatur ⁊ ꝑcium ſecundum quas pa-
ciebatur fuit apud animam iheſu doloris multiplicitas· Vnde eccľ·
primo dicitur· Qui addit ſcienciam addit ⁊ laborem· Secunda racio
ptꝫ/ q2 ſecundum Bonaũ· in· iii· di· xvi· In eo erat maxima comple-
xionis equalitas ⁊ ſenſus viuacitas/ quãto enim complexio eſt no
bilior/ ⁊ quãt9 ſenſus tactus eſt viuacior/ tãto dolor eſt acucior/ ſe
cundum autem doloris ipſius magnitudinem eſt tocius corpis affli
ctio· Audi enim omnium membrorum afflictioneꝫ· Pedes eius fue-
runt afflicti cum diſcalciati ⁊ nudi per totam noctem/ ⁊ per partem
magnam diei/ cum huc ⁊ illuc currerent· Pieq; credendum eſt ꝙ ſe
pius in lapides impingebant effundebantq; per viam ſanguineꝫ ſa
crum Vitalia membra ac reſpirancia ſicut cor ⁊ pectoris concauuꝫ
⁊ ſimilia dure fuerunt afflicta in timore ⁊ multorum ſuſpirioruꝫ ⁊
gemituum aſſumpcione circa coſtas dorſum latera atq; corpus· Et
vniuerſaliter omnia membra in dura flagellacione afflicta fuerũt
in qua ſuperficies carnis ſue tenere ⁊ delicate fuit crudeliter lacera
ta ⁊ ſanguine cruentata· brachia fuerunt afflicta obdura ligacione
⁊ cõſtrictione· Humeri fuerũt afflicti duro onere crucis· Hos quo-
q; afflictum fuit tam fetido oſculo ꝓditoris/ quã eciam fellis ⁊ ace
ti amaro potu· Nares afflicti fuerũt horribili fetore ſputorum abho
minabilium iudeorum ⁊ fetore cadaueruꝫ mortuorum· Gene quoq;
afflicte fuerunt/ ⁊ tumefacte ac ſanguine ⁊ liuore conſperſe tũ ex
percuſſionibus faciei/ tum eciam ex ſpinea corona ꝓpter q̃q; ſanguis
per eius faciẽ defluebat· Oculi fuerũt afflicti confuſi ⁊ velati ac fle
tu reliquatu ⁊ in furoris ⁊ iracundie ignem ſpirancium inimicorũ
ſuorum aſpectu. Necnon q2 videbat matrẽ ⁊ diſcipulũ quẽ diligebat
flentes ⁊ cruciatos· Aures replete fuer̃t obprobriis vertex capitis
afflict9 fuit duriſſimis ſpinis ⁊ percuſſionis arundinis. Ob imenſi
tatem itaq; doloris clamat criſtus treñ· i· dicens· O vos omnes qui

tranſitis per viam attendite et videte ſi eſt dolor ſimilis ſicut dolor
meus· Tercia racio propter anime ⁊ corpis neceſſitudinem quanto
equidem maior eſt amicicia anime ad ipſum corpus tãto ſepacio eſt
doloroſior· Cum ergo inter animam criſti ⁊ ipſum corpus maior eſ=
ſet amicicia q̃z fuit in aliis hominibus mundi/ tum ꝓpter anime be=
ne ordinate caritatem/ tum eciaz ꝓpter corporis ſeu carnis puritatẽ
⁊ dignitatem ſequitur ꝙ anima criſti per mortez fuit a corpore ſe
parata ꝙ dolor ipſius intenſior fuerit q̃z dolor cuiuſcũqz morientis
Tercio conſiderare optet doloris xpriſti vtilitatem·nam per dolorẽ
ſuum nos liberamur a pena cui merito ſubiceremur ·ſecundum eniz
Bonaũ· in tercio di·xix·Paſſio criſti nos liberauit a pena temporali/
⁊ ab eterna/ ⁊ ab ea que eſt inter vtramqz media· A pena tempora
li liberat dum virtute illius condonantur nobis peccata non ſoluz
quantum ad culpam/ ſed ⁊ reatum pene eterne/ ſed eciam quantuz
ad dimiſſionẽ pene ſatiſfactorie ſicut habet filius in ſacramẽto bap
tiſmi· A pena eterna liberat liberando a culpa/ dum eniz per paſſio=
nem criſti nobis gracia impetratur/ per q̃z culpa dimittitur nobis de
bitum pene eterne mortis relaxatur· Liberat a pena que eſt eciam in
ter vtramqz media/ que quidem fuit carẽcia viſionis diuine ex me=
rito peccati ade· ⁊ illa quidem ſi fuerit ad tempus ꝓpter graciam re
parata in eis qui detinebantur in lymbo debebat tamen habere eter
nitatem habito reſpectu ad culpam Ade· Sed aliquis obiciet/ quia
nunc illis penis temporalibus ſubiacemus quibus ſubiacebant illi
qui erant ante paſſionem criſti/ ⁊ nullus qui eſt ĩ inferno damnatꝰ
liberatur a pena temporali nec ab eterna· Reſpõdet dominus Bonã·
Quod racio iſta peccat ſecundum conſequens· Non enim ſequit̃ ꝙ
ſi hoc modo nõ liberat a pena temporali ⁊ eterna ꝙ ꝓpter hoc nullo
modo· Quis enim liberet a pena eterna eos qui ſunt ĩ malo obſtina
ti/ liberat tamen eos qui volunt ⁊ poſſunt ad criſtum conuerti· Rur=
ſus ꝙ non liberat a pena temporali ĩ preſenti vt ab iſta fame ⁊ ſiti li=
berabit tam̄ in futuro liberat eciam ab aliquibus penis temporali=
bus ad quas eſſemus obligati merito peccatorũ noſtroꝝ niſi paſſio
criſti interueniret· Si quis ergo criſtum pie contemplando in cruce
pendentem interroget cur caput tenet inclinatum· Audiet illum di
centem ꝓtmꝰ· Heu me doloribꝰ angor paſſionibꝰ crucior/ ⁊ ĩ ama
ritudine moratur anima mea· Alloquere ipſuz alloquere anima du=
ra/ ⁊ loquetur ipſe tecum libenter dic ei· O amãtiſſime iuuenis qđ
ſcelus cõmiſiſti in crucem cum tanto dolore aſcenderes/ ⁊ iterum di
cet tibi· Tu anima es mihi cauſa doloris/ tu peccaſti ⁊ peccare non
ceſſas ⁊ cum penas non valeas abſoluere delictoꝝ ego pro te peni
tenciã ago ⁊ ꝑ omnibus qui ſaluari volũt abſqz mei ſanguinis effu

ſione nullus ſaluari poſſet. Sanguis vero meus effuſus tante virtu
tis eſt ⁊ efficacie vt vna gutta ſola ſufficiat ad redimendū omne ge
nus humanum. Sed ego largus redemptor vt ſecuri fiant qui ſalua
ri volunt ⁊ conuerti volunt non vnam guttulā / ſed de toto corpore
modo ſanguinem meum effundo de capite de facie de ore de collo de
manibus de pedibus / de omnibus membris meis / ⁊ deniqꝫ de corde
meo ꝓpter hoc Bern. ſuper cant. ſ. xxii. ait. Ad cumuluꝫ pietatis tra
didit in mortem animam ſuam / ⁊ de ꝓprio latere protulit p̄cium ſa
tiſfactionis / quo placaret patrem ꝓpter qđ illum ad ſe verſiculū tra
xit. Apud dominuꝫ miſericordia ⁊ copioſa apud eū redempcio / pror
ſus copioſa quia non gutta / ſed vnda ſanguinis largiter per quinqꝫ
partes corporis emanauit hec ille. Sed hominis peccatoris ipſuꝫ fu
gientis maliciam criſtus conſiderans de ipſo ſic cōqueritur per Au
gu. contra quinqꝫ hereſes. Cum eſſes īquit inimicus patris mei re
conciliaui te. Cum inter mōtes ⁊ ſiluas errares queſiui te / humeris
meis portaui te / patri meo reddidi te laboraui ſudaui / caput meū ſpi
nis oppoſui / manus meas clauis obieci / lancea latus meum aperui
ſanguinem meum fudi / animam meam poſui vt te mihi copulareꝫ
et tu diuideris a me.

¶ Capitulum tercium de paupertate criſti quam ī cruce ſubſtinuit vt nobis diuicias gracie inueniret.

Tercia condicio criſti pacientis eſt extrema paupertas / quaꝫ ſubſtinuit pro noſtris culpis delēdis / de qua ipſe Mat. viii. c. ait. Vulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos / Filiꝰ autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet. ¶ Fuit nāqꝫ criſtus triplici paupertate fatigatus.

Prima paup̄tas bonorum tp̄alium. ¶ Secūda amicoꝝ familiariū.
Tercia bonoꝝ ſup̄naturaliuꝫ.

¶ Prima paupertas fuit bonorum temporalium. Nullum quippe bonum temporali aderat criſto ī cruce anguſtiato non domus non tectum non pannus / non aurum non argentuꝫ / ſed nudus ipſe pendebat. Secūda paupertas fuit amicorum familiarium quia omnes eo relicto fugierūt hinc per prophe tam conqueritur dicens. Conſiderabam ad dexteram ⁊ videbam / et non erat qui cognoſceret me. ſecundum alex. de hal. nō dicit ad ſini ſtram ꝓpter virginem beatam que ſola ad ſiniſtram perſecucionum filium verum deum ⁊ hominem cognoſcebat. Ceteri vero ⁊ ſi ex ge nerali paſſione criſto cōpaterentur / tamen ipſum credebāt purū ho minem in tormentis deficientem. ¶ Tercia paupertas fuit bonorū ſupnaturalium. Habebat criſtus dona plurima vtputa ſcienciam ſa pienciam ſanctitatem pulchritudinē corporis ⁊ anime / ⁊ alia huiuſ modi quibus omnibꝰ in cruce / ⁊ ſi non fuerit priuatus / priuari tamē

viſus eſt/ dum reputatꝰ eſt peccator ſtultus ſeductor ⁊ omniū malorum perpetrator. Quare non immerito ad ſe aduocans animam peccatricem dicere poteſt. Reuertere ad me anima mea. Ecce ꝑ te preciū ſoluo. Expendo ꝑ te omnes theſauros meos/ ſuſcipe ſanguinē meū ſuſcipe penas meas ⁊ offer illas patri celeſti/ dic ei/ parce mihi miſerere peccatrici per vulnera/ per dolorem/ per ſanguinem/ per mortē Jheſu criſti/ parce domine quia filius tuus ꝑ nobis peccatoribus pati dignatus eſt. Et ſtatim deus remittet tibi peccata tua/ ergo non ī merito precioſitas vocari poteſt hec flāma amoris/ vbi criſtus precioſum ſanguinem ſuum offert peccatoribus vt conſequantur ſalutē quam nobis donet ille qui viuit in ſecula Amen.

¶ Sermo ſeptimus de diuina caritate ī quo declaratur ꝙ gracioſus ſit deus peccatoribus penitentibus/ ⁊ ad ſe redeuntibus quibus admiranda dona concedit.

V Enite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati eſtis/ et ego reficiam vos ⁊c̄. vbi ſup̄. Vt ſe tantum beniuolū reddat deus peccatoribus penitentibꝰ offert illis munera gracie ſue/ cum dicit/ reficiam vos. Ad quod plenius intelligendum in preſenti ſermone de caritate diuina concludemus tractatū exponentes ſeptimam flammam/ que vocabatur gracioſitas pro cuius declaracione notabimus tria gracioſa dona que deꝰ pro ſui amore peccatoribus ad ſe redeuntibus elargitur.

¶ Capitulum primum qualiter deus reſtituit peccatoribus per penitenciam bona prius perdita/ ⁊ per peccatum mortificata.

¶ Primū donū dicit̄ reſtitucionis. Secundum letificacionis. ¶ Tercium glorificacionis. ¶ Primum donum quod deus benedictus elargitur peccatoribus penitentibus dicitur reſtitucionis: ſecundum Ricar. in. iiii. di. xiiii. Et cōmunem opinionem theologorū per penitenciam reſtituuntur homini opa prius perdita ⁊ per culpā mortificata/ que ante viua fuerunt. Si quis nāqꝫ in caritate exiſtēs x. annis ſeruiet deo ieiunādo ⁊ orando huiuſmōiqꝫ adueniente culpa mortali bona hec omnia pdidit/ ſed eo a culpa reſurgente reuiuiſcunt ſimul omnia ſupradicta. Sed contra obici poteſt per dictū hugonis qui ait Nemo in ſpe correctionis peccare debet/ quia quod ſemel amittitur ipſum nō recuperatur amplius ergo ſi bona opa priꝰ facta ſint amiſſa per culpā/ impoſſibile eſt ea reſtitui ergo nec viuificari. ¶ Item omne quod viuificatur eſt aliquo modo ſed quod oīo periit nullo modo eſt/ ⁊ talia ſunt opa bona prius facta/ ergo nec viuificari/ nec recuperari poſſūt. Reſpondet Bonau. in. iiii. di. xiiii. Qđ opera que prius fuerunt viua qꝛ ex caritate facta ⁊ digna vita eterna/ poſtea adueniente culpa mortificantur in iſto/ quia amplius in

hoc q̃zdiu eſt culpa in eo non eſt diſpoſicio digna remuneracione ꝓpt̃
indignitatem ipſius. Sed rurſus gracia redeunte que iſtuz facit dig-
num vita eterna iam opera in hoc ſūt digna remuneracione / ⁊ ideo
reſtituuntur ⁊ viuificantur. Ideo dicunt quidam ꝙ opera bona ī ca-
ritate facta / quia bona ſunt ⁊ adeo fiunt in laudē dei vt inde debet
laudari deus / ꝗ vero in vnitate miſtici corporis. ⁊ quia ī caritate ꝑ-
tinent ad corpus miſticum / ꝗ vero ex libera volūtate ⁊ iuſta ad ra-
dicis premium ſiue ad facientis meritum vnde quia iſte cadit qui fa-
cit opa / nihilominus remanent in corpore miſtico / ꝗ inde alia mem-
bra gaudebant / ⁊ deus inde laudabit̃ / ſed tamen non manēt ad glo-
riam facientis / ⁊ ideo moriuntur iſta cum iſte moritur / ſed eo reſur-
gente a culpa ⁊ facto de corpore miſtico ſibi opa bona reuiuiſcūt.
Quicquid ſit de hoc ſiue remaneant in corpore miſtico ſiue non / ve-
rum eſt ꝙ remanent in memoria eius qui fecit / ⁊ dubium eciam non
eſt quando manet in memoria dei / ⁊ q̃zdiu manet culpa manēt ī cog-
nicione dei cuncta reſpicientis ⁊ in memoria peccatoris / ſed ibi non
manent ad munera nec in memoria peccatoris ad gaudium / ſed ma-
gis ad dolendum. Sed cum reſurget manent in deo ad remunerādu
⁊ in memoria ipſius peccatoris ad gaudendum. Ad dictum hugōis
dicendum eſt ꝙ intelligit de illo ope bono quod homo potuiſſet fa-
cere vel feciſſet illo tempe quo peccauit / quod quidē nō recuperabi-
tur / ꝗ ſi alio tempe velit facere opus qđ emiſit perdit qđ deberet fa-
cere in illo tempore. Ad ſecundum dicenduz ꝙ illa opa que manēt
in memoria eius qui fecit ⁊ dei primo a quo fecit hec Bonaū.

Capitulum ſecundum de leticia angelorũ ⁊ tocius celeſtis curie
ꝓpter penitenciam ⁊ conuerſionem peccatorum.

SEcundum donum dicitur letificacionis / facit vtiq deus an-
gelos ſuos humiliare iubilare in conuerſione peccatorū. vñ
luc. xv. dicitur. Gaudium eſt angelis dei ſuper vno peccato-
re penitenciam agente. Sed circa hoc notanduz de gaudio angelorū
ſecunduz Bonaū. di. xi. ſecundi li. Quod ipſum gaudium in angelo
creſcere poteſt intelligitur dupliciter vel extenſiue vel intenſiue. Ex-
tenſiue dicit̃ creſcere quando quis de pluribus gaudet. Intenſiue au-
tem quando affectus eius de aliquo copioſius gaudet. Si ergo loq̃-
mur de cremento gaudii ſecundum primum ſcz veruz eſt ⁊ doctores
cōmuniter ſenciunt ꝙ ipſis beatis angelis accreſcit gaudium ex ſa-
lute peccatorum / ꝗ de pluribus gaudent ſecundum ꝙ plures ſaluā-
tur. Si autem loquamur de cremento gaudii ſecundum modum aliū
ſcz quantum ad intenſionem / ſic eſt diſtinguendum. Nam gaudiuz
duplex eſt / quoddam eſt gaudium in quo conſiſtit premium ſubſtā-
ciale / ⁊ illud eſt gaudiuz de bono increato qđ angelus habet de deo

⁊ in deo. Eſt iterum gaudium quoddam accidentale ⁊ illud eſt gau
dium quod angelꝰ habet de bono creato / ſiue proprio / ſiue alieno fue
rit. Ergo qui dixerit quod in angelis creatis accreſcit vtrūq; gaudi
um intenſiue / quia nondū ſunt perfecte beati / quāuis ſint beati cō
firmati / de quorum opinione non videtur fuiſſe magiſter. Sed quia
hec opinio non videtur probabilis ideo fuerunt alii qui dixerūt ꝙ
neutrum gaudium creſcat in eis intenſiue / ſed ſolum extēſiue ſicut
caritas eorum non eſt maior quam fuit ab inicio quāuis plures nūc
diligant quam tunc. Sed quia iſtud non videtur adhuc ſatis proba=
bile quod angelis accreſcat materia gaudii / quin eciam accreſcat
⁊ gaudium. Ideo eſt triplex modus dicendi quod i angelis nullo mo
do accreſcit gaudium / in quo conſiſtit premium eſſenciale quia quan
tum ad illud perfecte beati ſunt. Sed gaudiū in quo conſiſtit premi
um accidentale accreſcere poteſt / non ſolum extenſiue verum eciā
intenſiue ⁊ racione proprii boni coniuncti quod miniſtrādo aliis bo
na opera / ⁊ racione boni faciunt in quibus premiū accidentale me
rentur / ⁊ quia eciam cum ciues ſuos ad beatitudinē producunt ſu
per quibus congratulantur. Non ſolum autem angeli. Sed eciam
tota trinitas gaudet ⁊ facit feſtum de conuerſione peccatoris. ¶ Et
primo gaudet pater / Nam rex terrenus multum gaudet / quando fi
lius ſibi concipitur / ſicut letatus eſt Abraam de cōceptu Sarre mꝉ
tum gaudet quando naſcitur ſicut zacharias ⁊ Eliſabeth in ortu pre
curſoris / multum gaudet quādo filius ablactatus eſt. Vnde Abra
am fecit magnum conuiuium in ablactacione filii ſui yſaac. Geneſis
xxi. Multum gaudet quando filius grandis effectus eſt / ⁊ ad mē=
ſam recipitur. Sicut pater celeſtis de filio ſpiritualiter concepto na
to ablactato / ⁊ ad menſam recepto multum gaudet. Conceptō nam
qꝫ accipitur in ꝯtricione / ſiue boni propoſiti inchoacione. Vnde Iſa.
viceſimo. A facie tua domine parturiuimus ⁊ concepimus ſpiritū
ſalutis. Natiuitas attenditur in confeſſione vel bonorū operum oſtē
ſione. ſed de multis poteſt dici illud Iſaie triceſimo ſeptimo. Vene=
runt filii vſqꝫ ad partum / ⁊ virtus non eſt pariendi. Ablactacio at
tenditur in vite perfectione / quando homo intantū perficit quod iā
non indiget lacte paruulorum / ſed cibo ſolido perfectorum / de quo
hebre. quinto perfectorum eſt ſolidus cibus / ad menſam recepcio at
tenditur in celeſti refectione iuxta illud Luce viceſimo ſecūdo. Ego
diſpono vobis regnum vt edatis ⁊ bibatis ſuper menſam meam in
Regno meo. ¶ Secundo gaudet filius triplici de cauſa.

Primo quia ex quo vidit effectum ſue paſſionis quod notatur in pa
rabola de oue perdita ⁊ inuenta. De qua gre. ait in omel. Vna ouis
periit quando homo peccando vite paſcua dereliquit. in humero au
tem poſuit: quia peccata in corpore ſuo ipſe portauit. Et augu9. i li.
contra quinqꝫ hereſes. Cum eſſes inquit criſtus inimic9 patris mei
reconciliaui te. Cum inter montes ⁊ ſiluas errares queſiui te: hume
ris meis portaui te: patri meo reddidi te: laboraui ſudaui: caput me
um ſpinis oppoſui: manus meas clauis obieci: lãcea latus meũ ape
rui: totus iniuriis ⁊ aſperitatibus laceratus ſum. Sanguinē ſudi
⁊ animam poſui vt te mihi contemplarē: ⁊ tu te diuidis a me. hec
ille. Tantum autem deſiderium de oue inuenta habuit ꝙ eciam de
ſertum id eſt celum dereliquit: quod dicitur deſertum id eſt derelictũ
ab homine qui fuerat ipſuꝫ habiturus: tum quia ad inſtar deſerti i
eo ſunt dulces cantus auium id eſt angelorum: ibi ſunt roſe martirꝫ
viole confeſſorum: ⁊ lilia virginum. ¶ Secundo gaudet filius quia
videt in peccatore conuerſo reformacionem ſue ymaginis. quod no-
tatur in ſecunda parabola de dragma perdita ⁊ inuenta in qua yma
go regis refulget. Decem enim dragme ſunt nouem ordines ange-
lorum. Et decimus hominum qui ad dei ymaginem ſunt creati: ſed
decima dragma perdita fuit quando homo peccauit: ſed criſtus ipaꝫ
queſiuit ⁊ ſuam ymaginem reparauit. ¶ Tercio gaudet in eo quod
vidit reſuſcitacionem ſui fratris: quod notatur in tercia parabola de
filio prodigo de quo dicitur. Epulari ⁊ gaudere oportebat: quia frat
tuus perierat ⁊ inuentus eſt. Tercio de conuerſione peccatoris gau-
det ſpiritus ſanctus triplici de cauſa. Primo quia recuperat templuꝫ
ſuum quod debet inhabitare de quo prime corinth. iii. c. Neſcitis ꝙ
templum dei eſtis vos: ⁊ ſpiritus dei habitat in vobis. Habitare au
tem nõ poſſet: niſi ſpiritus malignus recederet. ii. cor. vi. Que au
tem conuencio criſti ad belial. Quis conſenſus templo dei cum ydo-
lo. ¶ Secundo gaudet quia recuperat membrum ſuum quod debet
viuificare. i. cor. vi. An neſcitis quia membra veſtra templum ſunt
ſpiritus ſancti. Vidimus autem ꝙ membrum preciſum putriduꝫ vl
paliticum non viuificatur a ſpiritu humano. Eodem modo nec pec-
cator a ſpiritu diuino: tum quia diuiſus eſt a deo. Iſaie. lix. c. Iniqui
tates veſtre diuiſerunt inter vos ⁊ inter deum veſtrum: tũ ꝙ putre
factus eſt in peccato. Joel primo. Computruerunt iumenta in ſterco
re ſuo: tum quia paraliticatus eſt ex inordinato motu: nõ enim habet
ſenſum amoris dei: de qua dicitur ſap. Sentite de deo in bonitate.

Tercio gaudet quia recuperat vas ſuum quod debet implere. Opoꝛ
tet autem ꝙ iſtud vas ſit vacuum ab amoꝛe mundi ſi debet impleri
amoꝛe dei· vnde Auguſtin9 ſuper Johannem vas es/ ſed plenus es
funde quod habes/ ꝛ recipias quod non habes/ fundi amoꝛem ſeculi
vt implearis amoꝛe dei· Sed circa hoc queri poteſt quomodo intelli
gatur illud verbum maius gaudiuꝫ eſt angelis dei ſuper vno peccatō
re penitenciam agēte ꝙꝫ ſuper nonaginta noueꝫ iuſtis. Ad quod di
cenduꝫ quod poteſt intelligi dupliciter· Aut de tepidis iuſtis/ aut de
feruētibus· Si pꝛimo modo hoc eſt verum· Vnde Gregoꝛi9 ait· Ma
ius de peccatoꝛe ꝙꝫ fratre iuſto gaudium fit in celo quia et dux in p̄
lio plus illum militem diligit qui poſt fugam reuerſus hoſteꝫ foꝛti
ter pꝛemit ꝙꝫ illum qui nunꝙꝫ terga vertit/ ꝛ nunꝙꝫ aliud foꝛtiter fe
cit· Sic agricola illam terram amplius amat que poſt ſpinas habu
it fructum ꝙꝫ illam que ſemper fertilē meſſem pꝛoduxit· De hoc eci
am Auguſtin9 in libꝛo contra fauſtum ſic dicit· Agricole plus pla
cent agri qui ſpinis eciam magnis eradicatis centenuꝫ pꝛoferunt ꝙꝫ
que nullas ſpinas nunquā habuerunt ꝛ vix ad triceſimum peruene
runt· Si autem intelligatur de iuſtis feruentibus/ Tunc diſtinguē
dum eſt inter affectum ꝛ effectum· Nam ſecundum Bonauē· me
lioꝛi maior affectus/ magis autem indigenti maioꝛ eſt tribuēdus af
fectus· Videmus enim quod ſi aliqua mater decem filios habeat ſi
vnus infirmatur ꝛ poſtea ſanatur maius gaudium oſtendit de ſani
tate iſtius recuperati/ ꝙꝫ de ſanitate in aliis conſeruata·

Capitulum tercium de gloꝛia quam acquirunt peccatoꝛes conuer
ſi et de ipſoꝛum beatitudine in regno celoꝛum ·

Tercium donum quod deus peccatoꝛibus penitentibus elar
gitur dicitur gloꝛificacionis· Naꝫ in celeſti ꝛ beata hieruſa
lem ipſos tandem aggregat ſocietati ciuium ſupernoꝛuꝫ/ ne
ꝗꝫ vero pꝛopter peccata ipſis infimum locum concedit· Quinimo vt
ſaluatoꝛ ait pꝛopter ipſam penitenciam meretrices ꝛ publicani pꝛe
cedent in regno celoꝛū· Quanta autem ſit eoꝛum gloꝛia in celo oſtē
ditur in thayſe meretrice/ de qua in vitis patrum legitur· Quod tā
te pulcritudinis extitit quod multi pꝛopter eam venditis ſubſtanciis
ſuis ad vltimam paupertatē deuenerunt· Sed ꝛ amatoꝛes eius mu
tuo ſe interficiebant/ quod cuꝫ audiſſet Abbas pannucius ſumpto
habitu ſeculari et vno ſolido pfect9 ē ad eā i quandā Egypti ciuita
tem deditꝗꝫ ei ſolidū ꝗſi p mercede peccādi· Jlla accepto p̄cō ait illi·

Ingrediamur ſimul cameram· Cumqꝫ ingreſſus eſſet ⁊ loc9 precio
ſus ornamentis ſtratum aſcendere inuitaretur: dixit ad eam· Si eſt
interius cubiculum in ipſum eamus· Illa autē dixit· Eſt quoddam
cubiculum vbi nullus ingreditur· Si vero deum times nullus locus
eſt qui eius diuinitati abſcondatur· Quod cum ſenex audiſſet dixit
ei. Scis eſſe deum· Cumqꝫ illa reſpondiſſet ſe ſcire deum ⁊ regnū
futuri ſeculi necnon tormenta peccatorum dixit ei· ſi ergo noſti cur
tot animas perdidiſti· Et non ſolum pro tua ſed pro aliorum redden
da racōe damnaberis· Illa vero prouoluta ad pedes Abbatis pā=
nucii cum lacrimis orabat dicens· Scio eſſe penitenciam pater: ⁊ cō
fido remiſſionem te orante ſortiri peto tribus horis inducias: ⁊ poſt
hoc quo volueris ibo: ⁊ quecunqꝫ preceperis faciam· Cumqꝫ ei locū
Abbas conſtituiſſet vbi veniam impetrare deberet illa collectis oī=
bus quecūqꝫ de peccatis lucrata fuerat perlatis que in media ciui
tate populo expectante in igne combuſſit clamans ⁊ dicens· Veni
te omnes qui peccaſtis mecum: ⁊ videte quomodo ea que mihi con=
tuliſtis exuram. Cum autem omnia incendiſſet ad locum quem ab
bas pannucius conſtruxit perrexit: qui illam in cellulam paruā re
cluſit hoſtiumqꝫ cellule plumbo ſignauit: ⁊ paruam reliquit feneſ=
ſtram per quam ei cibus daretur: iuſſitqꝫ parum panis ei ⁊ paulu=
lum aque ab aliis miniſtrari· Cum ergo tribus annis fuiſſet inclu=
ſa profectus Abbas pannucius ad abbatem Antonium conuoca=
tis diſcipulis vt ab eo inquireret ſi remiſiſſet ei ſua peccata deus·
Et narrata cauſa ſanctus Antonius diſcipulis conuocatis precepit
vt illa nocte orarent· ſtatimqꝫ Abbas paulus maior diſcipulus an
tonii vidit in celis lectum precioſis veſtib9 ordiatū: quem tres vir
gines facie clara cuſtodiebant· Cūqꝫ paulus diceret graciam illam
eſſe Antonii· Non eſt antonii: ſed thayſis meretricis vocem ſibi di
centem audiuit: quod cum mane audiſſet abbas pannucius cū gau
dio diſceſſit· Et cum illā eduxiſſet de cella quindecim diebus ſuper
uixit ⁊ pauſauit in pace· Ergo aperiant oculos ſuos peccatores vt
videant longitudinē latitudinem altitudinem ⁊ profundum arden
tiſſime caritatis dei qui ſua ampliſſima ⁊ immenſa clemencia para=
tus eſt ſemper peccatoribus penitentibus dare ſalutem: quā nobis
omnibus largiatur ipſe: qui viuit in ſecula ſeculorum· Amen·

De immortalitate anime magiſtri Roberti de licio ordinis mino=
rum tractatus incipit·

Sermo primus in quo tractatur de vita cõmuni·

I Vſti autem in perpetuum viuent· Scribuntur hec verba
originaliter ſap̄·v·c· Quam falſo plerіqꝫ opinantur ex⸗
tinctos homines corporali morte amplius nec viuere nec
viuificare poſſe / fiantqꝫ ex hoc in omnibus viciis ac bru
tis deteriores· In preſenti ope tractatum de imortali vita ſtatui cõ
pilare· Eſt quippe ſatis ſupqꝫ neceſſarium aperire omnib9 quemad
modum dei ſapiencia ſtatuit vt homines ꝑ varietate meritorum / aut
ineternum viuent in feliciſſima patria paradiſi / aut illã contemnẽ
tes eternis ſuppliciis deputarent̃ / nam que durior petra cenſeri po
teſt q̃ꝫ peccator homo qui ſenciens certitudinaliter ꝓponi ſibi bonũ
⁊ malum perpetuo duraturum a peccato ſepari non curat· Grandis
equidem iactura eſt ꝑ momentaneo ac labili huius mundi bono per
dere gaudia nũq̃ꝫ defutura ⁊ obligare ſe in ſecula ſeculoꝝ ad eter
nas penas· Quaꝓpter vt ipſius immortalis vite plenior ac lucidior
poſſit haberi noticia· In hoc ſermone ad vitam in cõmuni ſtilum no
ſtrum dirigemus de qua tria miſteria erunt contemplanda·
Primum erit de vite diffinicione· Secundũ erit de vite originacõe·
Terciũ erit de vite ſtata ſuſcepcione / quid ſit vita ſecundum philo
ſophum declaratur ⁊ an anima ſit ipſa vita· Capitulum primum·
Primum dicendum erit de vite diffinicione· Nam vt cicero tradit
in primo de officiis· Omnis enim que a racione ſuſcipitur de aliqua
re inſtitucio debet a diffinicione proficiſci vt facilius intelligatur quod
ſit de quo diſputet̃· Igitur inquiramus primo· Quid eſt vita· Et dif
finitur ſic a philoſopho li· de motu cordis· Vita eſt act9 anime pri⸗
mus in motu corporis adaptati ad mouendum· ex quibus verbis du
bitacio mouetur· An vita ſit ipſa anima· Et quibuſdam videtur ꝙ
ſic· Nam Ambroſi9 in libro de bono mortis oſtendit ꝙ anima nõ po
teſt mori / quia eſt vita· ⁊ vita eſt contraria morti· Ait autẽ ſic ani⸗
ma vita eſt quomodo poteſt mortem ſuſcipere cum ſit ipſi contraria·
Ipſe eciam Ambroſi9 in eodem li· probat ꝙ uita ſit anima ſic· Cui
anima infunditur vita ĩfunditur / a quo anima diſcedit vita diſcedit
anima ergo vita eſt· Iſido· li· i· de ſũmo bono / vita inquit corpori eſt
anima· Sed ⁊ philoſophus vult ꝙ aĩa viuat ſeipſa igit̃ erit ſua vi
ta· Quod probari poteſt· Anima viuit / aut ergo ſeipſa aut alio·
Si alio aut illud viuit aut non· Si non / ergo non dat vitam· Si vi⸗
uit ergo aut ſeipſa aut alio· Tunc ſimiliter queritur de illo alio· ſi
ergo non eſt abire in infinitum relinquitur quod illud quo viuit vi⸗
uit ſeipſo· Sed veriſimilius eſt quod anima viuat ſeipſa quam
aliud quo viuit· ergo anima ſeipſa vita ipſa· ergo vita eſt anima·

Soluit autem hanc ambiguitatē alex. in ſecūdo volumine ſum̄e ſue dicens. Quod vita nō eſt aīa ſed actus ab ipſa egrediens / quia vt ſcribitur in li. de motu cordis. Primus continu9 actus anime vita eſt. Vnde anima eſt cauſa vite in corpore / ⁊ cauſa vite in ipſa / vnde vita qua anima in ſe viuit non eſt anima / ſed cauſa anime / ideo vi ta non eſt anima / nec econuerſo formaliter loquendo. Ad auctorita tes in contrarium allegatas. Reſpondet alex. Quod intelliguntur p comitanciā cauſalem non per ydemptitatem eſſencialē racione ſcili cet effectus quo ipſa corpus viuificat. Ad aliud eciam quod īduce batur. Quod anima viuit ſeipſa aut alio ⁊c̄. Reſpōdet predictus do ctor. Quod anima dicitur viuere ſeipſa / quia principium vite eſt in ipſa nec eſt ab aliquo extra ipſam / ſicut eſt de vita corporis / quod ē ab intrinſeco ſcȝ ab ipſa anima ſecundū quod dicit Ambro. Quod anima cauſat vitā / ⁊ facit ꝙ vita ſit in corpe. Nota ergo ꝙ viue re ſeipſo eſt dupliciter / aut ſicut ſe toto / aut ſicut aliquo ſui. verbi gra cia / aliter viuit anima ſeipſa aliter vita / viuit enim vita ſeipſa to ta ſicut eſt / vnde viuere eſt eſſe. In uita enim non eſt aliquid qđ nō ſit vita ſed anima viuit ſeipſa id eſt aliquo ſibi īntrinſeco / vtpote for mali principio / ꝙ non eſt alterius nature q̄ȝ ipſa anima. Et ideo ex hoc non ſequitur ꝙ anima ſit vita. Si enim hec eſſet vera anima ē vita neceſſario oporteret ꝙ idem in ea eſſet informans ⁊ informatū id eſt ipſa eſſet ſua forma. ſed idem eſſet illi eſſe ⁊ viuere. Sicut idē viuere eſſe ⁊ viuere / quia vita ſeipſa viuit. Vita ergo eſt actus pri mus ⁊ continuus ſubſtantie nobilis mouentis vel cognoſcentis vel vtrumqȝ facientis. Sed adhuc arguunt quidam dicentes ꝙ vita nō poſſet eſſe actus anime. Nam vita cum ſit perfectio viuenciū act9 cū ſit accidens non poteſt eſſe perfectio taliū. Reſpondet ad hoc alex. Quod primus actus forme ſubſtancialis / ⁊ eſt actus ꝯſequens ad primum actum / licet autem conſequencium actuum ſit aliquid ac cidens tamen actus primus qui eſt perfectior ſubſtancie non eſt ac cidens. Nam ſicut intellectus quandoqȝ nominat ipſam potenciam intellectiuam / quandoqȝ autem actum eiuſdem accidentalē / vt ſcȝ qui prouenit ex comprehenſione rerum extrinſecarū. Similiter eſt de vita. Vnde vita quandoqȝ nominat ipſam vitā prout eſt ſubſtā cia / quandoqȝ actum eiuſdem accidentalem. Iſta nihilominus rudi bus oſtendi nō poſſunt / quia vt Ariſto. inquit in tercio metha. Sol uere vinculum ignoranti non eſt poſſibile / Vnde vita habet ſuū pri cipium.

¶ Capitulum ſecundum.

Secundū miſteriū ꝯtemplandū ē de vite originacōe. Vn̄ ſcȝ vita tra hit originē ſiue a pricipio efficiēte. ⁊ plato dicit aīam eſſe principiū vi te. In libro aūt de motu cordis dicit̄. Quod mors eſt cauſa vite. Ari

ſto·ii·de anima·anima eſt viuentis corporis cauſa ⁊ principiuꝫ· ve
rumtamen reſtat dubium/ quia ex verbis ſanctoruꝫ videtur ꝙ eius
vita ſit a deo· Inquit enim Augu9· li· de vera religione· Nulla vi=
ta eſt que non ſit ex deo/ quia deus ſūma vita eſt ⁊ ipſe eſt fons vi
te· Et dioniſius in li·de diuinis nominibus· Omnis vita erit vitalis
motus ex vita ipſa que eſt ſuper omnem vitaꝫ·Et geñ·ii· ffomauit
deus hominem de limo terre/ ⁊ inſpirauit in faciem eius ſpiraculuꝫ
uite·ergo per effectuꝫ/ principiū vite eſt ipſe deus·Reſpondet alex·
vbi ſup̄ dicens· Quod aliquid viuit i ſe per ſe vt vita prima que eſt
deus·Et aliquid viuit in ſe ⁊ per ſe/ ſed non ex ſe/ vt anima ⁊ an=
gelus·Eſt iterum aliquid quod viuit in ſe ſed non ex ſe/ nec per ſe
vt anima ſenſibilis ⁊ vegetabilis·Illorum autē que viuunt per ſe
⁊ ni ſe que poſſunt aliis vitaꝫ cōmunicare vt anime racionales cor
poribus organicis potencia vitam habentibus· Quedaꝫ vero nō poſ
ſunt vt ſpiritus angelici ⁊ ſpiritus racionales· Quedam que non p
ſe ſed participando vitā illis mediantibus que per ſe viuunt vt cor
pora humana ex quibus pꝫ ꝙ quedaꝫ ſunt que per ſe viuunt vt ſūt
ſpiritus angelici·Dicimus ergo ꝙ vita eoꝝ que per ſe viuūt imedia
te ſunt a deo ſicut eorum ſubſtancia vł eſſencia·Vita vero eorum q̄
viuunt ꝑticipando vitaꝫ mediantibus illis que viuunt per ſe nō eſt
imediate a deo· Sed illis mediantibus que p ſe viuūt·Sed ꝓpter hoc
quod diximus doctor predictus·q·xviii·i·pte· Querit dubium vicꝫ
Vtrum anima ſit vita in deo·⁊ ꝙ ſic ipſe probat/ qꝛ Jo·i·dicit· Qđ
factum eſt in ipſo vita erat·ſed omnia poſt dominum facta ſunt· er
go in deo omnia ſunt vita· In ſup viuere dei eſt eius intelligere· In
deo autem idem eſt intellectus/ ⁊ quod intelligitur ⁊ ipſum intelli
gere eius/ vnde quicquid eſt in deo ut intellectum eſt ipſum viuere
ſeu vita eius· Cum ergo omnia facta ſunt a deo ſint i ipſo vt intel=
lecta·Sequitur ꝙ omnia in ipſo ſint vita diuina· Contra tamē hoc
poſſumus inſtare primo actuum·xvii·dicitur· In ipſo viuimus mo
uemur ⁊ ſumus·Sed non omnia que ſunt motus in deo ſunt vita·
Secundo omnia ſunt in deo ſicut in primo exemplari/ cum ergo non
omnia viuant in ſeipſis/ videtur ꝙ non omnia in deo ſunt vita· Re=
ſpondet his prefatus doctor·Ad primum ꝙ creature dicuntur eſſe
in deo dupliciť· Vno mō in quantū ꝯtinenť ab ipſo ⁊ ꝯſeruanť vir=
tute diua/ ſicut ea dicim9 eſſe in nobis q̄ ſūt i noſtra poteſtate/ et ſic
creature dicunť eſſe i deo put ſūt in ꝓpriis naturis·In hoc mō intel=
ligiť verbū apoſtoli dn̄tis· In ipo viuim9 mouemur ⁊ ſum9 qꝛ nr̄m
eſſe ⁊ noſtrū viuere ⁊ nr̄m moueri cātur ab ipo deo·alio mō dn̄ť res
eſſe i deo ſic incognoſcēte/ ⁊ ſic ſunt i deo p ꝓprias rōes que non ſūt
aliud i deo ab eēncia dina/ vn̄ res put ſūt in deo ſūt eſſencia diuina

et quia eſſencia diuina eſt vita non autē motus/ inde eſt ꝙ res hoc
modo loquendi in deo non ſunt motus ſed vita. Ad argumentū dic
ꝙ exemplata oportet confirmari ſecundum racionem forme/ nō au
tem ſecundum modum eſſendi. Nam alterius modi habet eſſe queli
bet forma in exemplari/ ⁊ in exemplato ſicut forma domus in men-
te artificis habet imateriale ⁊ intelligibile. In domo autem que eſt
extra animam habet eſſe materiale ⁊ ſenſibile/ vnde racione rerum
que in ſeipſis non viuunt in mente diuina ſunt vita/ quia in mēte di-
uina inhabent diuinum eſſe ⁊c. Et patz de ſubſtāciata ſuſcepcione vi
te/ ⁊ que ſunt illa que vita ſuſcipiunt ⁊ viuencia dicunt͂. Capitulum
tercium. ¶ Tercium miſterii in contemplandum eſt de vita ſubſtan
ciata ſuſcepcione vicz. Que ſunt illa que vitaz ſuſcipiūt ſeu viuant/
ita vt viuencia dici poſſunt. ⁊ ſit inſtancia tripliciter.

Primo reſpectu rerum omnium naturalium an viuant.

¶ Secundo reſpectu corporum celeſtium an illis ſit vita.

¶ Tercio reſpectu increate nature an inſup eciam in ipſa ſit viuens.

¶ Primo quibuſdam forte videretur ꝙ in omnibus rebus naturalibꝫ
ſit vita. Inquit enim Ariſto. viii. phi. Quod motus eſt vt vita que
dam natura exiſtentibus hominibus. Sed omnes res naturales par
ticipant motum. ergo omnes res naturales participant vitam. Sed
contra hoc Dioniſius in li. de diuinis nominibus. ait enim ſic plante
ſecundum vltimam reſonanciam vite habent viuere. Ex quibus ver
bis accipitur ꝙ vltimum gradum vite obtinent plante. Reſpondetur
ſecundum Tho. prima parte. q. xviii. ꝙ illa proprie dicuntur viuēcia
que ſeipſa ſecundum aliquē ſpeciē motus mouent/ alia vero i quo-
rum natura non eſt vt agant ſe ad aliquem motum vel opacionem
viuencia dici non poſſunt niſi per ſimilitudinez / ⁊ ſic verbum phi-
loſophi poteſt intelligi/ vel de motu primo ſcz corporum celeſtiuz vel
de motu cōmuniter ⁊ vtroqꝫ modo dicitur quaſi vita corporum na-
turalium per ſimilitudinem ⁊ per proprietatem. Nam motus celi eſt i
vniuerſo corporalium naturarum ſicut motus cordis i animali quo
vita conſeruatur. Et ſimiliter quicūqꝫ motus naturalis ſe habet ad
res naturales vt quedam ſimilitudo vitalis opacionis. Secundo ſit
inſtancia de corporibus celeſtibus de quibus nonnulli aſſerunt ꝙ ſint
animata. Scribit ſiquidez Augu. li. xviii. de ci. dei. Quod anaxago
ras apud athenienſes reus factus ſit/ quia ſolez dixit eſſe lampadez
ardentem negansqꝫ vtiqꝫ eſſe deum. Et vt docet dominus Bonau.
in ſecundo. di. xiiii. Quidam philoſophi poſuerunt ꝙ celi haberent
animam/ ⁊ ꝙ celum eſſet magnuz animal ⁊ ꝙ mouetur a propria for
ma perfecta/ ſicut mouetur anima. Et hanc animam motricē poſue
runt regi ⁊ dirigi a deo mediante intelligencia/ cui poſicioni/ quidaz

inherentes inducunt hiero· afferentē ſuper illud eccľ· i· luſtrans vni
uerſa per circuitum pergit ſpiritus· Quod celi ſunt animati· quibꝰ
obſtat dictū Jo· Damaſceni dicēs li· ii· Nullus animatos celos aut
luminaria exiſtimet· Jnanimati quippe ſunt ⁊ īſenſibiles· Racio ve
ro poteſt eſſe ſecundum Bonaū· vbi ſup̄· quia ſubſtancia itellectua
lis non vnitur corpi niſi mediante vegetabili ⁊ ſenſibili / ⁊ ita ſi ce
lum pficeretur a ſubſtancia ſpirituali haberet ſētire ⁊ vegetari· hie
ronimus vero metha· locutus eſt / ꝙ ſi ad hoc obiceretur ex verbis
cōmentatoris / qui ait· ii· de celo ⁊ mundo· Principia que ſunt in or=
bibus ſunt viua· Philoſophus eciam dicit ꝙ principium potenciali
ter et cauſa in vita eſt orbis· Ad primum dici poteſt ſecundū alex·
ꝙ illud intelligitur de intelligenciis que viuunt / quas motrices or=
bium penunt· Vel dicuntur viua effectiue non ꝙ habeant vitaꝫ vt
formam vel actum ſuper effectiue tantum habēt calorem / aut frigꝰ
Nec tamen calida ſunt vel frigida formaliter loquendo· Viua itaqꝫ
dici poſſunt ideſt conſeruancia viuentes in vita· Nimirum deteſtā=
dus error ponencium illa viuere cū facile diuinitatis habere poſſent
eam venerarentur ac colerent· ita quidam falſitate deluſi ſoleꝫ ⁊ lu
nam deos exiſtimantes corpora illa adorare ſūt auſi· De quibus ſic
loquitur Euſebius li· i· de euangelica p̄paracione· Egypcios ferunt
primos cunctꝫ cum in celum oculos ſubſtuliſſent motum ordinem in
quantitates corporum celeſtium admirantes ſolem ac lunaꝫ deos pu
taſſe / ac ſolem quidem oſiris lunam yſin nūcupaſſent a ꝓprietate q̄=
dam inditis ſibi nominibus· Nam ſi quis ad latinam linguaꝫ verba
trāſferat multi oculi oſiris dici poteſt / nec id abre· Radios eniꝫ ſuos
quaſi multis rebus imittit oculos quibus omnia proſpicit / yſin vero
latine priſcam dicere poſſumꝰ lune / hoc nomine indito quoniā ſēpi
terna priſcaqꝫ ſit· Et iterum de grecis idem platonem inducit· Pla=
to inquit in cartilo ſic ſcribit· Ad verbum videntur mihi primi gre
corū eos ſolūmodo deos putaſſe quos eciam nunc multi ex barbaris
colunt ſolem vꝫ atqꝫ lunam tellurem ſtellas atqꝫ celum· Nam cuꝫ
ipſa cernerent theim ſemp hoc eſt currere atqꝫ reſolui ab hac ipſius
theim nam theos ideſt deos appellarent· Tercio de natura increata
dubitatur / an ipſa ſit viuens· Cum enim vita addat ſupra eſſe i illo
in quo nihil additur adeſſe videtur ꝙ nō ſit in vita· Jn deo auteꝫ ni
hil additur adeſſe· Alioquin in ipſo eſſet aliqua cōpoſicio / vnde nec
in ipſo erit vita· Reſpondet alex· Quod in deo eſt vita non per diffe
renciam a ſubſtancia· Sed ipſe ſua uita eſt ⁊ ſuum viuere ⁊ tāto no
bilior eſt eius vita q̄zto ſimplicior· quia autem dominiuꝫ eſſe eſt ſim
pliciſſimum nihil habens de potencialitate admixtum· Jdeo eſt in
plena actualitate atqꝫ vigore· Quod autem in deo ſit vita patet per

Augu· qui ait in li· de fide ad Petrum. Deus naturaliter vita eſt ī
deſeſt ꝙ antiqui per iuramentum ſolebant dicere· Viuat dominus ſ
ſicut ptʒ· xxii· q· i· c· Et iurabit· Et pꝛi· Re· xxviii· c· ⁊· xxiiii· et· xxvi· ⁊
xxviii· Et ſecūdi· Re· ii· c· Et Judith xiii· dixit illa ſācta Judith· Vi
uit ipſe dominus deus noſter· Et pſa· xlix· c· Viuo ego dicit domi-
nus· Et dani· xiiii· dixit daniel· Non colo idola manufacta ſed viuē
tem deum qui fecit celum ⁊ terram· Et ieremie· xxii· c· viuo ego di
cit dominus· Et ezechi· xiiii· ⁊· xvi· c· Viuo ego dicit dominus· Ipſe
ergo eſt deus qui viuit cuius vita eſt eterna/ tum quia eſſe diuinum
eſt eternū: vt autē īquit Tho· pꝛīa parte· q· x· Illud qđ vere eſt eter
num non ſolum eſt ens viuens: tum ꝗꝛ vt ait Ariſto· ii· metha· oſten
ſo ꝙ deus ſit intelligens· Concludit ꝙ habet vitam ſempiternaʒ ⁊
perfectiſſimam: quia intellectus eſt pfectiſſimus ⁊ ſemp in actu/
quare cum ipſa ſit vita vera aliis non tantum temporalem/ ſed eciā
eternam vitam concedere poteſt ad quam iuſti feſtinantes adipiſcū
tur regnum celorum in quo criſtꝰ ſaluatoꝛ noſter viuit ⁊ regnat in
ſecula ſeculoꝛum Amen·

Explicit ſermo de vita temporali eterna ſcʒ ipſius dei·

¶ Sermo ſecundus in quo tractatur de vita hominis ante ſuam beatitudinem·

IVſti autem in perpetuum viuent· Iterum vbi ſupꝛa· Ac
quirenda nunc eſt vita imoꝛtalis non ſine laboꝛe quoniaʒ
ipſa eſt pꝛemium cuiuſcūqʒ opis virtuoſi· Et vt Gre· ait ī
ſermone plurimoꝛum martirum ad magna pmia perueni
ri non poteſt: niſi per magnos laboꝛes· Verumtamen anteqʒ de ipſa
uite eternitate quicqʒ dicamus de vita hominis ante ſuam beatitu
dinem aliquid apiemus· vnde conſiderabimus triplicem ſtatum·
Pꝛio ſecundū ſtatū nače cđite· ¶ Secūdo ſecundū ſtatū nače lapſe
Tercio ſcđm ſtatū nače repate· ¶ Quod ī ſtatu nature cōdite homo
ſi voluiſſet ipaſſibilis fuiſſet ⁊ imoꝛtalis· ¶ Capitulum pꝛimum·
Pꝛimo conſideremus homis vitam/ ſecundum ſtatum ante ipſā vi
tam ſecundum triplicem hominis ſtatuʒ nature condite ſcʒ ante pec
catum quo tempoꝛe ſi voluiſſet ipaſſibilis erat ⁊ imoꝛtalis· Ad quod
plenius itelligendum erunt declarande tres difficultates vicʒ·
Pꝛima de impaſſibilitate· ¶ Secunda de imoꝛtalitate·
Tercia de cibi neceſſitate· ¶ Pꝛima difficultas de ipaſſibilitate
quomodo ſcʒ verum ſit ꝙ homo cōditus fuerit ipaſſibilis· Pꝛimo ꝙ
ſentire eſt quoddam pati· Sed in ſtatu inocencie erat homo ſenſibił
ergo ⁊ paſſibilis· Secundo quia coꝛpus hominis molle fuit/ ⁊ oīe
molle naturaliter paſſiuuʒ eſt a duro/ ergo ſi coꝛpoꝛi pꝛimi hominis
oblatum fuiſſet aliquod durū ab eo pateretur ⁊ ſic fuiſſet homo paſ

ſibilis. Tercio q augu. ſup Geñ. ad litteram dicit. Adã non manducauit de pomo eo q crederet eſſe deum ſed ne ſuas delicias contriſtaret ſcz vxorez ſuam: ſicut ſalomon adorauit idola tercii Re. xi. c. Ne contriſtaret vxores ſuas. Ex quibus ptz q Eua erat cauſa ꝓpter q̃z Adam comederat. Naz ſtatus prime condicionis erat ſtatus paſſibilitatis anime ꝛ corpis triſtabilis in ſtatu prime condicionis. ¶ Sed triſticia eſt paſſio affligens animam relinquitur. ergo q ſtatus priẽ condicionis erat ſtatus paſſibilitatis anime ꝛ corporis. Ad hec obiecta ſoluenda ſanctꝰ Tho. prima parte. q. lxxxxvii. dicit q paſſio dupliciter dicitur. Vno modo ꝓprie ꝛ ſic poteſt dici quod a ſua naturali diſpoſicione remouetur. Paſſio enim eſt effectus actionis ſecũdum Gilbertum poretanum li. vi. principiorum. In rebus autem naturaliter contraria agunt ꝛ paciuntur adinuicem quoruz vnũ remouet alteruz a ſua naturali diſpoſicione. ꝛ de hac dicit Damaſce. Q8 paſſio eſt motus preter naturam. Alio modo dicitur paſſio cõmuniter ſecundum quãcunqz imutacionem eciã ſi pertineat ad perfectionem ſicut intelligere vel ſentire dicitur quoddam pati. Patet ergo ex diffinicione iſta: q paſſio erat iſto ſecundo modo ꝛ nõ primo modo quoniam ſentire ꝛ dormire non remouent hominẽ a naturali diſpoſicione: ſed pocius ordinantur ad bonuz nature. Ad ſecundũ idez doctor dicit q ĩ illo ſtatu homo poterat corpus preſeruare ne pateretur ab aliquo duro pertinet quidem per ꝓpriam racionez per quaz poterat vitare nociua. Pertinet enim per diuinam prouidenciã que ſic ipſum tuebatur: vt nihil ei occurreret ex ĩprouiſo a quo lederetᷣ. Ad tercium reſpondet alex. in tercio volumine ſũme ſue. Quod q̃zuis homo haberet naturam triſtabilem nunq̃z tamen triſtaretur dũmodo racio per negligẽciam ꝛ ꝓprio ſtudio non deficeret. Concludũt itaqz doctores omnem ĩpaſſibilitatem illius ſtatus. Iſido. li. de trinitate ait. Si homo in paradiſo innocens viueret: nec ignis eum vreret: nec aqua mergeret: nec aeris abſencia ſuffocaret: nec omnia q̄ nocent mortalibus impediret. Et augu. li. xiiii. de ci. dei. c. xxvi. ait. Nihil corrupcionis in corpore: vel ex corpore vllas moleſtias: vlliſ eius ſenſibus ingerebat: nullus intrinſecus morbus: nullus ictus metuebatur extrinſecus ſũma in carne: ſanitas erat ĩ animo: tota tranquillitas ſicut in paradiſo nullus eſtus aut frigus ſic ĩ eius habitatore: nulla ex cupiditate vel timore accidebat bone voluntatis offenſio: nihil omnino triſte nihil erat inaniter letum. hec ille. Notatur tamen ſecundum dicta Sco. ꝛ domini Bonaũ. ꝛ aliorũ doctorum di. xix. ſecundi li. Quod impaſſibilitas illa non erat dos ſicut ĩpaſſibilitas beatorum quoniam ſolum priuabat actum: ſed nõ potẽciam paciendi. Impaſſibilitas vero beatorum priuat actum ꝛ potẽ

ciam paſſionis ſecundum omnem ſtatū. Et ne cui impoſſibile vide
atur quod dicimus de ſtatu primi hominis omnia ad dei voluntatē
et ordinem referendo. Inſpiciamus exempla quibus patere poteſt qua
liter deus actum ſuſpendit actiuorum et paſſiuorum approximatorum
et non impeditorum. ita vt actio non fuerit ſecuta / ſi ſecundum na⸗
turam factum fuiſſet. Eſt quippe ignis elementum maxime actiui
tatis / et nihilominus tres pueros in ardentem fornacem miſſos vt
comburerentur nec minime leſit. quinimo ambulabant in medio flā
me laudantes et benedicebant deum. dani. iii. c. Johannes euangeli
ſta Domiciani crudeliſſimi temporibus Rome in doliū feruentis olei
miſſus illeſus exiuit. Sāctiſſima agnes flāmis in iecta nihil ſibi no
cuit. Johānes euangeliſta venenum mortiferum bibit quo exhauſto
duo alii extincti fuerant ipſe vero intactus permanſit. Quid plura
Indomitas feras manſueſcerat ſanctis ſuis. Nonne fecit ſempiter⸗
nus deus quod illos nedum offendere auſe ſunt / verum et ei obediebāt
ac ſi racione vigerent. Ferociſſimi inter animalia leones reputātur
et tamen antonio miniſtrat ad terram effundendā pro ſepultura pau
li primi heremite vt in vitis patrum de paulo legitur. Leonis preſi⸗
dio abbas zozimas ſācte marie egypciache corpuſculū ſepeliuit. Leo
nem et hieronimus habuit qui ita obediens erat vt et aſinum mona
ſterii ad paſcua dirigeret. De Jona legimus quod fuit a cete deuoratus
poſt triduum ad littus ab eadem belua ſanus fuerat eiectus. Jone. iii.
Nec mirandum ſi ad ipſum rerum omnium opificem ſapienciam at
que potenciam iſta referamus. Ipſe ſiquidem et hec tempora tenebra⸗
rum prout melius indicauit homini cōuenire aliquibus beluis marinis
donauit vt cum homine familiaritatem contrahere poſſent. Sicut
de delphine. Plinius in li. de naturali hiſtoria ait. Delphinus homi
nem nequaquam vt alienum expaueſcit ſi obuiam nauigiis venit exul
tans alludit. Solinus autem de mirabilibus mundi. i li. inquit. Au⸗
guſto principe in campanea delphinum puer fragmentis panis pri
mo illeſit / et intactum conſuetudo valuit vt alendum ſe eciam manu
ipſius crederet mox qui cum pertuliſſet puerilis audacia eum inter
ſpacia lucerni lacus euectauit / vnde effectum eſt vt a baiano littore
puerum equitātem vſque putheoles veheret / hoc per annos plurimos
tamdiu geſtum eſt / donec aſſiduo ſpectaculo deſineret eſſe miraculū
Sed vbi puer obiit ſub oculis publicis deſiderii merore delphinus inte
riit. In africo quoque littore delphinus ab iponenſibus paſtus eſt / tra
ctandumque ſe prebuit impoſitos quoque frequenter geſtauit proconſulem a⸗
frice flauianus ipſe eum contingit. Apud laſſum autem in vrbē puerum
delphinus adamauit / quem per maria inſidentem cum vndoſior fluctus
necauiſſet delphinus ad terram reuexit / et illud reatū ſuum fateretur

penitenciam ſuam morte mādauit nec ampliꝰ ī profunda reuerti vo
luit· Hec Ageliꝰ in libro noctiū acticarū ⁊ Augꝰ· li· i· de ci· dei· c·
xiiii· dicit· Quod Ariō citbariſta optiꝰ apiando corītbiorū rege artis
grā dilectꝰ fuit a quo licēcia optēta ſiciliā ⁊ alias ptes italie viſita-
uit/ ⁊ demulcēs aures oīm ⁊ mētes adeo vt mltas q̄ntitates pecunie
ꝯgregaret ⁊ reuerti ꝓponēs corīnthū elegit ſibi nauim ⁊ nautas co
rīntbiorū naute proiecta in altum naui tenuerunt conſilium de ipſo
necando· Arion autem intellecta morte pecuniam ⁊ bona ſua obtu-
lit/ ⁊ cuncta que babebat illis dedit ꝑ ſalute tunc ei naute inquiunt
ſibi vim ꝓpriis manibus nō offerre ſed imperant ꝙ ipſe ſolus ī ma
ri ſaliat· Orauit tunc citbaredum arion ꝙ ſibi permittāt nobiles ve
ſtes capere· ⁊ cum fidibus illius carmen canere· Naute vt delecta-
retur eius cantu quod orauerat conceſſerunt· arion ergo ſtans in ſū
mo puppis ornatus altiſſima voce cantauit demū cuꝫ fidibus/ ⁊ or
natu ſeſe in profunduꝫ egit· naute nequaq̄ꝫ dubitātes quin periſſet i
curſu ſecuti ſunt· Sed contingit delpbinuꝫ aduenīſſe dorſoq̄ꝫ ſuo cā
torem in latoniam regionem piander vero petiuit corīntbuꝫ/ retulit
q̄ꝫ omnia regi qui nautas fecit inquiri· Quibus inuentis interroga
uit/ quid foret de arione qui reſponderunt· Cum eſſet in italia quos
tamen mentiri volentes rex de veritate conuicit· Huius biſtorie ar
gumentum dicit Agelius· Quod catbenis ſuo tempore ſculpituꝫ at
q̄ꝫ pictum videbatur ſimulacrū ſcꝫ delpbinꝰ vebemēs ſuꝑ quo effi
gies ſedebat bumana· Diximus illa vt clareat omnibus nō eſſe du
rum quod loquimur de bominis conditi impoſſibilitate· Secūda dif
ficultas eſt de illius ſtatus īmortalitate/ quomodo ſcꝫ poterat tūc il
lud eſſe incorruptibile ⁊ īmortale. Nam omne compoſitum ex cōtra
riis eſt naturaliter diſſolubile ⁊ corruptibile igitur ⁊c̄· Ad iſtud re-
ſpondet bugo in li· de ſacramentis/ vbi dicit tres ſtatꝰ bū'ane nat̄e·
Primus eſt nature condite· Secundus eſt nature lapſe·
Tercius eſt nature beate· In primo ſtatu babuit bomo poſ-
ſe peccare/ ⁊ ſic babuit poſſe mori/ ⁊ nō poſſe mori· primo modo fu
it vt in ipſo eſſet corpis īmortalitas· In ſecūdo ſtatu babuit poſ
ſe mori/ ⁊ non poſſe non mori· Et ſic poſſe peccare/ ⁊ non poſſe non
peccare/ quoniam in boc ſtatu eſt peccandi ⁊ moriendi neceſſitas· in
tercio vero ſtatu babebit poſſe non mori ⁊ non poſſe nō mori· Sicut
⁊ non poſſe non peccare/ ⁊ non poſſe peccare/ quoniam ad bunc ſta
tum pertinet moriendi ⁊ peccandi impoſſibilitas· Sanctꝰ vero tbo·
in prima parte· q· lxxxxvii· dicit· Quod aliquid poteſt dici incorrup
tibile tripliciter. Vno modo ex parte materie eo ſcꝫ ꝙ non babet ma
teriam ſicut angelus/ vel babet materiam que non eſt in potencia/
niſi ad vnam formam ſicut corpus celeſte/ ⁊ boc dicitur ſecundum

naturam incorruptibile. Alio modo aliquid dicitur icorruptibile ex
parte forme! quia ſcꝫ rei corporali inheret aliqua diſpoſicio per quaꝫ
totaliter a corrupcione prohibetur. Et hoc dicitur icorruptibile ſecū
dum gloriaꝫ! quia vt Augu. dicit in epiſtola ad dioſtorum. Tam po
tenti natura fecit deus animā vt eius beatitudine redundet eciaꝫ cor
pus plenitudo ſanitatis ⁊ incorrupcionis vigor. Tercio modo dici-
tur aliquid icorruptibile ex parte cauſe efficientis! ⁊ hoc modo i ſta
tu innocencie fuiſſerit incorruptibilis ⁊ imortalis! qꝛ deus ſic voluit
Hinc ait augu9. in queſtionibus noui ⁊ veteris teſtamenti. Deus
hominem fecit! qui q̄zdiu non peccaret imortalitate vigeret vt ipſe ſi
bi auctor eſſet! aut ad mortem aut ad vitam Et idem in li. de baptiſ
mo paruulorum ait. Fiebat inquit ordo iuſticie! vt ſicut omnia domio
ſuo ita ⁊ corpus obediret. Et in li. de ci. dei. xiii. c. iii. ait. Fatenduꝫ ē
primos homines ita fuiſſe inſtitutos vt ſi non peccaſſent nulluꝫ ge
nus mortis experirentur ſed eoſdeꝫ primos homines ita fuiſſe mor
te mulctatos ! vt quicquid ex eorum ſtirpe fuiſſet exortum! ea
dem pena teneretur obnoxium! p magnitudine quippe culpe illi9 na
turam damnacio mutauit in peius! vt quod penaliter preceſſit i pec-
cantibus hominibus primis naturaliter ſequeretur innaſcentibus
ceteris. hec ille Et ideꝫ in li. xiiii. de ci. dei. c. xxvi. dicit. Viuebat ita
qꝫ homo in paradiſo ſicut volebat q̄zdiu hoc volebat quod deus iuſ
ſerat. Viuebat fruens deo ex quo bono bon9 erat! viuebat ſine vlla
egeſtate! ſicut ſēper viuere habēs i poteſtate! cib9 aderat ne eſuriret
potus ne ſitiret lignum vite ne illum ſenecta diſſolueret. ¶ Tercia
difficultas dicitur de cibi neceſſitate. Si enim corpus erat impaſſibi
le quomodo cibis indigebat. Et reſpondet augu9. in queſtionib9 no
ui ⁊ veteris teſtamenti. Quod imortalitas primi ſtatus erat ſecun-
dum vim quandoqꝫ ſupnaturalem in anima reſidentem! non auteꝫ
per aliquam diſpoſicionem corpori inherenteꝫ! vnde p ſolucione cor
poris aliquid de humido ſcꝫ corpis poterat deperdi ⁊ ne totaliter cō
ſumeretur neceſſe erat per aſſumpcionem cibi homini ſubueniri.
Secundo conſideremus hominis vitam ſecundum ſtatū nature lap
ſe. Peccante ſiquidem homine introducta fuit lex mortis vt mori-
retur vſqꝫ ad conſūmacionem ſeculi iuxta cōminacionem dei dicen-
tis geñ. ii. Quacunqꝫ die comederis morte morieris ideſt mortis ne
ceſſitatem incurres! vel morti obligatus eris ſecundum quod expo
nit augu. ſuper Geñ. Veruntamen in illis primordiis longa fuit vi-
ta illorum! adeo vt audiētes adā vixiſſe nōgentis. xxx. annis. Et ma
lalee! nongentis. lv. annis. Et Jared nongentis. lxii. annis. Et Ma-
thuſalem nongentis. lxix. annis vt ptꝫ geñ. v. c. plurimum admiran
tur. Vnde apud pleroſqꝫ varia ⁊ falſa quidem de annis illis opinio

eſt exorta·Nam vt dicit augu·li·xv·de ci·dei·c· Aliqui dixerunt ꝙ
x anni illius temporis accipiuntur vno anno modo noſtro volentes
ꝙ nongenti anni ex illis eſſent nonaginta· Sed falſum eſſe hoc cõ
ſtat quia vt ex codicibus colligitur·habetur enim gen̄·v·c·Centum
⁊·xxx·annorum erat adam quando tercium genuit filiuꝫ/ qui anni
ſecundum illos eſſent·xv·ex noſtris·Sed obmittamus adã quia for
taſſe eciã quando creatus eſt generare potuit·Sed quid de Seth de
quo habetur ꝙ centum·v·erat annorum quando genuit Enos/ac ꝑ
hoc nonduꝫ habebat annos·xi·Enos vero·xx·erat annoruꝫ quando
genuit malaleel/⁊ ſic ſeptem annos habebat· Quis homo generat
ſeptem annis·ſi tunc anni·lxx·nũcupant̃ qui ſeptem fuerunt·Pli
nius vero cum audiſſet homines ad tot perueniſſe annos hec om̃ia
inſcia ipſa perueniſſe eſt arbitratus inquiens quoſdam tranſiſſe an
num eſtate eciam alium hiemi·Archades trium menſiuꝫ annos ha
buiſſe egypcios ⁊ lauinios·xiii·Acharuanas ſex· Contra quaꝫ opi
nionem augu9· ſup gen̄·ad litteram adducit ſcripturam dicentem·
Sexcenteſimo anno vite ſue menſe ii·die·ſeptima menſis/rupti ſũt
omnes fontes abyſſi magn̄i·Et gen̄·c·viii· Requieuit archa menſe
vii·xxvii·die menſis Super montes armenie/at vero aque ibant ⁊
decreſcebant vſqꝫ ad·x·menſem·⁊ poſt ſubdit ſcriptura·Sexcenteſi
mo primo anno vite Noe primo menſe prima die menſis imminu-
te ſunt aque ſuper terram·Tales igitur erant tunc anni quales et
nunc·Et ſi adhuc vltra queratur quomodo tam diu hominuꝫ illorũ
vita poterat elongari·Ad hoc reſpondet nicolaus de lyra ſup gen̄·
v·c·Ex verbis ioſephi in·i·li·antiquitatũ·Qui opinioni noſtre imo
ſcripture ſancte de annis concordat aſſerens hieronimum egyptiũ ⁊
beroſum caldemii ⁊ manetham idem tenuiſſe in illis libris/quos de
antiquitate ſcripſerunt ꝙ hoc fiebat multiplici racione·Prima racõ
ſumitur ex bonitate complexionis primoruꝫ parentum qui fuerunt
a deo imediate formati/⁊ per conſequẽs optime complexionati· Et
ſic ad longiorem vitam diſpoſiti/⁊ illa bonitas complexionis magis
venit ad homines ꝓpinquos illius temporis q̃ꝫ remotos tẽporis mo
derni· ¶Secunda racio ſumitur ex modo viuendi/ quia temꝑate vi
uebant· ¶Tercia racio ſumitur ex bonitate nutrimenti ꝙ ante di-
luuium terre naſcencie fuerunt meliora q̃ꝫ poſt/quia inundacio dilu-
uii fuit pro maiori parte ex aquis occeani ſalſis que inducunt ſterili
tatem terre/⁊ per conſequens reddunt peiora terrenaſcencia ex qui
bus abbreuiatur hominis vita· ¶Quarta racio ſumit̃ ex ſciẽcia ade
quia formatus fuit in ſciẽcie perfectione·Et ideo cognouit virtutes
fructuum herbarum ⁊ lapidum precioſorum que faciunt ad conſer
uandam ſanitatem ⁊ vitam prolongandaꝫ ⁊ de hoc docuit hom̃ies

illius temporis. Quinta racio ſumitur ex bono aſpectu ſiderum ſu
per regionem illam in qua manebant/ qui aſpectus multuz facit ad
longitudinem vite. ſed per motum celi continuz mutatus eſt tempe
precedenti. Sexta racio ſumitur ex diſpoſicione diuina hoc ordinante
vt per longam vitam hominum multiplicaretur genus humanum.
Poſt omnia hec augu9. c. viii. li. xv. de ci. dei. Manuducit nos ad in
telligendam illius vite diuturnitatem quia non potuiſſēt tot homi-
nes ex vno multiplicari niſi per longū tractū tēporis. Nam vt mgr
hiſtoriarum dicit ſuper geñ. x. c. Et augu9. narrat in li. queſtionum
ſuper geñ. Quod ex trib9 filiis Noe adhuc eo viuente nati ſunt. xx.
iiii. milia virorū ꝛ centū ꝛ. x. mulieres preter paruulos. Vixit quip
pe noe poſt diluuiū annis. ccc. l. ꝛ fuerunt omnes anni nongenti. l.
ſicut patet geñ. ix. c. Ex vno inſuper Abraam dicit augu9 vbi ſup.
Nam multo amplius quadringentis annis numeroſitas hebreorum
gentis tanta procreata eſt ut in exitu eiuſdē populi de Egypto. Sex
centa millia hominum fuiſſe referuntur bellice iuuentutis. Et ſi di
catur ꝙ poſt diluuium non tamdiu vixerunt homines cum domin9
dixerit geñ. vi. Erunt dies illius centum viginti annorum. Reſpon-
det augu. c. xxiiii. li. xv. de ci. dei. Quod illud non fuit tempus huma
ne vite poſt diluuium/ ſed terminus aſſignatus ad penitenciaz his q̄
in diluuio erant perituri. Et vt teſtatur magiſter hiſtorie ſcolaſtice
Dixit dominus hec verba ante annos. xx. q̄z inciperet archa fieri que
facta legitur centum annis vel ſecunduz Strabo. eo anno dixit de9
quo cepit archa fieri. Sed quia in malicia perſeuerauerunt ante pre-
fixum terminum ſcz centeſimo anno deleti ſunt. ¶ Quod eciam poſt
diluuium vixerunt homines ſupra centū ꝛ. xx. annos patz. Habem9
enim ex. xi. geñ. Sem erat centuz annorum que genuit arphaſat bi
ennio poſt diluuium ꝛ poſt vixit quingentis annis. Sale vixit qua-
dringentis trigita tribus annis. vixit heber. xxxiiii. annis. vixit tha
mar. cc. l. annis. Vixit Abraā. c. xxv. annis. geñ. xxv. Vixit yſaac
c. lxxx. annis. Geñ. xxv. ꝛ ſic ꝛ alii plurimi quos longū eſſet cōme
morare. Non tamen ꝓptera hii qui fuerunt mortez euadere potuerūt.
Tercio conſideremus hominis vitam ſecundum ſtatū nature repa
te. In quo ſcz poſt aduentū criſti ꝛ eius mortē ac aſcenſionez in celū
breuius q̄z prius homines vitam finiunt. ſi eniz ꝓpter peccatū mors
eſt ſubſecuta ꝛ introducta/ cur non poſt ſatiſfactionem que facta ē
criſti paſſiōe totaliter eſt remota. Et ſic dicim9 ex doctrina domini
alex. in. iii. ꝛ. d. Bonaū. di. xix. Quod criſtus incarnatus eſt vt hoib9
ſubueniret/ ꝛ pro eis ſatiſfaceret. Homo autem peccando in currit
aliqua damna principalia vt priuacionē diuine viſionis ꝛ detēnacō-
nem in limbo/ aliqua vero incurrit ex ꝯſequenti vt famen ſiti laborē

moꝛtem et huiuſmodi. Debuit itaqꝫ criſtus ita pro hoīe ſatiſface
re vt melius ipſe homo conſequi poſſet beatitudinem eternā. Hoc
autem fit remouentibus penalitatibus vel peccatum hominis lapſi
confitentur vel compaciuntur criſto paſſo vel de regno celoꝛum cu
rant. vt inquit Augu9 ſuper pſal. Ecce turbatur mundus ⁊ amat͛.
Quid ſi trāquillus eſſet foꝛmoſus quomodo ei hereſ/ qui ſic ample
cteris fedum flores eius quomodo colligeres ſi ſic a ſpinis nō reuo
cas manum. Et in libro de verbis domini idem ait. Jdeo deus felici
tatibus huius ſeculi amaritudinem miſcet/ vt alia querat͛ felicitas
cui9 dulcedo nō eſt fallax. Et licet xp̄s vt tactū eſt ab his penalita
tibus nō liberauit nos vt nūc/ ipſi9 tamē fiet merito vt i generali re
miſſione pꝛout dicet͛ in ſequentib9 beati ſua coꝛpa reaſſument ipaſſi
bilia immoꝛtalia ⁊ gloꝛioſa/ cū q̄bus eternaliter letabunt͛ in gloꝛia
celeſti/ i q̄ xp̄s bn̄dict9 viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculoꝛū Amen.

¶Sermo tercius in quo animam eſſe imoꝛtalem ſua nobilitate ex-
emplis ⁊ teſtificacione pꝛobatur.

IUſti autem in perpetuum viuent. dei viuentis. verba ſūt
iterum vbi ſupꝛa. Predicant equidem publice amatoꝛes
mundi/ nihil poſt moꝛtez homini ſupereſſe/ animamqꝫ ſi
mul aiunt cum coꝛpoꝛe interire. Jdeoqꝫ nullum agendum
bonum eſſe pꝛo futura vita conſequenda. Cui erroꝛi damnatiſſimo i
hoc ſermone quantuꝫ poterimus reſiſtemus. Oſtendemus autē ani
me immoꝛtalitatem que a coꝛpoꝛe exuta non moꝛitur non coꝛrumpi
tur/ nec vt iſti aiunt deſinit eſſe/ quinimo beati ſunt illi quos domi
nus inuenerit vigilantes. Et ve illis qui negligunt penitenciaꝫ pec-
catoꝛum ſuoꝛum. Et ad intelligendum vero qualiter anima raciona
lis ſit imoꝛtalis vtemur tribus modis.
Primus modus erit ipſius anime nobilis condicio.
Secundus modus erit exemploꝛum choꝛuſcacio.
¶Tercius erit multoꝛum teſtificacio. ¶Quod tanta eſt nobilis aīe
condicio ꝙ omnium coꝛpoꝛum ſuperioꝛum ⁊ inferioꝛum dignitatem
excedit. ¶Capitulum pꝛimuꝫ.
¶Primus mod9 ad oſtendum anime immoꝛtalitateꝫ dicitur. Nobi-
lis condicio que vtiqꝫ talis eſt ꝙ anima ipſa racionalis excedit digni
tatem quoꝛumcūqꝫ coꝛpoꝛum ſeu inferioꝝ ſiue ſupioꝛuꝫ/ ꝙ oi racō
ne nobilioꝛ ſit anima racionalis pꝛobatur tripliciter.
¶Auctoꝛitate Racione Exemplo.
¶Primo pbat͛ auctoꝛitate. Nā inquit ariſt. pꝛimo de anima. Ani
ma autem aliquid melius eſſe ⁊ antiquius i deſt nobili9 ipoſſibile ē.
Jmpoſſibilius aūt ad hoc intellectū ſcꝫ eſſe aliq̄d nobili9. Rōnabiliū
enim eſſe habet ⁊ nobiliſſimū ⁊ diuinū ſm naturā. Jdē in .i. de aīa.
Jn pꝛincipio docet qualiter ſciencia de anima quantuꝫ ad bonitateꝫ

⁊ honoꝛabilitatem eſt pꝛeponenda aliis ſcienciis naturalib9 que ſūt
de numero bonoꝛum honoꝛabilium pꝛopter bonitatem ſubiecti quod
eſt anima intellectiua que eſt nobilioꝛ omni coꝛpoꝛe·Ad idem dicit
augu· in libꝛo de libero arbitrio·vt i ait· Omnis anima omni coꝛpe
eſt nobilioꝛ ſeu melioꝛ· Et in libꝛo·lxxxiii·queſtionum· Omnis aia
melior eſt omni coꝛpoꝛe· Melius eſt enim ꝙ viuificat q̄ȝ ꝙ viuifica
tur/ coꝛpus autem ab anima viuificatur non anima a coꝛpoꝛe nemo
ambigit·Et idem in libꝛo de duabus animabus·Anima lucem iſtā
quam homines venerantur melioꝛ eſt/ quoniam quidem illa intelli-
gitur mente hec ſenſu coꝛpoꝛis innoteſcit·⁊ i libꝛo·viii·de ci·dei·c·
xiii·dicit· Omni coꝛpoꝛi pꝛeferunt anime·Et in libꝛo ſoliloquioꝛum
Quicquid enim celi ambitu continetur inferius ab humana anima
eſt Et idem in libꝛo de quantitate anime/ queadmodum fatenduȝ ai
mam humanam non eſſe quod deus eſt/ ſic repꝛeſumenduȝ eſt nihil
inter omnia que dicuntur ipſi deo eſſe pꝛopinquius· Et criſo·i libꝛo
de lapſu mundi·Quanto celum terra pulcrius/ tanto anime pulchri
tudo omnem foꝛmam pulcherrimi coꝛpoꝛis ſupat·Ad idem eſt glo·
in·c·Cum ſit de etate ⁊ qualitate oꝛdinandoꝛum que dicit· Anime
pꝛecioſioꝛes ſunt cūctis rebus eciaȝ coꝛpoꝛalibus· Idem habet·xii·
q·i·c·Precipimus·Et·xxiiii·q·iii·c·Si habes·Et de penitēcia ⁊ re·
c·Cum in infirmitas ⁊·C·de ſacroſanc·eccleſiis·l·ſanximus·
Secundo pꝛobatur racione ꝙ triplex poteſt eſſe·

Prima racio creacionis· Secunda racio oꝛdinacionis·
Tercia racio aſſimilacionis· Prima racio dicitur creacionis/ quia
anima nobilioꝛ eſt q̄ȝ ipſa coꝛpoꝛa creata ⁊ in eſſe pꝛoducta/ ſi atten
damus ad hec tria· Primum ſcȝ a quo ſit creata·
Scd̄m ſcȝ de quo ſit creata· Tercium qualiter ſit creata·
Primo quidem anima racionalis creata eſt a deo opifice ſūmo·Vn
de gloſa ſuper illud pſal·Qui finxit ſigillatiȝ coꝛda eoꝛū dicit·Crea-
uit deus animas ſiguloꝛuȝ per ſe·Aduertendum tamen ꝙ philoſo-
phi quidam cum platone dixerunt·Quod anime fuerunt ſimul crea
te in coꝛpoꝛibus ſtellarum ⁊ poſt foꝛmatis coꝛpoꝛib9 iſtis oꝛganicis
per oꝛbes planetarum ad hec viuificandum deſcendūt/ ⁊ poſtmodū
coꝛruptis coꝛpoꝛibus illuc reuertuntur ⁊ poſtmoduȝ ſuo loco ⁊ tem
poꝛe iterum ad alia coꝛpoꝛa deſcendunt·Hanc opinionem videt̄ nar
rare macrobius explanans ſomium ſcipionis·Sed hec opinio eſt con
tra philoſophiaȝ que dicit· Quod pꝛius actus debet fieri in pꝛopꝛia
materia·Vnde ſi opinio iſta eſſet vera coꝛpoꝛib9 eſſet perfectio·Fue
runt inſuper heretici quidā dicētes·ꝙ aīe fuerūt create i celū cū an-
gelis/ qꝛ ſūt eiuſdē nature ⁊ poſtmodū ad ſubgeſtionē dei tenebrarū
peccauerīt/ ⁊ merito illius peccati ī coꝛpe ſūt retruſe tanq̄ȝ ī carcere
vt ibi purgentur/ ⁊ cū purgate ſunt ad celeſtē gloꝛiaȝ reuocentur·

Et hec opinio eſt manicheorum que contrariatur fidei criſtiane po-
nens nullam animam debere damnari. Contrariatur eciam philoſo-
phie cum ponit ꝙ corpus comparatur ad animam non ſicut perfecti-
bile/ ſed ſicut carcer. quod ſi verum eſſet ſequeretur ꝙ homo nō eſ-
ſet vera ſpecies cum ex anima ⁊ corpore non fiat vnum. Eſt adhuc
opinio talis contra ſenſibilem experienciam/ quia videmus animam
quantumcūq; bonam nolle a corpore ſeparari/ adeo vt anime eciam
beate vt oſtendetur in ſequentibus/ inclinacionem habeant ad ipſū
corpus ſibi vniendū. Ideo illa opinio eſt abicienda. Cui augu. contra
dicit libro de eccl'. dogmatibus. vbi ait. Credendum eſt ⁊ firmiter te
nendū quod anime non ſunt ab inicio create/ vt origenes finxit aut
in corporibus ſeminantur vt luciferian ⁊ Cyrillus ⁊ quidam latino
rum affirmant. Sed a deo animam creari ſimul ⁊ infundi in corpo-
re compoſito ⁊ firmato. hec ille. ¶ Secundo attendenduꝫ de quo ſit
anima creata. Et heretici quidam pariter eciam ⁊ philoſophi dixert
animam de dei ſubſtancia eſſe productam. Namq; ſecunduꝫ augu.
priſcilianiſte manichei ⁊ gnoſtici vt patꝫ libro. vii. ſuper gen̄. ad lit
teram ⁊ libro contra fauſtum. ⁊ in libro de duabus animabus dice
bat. ꝙ anima eſſet omnino ꝙ deus eſt vel aliquid eſſe de ſubſtācia
dei. Idipſum tenuit Euripides philoſophus vt teſtatur Tullius in
libro tuſculanarum queſtionum ait. Et ipſe tullius libro eo. earun-
dem queſtionum ait. Spiritus humanus ex diuina mēte diſertus cū
nullo alio niſi cum ipſo deo comparari poteſt. ⁊ ſeneca ad lucillum
epiſtola. lxvi. inquit. Nihil aliud eſt anima q̄ꝫ pars diuini ſpiritus
in corpus noſtrum imerſa. Hoc idem ſcripſit macrobius ſupra ſom
nium ſcipionis. Quam opinionem deiecit aug9. li. de origine anime/
quoniam ſi ita eſſet anima nec in melius nec in peius labi poſſet. et
iterum. Deus multarum animarum formacione laceraretur. Vnde
idem aug9. libro de fide ad petruꝫ ait. Non vnius nature poſſunt eſ
ſe ꝙ fecit ⁊ factum. Alii inſup philoſophi ex elementis animā cō
ſtare aſſeruerunt/ vt enim ſcribit ariſtotiles in. i. de anima. Democri
tus dixit animam eſſe ignem quendam. In libro vero de vita ⁊ mor-
te ariſto. legitur Eraclitū ſemp affirmaſſe deos omnes ex igne eſſe
⁊ ex igne vniuerſa conſtare ⁊ animam fauillam eſſe ſtillantis eſſē
cie. zeno ſtoycus ⁊ leucippus illud ideꝫ profitebantur ſecundū Tul
lium libro primo queſtionum tuſcula. hoc idem affirmabat ypareus
prout ſcribit macrobius in libro primo ſup ſōnium ſcipionis ad illō
aūt tenere moti ſūt/ ꝙ anima pñte corp9 calet/ ⁊ recedente frigeſcit
Diogenes teſte philoſopho in primo de aīa dixit aīaꝫ eē aerē/ cui cō
cordarūt Cleātes ⁊ criſipp9 vt ſcribit greg. Nazan. i libro de natā
homis. Anaximes vt ait augu. li. viii. de ci. dei. Oēs reꝝ cauſas ae-

riſdebit. Nā dicebat deus aīam ⁊ oīa alia ab aere gigni cū abſqꝫ
aere nulla animalia cerneret ꝑcreari moriqꝫ ſubito aere perdito. hic
ſecundum plinium in libro de naturali hiſtoria inuenit orologium.
Tales milleſius prout refert Tullius libro primo de natura deoruꝫ
materiam vero poſuit in humore cauſam naſcēdi; tenuitqꝫ deum ex
aqua cuncta formaſſe. Et alia huiuſmodi de anima locuti ſunt dela
trantes. Contra quos theologi ꝯueniunt affirmātes de nullo a deo
animam eſſe creatam. Vnde augu. in libro de quantitate anime ait
Nō ex his notis vſitatiſqꝫ naturis anima facta eſt quas iſtis corpo
reis ſenſibꝰ tangimus. Nā neqꝫ ex terra; neqꝫ ex aere; neqꝫ ex aqua
neqꝫ ex igne; neqꝫ ex his omnibus; neqꝫ ex aliis coniunctis horum
conſtare animam puto; nec nunc diſputandū eſt qualiter deus poſſit
ex nullo aliquid facere; quippe qui ⁊ angelos de nihilo ſicut ⁊ ani
mas voluit creare. ¶ Tercio attēdendū eſt qualiter anima ſit crea
ta ſcꝫ quia ſpiritualis ⁊ incorporalis ſubſtancia; vt enim augu. ait.
Anima ſubſtancia eſt icorporea regens corpꝰ; ſed cum ignaris nō
facile ꝑſuademus ſpiritum eſſe animā ⁊ nō corpus; quia vt tho.
dicit. v. q. prime partis dicunt ſola corpora eſſe; ⁊ quod non eſt cor
pus nihil eſſet. Cum tamen deus ſpiritus ſit. Jo. x. Et angeli ſubſtā
cie ſpirituales eſſe dicantur. Hinc quod lactacius in ſeptimo libro
diuinarum inſtitucionum de inuiſibili deo dicit. quia deus ab homie
videri non poteſt; ne quis eum putaret ex eo ipſo deū non eſſe quia
mortalibus oculis non videretur. Inter cetera ſuorum inſtitutorum
mirabilia; fecit eciam multa quorumuis quod appareret; ipſa autē nō
videntur ſicut eſt velox odor ventus vt harum rerum argumento;
exemplo eciam deum licet ſub oculis nō veniret de ſua tamen vi ⁊
effectu ⁊ operibus cerneremus. hec ille. Angelos ⁊ non ſolū bonos
ſed eciam malos ideſt demones eſſe ex effectu mag carum arciuꝫ cō
ſpicimus; de quibus nunc loqui obmittimus; vt lacius ſuo loco tra
ctabimus. Ad animam igitur incorpoream vc niamꝰ quā eſſe alex.
in ſecundo ſic oſtendit. Videmus inquit quedam corpora que nō nu
triuntur augmentantur nec generantur; nec mouentur motu voluti
ſimo vt lapides. Quedam que nutriuntur ⁊ augmentantur vt plan
te. Quedam vero que vltra hec mouentur; ⁊ ſenciunt vt animalia.
Quedam vero que vltra hec agunt racione. Si ergo haruꝫ oparacō
num eſſet corporeitas principium ⁊ cauſa inuenirentur tunc in om
nibus corporibus. Sed hoc eſt falſum. ergo illud a quo ille oparacio
nes ꝓueniunt non erit corpꝰ ſed anima. Inſuper videmꝰ actiones i
quibꝰ ꝯueniunt vegetabilia ⁊ aīalia ⁊ hoīes vt nutrire ⁊ generare
Et videmus actiones communes hominibus ⁊ brutis; i quibus nō
communicant vegetabilia; vt ſentire ⁊ ymaginari.

Et videmus alias que ſunt propria hominibꝰ vt raciocinari ⁊ intel
ligere. Et inter bonum ⁊ malum verum ⁊ falſū diſcernere ⁊ huiuſ
modi. ergo erit in vegetabilibus principium generacionis. Quod q̄
dem eſt anima vegetatiua in animalibus brutis principiū mouendi
⁊ ſtandi ꝙ anima eſt ſenſitiua. In hominibus vero principiū racio
cinandi ⁊ intelligendi quod eſt anima intellectiua. Quis nam ex-
plicet quot ſunt hominum operaciones. Que licet per corpus exerce
antur tanq̄ per inſtrumentū nihilominus ab anima ipſa procedūt
Quanta eſt preteritarum rerū memoria quanta ad futura prouidē-
da quot picture quot artes quot ad capiendū aues piſces ⁊ indo-
mitas feras modi diſtincti quot ad pugnandū armata quot ad na
uigandum mare diſpoſiciones mirabiles quot ad inueniendam ſciē
damq̄ veritatem arcium liberalium ſciencie. Vnde illa in homine.
Certe non ab ipſo corpore ſed ab ipſa anima. Vnde augu. Homieſ
naturam anime ſcire volentes redarguit in libro cōfeſſionū dicēs.
Eunt homines mirari alto moncium ingentes fluctus maris ⁊ al
tiſſimos lapſus fluminū occeani ambitum ⁊ gyros ſiderum ⁊ ſeip
ſos relinquunt nec mirantur. Et in libro de ſpiritu ⁊ anima idē au
guſ. dicit quoniam dictum eſt mihi vt meipſum cognoſcā non poſ
ſum ſuſtinere vt me habeam incognitum. Magna autē negligencia
eſt neſcire quid ſit illud quod celeſtia tā profunde cogitamus natu-
ralia tam ſublimi indagacione inueſtigamus et de ipſo quoq̄ crea-
tore noſtro tā ſubtilia deſideramus ſcire nec eſt res peregrina nec
longe quodammodo quo ipſa ſapimus ſed adeſt ſemper nobiſcū tra
ctat loquitur ⁊ intus neſcitur datum eſt illi tam ingencium rerū
ſcire ſecreta ⁊ ſeipſū cognoſcere non poteſt. hec ille. Anima itaq̄
ſpiritualis eſt neq̄ ex hoc animas ⁊ angelos eiuſdem ſpeciei dicimꝰ
licet angeli ſpirituales intelligibileſq̄ ſubſtācie ſint quod origenes
tenuit. vt dicit ſanctus tho. prima parte. q. lxxv. ⁊ in. q. vii. ſecun-
di libri queſtionum de anima. Contra quā Tho. dicit ꝙ illa que ha
bent diuerſas perfectiones ſecundum ſpeciem differūt ſpecie. Sed an
gelus ⁊ anima habent diuerſas raciones ſecundum ſpeciem. ergo an
gelus ⁊ anima differunt ſpecie. Anima enim racionalis homini pre
bet ſpeciem ⁊ actum ſpecificum quod non facit angelus.

¶ Secūdo pbatur ꝙ anima omni corpore ſit nobilior racione ordia
cionis. Quid nam eſt quod ipſa ſit finis omnium corporum imo vt
philoſophus dic. ii. phi. Omniū rerū que ſunt. O q̄ mirāda eſt oīm
elementorum celorūq̄ varia pulcritudo quanta ſit in omnibꝰ crea
turis creatis bonitas quantaq̄ in cunctis vtilitas. Ideo audi o ani
ma miſera. O anima pigra qualiter tibi ſeruiunt vniuerſa. ¶ Re-
ſpice inquit hugo in libro de arra ſponſe vniuerſum mundum ⁊ con

ſidera in eo ſi aliquid ſit quod tibi non ſeruiat / omnis namqꝫ creatu
ra ad hunc finem dirigit curſum ſuum vt obſequiis tuis famuletur
⁊ vtilitati deſeruiat / tuiſqꝫ oblectamentis pariter ⁊ neceſſitatibꝰ ſe
cundum affluenciam indeficientem occurrat / hoc celum / hoc terra /
hec mare / hoc aer / cum his que ſunt in eis vniuerſis explere nō ceſ
ſat. hec ille. Et ſi dicatur debēt iſtā omnia ad corporis condicionem
referri. Poſſumus reſpondere corpora illa propter animaꝫ eſſe. Vn
de ariſtotiles in ſecūdo libro de anima ait. Omnia enim corpora phi
ſica anime inſtrumenta ſunt ſicut animalium ſicut ⁊ plantarum tā
qꝫ gracia anime extrinſeca. Eſt ergo corpus anime inſtrumentum
organicum. Ideō auguſtinus in libro ſoliloquiorum. ad deum dicit.
Omnia domine que dicuntur ſub pedibus hominis ſubieciſti vt ſolꝰ
homo ſuper omnia tua tuus eē ſet totus. Exteriora namqꝫ pro cor
pore cuncta creaſti ipſum vero pro anima / animam pro te vt tibi ſo
li vacaret / te ſolum amaret ⁊ poſſideret ad ſolacium. hec ille. Ter
cia racio ad oſtendendum anime immortalitatem dicitur aſſimilacō
nis quia anima deō aſſimilatur. Nam geñ. primo dixit deus. Facia
mus hominem ad ymaginem ⁊ ſimilitudinem noſtram / quod negā
tes heretici reputantur. xxviii. q. iii. c penultimo. De illa vero ſimi
litudine dicemus ſuo loco diffuſius. Nunc tamen dicimus animam
deo ſimilem quia ſicut deus eſt ſimplex ⁊ non componitur. Sic ani
ma que de nullo eſt creata / ſicut deus eſt immortalis ita ⁊ anima.
Et alie ſunt huiuſmodi ſimilitudines que non accipiuntur ſecunduꝫ
ydemptitatem / ſed ſecundum quandam proporcionem.

Tercio probatur exēplo / ꝙ omni corpore ſit anima nobilior. Nā
vidimus ſanctos crucifixiſſe corpora ſua ⁊ dura penitēcia caſtigaſ
ſe vt anima ſalua fieret. Quāta fuit de ſui pauli primi heremite pe
nitencia in heremo / de quo ſcribit hieronimus in vitis patrum. Om
nem in ſolitudinem duxit ētatem cibum ⁊ veſtitū ei palma prebebat
Quid fecit anthonius. quid Ilarion quid macharius. quid franciſcꝰ
quid dominicus. O ſancti ⁊ amici dei dicite nobis quare tot vigiliis
⁊ oracionibus ⁊ diſciplinis carnem veſtram mortificaſtis. Reſponde
bunt certe omnes propter animam. O martires triumphantes / cur
vos tot cruciatibꝰ expoſuiſtis ⁊ tot ſuppliciis / ⁊ mori non recuſaſtis
Iterum ⁊ ipſi clamabunt / ⁊ dicent propter animam. O ihesu bene
dicte. Cur tu. xxx. annos in mundo ⁊ amplius famem ſitim labores
ſudores vulnera ⁊ liuores ſubſtinuiſti. Statim clamabit propter ani
mam. O anima nobilis. o anima delicata / Cur tuaꝫ in tot exemplis
nobilitatē nō curas agnoſcere. Reſpice aīaꝫ miſera / ꝙ carnē ꝑ te ſu
ſcepit xp̄s / ꝑ te paup natus eſt in pſepio / ꝑ te circumciſus / ꝑ te pe
regrinatur in Egyptū / pro te ieiunat pro te orat / pro te lacrimatur /

pro te patitur pro te ſanguinem ſundit. Ideo b. b. in. i. meditacionibus
ait. Sublime eſt aīe principium que non niſi ſanguine criſti redemi
potuit / quam ergo cōmutacionem pro anima tua das qui pro mihi
lo das illam. Nonne dei filius qui cum eſſet in ſinu patris a regali⸗
bus ſedibus propterea deſcendit / vt eam liberaret a poteſtate diaboli
quam cum vidiſſet peccatorum funibus irretitam ianuamque de de⸗
monibus tradendam vt morte damnaretur perpetua. Fleuit ſuper il
lam que flere ſe neſciebat / non ſolum fleuit / ſed eciam more permiſit
vt ſui ſanguinis precio redimeret. hec ille. Et hugo in li. de arra ſpō
ſe ait. Amplius mihi vilis eſſet non debeo qui tantū deo placui vt
mori dignaretur / proīde vt nō perderet me. Patet ergo ex his dictis
quanta ſit anime nobilitas / ⁊ quantum corpora cuncta dignitate p̄
cellit / quam tamen infeliciſſimi peccatores ſuis miſeriis vilem ſedā
que reddunt ac faciunt. Cum itaque tāta ſit anime nobilitas quomodo
poterimus eā dicere īterire cum corpore q̄ſi deus tam egregiam crea
turam condidiſſet vt eam tam breui perimeret. Concludendum eſt er
go cum verbis catonis / q̄ illi. de ſenectute cicero ſcripſit / vbi ſic ha
betur. Sic mihi perſuaſi ſic ſencio cum tanta ſit celeritas animorum
memoria preteritorum prouidencia futurorum tot artes / tot ſciencie
tot inuenta non poſſet eam naturam que res ipſas cōtineat eſſe mor
talem. Quod animam eſſe immortalem teſtificacione probatur.

Capitulum ſecundum.

Secundus modus ad oſtendendum anime imortalitatē dicitur aucto
rum teſtificacio. Adducemus autem tria teſtimonia.
Primū eſt philoſophorum. Secundū eſt ſanctorum atque doctorum.
Tercium eſt theologorum. Primum teſtimoniū eſt philoſopho
rum / qui ſuo modo anime imortalitatem confeſſi ſunt. Unde ſenec
a ad lucillum epiſtola. xxxvi. ſic ait. Mors illa quam pertimeſcimus
et recuſamus iter mutat / vitam non eripit. Alius enim expectatur
qui vos repugnat in lucem diei. Item i libro de naturalibus queſtio
nibus ait. Si tranquille volumus viuere in expedito habenda eſt aī
ma / vt ſiue illam inſidie / ſiue egritudines petant quid aliud debeo
niſi vt exeat exhortari / ⁊ cum hominibus eam bonis emittere. Va
de itaque / vade fortiter / vade feliciter nihil dubitans / fac quod quan
doque faciendum eſt. En rerum natura que generauit expectat ⁊ lo
cus illo melior ⁊ tucior. Auerrois ſup. xi. metha. Anima racionalis
manet poſt mortem ⁊ finis proſperitatis eius erit ſi coniungatur pri
mo motori. Galienus in libro de ſpermate. Sicut lumen ſolis quod
eſt incorporale ſeparatur ab aere ab omni oculorum intuitu ſine cor
rupcione / ſic ⁊ aīa ſine ſui corrupcione ſeparatur a corpore. Plato i
ſuper iter philoſophos nobiliſſimus aīe imortalitatē prio cōfeſſus eſt.

Nam̄ vt dicit macrobius in li. ſaturnalium. Et ageliꝰ in li. noctiuꝫ
acticarum quem librum edidit de imortalitate anime, queꝫ Tulliꝰ
tranſtulit in latinum. Denominatur auteꝫ ille liber a phedrone quo
dam ſocratis ⁊ platonis adeo dilecto, vt plato nomini ſuo librum di
caret. In dicto igitur libro plato ſic ait. Perfectus ⁊ purgatus hic
tranſiens habitabit cum deo. Idem plato in Thimeo. Anima eſt i
mortalis ⁊ ſecundum ꝙ vicerit paſſiones vel victa fuerit premiabi
tur vel punietur poſt hanc vitā. Macrobius in prologo ſuper ſom-
nium ſcipionis ſic ait. Sic habeo omnibus qui patriam ſeruauerunt
vicerint auxerint certum eſſe in celo diffinitum locū vbi beati ſepi-
terno euo fruantur. Lactancius li. vii. diuinarū inſti. aduerſus gen-
refert ꝙ polites quidam conſuluit appollinem milleſiuꝫ, vtrū rema
neat anima poſt corpus an diſſoluatur. Qui reſpondit anima q̄ꝫdiu
vinculis tenetur in corpore corruptibiles paſſiones ſenciens mortali-
bus cedit doloribus. Cum vero humanam ſolucionē peruelociſſimā
poſt ſolutū corpus inuenit omnis ad ethera fertur ⁊ manet inter
num. Tulius in queſtionibꝰ tuſculanis ſic ait. Nō eſt lugēda mors
quam conſequitur imortalitas. Idem in philip. Breuis a natura no
bis data eſt vita. Sed memoria bene acte vite ſempiterna que ſi nō
eſſet longior q̄ꝫ hec vita. Quis eſſet tam amens qui maximis dolo
ribus ⁊ periculis ad laudem gloriamq́ꝫ contenderit. Saluſtius in li-
de rep. dicit. Diuiciaruꝫ ⁊ fame gloria fluxa atq́ꝫ fragilis eſt, virtꝰ
clara eternaq́ꝫ habetur. ergo p̄clara facies magne diuicie, ad hec vi
res corporis breui dilabunt̄ igenia ⁊ egregia facinora, ſicut anima
imortalia ſunt. Quintilianus dicit. Si quis ſciat quis ſit finis bono
rum que vera felicitas nunq̄ꝫ ſibi videbitur p̄matura morte perire.
Lucrecius de eodem credit idem. Retro de terra quod fuit ante terra
Sed quid miſſum eſt ex etheris oris id rurſum celi fulgencia tēpla
receptant. Cicero in li. de ſenectute dicit. Apud xenophontem aūt
moriēs cyrus maior hoc dicit. Nolite arbitrari. O mihi cariſſimi fi
lii me cum a vobis diſceſſero nuſq̄ꝫ aut nullum fore, nec enim dum
eram vobiſcum, animum meum videbatis. Sed eum eſſe in hoc cor
pore ex his rebus quas gerebaꝫ intelligebatis. Eundē ergo eſſe cre
ditote eciam ſi nullum videbitis, nec vero clarorum virorū poſt mor
tem honores permanent ſi nihil eorum ipſorū animi efficerent quo
diucius memoriam ſui teneremus, mihi nunq̄ꝫ quideꝫ perſuaderi po
teſt animos, cū i corporibus eſſent mortalibus viuere cum exiſſent
ex his emori. ⁊ paulopoſt. verum ex vita ita diſcedo tanq̄ꝫ ex hoſpi
cio, non tanquam e domo. Commorandi enim nobis natura diuerſo
rium dedit non habitandi. O preclarum illum diem cum ad illud di
uinorum animorum conciliuꝫ cetumq́ꝫ ꝓficiſcar. Cūq́ꝫ ex hac turba

Alluuione diſcebam·proficiſcar enim non ſolū ad eos viros de q̄bus
antea dixi verum eciam ad Catonem meum quo nemo vir melior na
tus eſt nemo pietate preſtancior. Et in eodem li· introducit catonem
ſic dicentem· Ego patres veſtros Scipio tuqꝫ gaylelii viros clariſſi
mos mihiqꝫ amiciſſimos viuere arbitror/ ⁊ eam quidem vitam que
eſt ſola vita nominanda· Nam dum ſumus incluſi in his compagi-
bus corporis munere quodam neceſſitatis et graui ope perfungimur·
Eſt eniꝫ celeſtis animus ex altiſſimo domicilio depreſſus/ ⁊ quaſi de
merſus in terram/ locum diuine nature eternitatiqꝫ contrariuꝫ· Sed
credo deos imortales ſpiraſſe animos in humana corpora vt eſſent
qui terras tuentur quiqꝫ celeſtium ordinem cōtemplantes imitarē
tur eum vite modus atqꝫ conſtancia· Nec me ſolum racio ſeu diſpu
tacio impulit/ vt ita ſcriberem/ ſed nobilitas etiam ſūmoruꝫ philoſo
phorum ⁊ auctoritas. Audiebam pythagoram pythagoreoſqꝫ inco
las pene noſtros qui eſſent ytalici philoſophi quondaꝫ nominati nū
q̄ꝫ dubitaſſe quin ex vniuerſa mente diuina delibertatos animos ha
beremus· Demonſtrabant̄ mihi preterea que Socrates ſupremo vi
te die de imortalitate animoruꝫ diſſeruiſſet is qui eſſet omnium ſa
pientiſſimus oraculo apollinis iudicatus. Sequitur bydim9 ad alex
andrum cuius verba hec ſunt· Nos non ſumus huius mundi incole
ſed aduene/ nec ita in orbe terrarum venimus vt in eo libeat conſiſ
ſtere ſed tranſire/ properamus enim ad patriam legibus nullis deli
ctorumqꝫ ponderibus pregrauati ⁊c· Valerius maximus li·ii·c·i·
Anime imortalitatem fatetur/ aſſerens fuiſſe morē gallorum mu-
tuare pecunias vt eas reciperent apud inferos. Quid plura philoſo
phi/ non tantum verbo/ ſed eciam exemplo anime oſtenderunt imor
talitatem. Nam infert Augu9·li·i·de·ci·dei c·xxii· Quod philoſo
phus quidam cui nomen Theobrotus lecto platonis li· de imortali
tate anime/ de muro ſe precipitem dedit/ itaqꝫ interfecit ſeipſuꝫ· Et
Lactancius li·iii·diuinarum inſti·dicit· Multi ex his qui eternas
eſſe animas ſuſpicabant̄ tanq̄ꝫ incertiſſimi migraturi eſſent ſibiipſiſ
manus intulerūt/ vt cleātes Criſſipus zeno ⁊ empedocles·Et ex ro
manis Cato qui fuit in omni vita ſua ſocratice veritatis imitator·
Omnium horum hiſtoria miſſa de Catone/ licet aliquid declarare/
plures enim ſic dicti ſunt· Fuit nāqꝫ quidaꝫ cato cenſorinus de quo
meminit Tulius li·i· de amicicia/ quem eciam cōmendauit plini9 de
viris illuſtriſſimis aſſerens ꝑ quadragies quante accuſatus per ſe
ſolaꝫ cauſā dixit optimeqꝫ fuit abſolut9· Et valerius ſub rubrica de
ſtudio ⁊ induſtria dicit· Nunq̄ꝫ fuit ita aggrauatus ꝑ per alium de
fendi voluiſſet Et Tullius in queſtionibus Tuſculanis dicit li·i·
ꝑ fuit in eo tanta eloquencia quanta illis temporibus dici poſſit· Et

Valerius vbi ſupra inquit q̄ erat doctiſſimus litteris grecis ⁊ latiſ
latinas tamen didicit ſecundum plinium de viris illuſtriſſimis / dum
iam eſſet ſenex ⁊ in ſardinia pretor. Sicut notatur in ſpeculo tedio
duplicis quartane affectus vt beaciorem vitam frueretur ſeipſum i
terfecit. Fuit alius cato filius ſupradicti vir bellicoſus / de quo fron
tinus de re militari refert. Quod dum in bello contra macedonie re
gem pugnaret equo prolapſus cū ſe recollegiſſet animaduertit gla
dium cecidiſſe e vagina quod fortiter recuperauit ⁊ vulneratis hoſ
tibus ad ſuos redit / quod exemplum adeo Romanos animaduertit
ad prelium ⁊ macedones cernit vt macedones vincerent. Fuit ⁊ ali9
cato qui marcus cato dicebatur filius ſupradicti et nepos cenſorini
qui conſul in affrica diem clauſit. Fuit vero alius cato qui ⁊ porciuſ
filius precedentis marci catonis qui vticenſis dicitur / quia i vtica iſ
tie ciuitate ſe occidit. Et de hoc loquitur lactanci9 in auctoritate al
legata. Cauſa autem fuit vt non ſubiceretur a ceſare quoniam ipſe
pōpeianas partes fuerat ſecut9. De quo augu. li. i. de ci. dei. c. xxiii.
dicit. Quod non fortitudine ſed impaciencia ſe pemit. O q̄z confundi
debeant criſtiani anime negantes imortalitatem. quando quidem ⁊
ipſi philoſophi gencium verbo ⁊ opere animam nunq̄z mori tam lu
cidiſſime teſtificati ſunt. ¶ Secundum teſtimonium eſt ſanctorum
Omnes quippe ſancti anime imortalitatē predicant. Vnde ſap. iii.
c. dicit. Salomon iuſtorum anime in manu dei ſunt / ⁊ non tanget il
los tormentum malicie viſi ſunt oculis inſipiencium mori illi autem
ſunt in pace. Et iacob patriarcha gen̄. xxxvii. Cum ſibi filii dixiſſet
de ioſeph quando fera peſſima deuorauit eum. Et deſcendam ad filiū
meum lugens i inferno. Et thobias cum cecus fuiſſet dicebat his q̄
inſultabant ei thobie. vi. Filii ſanctorum ſumus ⁊ illam expectam9
vitam quam deus daturus eſt his qui fidem ſuam nunq̄z mutāt ab
eo. Septem fratres inſuper cū certi eſſent de anime imortalitate te
ſtificati ſunt ſecundo macha. vii. Cum anthiocus contra famem cō
pelleret carnes porcinas comedere / nec vellent obedire iuſſit ſartagi
nes ⁊ ollas eneas ſuccēdi iuſſitq̄z ei qui prior fuerat locut9 amputa
ri linguam ⁊ cute capitis abſtracta / ſimiliter quoq̄z manus eius et
pedes precidi ceteris eiuſdem fratribus ⁊ matre inſpiciētibus. Et cū
iam per omnia inutilis factus eſſet iuſſit ignem ei ammoueri adhuc
ſperantem teneri in ſartagine i qua cum diu cruciaretur / ceteri vna
cum matre inuicem ſe ortabantur fortiter mori dicentes. Dominus de
us in ſeruis ſuis conſolabitur mortuo hoc primo. Secūdus capitur
⁊ cute capitis eius cum capillis detracta interrogabant ſi manduca
ret prius q̄z toto corpe p membra ſingula puniretur. Sic ille reſpon
dens paterna voce dixit. Non faciam. non ideo quia frater me9 cru

deliter conſecutus eſt mortem negabō dominum propter quod ⁊ iſte
ſequenti loco prima tormenta ſuſcepit ⁊ vltimo ſpiritus conſtitutuſ
ſic ait. Tu quidem ſceleratiſſime i preſenti vita nos perdis/ ſed rex
mundi defunctos ꝑ ſuis legibus ī eterne vite reſurrectione ſuſcita
bit. Poſt hunc tercio illuditur ⁊ lingua poſtulat9 cito protulit/ ⁊ ma
nus conſtanter oſtēdit ⁊ cū fiducia ait. E celo iſta poſſideo/ ſed prop
ter dei legem nūc hec ipſa deſpicio/ quia ab ipſo me maiora receptu
rum ſpero/ ita ꝙ rex ⁊ qui cum ipſo erant mirarentur adoleſcentis
animū ꝙ quaſi nihilū extimaret cruciatus ⁊ hoc ita defūcto/ Quar
tum ſimiliter vexabant torquentes/ ⁊ cum iam eſſet ad mortem ſic
ait. Pocius eſt ab hominib9 morti datos ſpem expectare a deo iterū
ab ipſo reſuſcitandos/ tibi enim reſurrectio non erit ad vitam/ ⁊ cū
eum amouiſſent. Quintum vexabant at ille reſpiciens in eum dixit
Poteſtatem inter homines habens cum ſis corruptibilis facis quod
vis. Noli autem putare genus noſtrum a deo eſſe derelictū/ Tu au
tem pacienter ſuſtine ⁊ uidebis magnam poteſtatem ipſius qualit̄
te/ ⁊ ſemen tuum torquebit/ poſt hunc ducebant ⁊ Sextū ⁊ his mo
ri incipiens ſic ait. Noli fruſtra errare/ nos enim ꝓpter noſmetipſos
hoc patimur peccantes in deum noſtrum ⁊ digna admiracione facta
ſunt in nobis. Tu autem pacienter ſuſtine ⁊ videbis magnam po
teſtatem ipſius qualiter te ⁊ ſemen tuū torquebit. Poſt hunc duxe
runt ⁊ ſeptimum/ qui ſimili modo animoſe tormenta excepit. at et
mater exiſtēs morientibus filiis talia loquebatur. Neſcio qualiter
in vtero meo apparuiſtis/ nec enim ego ſpiritum ⁊ animam donaui
vobis ⁊ vitam ⁊ ſingulorum membra non ego ipſa cōpegi. Sed mū
di creator qui formauit hominis natiuitatem quiꝗ omniū inuenit
originem/ ⁊ ſpem nobis iterū cum miſericordia reddet ⁊ vitā. Ad
vltimum cum ad adoleſcenciorem veniſſent dicebat. Fratres mei mo
dico nunc dolore ſuſtentato ſuſtentamento vite eterne effecti ſūt
Poſt quos omnes ⁊ mater conſumpta eſt/ ⁊ sic patet ⁊c.

¶ Secundum teſtimonium eſt ſanctorum atꝗ doctorum. Primus
namꝗ eſt Augu. qui ſeptimo libro de trinitate. c. xiiii. ait. Anima
habet mortem ſuam/ cum vita beata caret/ que vere anime vita di
cenda eſt. Sed imortalis ideo nuncupatur quoniam qualicūꝗ eciā
cum miſeria nunꝗ deſinit viuere. Et idem in li. de ſpiritu ⁊ anima
dicit. Immortalis eſt anima ne a creatoris ſui ſimilitudine diſcrepa
re videatur. Nō enim poterat eſſe ymago ⁊ ſimilitudo dei ſi vllo mor
tis termino clauderetur. Et in libro de eccleſiaſticis dogmatibus ait
Solum hominem inuenimus habere animā ſubſtanciatā/ que exu
ta corpore viuit ⁊ ſenſus ſuos atꝗ ingenia viuaciter tenet nec cum
corpore moritur ſicut arabi aſſerunt nec poſt modicum interuallum

ſicut zeno/ quia ſubſtãcialiter viuit. Et idez in enche. Et pontif. xiii.
q. ii. c. Tempus. Tempus quod inter hominis mortem ⁊ vltimam
reſurrectionem interpoſitum eſt animas abditis receptaculis conti
net/ ſicut vnaqueqꝫ digna eſt/ vel requie/ vel erũna pro eo quod ſor
tita eſt ĩ carne dum viueret. Et greg. li. iiii. dialo. ſic loquitur. Tres
vitales ſpiritus creauit omnipotens deus. Vnum qui carne non te-
gitur alium qui carne tegitur/ ſed non cum carne moritur. Terciuꝫ
qui carne tegitur ⁊ cum carne moritur. Primus eſt angelicus ſpiri
tus. Secũdus eſt ſpũs humanus. Terciꝰ eſt ſpiritꝰ iumentorũ oim
qꝫ brutorũ aĩaliũ. hec ille. Et hiero. ad benedictũ eundẽ ꝫ reprehen
dens de imoderato dolore ꝑ morte filie ſue dicit. Caritatis tue ſcripta
ꝑcepi/ in quibus animũ tuũ dolore cõmotũ de filie dormicione cogno
ui non aliud in te admiratus ſum qꝫ criſtiani peccatoris in te virtu
tẽ illatam fuiſſe ſtupeo murum fidei penetrarum vulneribus orbita
tis quẽ ſopire debuerat ſpes reſurrectionis ⁊ regni celeſtis. Et ana
ſtaſius papa. xiii. q. ii. c. habent. ad idẽ ait. Habent forſitan illi iux
ta longi doloris excuſacionem qui vitam alteram neſciũt qui de hoc
ſeculo ad melius eſſe tranſitum non confidunt. Nos autem qui hoc
credimus ⁊ docemus contriſtari nimiũ de obeuntibus non debemus
At vt concludamus audiendus eſt criſtus qui. x. c. mat. dicit. Noli-
te timere eos qui occidunt corpus/ animam autem non poſſunt occi
dere. Sed pocius eum timete qui poteſt animam ⁊ corpus perdere ĩ
gehennã. Et mat. v. Gaudete ⁊ exultate/ quia merces veſtra copio
ſa eſt in celis. Mat. xxv. Ibunt hii in ſupplicium eternum/ iuſti au
tem in vitam eternam. Obmitto aliorum teſtimonia ne longitudine
verborum audientes tedium ſuſcipiant. Hoc tantum addens ꝙ oia
que ſcripta ſunt tam in vtroqꝫ teſtamento qꝫ ĩ libris doctorꝫ eccleſie
hanc veritatem directe vel indirecte concludunt. Terciũ teſtimo
nium eſt theologoruꝫ qui in ſecundo di. xix. multipliciter anime imor
talitatem defendunt. Eſt tamen huius veritatis inter ceteros defẽ
ſor acerrimus dominus Bonaũ. qui ait primo ꝙ ſi ꝯſideremus aiam
in cõparacione ad diuinam iuſticiam neceſſe eſt illam fore imortalem
ad diuinam quippe iuſticiaꝫ ſpectat vt nihil quod bene ⁊ iuſte fit ꝙ
vergat in malum exitum ſed ſecundum omnes ſapientes ⁊ morales
pocius debet homo pati mortem qꝫ recedere a veritate vite ⁊ a veri
tate iuſticie. Sed ſi omnino perimeretur anima ꝑimeretur omnis iu
ſticia que eſt ĩ ipſa. ergo talis perpeſſio que eſt iuſta/ ⁊ quaꝫ laudat
omnis racio recta malum habebit exitum quod eſt contra diuinam
iuſticiam. Secundo ſi conſideremus animam in compacione ad pro-
priam virtutẽ neceſſe eſt eã eſſe imortaleꝫ/ nã cuiuſlibet ſciencie cor
ruptibilis operacio antiquatur ⁊ ſeneſcit in tẽpore ſed anime rõnalis

operacio nec antiquatur nec ſeneſcit ī tempore⸗ immo iuueneſcit⸗ quia
in antiquis eſt ſapiencia in multo tempore prudēcia. ¶ Tercio ſi cō
ſideremus animam in comparacione ad ſuum finem neceſſe eſt eaʒ fie
ri imortalem. Nam finis ponit neceſſitatem his que ſunt ad finē ſfi
nis vero ipſius anime eſt beatitudo. Si ergo beatus eſſe nō poteſt
qui bonum quod habet poteſt amittere⸗ igitur neceſſe eſt animam
eſſe imortalem. Tercius modus ad oſtendendum anime imortalita
tem eſt exemplorum corruſcacio. Poſſumus autem ſubdiſtinguere
tria exempla. ¶ Primū exemplū dicitur apparicionis
Scdm exēplū dr̄ exaudicōis. Tercium exēplum dicit̄ defenſionis.
¶ Primum exemplum dicitur apparitionis⸗ ⁊ ſi dicatur quomodo po
teſt anima apparere cuʒ ſit inuiſibilis ⁊ incorporea. Dicimus ꝙ deo
volente apparent aliquando anime in vigilia⸗ ⁊ aliquando in ſom
nis. De apparicione in ſomniis non eſt dubium ꝙ viſio illa eſt ẏma
ginaria que fit per aliquam repreſentacionem alicuius rei corporal
Illa vero apparicio q̄ fit in vigilia ſicut apparicio moyſi. mat. xvii.
in tranſfiguracione ⁊ animarum aliarū de qiubus dicetur in ſequē
tibus qualiter fiat difficile eſt aſſignare. Nam aliqui dicūt ꝙ anima
moyſi apparuit illis i proprio corpe quod aſſumpſit ad tēpus. Quod
habet tenere augu. i libro de mirabilib9 ſacre ſcripture li. iii. c. xiii.
Sed dicit tho. iii. p. q. xlv. ꝙ liber hic falſe ſcribitur augu. ideo q̄ ibi
traduntur non ſunt auctentica. Idē alii dicunt ꝙ anime poſſunt ap
parere in alienis corporibus aſſūptis ſicut apparent angeli. Recitat
dioniſius in epiſtola ad thimoteuʒ qualiter petrus et paulus ſibi ap
paruerunt in hec verba. Attende miraculum vide prodigium frater
Thimotee die vltimacionis eoruʒ poſt mortē vero illorum uidi eos
inuicem manu ad manus intrantes portas vrbis⸗ ⁊ indutos veſtes
luminis ⁊ colore claritatis ⁊ lucis ornatos. hec ille. In legēda inſup
pauli narratur ꝙ cum ipſe duceretur ad locum paſſionis cuidaʒ ma
trone plantille eius diſcipule obuiauit que ſecundum dioniſium alio
nomine lemobia nuncupabatur⸗ que flens oracionibus pauli cōmē
dare ſe cepit. Cui paulus vade plantilla eterne ſalutis filia comoda
mihi velum quo caput tuum tegis⸗ ⁊ illo oculos meos ligabo. poſt
modum illud tibi reſtituam. Cum ergo ad locum paſſionis veniſſet
verſus orientem manibus in celum extenſis deuotiſſime cum lacris
prima vice orauit⸗ poſtmodum vt dicit dioniſius eius oculis impoſi
tis velo plantille extendit collum⸗ ⁊ ſuſcepit coronam⸗ ⁊ percucien
te carnifice amputatum eſt caput pauli. Tunc beatiſſimus in ipſo
ictu explicauit veluʒ⸗ ⁊ collegit ſanguinem proprium⸗ ⁊ ligauit eū et
obuoluit eum ⁊ tradidit eum femine. Et reuerſo carnifice dixit ei le
mobia ubi dimiſiſti magiſtrum meum paulum. Reſpondit cum ſocio

iacet vbi extra vrbem in valle pugillum/ ⁊ velo tuo velata eſt facie
eius. Et ipſe reſpondens ait. Ecce nunc intrauerunt petrus ⁊ paulꝰ
induti veſte preclara ⁊ coronas fulgentes habebant in capitibus ⁊
ꝓtulit velum ſanguine cruentatum ⁊ mōſtrauit eis ꝓpter quod mar
ti fuerunt ad criſtum conuerſi. ¶ Secundū exemplū in legenda quo
qꝫ pauli primi heremite legit̄ ꝙ beatꝰ antoniꝰ ille magnus vidit an
gelos aīam pauli ad celos deferētes/ qui currēs ad eiꝰ cellā inuenit
eū genibus flexis ad dn̄m orantē ita vt viuere eū extimaret/ ſed cū
mortuū didiciſſet dixit O ſanctiſſima aīa quod gerebas ī vita ī mor
te mōſtraſti ſicqꝫ adiutorio duoꝝ leonū ſupueniencīū ipſū tradidit
ſepulture. ¶ Terciū exemplum eſt de ſancto Germano de quo dicit
greg. xii. dia. Sanctus bn̄dictus lōge a capuana ciuitate poſitus ip
ſius aīam in globo igneo ad celū ferri ab angelis aſpexit. ¶ Quar-
tum exemplū eſt de beato franciſco de quo refert dn̄s Bonau. ī legē
da maiori ꝙ illa hora q̄ obdormiuit vnꝰ ex fratribꝰ vidit ipſiꝰ aīam
ſub ſpecie ſtelle ꝓfulgentē ī celū recto tramite ſurſū ferri. Miniſter
qꝫ fratrū terre laboris/ tūc erat frater augꝰ. vir vtiqꝫ ſanctꝰ ⁊ iuſtꝰ
qui in hora vltima poſitꝰ. Cū iampridē amiſiſſet loquelā audientibꝫ
qui aſtabāt ſubito clamauit ⁊ dixit. Expecta me pater/ expecta me
pater/ iā venio tecū/ querentibꝰ fratribus ⁊ admirantibꝰ cur ſic lo
queret̄. reſpondit. Nonne videtis patrē nr̄m frāciſcū qui vadit ad ce
lū. Et ſtatī ſancta illa aīa migrās a carne patrē eſt ſecuta. Sanctiſſi
mus eṗs inſup aſiſinas ad oratoriū ſancti michaelꝭ ī mōte gargano
tūc tṗis pegrinacionis cauſa prexerat. Cui beatꝰ franciſcꝰ ī nocte
tranſitus ſui apparens dixit. Ecce relinquo mundū ⁊ vado ad celū.
Mane igit̄ ſurgēs epūs ſociis narrauit q̄ viderat ⁊ aſiſinū rediēs
cū ſolicite reqſiſſet certitudinalit̄ recognouit ꝙ ea hora q̄ ſibi ꝑ viſio-
nem inotuit beatꝰ pater ex hoc mūdo migrauit. ¶ Quintū exemplū
de beato martino de quo refert beatꝰ Seuerꝰ in ſuo dialogo ꝙ bea
tus ſeuerꝰ epūs colonienſis dū die dn̄ica cum ſuis clericis poſt matu
tinum loca ſancta viſitaret illa hora q̄ vir beatꝰ obiit. Audiuit corū
canenciū in ſublimi/ dixitqꝫ ſuis/ dn̄s meꝰ martinꝰ epūs migrauit ex
hoc mūdo/ ⁊ nūc angeli canēdo deferūt eū in celū. Eodē quoqꝫ tēpe
mediolani ambroſiꝰ eṗs erat cū celebraret dn̄ica feſta diei. Erat cō-
ſuetudo vt veniēs lector nihil legere ꝓſumeret niſi priꝰ q̄ꝫ ſacto nutu
iuſſiſſet. Factū eſt aūt vt illa die dn̄ica vt nullꝰ extaret qui lectionē
beati pauli legeret/ qꝛ beatꝰ Antiſtes ſup ſanctū altare obdormiuit
quē cū nullꝰ excitare ꝓſumerꝫ tranſacto lōgo ſpacio excitauerūt eū
dicētes iā ꝓteriit. R̄ndit beatꝰ ambro. Nolite turbari multū mihi va
let ſic obdormiſſe/ tale miraculū dn̄s dignatꝰ eſt oſtendere. nā noueri-
tis fratrē meū martinū ſacerdotē egreſſū fuiſſe de corpe. me aūt eiꝰ
funeri obſequiū pſtitiſſe/ tūc illi ſtupefacti ꝓter diē ⁊ tṗs notāt ita

ꝗꝫ reperiunt ſicut dixerat illis Ambroſius· Sextuꝫ exemplū eſt ſan
ctoꝛuꝫ Geruaſi ⁊ ꝓtaſi martiꝝ quoꝝ coꝛpa īuenit beatꝰ ambro. an
no ſecūdo theodoſii mediolani· Nā ſibi apparuerūt ⁊ eciā cū eis ap
paruit paulꝰ ⁊ declarauerūt locuꝫ in quo illa coꝛpa erāt recōdita/ q̄
magna deuocione ambro· ad baſilicā fauſte poſuit· ¶ Septimū exem
plum eſt de īuencione coꝛpis ſancti ſtephani qđ repertū fuit ihero⸗
ſolimis apparēte gamalieli pſ̄bitero venit lucidiano· Et ne ꝑ ſinglos
ire neceſſe ſit/ mlta viſa ſūt eciā poſt moꝛtē de ſtatu defunctoꝝ i q̄
bus aiaꝝ īmortalitas aptiſſime demōſtrat̄· ¶ Secundū exemplum
dicit̄ exaudicionis· Si aīe ſanctoꝝ non viueret in regno dei/ quomō
poſſent hoīes mūdi in ſuis peticionibꝰ exaudiri/ ꝙ aūt exaudiantur
ptꝫ de illis· qui ſe virgini glorioſe Cathaline ātonio aliiſqꝫ ſāctis cō
mendāt quoꝝ ſuffragiis a mltis piculis ⁊ aduerſitatibꝰ liberant̄ in
tēpeſtate maris/ naufragiū pacientibꝰ ī egritudīe variiſqꝫ anguſtiis
laboꝛātibꝰ quociēs ſbuenit virgo beata· Quid igit̄ referres tu o fi⸗
li ꝑdicionis eſt ne moꝛtua virginis aīa/ eſt ne moꝛtua aīa beati anto
nii/ nūquid moꝛtua eſt aīa beate vrſe alioꝝqꝫ ſāctoꝝ· Abſit tā im⸗
piū erroꝛē cogitare· O pr̄ frāciſce quō aīam tuā dicere poſſumꝰ moꝛ
tuā qm̄ poſt moꝛtē tuā tāl's exhibuiſti ſbſidia caritatis· Narrat dn̄ſ
Bonaū· hoc qꝫ miraculū ī legēda maiori beati frāciſci· ꝙ i ꝑtibus ca
thalonie accidit virū quendā noīe iohanneꝫ beato frāciſco deuotum
quodā ſero ꝑ q̄zdā viā icedere/ in q̄ ꝑ inferēda moꝛte īſidie latitabāt
nō quidē ipi verū cuidā alteri· Exurgēs quidā de inſidiis cū hoſtem
ſuū eū eſſe putaret/ tā letalit̄ eū plagis pluribꝰ gladiauit/ vt nulla
pꝛoꝛſus ſbeſſet ſpes recupacioīs ſalutis· Cū igit̄ iudicio medicoꝝ ip
ſius pietatis eſſet curacio ꝯuertit ſe ad beati frāciſci patrociniū q̄ꝫta
poterat deuocione ſalutē poſtulabat· Cui nocte aſtitit quidā ī habitu
fr̄is minoꝛis ꝑ feneſtrā ingreſſus qui vocās eū dixit/ ꝙ fiduciā habui
ſti in me/ ecce dn̄s liberabit te a quo cū eger inq̄reret quis eſſet frā
ciſcū ſe eſſe reſpōdit· Et ſtati appinquās vulnerū ſuoꝝ religaturaꝫ
reſoluit· Et cū vngēto ꝑ oēs plagas vt videbat̄ punxit· ſtati ipe ſē
ſit ſe priſtine reſtitutū ſanitati/ quo facto beatꝰ frāſciſcꝰ receſſit· at
ille vxoꝛē letꝰ vocauit q̄ celerit̄ currēs ⁊ ſtare iā vidēs quē ſepeliē
dum putabat in craſtinū uiciniam totā clamore ꝯpleuit· accurrētes
aūt filii ⁊ cū niterent̄/ illū tāq̄ꝫ freneticū in lectū reponere/ ⁊ ille re
nuēs oſtēderet ⁊ aſſereret ſe ſanatū tāto ſūt ſtupoꝛe atterriti vt q̄ſi
ſine mēte oēs effecti ipm fātaſticuꝫ eſſe crederēt ꝙ videbāt/ quē pau
lo ante ꝯſpexerāt plagis atrociſſimis laniatū plena videbāt incolūi
tate iocundū· Quibꝰ ille q̄ factꝰ fuerat ſanꝰ ait· Nolite timere quia
ſanctꝰ frāciſcus mō a loco iſto receſſit/ Et illaꝝ ſacraꝝ manuū ta⸗
ctu me itegre liberauit· Jnq̄t poſt hec doīꝰ Bonaū· Digna quidē bea
tus pater carne iā mortuꝰ vt viuēs cū criſto ꝑ penitencie ſue oſtēſiōe

mirabili ⁊ manuum ſacrarum palpacione ſuaui vulnerato letaliter viro ſanitatem cōceſſit cū illius in ſe ſtigmata tulerit / q̄ miſericorditer moriens ⁊ mirabiliter reſurgēs vulneratū genꝰ humanū ⁊ ſemiuiuum relictū plagaꝝ ſuarum virtute ſanauit. Terciū exemplū dicit̄ defenſionis ſanctoꝝ / quippe patrocinia quibꝰ ſepiꝰ populi ſubſidii in defēſionis obtinuerūt animā oſtendūt imortalē. Scribit̄ nāq̄ʒ in .ii. mach. c. xv. qualit̄ cū iudas machabeꝰ cogeret̄ bellū cōmittere cōtra nichanorē qui hierlm̄ ⁊ templū diſſipare volebat eſſetq̄ʒ iudas in locis ſamarie cū paucis q̄ timebāt ꝓpter paucitatē ſuā hortatus eſt eos iudas expoſito ſōnio quod in eadē nocte viderat in hunc modū / viderat ſūmū ſacerdotē defunctū iā manus ꝓtendentē orare ꝑ populo iudeoꝝ. poſt hūc apparuiſſe ieremiā ꝓphetā dediſſeq̄ʒ ipſi Jude gladiū aureū ⁊ dicentē. Accipe gladiū ſanctū i quo occidas aduerſarios populi mei Jſrahel / qua viſione cōfortati qui erant cū iuda impetū fecerūt in hoſtes ⁊ proſtrauerūt ex eis nō minꝰ .xl. millia nichanore cū eis interēpto ⁊ redierūt Jheroſolimā benedicentes deuʒ caput nichanoris ⁊ manū cū humero abciſaʒ circa templū ſuſpendētes. Nōne ſanctꝰ mercuriꝰ Julianū apoſtataʒ interfecit. Nā cū ipe cōtra perſas incederet manu forti i nocte vidit baſiliꝰ in eccleſia ſācte marie i viſu multitudinē angeloꝝ / ⁊ in medio quandā feiam in trono ſtantē / ⁊ aſtantibꝰ dicentē. Vocate mihi cito mercuriū / qui Julianū apoſtatā occidat qui me ⁊ filium meū ſuphe blaſphemat. Erat aūt mercuriꝰ quidā miles qui ab ipo Juliano ꝑ fide criſti fuerat int̄fectus / ⁊ i eadē eccleſia erat ſepultus / ſtatiq̄ʒ ſanctꝰ mercuriꝰ cum armis ſuis q̄ ibi ſeruabant̄ affuit / ⁊ viſus ab ea i pliuʒ ꝓperauit / ⁊ monumentū ſuū aperuit. Expgefactꝰ baſiliꝰ ad locū ubi ſanctꝰ mercuriꝰ cū armis ſuis q̄ſcebat iuit ⁊ monumētū ſuū apiens nec corpꝰ ibi nec arma inuenit. Sequēti mane ibidē rediēs inuenit corpus eiꝰ ⁊ arma ⁊ lanceā ſaguine cruentatā. Et ecce quidā de exercitu dixit Cum Julianus imperator in exercitu moreretur affuit miles quidaʒ ignotꝰ qui vrgēs calcaribus equū audaci mente Julianū ipecijt lanceam fortit̄ vibrans ipſū ꝑ mediū pforauit. Et ſbito aſcendēs nuſq̄ʒ cōparuit. Ipſe vero Julianus duʒ adhuc ſpiraret / vt dicit̄ in hiſtoria triptita ſanguie ſuo manū ipleuit / ⁊ i aere ꝓiecit dicēs. Viciſti me Galilee viciſti / ſicq̄ʒ in his vocibus expirauit. Et ab omnibꝰ ſuis inſepultus relictus fuit. Ecce quotquot nobis offerunt̄ exēpla vt aiaʒ imortalem ſciamus. O dura corda quid facitis. cur anime ſaluteʒ negligetis. Audite criſtuʒ dicentem. Mat. xvi. quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundū lucretur. Anime vero ſue detrimentū paciatur / aut quā dabit homo cōmutationem ꝑ anima ſua. queramꝰ igit̄ illā ſaluare / vt viuat cū xp̄o hic ꝑ graciā / ⁊ in futo ꝑ gloriā Amen.

GLorioſiſſimo principi ⁊ domino domino Nicolao marcel
lo sereniſſimo venetiarum duci. Dominicus Bollanus ar
cium ⁊ philoſophie doctor/ debita reuerēcia erga ſublimi
tatem ſuam premiſſa plurimū ſe cōmendat. Cum ex flo
rentiſſimo gymnaſio Paduano ad patriam reuerſus eſſem/ tantūq
ocii mihi daretur quale nunq̄ ſimile per totum tempus elapſum vi
te mee mihi datum fuit/ cogitaui nolle vitam meam ſub ſilencio p
tranſire/ imo aliquod opus laude dignū decreui efficere/ quo mediā
te vita noſtra illuſtraretur. Nam vita qua fruimur breuis eſt/ ⁊ ni
ſi homo dum viuit aliquod laude dignū efficiat/ veluti belua vitā
ſuam ducit/ atq eandem terminat. Cum autem multa ipſe mecum
animo voluerem decreui illā iamdiu inter ſic clariſſimos theologos
agitatam controuerſiam de concepcione glorioſiſſime virginis Ma
rie contexere. Opus autem ad finem peroptatum duxi/ in quo quan
tum potuimus imitati ſumus patrem noſtrum Aurelium Auguſti
num/ ⁊ theologie principem/ atq monarcham Scotum/ a cuius fō
te vberrimo multa preclara ſumpſimus/ veriſſimiſq racionibus ta
q excellentiſſimis ſanctorum auctoritatibus virginē glorioſiſſimā
in concepcione ſanctam/ nec vnq̄ a macula peccati originalis fuiſſe
deturpatam demonſtrauimus. Cum vero intellexiſſē ſerenitatē tuā
glorioſiſſimam dei matrem Mariam ſūmo quodā honore ⁊ reuerē
cia venerari/ volui opus hoc tuo glorioſo nomini dedicare. Suſcipe
ergo diue Princeps libenti animo opus manuum noſtrarum ipſum
lege ac perlege quoniam tua excellēcia multa preclara ac laude dig
na in opere iſto inueniet/ et hoc non tantum meū/ verum eciā oīm
aliorum qui ab omni cura ⁊ odio vacui ſunt erit tale iudiciū. Nihil
aliud mihi deniq reſtat/ niſi piis precibus orare dominū deum no
ſtrum/ vt pro bono ſtatus et reipublice Venete in hac mortali vita
Serenitatem ⁊ excellenciam tuam diu feliciterq cōſeruet/ quoniā
vt inquit pypateticorum princeps Ariſt. iii. politicorum. Melius ē
ciuitatem regi a principe optimo/ q̄ optima lege.

Dominici Bollani arcium ⁊ philoſophie doctoris filii magnifici
domini Candiani in queſtionē de concepcione glorioſiſſime virginis
Marie Prohemium.

Non paruo dolore animi afficior/ cum audio quoſdā
magiſtrali infula decoratos viros pertinaciter affir
mare glorioſiſſimam intemeratamqꝫ virginem ma
riam ab eterno Jheſu criſti matrē electam a macu
la peccati originalis fuiſſe deturpatā/ atqꝫ in ea cō
ceptam. Nā cū ſacroſancta mater eccleſia tāta ta⸗
liaqꝫ de glorioſiſſima virgine maria canat atqꝫ affirmat. Que nulli
vnq̄ꝫ alteri creature pure ↄceſſa vident̄. Profecto poſſent in beatā
virginem modeſti9 loqui/ ⁊ ita pleno ore/ q̄d affirmāt affirmare nō
deberent. Si aug9. doct9 fidei nr̄e lumē ac ſyd9 clariſſimū/ cui datū
eſt/ de ſūma et incomp̄henſibili trinitate dei loqui/ atqꝫ determiare
ꝑpter honorem domini/ cum de peccatis ab illo agit̄ nullaꝫ de beata
virgine voluit facere queſtionē. Profecto hi maxio errore ducunt̄
affirmantes virginē in peccato originali fuiſſe ↄceptam. Quoniā ſi
ita i ſcripturis ſacris exp̄ſſe determinatū eſſet ſicuti hi viri affirmāt
nōne ſancta mater eccleſia cui datuꝫ eſt errores remouere ⁊ ea que
noſtre fidei cōſona ſunt ponere/ eam in peccato originali conceptam
affirmaſſet atqꝫ predicaſſet. Si ergo eccleſia ſancta dei hoc affirma
re non decreuit que tanta ac talia de virgine locuta eſt. Cur ergo hi
nulla euidenti racione coacti neqꝫ ab eccleſia aſtricti hoc tam impie
affirmare audent. Huius rei cauſam aliaꝫ reperire nequeo/ niſi ꝙ
aſſidua eorum de hac re cogitacio in peſſimum vſū conuerſa eſt. Im
poſſibile pociuſqꝫ eſſet opinionē hanc a veritate alienam ex cordibꝫ
illorum euellere/ q̄ꝫ iudeorum perfidiam de illorum cordibus eradica
re. Aggrediamur ſacre theologie fōtes vberrimos/ ⁊ videam9 q̄d
de concepcione glorioſiſſime virginis affirmatur/ ac in ſcripturis ſa
cris legitur. Dicat nunc nobis ſapiencia Salomonis/ quid de tali cō
cepcione ſenciat loquens in perſona marie. Dominus poſſedit me ab
inicio viarum ſuarum anteq̄ꝫ quicq̄ꝫ fieret a principio creacionis ſcꝫ
mundi/ quādo dictum eſt. In principio creauit deus celum ⁊ terraꝫ
ab eterno ordinata ſum/ vt eſſem ſcꝫ iheſu criſti mater/ ex antiquis
ſcꝫ eternitatis/ anteq̄ꝫ terra fieret/ ideſt ante omnem corporalem cō⸗
ditam creaturā nondū erant abiſſi/ ideſt nondū erāt angelice nat̄e/
que abiſſi nūcupari poſſūt ad oſtendendā eaꝝ ſubſtanciarū excellen
ciam/ ⁊ ego maria iam concepta erām in mente ſcꝫ opificis ⁊ creato
ris mei. nondū fōtes aquaꝝ eruperāt nōdū ſanctorū p̄dicaciones eru
perāt/ q̄ ſancti tanq̄ꝫ fōtes vberrimi nūcupant̄ de q̄bꝫ dixit eccleſia.

In omnem terrā exiuit ſonus eoꝝ/ ⁊ ī fines orbis terre verba eoꝝ
Nec martires graui mole ꝯſtiterāt. Nec martires q̄ ſua ſtabilitate
⁊ aſpſione ſui ſanguīs eccleſiā dei auxerūt/ ⁊ ī quadā ſtabilitate illā
poſuerūt ꝯſtiterāt. Et ego maria iā ꝯcepta eraꝫ ante oēs colles ego
ſcꝫ maria pturiebar/ ideſt ante omēs creaturarū naturas/ atqꝫ eſſē
cias que poſſunt appellari colles/ quia ſicut vnus collis alium exce
dit ſecundum apicem ⁊ ſūmitatem ſuam ſic in ordine emīnēcie crea
turarum eſſencia vnius ſecundum perfectionem eſſencialem aliā ex
cedit. Si ergo eccleſia ſancta dei id quod de ſapiencia vnigeniti filii
dei dicitur de glorioſiſſima virgine affirmare decreuit/ eiuſqꝫ cōcep
cio ſancta in mente opificis ab eterno ordīnata eſt ante cuiuſcūqꝫ al
terius creature concepcionem atqꝫ creacionem/ quoniaꝫ vt dicit au
guꝰ. ſermone. xliii. ad heremitas Maria mater eius ſcꝫ criſti electa
eſt ⁊ ſuper omnes creaturas preelecta quomodo audent hi viri affir
mare peccatum Ade potuiſſe maculare animā virginis ac dei ma
trem/ ſi ante omnem creaturam virgo fuit cōcepta atqꝫ preelecta ſu
per omnes creaturas ī mēte creatoris noſtri. Hoc profecto ab his
dicendum nō eſt/ cum augu. fidei noſtre ſydus clariſſimum li. xiiii.
de ciui. dei. c. xi. dicat. Homo enim peccato ſuo nō potuit diuinum
perturbare conſilium/ quaſi ꝙ ſtatuerat deuꝫ mutare ꝯpulerit quo
niam ſiue Adam peccaſſet ſiue non. Conſilium domini ineternū ma
net. Dicāt eciam nobis Cantica canticoꝝ/ quid de concepciōne vir
ginis ſenciat/ ⁊ de filio dei ad glorioſiſſimam virginem loquente q̄d
affirmat. Ecce iſte ſcꝫ dei filius/ venit ſcꝫ in mundum/ ſaliens in mō
tibus/ et tranſiliens oēs colles ideſt excellens ſuper omnes ſanctos
⁊ angelorum choros. en ipſe ſcꝫ dei filius/ ſtat poſt parieteꝫ noſtrū
ſcꝫ quando verbum caro factum eſt ꝓſpiciens per feneſtras ſenſuū
ſcꝫ exteriorum/ ⁊ per cancellos ſenſuum ſcꝫ interiorum. En dilectus
meus ſcꝫ dei filius loquitur mihi ſcꝫ marie/ vt ipſum dei verbum fie
ret caro/ dicens ſurge amica/ ⁊ non inimica/ vt cetere mulieres. Ve
ni colūba mea/ ī qua nō eſt macula aut fel. formoſa mea/ iā hyems
tranſiit ad demonſtrandum marie iram dei in genus humanuꝫ erga
illam non eſſe nec ipſā ſub tali hyeme poſſe capi/ ideo īmediate poſt
inquit. Imber abiit ⁊ receſſit flores apparuerūt ī terra noſtra. Sur
ge ſcꝫ maria/ ⁊ nulla macula eſt ī te. Si ergo dei filiꝰ trāſiliuit oēs
colles oēs ſanctos ⁊ angelorū choros/ nōne fuit maiori laude gloria
qꝫ digniſſimꝰ hūani generis redēptor xp̄s q̄ꝫ deſtructor hūani gene
ris adā pat̄ pc̄ti/ q̄ fuit de terra virgīe nullis vnq̄ꝫ macul̄ deturpata
Quō ergo xp̄s redēptor nr̄ potuiſſet eē deterior q̄ꝫtuꝫ ad huiꝰ ſeculi
originē ipo Adā. nā vt eciā aſſerit aureliꝰ augꝰ. eodē ſmone. xliii.
dicēs. Sicut ī celo habuit patrē immortalē ⁊ eternū ſic ⁊ ī terra ha

buit matrem omni corrupcione carentem. Erubeſcant hi ⁊ amplius
non loquantur/ quia marie dicitur. Surge amica mea ſpecioſa mea
ſurge ⁊ nulla macula eſt in te. Ampliꝰ nōne fuit potencia in patre
eterno/ vt verbum ac vnigenitum filium ſuum quando debebat fie
ri caro nobilioris maioriſqꝫ dignitatis eſſet quantum ad origīnē ipo
Adam. Nonne fuit ſapiencia in vnigenito filio dei/ cum amore ſpi
ritus ſancti in veneranda criſti matre. Si ergo non fuit omnipoten-
cie defectus/ neqꝫ ſapiencie error/ neqꝫ amoris impedimentū. Si cri
ſtus potuit venerari matrem/ qua veneracione ⁊ ipſe venerabatur/
quia vt dicit auguꝰ. eodē ſermone. xliii. In celo qualis eſt pater ta
lis eſt filius/ ſic ⁊ in terra qualis eſt mater ſecundum carnem talis
eſt filius ſcꝫ criſtus. Profecto pocius hi ſilere deberent/ qꝫ velle tali
bus contumeliis glorioſiſſimam dei matrem afficere/ de qua dixit ec
cleſia. Quibus te laudibus referā neſcio quia quē celi cape nō pote
rant tuo gremio contuliſti. Et alibi dicitur. Felix es ſacra virgo ma
ria/ ⁊ omni laude digniſſima/ ad demonſtrandum ipſam nulla igno
minia eſſe afficiendam. Cauſa autem huius eſt/ quia ex illa ortus ē
ſol iuſticie criſtꝰ deus noſter. Et alibi dicit̄ ab eccleſia. Que eſt iſta
que progreditur quaſi aurora/ pulchra vt lūa/ electa vt ſol. vnde di
ctum eſt in pſalmis. In ſole poſuit tabernaculum ſuū/ quod taber
naculum fuit virgo/ ⁊ ipſe ſcꝫ criſtus tanqꝫ ſponſus exiēs de thala-
mo ſuo. Dicant nobis hi viri/ ſi deus ab eterno voluit eligere virgi
nem/ vt de hac naſceretur criſtꝰ humani generis redemptor quomo
do potuit eligere creaturam futuram deo inimicam/ ⁊ ire filiā/ vt
mediante filia ire genus humanum redimeret̄ preſertim cū eam po
tuit mundam concipere immundicia ſeminum pentum ſuorum non
obſtante. quia ꝓpheta Job. Intuens eam creaturam in qua verbum
ac dei filius debebat fieri caro dixit. Quis poteſt facere mundū ſcꝫ
indiuiduum aut ſuppoſitum de imundo conceptū ſemine. Nōne tu
qui ſolus es. Ad demonſtrandum omnipotenciā dei erga creaturā
talem eſſe/ vt non obſtante imundicia ſeminis parentū/ ipſam crea-
turam mundam de imundo ſemine concipi poſſe. Et ideo Anſhelmꝰ
doctor ille venerabilis recognoſcens ſe alio quodam loco male affir
maſſe virginem in peccato fuiſſe conceptam dixit. Decet virginem
ea puritate nitere/ qua ſub celo nulla maior nequit itelligi ꝙ profe-
cto tāta puritate nō niteret virgo ſi i peccato originali fuiſſet ꝯcep
ta. Ampliꝰ maria fuit plēa grā anteqꝫ Gabriel angelꝰ miſſus fuiſ
ſet ad eā/ ꝙ inuenit eā plēa grā/ cū dixit. Aue grā plēa q̄li plenitu
dine grē nulla vnqꝫ creatura fuit plena/ ꝙ vt refert beatꝰ hiero. ad
Paulam ⁊ euſtochiū/ ⁊ vere dicitur plena gracia/ quia ⁊ ſi ceteris
ſanctis per partes datur gracia/ Marie vero ſe īfudit tocius gracie

plenitudo. Et in eodem loco pauloport ait. Et ſi ſanctis patribus ac
prophetis gracia fuiſſe creditur tamē non eatenus plena. In maria
vero tocius gracie que ī criſto eſt venit plenitudo. Augu9. ſermōe
xliii. de natiuitate criſti ſic dicente. Maria mater criſti electa eſt/ et
ſuper omnes creaturas preelecta omnibus graciis fecundata/ omni
bus virtutib9 ornata/ omni ſanctitate in vtero matris repleta/ vt de
mundiſſima matre mundiſſimus naſceretur filius quia ſicut in celo
habuit patrem īmortalem ſic et in terra habuit matrē omni corrup
cione carentem. Ergo hi pace ſua dixerim male affirmant/ virginē
in peccato fuiſſe conceptam ſi tocius gracie/ que in criſto eſt/ in ma
ria plenitudo venit/ Et ideo hieronimus concludens tantam gracie
plenitudinem marie a domino collatam dixit quam natura non ha
buit. Nam virgo ſecundum naturam prona erat ad accipiendā ma
culam peccati originalis/ quia et ipſa per concubitum viri et mulie
ris originem habuit ab Adam/ et ideo tanta plenitudo gracie illi da
ta eſt/ non per naturam quam habuit/ ſed per dei graciam atqꝫ mi
ſericordiam/ et ideo dixit hieronimus. vſus neſciuit/ quia omnes ma
ria excepta mundati fuere poſtqꝫ in peccato ceciderūt. Ignorauit ra
cio/ nam per racionem continue apud omnes argutum fuit omnes qui
ab Adam habent originem per concubitum viri et mulieris in pec
cato originali fuiſſe conceptos ſecundum legem cōmunē hec ergo
racio ignorauit graciam a domino marie collatam/ ita ac taliter/ quod
mens humana non capit/ quia hoc excedit omnem aciem intellect9
humani. Immo pauet celum vt dicit hiero. ſtupet terra. Nam vt di
cit Bern. exponens illa verba/ gracia plena. Inquit in ore plena gra
cia affabilitatis/ in manibus plena gracia liberalitatis/ vere plena
quia de plenitudine eius gracie capiunt vniuerſi captiui redempcio
nem triſtes conſolacionem peccatores veniam/ iuſti graciam/ angeli
leticiam/ tota denicꝫ trinitas gloriam quod ſi ita eſt vt aſſerit iſte ſan
ctus ac dei vir. profecto et ipſe alio quodam loco ſatua ſemper reuerē
cia et ſanctitate ſua/ male locutus eſt affirmando virginem a macu
la peccati originalis fuiſſe deturpatam/ atqꝫ in eam conceptā. Ne
qꝫ in hoc aliquis mihi moleſtus ſit quod vnuſquiſqꝫ magis tenetur ve
nerari dei matrem celorum reginam/ angelorū dominā/ quā doctrinā
beati bernardi in hoc paſſu extollere/ quod cū lumine illo tocius eccle
ſie noſtre hieronimo ſum/ qui affirmat tocius gracie plenitudinē/
que in criſto fuit in glorioſiſſima/ ac omni laude digna maria veniſ
ſe/ quia cum de peccatis agimus/ vt refert aurelius augu9. nullam
de beata virgine volumus facere queſtionem propter honorem dn̄i
quod cū queſtio ſit propoſicio dubitabilis. De beata aūt virgīe nulli dubiū
eſſe quod ipſa in ɔcepcōe ſanctā ac omni grā plenam fuiſſe conceptā.

Concludamus ergo ⁊ dicamus ꝙ ſi tanta fuit plenitudo gracie ī ma-
ria / qualis nec in Adam nec in eua fuit / qualis nec in angelis nec
in archangelis / aut in principatibus / qualis nec in poteſtatibus vir-
tutibus aut dominacionibus / qualis nec in tronis cherubinis / nec
in ſeraphinis vnq̄z fuit / quia exaltatur ſancta dei genitrix ſuper co-
ros angelorum ad celeſtia regna eccleſia ſic affirmante quia tocius
gracie plenitudo / que in criſto fuit marie data eſt hieronimo teſtan-
te quia de plenitudine eius gracie capiunt vniuerſi Bernardo loquē-
te / quia decet virginez tanta puritate nitere / qua ſub celo nulla ma-
ior nequit intelligi Anſhelmo confitente / quia cum de peccatis agi-
tur propter honorem domini nulla eſt faciēda lis aut queſtio de ma-
ria Auguſtino dicente / quia inter omnes mulieres nemine excepta
fuit benedicta Eliſabeth reuelante · Dicamus ergo ⁊ ex his conclu-
damus glorioſiſſimam virginem in concepcione ſanctam ac plenam
gracia fuiſſe / nec vnq̄z a macula peccati originalis fuiſſe deturpa-
tam quod cum ita ſit ſicut a nobis demonſtratum eſt / ego qui ab in-
cunabulis / ac teneris vnguiculis ſemp̄ fui ſeruus glorioſiſſime vir-
ginis marie / futuruſq̄z ſum / ſi deo placuerit vſq̄z ad vltimum etatis
noſtre terminū · Decreui multa que ex ſacris theologie fōtibus ema-
narunt in corpus vnum queſtionis contexere / ⁊ hoc latino ac claro
ſermone / ita vt mediante lumine glorioſiſſime virginis marie que
tenebras intellectus noſtri illuminare dignabitur dicemus tanta ac
talia / ꝙ ſi aduerſarii veritatis in ſua ꝑtinacia ꝑmanere nollēt / racō-
nibus veriſſimis ducti / confitebuntur ⁊ ipſi glorioſiſſimam virginē
in concepcione ſanctam nec a macula peccati originalis vnq̄z fuiſſe
deturpatam · Deo altiſſimo gracie infinite referantur ·

Queritur vtrū glorioſiſſima virgo maria ſit in peccato ori-
ginali concepta Affirmatiue arguēdo formabimus quin-
q̄z articulos · In primo oſtendemus p̄ raciones cōmunes
quibus oſtenduntur omnes qui ex lumbis Ade habuerīt
originem contraxiſſe tale peccatuz virginem eciā ipſam in tali pec-
cato fuiſſe conceptam · ¶ In ſecundo articulo oſtendemus p̄ rōnes
ꝓprias ſpecialiter de virgine loquentes ipſā in tali peccato fuiſſe cō-
ceptam · ¶ In tercio hoc quidem demonſtrabimus ex priuilegiis ſo-
li criſto cōpetentib9 · ¶ In quarto adducem9 auctoritates cōmunes
affirmantes omnem creaturam humanam puram poſt ade delictum
in tali peccato fuiſſe cōceptam · ¶ In quinto ⁊ vltimo adducem9 au-
ctoritates ſpecifice de glorioſiſſima virgine affirmantes ipſam in ta-
li peccato fuiſſe conceptam ·

¶ Argumenta quibus oſtenduntur omnes qui ex lumbis Ade per
cōcubitū viri ⁊ mulieris hūerūt originē ꝯtraxiſſe peccatū originale ·

AD oſtendendum omnem humanam creaturaꝫ nemine excep
ta in peccato originali fuiſſe conceptam / accipiendū eſt illud
Pauli apoſtoli dictum. Omnes in Adam peccauerunt tan
q̄ʒ ſcʒ in radice. ergo omnes qui ex lumbis eius per concubitum viri
⁊ mulieris duxerunt originem contraxerunt tale peccatuʒ. ¶ Primo
ergo ꝓbabimꝰ antecedens huius conſequēcie / quāuis ſit formaliter
Pauli apoſtoli dictum. ¶ Secundo ꝓbabimus conſequenciā. Data ꝑ
te negatiua antecedentis ſcʒ ꝙ nō omnes in Adaʒ peccauerunt / duo
ſequerent̄ īconueniencia. ¶ Primū īconueniens / fuiſſet aliqua crea
tura humana que redempcionis noſtri ſaluatoris non indiguiſſet.
¶ Secundum inconueniens preter criſtum redemptorem noſtruʒ fu
iſſet aliqua creatura pura poſt lapſuʒ Ade / que in originali iuſticia
fuiſſet concepta. ¶ Primum inconueniens ſic deducitur. Nam cri
ſtus ī euangelio dicit. Non eſt opus valentibus medicꝰ / ſed male ſe
habentibus. Si ergo virgo non peccaſſet in Adam / neqꝫ contraxiſ-
ſet peccatum per te ergo non indiguit redempcione / probo conſequē
ciam / ꝙ redēpcio preſupponit lapſū. ¶ Confirmat̄ īdigencia ꝓſup po
nit defectū. Si ergo ī virgine nullus fuit defectꝰ. ergo nō fuit ī ea
indigēcia redēpcionis. ¶ Cōfirmat̄ ſecūdo ꝙ vt dicit Paulꝰ apoſto
lus / ſicut vniꝰ Ade peccatū regnauit in omnes in condēpnacionē /
ſic ⁊ vniꝰ criſti iuſticia regnauit ī oēs in iuſtificacionē. Modo dato
oppoſito prime partis huiꝰ auctoritatis / ſequit̄ oppoſitū ſecunde ꝑ
tis eiuſdem / quia ſi vnius Ade peccatū non regnauit in omnes ī cō
dempnacionē. ergo nec vniꝰ criſti iuſticia regnauit in oēs ī iuſtifica
cionem. ¶ Secundū īconueniens ſic deducit̄. Priuacio originalis iu
ſticie debite in nobis omnibus eſt ꝓpter peccatū primorum ꝑentuʒ ī
concepcione vniuſcuiuſqꝫ noſtrum contractum eo ꝙ ī omnes illos
peccauimus. Si ergo fuit aliqua creatura que ī primis parentibꝰ nō
peccauit. ergo ab illa creatura non fuit remota in concepcione origi
nalis iuſticia que ab aliis remouetur ex īputacione et contractione
peccati origīalis. ¶ Confirmatur qui nullo modo peccat ab eo nō re-
mouetur id quod aliis remouetur propter peccatum / preſertim cuʒ
peccatum ſit cauſa priuatiua illius / ſi ergo virgo non peccauit in ra
dice / neqꝫ contraxit peccatū originale / nec alio altero modo vnq̄ʒ pec
cauit. ergo ab iſta non remouetur ī concepcione ſua originalis iuſti-
cia / que aliis ꝓpter peccatū remota fuit. Patet ergo illud antecedēs
fuiſſe ſufficienter ꝓbatuʒ ꝑ deductionē iſtoꝝ duoꝝ īconuenienciū.
¶ Nunc vero probanda eſt ꝯſequencia que talis fuit. Oēs in Adaʒ
peccauerunt tanq̄ʒ ī radice. ergo oēs qui ex lumbis eius per concubi
tum viri ⁊ mulieris duxerunt originem ꝯtraxerunt tale peccatuʒ q̄
conſequencia niſi valeret / ſequerentur ſex abſurda inconueniēcia.

Primum inconueniens. Pena eſſet alicui creature illata a deo iniu-
ſte nulla antecedente cauſa talis pene. Inconueniens ſic deducitur
Virgo maria mortua eſt tempali morte/ que mors pena eſt quia eſt
vltimum terribiliuʒ in hac vita/ aut ergo mortua eſt/ quia peccauit
in Adam tanq̃ʒ in radice/ ⁊ non contraxit tale peccatuʒ/ quia fuit p̄
uenta per dei graciam ſecundum te. Aut quia peccauit in radice/ et
contraxit peccatū originale. Aut pena iſta data eſt virgini ad maio
rem cumulum meritorum vt dicunt quidaʒ. Aut iſta pena illi a do
mino iniuſte data fuit. Hec eſt diuiſio ſufficiēs/ neqʒ aliud membrū
aſſignari poteſt quare virgo mortua eſt tēporali morte. Non eſt dā
dum primum membrum/ quia peccatum in radice non contractū nō
ponit aliquem defectum in anima ſiue in creatura apud dominum
quia dato oppoſito dicant nobis quem alium defectum poſſet pone
re peccatum originale in radice in anima alicuius niſi illuʒ defectū
qui eſt ꝓprie quando contrahitur tale peccatum/ qui defectus ſi alt̄
eſt ab illo/ ſufficit nobis ꝙ ab eo virgo non fuit liberata/ voca eum
quomodo vis. Amplius ſequeretur ſi iſtꝫ defectus eſſet alter ab il
lo/ qui contrahitur in concepcione per peccatum originale/ ꝙ in aīa
vniuſcuiuſqʒ noſtrum fuiſſent duo defectus contractio peccati/ ⁊ al
ter precedens talem contraccionem. Neqʒ eſt dandum ſecundū me
brum/ quia ſecundum opinionem tuam virgo nō contraxit origina-
le peccatum. Neqʒ eſt affirmandum tercium membrum/ quia merita
augentur ex bonis operibus/ ⁊ demerita augent̄ ex malis. ergo mors
non potuit dari virgini in penam ad maiorem cumulum meritorum
Confirmatur quia non eſt inferenda pena alicui/ niſi quando deme-
retur quia non ſunt facienda mala vt eueniant bona. ¶ Confirmat̄
ſecundo Virgo maria ob eius mortem non fuit aucta in meritis ſed
per eius humilitatē quando dixit. Ecce ancilla domini/ fiat mihi ſe
cundum verbum tuum. Et ideo poſt iſta verba maria dixit. Magni
ficat anima mea dominum. Et poſt aliqua verba/ Quia reſpexit hu
militatem ancille ſue/ ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes ge
neraciones. Relinquitur ergo vltimum membrum cum nullum alio
rum dari poſſit ex ſufficienti diuiſione deductum/ quod eſt inconue-
niens probatum. ¶ Huic difficile argumento quidaʒ theologi dixe
runt ꝙ peccatum originale non eſt cauſa adequata mortis naturalis
ita ꝙ mors ſemper proueniat ex tali peccato/ probatur quia mors cri
ſti non fuit ꝓpter peccatum originale. Et ideo dicunt ꝙ cum in vir-
gine maria fuerunt duo principia intrinſeca. ſcʒ forma intellectiua/
⁊ eius materia/ racione cuius compoſicionis ineſt ei corruptibilitas
tranſacto certo tempore vnionis iſtorum duorum principiorum/ po
ſtea prouenit mors/ quia ſecundum ariſto. Omne corruptibile de ne

ceſſitate corrumpetur. Et ideo mors virginis fuit ex talibus princi-
piis/ ⁊ non ex peccato originali. Sed ſalua pace tantorum virorum
hec reſponſio theologie noſtre non eſt conueniens/ quia dictum eſt
a domino. Quacunqꝫ hora comederitis morte moriemini. Super qui
bus verbis ab omnibus theologis dicitur ꝙ duplex fuit intellecta
mors/ tempalis ſcꝫ ⁊ eterna. Et ſi adam non peccaſſet. quamuis corrup
tibilitas vnicuiqꝫ noſtrum ex natura ꝓpria conueniat/ tamen nunqꝫ
talis aptitudo fuiſſet educta de potencia ad actum/ quod autem hoc
ſit verum auctoritate aurelii augu. hoc comꝓbamus li. xiii. de. ciui.
dei. c. iii. dicentis. Quaꝓpter fatendum eſt primos quidem homines
ita inſtitutos fuiſſe/ vt ſi non peccaſſent nullum experirentur genꝰ
mortis/ ſed eoſdem primos peccatores ita fuiſſe mulctatos vt eciaꝫ
quicquid eorum ſtirpe eſſet exortum eadem pena teneretur obnoxiū
Quamuis ergo in nobis ſint principia compoſicionis/ racione quoruꝫ
ineſt nobis mortalitas ⁊ corruptibilitas/ ſi primi parentes non pec-
caſſent fuiſſemus preſeruati a morte tempali/ quia vt dicit eciā au
guꝰ. eodem libro de ciui. dei. c. xix. Primos homines ita fuiſſe con-
ditos/ vt ſi non peccaſſent/ nulla morte a ſuis corꝑibus ſoluerentur
ſed ꝑ meritis obediencie cuſtodite imortalitati donati cum eis viue-
rent ineternum. Ex iſtis auctoritatibus ſatis clare conſtat reſpōſio
nem iſtorum theologorum pocius eſſe ſecunduꝫ fallacē philoſophiā
quam ſecundum veram theologiam noſtraꝫ. ¶ Nec valet motiuū iſto
rum ſcꝫ ꝙ peccatum non eſt cauſa adequata mortis/ quia criſtꝰ mor
tuus eſt ⁊ non ex peccato/ quia ſuperius oſtenſum eſt ſecundum au
gu. ꝙ mors ineſt nobis ex peccato primorū/ criſto autem non fuit da
ta mors ꝓpter peccatum/ quia vt dicit Iſaias oblatus eſt. ſcꝫ ad mor
tem/ quia voluit. vnde mors illi neceſſario data non eſt/ ꝙ ſi voluiſ
ſet ineternum vixiſſet. Voluit ergo criſtus mori vt liberaret genꝰ
humanum/ quod perierat per mortem ſuam. vnde dicitur ⁊ canit ab
eccleſia. Qui mortem noſtram moriendo deſtruxit. Non quideꝫ mor
tem tempalem vniuſcuiuſqꝫ noſtrū deſtruxit/ quia vnuſquiſqꝫ no-
ſtrum moritur/ ſed deſtruxit mortem eternam quā debebamꝰ incur
rere ex peccato primorum parentum.

¶ Secundum inconueniens quod ſequitur niſi illa conſequencia te
neat eſt ꝙ aliqua creatura humana a deo eſſet ꝓducta ꝓpter aliqueꝫ
finem/ ⁊ tamen naturaliter nulla antecedente cauſa inclinaretur ad
oppoſitum ſui finis/ probatur quia ſecundum augu. ſuper libro gene.
Deus creauit hominem/ vt ſummum bonum intelligeret/ intelligen
do amaret/ amando poſſideret/ poſſidendo frueretur. Iſte ergo eſt fi
nis vltimus hominis frui deo/ ⁊ videre ipſum a facie ad facieꝫ ſicut
eſt. Vt affirmat vas electionis Paulus apoſtolꝰ. Probo modo iſto

fundamento declarato inconueniens prima fronte poſitū quia ſecū
dum apoſtolum Paulum. Omnes indiguimus gloria dei/ ⁊ redemp-
cione eiuſdem/ quia poſt tranſgreſſionē legis primis parentibus da
te omnes erāt inclinati ad dampnacionē ſempiternam/ que dampna
cio eſt oppoſita noſtro fini vltimo. Cū ergo eciā ipſa virgo indiguit
gloria dei/ ⁊ gracia domini noſtri ihesu criſti/ ſine qua eciam ipſa in
eternum dampnata fuiſſet. Quero ergo ex qua cauſa idiguit tali re
dempcione. Aut quia peccauit in radice/ ⁊ non contraxit peccatum
Et hoc dicendum non eſt/ quia peccatum in radice non contractum
nihil mali ponit in anima noſtra apud dominum racione cuius crea
tura poſſit inclinari ad dampnacionem ſempiternam. Aut indiguit
redempcionē quia contraxit peccatum originale/ ⁊ hoc dicendū nō
eſt per te. Et cum nulla alia cauſa aſſignari poteſt preter iſtam. Reli
quitur ꝙ virgo nulla antecedente cauſa erat iclinata ad dampnacō
nem. Et indiguit gloria domini noſtri ihesu criſti. quod eſt inconue-
niens deductum.

¶ Tercium inconueniens quod ſequitur niſi conſequēcia illa vale
at eſt ꝙ virgo maria fuiſſet redemptrix ⁊ non redēpta. Conſequēs
falſum/ quia tantum eſt vnus redemptor criſtus inconueniēs ſic de
ducitur. Virgo maria paſſa eſt anguſtiā mortis/ ⁊ multas alias pe
nas. Aut ergo quia in ea fuit cauſa talis paſſionis. Aut quia in ea
non fuit aliqua cauſa talium penarum. Non ſecundum quia in hoc
appareret deus iniuſtus/ vt deductū eſt in primo inconuenienti. Si
primū. Aut talis cauſa fuit ex peccato in radice nō contracto. Aut
ex peccato in radicē ⁊ in ea contracto/ Aut ꝓpter ſalutem humani
generis. Non primum quia peccatum in radice nullum defectū po
nit in creatura quando non eſt contractum neq̧ ſecundū per te/ q̄
virgo non contraxit peccatum originale. ergo datur tercium mem-
brum ex ſufficienti diuiſione deductū. ¶ Confirmatur/ quia virgo
non indiguit redempcione/ probatur quia redempcio p̄ſupponit lap
ſum/ ⁊ paſſa eſt ergo fuit redemptrix ⁊ non redempta.

¶ Quartum inconueniens ꝙ ſequitur niſi conſequēcia illa valeat
eſt/ tolleretur omnis via ad probandū filios Ade in concepcione cō
traxiſſe peccatum originale. Hoc autem eſt contra augu. i libro de
baptiſmo paruulorum contra hereticos affirmantes paruulos nō cō
trahere peccatum originale ex peccato primorum pentum in quo lo
co Augu. probat per raciones veriſſimas atq̧ neceſſarias/ ꝙ lege
tranſgreſſa a primis omnes qui ex lumbis eorum trahunt originem
per concubitum viri ⁊ mulieris contrahunt tale peccatum. Inconue
niens ſic deducitur. qua racione vnum indiuiduū ſpeciei humane po
teſt preſeruari a peccato originali in concepcione ne contrahat illud

omnia indiuidua poſſunt preſeruari ne inconcepcione cõtrahatur ta
le peccatuꝫ probatur. quia peccatum originale ex eadem cauſa ĩ oĩ-
bus contrahitur. ergo ſi fuit preſeruatum aliquod indiuiduũ ne cõ
traheret tale peccatũ. hoc fuit ex poſſibilitate probat̃. quia iſta mo
ta hoc nõ potuiſſet fieri. Et vt dictuꝫ eſt. qua rõe vnuꝫ indiuiduũ po
tuit ꝑſeruari eciã omnia ĩdiuidua potuerũt a tali peccato preſerua-
ri. ergo nulla racio neceſſaria poteſt ꝓbare ꝙ omnes qui cõtraxerũt
origineꝫ ex primis parentibus concepti fuerunt in tali peccato. ꝓba
tur iſta vltima cõſequẽcia quia ſi eſſet aliqua racio neceſſaria/ eius
oppoſita eſſet impoſſibils/ quod tamen nõ eſt/ quia qđ competit per
eadem cauſam omnibus indiuiduis eiuſdem ſpeciei/ ſi ab vno indiui
duo illud poteſt remoueri/ poteſt remoueri ab omnibus. Cum auteꝫ
peccatuꝫ originale competat omnibus indiuiduis ſpeciei humane ꝑ
ade peccatum qđ fuit cauſa dãnaciõis omniuꝫ noſtrum/ ſi ab vno in
diuiduo poteſt remoueri tale peccatuꝫ/ ne ĩ ꝯcepcõe ꝯtrahat illud ab
omnibus põt eciã remoueri. Et ſic tolleretur via neceſſaria ad ꝓbã-
dum paruulos cõtrahere tale peccatuꝫ/ et ſic baptiſmus nõ eſſet ne
ceſſarius in paruulis.

¶Quintũ incõueniẽs qđ ſequitur niſi illa cõſequẽcia valeat eſt. Qđ
ſi virgo nõ fuiſſet ꝯcepta pc̃tõ ĩ origĩali ſi mortua fuiſſet ãte paſ
ſionem domini noſtri Jeſu xp̃i ad eternã gloriaꝫ iuiſſet antequaꝫ cri
ſtus a mortuis reſurrexiſſet/ qđ eſt abſurdũ dicere et ĩcõueniẽs/ ꝓ
batur. Quandocunqꝫ eſt aliquod ens in vniuerſo ꝓductuꝫ ꝓpter ali
quem finem ſi nullum eſt impedimentum reſpectu ſui finis/ illuꝫ at
tingit finem/ ſed ſic eſt ꝙ viſio intuitiua dei/ ⁊ fruicio eiuſdem eſt vl
timus finis ꝓpter quem anima intellectiua eſt ꝓducta. ergo a moto
omni impedimento anima intellectiua attinget illum finem/ maior
huius racionis eſt nota/ ⁊ minor eſt pauli apoſtoli dicentis. Videbi
mus illum a facie ad faciem ſicuti eſt/ tũc ſic. Si anima virginis fu
iſſet ſepata a corpore/ anteqꝫ criſtus mortuus eſſet/ nullum impedi-
mentum ei fuiſſet/ per quod poſſet remoueri a viſione intuitiua dei/
probatur quia non peccatum originale/ neqꝫ aliquod aliud peccatuꝫ
veniale aut mortale/ neqꝫ illud impedimentum poſſet eſſe violentuꝫ
quia hoc eſſet contra dei iuſticiam/ quod nullo antecedente defectu
anima virginis amota fuiſſet ab vltimo fine eius/ quod ſi ſic non eſt
ſequitur ꝙ illa anima glorioſiſſima virginis marie iuiſſet ad eternã
gloriam/ ⁊ vidiſſet dominum a facie ad faciem ſicut eſt.

¶Sextum inconueniens quod ſequitur niſi illa conſequẽcia valeat
eſt/ fuiſſet aliqua creatura cõmuni curſu nature ꝑ concubitum viri
⁊ mulieris ꝓducta ⁊ tamen ĩ peccato originali non fuiſſet concepta
hoc inconueniens eſt ſatis clarũ. Et primo ꝙ ſit ꝓducta ꝑ cõcubitũ

viri ⁊ mulieris / hoc eſt notum quia habuit parentes. ſcȝ Joachim ⁊
Annam / ex quibꝰ generata eſt. Quod non ſit ĩ peccato oꝛiginali cõ
cepta / hoc affirmatur a te / hoc autem inconueniens eſt expꝛeſſe cõ-
tra augu. in li. de fide ad petrum dicentem. Firmiſſime tene ⁊ nulla-
tenus dubites omnem hominem qui per concubitum viri ⁊ mulieriſ
natus eſt in peccatis ↄceptus eſt ⁊ ſic apparet iconueniẽs deductũ.

Argumenta ſpecialia oſtendencia virginem in peccato oꝛiginali
fuiſſe conceptam.

Poſtq̃ȝ deo dante racionibus vniuerſalibus ꝓbabiliter indu-
ctum eſt omnes qui ex lumbis Ade per concubitum viri et
mulieris duxerunt oꝛiginem / neminem creatura humana pu-
ra excepta contraxiſſe peccatum oꝛiginale. Nunc in pꝛeſenti articu-
lo adducende ſunt raciones ꝓpꝛie quibus aduerſarii veritatis conã-
tur pꝛobare ſpecialiter virginem in peccato oꝛiginali fuiſſe ↄceptã.

Primum argumentum eſt hoc ſubiectum gracie pꝛioꝛitate natu-
re pꝛecedit graciam / quia ſemper ſubiectum ſubſtanciale pꝛecedit ac-
cidens fundatum in illo / ꝙ ſecundum ariſt. Subſtancia eſt pꝛioꝛ omi
accidẽte. Sed anima virginis fuit ſubiectũ gracie / que gracia fuit
accidens. ergo pꝛioꝛitate nature pꝛeceſſit illam graciam. Tunc acci-
pio animam virginis in illo pꝛioꝛi / ⁊ arguitur ſic. Jn tali anima eſt
carencia oꝛiginalis iuſticie debite ĩ pꝛimis parẽtibus amiſſe ex trãſ-
greſſione legis / ergo in tali anima eſt peccatum oꝛiginale. conſequẽ-
cia patet / a diffinicione ad ſuum diffinitum. Antecedens autem cõ-
ſequencie ptȝ in illo pꝛioꝛi non poteſt dici ꝙ ſit gracia equiualens oꝛi-
ginali iuſticie / quia tale ſubiectuȝ eſt pꝛius illa / nec poteſt dici ꝙ ibi
ſit oꝛiginalis iuſticia / quia pꝛeter criſtum redemptoꝛem noſtrũ poſt
Ade peccatum / nemo fuit in oꝛiginali iuſticia conceptus.

Secundum argumentum eſt hoc. Virgo maria ĩdiguit gracia dei
iuxta illud pauli apoſtoli dictum. Omnes ĩdiguimus gracia dei iſto
ſtante arguitur ſic. Aut ergo virgo ĩdiguit gracia dei anteq̃ȝ eſſet.
Aut poſtq̃ȝ fuit / nõ pꝛimuȝ quia ĩdigẽcia ĩ aliquo pꝛeſuppomit illud
Neq̃ȝ ſecundũ / quia impoſſibile eſt ꝙ ſit idem inſtans ĩdigencia gra-
cie. ergo in inſtanti indigencie non habuit graciam / tunc quero vtrũ
in inſtanti ĩdigencie erat aliquis defectꝰ in maria vel nullus. Si di-
catur ꝙ ſit aliquis defectus / ille non poteſt eſſe niſi peccatum oꝛi-
ginale. Si dicatur ꝙ ibi ſit nullꝰ defectus / hoc ſtare nõ poteſt / quia
vbi nullus eſt defectus / ibi nulla eſt ĩdigencia.

Tercium argumentum. Fundamentum per quod ponitur virgiẽ
in peccato oꝛiginali non fuiſſe conceptam eſt vt veneretur ihẽſu cri-
ſti mater / ſed tali honoꝛe deus non vult venerari matreȝ criſti. ergo
non debemus ponere virginem non fuiſſe conceptam in peccato oꝛi-

ginali· minoꝛ huius racionis pꝛobatur· Quia hiere· ſup mat. ſuper li·
generacionis ihesu criſti· Jnquit nullam ſanctarum mulierum ī ge
nealogia ſaluatoꝛis aſſumi· ſed eas quas ſcriptura repꝛehēdit· vt de
peccatricibus naſcens omnium peccata deleret·
¶ Quintum argumentum illud debet poni ī maria· per quod virgo
magis debetur criſto· pꝛobatur quia dicitur ī euangelio· Cui plus di
mittitur plus diligit· Sed ponere ipſam in peccato oꝛiginali eſſe cō
ceptam· deinde mundatam eſt ponere ipſam magis criſto debitricē
q̄ʒ ponere oppoſitum pꝛobatur· quia ſecundum hoc virgo cognoſcit
opus redempcionis· per quod opus verbum caro factum eſt· Ergo
illud exponendum in ea ſcʒ ipſaʒ ī peccato oꝛiginali fuiſſe ꝯceptā·
¶ Quintum argumentum in parentibus virginis fuit libidinoſa cō
iunctio ergo pꝛoles nata ex his fuit in peccato oꝛiginali cōcepta· Cō
ſequencia ptʒ quia dicitur in euangelio· Bona arboꝛ bonos fructus
facit· mala autem bonos fructus facere non poteſt· Et ab augu· affir
matur in li· de fide ad petruʒ· Quod omnis homo· qui per concubitū
viri ⁊ mulieris natus eſt in peccatis conceptus eſt·
¶ Sextum argumentum· quandocūq̄ʒ ſunt duo· quoꝛum vnum ne
ceſſario ſequitur ad aliud ſi datur ſecunduʒ in aliquo· in illo eſt· aut
ſaltim fuit pꝛimum ſed ſic eſt ꝙ peccatū oꝛiginale ⁊ rebellio ſenſuū
ſūt huiuſmōi ſcʒ ꝙ rebellio ſenſuū ſequit̄ neceſſario ad peccatuʒ oꝛi
ginale· Ergo poſita rebellione ſenſuū ī aliq̄ creatura ponit̄ peccatū
oꝛiginale· aut ſaltē fuit ī illa· ſillogiſmꝰ bonꝰ· maioꝛ eſt nota· ⁊ mi
noꝛ pꝛobat̄· ꝙ ſēſus nunq̄ʒ fuere rebelles racioni· ī pꝛimis parentibus
niſi facta deoꝛdinacione ī illis· ꝗꝛ vt dicit augu· li· xiiii· de ciui· dei· c·
xiii· Jn occulto mali eſſe ceperunt· vt ī apertā inobedienciā laberent̄
Non enim ad malum opus perueniretur· niſi preecederet mala volun
tas· Jn virgine autem quāuis ipſa nunq̄ʒ habuit aliqueʒ peccati ſti
mulum ex parte ſenſuum· tamen virgo paſſa eſt ſecundū ſenſus mul
tas paſſiones ſcʒ famem ſitim ⁊ doloꝛeʒ moꝛtis vnigeniti filii ſui cri
ſti· que paſſiones ſecundum animū in virgine non erant· quia ſem
per in illa fuit recta racio dominans appetitui oīm ſenſuū eius·
¶ Argumenta ſumpta ex pꝛiuilegiis criſti pꝛobancia virginē a ma
cula peccati oꝛiginalis fuiſſe deturpatam·
NOn ſufficiunt argumenta per nos ſuperioꝛibus articulis ad
ducta imo neceſſarium eſſe videtur· vt abſoluatur tota in
tencio aduerſarioꝛum ponere quaſdaʒ raciones ſumptas ex
pꝛiuilegiis criſto competentibus ad pꝛobandum virginem in peccato
oꝛiginali fuiſſe conceptam·
¶ Prima racio hec eſt· Non ſunt tantum glorioſiſſime virginis pꝛi
uilegia a deo illi datā a nobis extollenda· vt minuantur pꝛiuilegia

atqꝫ dignitas ⁊ gracia ſaluatoris noſtri iheſu criſti· Sed ꝙ ipſe ſolꝰ
criſtus poſt ade lapſum extiterit ſine peccato per excellenciam digni
tatem atqꝫ graciaꝫ ſoli attribuitur criſto· ergo non debemus ita ex=
tollere virginem/ ⁊ eius priuilegia/ vt auferatur dignitas excellen
cia redemptoris noſtri/ maior huius racionis nulli dubia eſſe debet/
quia ſi ab aliquibus oppoſitum teneretur heretꝰ appellari poſſet
minor autem huius racionis probatur per augu· i li· de baptiſmo par
uulorum dicentem· Reſtat inquirere/ vtrum in filiis hominuꝫ aliq̄s
potuerit eſſe ſine peccato· ⁊ dicit· Non eſt in filiis hominuꝫ quiſq̄ꝫ ſi
ne peccato excepto vno mediatore/ ⁊ in eodem libro circa finē libri
ſecundi dicitur· Teneamus fidei indeclinabilem confeſſionem ꝙ ſo
lus criſtus ſine peccato natus eſt in ſimilitudinem carnis peccati·

¶ Secunda racio poſt ade delictum ſolus criſtus īter homines ſine
peccato omnio inuentus eſt· De mulieribus autem nulla inuenta ē
aut reperta· ergo non eſt affirmandum virginem ſine peccato origia
li fuiſſe conceptam· Conſequencia probatur/ quia oppoſitum conſe
quentis/ infert formaliter oppoſitum antecedentis· Antecedens au
tem probatur/ ꝙ dicitur eccleſiaſtes· vii· Vnuꝫ de mille viris reppe
ri/ de mulieribus nullā inueni/ que verbā exponēs augꝰ· dicit· Vnū
id eſt criſtum de mille viris repperi· vbi notandum eſt ꝙ ibi accipitur
numerus millenarius pro omni numero/ ſine peccato/ de mulieribꝰ
nullam inueni·

¶ Tercia racio omnis mūdicia creature humane pure debet eſſe ci
tra mundiciam criſti/ probatur quia in filiis hominum non eſt inuē
tus quiſq̄ꝫ ſine peccato niſi criſtus ſed ſi virgo non fuiſſet concepta
in peccato originali/ ⁊ fuiſſet in concepcione ſancta mundicia virgi
nis fuiſſet equalis in concepcione cum mundicia concepcionis criſti
quod eſt abſurdum· ergo non eſt ponendum virgine ſine peccato ori
ginali fuiſſe conceptam·

¶ Quarta racio fundamentum per quod ponitur virginem in pec
cato non fuiſſe conceptam eſt ꝙ potuit preſeruare illaꝫ a tali pecca
to· Et ſicut potuit ita decuit ⁊ ſicut decuit ita factuꝫ eſt· Sed iſtud
fundamentum eſt falſum/ quia iſto modo poſſet probari criſtum non
fuiſſe mortuum pro ſalute humani generis/ quia potuit nō mori/ ⁊
omne quod eſt poſſibile deo illi conuenit· ergo decuit/ ⁊ ſicut decuit
ita debebat fieri/ que tamen omnia falſa ſunt atqꝫ riſu digna·

¶ Quinta racio· fundamentum per quod ponitur virginem in ꝯcep
cione fuiſſe ſanctā eſt/ quia verbum dei filius debebat venerari vir
ginem/ quia ab eterno eius mater electa fuit/ ſed hoc fundamentū
eſt falſum/ quia verbum dei filius maiora potuit conferre vigini/ q̄
magis honoraſſent eam/ q̄ꝫ hoc ꝙ fuerit ſine peccato concepta/ vt i

mortalitatem ⁊ beatitudinem de facto: ⁊ tamē hec illi a domino cō
ceſſa non fuere: quia non erant conueniencia: ergo non debet dici ꝙ
virgo ex eo ꝙ debebat eſſe iheſu criſti mater fuit preſeruata / ne in
peccato originali eſſet concepta: ꝙꝛ hoc ſolū erat criſto ꝯueniens.

¶ Auctoritates cōmunes ꝓbantes oēs: qui ex primis parentibus duxerunt originem in peccato fuiſſe conceptos.

NOn contenti ex his argumentis ſuperioribus articulis adductis aduerſarii veritatis adducunt quaſdaz auctoritates cōmunes probantes omnem creaturam humanam poſt ade delictum fuiſſe in peccato originali conceptaz. Nam Iſa. c. liii. Inquit omnes nos quaſi oues errauimus: vnuſquiſqꝫ declinauit in viā ſuā ⁊ dominus poſuit in eo ſcꝫ criſto iniquitates omnium noſtrum. Et apoſtolus Paulus ad romanos. v. Per vnum hominem mors intrauit in mundum: ex quo omnes peccauerunt. Et in eodez loco. Sicut vnius ade delictum regnauit in omnes in cōdempnacionez: ſic vniꝰ criſti iuſticia regnauit in omnes. Et alibi idem apoſtolus ſic: omnes in adam moriuntur: ſic ⁊ in criſto omnes viuificanẗ. Et ſanctus leo papa inquit. Dominus noſter peccati mortiſqꝫ deſtructor: ſicut nullum reatu liberum repperit: ſic liberandis omnibus venit. Et augꝰ li. xiii. de ciui. dei. c. xiiii. Omnes enim ī illo fuimꝰ: quando ille vnꝰ omnes corrupit: qui per feminam lapſus eſt.

¶ Auctoritates ꝓprie ſpecifice ꝓbantes virginem in peccato originali fuiſſe conceptam.

VLtimo pro compleměto huius affirmatiue partis adducere intendimꝰ aliquas auctoritates ſpecialiter explicantes virginem in peccato originali fuiſſe conceptam: vt omni ex parte per nos ſatiſfactum ſit aduerſariis veritatis.

¶ Prima auctoritas eſt ſancti bern. in epiſtola ad Lugdunenſē dicentis. Virgo ī concepcione minime ſanctificare potuit imo ipſa peccato fuit obnoxia. Deīn de virtute ſpiritus ſancti mūdata. Et anſhelmus li. ii. Cur deus ⁊ homo inquit licet omnis dei concepcio mūda ſit: ⁊ abſqꝫ carnalis delectacionis peccato. Virgo tamen ipſa vnde aſſumptꝰ eſt ī iniquitatibus concepta eſt: ⁊ ī peccatis concepit eam mater eius. De tantis totqꝫ preclariſſimis viris: hos duos viros auctoritate dignos: quia de aliis paruz curamus: inuenimus expreſſe affirmantes virginem in peccato originali eſſe conceptam quibꝰ nō obſtantibus partem negatiuā omnino tenere intendimus: ⁊ hoc veriſſimis racionibꝰ multiſqꝫ ꝓclariſſimis ſanctoruz auctoritatibus ducti auxiliāte nobis glorioſiſſima ac intemerata dei genitrice.

IN oppoſitum eſt Auguꝰ· tocius eccleſie lumen ac ſpõſꝰ
clariſſimum in libro ſermonum ſuorum ad heremitas / ſer
mone· xliii· de natiuitate domini dicẽs· Propterea mater
eius ſcʒ criſti electa eſt / ⁊ ſuper omẽs creaturas ꝑelecta
omnibus graciis fecundata / omnibus virtutibus ornata / omni ſan
ctitate in vtero matris repleta / vt de mundiſſima matre / mundiſſi
mus naſceretur filius / quia ſicut in celo habuit patrem immortalem
⁊ eternum / ſic ⁊ in terra habuit matrem omni corrupcione carentẽ·
Igitur in celo qualis eſt pater / talis eſt filius / ſic ⁊ ĩ terra qualis ẽ
mater / talis ſecundum carnem eſt filius / in celo cum patre eternus
⁊ imenſus incorruptus ⁊ ſublimis eſt ⁊ in terra cum matre imacu
latus ⁊ manſuetus· Et idem augꝰ· in li· de peccatis inquit· Proptẽ
honorem domini cum de peccatis agimus nullã de beata virgine vo
lumus facere queſtionem. Adiungamus his duabus auctoritatibꝰ
auctoritates ſancti hieronimi ĩ epiſtola ad Paulam et Euſtochium
dicentis· Et ſi ſanctis patribus ⁊ ꝓphetis gracia fuiſſe credit̃ / tamẽ
non eatenus plena. In maria vero tocius gracie / que in criſto eſt ve
nit plenitudo· Et ĩ eadem epiſtola inquit· Ceteris ſanctis per partes
datur grã· Marie vero ſe infudit tocius gracie plenitudo· Et Anſ
helmus in li· Cur deus ⁊ homo inquit / decet virginem ea puritate
nitere / qua ſub celo nulla maior nequit ĩtelligi· Et ideo ſancta ma
ter eccleſia canit de maria dicens. Que eſt iſta que ꝓgreditur quaſi
aurora / pulchra vt luna / electa vt ſol· His verbis cõcordat pſalmꝰ
Dauid· In ſole poſuit tabernaculum ſuum / qui ſol fuit virgo ⁊ ipẽ
ſcʒ criſtus tanq̃ʒ ſponſus exiens de thalamo ſuo· Et in canticis canti
corum dicitur· Tota pulchra es amica mea / ⁊ nulla macula eſt ĩ te·
Et ideo ſancta mater eccleſia dicit· Felix es ſacra virgo maria / ⁊ oĩ
laude digniſſima· Quare autẽ maria ſit omni laude digniſſima / ex
plicatur cauſa / quia ex te ortus eſt ſol iuſticie xp̃s deus noſter·

¶ Ordo ſeruandus in queſtione·

In queſtione iſta ſeruabimus talem ordinem·
¶ Primo videbimus de originali iuſticia primorum parentum·
Secundo videbimus de lege a domino primis parentibus data·
Tercio videbimus de peccato primorum parentuʒ ⁊ eius cauſa·
Quarto videbimus que mala ſunt ſecuta ex tali peccato·
Quinto videbimus de peccato primorum parentum / quod tranſiuit
ad omnes poſteros ⁊ deſcẽdentes ex lumbis Ade primi ꝑentis nr̃i·
Sexto videbimus quid eſt peccatum originale contractuʒ in nobis·
Septimo videbimus in quo ſubiecto fuit contractum tale peccatuʒ·
Octauo videbimus quot modis ſoluitur debitum·
Nono videbimus quot ſunt modi redempcionis·

Decimo videbimꝰ: ꝙ tam ex parte dei q̄ȝ ex parte virginis fuit poſ
ſibile ꝙ virgo preſeruaretur a peccato originali.
Vndecimo videbimus ꝙ hoc fuit conuenientiſſimum.
¶ Duodecimo videbimus ꝙ virgo fuit in cōcepcione ſancta: ⁊ a pecca
to originali preſeruata ex parte criſti redemptoris noſtri.
Terciodecimo hoc idem videbimus fuiſſe ex parte virginis.
Quartodecimo videbimus modum per quem virgo fuit liberata ne
incurreret ſiue contraheret tale peccatum.
Quintodecimo videbimus: cur virgo nō fuit liberata a penis pecca-
ti ſi fuit liberata a peccato.
¶ Sextodecimo videbimus in quibus differt concepcio criſti a concep
cione virginis marie.
Vltio ſoluemꝰ argumēta ante oppoſitū q̄ſtionis adducte ⁊ ſic erit
finis q̄ſtionis adducte.

¶ De originali iuſticia primorū parentū.

Creauit itaq̄ȝ deus hominē ad ymaginē ⁊ ſimilitudinē ſuam
omni gracia atq̄ȝ rectitudine plenū ex vtraq̄ȝ pte ſcȝ tam ī
corporea q̄ȝ corporea perfectū. Intellectꝰ hōis creatorē ſuuȝ
recte intelligebat voluntas eius ſequēs racionē rectā. Deū ſup oīa
ardenti quodā deſiderio affecta: amabat ſenſus oēs tā interiores q̄ȝ
eciā exteriores ita ordinati erāt: vt appetitꝰ eoꝝ tantū ad illoruȝ ob
iecta ſe extendebāt: quantū a racione recta ⁊ electione voluntatis
ſequente illā rōnem rectā pmittebant. Ex quibꝰ ſic in hōie exiſten
tibus reſultabat originał iuſticia primoꝝ pentum. Nā cuncta aīa-
lia plenā obediencīā homini pſtabant ſenſus oēs recte rōni ſbiecti
erāt: volūtas ita bn̄ a deo īſtituta erat oī rectitudie plena creatoreȝ
ſuū amabat itellectꝰ recte deū factorē atq̄ȝ creatorē ſuū itelligebat
Nā vt dicit aureliꝰ augꝰ. Creauerat deꝰ rōnalē creaturā: vt ſūmū
bonū intelligeret: intelligendo amaret: amando poſſideret: poſſiden
do frueret.

¶ De lege a domino primis parentibus data.

Quamuis hō plenꝰ gr̄a atq̄ȝ rectitudie a dn̄o creatꝰ eſſet ta
men cīpotens deꝰ regła īfallibił decreuit illi dare legē. Nā
cū vnūqq̄ȝ ens finitū: q̄ȝuis ī ſuo genere ſiue ſpē pfectum
ex ſe ſine ordie ad primū ens independēs atq̄ȝ īfinitū regłari ex ſui
nat̄a non poſſit: ꝙ tale ens finitū eſt ens p pticipacionē: ⁊ omē tale
reducit̄ ad ens p eſſenciā. Cuiuſmōi deꝰ ē: iō illi a dn̄o data eſt lex
nō quidē difficił īmo oim facilima: vt mediate tali lege ⁊ eiꝰ obſer
uācia hō regłaret̄: vt poſſet mereri vitā eternam. Dixit ergo dn̄s
primis parentibus. De arbore ſciencie boni ⁊ mali ne comederitis: q̄
cūq̄ȝ ei hora comederitis morte moriemini. nā primi parentes ī pa-
radiſo deliciarum cōſtituti ſolūmō fructus arboris vniꝰ illis a dn̄o
vetitus ē: nō ꝙ fructꝰ ille tā excellēs atq̄ȝ nobił eēt: ita ꝙ nobilior
aut eo excellēcior ī padiſo deliciaꝝ iueniri nō poſſet: ſȝ vt homo illa

pria lege a dn̄o accepta atq̄ obſeruata vitã eternã mereri poſſet
quod ſi in tam parua atq̄ infima re dn̄o plenam obediencia; crea
tori ſuo dare nolet / duplici morietᷣ morte ſc; tpali / q̄ anima a corpe
ſepatᷣ ꝛ eterna q̄ dãnati ↄtinue moriuntᷣ ꝓpter amocionē infiniti bo
ni. Et ꝓpt̄ afflictiones continue a demonibus atq̄ malis ſpiritibus
illis datas.

De peccato primorum parentu;.

Accepta ergo lege a dn̄o diabolꝰ hũai generis inimicꝰ ſimu
lans cãm vetiti fructꝰ primis pentibus dixit. Cur p̄cepit
vobis deꝰ ne comedatis ex omī ligno / cui r̄ndentes dixerunt
ne forte moriamur. Recordabatᷣ aūtᷣ ꝙ dn̄s illis dixerat / quacunq̄ hora
comederitis morte moriemini. Quib; diabolꝰ dixit. Nequaq̄ morie
mini ſcit enim deus ꝙ quacūq̄ hora comederitis apiētᷣ oculi veſtri /
ꝛ eritis ſicut dii ſciētes bonū ꝛ malū Cūq̄ de verbis diaboli / Quia
mouit ab illis cãm mortis cogitare cepiſſet fructū vetite arboris co
mederūt. Vnde dicit ſacra ſcriptura. Vidit ergo mulier ꝙ eſſet bo=
num ad veſcendū dedit q̄ viro ſuo q̄ comedit / lege ergo illis a domi
no data ab eis trãſgreſſa amiſerūt grã; rēm rectitudinē atq̄ origi
nalem iuſticiã. Tūc ceperūt ſentire aliã legē in ſenſibꝰ ſuis repugnã
tem legi mētis eoꝝ. Vn̄ anſhelmus in li. Cur deꝰ homo iquit iobe=
diencia primoꝝ pentū iuſticie debite nuditatis fuit cauſa. Cauſa aūt
peccati huiꝰ fuit volūtas eoꝝ praua / ꝛ p voluntatē eoꝝ fuit cōmiſ
ſu; tale peccatū. Nã volūtas p electionē rectã meretᷣ qꝛ illa electio
eſt ↄformis rōni recte. Nã electio recta ſecundū ariſt. vi. ethi. ſequi
tur rōnem rectã. Cū ergo primi pentes intelligerēt fructū vetite ar
boris a dn̄o vetitū fuiſſe / p electionē rectã noluerīt eſſe ↄformes diui
ne volūtati / imo voluerit eſſe difformes / ꝛ potiꝰ credere diabolo q̄;
creatori ſuo. vn̄ augꝰ li. xiiij. de ci. dei. c. xiii. inquit loquēdo de pri
mis pentibus. In occulto mali eſſe ceperunt / vt in aptã inobedienciã
laterentᷣ nō eni; ad maiū opꝰ puenirētᷣ / niſi p̄cederet mala volūtas
Volūtas ergo in primis pentibꝰ fuit illa que prio peccauit / ex quo
poſtea puenerūt ad malū opꝰ. vn̄ dicit ſanctꝰ augꝰ. in eodē. c. Si vo
lūtas ſuppſe primoꝝ pentū i amore ſupioris ꝛ imutabilis boni a quo
illuſtrabatur / vt videret ꝛ accendebat vt amaret ſtabilis pmanſiſ=
ſet / Nō inde ad ſibi placendū inducerentᷣ / vt ex hac tenebreſceret at
q̄ frigeſceret / vt vel illa ſc; Eua verū crederet dixiſſe ſerpente; vel
ille ſc; Adã dei mandato vxoris preponeret voluntatem. Ex quibus
apparet ꝙ peccatum primorum parentum formaliter fuit carencia
iuſticie debite in illis amiſſe. Secundo apparet ꝙ peccatum eoru; nō
fuit rebellio ſenſuū erga racionē / quia ſenſus nunq̄ fuiſſet deordiati
niſi prio fuiſſet deordiata volūtas / qꝛ ſic primi pentes ſm̄ rōne; obediē
ciam debitã deo pſtare noluerūt / imo facti ſūt rebelles creatori ſuo

ſic ⁊ ſenſus facti ſunt rebelles racioni / obediēciamq; debitam ei ꝑ
ſtare non potuerūt / talis ergo rebellio ſenſuū in ꝑmis ꝑentibus ſe
cuta eſt imediate poſt peccatū ab eis cōmiſſū. ¶ Tercio apparet ꝙ
peccatū eoꝝ nō fuit obligacio ad penā duplicis mortis / ꝗ talis obli
gacio orta eſt ex peccato iam cōmiſſo.

¶ De malis ſecutis ex peccato primorum parentum.

Facti ergo ſunt filii ire ex trāſgreſſione legis / ⁊ amiſerunt dei graciā ac originalē iuſticiā / incurrerūtq; duplicē mortē ſcʒ tpalem mortēq; eternā incurriſſent / niſi fuiſſet gracia et bōanitas redemptoris noſtri. Ex tali enim peccato oēs ſenſus facti ſunt rebelles rōni / ſenſerūtq; aliā legē in ſenſib9 eoꝝ repugnantē legi mētis illoꝝ / tūc caro cepit ꝯcupiſcere aduerſus ſpūm / ⁊ ſpirit9 aduerſus carnē eiectiq; ſūt de paradiſo terreſtri dictūq; eſt ꝑ dominū Ade. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Et Eue dictū fuit. In dolore paries filios tuos. Vnde ſi nō peccaſſēt ſcḋm augu. li. xiii. de ci. dei. c. iii. Fatendū eſt primos quidē hoīes ita inſtitutos fuiſſe / vt ſi non peccaſſēt nullū expirerent genus mortis ſed eoſdē primos pecca tores ita fuiſſe mulctatos / vt eciā quicq̇d eoꝝ ſtirpe eſſet exortū ea dem pena teneretur obnoxium.

¶ De peccato primorum parentum quod tranſiuit ad oēs poſteros.

Sicut gracia dñi ac originalis iuſticia primis ꝑentibʒ a deo cre atore ſuo dono data fuit nullis eoꝝ meritis ātecedētib9 ipſiſq; bene coopantibus in bonū illa trāſiuiſſet ad oēs poſteros atq; deſcēdentes ex lūbis eius oēſq; filii grē fuiſſemus / Sic ⁊ ipſis peccātib9 indignacio dñi cecidit ſup illos atq; ad oēs poſteros ⁊ de ſcendētes ex lūbis eoꝝ ſcḋm legē trāſiuit. ⁊ illud ꝙ actuale fuit pec catum in illis ꝑ originē in nobis dicit̄ originale. Nā vt dicit anſel mus in li. Cur de9 homo. Inobediēcia primoꝝ ꝑentum iuſticie debi te nuditatis fuit cauſa / ꝑ quā oēs ſumus filii ire. Quod aūt pecca tum primoꝝ ꝑentum ſcḋm legē ꝯmunē tranſiuerit ad omēs poſteros rōibus ⁊ auctoritatib9 cōprobam9 / ꝗ qn̄docūq; aliquid dat̄ aliqui bus / ita ꝙ ꝑ primos illud debet trāſire ad poſteros ablato illo a pri mis duob9 auferet̄ illud ab oībus aliis ſequentibus. Iuſticia aūt ori ginalis ita data fuerat primis ꝑentibus / ꝙ ſi non peccaſſent / illa ad oēs poſteros trāſiuiſſet. ergo eadē ab eis ablata ꝓpter peccatū eorū illa nō potuit trāſire ad oēs poſteros / ⁊ deſcendētes ex lūbis eorum Amplius ex lege filii ſeruorum ſerui ſunt. Cum autem primi ꝑen tes fuerunt ſerui propter peccatum. ergo oēs deſcendētes tali ſerui tute fuerunt affecti. Amplius originalis iuſticia ipſis bene coope rantibus tranſiuiſſet ad omnes poſteros ⁊ deſcendentes ab eis. ergo ipſis male cooperantibus in illis fuit amiſſa / atque in omnibus

deſcendentib9 ex lūbis eoꝝ auctoritatibus hoc idē ꝯfirmamus· Nā
ſecundū paulū apoſtolū· Omēs in Adā moriunť· Et alibi· Per vnū
hominē mors intrauit in mundū: ex quo oēs peccauerunt· Et alibi·
Sicut vni9 Ade peccatū regnauit in oēs in condempnacionē· Et ali
bi· Omēs in Adā peccauerūt· Et ſanctus Leo papa· Dn̄s noſter pec
cati mortiſq; deſtructor: ſicut nullū reatu liberū repperit: ſic liberā
dis oibus venit· Et Dauid in pſal· Omēs declinauerūt: ⁊ ſimul inuti
les facti ſunt· Et Iſaias· Omēs nos quaſi oues errauimus: vnuſq́ſ
q; declinat in viaȝ ſuā· Et aug9· Omnes nos in illo fuimus: quādo
ille vnus· ſcȝ Adā omēs corrupit· Et idē augu9· Non eſt in filiis ho
minum quiſq; ſine peccato·

¶ Quid eſt peccatum originale contractum in nobis·

Quid ē peccatū origi[le].

Dicendū eſt a nobis in p̄ſenti articulo: quid eſt peccatū ori
ginale in nobis contractū· Peccatū originale i nobis nō eſt
aliquis mal9 actus: ſicut quidā dixerūt· Nā malus act9 in

1° · peccatū o[ri]g[ina]le nō ē act9 malus actualis·

nobis ex mala electione volūtatis ſequiť: in puulis autē non poteſt
eſſe mala electio voluntatis neq; bona: ꝙ ipſi non pn̄t exercere opa
ciones aīe itellectiue pfectas ſcȝ intellectus ⁊ volūtatis ꝑ quas poſ
ſit mereri ⁊ demereri· Ampli9 ſi peccatū originale eſſet aliquis ma
lus act9 ſequereť ꝙ aliquis peccaret actualiter anteq̄ȝ exiret de vē
tre matris ſue: ꝓbatur quia peccatū originale contrahiť quādo vni
tur aīa intellectiua corpi ſuo organico phyſico· Hoc aūt qḋ deduciť
eſt impoſſibile: ꝙ pueri in ventre matris nō vtunť libero arbitrio
Amplius ſi peccatū originale eſſet aliquis malus actus eſſet pecca
tum actuale ⁊ nō originale· Dicam9 ſecundo ꝙ peccatū originale in

2° · peccatū o[ri]g[ina]le nō ē ali[quis] malus habitus·

nobis nō eſt aliquis malus habitus vt affirmarūt nōnulli ꝙ ex fre
quentatis actib9 generať habit9· vi· ethi· mō demonſtratū eſt ꝙ pec
catum originale nō eſt aliquis malus act9 ꝙ talis in pueris eſſe nō
poteſt· ꝙ ſi mali actus nō ſunt: mali habitus eſſe non poſſūt· Nā re
mota cauſa remoueť effectus· Dicam9 tercio ꝙ peccatū originale i

3° · peccatū o[ri]g[ina]le nō ē rebellio ſenſuū erga rōnem·

nobis nō eſt rebellio ſenſuū erga racionē: ꝙ talis rebellio eſt ſeque
la peccati: ⁊ nō peccatū· Amplius talis repugnancia ſenſuū eſt: ꝙ
ps ſupior ⁊ racionalis ē deordinata erga dn̄m· Dicamus quarto ꝙ

4° · peccatū o[ri]g[ina]le nō ē formalis obligacio ad penam dampni·

peccatū originale non eſt formaliter obligacio ad penā dāni: ꝙ talis
obligacio eſt ex aliqua cauſa: talis autē cauſa non poteſt eſſe ipſa
met obligacio· ergo eſt ex peccato: quia non ex uirtute: nec ex alie
na cauſa imediata· Ex quib9 apparet ꝙ illa racio quā facit ffrāciſc9
maronis in· iii· ſnīaꝝ· in queſtione Utrum beata virgo ſit i peccato
concepta nihil valet: quando vult probare ꝙ peccatuȝ originale nō
ſit carēcia originalis iuſticie: quia ſi deus creaſſet Adā in puris na
turalibȝ h̄uiſſet illā carēciā originał iuſticie ⁊ tn̄ nō hūiſſet peccatū

Dico primo ꝙ illa non eſt completa diffinicio peccati originalis: pec
catum eſt carencia originalis iuſticie: ſed ſũt plura alia: vt videtur.
neqꝫ eciã eſt ↄpleta diffinicio peccati actualis ſiue habitualis A de
niſi ponantẽ mĩta alia: hinc eſt ꝙ nõ ↄcluditur: ibi non eſt originalis
iuſticia ⁊ ſubiectũ eſt aptũ natũ ad illa ergo ibi eſt peccatũ. Secũ
do dico ꝙ ſi adam nõ fuiſſet creat9 ĩ originali iuſticia: cũ illa ſit do
num ⁊ gracia ſupnaturalis tũc non diceretẽ hẽc carenciã illi9 in ſb
iecto apto nato quia priuacio dicitẽ dupliciẽ. Aut qñdo depditur for
ma in ſubiecto apto nato ad illam vt patet in ceco. Aut quando in
nobis debet euenire aliqd ⁊ auferẽ mediuꝫ ſicut ptꝫ: qꝛ ſi primi pen
tes nõ peccaſſent: hũiſſemus originalẽ iuſticiã: mõ ſi de9 non creaſ
ſet adã cũ originali iuſticia nullo iſtoꝝ modoꝛuꝫ fuiſſemus priuati.
Dicam9 quinto ꝙ peccatũ originale nõ eſt appetitus ſiue inclinacio
mediante qua aĩa deſiderat vniri corpi infecto: qꝛ cũ talis appetit9
ſit aĩe naturalis ↄpetens ei p ſe: ab ipſa nunqꝫ põt amoueri tale pec
catum p paſſionẽ domini niſi anima itellectiua deſtructa. Dicam9
ſexto ꝙ peccatũ originale nõ eſt formaliter vnio aĩe ad corpus qꝛ ſi
tale ab hoĩe amoueri deberet p paſſionẽ domini pri9 opteret ꝙ ani
ma diſſolueretẽ a corpe: ſi peccatũ formaliẽ eſſet vnio aĩe ad corp9
Amplius vnio aĩe ad corpus eſt naturalis: ⁊ ex ea inquantuꝫ talis
nullũ ↄtrahitur peccatũ: qꝛ anteqꝫ primi pentes peccaſſet in ↄcepcio
ne eoꝝ aĩe ſue fuerũt ↄiuncte corpib9 ſuis ſine aliq̃ macla ⁊ pctõ.
¶ Concludendo ergo diffinicionẽ peccati originalis in nobis exiſten
tis dicam9 peccatũ originale eſt carẽcia originalis iuſticie debite in
primis parentib9 amiſſe ex tranſgreſſione legis ĩ nobis deriuata ex
actuali peccato primoꝝ obligãs nos ad duplicẽ mortẽ ſcꝫ tpalem ⁊
eternã: ⁊ ad ceteras penas que talẽ carenciã ſequuntẽ. Iſta diffinicõ
declaratẽ a nobis p ſingulas pticulas ei9. ¶ Primo dicitẽ peccatuꝫ ori
ginale: ⁊ ĩ hoc diſtinguitẽ a peccato actuali eſt carẽcia. Nã peccatũ
nõ ſit ð genere poſitiuoꝝ: optet ꝙ diffiniatẽ p carenciã: ſicut cetera
priuatia diffiniuntẽ. Scdo dicitẽ originał iuſtitie: ⁊ ĩ hoc explicatẽ cu
ius forme peccatũ origiale ſit priuacio. Dicitẽ tercio loco debite: quia
niſi eſſet amiſſio iuſticie debite nõ obligaremur ad duplicẽ penã. Di
citur quarto in primis pentibus amiſſe ad excludendã iuſticiã origi
nalem in angelis malis amiſſã: qꝛ tali iuſticia non priuamur: ſed ea
q̃ fuit ĩ primis pentibꝫ amiſſa. Dicitẽ quĩto loco ex trãſgreſſione le
gis ĩ nobis deriuata vt explicetẽ cã q̃re ⁊ nos: q̃ q̃ꝫuis nõ peccauim9
actualiẽ: tamen qꝛ fuim9 ex lũbis eius p trãſgreſſionẽ legis ab eis fa
ctam: eciam nos amiſimus talẽ iuſticiã originalẽ debitã. Dicitẽ ſex
to ex actuali peccato primoꝝ pentum: qꝛ vt dicit augu. Oẽs in illo
ſcꝫ adam fuimus qñ ille vnus ſcꝫ p peccatũ actuale omẽs corrupit.

Tm.

Dicitur vltimo/ obligamꝰ nos ⁊c. vt explicentur ea que ſunt finis
huius peccati/ ⁊ quarum penaꝝ ſit cauſa tale peccatum.

In quo ſubiecto contrahitur peccatum originale.

Quamuis ex ſuperioribꝰ in p̄cedenti articulo iā dictis ſatis cla
re conſtare poſſet/ quō contrahit̄ peccatū originale in nobis
⁊ in quo ſubiecto fuit talis macula/ tamē ad meliorē euidē-
ciam dicendoꝝ decreui declarare illa i ꝓprio atqꝫ determiato articu
lo. Contrahit̄ ergo peccatū originale in nobis iſto modo. Nā anima
ꝓprie eſt illa que eſt ſubiectū virtutis ⁊ vicii/ mediantibꝰ potenciis
eius. Nā anima que peccauerit ſecundū eccleſi. ipſa morieť. Nā ſi
primi parentes noſtri nō peccaſſent anima vniuſcuiuſqꝫ noſtrū fuiſ
ſet creata plena grā cū omni rectitudīe atqꝫ originali iuſticia vnita
qꝫ corpi/ omēs ſenſus racioni fuiſſent ſubiecti/ ſicut fuit/ quādo fue
runt create anime primoꝝ pentum qñ fuerūt ſuis corpibus vnite.
Nūc vero ꝓpter peccatū eoꝝ/ qui tranſgreſſi ſunt legem aīa noſtra
creat̄ abſqꝫ grā originali iuſticia atqꝫ rectitudīe vnitaqꝫ corpi illud
dominiū hr̄e non poteſt ſup corpe ſuo/ qd̄ habuiſſet ſi in grā fuiſſet
creata. Ideo q̄ꝫ primum anima eſt vnita corpi ſuo alia lex eſt in illa
⁊ alia in ſenſibus corpis/ nā caro pugnat aduerſus ſpiritū/ ⁊ ſpiritꝰ
pugnat aduerſus carnē/ ⁊ alia lex eſt in ſenſibꝰ diuerſa a lege men
tis noſtre. Iſto ergo mō ꝯtrahitur tale peccatū in taliqꝫ ſubiecto in
animaqꝫ noſtra eſt talis carēcia rōe cuius aīe nos dicimur priuati.
Naz vt dicit augꝰ. li. de ciui. dei. In occulto mali eſſe ceperunt/ vt in
aptā inobedienciaz laberent̄. Non enim ad malū opus peruenireť niſi
p̄cederet mala voluntas/ p malā ergo electionē voluntatis primoꝝ
fuit amiſſa illa rectitudo que erat in voluntate eoꝝ racione cuius te
nebantur ꝯformari volūtati diuine. Volūtas ergo fuit illa/ que fuit
priuata ⁊ inordinata p malā electionē. racione cuius omēs ſenſus
eorū deordiati fuere. In nobis vero nō fuit aliqua mala electio volū
tatis. qꝛ nō peccauimꝰ actualiter/ ſed in illo tanqꝫ i radice. ffuit omē
illud qd̄ ſecutuz eſt ex mala electione volūtatis primoꝝ qꝛ ſicut vo
luntas eoꝝ curua ⁊ praua ex trāſgreſſione facta eſt. Sic nos p pec
catum eoꝝ creamur cū voluntate non recta/ ⁊ ſine gracia. Et ſicut
in illis amiſſa rectitudine voluntatis ſue amiſerunt omnē rectitudi
nem ſenſuū ſic ⁊ anima noſtra creata abſqꝫ gracia ⁊ originali iuſti
cia cuz vnitur corpori ſuo organico omnes ſenſus fiunt rebelles ra-
cioni/ tenemurqꝫ ad debitum duplicis mortis omneſqꝫ paſſiones q̄s
habuerunt primi pentes/ ⁊ nos qui ex lumbis eorū fuimꝰ habemus
Ex quibus ſic determinatis apparet error illorum/ qui dixerunt con
cubitum inordinatum viri cum muliere eſſe cauſā ꝯtractionis taliſ
peccati. qꝛ per talem ꝯcubitum vniunt̄ ſpmata ex infecta carne p-

grediencia ex eiſqꝫ ſeminibus ſic vnitis generatur corpus infectum
animeqꝫ vnitum anima ab eo corpe inficitur· Sed ſalua pace eorū
hoc non videtur eſſe veruꝫ / ꝙ ſi anima noſtra crearet̄ plena gracia
⁊ originali iuſticia quēadmodū fuerunt anime primoꝝ parētū crea
te / omnes mūdi concubitus non eſſēt cauſa talis deturpacionis aīe
ꝙ cum anima noſtra intellectiua non ſit deducta de potencia mate
rie / ſed a deo īmediate creata ſpiritualis nō poteſt infici a carne infe
cta / ꝙ illa non eſt ſuſceptibilis qualitatum corpalium. Amplꝰ in
illo ſubiecto contrahit̄ peccatum in nobis / in quo fuit contractū pec
catum primoꝝ parentum ex trāſgreſſione actuali ab eis facta / ſed
tale peccatum in primis pentibus fuit in voluntate eoꝝ contractū
que potencia fundatur in animabus ipſorū. ergo ⁊ in nobis tale pec
catum fuit contractū in voluntate ⁊ anima noſtra· Amplius ani
ma primorum fuit illa / que ꝑ peccatum fuit priuata originali iuſti
cia / originalis autē iuſticia eſt bonū anime ⁊ non corporis / ꝙ extante
illa in anima noſtra omnes ſenſus obediūt racioni· Cum autem ca
rencia talis originalis iuſticie ſit in anima in illa prīꝰ contrahit̄ ta
le peccatū q̄ꝫ ꝙ ſenſus fiant racioni rebelles. Caro ergo infecta non
eſt illa que priuet animā tali originali iuſticia / ſed eſt īmediate deꝰ
qui īmediate creat illā animā· Et ꝙ id quod anime competit ſeorſuꝫ
⁊ per ſe abſqꝫ corpe nō dicimꝰ illi ꝯpetere / ideo vnita corpi dicimꝰ
tale ſuppoſitū contraxiſſe peccatū originale. Nā quēadmodum dicit
ariſt· i. de anima· Si quis dixerit aīam intelligere eſt ſicut ſi quis di
xerit eā texere ⁊ filare / ⁊ tamen aīa intellectiua eſt illa ꝑ q̄ꝫ homo
intelligit ⁊ ſapit / dicente ariſt· in· iii· de anima. de pte autē anime q̄
intellectus cognoſcit ⁊ ſapit / tamen ꝙ opaciones ſunt ſuppoſitoruꝫ
primo meta· nō dicimus aīam intelligere / ſed hominē itelligere / ſic
⁊ in anima intellectiua / q̄zuis in illa ſit ꝓprie carencia origīalis iu
ſticie debite / tn̄ non dicimꝰ aīam ꝯtraxiſſe tale peccatū ſed hominē
Mediū aūt ꝑ quod ꝯtrahitur tale peccatū eſt ꝯcubitus viri ⁊ mulie
ris / eſt tn̄ remotū mediū eē̄ cauſa ſine qua non· Mediꝰ aūt ꝓpinquū
eſt ex vnione aīe intellectiue cū corpe ſuo organico. ¶ Secundo ap
paret error illoꝝ qui dixerūt peccatū originale ꝯtrahitur ī aīa ex i
clinacione eius ad corpꝰ infectū / ⁊ cum delectat̄ cuꝫ corpe· Sed ſal
ua pace eoꝝ hoc nō eſt verū / ꝙ talis appetitus aut inclīatō anime
ad corpus infectū / aut p̄cedit cognicionē intellectꝰ / ⁊ electionē vo
luntatis / aut ſubſequit̄ / nō primū ꝙ cū talis appetitꝰ ſit aīe natura
lis / neqꝫ ab aīa poſſit remoueri ꝑ aliquā potenciā / cū ille ſit aīe na
turalis ⁊ ꝓprius / ſequeret̄ ꝙ peccatū origīale nūq̄ꝫ poſſet remoueri
ab aīa neqꝫ ē̄ dicendū ſcḋm / ꝙ illud eſt peccatū actuale ⁊ nō origīale·
¶ Quot modis ſoluitur debitum ex aliqua cauſa contractum·

Uis viſis atq3 determinatis ad maiorem euidenciam dicendorum decreui in iſto articulo notare: quot modis dimittit᷑ debitum ex aliqua cauſa contractũ. Prim9 ergo modus quo dimittitur debitum eſt per cauſe ceſſacionem: vt quando filii remanent poſt mortem ſuorum parentum abſq3 bonis paternis non tenẽtur ad debita patris: quia ceſſauit ille: qui fuit cauſa talis debiti: ⁊ in bonis eius non remanſit quicq̃3. Iſto modo non fuit ſolutum debitum contractum in primis parentibus ipſis morientibus: et eciaz noſtrum in morte noſtra quia quãuis mortui ſunt: ⁊ eciam nos continue morimur: tamen lex domini non ſolum adimpletur ex morte tẽporali: ſed debet adimpleri eciam quo ad mortem ſempiternaz: ⁊ q̃ anime eorum poſt mortem adhuc remanſerunt. At dices quomodo anima humana tenet᷑ ad mortem ſempiternam: cum ipſa ſit immortalis: neq3 vnq̃3 moriatur: dicimus quẽadmodũ dicit Aug9. li. xiii. de ciui. dei. c. ii. Quãuis anima humana veraciter imortalis ꝓhibeat᷑ habet tamez quãdam eciam ipſa mortem ſuam: ⁊ paulopoſt declarãdo que ſit iſta mors anime dicendo. Mors igitur anime ſit. cum deſerit eam deus: ſicut corpus cum deſerit᷑ ab anima ſupple mors ei9 ſit. Ad ꝓpoſitum redeuntes dicimus q̃ debitum noſtruz non fuit ſolutum per mortem primorum parentum: quia cauſa talis debiti eſt carencia originalis iuſticie debite: que carencia in cõcepcione noſtra contrahitur ꝓpter defectum primorum parentum: quia vt dicit Augu. Omnes in illo fuimus: quando ille vn9 ſc3 adam omnes corrupit.

2 mod9. Secundo modo dimittit᷑ debitum per debiti ſatiſfactionez iſto modo non fuit ſolutum debitum primorum parentum ⁊ noſtrum: quia culpa eorum in nobis contracta obiectiue fuit infinita circa obiectũ infinitum: quia deo diſplicuerũt primi parẽtes: ⁊ nos cum illis. Modo per nulluz finitũ poteſt auferri culpa obiectiue infinita. Ampli9 ſecundum Paulum non ſunt condigne paſſiones hui9 ſeculi ad futuram gloriam niſi mediante gracia domini qua ablata nulla operacio humana talis ac tanta eſſe poteſt q̃ illa poſſit eſſe ſufficiens non dico ſolum ad ſatiſfaciendum ꝓpter debitum contractum. Sed eciaz ſi nullum fuiſſet contractum debitum: ipſa adhuc non eſſet ſufficiens ad futuram gloriam neq3 de cõdigno vt p3: neq3 eciam de congruo niſi eſſet gracia domini noſtri ihesu criſti.

3 mod9. Tercio mõ poteſt dimitti debitum per debiti donacionẽ factam ab aliquo ꝓ nobis ſatiſfaciẽte iſto modo fuit donatum debitum ɔtractũ ex peccato primoruz parentum nobis per ihesũ criſtum redemptorem noſtrum: qui in ligno crucis pependit: atq3 ꝓ nobis ſatiſfecit: mortemq3 noſtrã moriẽdo deſtruxit: vnde ſecundum Iſa. ꝓphetã: vere languores nr̃os ipe tulit.

Quot ſunt modi redempcionis.

NUnc conueniens eſt vt videamus in preſenti articulo quot ſunt modi redempcionis. ¶ Primus ergo modus redempcionis eſt quādo quis redimit̄ poſtq̄ʒ lapſus eſt ī peccato mortali actuali. Iſto modo fuerunt redempti primi parentes noſtri per paſſionem domini noſtri ihesu xpriſti. ¶ Secundus modus redempcionis eſt quando quis redimitur poſtq̄ʒ lapſus eſt in peccato veniali. Iſto modo redimuntur viri perfecti: qui per graciā dei ſubleuātur poſt venialem omiſſionē. ¶ Tercius modus redempcionis eſt quando quis redimit̄: ꝛ in gracia confirmat̄: ne amplius in peccato mortali labatur. Iſto modo redempti fuerunt apoſtoli in gracia ꝯfirmatī poſt aduentū ſpiritꝰ ſancti. Et ideo amplius nunq̄ʒ mortaliter peccauerunt. ¶ Quartus modus redempcionis eſt quādo quis redimitur mediante baptiſmo in virtute paſſionis domini. Iſto modo redimūtur puuli qui baptizantur ꝛ aliqui efficiunt̄ criſtiani. ¶ Quintꝰ modus redēpcionis ē q̄ndo q̄s redimit̄ in virtute paſſionis domini: ꝛ ī vtero matris ſanctificat̄ poſtq̄ʒ in originali peccato ceciderunt. Iſto mō fuerunt redēpti hiere. ꝛ Johannes baptiſta fuerūt ſanctificati in vtero mr̄is poſtq̄ʒ ceciderūt pctō origiali. ¶ Sextꝰ modꝰ redēpciōis pfectiſſimꝰ eſt quando aliqua creat̄a futura: que ex ſui nat̄a eſt in potencia contrahendi originale peccatum: ꝛ dominus deus ex ſua infinita miſericordia in uirtute paſſionis ihesu criſti illā pſeruat: ne īcurrat tale peccatum originale creando animā intellectiuā eius plenam gracie: ꝛ infundendo illā animā corpi organico phyſico in vtero matris formata. Iſto modo fuit redempta glorioſiſſima virgo maria ihesu criſti mater. vn̄ ſecundū ſapienciā Salomonis in .c. illo qđ ſic incipit. Mulierē fortē quis inueniet. Dicit. Multe filie ꝯgregauerunt diuicias tu vero ſcʒ maria ſupergreſſa es cēs. Et ideo hierode maria dixit. Tocius gracie que in xpo eſt in maria venit plenitudo. Et augꝰ dixit. Omnibus graciis fecundata: omni ſanctitate ī vtero matris repleta. Hoc autēʒ quod dicimꝰ in ſequentibus meliꝰ apparebit. ¶ Quod fuit poſſibile tā ex pte dei: q̄ʒ ex parte virginis ꝙ virgo preſeruaretur a peccato originali.

TEmpus nūc expoſtulat poſtq̄ʒ determinauimus breui ſermone ea que ſunt antecedēcia ad materia iſtā: vt videamꝰ ea q̄ ſunt ad ꝓpoſitū det̄mināda. Et primo videre decreuimꝰ in iſto articulo vtrū fuerit poſſibile deo ſtante peccato primoꝝ parentū p̄ſeruare virginē ne incurreret peccatū originale ꝛ ad oſtēdendā hac poſſibilitatē adducemꝰ multas rōnes efficaciſſimas. ¶ Prima ergo racio talis eſt: illud eſt poſſibile deo reſpectu creature: qđ nō iplicat ꝯtradictionem: neqʒ ex pte dei: neqʒ ex pte creature. Iſta ptʒ ꝙ ſecundū theologos: ꝙ deus poteſt facere quicquid non iplicat contra

dictionem! ſed ꝙ virgo in concepcione produceretur ſancta non im
plicat cōtradictionē! neqꝫ ex pte dei! neqꝫ ex pte virginis· ergo hoc
fuit poſſibile deo ꝓducere virginem in concepcione ſanctā! minoꝛ p
batur! ꝙ poſt ade peccatum hoc fuit factuꝫ in ꝯcepcione criſti· ergo
eciam poterat fieri ī virgine. Amplius ſi ade peccatum haberet remo
uere hanc poſſibilitatem! ſequeretur ꝙ poſſet omnipotentē dei per
turbare maxime ꝺ futuro· Et ſi dicat̄ ꝙ aliud eſt loqui de criſto qui
non fuit conceptus! aut ꝓductus ex ꝯiunctione ſeminū! ⁊ aliud eſt
loqui de virgine! cuius coꝛpꝰ ex ꝯiunctione ſeminū viri ⁊ mulieris
Sed iſta rñſio nihil valet! quia vt dicit Job. Intuens incarnacionem
verbi in vtero Marie dixit de illa. Quis poteſt facere munduꝫ ſcꝫ
īdiuiduū de īmundo conceptū ſemine· nōne tu q̄ ſolꝰes ſcꝫ deꝰ. Ad
oſtēdendū ꝙ ſi q̄ creata p ꝯiunctionē ſeminū imūdoꝝ ꝯciperet̄ i ma
trice mulieris adhuc eſſet poſſibile deo ꝓducere aiam ītellectiuā eiꝰ
plenā gr̄e ⁊ infūdere illā coꝛpi oꝛgaīco mūdato p potēciā dei anteqꝫ
ītroduceret̄ aīa ītellectina in illo· ⁊ iſto modo creata illa eſſet in cō
cepcione munda· Confirmat̄ ꝙ peccatū ade non potuit diuinū ptur
bare conſiliū ſecundū augu· quaſi q̄d deus ſtatueret illū mutare cō
·2·ro· puerit· ¶Secunda racio omnis aptitudo! que ineſt alicui nature ī
mediate pōt educi de potencia ad actū p potenciā dei· ꝓbatur ꝙ deꝰ
eſt oīpotens! ⁊ quicquid pōt in genere cauſe efficientis ⁊ finalis fa
cere mediante cauſa ſecunda pōt facere ſine illa· Sed anima itelle
ctiua que īmediate ꝓducitur a deo habet aptitūdinē ad graciā ſuſci
piendā· ergo īmediate poteſt educi de potēcia ad actū p potenciā dei
Quod ſi ſic eſt ī aliquo īſtanti ſecundū poſſibilitatē non poterit eſſe
ſub oppoſito gr̄e· Confirmat̄ ſicut deꝰ creauit animā ītellectiuā pri
mi pentis nullis antecedentibꝫ meritis plenā gr̄e ⁊ oꝛiginalis iuſti
cie ſic non obſtāte peccato pꝛimoꝛuꝫ pentum potuit creare aiam vir
·3·ro· ginis quā cognoſcebat futurā eius matrem i gracia· ¶Tercia racio
poſſibile eſt alicui creature p̄ſeruare aliquē ne i ſeruitute cadat ſta
te ſeruitute ſuoꝝ pentum· ergo multo magis eſt poſſibile deo p̄ſer
uare virginē ne ī peccato oꝛiginali cadat ſtāte peccato pꝛimoꝝ pen
tum· conſequencia ptꝫ! ꝙ creatura eſt ens p pticipacionē deus vero
eſt ens p eſſenciā! ⁊ quicquid agit creatura agit ī virtutē dei! qui ē
pꝛima cauſa īfinita! antecedēs ꝓbatur! ꝙ ſecundū legē filii ſeruoꝝ
ſunt ſerui! ⁊ tamē eſt ī facultate domini facere liberꝝ pꝛimū filium
qui ex ſeruis debet naſci anteqꝫ īcurrat ſeruitutē· Exempli gr̄a ſi ali
quis dominus duoꝝ ſeruoꝝ ita oꝛdinaret volo ꝙ primus filiꝰ! qui
ex talibꝰ ſeruis debet naſci ſit liber! tūc ille qui naſceret̄ liber eſſet
⁊ tamen nullam incurriſſet ſeruitutē ante libertatē ſuā eo ꝙ fuit p̄
ſeruatus ex mera libera volūtatis domini ſui! nō obſtāte ſeruitute

parentum ſuorum· ¶ Quarta racio legiſlator inſtituens legē ex me- ·x·ro·
ra ⁊ libera voluntate eius nulla neceſſitate coactus poteſt excipere
quemvult a tali lege· Sed deus dedit legem primis parentibus ex li
bera volūtate eius. ergo poteſt excipe quā creaturā vult a tali lege
Quod ſi ſic eſt potuit ꝑſeruare virginem ne in tali peccato caderet
non obſtante trāſgreſſione legis facta per primos pentes· Cōfirma
tur quia ſicut deꝰ dedit legem ita poteſt illam ſuſpendere/ reſpectu
cuius ipſe vult/ quia cum ipſe ſit oīpotens ⁊ liber ita poteſt ſuſpēde
re actionem cuiuſcūqꝫ· Ex his omnibus ſatis clare conſtat deo oīpo
tenti fuiſſe poſſibile ꝑſeruare virginem mariā ne in peccato origina
li caderet non obſtante peccato primoꝝ parentum·
¶ Quod nō ſolum fuit poſſibile verum eciam fuit cōueniens ꝙ vir ·queiens·
go preſeruaretur a peccato originali·
NOn ſolum ſufficit nobis demonſtraſſe fuiſſe poſſibile deo ꝑ-
ſeruare virginē ne in peccato originali caderet/ quantū eciā
nobis neceſſarium eſſe videtur demonſtrare hec fuiſſe cōue
niens· In preſenti autē articulo itendo formare octo excellētiſſimas
raciones ad oſtendendū talem ꝯueniencīā/ quibus iudicio noſtro nl'
la poteſt afferri ꝯueniens reſponſio· ¶ Prima racio ſumitur ex par- ·p·ro·
te criſti/ cui ab eterno datuꝫ eſt redimere genus humanū/ qđ perire
debebat ex peccato· Redēpcio nature humane ab eterno data eſt vni
genito filio dei ergo ꝯuenientiſſimū fuit ſi debebat fieri caro in vte
ro virginis marie dare illi matrem oīo a peccatis mūdā/ vt de mū
diſſima matre mundiſſimus naſceret filius· antecedēs ꝓbatur ꝙ ab
eterno preſciebatur a deo Adā peccaturū/ ⁊ ſicut preſciebatur ipſū
peccaturum/ ita decretum eſt in mente diuina ab eterno dare moduꝫ
mediante verbo ſuo/ qđ debebat fieri caro/ vt mediante paſſione eiꝰ
genus humanū qđ debebat ꝑire/ poſſet eciaꝫ redimi· Quod aūt hoc
ſit verum auctoritate aurelii augu· li· xii· de ciui· dei/ c· xxii. Comp-
bamus· hec enim ſunt verba ſua· Nec ignorabat deꝰ hominē pecca
turum/ ⁊ in eodem· c· paucis interpoſitis verbis inquit· Preuidebat
eciam deus gracia ſua populū purum in adopcionē vocandum remiſ
ſiſqꝫ peccatis iuſtificatum ſpiritu ſancto/ ſanctiſqꝫ angelis ī eterna
pace ſociandū· conſequencia ꝓbatur ꝑ augu· in li· ſmonuꝫ ſuoꝝ ſer
mone· xliii· de natiuitate domini dicentē· Sicut in celo habuit patrē
īmortalem ⁊ eternū/ ſic ⁊ in terra habuit matreꝫ omni corrupcione
carentē· Igitur in celo qualis eſt pater talis eſt filius/ ſicut ⁊ in ter
ra/ qualis eſt mater/ talis ſecundum carnem eſt filius· Iſta auctori
tas eſt tante virtutis ꝙ non ſolū ꝓbat conueniencīā/ veruꝫ eciam ꝓ
bat ipſam de facto in peccato originali non fuiſſe conceptā/ vt vide
bitur meliꝰ in ſequentibus· Confirmatur hec racio/ quia ſi hoc non

fuiſſet conueniens/ aut ergo hoc fuiſſet ex parte criſti/ aut ex par-
te virginis marie/ non eſt dicendum primū/ q cum criſtus ſit dei fi-
lius/ non ſolum hoc illi conuenit/ imo maiora illi conueniunt. Si ve-
ro dicatur ſecundū ſcʒ non fuiſſe ꝯueniens ex parte virginis. Aut
ergo hoc non eſſet conueniēs virgini/ inquantū virgo abſolute nō
comparando ipſam ad criſtum aut comparando virginem ad criſtum. ſi
primum hoc nihil eſt/ quia ſaltem ꝓpter ſecunduʒ hoc erat ꝯueniē-
tiſſimuʒ. ꝓbatur quia dicitur ab eccleſia. Felix es ſacra virgo maria
⁊ omni laude digniſſima. Et reddit cauſam eccleſia quare virgo eſt
omni laude digniſſima/ non q abſolute/ quia nunq̄ʒ vlli create pu-
re ſancte talia verba attributa ſunt. Sed hoc marie dictum eſt/ quia
fuit mater criſti/ ⁊ ideo intulit eccleſia/ quia ex te ortus eſt ſol iuſti-
·2·ro· cie criſtus deus noſter. ¶ Secunda racio ſumitur ex ꝑte excellencie
criſti/ illud qd denotat excellenciam in criſto non repugnans ſibi re-
ſpectu ſue redempcionis eſt ponendum cōuenientiſſimuʒ in illo/ ſed
ponere virginem eius matrem fuiſſe preſeruatam ne peccatū incur-
reret in virtute paſſionis denotat excellenciaʒ in eo reſpectu ſue ori-
ginis/ neqʒ repugnat redempcioni eius quia talis p̄ſeruacio eſt re-
dempcio nobiliſſima. ergo hoc debet poni in natura eſſe conueniētiſ-
·3·ro ſimum reſpectu criſti ⁊ matris eius. ¶ Tercia racio ſumitur ex ꝑte
ꝑfectiſſime redemptionis. Sextus modus redempcionis in nono ar-
ticulo a nobis aſſignatus eſt poſſibilis conueniens et ꝑfectiſſimus
inter omnes alios/ qui modus eſt q aliqua creatura p̄ſeruata in vir-
tute paſſionis domini ne incurrat peccatū/ quod incurriſſet ſi ex ſe
fuiſſet ꝑmiſſa incurrere. Cū ergo iſte modus ſit poſſibilis ꝯueniēs
⁊ ꝑfectus inter omnes reſpectu alicuius creature quero Vtruʒ ali-
qua creatura tali modo fuit redempta/ vel non ſi non/ cōtra. Aut er-
go fuit defectus iſte ex ꝑte criſti/ q talem creaturam tali modo ꝑfe-
ctiſſimo redimere noluit/ aut ſi potuit talis creatura non meruit. nō
eſt dicendum primum/ quia fuit demonſtratum in p̄cedenti articulo
fuiſſe poſſibile deo p̄ſeruare virginem. Si dicatur ſecundum. Aut
ergo quia talis creatura nō meruit de condigno/ aut q non meruit de
congruo/ non eſt dicendum primuʒ/ quia criſtus non fuiſſet ꝑfectiſ-
ſimus redemptor/ quia quamuis de condigno multa non dentur crea-
turis tamen ad oſtendendā ꝑfectioneʒ dei/ deus dat multa creaturis
que de condigno non darentur illis/ ſi dicatur q creatura de cōgruo
non meruit talem modum redempcionis Contra creatura maiorem
meruit de congruo. ergo potuit eciam mereri hunc modū redempcio-
nis. conſequencia ptʒ/ ⁊ antecedens ꝓbatur quia virgo maria de cō-
gruo meruit eſſe mater dei/ que ꝑfectio maior eſt q̄ʒ q fuerit redēp-
ta/ ſexto modo redempcionis Dicendum eſt ergo vltimuʒ membruʒ

ꝙ aliqua creatura de congruo fuit redempta! Sexto ⁊ perfectiſſimo
modo redempcionis! talis autē creatura fuit glorioſiſſima virgo ma
ria. ¶ Quarta racio ſumit̄ ex pte perfectiſſime reconciliacionis! pfe- •4•ro•
ctiſſimus ↄciliator cui data eſt redimere naturam humanaz! que pe
rierat ex peccato debet eam reconciliare deo ſecundum pfectiſſimuz
reconciliacionis modū! ſi non ſecundum omīa indiuidua! ſaltē ſecun
dum vnū. Jſta ptz! q2 aliter non eſſet pfectiſſimus reconciliator! ſed
ſic eſt ꝙ criſtus fuit pfectiſſimꝰ recōciliator. ergo debuit reconcilia
re creaturā humanā deo ſecundū pfectiſſimum reconciliacionis mo
dum! ſaltē ſecundū vnū indiuiduū! ſi non ſecundū omne maior decla
ratur! q2 dato oppoſito! aut hoc eſſet ex defectu potencie! ⁊ hoc nō
vt fuit in p̄cedenti articlo demonſtratū! aut aduerſus ſapiēcie legeſ
⁊ hoc non! q2 prudencia eſt puidencia de futis ex memoria p̄teritoꝝ.
Cum aūt in verbo dei fuerit maxia prudencia anteq̄z virgo maria cō
ciperet̄ potuit ex tali puidencia p̄ſeruare ipſā ne peccatū originale i
cōcepcione ↄtraheret! neq3 hoc fuit ↄtra moris leges ; q2 dicit̄ ab ec
cleſia. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā! q̄ maledixerit patri aut ma-
tri morte moriat̄. ſecundū ergo hanc legē fuit ↄueniens ꝙ verbum
diuinum! qꝺ debebat fieri caro in vtero virginis marie! illā p̄ſerua-
ret ac veneraret̄ qua veneracione ipſū verbuz diuinū ⁊ venerabat̄.
¶ Quinta racio quandocūq3 aliquis alteri inimicat̄ ꝓ reconciliacio •5•ro
ne inter eos fienda non ↄuenit aſſumere terciuz niſi ſit ille vtroꝝq3
amicꝰ! ſed ſic eſt ꝙ virgo maria fuit electa a deo! vt ea mediāte ver
bum fieret caro ꝓ reconciliāda natͣa hūana que ꝑ peccatū deo fuerat
facta inimica. ergo virgo maria non fuit electa i concepcione inimi
ca! ſed amica qꝺ ſi ſic eſt! virgo in peccato originali nō fuit cōcepta
Confirmat̄ quia non aſſumit̄ aliquis ꝓ medio iter aliquos! i quo ſit
illud ꝑ qꝺ facta eſt inimicicia inter illos! q2 illud nō eſt ↄueniēs me
dium! ſed ſic eſt ꝙ virgo maria fuit electa ꝓ medio iter deū ⁊ crea-
turam hūam vt tale verbū in ea fieret caro. ergo maria nō hūit illꝺ
per qꝺ facta eſt inimicicia iter deū ⁊ hominē! cum aūt peccatū origi
nale fuit cauſa talis inimicicie! ſequit̄ ꝙ uirgo maria illud nūq̄z cō
traxit conueniet̄ fuit electa! aliter nō fuiſſet ↄueniencia electionis
¶ Sexta racio opus redempcionis fuit maiꝰ q̄z opus creacionis. er •6•ro•
go cōueniens fuit ⁊ eſt maiora fieri! ⁊ equalia in ope redempcionis
ſicut i ope creacionis! ſed i ope creaciōis natura humana fuit crea
ta mūda! ⁊ i gracia nullis antecedentibꝰ meritis. ergo multo magiſ
ꝑ paſſionē domini noſtri iheſu criſti i eius virtute fuit cōueniens p̄-
ſeruare totā naturā hūam i aliqua creatͣa pura hūana ne talis pec-
catum originale contraheret i ↄcepcione. Talis aūt creatͣa fuit vir
go maria! q2 ipſa quantū ad redempcionē paſſiuam fuit pfectiſſime

redēmpta. Quod autem opus redempcionis ſit maius opere creacio
nis pbatur/ qꝛ per opus redēpcionis verbū caro factū eſt. de9 homo
factus eſt. Maria mater dei facta eſt ſup oēs creaturas/ tā corpa=
tes q̄ʒ ſpirituales exaltata. Exaltata eſt enim ſancta dei genitrix ſup cho
ros angeloꝝ ad celeſtia regna/ ſecundū eccleſiā/ in ope aūt creacio=
nis tāta ac talia facta nō fuerūt eq̄lia aut maioꝛa his/ imo m̄lti phi
loſophoꝝ ponūt opus creacionis eſſe naturale nō ſolum in deo ve
·7·rõ· rum eciā in creatura. Septima rō ſicut nullis ancedentibus meritis
fuit ꝯueniens deo creare adā ꝛ euam in ꝯcepcione ſanctos. ergo m̄l
tomagis p merita paſſionis dn̄i noſtri iheſu criſti fuit cōueniens/ qꝛ
iheſu criſti mater pſeruaret̄/ ne i ꝯcepcione ꝯtraheret peccatū oꝛigi=
nale/ ꝑ ꝯ conſequenciā qꝛ peccatū ade nō habet remouere hāc cōue
niencia i iheſu criſti matre/ qꝛ ſecundū augu. Maria iheſu criſti ma
ter electa eſt a deo/ ꝛ ſuper oēs creaturas pelecta oib9 graciis fecū
·8·rõ· data/ omi ſanctitate in vtero matris repleta. ¶ Octaua rō ꝯueniens
eſt criſti oꝛiginē eſſe tante pfectionis atq̄ʒ dignitatis ſicut fuit oꝛi
go Ade. Sed ſi virgo fuiſſet in peccato cōcepta oꝛigo criſti q̄ʒtū ad
hoc ſeculū fuiſſet mīoꝛis pfectiōis ꝛ diuinitatis q̄ʒ oꝛigo ade. ergo
nō eſt ꝯueniens ponere virginē in peccato oꝛiginali fuiſſe ꝯceptaʒ.
Maioꝛ hui9 rōis ptʒ/ mīoꝛ autē pbat̄/ qꝛ ſi virgo in peccato oꝛigina
li fuiſſet ꝯcepta quantūcūq̄ʒ mūdata xp̄s fuiſſet de terra que aliq̄n
fuiſſet aliquib9 macul' abſterſa. Adā vero nō ſic q̄ de terra nō fuit
vnq̄ʒ aliq̄bus maculis deturpata/ ꝛ in hoc oꝛigo criſti fuiſſet deteri
oꝛ oꝛigine ipſius ade mūdiſſime Cū aūt hoc eſſe non poſſit de facto
ſequitur non fuiſſe conueniens virginem in peccato oꝛiginali fuiſ=
ſe conceptam.

¶ Quod virgo in concepcione fuit ſancta atq̄ʒ ſine peccato oꝛigina
li concepta per raciones ſumptas ex parte criſti

Poſtq̄ʒ demonſtratū fuit a nobis fuiſſe conueniēs qꝛ virgo i
peccato oꝛiginali nō eſſet ꝯcepta/ nūc in pſenti articulo cō
ueniēcia iā demōſtrata intēdo demonſtrare hoc ita fuiſſe/ et
hoc p rōnes ſumptas ex parte criſti redemptoꝛis noſtri.
·p rō· ¶ Prima racio ſi criſt9 redēptoꝛ noſter in oꝛiginali iuſticia fuit con=
ceptus. ergo uirgo maria ex q̄ nat9 eſt in peccato oꝛiginali nō fuit
cōcepta. ans notū ꝛ ꝯſequencia pbatur qꝛ oꝛiginalis iuſticia alicuiuſ
nō patit̄ ipſū fuiſſe de terra q̄ aliq̄n aliq̄bus maculis fuerit deturpa
ta/ ꝛ pſertim oꝛiginalis iuſticia ipſius criſti. Confirmat̄ nō mīoꝛis p
fectionis fuit oꝛiginalis iuſticia ipſi9 criſti quātū ad ſubſtāciā ꝛ cir
cuſtancias/ q̄ʒ illa oꝛiginalis iuſticia que fuit i adā ꝛ in Eua. Iſta de
ſe eſt maīfeſta/ ſed iuſticia oꝛiginalis q̄ fuit in Adā ꝛ i Eua quātū
ad ſubſtanciā fuit pfecta ꝛ quantū ad circumſtācias qꝛ cuʒ illa fuit

ꝯcepcio ade ⁊ Eue ſine aliqua macula quantum ad originem ani
marum ſuarum / q̄ fuerūt ſine aliqua macula create / ⁊ quantū ad origi
nem corporum ſuorum / que fuerūt creata ⁊ aſſūpta de terra mūda / nul
lis vnq̄ꝫ macul̄ deturpata ſicut fuit corpꝰ ade ⁊ corpꝰ Eue / qđ fuit
aſſūptum de latere Ade qđ fuit mundū nullis vnq̄ꝫ macul̄ deturpa
tum · ergo multomagis fuit pfecta originał iuſticia criſti / tā ad ſub
ſtanciā / q̄ꝫ ad circūſtancias aīe eiꝰ q̄ fuit vnita verbo ⁊ corpis ſui qđ
fuit aſſumptū de virgine nullis vnq̄ꝫ macul̄ deturpatuꝫ · ¶ Secūda ·2·ro·
racio · nihil qđ denotet ignominiā in xp̄o eſt ponendū i eo · Sed ſi po
neret̄ ꝙ virgo fuit cōcepta in peccato originali poneret̄ ignominia
in criſto quantū ad originē eiꝰ · ergo hoc non eſt ponendū i nata · ſcꝫ
ꝙ mater eiꝰ fuerit in peccato originali ꝯcepta · Antecedēs huiꝰ rōis
nis ptꝫ ꝑ maiori / mior aūt ꝓbatur · ꝙ exponere ignominiā in criſto /
ꝙ fuerit de matre / que aliqn̄ fuerit peccatrix / ⁊ maxie ꝙ de p̄terito
nulla potēcia ſeu ſapiēcia poteſt extēdi / ꝙ autē p̄terita nō ſint p̄teri
ta ꝑ nullā potenciā aut ſapienciā poteſt fieri ipſa nō fuiſſe / neq̄ꝫ vn
q̄ꝫ ſtatꝰ peccati ꝑ aliquā potenciā ita mūdari poteſt / vt ipe ſit eq̄lis
ſtatui inocentie · ¶ Tercia racio aſſumo auctoritateꝫ augu · in li · de ·3·ro·
gracia ⁊ libero arbitrio dicētis · Propter honorē dn̄i cuꝫ de peccatis
agimus nullā de beata virgine volo facere queſtionē · Quero de qui
bus peccatis loquat̄ ibi augu · aut ergo locutꝰ eſt de peccatis venia
libus tantū / aut de peccatis mortalibꝰ tantū / aut de peccatis venia
libus ⁊ mortalibꝰ ſimul · Si dicat̄ primū · cōtra ſi ꝓpter honorē dn̄i
virgo fuit liberata a peccatis venialibꝰ / multomagis fuit liberata a
peccatis mortalibꝰ ne incurreret illa / ꝓbatur quia ꝑ peccatū mortale
creatura efficit̄ deo inimica ⁊ nō per peccatū veniale. Si dicat̄ ſecū
dū · aut ergo locutꝰ eſt de peccato actuali mortali · aut loquit̄ de pec
cato mortali originali · Si dicat̄ primū ita ꝙ augꝰ · locutꝰ ſit de pecca
tis actualibꝰ mortalibꝰ / ⁊ nō de peccato originali · Cōtra peccatū ori
ginale eſt maximū peccatū ⁊ eſt mortale / ꝙ oīs creatura que in tali
ꝯcipit̄ peccato eſt in cōcepcione deo inimica · ergo ſi ꝓpter honorē dn̄i
virgo fuit liberara a peccatis mortalibꝰ actualibꝰ que fuerūt in po
teſtate voluntatis eiꝰ · ergo multomagis fuit pſeruata ꝓpter honorē
domini ne incurreret peccatū originale / qđ nō erat in poteſtate volū
tatis ſue / ꝙ nō eſt honor domini ꝙ mater eiꝰ fuerit i ꝯcepcione ma
ledicta · Relinquit̄ ergo vltimū mēbrū · ꝙ augꝰ · ſit locutus de oībus
peccatis ſimul · ¶ Quarta racio ſūpta ex eiſdē verbis augu · ꝓpter ho ·4·ro·
norē domini ⁊c̄ · Honor iheſu criſti eſt vt oīo ſit imaculatꝰ de oīo i
maculata natꝰ / qui honor ꝯuenit xp̄o eciā ꝑ aduerſariū / ⁊ tamē xp̄s
tali honore nō fuit veneratꝰ · Quero q̄ de cā honor ⁊ pfectio iſta cri
ſto redēptori noſtro adta nō ſit · aut ergo fuit peccatū ade · aut fuit vir

gꝛ' que ex lumbis p̃rimoꝝ parentum habuit originē/ aut fuit deꝰ
pater/ qui hūc honorē filio p̄ſtare noluit· aut ſpiritꝰ ſanctus· aut cri
ſtus qui tali honore venerari noluit· Nō daṫ primū mēbꝛū ꝙ pecca
tum ade nullā pfectionē aut honorē criſto ꝯuenientē remouere hūit
ꝓbatur quia dato oppoſito xp̄s nō fuiſſet pfectus redēptoꝛ/ imo ali
qua macula fuiſſet deturpatꝰ/ ſi honoꝛ illi debitꝰ p ade peccatū fuiſ
ſet ablatꝰ/ ꝙ nō poteſt vnq̄ƺ remoueri honoꝛ debitꝰ ab aliquo niſi i
ducaṫ macula oppoſita i illo· Neqƺ daṫ ſecundū membꝛuƺ ꝙ diciṫ p
Job· Quis poteſt facere mundū ſcƺ indiuiduū de imundo ſemie· nō
obſtāte ergo origine virginis/ que fuit ex lūbis ade p cōcubitū viri
⁊ mulieris/ p vnionē ſpmatū infectoꝝ in matrice Anne exiſtenciū
deus adhuc p oipotenciā ſuā potuit facere tale indiuiduuƺ munduƺ
mundādo corpꝰ organicū phiſicū ex talibꝰ ſeminibꝰ eductuƺ intro-
ducēdo aiam virginis in illo gracia plenā· Neqƺ daṫ terciuƺ mem-
bꝛum/ ꝙ dixit pater verbi/ ⁊ dn̄i noſtri iheſu criſti Hic eſt filiꝰ meꝰ
dilectꝰ/ in quo mihi bene ꝯplacui ipſū audite/ peccatuƺ ergo ade nō
habuit remouere honorē vnigeniti filii dei ab eo/ aliter xp̄s fuiſſet
filius ire ꝙ eſt hereticum/ neqƺ daṫ quartuƺ mēbꝛum/ ꝙ nulla fuit
diſcoꝛdia iter ſpiritum ſanctuƺ ⁊ verbuƺ/ ex qua potuiſſet auferri ho
noꝛ qui xp̄o erat ꝯueniens· Neqƺ daṫ quintuƺ membꝛum/ ꝙ quāto
verbuƺ caro factuƺ eſt cuƺ maioꝛe honore ⁊ gloꝛia/ tāto poſtea p hu
·q̃·rō· militatē ſuā pfectioꝛ fuit ſecuta victoꝛia· ¶ Quinta rō tāte potēcie
fuit atqƺ ſapiēcie verbuƺ diuinū anteq̄ƺ fieret caro i eligēdo ſibi ma
trem omni coꝛrupcione carentē quāte potēcie ⁊ ſapiēcie fuit pater i
eligēdo filium equalē ſibi mediāte quo natura humana redimi poſ-
ſet p paſſionē eiꝰ· Iſta ꝓpoſicio ptƺ ꝙ eadē potēcia ⁊ ſapiēcia ⁊ volū
tas numero ē i tribꝰ pſonis/ ſed deꝰ pater elegit ſibi filiuƺ ſuū ami
cum i ꝯcepcione omi laude gloꝛiaqƺ digniſſimū· ergo ⁊ filiꝰ verbuƺ
prīs elegit ſibi ab eterno matrē i ꝯcepcione amicā atqƺ ſanctam/ oi
laude gloꝛiaqƺ digniſſimā/ que electio talis non fuiſſet ſi in peccato
·S̃·rō· fuiſſet ꝯcepta· Sexta racio fundata ſup dictum augu· in li· ſermonū
ſuoꝝ ad heremitas ſmone· xliiii· de natiuitate domini dicētis· Sicut
in celo ſcƺ xp̄s habuit patrē imoꝛtalē/ ⁊ eternuƺ/ ſic ⁊ i terra habuit
matrē omni coꝛrupcione carentē/ ex qua auctoꝛitate foꝛmaṫ rō vna
p̄ſupponēdo duo· Primuƺ duplex eſt coꝛrupcio animi ſcƺ ⁊ coꝛpoꝛis
aia autem diciṫ coꝛrūpi ꝓpter peccatuƺ/ ꝙ p illud efficiṫ deo inimica
Secundum p̄ſuppoſituƺ coꝛrupcio animi maioꝛ eſt coꝛrupcione coꝛ-
poꝛis/ ꝙ p animi coꝛrupcionē nulla facta coꝛrupciōe i coꝛpe homo
efficiṫ deo iimicꝰ/ p coꝛrupcionē autē coꝛpis nulla facta coꝛrupcio
ne in animo ſtat amicicia inter deum ⁊ hoiem/ hoc ptƺ in virginibꝰ
violatis que nō p̄bent aſſenſū voluntatis ſue/ tunc in illis nō obſtā
te coꝛrupcione coꝛpis/ animꝰ illaꝝ manet icoꝛruptꝰ· Ex iſtis duobƺ

pſuppoſitis formatur racio talis criſtꝰ in terra habuit matreȝ oĩ cor
rupcione carenteȝ · ergo nulla corrupcione virgo fuit corrupta / neqȝ
quantum ad corpus neqȝ quantū ad animam. Probo conſequenciaȝ
⁊ dato oppoſito ꝯñtis infertur oppoſitum antecedentis formaliter /
qꝛ ſi fuit corrupta in animo p peccatū originale · ergo criſtus nō ha
buit matrem ſimpliciter omni corrupcione carentem. Quod ſi ſic ē
virgo in peccato concepta nō fuit · ¶ Septima racio ſumitur ex ver ·7·ro·
bis augu· in eodem ſermone de natiuitate domini dicentis. Igitur ĩ
celo qualis eſt pater talis eſt filius / ſic ⁊ in terra / qualis eſt mater
talis ſecundū carnē eſt filius. In celo cū patre eternꝰ immēſus ĩcor
ruptus ⁊ ſblimis. In terra cū matre ĩmaculatꝰ ⁊ mãſuetus. Modo
ex iſtis verbis formaẗ rō talis / q̃lis eſt criſtꝰ ſecundū carnē / talis ē
eſt mater eius · Sed ſecundū carnē xp̄s nō fuit aliq̃ macula origia
li deturpatꝰ · ergo nec virgo ſecundū carnē fuit aliq̃ macl'a origialis
peccati dẗpata · Probo ꝯſequenciã / qꝛ ſi in peccato originali fuiſſet
ꝯcepta / nō eſſet talis mater ſecundū carnē / q̃lis eſt xp̄s · Cõfirmaẗ
quia criſtus in terra cum matre manet immaculatus ⁊ manſuetus
ergo virgo non fuit aliq̃ macula originalis peccati deturpata · Pro
bo conſequenciaȝ / quia ille qui eſt ⁊ fuit omnino ĩmaculatꝰ omnino
incorruptus ⁊ ſublimis non dicitur proprie permanere cum ea / que
fuit maculata corrupta ſecundum animum per peccatum atque deĩ
inimica. ¶ Octaua racio maior fuit potencia atqȝ ſapiencia verbĩ ·8·ro·
vnigeniti filii dei in redimendo matrem eius quam fuerit potencia
atque decepcio diaboli in deprimendo naturam humanam / que fuit
creata munda ſine aliqua macula peccati originalis · Iſta patet ſed
per tēptacionē diaboli natura / que erat munda fuit dampnata · ergo
multomagis per potenciam atqȝ ſapienciam verbi natura humana
in virgine fuit ſubleuata atqȝ redempta pfectiſſimo mō redempcio
nis pſeruãdo naturam humanã / ne ꝯturparetur macula peccati ori
ginalis · Cõfirmaẗ cauſa mediãte q̃ contrahiẗ peccatū originale ĩ no
bis eſt qꝛ ſumꝰ ex lũbis ade / ⁊ dñs iputat nobis peccatū primoꝝ. ſȝ
verbū diuinū eligēs ſibi matrē ab eẗno nō ĩputauit illi hoc peccatuȝ
pbaẗ / qꝛ nō elegit illã ĩ cõcepcione iĩmicã ĩmo amicã / qꝛ vt diciẗ ĩ cã
ticis cãticoꝝ. Tota pulchra es amica mea ⁊ nulla macula eſt ĩ te ·
¶ Quod virgo glorioſiſſima omni ſanctitate fuit repleta / atqȝ in cõ
cepcione ſancta p rōnes directe loquentes de virgine Maria.

Eſcēdēdo ab ea q̃ ſūt ſpēalia magis poſtq̃ȝ deẗminauimꝰ ſu
perioribꝰ articul' p rōnes ſūptas ex pte xp̄i virgineȝ ĩ pctō
originali non fuiſſe conceptam in preſenti articulo hoc ideȝ
intendimꝰ demõſtrare per rōnes ſumptas ex parte virginis marie.
Et anteq̃ȝ deducam racionem primã preſuppono duo · Tres ſūt gra

dn

dus ſanctificacionis· primus in concepcione quando anima intelle
ctiua vnitur corpi organico phyſico iſto gradu ſanctificacio͞is fuit
ſanctificatus xp̄s· Secundus gradus ſanctificacionis eſt poſt con-
cepcionem· in vtero tamē matris iſto gradu ſanctificacio͞is fuit ſan
ctificatus Johannes baptiſta eccleſia affirmante ſecundū Jſa· de vē
tre matris vocauit me dn̄s. Tercius gradus ſanctificacionis eſt ex
tra vterū/ iſto gradu ſanctificacionis fuerūt ſanctificati mlt̄i/ ſicut
fuerunt apoſtoli/ in tali gradu fuerūt ſanctificati poſt aduentū ſpiri
tus ſancti· Om̄es ergo gradus ſanctificacio͞is reducūt̄ ad iſtos tres
⁊ qui hēt primū gradū in gracia ꝯfirmatus/ habet ſecundū graduʒ
⁊ terciū/ ⁊ non econuerſo· Similit̄ qui habet ſecundū graduʒ habet
terciū gradū/ ⁊ nō ecōtra· Exemplū primi xp̄s habuit primū gradū
ſanctificacionis quia in cōcepcione fuit ſanctꝰ/ habuit ſecundū gra
dum/ qꝛ in ventre marie poſt ꝯcepcioneʒ fuit ſanctus/ ⁊ habuit ter
cium gradū/ qꝛ eciā extra vterum ſemꝑ ſanctus remāſit· Exemplū
ſecundi· Johannes baptiſta habuit talē gradū/ et eciā extra vterum
fuit ſanctꝰ/ ⁊ tamen nō habuit primū gradū ſanctificacionis· Exē
plum tercii/ vt fuerūt multi apoſtoli/ q̄ fuerūt ſanctificati extra vte
rum ⁊ tamen non habuerūt primū neqꝫ ſecundū gradū ſanctificacō
nis· Secundū preſuppoſitū primi duo gradus ſanctificacionis fiunt
in vtero matris hoc ptꝫ/ qꝛ ꝯcepcio eſt quando creat̄ aīa intellectiua
⁊ illa vnit̄ corpi ſuo organico/ talis autem vnio fit ī vtero matris
ſimiliter· Secundus gradus ſanctificacionis eſt ī ventre matris ec-
cleſia dicente· De ventre matris mee vocauit me dn̄s· Jſtis ſuppoſi-
tis ſtantibus formatur racio talis· Glorioſiſſima virgo omni ſancti
tate in vtero matris ſue fuit repleta/ vt de mundiſſima matre mun-
diſſimus naſceret̄ filius· ergo ipſa in ꝯcepcione fuit benedicta/ ſan-
cta ⁊ non maledicta/ amica ⁊ non inimica/ quēadmoduʒ fuerunt ce
tere mulieres· Añs eſt ſumptū ex verbis augu· in ſermone de nati
uitate domini ſic dicētis· Quēadmodum in antecedente ꝑ nos dictuʒ
fuit· Probo conſequenciā qꝛ ex oppoſito ꝯn̄tis infert̄ formalit̄ oppo
ſitum añcedentis qui ſi in ꝯcepcione virgo fuit maledicta ⁊ ire filia
atqꝫ deo inimica· ergo nō fuit oī ſanctitate in vtero matris repleta
quia per te non fuit repleta ſanctitate/ que in concepcione dari pōt·
Confirmat̄ iſta rō quia ſecundum augu· racio per quaʒ Maria fuit
omni ſanctitate in vtero matris repleta eſt/ vt de mundiſſima mr̄e
mundiſſimus naſceretur filius· Modo dato oppoſito quod virgo nō
fuiſſet ſanctificata in concepcione ipſa non fuiſſet mundiſſima quan
tum ad animam/ immo macula peccati originalis fuiſſet deturpata
⁊ ꝯſequenter criſtus nō fuiſſet natꝰ mūdiſſimus de mr̄e mūdiſſima·
Confirmatur ſecundo quia racio ſecunda per quā augu· voluit ꝯvir

go Maria ſit omni ſanctitate in vtero matris repleta eſt ꝗꝛ ſicut ver
bum dei filius/ in celo habuit patrē imortalē ⁊ eternum/ ſic habuit
matrē omni corrupcione carentē. Modo ſi virgo fuiſſet concepta in
peccato orginali/ ⁊ in concepcione fuiſſet filia ire/ ſimilitudo augu.
de patre etno reſpectu verbi filii ſui/ ⁊ de matre tpali/ q̄ fuit glorio
ſiſſima virgo/ nulla eſſet/ ꝗꝛ virgo nō ſimpliciter caruiſſet omni cor
rupcione/ ꝗꝛ per peccatuz origiale fuiſſet i aīa corrupta/ ⁊ ſic criſtꝰ
nō habuiſſet eā equalitatē/ q̄z potuiſſet habere inter matrē ſuā ⁊ ſe
quēadmodum habuit equalitatē in celo ſecundū patrē eternuz/ hoc
aūt eſt expſſe cōtra augu. dicentē. Qualis eſt pater talis eſt filius
ſic ⁊ in terra/ qualis eſt mater/ talis ſecundū carnē eſt filius. Ex q̄
bus verbis apparet ꝙ ſicut verbū dei filius in celo habuit patrē oīo
illi equalem. Sic ⁊ in terra xp̄s idē verbum atq̧ filius ſecundū hu
manitatē habuit matrē ſecundū carnez omni corrupcione tā animi
q̄z corpis ſimplicit̄ carentez. ¶ Secūda rō ſumit̄ ex plenitudine grē 2ª rō.
que in Maria fuit quando illi p angelū dictū eſt. Aue gracia plēa
quandocūq̧ dat̄ plenitudo gracie a domino alicui creature pure q̄z
tum eſt ex pte dei/ qui dat talē plenitudinē gracie deꝰ illā creaturā
non pmittit incurrere defectū qui in poteſtate ſua nō eſt/ ſed ex de
fectu ſuoꝝ pentum pcedentem. Sed ſic eſt ꝙ glorioſiſſime virgini
fuit data plenitudo gracie a domino. ergo quantū fuit ex pte dei de
bit illi talē plenitudinē gracie deꝰ nō pmiſit virginē glorioſiſſimam
icurrere maculā peccati originalis/ que macula in poteſtate volūta-
tis virginis non fuit/ ſed ex defectu primoꝝ pentuz pcedentē. aīs
p maiori pbat̄/ ꝗꝛ qui dat gracie plenitudinē/ non dimittit incurre-
re illā creaturā in aliquā maculā/ q̄ non ſit i poteſtate volūtatis ſue
aliter nō daret̄ grē plenitudo/ ꝗꝛ plenitudo grē nulluz p̄ſupponit de
fectum/ nā qui totū dicit nihil excludit. ¶ Huic difficili argumēto
quidā dicūt atq̧ rn̄dent/ ꝙ plenitudo grē alicui creat̄e data poteſt
intelligi duplicit̄. Aut ꝙ talis pleītudo det̄ illi creat̄e ſecunduz oēm
modū poſſibilē/ tā ex pte dei q̄z eciā ex pte eiꝰ/ cui dat̄ talis plenitu
do. Aut ꝙ talis plenitudo nō det̄ ſecundū oēm modū poſſibilē illi/
ſed ſecundū ꝯuenientē/ ita ꝙ iſta plenitudo grē ſit ſecundū ſpēm/ et
nō ſecundū ambitū tociꝰ generis grē ¶ Primo mō ſolus xp̄s inq̄ztuz
creat̄a habuit plenitudinē grē ſecundū oēm modū poſſibilē/ taz ex
parte dei q̄z eciā ex parte humanitatis xp̄i que diuinitati fuit cōiun
cta. ¶ Secūdo modo ſancti habuerūt grāz/ ⁊ i hoc diuerſificati ſūt a
maria/ ꝗꝛ ipa inter oēs ſāctos ⁊ ſanctas habuit pfectiſſimū graduz
grē. Et ideo ad formā argumēti diſtinguit̄ maior/ quia ſi illa intelli
gitur de primo modo plenitudinis gracie. ¶ Concedo ipſam/ ſed ne
go minorem. Si vero intelligitur illa maior de ſecundo modo pleni-

tudinis gracie! nego maioꝛem ⁊ concedo minoꝛem· ¶ Hec reſpõſio
non eſt ad ꝓpoſitum quoniam hoc ĩ loco loquimur de gracia que da
tur aut dari debet alicui creature! que ex ſui natura eſt pꝛona ſeur
rere defectum! qui non eſt in poteſtate eius! ſed ex defectu ſuoꝛum
parentum ꝓcedentem! ⁊ ſecundũ hec querebamus vtrũ Marie
quantum ad redempcionem paſſiuam fuit data plenitudo tocius gra
cie vel non! ⁊ vtrum fuit redempta perfectiſſimo redẽpcionis modo
ſi Maria fuit redempta ꝑfectiſſimo redempcionis modo et habuit
graciam ꝙ fuerit pꝛeſeruata habetur intentum! ſin autem non fuit
pꝛeſeruata igitur quantum ad redẽpcionem paſſiuã non habuit ple
nitudinem tocius gracie imo hec fuit gracia per partes! hoc autem
eſt contra hiero· dicentem ceteris ſanctis per partes datur gracia !
Marie vero ſe ĩfudit tocius gracie plenitudo ⁊ ibi loquitur de gra
cia que datur creature ex indigencia· ſimiliter hec reſponſio eſt cõtra
augu· dicentem ꝙ Maria fuit omnibus graciis fecundata ac oĩ ſan
ctitate ĩ vtero matris repleta· Et ideo quãdo iſta reſponſio compat
graciam criſti ad graciam que datur virgini ⁊ aliis ſanctis non eſt
ad ꝓpoſitum quoniam compat graciam que datur ĩ ſtatu inocencie
⁊ in ſtatu oꝛiginalis iuſticie ad graciam qua indiget creatura hu=
mana poſt lapſum pꝛimoꝛum parentum· Amplius quemadmodum
criſtus in ſtatu oꝛiginalis iuſticie fuit perfectiſſimus ſic virgo in ſta
tu gracie fuit perfectiſſima! ⁊ inquantũ creatura pura habuit om=
nem gradum gracie poſſibilem! intantũ ꝙ beatus hieronimus af
firmat quod tocius gracie que in criſto eſt in Maria venit plenitu=
·3·rō· do! ⁊ augu9 dicit ꝙ fuit omnibus graciis fecundata· ¶ Tercia ra=
cio ſumitur ex illis verbis· Dominus tecum· Si virgo fuit in pecca
to oꝛiginali concepta! igitur in concepcione fuit ſub poteſtate diabo
li conſtituta· ꝓbo conſequenciam! quia ſi fuit in peccato oꝛiginali cõ
cepta! igitur fuit filia ire! ⁊ ſi filia ire! igitur a deo derelicta! ac de
inimica fuit ⁊ ꝯſequenter ſub poteſtate diaboli conſtituta! hoc autẽ
iudicio noſtro eſt ita abſurdum dicere ꝙ nulli vero catholico hoc cõ
ſonare debet aut poteſt! ⁊ pꝛeſertim cum machomath qui fuit paga
nus in alcoꝛano ſuo dicat non eſt in filiis hominum quem nõ tetige
rit ſathan excepto criſto cum ſancta Maria! ⁊ ideo ſi Maria fuit
plena gracia dominus ſemper fuit ſecum! et nunq̃ deſeruit illam !
que ab eterno mater ihe ſu xp̄i oꝛdinata ẽ! anteq̃ quicq̃ fieret a pꝛi
cipio· ¶ Quarta racio ſumit ex illis verbis! benedicta inter mulie=
·4·rō· res! ⁊ arguitur ſic· Maria fuit benedicta inter omẽs mulieres! ⁊ ſu
pꝛa oẽs! ergo in ꝯcepcione fuit benedicta ⁊ ſancta ⁊ nõ maledicta·
Antecedens patet! ⁊ conſequencia pꝛobatur! quia ex oppoſito cõſe
quentis infert foꝛmaliter oppoſitũ antecedentis· Et ſi dicatur ꝙ be

nedictio marie fuit vt ipſa ſola iter mulieres eſſet digna mater dei
⁊ hominis/ ⁊ non ꝙ in concepcione fuerit ſancta. Hoc nihil valet
quoniam ſi benedictio marie fuit ſufficiens ad faciendum illam eſſe
dignam matrem dei/ vt in ea verbum fieret caro/ multomagis fuit
ſufficiens ad faciendam ipſam in concepcione ſanctam/ quoniā hoc
antecedit ad illud vt ipſa poſtea modo conuenientiſſimo poſſet dici
mater ſaluatoris/ ⁊ ideo eccleſia inquit. quibus te laudibus efferaꝫ
neſcio/ quia quem celi capere non poterant tuo gremio contuliſti.
Et ideo hieronimus ad Paulā ⁊ Euſtochiuꝫ inquit. Quicquid ma
ledictionis infuſum eſt per Euam totum abſtulit benedictio ma=
rie qđ profecto non eſſet ſi virgo ī concepcione fuiſſet maledicta at
qꝫ in peccato originali cōcepta ¶ Quinta racio ſumitur ex verbis ·q̄ rō·
hiero. ad Paulam ad Euſtochium dicētis. Et ſi ſanctis patribus ac
ꝓphetis gracia fuiſſe creditur/ non tamē eatenus plena in maria ve
ro tocius gracie que in criſto eſt venit plenitudo. vnde formatur ta
lis racio. quandocūqꝫ tocius gracie plenitudo/ que ī criſto eſt alicui
creature datur illa creatura in concepcione eſt ſancta/ ⁊ non male=
dicta/ iſta ptꝫ quia oppoſitum predicati infert oppoſitum ſubiecti ſꝫ
marie tocius gracie plenitudo/ que in criſto eſt data eſt ꝑ hiero. er=
go maria in concepcione fuit ſancta ⁊ non maledicta. Et ſi dicat̄ ꝙ
hiero. loquitur de gracia quam inuenit maria apud dominum/ vt eſ
ſet mater dei/ quando illi dictum eſt per angelum. Inueniſti graciā
apud dominum. Iſta rn̄ſio eſt de directo contra hiero. quia hieroni=
mus dicit ſuper illis verbis. Aue gracia plena/ ⁊ vere dicitur plena
quia ceteris ſanctis per partes datur gracia. Marie vero ſe infudit
tocius gracie plenitudo/ ⁊ ideo ptꝫ error illorum qui crediderunt ꝙ
Maria per ſalutacionem angeli efficeretur plena gracia hoc ſalua
pace non eſt verum/ quia angelus inuenit eam iam gracia plenam
de qua plenitudine gracie loquūtur hiero. ⁊ ceteri ſancti doctores.
¶ Sexta racio ſumitur ex verbis ipſius Job qui ſecundum gre. xi. ·6· rō·
moralium. Intuens incarnacionem domini dixit. Quis poteſt facere
mundum ſcꝫ indiuiduum de imundo conceptum ſemine. Nōne tu q̄
ſolus es ſcꝫ omnipotens. Job ergo querit intuens incarnacionem do
mini ꝙ ſi eſſent vnita duo ſpmata infecta i matrice mulieris/ quia
illa appellatur concepcio prima ſecunduꝫ ſemina vtrum deus nō ob
ſtante imundicia ſeminuꝫ poſſint poſtea quādo corpus erit organiza
tum vt ſit aptū ad ſuſcipiendā animā itellectiuā qn̄ fiet ꝯcepcio ſꝫm
quā aīa vnit̄ ſuo corpi in tali ꝯcepcione educere illud idiuiduū mū=
dum ⁊ nō īfectū. Et Job dixit. nōne tu q̄ ſolꝰ es oipotens/ ⁊ certū ē
ꝙ ſic/ ⁊ ideo quero de quo idiuiduo locutꝰ ē Job/ aut de xpo aut de
virgīe Maria/ aut de aliquo altero idiuiduo nō vltimū membrū/ ꝙ

Job intuens incarnacionem domini / non ſolum intuebatur ꝙ verbū
debebat fieri caro / ſed eciam in quo indiuiduo neqꝫ eſt dandum in pri-
mum membrum / quia criſtus non fuit indiuiduum eductum de im-
mundo ſemine. Relinquitur ergo ſecundum membrum quod eſt ve
riſſimum / quia Job intuens incarnacionem domini que debebat fie
ri in virgine querebat ſi non obſtante imundicia ſeminum parentuꝫ
deus poterat educere virginem mariam mundaꝫ ac ſine peccato ori-
ginali conceptam / ⁊ affirmat ꝙ ſolus deus qui eſt omnipotens po
·7·rō· teſt hoc facere / vt ptꝫ intelligenti. ¶ Septima racio / quanto aliqua
creatura poſt Ade delictum fuit ad maiorem graduꝫ dignitatis et
gracie ſublimata tāto fuit perfectius redempta / iſta ptꝫ / ſed glorio
ſiſſima virgo inquantum creatura pura fuit ad maximum gradum
dignitatis ⁊ gracie ſublimata / ꝙ fuit mater dei ⁊ hominis / ⁊ exal
tata eſt ſuper choros angelorum ad celeſtia regna / igitur perfectiſſi
mo modo redempcionis redempta. perfectiſſimus autem modus re
dempcionis eſt ſextus a nobis / ⁊ ab aliis preclariſſimis doctorib9 aſ
·8·rō· ſignatus. ¶ Octaua racio concepcio glorioſiſſime virginis marie pre
ceſſit in mēte diuina cuiuſcūqꝫ alterius creature pure concepcioneꝫ
vt ptꝫ per illud ſapiencie dictuꝫ. Dominus poſſedit me quod fuit a
nobis expoſitum in exordio queſtionis huius / igitur per peccatū pri
morum parentū concepcio virginis maculari non potuit. Probo cō
ſequenciam per augu. xiiii. de ci. dei. c. xi. dicenteꝫ. Homo enim pec-
cato ſuo diuinuꝫ non potuit perturbare conſilium quaſi ꝙ deus ſta-
tuerat illum mutare compulerit / ſapiencie verba nolumus hic repli
cari quia ſufficienter fuerunt deducta in exordio noſtro. Ex quibus
ſapiēcie verbis pōt deduci ꝙ ſiue Adam peccaſſet / ſiue non. Maria
Jheſu criſti mater fuiſſet / ⁊ in ea verbum caro factuꝫ eſſet / de qua
materia ſi dabitur nobis tempus ad plenuꝫ loquemur / ⁊ eam appro
·9·rō· bamus. ¶ Nona racio / nulla puritas ſub celo maior poteſt intelligi
q̄ꝫ puritas ⁊ mundicia glorioſiſſime virginis marie. igitur virgo in
peccato originali non fuit concepta. conſequencia ptꝫ / quia oppoſitū
conſequentis infert formaliter oppoſitū antecedentis / quia dato op
poſito conſequentis poſſet intelligi puritas que eſt in ſtatu innocen
cie. Antecedens autem patet per anſhelmuꝫ ī libro cur deus homo
dicentem decet virgineꝫ ea puritate nitere / qua ſub celo nulla maior
·10·rō· nequit intelligi. ¶ Decima racio non ſuſtinet nomen matris ⁊ filii
vt mater ſit primo inimica deinde amica / quia qui maledixerit patri
aut matri / morte moriatur / ſed virgo maria fuit ab eterno electa ma
ter a verbo dei. ergo non fuit electa inimica imo amica. Vnde dictū
eſt in canticis canticoruꝫ. Surge amica ⁊ nulla macula eſt in te / ꝙ
non eſſet / ſi in peccato eſſet concepta.

Vndecima racio virgo maria fuit electa vt ſol/ ꝛ pulchra vt luna. ·11· rō·
Ergo in ipſa non fuit aliqua macula/ oppoſitum ꝯſequentis infert
formaliter oppoſitum antecedentis. Antecedens autem probatur ꝑ
eccleſiam dicentem. Que eſt iſta que progreditur quaſi aurora/ pul
chra vt luna/ electa vt ſol. Et in pſalmis. In ſole ideſt ī virgine po
ſuit tabernaculum ſuum/ ꝛ ipſe ſcꝫ criſtus tanq̄ʒ ſponſus exiens de
thalamo ſuo. ¶ Duodecima racio virgo fuit exaltata ſuper choros ·12· rō·
angelorum eccleſia dicēte. Exaltata eſt ſancta dei genitrix ſuper co
ros angelorum ad celeſtia regna. ergo non fuit in peccato originali
concepta. Probo conſequenciā quia ſtatus peccati quantūcunqꝫ mū
datus non habet exaltari ſuper ſtatū innocencie. Et ſi dicatur ꝙ vir
go fuit exaltata ſuper choros angelorum/ quia fuit mater iheſu cri
ſti. Contra hec dignitas marie ꝙ fuerit mater dei ꝛ hominis nō ha
bet peruertere ordineʒ regni celeſtis/ imo pocius augere. igit̄ ſi fuit
exaltata/ fuit exaltata ſecundum ſtatum innocencie/ ꝛ nō ſecundū
ſtatum peccati mundatum.

¶ Terciadecima racio illud indiuiduuʒ quod eſt omni laude dignū ·13· ro·
nulla ignominia eſt afficiendū. iſta patꝫ/ ſed glorioſiſſima virgo maria
eſt omī laude digniſſima. ergo nulla ignominia eſt afficienda. Maior
probatur per eccleſiam dicentem. Felix es ſacra virgo maria ꝛ omni
laude digniſſima/ quia ex te ortus eſt ſol iuſticie criſtus deꝰ noſter

¶ Quartadecima racio eccleſia facit feſtum concepcionis/ ꝛ nō ſan ·14· rō·
ctificacionis/ neqꝫ in vtero/ neqꝫ extra. ergo virgo non fuit in pec
cato originali concepta. Antecedens probatur. dicitur enim in offi
cio concepcionis ſicut natiuitas mediante diuina reuelacione fuit re
perta/ ita ꝛ concepcio venerāde dei genitricis perpetue virginis ma
rie per multa ſignorum experimenta in Anglia et ī Francia ceteriſ
qꝫ orbis climatibus celebranda olim eſt declarata ꝛc̄. vbi narrat̄ hi
ſtoria de celebranda virginis concepcione ꝙ ſi aduerſarii talē negāt
hiſtoriam/ ꝛ dicant eam eſſe falſaꝫ dicant nobis cur eccleſia permit
tit talia falſa affirmari/ ꝛ ideo qui dampnant talem hiſtoriam dam
nant eciam eccleſiā. ¶ Vltima racio validiſſima pro qua oſtendit̄ ꝙ ·vltiā· rō·
virgo non fuit in peccato concepta eſt/ quia poſt peccatum primorū
dictum eſt Ade. In ſudore vultꝰ tui veſceris pane tuo/ ꝛ Eue in do
lore paries filios tuos a qua pena nulla femia fuit liberata niſi vir
go maria quod eſt ſignum euidentiſſimum ꝙ illa non fuit in peccato
concepta. Et ſic facio finem huius articuli pretermittēdo multa que
ſūt ſatis leuia q̄ adducunt̄ a ceteris doctoribus ad laudem virginis.

¶ Modus per quem virgo fuit liberata a peccato originali.

POſtqꝫ racionibus veriſſimis a nobis demonſtratum eſt glo
rioſiſſimā virginem a macula peccati originalis nō fuiſſe de
turpatam/ imo in concepcione fuiſſe ſanctam. In preſenti ar
ticulo declarare intendimus modū quo virgo glorioſiſſima fuit pre
ſeruata atqꝫ ſanctificata. Dicamus ergo ꝙ poſtqꝫ fuit formatū cor
pus organicum phyſicū in ventre matris glorioſiſſime virginis vir
tute ſpiritus ſancti illud ſacratiſſimum corpus ante infuſionem aie
intellectiue fuit mundatum atqꝫ purificatum/ vt eſſet vas aptiſſimū
ad recipiendum animam illam ſanctiſſimam. fuit poſtea creata ani
ma itellectiua glorioſiſſime virginis plena dei gracia atqꝫ ſanctita
te vnitaqꝫ corpori ſuo glorioſiſſima virgo ſancta atqꝫ imaculata cō
cepta eccleſia dicente. Que eſt iſta que pgreditur quaſi aurora/ pul
chra ut luna/ electa vt ſol/ ⁊ ideo in canticis canticoꝝ dicit. Surge
amica mea/ columba mea/ ſpecioſa mea/ ſurge ⁊ nulla macula eſt i
te. Et augu9. fidei noſtre lumē in ſermone de natiuitate domini inqt
Maria mater criſti electa eſt/ ⁊ ſuper omnes creaturas pelecta oī
bus graciis fecundata/ cibus virtutibus ornata/ omni ſanctitate in
vtero matris repleta/ quod verbum eſt admirabile ⁊ glorioſuꝫ/ quia
ſi fuit oī ſanctitate i vtero matris repleta igit in ɔcepcione fuit ſan
cta/ ⁊ ideo virgo glorioſiſſima fuit benedicta inter omnes mulieres
nemine excepta/ ⁊ quid maledictionis fuit in Eua ſecundum biero.
totum abſtulit benedictio marie/ nā gracia per ptes ceteris ſanctis
data eſt/ Marie vero ſe infudit tocius gracie plenitudo/ ⁊ qꝫuis ce
teris ſanctis gracia fuiſſe creditur/ tamen nō eatenus plena/ in ma
ria vero tocius gracie que in criſto eſt venit plenitudo ſecundū ſan
ctum biero. ꝙ ſecundum eundem/ Quod natura non habuit vſus ne
ſciuit/ ignorauit racio/ mens humana non capit/ pauet celuꝫ/ ſtupet
terra de tāta plenitudine gracie marie a domino collata/ ⁊ ideo ſecū
dum anſhelmū decuit virginē tāta puritate nitere/ qua ſub celo nul
la maior nequit intelligi/ ⁊ ideo multe filie congregauerūt diuicias
Tu vero maria ſupergreſſa es omēs/ tuqꝫ ſola exaltata es ſup cho
ros angeloruꝫ ad celeſtia regna/ ⁊ ideo o glorioſiſſima virgo bene di
xiſti. Magnificat anima mea dominum/ quia nō eſt anima alicui9
creature pure a principio mundi vſqꝫ ad finē eius/ que magis tenea
tur magnificare dominuꝫ ⁊ creatorem noſtrum qꝫ anima tua/ et in
de. Exultauit ſpiritus meus in deo ſalutari tuo/ ⁊ racio huius fuit
ꝙ dominus qui potens eſt ⁊ omnipotens eſt fecit tibi magna/ ⁊ ad
mirabilia/ quia in eo fuit potencia/ in eo fuit ſapiencia/ i eo fuit amor
erga te/ tu ſola fuiſti que domino placuiſti in utero cuius verbuꝫ ca
ro factum eſt/ ⁊ habitauit in nobis.

¶ Cur virgo maria non fuit liberata a pnis peccati original/ ſi fuit

liberata a peccato.

O Rdo doctrine expoſtulat videre cur virgo maria non fuit p̄
ſeruata ne incurreret penas peccati originalis ſi fuit preſer
uata a peccato originali. Quidam dixerunt virginē a mor
te tp̄ali que eſt pena peccati originalis non fuiſſe preſeruatā ad ma
iorem cumulum meritorum virginis quia vt dicit augu9. xiii. de ci.
dei. c. vii. Quid eniz precioſius q̄z mors per q̄z fit vt eciam omnia de
licta deleantur ⁊ merita cumulacius augeantur eccleſia dicente p̄e
cioſa in cōſpectu domini mors ſanctorꝫ eius: virgo ergo ob hāc cau
ſam mortua eſt. Hec opinio nobis placere non poteſt. Primo aucto
ritas Augu. eſt de directo in contrariū quia mors non eſt data vir
gini ad delenda eius delicta quia in glorioſiſſima virgine nullū vn
q̄z fuit delictum. ¶Secundo merita augentur ex bonis operibus et
demerita ex malis. Amplius non ſunt facienda mala ut eueniāt bo
na. ¶Quarto uirgo fuit aucta meritis ob eius humilitatē ipſa di
cente. Quia reſpexit humilitatem ancille ſue ecce eniz ex hoc beatā
me dicent omnes generaciones. Nos vero formaliter huic dubitacio
ni r̄ndere volumus ex dictis augu. qui. xiii. de ci. dei. c. iiii. querit q̄
de cauſa omnes nos non fuimus liberati a morte tp̄ali ſi per paſſio
nem domini fuimus liberati a criminis nexu ⁊ ab ipſo originali pec
cato cui dubitacioni augu. r̄ndet dicens. Ad hoc relinqui anime ex
perimentum ſeparacionis a corpore q̄zuis ablato criminis nexu quo
niam ſi regeneracōis ſacramentū nō haberet continue ſequeret̄ immor
talitas ⁊ ſic ipſa fides euacuaretur. Vult ergo aug9. q̄ cum ipſa fi
des ſit conſtituta ex. xii. articulis iter quos vnus articulus eſt rege
neracionis atq̄ reſurrectionis ſacramentum ſi homines nō morirē
tur fides euacuaretur ⁊ deſtrueret̄ ſecundum vnum articulum his
viſis patere poteſt quare virgo non fuit liberata a morte tp̄ali q̄za
uis fuerit liberata a peccato originali. Non habemus p̄ inconuenien
ti addere terciam reſponſionē magis ſpecialiter de glorioſiſſima vir
gine loquentem quāuis ea r̄nſio generalis que data fuit ſecundum
augu. ſit optima. Dicamus ergo virginem glorioſiſſimā non fuiſſe
liberatam a morte tp̄ali q̄zuis fuerit liberata ⁊ preſeruata a pecca
to ⁊ in hoc eſt magna differencia inter virginem ⁊ alios qui incur
rerunt originale peccatum. quia deus voluit exercere in virgine mi
ſericordiam ⁊ ipſam iuſticiam q̄ miſericordia nō expellit iuſticiam
neq̄ econuerſo nam dicit̄ in pſal. Miſericordia ⁊ veritas obuiaue
runt iuſticia ⁊ pax oſculate ſunt. Exercuit dominus ī virgine miſe
cordiam tantum q̄ztum virgo fuit capax ad illam recipiendam naz
ipſa ex dei miſericordia fuit p̄ſeruata ne īcurreret peccatū originale
imo aīa ei9 glorioſiſſima fuit creata plena gracia que equalet q̄ztū

ad acceptacionem originali iuſticie. Exercuit dominus in virgine iu
ſticiā quia ſi non dimiſerit eam incurrere peccatuꝫ originale / tamen
cum ipſa virgo fuit de deſcēdentib9 ab Adā ex cōmuni choeunciū
femine noluit liberare eam a penis peccati originalis et a morte tē-
porali / vt eciam virgo nō eſſet maiori priuilegio ornata criſto redēp
tore noſtro qui nullo modo peccauit / ⁊ tamen pro ſalute humani ge
neris ductus ⁊ oblatus eſt / quia voluit ad mortem paſſuſqꝫ eſt pro
peccatis noſtris / nam vere ipſe languores noſtros tulit / hāc itaqꝫ re
ſponſionem putamus veriſſimam / ⁊ optime digeſtam ſi quis tamen
meliorem habet in medium illam ꝓferat ⁊ adducat.

¶ In quibus differt conceptio criſti a concepcione virginis marie.

SI volumus recte cōſiderare ea que ſuperioribus articulis a
nobis determinata fuere intelligemus nos non tantum vir
ginem glorioſiſſimam mariam excoluiſſe / vt eam equaleꝫ
criſto redemptori noſtri in concepcione eſſe velimus / ⁊ vt hec inten
cio noſtra melius explicetur decreui ī preſenti articulo declarare dif
ferenciam exiſtentem inter concepcionem criſti / atqꝫ inter concepcio
nem virginis. Et ut melius intelligatur id quod determinare decre
uimus. ¶ Primo intelligendum eſt quot fuere gradus concepciōis
·pm9 gd9 ꝯceptiōis· vt ex iſtis appareat intentum. Primus gradus cōcepcionis fuit eo
rum qui a creatore noſtro fuerunt creati atqꝫ ī originali iuſticia cō-
cepti iſti fuerūt primi parentes noſtri / qui in originali iuſticia cōcep
ti per tranſgreſſionem legis a domino illis date amiſerunt origina-
·2us gdus· lem ¶ Secundus gradus fuit illius qui in originali iuſticia cōcept9
eſt per aſſumpcionē humanitatis in deum / iſte fuit gradus concepcō
nis criſti / quando verbum caro factum eſt / qui criſt9 fuit perfect9
·3us gdus· deus atqꝫ perfectus homo atqꝫ redemptor noſter. ¶ Terci9 grad9
concepcionis fuit illius creature / que non ī originali iuſticia cōcep
ta eſt propter peccatum primoruꝫ / ſed fuit concept9 ī gracia / ⁊ gra
cia quantum ad acceptacionē equiualet originali iuſticie / iſto gradu
concepcionis fuit concepta ſola glorioſiſſima virgo poſt lapſū Ade
quia ſola illa meruit redimi perfectiſſimo redempcionis modo.
·4us gdus· Quartus gradus concepcionis fuit eorum qui ī peccato originali cō
cepti ſunt / eciā iſti fuerunt omnes illi qui fuerunt poſt Ade delictū
Ab iſto tamen peccato quidam fuerunt liberati ī ventre matris / vt
fuerunt iohannes baptiſta ⁊ hieremias. Alii vero extra vteruꝫ / vt
pꝫ ītelligenti terminos. Ex quibus pꝫ differencia īter concepcionē
virginis ⁊ īter concepcionem criſti. Primo criſtus fuit conceptus ī
originali iuſticia per aſſumpcionem humanitatis ī deum rect9 ſecū
dum voluntatem ⁊ ſecundum omnes ſenſus / neqꝫ inter racioneꝫ et
ſenſuum naturam fuit aliqua rebellio. virgo ī gracia fuit concepta

⁊ non in originali iuſticia/ ⁊ hoc per perfectuꝫ redempcionis modū
Secundo criſtus in concepcione nō indiguit redempcione paſſiua/ ne
qꝫ habuit naturam pronam ad recipiendam maculaꝫ peccati origina
lis· Virgo in cōcepcione indiguit gracia dei/ ne laberetur ⁊ incurre
ret maculam peccati originalis/ nam eius natura erat prona ⁊ habi
lis ad recipiendam talem maculam criſtus fuit conceptus de ſpiritu
ſancto in vtero virginis/ Maria autem non fuit concepta de ſpiritu
ſancto/ ſed ex cōmuni coeuncium ſemine· Anima criſti in primo i
ſtanti concepcionis eius vnita verbo fuit beata anima virginis/ q̄ꝫ
uis fuerit ſancta/ tamen in primo inſtanti ſue concepcionis nō fuit
beata ergo eſt magna differencia inter concepcionem criſti/ ⁊ inter
concepcionem virginis marie/ vt ptꝫ intelligenti terminos·
¶Reſponſiones argumentorum primi articuli partis affirmatiue·
Nihil aliud nobis de niqꝫ reſtat niſi ſoluere argumenta ante
oppoſitum queſtionis adducta· Et primo ad argumenta pri
mi articuli partis affirmatiue queſtionis· Ad primum argu
mentuꝫ duplici modo reſpondere poſſum· Primus modus eſt tenere
ꝙ virgo non peccauit in radice neqꝫ contraxit peccatum originale/ ⁊
vt intelligit̄ quid ſit peccare i Adam tanq̄ꝫ in radice· Dico ꝙ nihil
aliud eſt peccare in radice niſi imputacio a domino facta deſcendenti
bus ex lumbis Ade/ ex qua imputacione nulla proueniente dei gra
cia homines i concepciōe cōtrahunt originale peccatū· ſꝫm ergo iſtuꝫ
primum modum dico ꝙ dominus ex ſua infinita miſericordia non i
putauit peccatum primoruꝫ matri ſue glorioſiſſime neqꝫ dimiſit eā
incurrere tale peccatum· Ad argumentum nego antecedens illi9cō
ſequencie/ ⁊ ad auctoritatem Pauli dico ꝙ paulus in ea auctorita
te locut9 ē de lege cōmuni modo per graciaꝫ poteſt aliqua creatura
ex libera voluntate dei excipi a tali lege/ vnde lex non tollit graciaꝫ
neqꝫ gracia in [illegible]o corrumpit legem i aliis ⁊ ideo ſtat ꝙ de lege cō
muni omnes in adam debebāt peccare/ ⁊ tamen aliqua creatura ex
ſingulari priuilegio fuerit excepta. Ad deductionem primi inconue
nientis dico ad auctoritatem euangelii/ dico eam eſſe veraꝫ/ ſed dico
ꝙ hi qui ſunt in potencia ꝓxima ad incurrendum egritudineꝫ poſſūt
dici egri/ ⁊ non minus eſt opus medico in illis q̄ꝫ in his qui iam ceci
derunt i egritudinibus/ qꝛ ſi bonus medicus cognoſceret cauſas ꝓpi
quas egritudinis alicui9/ ⁊ anteq̄ꝫ icurreret illi daret opem/ hic ma
xime laudādus eſſet/ cum ergo deus ſit optimus medicus animaꝝ
noſtrarum/ ſic voluit mederi virgini glorioſiſſime/ ita vt non ſolum
noluit eam incurrere egritudineꝫ peccati originalis/ verum etiā no
luit eam incurrere diſpoſicionem precedentem tale peccatum· diſpo
ſicio autem precedens talē egritudinē erat iputacio peccati primoꝝ

parentum. ⁊ ideo nego conſequenciã virgo non peccauit in adam ne
qꝫ cõtraxit peccatũ. ergo nõ indiguit redẽpcione. añs aũt illud eſſet
ſufficiẽs ad inferendũ ꝯñs ſi hoc fuiſſet ex naẽa virginis / ſꝫ hoc nõ
fuit / ſed ex ſũma miſericordia dei / ⁊ iõ redẽpcio ſua fuit nobiliſſima
Ad confirmacionẽ nego añs ſꝫ bene dico ꝙ indigẽcia ꝑſupponit na
turam / q̃ ſi nõ ꝑueniret a dei grã icurreret defectũ. ¶ Ad ſecundã
confirmacionẽ dico ꝙ ſi ade peccatũ nõ regnauiſſet i oẽs neqꝫ naẽa
que nõ incurrit illud fuiſſet ꝓna ad recipiẽdũ illud ꝙ criſti iuſticia
nõ regnauiſſet in oẽs in iuſtificacionẽ mõ in virgine fuit excellẽtiſ
ſima dei miſericordia ⁊ iuſtificacio / qꝛ id qđ debebat incurrere ex pec
cato dñs voluit illã incurrere / ⁊ iſte fuit ꝑfectiſſimꝰ modus redẽp
cionis. Ad deductionẽ ſecũdi iconueniẽtis dico ꝙ ſi fuiſſet aliq̃ cre
tura pura / q̃ ex ſui natura nõ peccaſſet in adam ꝙ ab illa nõ fuiſſet
remota originalis iuſticia / mõ virgo q̃zuis non peccauit in adã / neqꝫ
cõtraxit peccatũ hoc nõ fuit ex natura eiꝰ / ſed ex dei grã atqꝫ miſe
ricordia. Ad ꝯfirmacionẽ dico ꝙ q̃ñ nullo mõ peccat neqꝫ cõtrahit
peccatũ originale ex ſui natura / ab illo nõ remouetᷣ originalis iuſti
cia q̃ aliis per peccatũ remouetᷣ ſed nõ eſt ſic i virgine vt viſũ fuit.
Si vero ſecundũ aliũ modũ vellemꝰ rñdere poſſemꝰ dicere ꝙ virgo
peccauit i adã iuxta illud Pauli oẽs i adã peccauerũt / ⁊ tamen ꝯce
do añs prĩe ꝯñe ⁊ nego ꝯñam. Ad deductionẽ primi icõueniẽtis ni
ſi ꝯſequẽcia valeret / dico ꝙ mors data eſt uirgini ex ſũma dei iuſti
cia / qꝛ q̃zuis liberauit eã a peccato noluit eã liberare a penis peccati
vt fuit plene viſũ i. xv. articulo q̃ſtionis q̃re virgo nõ fuit liberata
a penis peccati. Ad argumẽtũ dico ꝙ illi fuit data mors ex iputaciõe
peccati ⁊ q̃ñ dicitᷣ ꝙ peccatũ i radice nõ ꝯtractũ non ponit aliquem
defectũ / dico ꝙ q̃zuis nõ ponat / tam̃ facit ꝙ ſi naẽa ex ſe dimiſſa eſ
ſet maneret defectꝰ ⁊ maxĩe defectꝰ primoꝝ. Ad ſecundũ iconue
niens nego ipm ⁊ ꝯcedo ꝙ vltimus finis hoĩs eſt frui deo et videre
ipm a facie ad faciẽ ſicuti eſt / ⁊ ad ꝓbacionẽ ꝯcedo ꝙ poſt ade pecca
tum oẽs idiguimꝰ gloria dei / ⁊ nego ꝙ oẽs erãt apti ad dãpnacionẽ
imo dico qđ aptitudo ad felicitatẽ ieſt ita homĩ qđ ſtãte eiꝰ natura
ſemꝑ hõ habꝫ talẽ aptitudinẽ bñ verũ eſt qđ talis aptitudo nõ pote
rat educi de potẽcia ad actũ / niſi mediãte gracia domĩ nr̃i ihesu xp̃i
⁊ cũ dicitᷣ virgo idiguit gloria dei / ⁊ eiꝰ grã ꝯcedo / ⁊ cũ queritᷣ ex q̃
cã dico ex peccato primoꝝ / qꝛ niſi fuiſſet ꝑuẽta ꝑ dei grãꝫ icurriſſet
peccatũ originale. Ad terciũ iconueniẽs nego illud / ⁊ dico qđ fuit ex
plicata cã quare virgo mortua fuit / vt eſt i. xv. articulo ex ſũma dei
iuſticia ꝓpẽ peccatũ primoꝝ parentuꝫ ne eciã ipſa fuiſſet maiori priui
legio ornata q̃ꝫ ihe ſus q̃ mortuꝰ eſt ꝓ peccatis noſtris / qꝛ voluit.
Ad quartũ iconueniẽs dico negãdo illud ⁊ dico qđ de poſſibili racõ

concubit quod ſicut vnum indiuiduum fuit preſeruatum omnia po
tuerunt. Sed dico q̄ ſuppoſita lege cōmuni nō preueniente gracia
ſpeciali ↄcludit̄ q̄ omnes qui p̄ concubitū viri ⁊ mulieris ab Adā
habuerūt originē in peccato fuiſſe ↄceptos ſed dico q̄ p̄ueniēte grā
illa racio nō ↄcludit neceſſario / ⁊ ſic ſunt itelligende rōnes augu. cō
tra hereticos qui nolebāt aliquē puulū ↄtrahere peccatū originale /
⁊ cū dicit̄ ſi eſſet aliq̄ rō neceſſaria ſua oppoſita eſſet ipoſſibilis / dico
q̄ ſtāte lege nō p̄ueniente grā illa rō eſt neceſſaria ex ſuppoſicione
legis p̄ueniēte gracia illa rō nō ↄcludit / ⁊ vt itelligat̄ abſolute nō
eſt ita neceſſariū q̄ qui deſcendunt ex Adā q̄d de neceſſitate con-
trahāt peccatū / q2 ſi dicis d' potēcia abſoluta vellet oēs p̄ſeruare / ħ
hic accipit̄ neceſſariū p̄ ↄuenienti / q2 ſecundū legē cōem omēs con-
trahant / tamē p̄ graciā aliqua creatura excipit̄. ❡ Ad quītū incō
ueniens dico q̄d ſi virgo fuiſſet mortua ante paſſionē domini q̄d ipa
nō iuiſſet ad lymbū / imo ſtetiſſet aſſociata cū angelis ⁊ ſanctis / et
expectaſſet reſurrectionem filij ſui / q2 ordo vniuerſi ſic requirebat
q̄d nemo ante criſtum fuiſſet beat9 / ⁊ ad padiſū iuiſſet / neq3 iſta ex
ſpectacio fuiſſet ei moleſta neq3 ei fuiſſet ipedimētū q2 ordo regni ce
leſtis ſic req̄rebat q̄d xp̄s prim9 eſſet i padiſo / deinde ceteri ſuo ordi
ne ⁊ virgo nō hūiſſet deſideriū iordinatū ↄtra ordinē regni celeſtis
et ad rōnē dico q̄d virgo fuit pducta p̄pter finē vltimū cū tali tamē
ordine ne p̄cederet criſtū redemptorē noſtrū vt p3 intelligēti. Ad ſex-
tum dico quod nō habeo p̄ iconueniēti id q̄d dicit̄ eſſe iconueniēs /
q2 ſecundū Iob quis pōt facere mundū de imundo ↄceptū ſemie / nō
ne tu q̄ ſol9 es. nā ſecundū augu. Maria fuit omni ſāctitate i vte
ro matris repleta ⁊ ideo dico q̄d aug9. i li. de fide ad petrū loquitur
de lege cōmuni nulla iteruenīēte ſpeciali gracia / mō in virgine ſpe-
cialis grā interuēta eſt / q2 ſecundū eundē augu. i ſermone de natiui-
tate domini / Maria fuit oībus graciis fecūdata ⁊ ideo in peccato nō
fuit concepta.

❡ Reſponſiones argumentoꝝ ſecundi articuli ptis affirmatiue.

AD argumēta ſecundi articuli. Ad primū ↄcedo ↄn̄s ⁊ ↄn̄a3
⁊ cū dicit̄ accipio aīam virginis in illo priori / tūc i tali aīa ē
carēcia originalis iuſticie debite / negat̄ q̄d i illo priori com-
petat illi neq3 gracia neq3 carēcia original' iuſticie quēadmodū homo
prioritate nat̄e p̄cedit riſibilitatē / ⁊ tamē nō dicim9 hoīem i tali prio
ri hr̄e carenciā riſibilitatis. vn̄ aīa i illo priori quidditatiē eſt tantū
aīa neq3 eſt i gracia neq3 priuata gracia / q2 hec quidditatiue illi non
ↄueniūt. vn̄ iſto mō ſi rō tua ↄcluderet poſſet demōſtrari xp̄m i pecca
to origīali fuiſſe ↄceptū q2 aīa criſti prioritate nature p̄cedit origina
lem iuſticiā / tūc in illo priori / cū nō habeat originalē iuſticiā eſſet in

ꝑccato conceptus! imo poſſet pꝛobari per iſtam tuam racioneꝫ quod
oīa pꝛioꝛa pꝛiꝰ hūiſſent carēciā ⁊ pꝛiuacionē ſuoꝝ poſterioꝛū q̄ꝫ ipa
poſterioꝛa hec aūt ſunt abſurda. Ad ſecūdū argumentū dico ꝙ vir
go īdiguit gloꝛia dei! qñ erat in ſuis cāis ꝓxime eā ꝓductiuis vt ꝑue
niretur a grā dñi! ⁊ dato ꝙ inſtās indigēcie ſit diſtinctū ab inſtanti
gracie loquoꝛ de inſtāti naꝛe! in iſtanti indigēcie nō hūiſſet peccatuꝫ
ꝙ iſta īdigēcia eſt illa q̄ p̄cedit defectū! ⁊ nō illa q̄ ſequit̄ queadmo
dum cecꝰ q̄ ꝓgredit̄ ꝑ viā in q̄ eſt fouea anteq̄ꝫ cadat auxiliat̄ ꝑ vidē
tem tamē īdiguit tali auxilio! ⁊ tamē nō dicimꝰ ꝙ ipe ceciderit ī fo
ueam. Ad terciū argumentū dico negādo minoꝛē ſcꝫ ꝙ deꝰ tali ho
noꝛe nō vult venerari. Et ad auctoꝛitatē hiero. dico ꝙ ipemet expli
cat d̾ q̄bus mulieribꝰ loquit̄. Ille aūt mulieres fuerūt Raab meretx
Berſabe vxoꝛ Vrie mater Salomonis ⁊ Ruth moabitis! iſte ſunt q̄
aſſumunt̄ in genealogia xp̄i! ⁊ fuerūt peccatrices! tamē virgo de q̄
īmediate xp̄s aſſūptus eſt in peccato ꝯcepta nō eſt! vtꝫ. Ad quartū
nego minoꝛē ꝙ virgo magis debet̄ xp̄o ꝙ xp̄s nō dimiſerit eā īcur
rere pctm̄ q̄ꝫ ꝙ dimiſerit eā īcurrere ⁊ poſtea mūdare! ꝙ ſtatꝰ inocē
ciū eſt melioꝛ quocūqꝫ ſtatu peccati q̄ꝫtumcūqꝫ mūdatus. Ad quin
tū nego ꝯñam! ꝙ ſecundum Job deꝰ poteſt educere indiuiduū mun
dū de īmundo ꝯceptū ſemine. Et ad auctoꝛitatē euāgelii dico ꝙ ma
la arboꝛ nullo alio īteruenīēte malos fructꝰ facit! ſed interuenīēte
gracia dñi! mala arboꝛ bonos fructꝰ facere pōt! ꝙ deꝰ eſt naturarū
auctoꝛ. Et ad auguſtinuꝫ dico ꝙ ipſe locutꝰ eſt de lege cōi! nulla in
teruenīēte gracia! ſed ſecundū eundē augu. in ſermōe de natiuitate
domini. Marie fuit oībus graciis fecundata! ⁊ oī ſanctitate ī vtero
matris repleta! vt de mūdiſſima matre mūdiſſimꝰ naſceret̄ filius.
Ad ſextum argumentū nego minoꝛē ꝙ illo mō poſt baptiſmū hēre
mus peccatū oꝛiginale! ꝙ i nobis eſt ſenſuū rebellio. Hoc aūt eſt in
conueniens. ergo illud ex quo ſequitur.

Reſponſiones argumentoꝛū tercii articuli partis affirmatiue.

Ad argumenta tercii articuli. Ad pꝛimū dico ad minoꝛē ꝙ
ſolꝰ xp̄s ex ſui natura fuit ꝯceptus in oꝛigīali iuſticia ſine
peccato hoc ſolū illi ꝯuenit! ſed ex hoc nō tollit̄! cū virgo ꝑ
dei graciā fuerit p̄ſuata a peccato. ⁊ ad auctoꝛitates augu. dicit̄ ꝙ
ſolꝰ xp̄s ex ſui naꝛa fuit ſine peccato ⁊ in oꝛigiali iuſticia ꝯceptus.
Ad ſecundū dico ad auctoꝛitates ꝙ ſolꝰ xp̄s poſt Ade delictū ī oꝛi
ginali iuſticia ex ſui naꝛa ſine peccato ꝯceptꝰ eſt! de mulieribꝫ nulla
īuenta eſt! q̄ ex ſui naꝛa ī oꝛiginali iuſticia ꝯcepta eſt ſine peccato!
cū quo tamē ſtat ꝙ nō īteruenīēte eiꝰ naꝛa! ſed dei grā ꝙ virgo fue
rit p̄ſeruata! ne peccatū oꝛigiale incurreret! ꝙ virgo fuit omnibus
graciis fecūdata omī ſanctitate ī vtero matris repleta. Ad terciuꝫ

[illegible] libro fol. 156

ↄcedo ꝙ mūdicia virginis fuit citra mundiciā xp̄i / ⁊ nego minoꝛē
ꝙ ſi virgo nō fuiſſet in peccato oꝛiginali ↄcepta fuiſſet equalis mū
dicie cum xp̄o / nā acceptis duabus albedinib9 / quaꝝ vna ſit inteſa
vt · viii · ⁊ alia vt · iiii dicim9 ꝙ ex eo ꝙ illa ſit vt · iiii · ꝙ illa ſit macla
ta ⁊ nō ſit pura albedo / ⁊ ꝙ niſi poneremꝰ eā maculatā ipſa eſt eq̄
lis cum albedine vt · viii · certuꝫ eſt ꝙ non ſic eſt de virgine reſpectu
criſti · Ad quartum argumentū dico ꝙ fundamentū illud eſt veriſſi=
mum ⁊ cū dicit̄ ꝙ eſt falſū / nego / ⁊ cum dicit̄ ꝙ iſto mō poſſet ꝓba
ri ꝙ criſtus nō fuiſſet moꝛtuus ꝑ ſalute humani generis nego ⁊ cū
dicit̄ potuit nō moꝛi ↄcedo / ⁊ cum dicit̄ / ſic potuit ita decuit nego ⁊
cum dicitur omne quod eſt deo poſſibile illi conuenit / dico ꝙ hoc eſt
verum de potencia oꝛdinata / ſed de abſoluta negatur · Ad quintum
⁊ vltimum dico quod illud fundamentum eſt veriſſimum dico quia
q̄zuis deus potuiſſet conferre maioꝛa virgini / tamē illa nō conueni
bant illi in hac vita vt beatitudo ⁊ imoꝛtalitas vt patet intelligenti
terminos.

Reſponſio ad auctoꝛitates quarti articuli partis affirmatiue ·

AD auctoꝛitates quarti articuli / dico ꝙ omēs ꝓcedunt de le
ge cōmuni / ſecundū eniꝫ legē oēs debebamus incurrere pec
catum / ſed non tollunt ꝙ virgo dei mater non fuerit ꝑ gra=
ciam ꝓſeruata / qꝛ ſecunduꝫ augu · virgo fuit oībus graciis fecunda
ta omni ſanctitate in vtero matris repleta ·

Reſponſio ad auctoꝛitates quinti articuli partis affirmatiue ·

AD auctoꝛitates vltimi articuli · Ad auctoꝛitatē bernardi ne=
go eā / qꝛ cum augu · ſum qui v[illegible] virgo in vte[illegible]ris
fuit omni ſanctitate repleta / ⁊ cum Job ſum qui voluit qꝺ
deus poſſit educere munduꝫ indiuiduum de imundo ↄceptum ſemie
ergo in ↄcepcione potuit ſanctificari · Et cum hieronimo ſum qui vo
luit qꝺ tocius grē que i xp̄o fuit in Maria venit plenitudo · Ad anſ
helmum nego ipſum / qꝛ ſi eſt veruꝫ qꝺ ip̄e affirmat quod deceat vir
ginem tanta puritate nitere q̄ ſub celo nulla maioꝛ nequit itelligi nō
eſt veruꝫ qꝺ ip̄a fuerit in peccato ↄcepta / qꝛ poſſemꝰ intelligere ip̄aꝫ
in ↄcepciōe fuiſſe ſanctā qꝺ eſt maioꝛ puritas atqꝫ mundicia / q̄ꝫ qꝺ
ip̄a fuerit in peccato ↄcepta ⁊ poſtea mundata · Et ſic ſit finis huiꝰ
queſtionis ad laudem glorioſiſſime virginis Marie / cuius ego ſer=
uus ſum ſempqꝫ ero vſqꝫ ad vltimum vite noſtre terminum volēte
deo ⁊ auxiliante glorioſiſſima virgine.

Deo gracie infinite.

UNIVERSIDAD Y PROVA
BIBLIOTECA
DE ZARAGOZA